

KÜTÜPHANECİLİKLE İLGİLİ
OSMANLICA METİNLER VE BELGELER

II

Hazırlayan
İsmail E. ERÜNSAL

TDV İslam Araştırmaları
Merkezi kütüphanesi'ne
Orhan Şaik GÖKYAY'ın
VAKFIDIR.

I. BÖLÜM

YAZMA ESERLER

TEZKİRECİ LATİFİNİN KİTAP HAKKINDA BİR ŞİİRİ

(بیت)

كل ای لطینی دفتریکی دورمدن فلك دیوانه اوله شعریکی دیوان ودفترایت
« نعم الانیس کتاب النفیس » مفهومنجه فضلاء سلفک مؤلفاتن
الیف جان ومصنفاتن انیس جنان ایدینوب بو شعرى حسب حال و دلده
مقال ایدنمشدم :

(مؤلفه)

اهل دللك یاننده یار غاریدر کتاب
مونس اوقاتی ، یار غمکساریدر کتاب
نته کیم اکلنجه سیدر مال و ثروت جاهلک
اهل عرفانک ده مال بی شماریدر کتاب
یکدرر بیک کان زردن اهل فضله برورق
جاهل آلاماز برپوله نتسون نه کاریدر کتاب
غنجه وش دلتنک اولانک کوکلن آچار کل کی
صان کل صدبرک فصل نوبهاریدر کتاب
اول کشی بولدی جهان ایچنده یار بی خلل
ای لطینی هرکیمک یاننده یاریدر کتاب

قلم تراش

بالت ديشندن يارمه صپلو دپهسى مرجانلى ، جوهر دار دمردن استاد محمود ايشى قلمتراش يتمش اقچهيه اوله . يشل يارمه صاپلو دپهسى بالت ديشندن ايرى قلمتراش اوتوز اقچهيه اوله . يشل صاپلو دپهسى بالت ديشى و طويى التون يالدوزلى قلمتراش يكرى يدى اقچهيه . بالت ديشى يارمه صپلو قلمتراش يكرى بش اقچهيه ويهرلر . پرنچ صاپلو قلمتراش اون اقچهيه ويريلوب آلنه . يشل صاپلو كوموش پرزوانهلو قلمتراش سكر اقچهيه ، كمك صاپلو پرنچ پرزوانهلو قلمتراش اعلاسى سكره ادناسى . بشه ويريله سپاه صاپلو سرحدلو طرزنده قلمتراش درت اقچهيه ويهرلر . اكلنمش دمور صاپلو قلمتراش اوچ بچق اقچهيه اوله . طوپوزلى ساده پر كال سكر اقچهيه اوله .

دوات

قلمدان مقوى قبهلى اوستى صغرى مذهب دواتى ايكى اغزلو يكرى درهم كمشدن مصنوع قمقمه جى زاده ايشى يديوز اللى اقچهيه ويهرلر . اورته بوى قبهلو اوستى صغرى مذهب شمسلى ، دواتى اون بش درهم كمشدن مصنوع مقوى قلمدان درت يوز سكسن اقچهيه ويريلوب آلنه . اورتادن آشاغى قبهلو اوستى صغرى ، دواتى پرنچ مقوى قلمدان ايكى يوز اوتوز اقچهيه اولوب آندن اشاغى نى اوستى صغرى وشمسلى دواتى پرنچ قلمدان سكسان بش اقچهيه بيع اولنه . ذر صندوق اياقلو قلمدان مقوى و ايكى اغزلو پرنچ دوات يوز

İSTANBUL KAĞIDCI, MÜREKKEBÇİ, KALEM VE KALEMTRAŞCI,
DEVATCI VE CİLTÇİLERİNE TATBİK EDİLEN NARH

كاغدجيان

سلطانى كاغدىك اعلاسنك دانهسین اوتوز بش اقچهيه ويهرلر . ادناسى اون آلتى اقچهيه . آبادى كاغدىك ايرى بويىنك دانهسى اون آلتى اقچهيه كوچك بويىنك دانهسى اون اقچهيه . استانبول طباعنك بيوك قطعه سنك دستهسى قرق اوچ اقچهيه ، اورطه قطعه سنك دستهسى اوتوز اقچهيه آى و علم دمغالى و حبشى و شبطة كاغدلرينك دستهسى اون بش اقچهيه ، چارچوپه كاغيدينك دستهسى بش اقچهيه و حلوا كاغدينك دستهسى ايكى بچق اقچهيه اوله و ليفك درت درهمين بر اقچهيه

مركب

نقط ايسندن حسن پاشا مركبى ، تحريره كلور ، بر درهمى بر اقچهيه ، بزر ايسندن اولان مركبك ايكى درهمى بر اقچهيه و اوسطنك درت درهمى بر اقچهيه و شيروغانك ايسندن اولان مركبك بش درهمى بر اقچهيه اوله .

قلم فروشان

قلمك ايكى بوغوم بر دانه اعلاسى درت بچق اقچهيه ، ادناسنك دانهسى بر اقچهيه اولوب سقطنك بش دانهسى بر اقچهيه اوله .

HATTATIN-İ İSLÂMIYYE
ve
ÂSÂR-I BER-GÜZİDESİ

خطاطین اسلامیہ

و

آثار بر کزیدہ سی

هر نه قدر یازیدن مقصد آرا و افکارک بر محلدن دیکرینه نقلی و یا
خاطراتنک محافظه سی ایسه ده بر چوق احوالده یازینک کوزلکنه لزوم
کورلمش وشو مناسبته یازی، رسم کبی، نقش کبی، صنایع نفیسه
میاننه کیره رک « حسن خط » دیه « حسن » ایله توصیف ایدلمشدر .

حسن خطه هر ملتده اعتبار ایدلمسه ده اقوام مسلمهنک بوکا ایتدیکی
خدمت ورعایت هیچ بر یرده کورلماشدر .

صاحب شریعت، فخررسالت افندمز حضرتلری امت محمدیه بی
هر درلو علوم وفنونه تشویق بیوردقلری کبی اطفال اسلامه حسن خط
تعلیمی بر چوق احادیث شریفه ایله امر و توصیه بیورمشلردر .

مدنیت اسلامیهنک میداننه کتیردیکی مبانی فاخره تزیناتنده خطوط
اسلامیه نك اساسی اولان خط کوفی یه اوضاع مختلفه ویریلهرک او قدر
هنرلر کوسترلمشدرکه بو کون صنعت ترسیمک واصل اولدیغی ترقیات
انلری تقلیده همان کافی دکلدر دینه بیلور .

قرق اقچه یه اوله و دوز ایاقسوز صندوق قبه لو ایکی آغزلو دوات
اوستاد محمد ایشی مقوی قلمدان یوز اوتوز اقچه یه اوله . چکمه مقوی
قلمدان پرنج دوات اوسته ابراهیم ایشی آلتمش اقچه یه اوله . دفعه
چکمه مقوی قلمدان، پرنج دواتلو کوچک بوی اوسته ابراهیم ایشی
قرق یدی اقچه یه . ایاقلو مقوی صندوق، دواتی پرنج قلمدان اوستاد
ابراهیم ایشی یوز اوتوز بش اقچه یه . اورته بوی ایچروسی جلب
ترشه لو دواتی پرنج، ایاقلو صندوق مقوی قلمدان یتمش بش اقچه یه
اوله . بیوک بوی مقوی قبور قلمدان اوستی صغری پرنج دواتی ایله
التمش یدی اقچه یه اورته بوی مقوی اوستی صغری قبور قلمدان پرنج
دواتی ایله قرق اقچه یه اوله . کوچک بوی مقوی قلمدان اوستی صغری
پرنج دواتلی یکریمی اوچ اقچه یه اوله . بو ذکر اولنان اشیادن ماعدانی
کتخدالری و یکت باشیلری وسائر اهل خبره لری معرفتی ایله زیوف
اقچه ایله فروخت ایتدکلرینک نصفنه ویره لر .

أسعار مجلدان

قرمزی سحتیانندن حشی، تمامی کناری زنجیره لی، اورته سی
شمسلی اوسته محمد ایشی جلد یوز اون اقچه یه اوله . ساده سحتیانندن
نصف حشی اوسته محمد ایشی قرق بش اقچه یه . ربع حشی کناری
زنجیره لی اورته سی شمسلی اوسته محمد ایشی جلد سکسان آلتی اقچه یه
اوله . بونلردن ماعداسی زیوف اقچه زماننده فروخت ایتدکلرینک
نصفنه فروخت ایده لر .

Yaşar Yücel, 1640 Tarihli Es'ar Defteri. Tıpkıbasım (Ankara 1982),
s. 19-21.

Bu eserin açıklanması için bkz :

Mübahat S. Kütükoğlu, Osmanlılarda Narh Müessesesi ve 1640 Ta-
rihli Narh Defteri (İstanbul, 1983), s. 104-109.

حضرت امام علی خط کوفیده اک زیاده صاحب کمال اولدقلری
جهتله خطاطین اسلامیه نك پیریدر .

خلیفه عباس المقتدر باه جعفر بن احمد زمانه قدر بالجمله معاملاتده
خط کوفی استعمال اولنه کلمکده ایکن وزیر ی ابن مقله خط کوفی یی
(عربی) یه تحویل ایتمش و بونک باشلادیغی تبدیل خط تشبته ابن
البواب و یاقوت مستعصمی دوام ایله کماله ایصال ایلمشدر .

هر نه قدر خطوط اسلامیه عربلردن اخذ ایلمشسه ده بونلردن بحق
اشتهار ایدنلری معدوددر . فقط ترك و عجمدن کلن و حسن خطده
خدمات حسنه لری کوریلن خطاطان همان لایعددر .

یاقوتک شاکرداندن (ارغون کامل) خط محققده ، عباده صیرفی
نسخده ، یحیای صوفی ثلثده ، مولانا مبارکشاه صیرفی ریحانیده ،
مبارکشاه قطب نسخده ، شیخ احمد سهروردی جلیده شیخ اولمشدری .
بونلره « استادان سبع » دیرلر .

چب نویسارک پیری حسین بایقرانک منشیسی اولان خواجه
(شهاب الدین مروارید) در . بو خطده عثمانیلردن مولانا ادریس کبی
اشتهار ایدنلر واردر .

خط دیوانی تمامیه عثمانلی خطاطلرینک ثمره ابداعیدر . موجدی
« مطراقجی نصوص » نامنده بر ذاتدر .

سیاقتده عثمانیلیرک اختراعاتدنددر . مخترعی فاتح سلطان محمد
خان غازی اوقافی کاتبی « حسام روی » در .

۸۰۲ تاریخنده تولد و اوتوز بش یاشنده وفات ایدن سلطان بایسنقر
زماننده « قرق نفر خوش نویس هنرور ، رشک نکارستان اولان
کتابخانه جنت نشان ودبستان بهشت اشتهار نزهت مکان خدمتنده
جمع اولمشدری » نسخ ایله خط تعلیقدن مرکب نستعلیق بو دورک
اختراعاتدنددر . تاج بک زاده لر کبی عندی یازی ایجاد ایدنلرده واردر .

علیت علاقه سیله یازی یه « قلم » اطلاق ایدیلولر . خطوط اسلامیه
اون ایکی قلمدن عبارتدر که هر بریسنگ مخترعی یوقاریده بیان ایلدک .

اولجه ده عرض ایلدیکی اوزره حسن خط صنایع نفیسه اسلامیه نك
اشرف واصنعی اولدیغی جهتله هر دورده اربابی مظهر احترام اولمش
و کوزل یازیلی کتابلر و لوحه لرله کتابخانه و اوطه لر تزین ایلمک اوزره
آغیرلقلرنجه آلتون ویرلمک قدر قدر شناسلق و حسن طبیعت آثاری
کوسترلمشدر .

وقتیله بو کبی انافس آثار غایت قیمتدار اولدیغی جهتله هر نه
صورتله اولورسه اولسون براز مبلغه احتیاجی اولانلر بونلری الدن
چیقرمیه رق ترهین ایله دفع ضرورت ایده بیلورلردی .

خطاطین عثمانیه دن سلطان بایزید ولی دورینه قدر کلنلری حقنده
معلوماته تصادف ایده مدک . فقط او دورده اماسیه لی شیخ حمداه افندی
مرحوم یتشهرک خط ثلث و نسخده فوق العاده ابراز کمال ایتمش
و اخلافه مشق اولوق اوزره بر چوق اثرلر براقوب کیتمشدر .

شیخ مرحومک آثارنده او قدر برکت وارکه حالا بو کون اکثر
ذواتده از چوق بر اثری تبرکاً بولنمقده در .

حضرت امام علی خط کوفیده اک زیاده صاحب کمال اولدقلری
جهتله خطاطین اسلامیه نك پیریدر .

خليفة عباس المقتدر باه جعفر بن احمد زمانه قدر بالجمله معاملاتده
خط کوفی استعمال اولنه کلمکده ایکن وزیر ی ابن مقله خط کوفی یی
(عربی) یه تحویل ایتمش و بونک باشلادیغی تبدیل خط تشبثه ابن
البواب و یاقوت مستعصمی دوام ایله کماله ایصال ایلمشردر .

هر نه قدر خطوط اسلامیه عربلردن اخذ ایلمشسه ده بونلردن بحق
اشتهار ایدنلری معدوددر . فقط ترك و عجمدن کلن و حسن خطده
خدمات حسنه لری کوریلن خطاطان همان لایعددر .

یاقوتک شاکرداندن (ارغون کامل) خط محققده ، عبده صیرفی
نسخده ، یحیای صوفی ثلثده ، مولانا مبارکشاه صیرفی ریحانیده ،
مبارکشاه قطب نسخده ، شیخ احمد سهروردی جلیده شیخ اولمشردی .
بونلره « استادان سبع » دیرلر .

چب نویسلرک پیری حسین باقرانک منشیسی اولان خواجه
(شهاب الدین مروارید) در . بو خطده عثمانلیلردن مولانا ادریس کبی
اشتهار ایدنلر واردر .

خط دیوانی تمامیه عثمانلی خطاطلرینک ثمره ابداعیدر . موجدی
« مطراقجی نصوح » نامنده بر ذاتدر .

سیاقتده عثمانلیلرک اختراعاتندندر . مخترعی فاتح سلطان محمد
خان غازی اوقافی کاتبی « حسام رومی » در .

۸۰۲ تاریخنده تولد و اوتوز بش یاشنده وفات ایدن سلطان بایسنقر
زماننده « قرق نفر خوش نویس هنرور ، رشک نکارستان اولان
کتابخانه جنت نشان و دبستان بهشت اشتهار نزهت مکان خدمتنده
جمع اولمشردی » نسخ ایله خط تعلیقدن مرکب نستعلیق بو دورک
اختراعاتندندر . تاج بک زاده لر کبی عندی یازی ایجاد ایدنلرده واردر .

علیت علاقه سیله یازی یه « قلم » اطلاق ایدیلمور . خطوط اسلامیه
اون ایکی قلمدن عبارتدر که هر بریسنک مخترعی یوقاریده بیان ایلدک .

اولجه ده عرض ایلدیکی اوزره حسن خط صنایع نفیسه اسلامیه نك
اشرف واصنعی اولدیغی جهتله هر دورده اربابی مظهر احترام اولمش
و کوزل یازیلی کتابلر و لوحه لرله کتابخانه و اوطه لر تزیین ایلمک اوزره
آغیرلقرنجه آلتون ویرلمک قدر قدر شناسلق و حسن طبیعت آثاری
کوسترلمشدر .

وقتیله بو کبی انافس آثار غایت قیمتدار اولدیغی جهتله هر نه
صورتله اولورسه اولسون براز مبلغه احتیاجی اولانلر بونلری الدن
چیقرمیه رق ترهین ایله دفع ضرورت ایده بیلورلردی .

خطاطین عثمانیه دن سلطان بایزید ولی دورینه قدر کلنلری حقنده
معلوماته تصادف ایده مدک . فقط او دورده امامیه لی شیخ حمداه افندی
مرحوم یتشهرک خط ثلث و نسخده فوق العاده ابراز کمال ایتمش
و اخلافه مشق اولق اوزره بر چوق اثرلر براقوب کیتمشدر .

شیخ مرحومک آثارنده او قدر برکت وارکه حالا بو کون اکثر
ذواتده از چوق بر اثری تبرکاً بولنمقده در .

۹۹۴ تاریخنده مؤرخ عالی افندینک تالیف ایلدیکی «مناقب هنروران» نام اثرنده بیان اولندیغی اوزره سلطان سلیمان قانونی دورنده حسن خطه رغبت ایدیلهرک میر علی مشهدینک « هر بری دوییت ایکی قطعه سی یوز فلوری یه صاتلمق و اول دخی مالا کلام هزار ابرام و تضرعله النمق پای تخت دولت علیه ده وقوع بولش ایدی . و منشیان ارکان دولت و مملیان دیوان سعادتدن نیجه لرك قرق بیک التون و بعضیبار قولنجه اندن افزون مشابه مال قارونده خزانه متکاره کونا کون بز مرقعه خرج اولنمق و دخی ترتیب و تذهیبینه بذل مقدر قلمق بین الاهالی شیوع بولش ایدی . »

ایشته او وقتلرده ناسخلر بیننده قرق بشدن الی حرفه قدر بر بیت اعتبار ایدیلور و یازدیریله جق نسخهلر بیکر بیت اوزرینه حساب ایدیلور ایدی .

ادنا خطله اوله جق شیلرک بیک بیتی بر ، اوسطی ایکی فلوری یه اعلاسی ایسه اوچ التونه یازدیریلور ایدی .

علی مشهدینک تلامیدندن ۹۵۷ ده ماوراء النهرده وفات ایدن میر علینک بر قطعه سی استانبولده بش آلتی بیک اقچه عثمانی یه و خواجه سنکی ایسه نهایت درت بش یوز آقچه یه صاتیلور ایدی .

عثمانلورده کبرا قوناقلرینک هر برینه برر خطاط دوام ایتدیرلمک و بونلره کونده هیچ اولمازسه بر ایکی سطر اولسون قرآن کریم ، بخاری و شفاء شریف کبی کتب شرعیه دن استنساخ ایتدیرمک وسیله تبرک عد ایدیلور ایدی .

بو قدر فداکارقله یازدیریلان آثارک تذهیب و حتی ترصیعی ده عادت ایدی .

کتابلره مینا کاری رسملر یایمق تا روما و روملرده معلوم ایدیه ده بو صنعتک رواجی قرون وسطاده در . رسمی کتابلر یازلدقلری زمان اطوار و قیافته دائر معلومات ویره جکلری جهته تاریخ کبی علم و رسم ، هیکتراشی و معماری کبی صنایع نفیسه ایله متوغل بولنانلره بو کونا اثرلر یکانه مرجع صاییلور .

مهرة نقاشان عجم او یولده خیلی کتابلری ترین ایتمشدر . نقاشانک سر فرازی استاد بهزاددرکه صنعتک اوائلی حسین بایقرا و اواخری شاه اسماعیل صفوی زماننده رغبت عامه یه مظهر اولمشدر .

ایرانلردن مصور ، نقاش ، طراح ، مذهب پک چوق یتشمشدر . عثمانلورده بو صنعتلره پک چوق رغبت کوستردکلرندن ایران نقاشلرندن (شاه قولی) سلطان سلیمان قانونی دورنده استانبوله کله رک سرای همایونده ترتیب ایدیلن نقاشخانه یه مأمور اولمش و کندیسنه یومیه ۱۰۰ اقچه وظیفه ویرلشدر . بو نقاشخانه ده مذهب قره می و شعبان اوسته کبی ذوات چالشمشدر . ینه سلطان سلیمان حضرتلرینک عهد همایونلری ابتداسنده یتیشن قنجی محمود تصویر صنعتنده پک زیاده شهرت قازانمشدی .

عثمانلی مذهبلرندن مصرلی حسن اوسته ، بونک شاگردلردن مصور ابراهیم چلبی ، غلطه لی میمن چلبی ، عثمان اوسته رسم یایمقده مهارت کوسترمشلردی . بونلرک شاگرد معرفتلی اولان رئیس حیدر سلطان سلیم ثانی حضرتلرینک پک زیاده التفاتلرینه نائل اولمشدر .

صنایع تزئینیة دن شمدی بزم (اویمه) دیدیکمز « قطع » اصولنک
 موجدی عبده قاطعدر . عثمانلی قاطعلرینک اشهری بروسهلی فخریدر .
 حتی « فخری اویمه سی » تعبیری ضروب امثالدن اولشدر .

حسن خط و کتب نفیسه یه رغبتک درجه سنه مثال اولق اوزره سلطان
 سلیمان قانونی حضرتلرینک وزیری داماد رستم پاشا مرحومک تاریخجه
 مضبوط اولان مخلفات دفترنده : ۱۳۰ مرصع جلدلی و ۵۰۰۰ یازمه
 دیگر اثر بولنمسیله استدلال ایدیله بیلور .

حسن خط دیدیکمز صنعت نفیسه ملیه مز طباعتک ظهور وانتشارینه
 قدر پادشاهان عظامزک و اثر همایونلرینه اقتفا ایدن اکابرمزک مظهر
 حمایه مخصوصه سی اولشدر .

طباعتک ظهوری حسن خطک اهمیتی هر یرده اسقاط ایتمش وکوندن
 کونه مهرة خطاطین عثمانیه نك مقداری آزالمقده بولنمش ایکن حامی
 ارباب فنون و معارف و واقف بالجمله دقائق و عوارف اولان پادشاهمز
 افندمز حضرتلری بو صنعت جلیله نك ادامه و ابقاسنی اراده و فرمان
 بیورمش و دیوان همایون قلمنجه هر درلو خطوطده ماهر ذاتلر یتشدیرلسنه
 چالشمقده بولنمشدر .

شو مقاله عاجزانه مزی تسویددن مقصد علو اجراآت سنیه یی تبجیل
 و تقدیس ایله برابر موزة همایونجه ده اوته دن بری موجود بولنان بر تشبث
 عالی و جدی حقنده بعض ملاحظات قاصرانه سرد و اتیان ایلمکدر .

موزة همایون اداره علیه سی اوته دن بری بر طرفدن کندی مربوطاتندن
 اولان صنایع نفیسه مکتبنده رسم ، معماری ، هیکلتراشی ، حکاکلق

کبی صنعتلرک اولاد وطنه تعلیم و تعمیمنه چالشمقده اولدیغی مثلواله کچن
 آثار قدیمه اسلامیه و عثمانیه یی ده طاقم طاقم خصوصی قابینه لرده جمع
 وتشهیر ایلمکده در .

بالاده ده عرض ایدلدیکی اوزره نه قدر همت وغیرت ایدلسه حسن
 خطه اسکی رغبتنی قازاندرمق ایچون طباعت ایله رقابت ممکن اوله ماز .
 یالکز امور دولت و سائره ایچون لزوم اولان بر قاچ خطاط هر زمان
 بولندیر یله بیلور .

ایش بویله اولدیغی حالده بیله استادان سلف آتاری دائما اخلاف
 ایچون مشق اوله جق نفیس شیلردر . بولنرک ایسه هر کون بر چوق
 سبیلرله کسب ندرت ایده جکی طبیعیدر .

شو حالده مشهور خطاطلرک کرک کتاب کرکسه لوحه حالنده کی
 اثرلرندن الده ایدلسنی ممکن اولانلرینی خصوصی بر قابینه ده جمع ایله
 انظار تماشا کرانه وضع و تشهیر ایتمک زمانی کلمش و حتی
 کچمکده بولنمشدر .

هر نه قدر بونک ایچون خیلی فدا کارلق اختیاری ایجاب ایدر ایسه ده
 آثار سلفک محافظه سی خصوصنده کوستریله جک اولان اهتمام هر زمان
 ممدوح اولق کبی معنوی بر فائده یه موزیه بو کبی متروکاتی زیارت
 ایچون کله جک زواردن حاصل اوله جق استفاده ده انضمام ایده جکی
 جهتله صرف ایدیله جک وقت و نقد بیوده اوله ماز صانیرز .

هله بو کبی آثار نفیسه اصولی وجه ایله زمان و مکانلری اعتباریله
 تشهیر ایدیلرسه بولنره معرض اوله جق قابینه نك انسانه نصل بر نشئه
 درون بخش ایده جکنی آنجق نفاسپرووران حس ایده بیلور .

موزه همایون اداره سی بویله بر تشبث جدیده بولنه جغنی اعلان ایله برابر جداً فعلیاته ده باشلارسه شونک بونک یدنده بولنان و آنجق خصوصی اوطه و کتابخانه لرری تزین ایده بیلن اوکبی آثار بدیعه صاحببری میاننده تبرکاً اهدا ایده جکلرده بولنه بیلور صانیرز .

یالکز سایه معارف سرمایه حضرت پادشاهیده موزه همایون اداره علیه سنجه بویله بر تشبث عالییه انتظار ایلرز . موزه نك بالجمله تشبثاتنده جدی بر حرکت فعالانه کوردیکزدن بزجه او تشبثک و قوعی بر بشارت دیمک اولور . زیرا ایشک آز زمانده منتج موفقیت اوله جغنده شبهه مز یوقدر .

İkdam, c. 1, 135, 16 Cemaziü'l-ahir 1312/2 Kanun-ı evvel 1310/14
Kanun-ı evvel 1894, sh. 3.

HATTAT MEKTEBİNDE BİRKAÇ SAAT

« خطاط مکتبی » نده بر قاچ ساعت

« خطاط مکتبی » نده رمضانده آچیلان سرکی یازیمزک استادلرینک و یکی یتیشن بعضی کینجلمزک اثرلرینی احتوا ایتمیسی دولایسیله ملی و بدیعی بر ذوقک تطمینی ایچین زیارت ایدلمسی لازم اولان مشهرلردن بری ایدی . بنده صرف بو مقصدله بر کون مکتبه اوغرادم . هیچ بر منفعت بکلمه دن سنه لرله امک صرف ایدرک بو مؤسسسه یه جان و کوکلدن باغلانان هر فرد هیچ شبهه سزکه تقدیره لایقدر .

اک کوزل اثرلرمزدن بری اولان یازیمزک مختلف شکلرده یارا تیلان نمونه لرینی بوراده کورنلر ظن ایدرم که کوزل یازایلمک ایچین روحلرنده بر آرزو او یانندیغنی حس ایتدیلر . بالخاصه تذهیب ایشلرینک چرچوه سی ایچنه ایستیف ایدیلن شاه اثرلرک اینجه لکی ظریفلکی اک ٹولکون روحیلیری بیله عادتاً جانلانندیره جق برماهیتده ایدی . حتی بکک مذهب ایکی نفیس لوحه سی صالونده برر بدیعه حالنده کوزلری بویوله که کافی کلیوردی . حتی مکتبی زیارته کلن اجنبیلر بیله ، هیچ آکلامدقلمری حالده ، بو نفیس اثرلرک حیرانی ایدیلر . هر حالده تورک ، عربک حرفلرینی ، آلدیغنی کبی محافظه

ایتمه مش ؛ اونلره روحنك اینجه لکنی ، ذوقنك سیالیتی ، کوزلرینك آهنکی ویرمش ، داها دوغروسی اونلری کندی وارلغنك عدسندن کچیرهك میلشدیرمشدر ... بوصولته اوز مالیمز اولش اولان یازیمزه نه قادر رغبت کوستریلیرسه او نسبتده ملیتمزی سودیکمز آکلاشیله جقدر .

اك كوزهل اثرلره صاحبیرینی ، طبیعی باشده استادلری یازمق صورتیله قارئلرله عرض ایده جکم :

رقعه ، ثلث و نسخ معلمی رئیس الخطاطین حاجی کامل افندینك ثلث و نسخ (حلیه سعادت) ، قطعات و مرقعاتی ؛ (خط جلی) معلمی حتی بکک رسمنی درج ایتدیکمز ثلث جلیسی لوحه سیله (وهو علی کل شیءٌ قدیر) لوحه سی ؛ تعلیق معلمی خلوصی افندینك رسمنی درج ایتدیکمز تعلیق جلیسی لوحه سی ؛ (ابری و آهار) معلمی نجم الدین افندینك تعلیق جلیسی (الکاسب حبیب الله) و (بسملة شریف) لوحه لری (ابری) لری ؛ دیوانی و جلی دیوانی معلمی فرید بکک ثلث جلیسی (بسملة شریف) ی ؛ ثلث و نسخ معلمی نوری بکک بر ایکی اوفاق اثری ؛ خط کوفی و رسم تزینی معلمی کمال الدین بکک چینی طباقریله فتهر و قانیدیللری ؛ تذهیب و مینیاتور معلمی طاهر زاده حسین بکک ایران اسلوبی اوزره یاپدیغی (پاراوانا) سی ، قبارتمه و ایشلمه مذهب طباقلری ؛ مذهب و مجلدبهاء الدین افندینك تورک اسلوبی اوزره شمسه قابلری و سائر تذهیبیلری ؛ مکتب مأذونلر نندن : حامد بکک تذهیبیلری حاجی کامل افندینك ثلث ، نسخ جلیلری اوزرینه ؛ احمد سهیل بکک

تذهیب اثرلری ؛ خطاط حلیم افندینك ثلث و تعلیق لوحه لری بالخاصه بویوک بر مهارت و اینجه بر ذوقك محصوللریدر .

طلبه دن ده : وهی افندینك تذهیبیلری ، ثلث ، تعلیق یازیلری ، شمسه قابلری ؛ رافت افندینك تذهیبیلری و احمد حمدی ، ابراهیم ، حسین افندینك تذهیب ، ثلث و نسخ اثرلری ؛ دریه فائق خانمك مختلف یازیلری کوزل اثرلردن صاییلاییلیرلر ..

ستونلرمزك مساعده سزلکی دولایسیله سرکی حقنده بو قادر معلومات ویره جکم . یالکز عرض ایتمك ایستیدیکم بعضی فکر لرم وارکه ، محترم قارئلرم اونلری اوقومق زحمتنی ده ظن ایده رم که اختیار ایده جکلردر :

کور ولیورکه اك كوزهل اثرلر بیله بر طاقم عربی عباره لردن وجوده کتیرلمش . تورک ، روحنی ، بئلکنی ویردیکی بو یازیلرده نیچین کندی لسانتی قوللانمایور ؟ ... حالا نیچین معناسنی آکلایه مدیغی لهچه لردن وجوده کتیرلمش لوحه لره رغبت کوسترییور ؛ کندی خصوصیتنی صاقلایان ، وارلغنك جانلی بر ثورنه کی اولان اولرینك دیوارلرینی بر طاقم یابانجی عباره لرله سوسله یور . باخصوص که بو کونکی ملیت دورنده بو نقطه داها زیاده آکلاشیله بیلیر . یالکز کوزلرمزك ذوقیله دکیل ، لسانمزك ، داها دوغروسی روحمزك ده ذوقی ، برلشدیرمك صورتیله اثرلر وجوده کتیرمه مز هر حالده

HATTAT MEKTEBİ SERGİSİ

خطاط مکتبی سرکیسی

بو سنه ده ، رمضانده ، خطاط مکتبنده بر سرکی آچیلدی . مکتبک متواضع چاتیبی آلتنده سس سزجه چالیشان صمیمی انسانلرک میدانه کتیردکلری صنعت اثرلرینی قویننده صاقلایان بو سرکی حقیقه کورولمکه لایقدر . اورده تورک یازیسنک اینجه لکلرینی انحنالرینی و تورک روحنک هیجانلرینی کیزلهین کوزهل و نارین اثرلری کورمک حقیقی بر ذوقه بورونمک دیمکدر . اساساً منفعت حسیله اوغراشایان انسانلرک معبدی اولان او بنا ایچنده احتراض کیزله نهمیه جکی شبهه سزدر . کچن سنه کی مصاحبه مده حقلرنده اولدقجه تفصیلات ویردیکن اثرلرک بر قسمی ینه تشهیر ایدلمش اولدیغندن اولردن تکرار بحث ایتیمیه جکم . یالکز یکی اوله رق یاپیلان و سرکی یی تزین ایدن اثرلری و اولرک مبدعلرینی مختصراً - اولاستادلردن باشلا یارق - یازیویره جکم « رئیس الخطاطین » حاجی کامل افندینک زیر نیقله یازیلمش بر قاچ قیمتی جلی ثلث لوحه سیله طلبه افندیلره یازمش اولدیغی مشق نمونه لری ، حلیه سغادتی ، مرقعلری و قطعهلری ، دیوانی جلیسی و دیوانی معلمی فرید بکک محبی یه عائد اولان شو مشهور :

عالم ایچره معتبر بر نسنه یوق دولت کبی
اولمایه دولت جهانده بر نفس صحت کبی

چوق قولای و ممکندر . عجباً ضرب مثلرزمک ، خلق تورکولرمزک
کوزه للرینی یازارسه ق فنا می ایتمش اولورز . فرضا :

آیریلدم ئوزلرندن او طاتلی سوزلرندن
بیاسه یدم آیریلق وار اوپردم کوزلرندن

مصرعلری روحمزک اینجه لکلرینی یاشاتان نفیس برلوحه اوله مازمی ؟
محمد مسیح

۱۳ نیسان ۹۲۷

Millî Mecmau VII, s. 84, İstanbul 1927, s. 1349-1350.

مصرعردن میدانہ کلن لوحہ سی ؛ خلوصی افندینک نفیس تعلیق قطعہ لری ؛ جلی معلمی حق بکک بسملہ سی ؛ ابرو معلمی نجمی افندینک لالہ ، قرنفیل ، شببوی وکلری ، قوملی زمینلری ، ابرولری ؛ کوفی خطی و تزینی رسم معلمی کمال بکک کوفی یازیلریلہ فنہری ، قاندیلی ، طاباقلری « بر تانہ سنہ فارماصون طاباغی اسمی و یریلمشدر » ایپکلی قوماش اوزرینہ ابرو قادین چانطاسی « خانملرمزک بو طرزده چانطالر یاپدیرارق قوللانمالری نہ قادر تمنی اولونور . » ؛ تذهیب و تجلید معلمی بہا بکک اسکی اصولدن غایت صنعتکارانہ یاپیلمش شمسیہ قابلری ؛ طاهر زاده حسین بکک مینیاتور ایشلری ، مودہلری ، مینیاتور طاباقلری ، پاراواناسی سرکی یہ حقیقی بر زکینک و یرمکدہدر .

مکتب مآذونلرندن حلیم افندینک « مجموعہ مزک خطاطیدر » زیریقلمہ یازیلمش بر لوحہ سی ورقعہ ایلہ یازدیغی « زراعت ، طوپراق قازوب الماس چیقارمقدر » اثری ؛ ماجد بکک ریحانی بسملہ سی ؛ صادق بکک بر قاچ لوحہ سی ؛ احمد سہیل بکک تذهیب اثرلری « عمومیت اعتباریلہ نفیسدر » ؛ طلبہ دن احمد حمدی ، رسول ، حافظ وہبی ، حسین صدرالدین ، محمد وہبی ، جمال ، برهان الدین ، حامد ، رأفت افندیلرک کندی ساحہ لرندہ وجودہ کتیر دکلری اثرلری ، یازی و تذهیب طلبہ سندن دریہ فائق خانمک تذهیب لری و یازیلری « ایلریسی ایچین قیمتلی اثرلر بکلہ یہ بیلیرز . » عایشہ نعمت و حوریہ خانملرک یازیلری سرکینک سویلہ نمکہ دکر اثرلریدر .

نمونہ اولق اوزرہ بر قاچ تانہ سنک فوطوغرافیلرینی درج ایتدی کمز

اثرلر ہیچ شبہ سزکہ سرکی حقندہ اوقویبجیلرمزہ ، آز چوق بر فکر ویرہ بیلیر . بو صنعت یوواسنک داها زیادہ تکامل ایدہ بیللمہ سی ایچین ہیچ شبہ سزکہ رفاهہ مظهر اولماسی لازمدر . آنجاق تشویق و تقد یرلرہ درکہ صنعت استعدادلری انکشاف ایدر و داها زیادہ صنعتکار یتیشیر . امید ایدہ رم کہ قیمتلی معارف وکیلمز نجاتی بک مکتب حقندہ معاونت لری اسیرکہ مزلر . ذاتاً جمہوریت مزک غایہ سی صنعتکارلری و صنعت وادیسندہ چالیشانلری حمایہ ایتمکدن باشقا نہ اولابیلیر . نتیجہ اعتباریلہ بو طرزده حمایہ لرلہ حرثمز قوتلہ نمش وعصرمزک کروانجیلری آراسنہ تورکلک دہ قاریشمش اولور . صنعتکارلرمزہ دوشن وظیفہ ایسہ بو کونک ذوقی ، بو کونک دویغولرینی یاشاتمق و اثرلرینہ یکی بر رنک ، یکی بر کسوه و یرمکدر . مارت ۹۲۸

محمد مسیح

Millî Mecmua IX, s. 106, İstanbul 1928, s. 1701-1702.

عینیه قبول ایتدکلی کی (ث) و (خ)، (ذ) و (ظ) و (غ) حرفلرینک
حروف کلدانیده اولدیغنی آکلادقلرندن قرب مخرج مناسبتیه ت، ح،
د، ص، ط، ع اوزرینه بر خط چکمک صورتیه جبر نقصان
ایلمشدردر .

شو حالده خط عربی خط آثوریدن مأخوذدر . آثارعتیقۀ غریبیه
مدار زینت اولان خطوطک کافه سی خط کوفی یه منحصر در .

بعده خط کوفی یی (ابن مقله) نامنده بر ذات اصلاح ایتمش
واعرابک درون کلماته ادخالنه چالیشمش ایسه ده خط عربی یه مخصوص
اولان اتصال حروف بو امنیه یه مانع اولغله یالکز حروف الفبائی یی
دها زیاده حسن ترتیبه وضع و خط کوفی یی نسخ ایلدی که بو جهتله
خط مذکوره نسخ دنیلیمکده در .

ابن مقله دن صکره (ابن بواب) ظهور ایلمش وبالاخره فن خط
(یاقوت) ایله (ولی عجمی) یه انتقال ایتمش ایدی . خطوط اسلامیه
میاننده برده اندلس و آفریقا شالییده مستعمل (خطوط آفریقیه) نامیله
بر خط واردر . صدر اسلامده ایلك دفعه مصحف یازان و حسن خطی
ایله اشهار ایدن (خالد ابن ابی الهیاج) در (احوال سکزی) زمان مامونک
اک کزیده خطاطیدر .

آب روی خطاطین (اسحق بن عماد) منصور ومهدی دورنده یتیشمش
و بر چوق شاگرد یتیشدیرمشدر . ابن مقله بوندن مؤخر اولوب (ابن
بواب) ک اصلاحنه موفق اولدیغنی خطک اسمی دخی (بدیع) ایدی .

ZEVÂHİR-İ CEVÂHİR

زواهر جواهر

جوامع شریفه ده آویخته موقع احترام اولان الواح جلیله ومعلقات
تعظیمیه ایله معابد مقدسه مذکوره نك در و دیوارینه منقوش وقبه لرینه
زینت بخش اولان خطوط نفیسه دن وخطاطین عثمانیه نك بعضیلرندن
بحث ایتمش و (الواح جلیله و کتابه لر) عنوانی حائر اولان بو مقاله نك
بریرنده :

- حقیقت! جوامع شریفه یه خاص اولان بو سادکی مناظر ، رنگ
دلارام کبی عصمت کبی وجدان نواز و حسن نازکتر معنویت قدر
مؤثر و همرازدر .

دیمش ایدک . ینه ده اویله در . فقط بر جهت و ارکه اوده جوامع
شریفه ده مکنوز اولان دفائن مزینه خطیه نك بونلردن عبارت اولدیغیدر .
الواح جلیله ، خطوط جلیله مزى ارائه ایدن بر کلیات نفیسه در . خطاطین
عثمانیه یالکز خطوط جلیله ایله اشتغال ایتمه مشدر . اکثریتی مصاحف
واجزای شریفه ایله حلیه وادعیۀ مأثوره یی حاوی آثار بر کزیده براقمشدردر .

خطوط اسلامیه نك تاریخ ظهوری حقنده منظورمز اولان روایتلره
کوره اقوام عرب خطی کلدانیلردن اقتباس ایده رک کاف فارسی ایله (خ)
و (پ) حرفلرینی (ج) و (ح) و (ب) یه تبدیل و باقی قالان حرفلری

خطاط عنوانی اسلامده برنجی دفعه اوله رق (یاقوت مستعصمی) یه ویرلشدر .

فقط روایات مشهوره یه کوره ایلك خط ، خط (معقلی) اولوب بو خطده حرف مدور یوقدر . آندن صکره خط کوفی کلیر . بو خط هم مسطح وهم ده مدوردر . ایشته اساتذده خط بو ایکی خطدن ، (ثلث ، نسخ ، محقق ، ریحانی ، توقیع ، رقاع) نامیله آلتی طرز ایجاد ایلمشدردر :

بونلردن (ریحانی) ابن بوابك محصول همتیدر .

(خط تعلیقی) نك موجدی (خواجه ابو العال) اولوق اوزره کوستریلیور ابو العال بو خطی ، کوفی و خط پهلویدن فارسی یازمق مقصدیله وضع ایلمشدر . بعضاری ده خط محققك ایلك خط اولوب خط ریحانینك آندن مستخرج و نسخ خطنك اوچنجی خط اولان ثلثدن و رقعهنك خط توقیعدن مأخوذ اولدیغنی ادعا ایتمشدردر .

معلوم اولدیغی اوزره بو آلتی خطدن ریحانی مصاحف وادعیه تحریرنده ، ثلث تعلیم خطده ، رقعہ مکاتبات و مراسلاتده ، نسخ ، تفاسیر واحادیثده ، توقیع فرامین همایون ایله منشورلرده و محقق قصاید و اشعارده مستعمل اولوب بونلرده ایکیشدر درلو یازلدقلرندن اون ایکی یه بالغ اولور .

خطوط مذکورده دن ماعدا (غبارین) ، (دیوانی) ، (سیاقت) ،

(مسلسل) ، (قیرمه) ، (دشتی) ، (اویغوری) (توامان) الح نامریله بر طاقم یازیلر دها واردر .

بر کتابده منظومز اولدیغنه کوره علی الطریق الاجمال شجره سرآمدان خطاطین بر وجه آتیدر :

حضرت علی (رضی الله عنه) خیرالدین مرعشی

حسن بصری (رحمةاه علیه) شیخ حمدالله

اسحق عماد شکرالله

ابراهیم سکزی اغلی مصطفی دده

احول اوغلی محمد دده

حسن مرزبان حسن اسکداری

محمد بن اسعد خالد ارضروی

علی ابن هلال درویش علی

عبدالمؤمن صویولجی زاده

یاقوت مستعصمی مصطفی ایوبی

سید حیدر حافظ عثمان

عبدالله صیرفی یدی قلهلی امیر

اکری قپولی محمد راسم

ابراهیم طاهر

خطاطین عثمانیه نك پیری شیخ حمدالله ابن شیخ مصطفای

بخاریدر .

خطاطین عثمانیه

مشاراليه ، (خيرالدين مرعشي) حضرت تلو نندن تعاليم ايتمشر در .
 قبله الكتاب لقييله ملقبدر لر . كنديلرى آماسيهلى و پدر لرى بخار اليدر .
 تاريخ وفاتى (٩٢٦) سنه سنه تصادف ايدر . ٤٧ عدد كبير وصغير مصحف
 شريف ، بر مشارق ، بيك قدر سورة انعام وكهف شريف ، وسورة
 (نبأ) جزئى ايله پك چوق قطعات و مرقعات وجوده كتير مشدر .

سلطان بايزيد جامعك محرابى اوزرنده و قبه سنده وادرنه قپوسنه كى
 تاريخلر وينه ادرنه قپوسنده كى كلمه توحيد خزينه دار فيروز آغا
 جامعيله داوود پاشا جامعك تاريخى اثر قلم اعجازيدر .

آياصوفيه كتابخانه سنده (٩٠١) تاريخلى مصحف يادكاريدر . ايسته
 (زواهر و جواهر) عنوانيله نظرگاه ارباب دانشه عرض ايتمه جرأت
 ياب اولديغمز شو مقاله عاجزانه حضرت شيخ حمدالله ايله آندن صكره
 كلن خطاطين كرامك جوامع شريفه ده محفوظ محفظه تكريم اولان آثار
 بديعه سندن مطلع اوله بيلدكلرمزى خلاصه تبين ايده جكلر .

مشاهير خطاطيندن شيخ حمدالله زاده مصطفى دده نك سليمانيه
 جامع شريفنده بر مصحف شريفى واردر . مولانا (احمد قره حصارى)
 نك آياصوفيه كتابخانه سنده زيور ايادى تبجيل اولان انعام شريفه
 محرر بسملة شريفه نك صورت منيفه سنى كورديكده كنديمى اظهار
 حيرت واستحسان ايتمكدن آله مدم .

سياق و ترتيبى او درجه ده روان ، او درجه ده مصنع كه قلم خطاطك

بو كلمه مقدسه يى بر كشيده ده وجوده كتيرديكنه اطمنان حاصل
 اوليور .

آياصوفيه كتبخانه سى پيشگاهنده تلاوت ايدلك اوزره بشير آغانك
 وقف ايلديكى اجزاي قرآنيه ابراهيم دائمينك ، حكيم على پاشا جامع
 شريفنده كى جسيم بر قطعه مصحف شريف توقادى درویش احمد بن
 محمدك ، ايوب جامع شريفنده جانب محرابده رحله زيب تكريم اولان
 كبير قطعه و اوچر سطر ثلث و ماعداسى نسخله املا اولنمش مصحف
 شريفك نصفي صويولجىي زاده نك و نصف عالى ديكرى قورشونجى
 زاده نك ، سليمانيه جامعنده بولنان مصاحف شريفه دن برى حمزه نك
 اولوب حافظ عثمانك دخى آياصوفيه ده بر مصحف شريفى و نور
 عثمانيه ده سرخ نقطه ايله معلم حروفاتى ، ابو نجيبانك والده جامعنده
 (١٠٩٥) تاريخلى بر مصحف شريفى ، كاتب كمر ك محمد حفظينك امير
 بخارى خانقاهنه موقوف اولان اجزاي قرآنيه سى و درویش محمدك
 سليمانيه جامعى محرابنه موقوف بر مصحفى واردر .

تذا كرده مذكور اولديغنه كوره اكرى قپولى چلبى عنوانيله بنام
 اولان خواجه محمد راسم آلتمش عدد مصحف شريف بيك قدر انعام ،
 حليه ، دلائل ، و ققيه ، بر چوق مرقعات ، قطعات و صحائف ،
 مشارق و مصابيح يازمش و حط تعليقه ده امام سيوطينك (انموذج
 اللبيب) نام اثرينى يادكار براقمشدر : اساتذة خطاطيندن
 حافظ عثمانك يكرى بش عدد ، عثمان ابن عبدالباقي نك اوچ يوز ،

درویش علینک قرقی متجاوز ، رسام عمرک اون آلتی ، امام زاده فیض‌اه بن صنع‌اه یوز طقسان بش ، قیصریه‌لی سید محمد بن احمد بش یوز ، ارنود زاده محمد بن حسن یوز یتیمش ، خواجه زاده محمد انوری قرق ، عرب زاده محمد بن عمر بیک مصحف ، مشهور راقم یوز ، چاوش زاده سید مصطفی قرق ، اسماعیل زهدینک قرق ، نائلی ملا احمدک یوز ، حافظ جمشید محمد صالحک دورت یوز اللی درت ، حکاک زاده مصطفی حلمینک ایکی یوز ، حافظ یحیی وهبینک طقسان ، وصفینک قرق مصاحف شریفه یازدقلمشدر .

خطاط شهیر قاضی عسکر مصطفی افندی اون بر قطعه مصحف شریف ایله اون قدر دلائل خیرات ، ایکی یوز قدر حلیه شریف ، اوتوزی متجاوز انعام ، بر چوق قصائد و حروفات و مرقعات یادکار بر اقمشدر . ادیب محترم عطوفتلو اکرم بک افندی حضرتلرینک پدرلری مرحوم رجائی محمد شاگرد افندینک اوچ آی ظرفنده کوچک قطعه‌ده غبارین خطیله یازوب مرحوم رفعت پاشایه تقدیم ایلدیکی مصحف شریفک دخی نوادر آثاردن اولدیغی متواتردر . سلطان محمد تربه‌سنده محمد راشدک کلام قدیمی زیب رحله تکریم اولوب قیوم زاده محمد صالح دخی یوز قدر مصحف شریف یازمشدر .

خطاطین عثمانیه‌نک آثار پایداری تعداد ایتدیگمز مصاحف شریفه و اجزای قرآنیله ایله سائر ادعیه‌دن عبارت دکلدیر . ملا زاده محمد ، طویخانه‌لی محمود ، آشچی مصطفی ، محمود جلال‌الدین ، حافظ یوسف ، صاری یحیی ، بالطه‌جی زاده ، مصطفی بن محمد ، صویولجی

زاده ، مصطفی خطاط ، امام محمد کبی مشاهیر خطاطینمزدن پک چوغنک سائر آثار برجسته‌سی واردر . (الواح جلیله و کتابه‌لر) مقاله‌سنده دخی سویلمش اولدیغمز وجهله بو آثار موجوده فن خطک ممالک عثمانیه‌ده ادوار تکاملنی ارائه ایدن انافس بدیعه‌دندر .

باخصوص فن خطک عثمانلی خطاطینی النده اوغرادییغی تحولات فن مذکورک تاریخی نقطه نظرندن دخی شایان دقتدر .

خطاطین عثمانیه میاننده صاحب تألیف اولان ذوات نادر دکلدیر . مستقیم زاده سلیمان افندینک (تحفة الخطاطین) نام کتابی ایله (سلسله الخطاطین) ی و ترجمه مکتوبات خواجهکان ، مجله النصاب ، دوحه مشایخ اسلام ، شرح قصیده مصریه ، شرح ورد سیدیجی ، ترجمه لغة قانون ، شرح دیوان حضرت مرتضاسی مشهوردر .

بونلردن ماعدا مؤلفات عدیده‌سی واردر . (صویولجی زاده) دخی (دوحه‌الکتاب) نامیله بر تذکره خطاطین یازمشدر . اکثریسی شعر و ادبه منسلک ذوات نادره‌دن اولوب مدون دیوانلری موجوددر .

اوغرار. فقط بومبائی مبعجله نك هوای روح افزاسی روح مستغفر مؤمنه اراقة جرات ایلر . بر حالده کی چشم باطن فکرتیه مصادف اولان لفظه جلال و عد رحمت ونام حبیب رب متعال تبشیر شفاعت ایتدیکی کبی دامان چهار یار کزین دخی دودست تضرعه برر حبل متین توسل کوسترر . یعنی مقصد اسلام عینیه متظاهر اولور .

الواح جلیله نك پایدار اولدقلری مجلر یالکز جوامع شریفه داخلری دکلدر . قپو خارجلریله حولیلرک جهات فوقانیسنده خطاطین کرامک آثار بر کزیده سی واردر .

تذا کرده محرر اولان اساتذہ خطک عددی درت یوزی متجاوز دکلسه ده بونلر مشاهیردندر . مقر خلافته زینت بخش قدسیت اولان جوامع شریفه ده تعلیق مواقع احترام ایدیلن الواح جلیله پک چوق اولدیغی کبی پک چوق خطاطینک دخی امضالری واردر .

از جمله والده جامع جدیدینک جلیلری ایله آیاصوفیه جامع شریفه کی چاریار کزین لوحه سنیه سی ، سلطان بایزید جامعک مناره یمینده کی تاریخ خطاط ابراهیمک ، سلیمانیه جامعک قبه سی طاقنده اولان خط منشا احمد قره حصارینک و باقیسی حسن چلبینک ، اسکدارده کی اسکی والده جامعک جلیلری حسن اسکدارینک فاتح جامع شریفک طرفین کتابه لری یحیی صوفینک ، سلطان احمد جامعک بالجمله جلی خطلری سید قاسم غبارینک ، عرب جامعک محکم طرفنده کی آیت کریمه امین بن خلیلک ، فاتح جامعک شادروان خارجنده پنجره لر اوزرندن اولان

ELVAHI-CELİLE VE KİTÂBELER

الواح جلیله و کتابه لر

معابد مقدسه اسلامیه نك تزینات عمومیه سنندن بری ، وبلکه برنجیسی معابد مذکوره دروننده معلق اولان وهر بری آیات کریمه واحادیث نبویه دن برینی احتوا ایدن الواح جلیله در . کرچه مهره معمارانمز تأسیس وانشاسنه اهتمام ایتدکلری جوامع شریفه نك فن معماری یه و استه تیک اصولنه تمائی موافقتی خصوصنده حائر اولدقلری مهارت و اهلیتی بحق اثبات ایدرک هر برینی هر نوع تزینات زائده دن مستغنی براقه جق درجه ده آرایش پذیر مکملیت ایتمشلدر .

فقط در و دیواری وقبه رفیعهنک هر نقطه سی آیری آیری نظرکاه مؤمنین اولان بو طاعتکده لرده چشم ایقان و باطنی دها زیاده تنویره خادم اولوب اساتذہ خطاطینک آثار نفیسه سنندن بولنان الواح جلیله دخی بو یرلره مخصوص برر نقش لاهوتی پیام اولغله اسلامک صنایع بدیعه یه حرفی حرفه درجه احترام معنویسی آشکار اولور .

حقیقت! جوامع شریفه یه خاص اولان سادکی مناظر نك دلارام عصمت کبی وجدان نواز و حسن نازکتر معنویت قدر مؤثر وهم رازدر . درون عظمت مشحونه دخول ایچون شتاب ایدلدکجه جلالت کبریای حقیقی حضورنده عارض اولان فرط خضوعدن انسان بر تائی مسترحمانه یه

سورة فاتحه يحيى صوفينك وينه جامع شريف مذكورك ديوارنده فتح
حديثى ايله قليج على پاشا جامعنك بالجمله جليلرى تيمورجى قولنك ،
طوپخانهده نصرتيه جامع شريفنك جليلرى راقمك ، تعليقلرى يسارى
عزت افندينك ، نور عثمانى ايله نعللى مسجدده كى (بلال حبشى)
لوحه لرى و آياصوفيه جامع شريفنده كى ساعتارك اوزرنده كى (عجلوا)
كلمات شريفه سى وحدتيناك و آياصوفيه جامعنده كى كبير چهار يار كزين
اسمى شريفه سيله قبه سنده كى آيت نور و عتيق على پاشاده كائن خرقة
سعادت جامع شريفى و حوليسى قپولرى خطوطيله چهار يار كزين اسمى
شريفه سى و قبه سنده كى آيت نور اساميسى و قبه سنده كى آيت نور
ويحيى افندى جامعى قبه سنده كى كذلك آيت نور قاضى عسكر مصطفى
عزت افندى مرحومك ، سنان پاشا جامع شريفنك پنجره لرى اوزرنده كى
اسماء حسنى علاءالدينك اسكدارده كى جامع سليميه نك خطوطى
اسعدكدر . بزم بوراده تعداد ايتديكمز اسامى ، خطاطين عثمانيه نك
عددينه نسبتله پك قليلدر .

خط ثلثه شيخ ثانى و خط تعليقه عماد ايرانى نظير اولان خطاط
يكتا قاضى عسكر مصطفى عزت افندى مرحومك آياصوفيه جامع شريفنده
پيرايه موقع مستثنا اولان خطوط جليه سى دار الخلافة العليه ده بولنان
خطوط جليه نك اك جلى و اك كبيريدر .

جامع شريف مذكورك مؤذن محفلنده آويخته موقع تعظيم اولان
(هوالسميع العليم) لوحه تعليقيه سى يسارى زاده نك هيچ بر يد يمين
كفايته ميسر اولميان آثار برجسته دنلر .

جوامع شريفه و مساجد منيفه ايله تكايا و ترب و زواياده بولنان بو

درلو الواح جليله نك قيمتلىرى پك على اولقله برابر ممالك عثمانيه ده فن
خطك ادوار تكاملنى ارايه ايتديكى جهته شئون مدنيه مز نقطه نظرندن
دخى غايتله مهمدر .

خطاط شهير راقمك فاتح جامع شريفنك چيويجيلر طرفنده كى
حظيره لرى تزيين ايدن يازيلريله سائر محللرده بولنان خطوط استادانه سنى
تماشا ايدنلر بولنرك صنايع نفيسه نامنه برر مودل اولديغنى تصديق
ايتمكده تاخر ايتمزلر .

Ahmed Rasim, *Menakab-i Islâm*, İstanbul 1325, 233-236.

بر قاچ آی صوکره واقع اولان ایکنجی بر اشعارنده او مزین مزار
طاشنک قوپاریلوب آشیرلمش اولدیغنی متأثراً بیلدیریوردی .

استانبولده ، اناتولیده ، روم ایلنده قاپولر پنجره لر دیوارلر طاوانلر
چینی لر اوستنده استادانه و صنعتکارانه بر صورتده نقش ایلمش اولدیغنی
حالده یا طویغوسزلق یوزندن قیریلوب محو ایلمش و یا خود صاحبلی
و یا دیکرلری طرفندن قوپاریلوب اچانبه او جوز فیثاتلرله صاتیلمش
کتابه لر او قدر چوقدرکه اکر بیلدیکم قدرینک اولسون تعدادینه قیام
اید رسم پرستشکاران صنعت ملیه یی نازینلرندن مهجور اولان سودازده
عاشق لر قدر دلخون ایدرم .

ایشته بونک ایچوندرکه حکومت سنیه « محافظه آثار عتیقه انجمنی »
نامیله بعض حمیتمند ذواتدن عبارت بر انجمن تشکیله مجبوریت حس
ایتمشدر .

جدی مورخلرمزدن توحید بک افندی کچنده اون کون مآذونیتله
آقشهره کیتمشدی اوراده روم ایلینه عبور ایدن شهزاده سلیمان پاشانک
کریمه سنک مزارینی کشف ایتمشدر .

حالبوکه سلیمان پاشانک اولادی اولدیغنی شمدی یه قدر مشهودم
اولان تاریخ کتابلرنده کورمامشدم . کوریلورچی کوچوک بر تدقیق
تاریخاً نه بیوک شیلر اورته یه آتیور .

حکومت قوناغنده اوطوردیغم اوطه نک قارشیسندنه بیوک بر دائره

KITABELER ZAYIATI

- کتابه لر ضایعاتی -

مهم وثائقمک بر قسمیده قرطاسی منابعمک غیری اولان آثار محکوکه در
بوده اصحاب خیر و حسناتک زمان حیاتلرنده احیا وانشا ایلدکلری مبانی
خیریه و قلاع متینه کتابه لری و بر ذاتک وفاتندن صکره یاپیلان تر به لر
ومزار طاشلری کتابه لری و آثار محکوکه میاننده برده رسمی و غیر رسمی
مهرلر وسکه لر و سیم وزر و باقر اوانیلر و کاسه لر وسائر خطوط محکوکه
ومنقوشه سی در بونلرک جمله سی بر برندن مهمدر . لکن بوراده بیان
ایده جکمز مثاللر بعض مبانی خیریه ایله مزار طاشلری کتابه لرینه عائددر .

بر ایکی سنه اول بالیکسری محاسبه جیلکنده بولنان اقربادن شرف
بک افندی یه اوراده کی مبانی و مراقد کتابه لرینک تدقیقه اهمیتلیجه
اولانلرینک اشعارینی تحریراً رجا ایلمشدم .

آلنان جوابنامه ده (قره اوغلان) و (قره عیسی) و (زغنوس پاشا) کبی
مشاهیرک مرقدلری موجود ایسه ده ظاهرده کتابه لری کوریه مدیکنی
و (محمود بک ابن ایاس پاشا) نک مرقدی نظر دقتی جلب ایده جک
صورتده مزین اولدیغنی بیان ایده رک محرر اولان عباره یی سائر بعض
کتابه لر صورتلریله برابر عیناً کوندرمشدی .

ایچنده قورشونلی برقبه کوریلوردی . اوقبهلی دائره ی کورمک ایچون کیتدم سوقاق قپوسی زنجیرلرله صارلش واوستنه بیوک بر کلید اصلمش وکلیدک اوزری ده دیوان محکمه سنک مهریله ممهور بولنمش ایدی .

اوپه مه عودت ومفتی افندی نی دعوت ایدرک سؤال ایتدم .

کورینن قبه (دارالقرا) در دائره نک دیگر طرفی ده کتبخانه وتکیه در وقتیه متولیلری ارسنه نزاع دوشوره رک دائره قپادیلوب یونان محکمه سی طرفدن تمهیر ایدلمشدر و مدعیلرک جمله سنک وفاتلری بش آلتی سنه نی کچدیکی حالده حالا مهر فک اولنماشدر .

بزی پک زیاده متأثر ایدن شی اوراده لویه رسالتپناهی یه مخصوص بر دائره وارد ایام مبارکه ده مملکت اهالیسی گیدر و لویه نبوی زیارتیه شرفیاب اولوردی . اون سنه دن زیاده درکه بر زیارتدن ده محروم قالدق دیدی . پک متأثر اولدم بر تقریر یازدم . متصرف پاشانک یاننه کیتدم . مجلس اداره هیئت جلیب اولندی . ایلك جمعه کونی عسکریه و ملکیه برلشهرک (لویه جناب رسالتپناهی) کمال تعظیبات ایله اورادن قالدیریلوب شهرک وسطنده عمر بک محله سنده شاه اوغلی جامع شریفنه نقل اولنمسنه قرار ویرلدی .

یکیشهرده بر ولوله در قوپدی قوه جنودیه آلایلری حاضرلاندی هرکس مسرور اولیوردی . غیرمسلملرده اوراده اسلام پیغمبرینک

(لویه سعادت) ی وار ایمش شاه اوغلی جامعنه نقل اولنه جقمش دیهرک اولنرده صف بسته احترام اولغه اشتراک ایتدیلر .

جمعه کونی حلول ایدنجه اوکله نمازیننه قریب بر زمانده آلایلر سوکدی معظم بر هیئت طویلاندی سوقاقر انسان ایله طولدی . (دارالقرا) نک قپوسی اوکنه وارلدی . مهر فک اولوندی . او قالین زنجیرلر مشکلات ایله قوپارلدی . (لویه رسالتپناهی) دائره فاخره سنه یوزلر سوروندی قپوسی اوستنده عیناً شو ایبات غرا منقوش ایدی .

ادب قیل کیم مقام لویه فخر جهاندر بو
مقام قدسیان سر محفل کروبیاندر بو

یازلسه قیل قلمله طاق عرشه بویله شایاندر
نه رعنا جای حالتبخش علین نشاندر بو

او سلطان رسالت پادشاه کشور عشق
او مشکین موی عنبر بوینه دارالاماندر بو

اوسرور کیم قیلی دوشدیکی یرده باش فدا اولسون
که میدان محبتده مقال عاشقاندر بو

دنیلسه شاننه خلد برینک قصری لایقدر
همیشه انجمنگاه جنود انس وجاندر بو

(شریفا) صدق ایله دائم صلوات ایله سلام ایله (۱)
مقام لویه پیغمبر آخر زماندر بو

[۱] یکیشهرلی بر شاعر ایمش بوندن بر عصر اول یعنی ۱۲۳۸ تاریخنده وفات ایتشدر .

(حلیه رسالتپناهی) نك محفوظ بولندیغی دولاب آچیلدی یکریمی
اوتوز قدر قیمتلی لکن چوورمکه یوز طوتمش پوشیده لر آچیلدقدن
صوکره بر صدف صندوق میدانه چیقدی . کشاد اولندی حلیه سعادتیه
مخصوص بلور قوطو ظهور ایتدی مع التأسف دروننده حلیه نبوی
بولنه مدی . کیم بیلیر نه صورتله او (موی کوزین قیمت) ضایع ایدلشد.

اورادن کتبخانه دائره سنه کیتدک . طیش اوپه سی مفروش بولنیوردی
لکن توزلر ، طوپراقلر خصوصیه کووه لر موجود اشیایی او یله بر حاله
کتیرمش ایدی که قنغی بر پارچه یه طوقونولسه قویوردی .

اوراده وقتیه اقامت ایدن شیخ محمود افندی نامنده بر ذاتک میندر
اوستنده (شیخانه تاجی) یاننده شو غزل طور یوردی بسبلی شیخ
محمود افندینک صوکه سویلدیکی نظم ایدی .

جهان هپ ساز کیر اولدی آلورلر صوکه خبر تیلدن
انکچون کوشه هجرانی ایتدی کوکلمز مسکن

بو وضع ناسزای چرخ بی تمکیندن فریاد
بو نابرجا جفای کنبد دواردن شیون

جهان آتشلر اولسه اهل حقه برزبان کلمز
بونئی ادراک ایدر عرفان ایله چشمی اولان روشن

ضعیفز خاک ایله یکسانز اولز بزده اندیشه
مخالف روزکار دهردن کیفیت غمندن

باشک آچوب دعا ایله تکاپو ایلمه (محمود) (۲)
که حسن التفاتیدر دل مجروحه مرهزن

الحاصل کتابلرک یاننه یاقلاشمق قابل اولدیغندن ، بشقه اوپه یه
نقل اولنوب تمیزلنمک و آندن صوکره تدقیق ایدلمک اوزره ریاست
عاجزیده مفتی افندی وسائر مناسب ذاتلردن عبارت بر قومیسسیون
تشکیلی مناسب کورلدی . اورادن قورشون قبه لی اولان (دارالقرا) سمتنه
کچدک قپوسی اوستنده شو تاریخ محکوک و کوزل بر بنا ایدی :

نجم عطا نجل کزین همنام فخر المرسلین
احمد اغا ابن امین ترسانه یه اولدر امین

لله ایچون بی حصرو عد اثار خیری لا یعد
قیلسون انی حی وضمد دلخواهی اوزره کامین

بو دار قرانی خوشا شهر نوه قیلدی بنا
کیم حسن طرحی دلرنا طرز لطیفی دلنشین

عمرین اوزون اقبالی همواره افزون ایلیوب
توفیق ایده بویله نیجه خیراته رب العالمین

(سالم) دیدی تکبیر ایله اتمامنک تاریخی (۱)
بو دار قرانی عجب یاپدی رصین ابن امین

سنه : ۱۱۴۲

[۲] ملا می مشرب بر ذات امش ۱۳۰۸ سنه سنده پیره ده وفات ایشدر .

[۱] تکبیره ایکی تمیه واردر .

بو دار قرا ایچنده قبهیه قدر یغلمش بغدای وار ایمش . ایشته شو بهشتی بنادن او آدملرک چیقارلمسنه سبب شو بغدای منازعه سی اولمش . لکن قوشلرک هجومیله اورته ده یالکز بغدای قبوقلرندن بشقه بر شی قالمامشدی .

کتبخانه دائره سی همان او کون تمزلتدیرلدیکی جهتله قومیسسیون دوامه باشلادی کتابلرک بر قسمی چورومش بر قسمیده چورومک اوزره بولنمشدی چوروینلر کوستم نه رینه آتلدی صاغم قالانلرک دفتری یاپلدی باصمه اولانلر تحریرات مدیری وحی بکک ملهم اولدیغی رجا اوزرینه مناستر شهرینه کوندردلدی تسالیا قطعه سنک ابتدای فتحندن تنظیمات خیریه یه قدر ۱۳۷ عدد قیمتلی محکمه سجلاقی دخی ظهور ایتمکله سرفیجه یه کوندردم وصولنه دائر جواب آلم .

قالان یازمه کتابلری کتبخانه عمومی یه اتخاف ایتمک ایچون سندقلره قویوب استانبوله کتیردم لکن رسوماتده کی سانسورلر بکا ویرمیوب معارف نظارتنه کوندردیلر .

دفترینک کنارینه قیمتلی اولانلری اشارت ایتمشدم بونلر مضر عد اولنوب ایشتدیکه نظراً بعض اعضا افندیلر طرفندن اره لرنده تقسیم ایلمش بنم واقع اولان شدتلی تعقیباتم اوزرینه قصورلری کتبخانه عمومی یه کوندردلدی . الحاله هذه موجوددر .

کتبخانه ایشنی بتردکدن صکره قبله وقورشونلی اولان طورخان

زاده عمر بك جامعندن باشلایه رق یکیشهرک عموم مبائی عالیه سنی زیارت وتدقیق ایتدم عمر بك جامع شریفنک نقدر لطیف و ظریف صنایع معماریه مزدن اولدیغی تعریف ایده ميم جامعک کتابه سنی و اطرافنده بولنان مرقدلرک عباره سنی دفتریمه قید ایتدم . شو کتابه جامع شریفنک حرم قیوسی اوستنده در :

« عمر الامیر الکبیر عبد المولی الجبار المتکبر الامیر عمر بن طورخان جزاه الله بالرضوان جامعاً مسجداً کبیراً لوجه الله تعالی علواً کبیراً تم بناؤه بعون الله تعالی فی شهر شعبان سنة ثمان و سبعین وثمان مائه سنه : ۸۷۸

آندن (وحید محتوی) نك ایکیوز سنه مقدم یکیشهره دائر یازدیغی (شهر انکیز) نده حکایه ایلدیکی بایراقلی جامع شریفنی زیارت ایتدم کتابه بوله مدم بانیسنک جامعک اتصالننده کی مزارلقده مدفون اولدیغی لکن اطرافنده یوکسک دیوار بولندیغی بیان ایتدیلر درحال اوسته و ایرغاد جلب ایتدردم دیوارک بر طرفنی آچدردم فی الحقیقه بانئ جامعک متین طاشلرله یاپلمش مرقدی ظهور ایتدی . کتابه سی شودر :

(صاحب الخیرات والحسنات جامع البر والبرکات انتقل من دارالغرور الی دارالسرور المرحوم المغفور له فخر المدققین مولانا مصلح الدین بن نصوح تقبل الله خیراته الی یوم الدین سنه : ۹۸۰

بانی جامع یاننده علامه شهیر کلبوی اسماعیل افندینک و اونک یاننده قاین والدهسی امة الله قادینک وسائرته نک مرقدلرینی کوردم . جمله سنک کتابه لرینی یازدم کلبوی اسماعیل افندی حضرتلرینک کتابه سی شودر .

(سابقا یکیشهر فنار قاضیسی افضل المتأخرین وعمده المصنفین مرحوم ومغفور له کلبوی اسماعیل افندی روحیچون فاتحه سنه : ۱۲۰۵

بایراقلی جامع مزار لغندن چیقدقدن صکره استه و عمله نک باشنده طوره رق ینه دیواری هیئت اصلیه سی کبی یاپدردم .

اندن شاه اوغلی (نور عثمانی) جامعنه کیتدم جامعده کتابه بوله مدم . لکن حظیره سننده پک دکرلی ذاتلری مدفون بولدم صاحب مسلك شعرامزدن آق اووهلی زاده خاتم افندینک طاشنده که کتابه شودر .

المرحوم ومغفور له مؤمن موحد آق اووهلی زاده خاتم افندی روحنه فاتحه سنه : ۱۱۶۸

الحاصل محرم پاشا جامعی ، قرقر جامعی ، بورمهلی جامع ، حسن بك جامعی ، جویزلی جامع ، آقجهلی جامع کبی معبد مقدسلری وکوستم نهری کنارنده شیخ نظیف مولوی درکاهی والف کامل مشایخ کرامندن

شیخ غالب درکاهی وقلعه اوستنده مرتفع محله ساعت قله سی کبی بر چوق مبائی جلیله عثمانیه بی طولاشه رق جمله سنک کتابه لرینی قید ایتدم وبونلردن بشقه اوله رق یانیه واشقودره کبی یکیشهرده دخی بر چوق عثمانلی شاعرلرینی و نفیس الانفس متروکات قلمیه لرینی بولدم . (تسالیا عثمانلی شاعرلری) نامیله بش آلتی یوز صحیفه لك بر کتاب یازدم بونکله برابر بنم یکیشهرده مدت اقامتم یکرمی طقوز کوندن عبارت ایدی .

بتکرار یونانه ترکی حسیبله او کوزل یکیشهردن ایریلیرکن شویله دونوب بر باقدم یکرمی دن زیاده کلین کبی حسنا و مستثنا مناره لر صره ایله دیزلشلردی اویله ظن ایتدمکه شهردن باشلارینی یوقاری یه قالدرومشلر بکا باقیورلر . وهر بری لسان حال ایله یا امیری نره یه کیدیورسک اسلاف عظامکزک غیرت وهمتیله هربریمز دورت بشیوز سنه دنبری سربلند جهان ایکن سز بزی تذلیل ایتدیکز بر کره حاملزه باقکز واقعا دقت ایتدم کیمنک عشق الله ایله سرمست اولان اهل حال کبی باشندن کلاهی دوشمش . وکیمیسی دشمن قارشوسنده قورشونلره مردانه کوکس ویرن نور عینمز مردان مجاهدینمز کبی باشدن اشاغه انداملرنده رخنه لر پیدا اولمش وعادتاً آرتق ایاقده طورمغه مجاللری قالماش بر حالده طوریبورلردی .

عالی جناب والده سنک عبدالله صغیره سویلیدیکی سوزلری در خاطر ایدرک کویا که مادر وطن ده او ذلیلانه سوزلری بکا خطاباً سویلیور قیاس ایتدم .

اللهه قسم ايدرکه اويله هونکور هونکور اغلامکه اکر بنی بيلمین
بر آدم او حالده کورمش اولسیدی بو کیمسه قرق سنهک بر مجنوندر
دیه حکم ایدردی . او محتشم و معظم و تاریخی شهره محزونانه باقهرق
صوک سوزم شو بیت اولدی .

نه اولدی کلرینه نریه کیتدی بلبلر
نیچون طورر بو کلستان شو آشیان تنها

ایشته بن بر او زمانده کی یأس وفتوری دوشندم و برده بو کون بزه
توجه ایدن حسن طالع ، بیک سنه دنبری عالم اسلامه نصیب اولمامش
اولان بر بیوک تجلی و عنایت ربانیه اولدیغنی تفکر ایدرهک پک بیوک
امید و تسلیله دوشدم .

زیرا المانیا و آوستریا کبی ایکی محتشم دولت ، مجارستان و بلغارستان
کبی ایکی محترم عرقداش ملت بزمله اتفاق و جهان ایله حرب ایدیورلر .

قیمتلی اسلحه و جبخانه لرینی ، خزینه لرینک قبولرینی آچهرق
پاره لرینی و حتی جانلرینی بزدن دریغ ایتمیورلر بونک قدر و شکرینی
اهمیتی نسبتنده بیلمکل کمز و بزه توجه ایدن بو مو فقیه کبرایی حقیله
تقدیر ایتمکل کمز ایجاب ایدر .

اولادلرمز قارداشلرمز انالرمزک بابالرمزک آغوش شفقتنه وداع
ایدرك حرب میدانلرینه آتیلیورلر . حکومت سنیه مز بونلر معلمدر
مدرسدر دیه بزى هم قورشون یاغمورلرینه قارشى کیتمکدن محافظه

وهمنده بو قدر مضایقه مالیه ایله برابر ممکن اولدیغنی قدر مستوفی
معاشلرمزی هر آیک ختامندن اول و یرییور . بز صوبالی جاملی اوپه لرده
اوپور ییورز . کونا کون اطعمه ایله تلذیز دماغ اشهتا ایدیورز . حالا
بو کبی نعمتلك قدر و شکرینی بیلهرک وطنمزه حقیقی خدمت و بر
بریمزه معاونت ایتمه بعضلرمز چالشمیورز وزن بنانک سکنزجی
تقطیعندن اولان

حلال حرام ویر اللهم
قولک طورمز یر اللهم

بیتی کبی سوزلری کندیلمزه عادتا بر ترنم مفخرت غد ایدیورز . بن ،
المزه کیرمش اولان فرصتک بیوکلکنی و بوکا مقابل بزم شو احوال
غفلت اشتهالمزی دوشنوب ایکی مساوی قوه مقناطیسیه ارسنده قالان
بر حدید پاره کبی متحیر طورمقده و

بیلهمم ایلیه جک کریه میدر خنده میدر

مصراعنی سرمایه لسان حیرت ایتمکده ایکن جناب حق بونک کبی دها
نیجه نیجه موفقیتلر و فتوحاتلر نصیب و میسر ایلسون .

علی امیری

بو دوستمك افاده سنه نظراً سيدة العايشه مستعصمی نامنده مشاهیر خطاطین عربدن بر ذاتك جاریه سی ایمش . افندیسنك حسن خطه خدمتی بو ذکی جاریه ده ده بر مراق او یاندیرمش و بو قادین خط جلی بی ایجاد ایله مشدر . ثلث یازی ایله ده اون بش دانه دن فضله کلام قدیم یاز مشدر . خطاطلر ایچریسنده خط تاریخی لایقيله تدقیق ایدن کیسه اولدیغی ایچون چوق اسکی دورلره عائد قادین اثرلری بولونامیور ، بو اثرلردن کیسه آکلایامدیغی کبی او زمانکی قادین خطاطلرکده اسمنی کیسه لر بیله میور ، معلوم اولان بر قاچ قادین اسمی واردر که اونلرده تاریخه نظراً پک اسکی دکل ..

فرضا سلطان مجید دورنده غایت کوزل تعلیق یازان و تعلیق نویس فاطمه زهرا خانم نامنی طاشیان بر قادین وارمش که خرقة شریف شیخی اولان افندیکن کریمه سی اولدیغی و بر چوق اثرلر وجوده کتیردیکی سویلنمکده در . مع الؤسف اثرلردن بر دانه سنه بیله خطاط مکتبنده تصادف ایتمک ممکن دکلدنر . بونلردن باشقه اسما خانم ، عفت خانم کبی سلطان مجید و سلطان عزیز دورینک قادینلری اولان خطاطلر واردنر . صدراعظم عالی پاشانک قیزی سلما خانم ده غایت مکمل واندر اثرلر وجوده کترمشدر ، شایان تأسفدر که تورک قادینلغنک صنعت عشقنه جانلی برر مثال تشکیل ایده جک اولان بو اثرلر کاملاً غائب اولمشدر . بو کون بونلری بولق و تدقیق ایتمک همان همان امکانسز کبی کورونمکده در . بونلر دونک قادینلریدر . خطاطلق ایچون چالیشان بو کونک قادینلری ده واردنر . و خطاط مکتبنک کوچوککنه رغماً

KADIN HATTATLARIMIZ

قادین خطاطلریمز

ارککله منحصر بر صنعت ظن ایتدیکنر (خط) ده قادینلرک بولونوشی بزه غریب کورونه بیلیر . فقط پک آز کیسه نک بیلدیکی بو حقیقتی ایلك دفعه اعلان ایتمک شرفی (سویملی آی) ه عائددر .

خط ، تورک روحنک صنعت ساحه سنده انکشافنه اک ای معکس اولان اینجه صنعتلریمزدن بریدر . دین ایله صنعتک بربردن آیریلمادیغی دورلردن قالمش عنعنیه توفیقاً اولجه تورکلر رسم یاپامیور ، رسم قابلیتینی خط و تذهیبده کوستریورلردی . تورک خطنک بو قدر کوزلکلره بزه نمش اولما سی ، رسم قابلیتک بوتون قوتيله خطه ویریلمش اولاسندندر . بو سببله درکه خط و تذهیب اسلام عالمنده اک اینجه صنعتلردن بری اولمشدر .

فقط شیمدی یه قدر بو اینجه صنعتده چالیشان قادینلر بولوندیغی بیلمیوردق . مدرسة الخطاطینک صوک سرکیسی ، بزه خط صنعتکارلری آراسنده قادینلرده بولوندیغی کوسترمشدر .

هارون الرشید دورنده سیده العايشه اسمنده بر قادینک غایت کوزل و جلی اثرلری اولدیغی بکا ایوم خطاطلق ایدن بر دوستم سویله مشدی .

بو كوناك خطاطلغنه چالیشان قادینلرینک یکونی موجب شکران بر رقم تشکیل ایتمکده در .

خطاط مکتبک یاریسندن چوغی صقاللی اولان اللی طلبه سندن اونده برینی کنج و تحصیل کورمش خانملرمز تشکیل ایدیور . نیران ، شهر بان ، موحده ، دریه و ملیحه اسملرینی طاشیان بو خانملر خطاطلغنه بویوک بر هوس ایله صاریلمشلر ، موفق اولق ، قادینلغی بو شعبه صنعتده یوکسلتمک ایچون چالیشیورلر . وجوده کتیردکلری اثرلر انسانک کوکسنی افتخار وغرورله قاباتاجق چوق موفق اولونمش اثرلدر .

دریه خانمک یازیسنه باقیکز ! بو جلی یازیده اک اوسطه خطاط بیله بر قصور بولامیه جقدر . کنارینی ، چرچیوله یین تذهیب خطده قادین ذوق سلیمنک اک بارز بر مثالی ، اک جانلی بر شاهیددر .

بن خطاطلغنه چالیشان بو خانملردن ایکیسيله ، دریه فائق و ملیحه سعدالله خانملرله کوروشدم . نقود موقوفه مدیری مرحوم فائق بکک کریمه سی اولان دریه خانم دیورکه ؛

- « رشديه تحصیلمی بیتیردکن صوکرنا بنده خطاطلغنه قارشى درین بر هوس اویاندى . بالخاصه تذهیب ایشلری ذوقی چوق اوقشایوردی . نه دن دییه دوشوندم بزده فرنکلر کی حروفاتمزی سوسله یه رکه اشیا لرمز اوزرینه ایشله یه میه لم ؟

ایشته بو دوشونجه بنی خطاطلغنه سوق ایتدی . شیمدی غایت کوزل ، تعلیق ، جلی ، رقعه ، ثلث یازیور و تذهیب ایشلیورم . بوراده تحصیلمی بیتیردکن صوکره بونلری قادینک آل ایشلری میاننه صومغنه چالیشه جغم . بونده موفق اولورسه م بنم ایچون نه موطلو .

« یازی و تذهیب بنده اویله مراق اویانیدردی که هر کون باقر کوینده کی ئەومدن غلطه ده لیمان انحصار شرکتنده کی ایشمه کلدیکم و یورغون بولندیغم حالده اوکله تعطللریمی مکتبمه کچیرمکن منع نفس ایده میورم . بو لوش صنعت یوواسنک روحمه اویله درین بر تأثیری وارکه !... بورادن آیریلیرسه م ، اوکسوز قالا جغم ظن ایدیورم . » ملیحه سعدالله خانمده بویله .. (۲۴) یاشنده اولاسنه رغماً بر چوجق قدر یازی به هوسلی .

قاضی کوی قاتولیک قوللرینی و « نوتردام دوسینون » قوللرینی علی الاعلا شهادتنامه ایله اکمال ایدن و الیوم لیمان انحصار شرکتنک محاسبه دائره سنده چالیشان ملیحه خانم یازیدن و تذهیبدن بویوک بر شوق ایله بحث ایدیور .

- بن ، دیور ، مملکت قیزلرینی یازی به و تذهیبه تشویق ایده جکم . بو اینجه ایشلر قادین آلنک مالیدر . تذهیبی بر قادین الی قدر کوزل ایشله یه جک ال یوقدر . نه دن تذهیب خویرات آلر آلتنده کوزل لکنی غائب ایتسین . بن رسام فیخمان بکک چیراغی یم . کوزل رسم یاپارم ، بوکا رغماً ، تذهیبده ویازی ده کی ذوقی رسمده بولامدم . ارککلر

(ارتحال خطاط خط تعلیق بنام دورمش زاده احمد افندی)

اوچ آی مقدم مکة مکرمه پایه سیله ادرنه دن معزول وادرنه قضاسنده مبتلا اولدیغی علل کونا کونا ایله معلول اولان دورمش زاده احمد افندی بتقدیر الله الملك المتعال عالم بقایه ارتحال ودرون احباب واصلدقاسنی مالا مال اندوه و ملال ایلدی مولانای مرقوم شهر امانتیه نامدار اولان مرحوم دورمش افندیکن صلبندن واصل سرمزل وجود اولوب هنگام شباننده پدری اهتمامیه مقدمات علومی تحصیل وخط تعلیقده خطاط بنام مرحوم امامدن مشق وبعده انصاب مهارتی سیاهیدن تکمیل ایلدی پدری مقدا یازیجیلقدن چقمق حسبیه مابینلرنده الفت قدیمه سبق ایدن دارالسعادة الشریفه اغاسی یازیجسی اولان صاری یازیجی دیمکله شهیر افندی مولانایه شیخ الاسلام وقت اولان دباغ زاده افندیدن بر خارج مدرسه سی رجا ایدوب سلسله وقتی اولماغله مزبورک کمال ابرامندن ناشی سلسله وقوعنده استانبول مدارسندن برینه نقل اولنمق اوزره خارج رتبه سیله یعقوب پاشا دراسکوب مدرسه سی احسان اولنوب لکن سلسله وقوعندن مقدم دباغ زاده معزول اولماغله برینه کلن شیخ الاسلام افندیلر استانبول ترتیبه داخل دکدر دیو اعتبار ایتمیوب سکز سنه مقداری غم واندوه ایله مدرسه مرقومه ده قالب بعده السید فیض الله افندی مقام فتوایه اعتلا ایلدکده تعلیق نویسان

ییلیم نصل بر حقله خطاطلغی کندیلرینه منحصر بر مسلک حالنه قویمشدر. نه دن کوزل بر تابلونک آلتنده بنم امضام کورلمسون؟ بن بوکا چالیشیورم. کوره جکسکز خط چوق کوزل بر قادین صنعتی اولاجقدر. غربده سنه لردنبری رسم و هیکلتراشلغا انحصار ایدهن صنعت بزده خطله افاده ایدیلردی اسکیدن یتیشه ن خطاطلرک بر رسم قدر، بر تابلو قدر کوزل و نفیس یازیلری جدا چوق بدیعی بر شی در. خط صنعتکارلرینه کوره خط اصول و صنعتنه او یغون یازیلان بر (۱) ک بر شعر قدر آهنکی، ذوق، شعری واردر. بو صنعتدن آکلایانلر کوزل بر خطک اوکنده دهرین بر وجد وغشی دویارلر. فقط بو کون غرب صنعتنک بو اسکی شرق صنعتنه غلبه ایتدیکی بر دورده، بو صنعتک اساطیری بر هویت آلمغه باشلادیغی بر زمانده تورک قادینک خط صنعتنه انتسابلری چوق شایان دقت بر شیدر. بو خصوصده موفق اوللری شبهه سز شایان تمنی در.

یالکز شو وسیله ایله شونی قید ایتمک ایسترزکه رسم کوندن کونه صنایع و تجارتیه بر آلت اولارق یکی بر انکشاف ساحه سنه کیرمشدر. تورک خطی ده بر مدتدن بری تجاری ساحه ده کورونمکه باشلامشدر. آرتق خط ساده کوزل اولدیغی ایچون دکل، پارا کتیردیکی، حیاتی تأمین ایدن بر واسطه اولدیغی ایچون ده رغبت کورمکه باشلامشدر. قادین خطاطلریمزک بو ساحه ده ده موفق اولاجقلرینه شبهه یوقدر.

محرری: محمد سعید

عصرینه امتحان کونه برر قطعه تحریر ایتدیروب مرقومک حسن خطن جمله یه ترجیح ایله خدمت کتابتنه استصحاب ونیجه نسخه جلیله استکتاب ایلدیکندن ماعدا مخدوملرینه مشق ویرمک شرفیله تبجیل و بو مقابله ده مدرسه سن استانبوله نقل و تحویل و مقدا اولان غدرینه مکافات مراد ایدوب آز زمانده التمشلی رتبه سنه اصعاد بیوروب ادرنه وقعه سی حدوثندنصکره ینه مقتضای طریق اوزره ایکنجی التمشلی بعده موصله سلیمانیه رتبه سیله اولا سرای غلظه مدرسی ایکن پادشاه عالمپناه حضرتلری غراب زاده بغدادی تفسرینی تحریر ایتمک اوزره فرمان بیوروب ابتدا شیخ الاسلام بشمقجی زاده السید علی افندی حضرتلری وآنلرک عزلندنصکره وزیر اعظم چورلیلی علی پاشا حضرتلری مباشرتلیله نسخه مرقومه یی تحریره مشغول ایکن رتبه مرقومه ده اسکیلکی ومدرسین ایچنده شرفی اولق حسبیله اکراما ابه زاده افندی سلطان احمد خان مدرسه سنه نقل و تعلیق نویسان عصرینه امتحان کونه برر قطعه تحریر ایتدیروب مزبورک لکن مدرسه مرقومه موصله سلیمانیه دن تکرر اقتضا ایدنلره اکثریا سلیمانیه اعتباریله ویریه کلوب اندن مخرج مناصبندن برینه اوله کلدکلرینه بناء مولانای مشار الیه خدمتی مقابله سنده اکرام اولنمق واجب ایکن ینه موصله ایله نقل اولند یغندن صدر اعظم چورلیلی علی پاشا حضرتلرینه اظهار حزن وانفعال ایتمکین بر قاچ کوندنصکره ابه زاده افندی حضرتلرینه سویلیوب یرنده سلیمانیه اعتباری و براز مدتدنصکره ازمیر قضا سیله اکرام و نسخه یی بتورمدکجه منصبه کتمکه اذن ویرلیوب استعجال مصلحات اتمام اولندی قضاء مزبوری ضبط ایچون ایلرو نائب ارسال و نسخه یی اتمامه استعجال ایدوب

بر بچقی آیده قصورقلان مرتبه یی دخی اتمام وینه وساطت صدراعظمی ایله رکاب همایونه تسلیمده اتمام ایلدکدنصکره منصبه عزیمته اقدام ایلدی ازمیر قضا سندنصکره التی سنه عزل ایله ادرنه قضا سنه نائل و اثناء حکومتنده رکاب همایون قائممقامی اولان دولتی داماد ابراهیم پاشا حضرتلرینک همت والانهمتلیله مکه مکرمه پایه سنه واصل و سربلند امائل اولدی . بامرالله تعالی اواسط مدتنده بعض علل هائله ایله معلول وتکمیل مدت معتاده دنصکره ادرنه دن معزول اولوب استانبولده واقع خانه سنده ازنیق ارپه لغیله دعای دوام دولت علیه یه مشغول ایکن وفات ایله استیفای مدت حیات ایلدی . مولانای مشارالیهک هر وادیدن وایه سی وهر هنردن مایه سی اولوب خصوصا خط تعلیقده عماددنصکره بو مرتبه جلی وغبار یازمغه قادر کمنه نادر اولدیغی معلوم ارباب انصافدر درون سرای همایونده واقع قصرلر وسبیللر واستانبول وغلظه وادرنه واسکدار و ایوبده واقع نیجه مدارس وبقاع و خانقاهلرده و چشمه لرده یازدیغی تاریخلرده شیوه قلم عنبرین تحریرلری شاهد مقال محرر فقیردر از جمله استانبول ایچنده عصمتلی باش قدین حضرتلرینک اسکی ضربخانه یرنده بنا و انشا بیوردقلری مکتب وسبیل تاریخلری وزیر اعظم سابق چورلیلی علی پاشا حضرتلرینک سیمکش حانه عتیق یرنده بنا و انشا ایلدکلری دارالحدیث و خانقاه وخرقه شریف حجراتی وترسانه عامره قربنده بنا و انشا بیوردقلری جامع شریفی وسوبسو بعض چشمه لر تاریخلری و سلیمانیه قربنده واقع قپودان ابراهیم پاشا حضرتلرینک بنا و انشا بیوردقلری جامع شریف وسبیلی تاریخلری و شیخ الاسلام شهید السید فیض الله افندی مرحومک بنا و انشا بیوردقلری مدرسه سی و چشمه سی

تاریخلری واسکدارده واقع دولتلی والده سلطان علیه الرحمة والغفران حضرتلرینک بنا وانشا بیوردقلری جامع شریفی و سر چشمه لطیفلری تاریخلری و حضرت ابا ایوب انصاری علیه الرحمة الباری مرقد منوره لری جوارلرنده عبدالغنی مرحوم قبرینک تاریخی و غلطه سرایی تاریخلری و ادرنه ده وزیراعظم اسبق عموجه زاده مرحوم حسین پاشا حضرتلرینک وزیر اعظم لره مخصوص اولان سرائیک آردقپوسنده یاپدقلری و بیچق دپه سرایی قپوسنده کی چشمه لرینک تاریخلری مولانای مرقومک اثر قلم دلکش رقملری اولوب سائر تعلیق نویس لر بر بیت یازنجه وافر زمان پیچ و تاب چکرلر ایکن مرحوم مشار الیه ذکر اولنان تاریخلرک اوتوز قرق بیتنی بی محابا سرقلمدن بر کونده تحریر وتر قیم و محله تسلیم ایدردی بوندن ماعدا کرک قطعه و کرک خرده کتابنده دخی مشهور اولان اسلاف لرینه غالب و اثر قلمندن تکلفات حک تصحیحی سالب اولوب حق بیلورکه وادی خط تعلیقده یکانه روزکار و مسلم امثال انصاف شعار ایدی و وادی صحبت و طرف انس و الفتده ایسه کرکی کبی مزایای نزا کتی درک ویرین خالی ترک ایدنلردن بریسی اولوب غنی و فقیر دیمیوب مصاحبت و مجالستنه قائل و شب و روز تدارک یاران مزاحه مائل اولدیغندن خانه سی مکتب عرفان و مأوای یاران نکته دان ایدی علیه الرحمة و الغفران

Tarih-i Râşid IV, (İstanbul 1282) s. 238-241.

CEVRÎ ÇELEBÎ

(جوری چلبی) اصلنده استانبول طرفاسندن و خوش نویس کاتب لرک بضاعه صاحبی ادباسندن بر کامل وجود ایدی شعر و انشایه قادر معارف جزئیده ماهر اولوب استحسانه سزا لطیف تاریخلری و اشعاری و عرفا بیننده مرغوب خیلی آثاری وارد. معمایه متعلق بر رساله سی و مفردات طبه متعلق بر غریب منظومه سی و وارد احوال شهر و حوادث جو بیاننده ملحمه احکامنی بر طرز غریب اوزره نظم ایتمشدر غایت سریع الکتابه خوش نویس اولغین چوق اثر قلمی وارد خطی ایله یکرکی ایکی مثنوی شریف و صاری عبدالله افندینک فصوص الحکم شرحی و اخلاق علائیدن بر قاچ نسخه و نفحات الانس و دخی غیری نسخه لر و متعدد مجموعه لر و رسائل و دیوانلر و منشآت کوردک سلطان مراد غازی مرحومک رئیس الکتابی اولان صاری عبدالله افندینک اجزای مجلسندن و حمله اسرارندن اولغین جمله انک تألیفلرینی خصوصاً دره و جوهره نامنه اولان تألیف غریب کندی قلمیله متعدد یازمشدر معن زاده مرحوم شهنامه و کنه الاخبار و وصاف دخی یازمشدر بز کوردک دیو نقل ایدردی تعیشی کتابتله اولغین اکابر دولت حسن خط و اهلیتته و صحت کتابتته رغبت ایدوب معتبر نسخه لری اکا یازدر لرلردی و اول بهانه ایله انعام و احسان ایدوب خاطرینی تطیب ایدر لر مش حالا علما افندیلرک کتابخانه لرنده و عرفا بیننده آثار قلمی لایعد و لایحصادر بو

سالده وفات ايلمشدر بعض اخواني * جورى يى ممنون لطف ايده جناب كردكار * مصراعنى فوتنه تاريخ ديديلر مرحومك خيلى نازك اشعارى واردر فوتنه قريب بر شعرنده بو مصراعى انطاق الهى و غايت نازك خوش آينده واقع اولمش ايدى (ع) تار و پود املم قالدى بو منوال اوزره * مرحوم مذاق اصحاب تجر به دن حصه مند و مسلك صوفيوندن نشئه مند اولمغين مؤنت لازمه سى قدر ايراد تحصيلنه سعى ايدوب توسيع دائره و جاه و مناصب غائله سسنة كرفتار اوليوب قناعت ايله كچينور ايمش و مدت عمرينى صحبت ياران و جمعيت اخوان ايله مرفه و شادمان كچيروب تعين و اقبال محنتنه كرفتار اولماش بو قناعت و توكل بركاتيله دائما اكابر دولت كوزه دوب آثار قلمنى وسيله احسان ايدوب ضرورت چكدرمزلر ايمش غرائب احوالندن اولق اوزره معن زاده نقل ايدر ديكه بشكطاش و غلظه و طويخانه ويكى قپو تكيه لرينه على اللوام ملازمت اوزره ايدى بر كون منقطع اولديغى يوغيدى غايت و سوسه لى اولدوغندن دريادن و قاينغه سوار اولقدن غايت مرتبه خوف ايدر مش حتى غلظه و بشكطاش تكيه لرينه بر كون مقدم عزيمت ايدوب ياراني ايله قره دن ايوبه اندن كاغد خانه يه اندن تكيه لره پياده طولاشور مش ياران خاطر يچون بار كيره ده بنمزايمش ظاهرا بو خوف مفراط ضعف قلب و چلبيلك بليه سى اولق كر كدر هله وجودى دنيايه نادر كلن بر معمور ذات ايدى رحمة الله عليه

Tarih-i Nâimâ VI, İstanbul 1280, s. 131-132.

ALİ EMİRİ EFENDİ'NİN YEMEN'DE İSTİNSAH ETTİRDİĞİ
BAZI KİTAPLAR

يمن بحثى اچيلدى ده اوراده كوردوكم جوانمردانه معاونت و حميتدن سزه بر مقدار بحث ايديم :

« نفحات العنبر فى تراجم اعيان القرن الثانى عشر » ناميله موسوم كوكبان قضا سنده مصنف خطيله بر كتاب اولديغى خبر آلدوم . كوكبان بزم اداره مزده اولديغى ايچون يازوب كتير تدم . استنساخ ايتديروب اجرتيله برابر اعاده ايتدم . مكر بو كتابك برنجى جلدى ايمش ايكنجى جلدنى تحرى يه باشلادم خبر آلدمكه مصنف خطيله اولان ايكنجى جلدى الحاله هذه امام بولنان سيد يحيى حميد الدين حضرتلرينك ياننده ايمش

بعض سادات كرام واسطه سيله مراجعت ايتدم . امام مشاراليه حضرتلرى در حال كتابى كوندر ديلر . بونى ده استنساخ ومع الت شكر اعاده ايلدم . مكر كتاب اوچ جلد ايمش بو كره اوچنجى جلدنى تحرى يه مجبور اولدم . ينه خبر آلدمكه اوچنجى جلدى مصنف خطيله اوله رق « صعده » ساداتى نزدنده ايمش . ايشته كو جلك بوراده ! چونكه (صعده) آيريجه بر واسع قطعه اولوب نه عثمانليلر كه نه ده جناب امامك تحت اداره سنده در بعض سادات كرام واسطه سيله باشلى باشنه بر اداره در ..

امام شرف‌الدین سلاله‌سندن وصنعاده کی احبادن (سید عبدالله بن عبدالقادر) افندی ایله مشاوره ایتدم قولایدر دیدی .

ایجاب ایدن ساداته مکتوبلر یازدی . نجاب (ساعی) طوتدی طاغدن طاغه آشیره‌رق (صعده) قطعه‌سنه کوندردی . مکتوبی اوقورلر ، باش اوستنه دیرلر . کتابی کیدن آدمه تسلیم ایدرلر . کتاب کلدی . استنساخنه باشلاتدردم . او صهرده استانبوله عودت ایتمک اوزره اولدیغمدن اچچه‌سنی سید عبدالله افندی‌یه براقدم . استانبوله موصلتمدن التی ماه صوکره سید عبدالله افندی حساب پوصله‌سیله برابر کتابی کوندردی . اصل نسخه‌سنی ده محلنه اعاده ایتدی . ایشته بو نادر کتابک هر جلدی یمنک بر قطعه‌سنده اولدیغی حالده بئم کتبخانه‌مده ۱۴۰۰ صحیفه‌یی متجاوز اوله‌رق اوچ جلدی‌ده موجوددر .

سزه بر ایکنجی کتاب فقره‌سی ده‌ها عرض ایده‌یم : هیثله تعز سنجاغنه کیتدک ، اوراده بر ذاتده « کتاب الاحسان فی دخول مملکة الیمن تحت ظل عدالة آل عثمان » اسمنده اوچیوز سنه اول تألیف اولنمش قیمتلی بر کتاب اولدیغنی خبر آلدیم . قانونی سلطان سلیمان زماننده اولای یمنک تعز قطعه‌سی ضبط اولندقدده دولت عثمانیه طرفندن مؤلف کتاب اورایه قاضی تعیین اولنمش مدتی اللی التمش سنه قدر دوام ایتمش ، بو کتابی یازمش ، اونک وفاتنده یرینه اوغلی قاضی تعیین اولنمش . اونک‌ده مدت قضاسی اللی التمش سنه امتداد ایلدیکندن اوده پدرینک کتابی اکماله دوام ایتمش ، آل عثمان دولتنک ایلک حکومتی یمنده یوز سنه قدر اولدیغی حالده یکدیگرینه خلف اولان

شو مبارک پدرله اوغلنک عمرلری دخی وفا ایلدیکندن شو تاریخی ، بو ایکی ذات یازوب اکمال ایتمشلر . استنساخ ایتدیرمک ایچون ایسته‌دم ؛ صاحبی ویرمک ایسته‌مدی . سببی ده وقتيله بر متصرف مطالعه ایتمک ایچون کتابی ایسته‌مش ، کتاب بر نسخه نادره اولدیغندن یارانلی ویرلامک طرفدارلی بولنمش . بونک‌ده قابل اوله‌میه‌جغنی اکلامالری اوزرینه بر احتیاط اولق اوزره کتابک جلدینی سوکشلر ، هر بری بر جزئی یازمش ، یازدقلمی نسخه‌یی یانلرنده آلیقویوب اصلی متصرفه ویرمشلر . صکره بو کون یارین دیه‌رک فی الحقیقه کتابی اعاده ایتامش ، آلوب برلکده کوتورومش . بو متأسف خبری ایشیدنجه کتاب صاحبنه حق ویردم . بلدیله رئیسینی جلب ایتدم . مستنسخی یاننه ترفیق ایدوب کوندردم . ایستر خانه‌سنده ایسترسه بلدیله دائره‌سنده یازلمسنی تکلیف ایتدم . صاحبی قبول ایدرک کتابی بلدیله دائره‌سنه ویردی . بو صورتله استنساخه موفق اولدم .

مبارک باشکزی آغریدیورم اما سزه ده‌ها بر اوچنجی کتابدن بحث ایده‌جکم . « فوائدالرحله ونتایج السفر فی تراجم اعیان القرن الحادی عشر » نامنده شیخ مصطفی بن فتح‌الله الحموی‌نک بر کتابی اولدیغنی وروم ایلی واناطولی و عربستانی طولاشه‌رق بو فمالک واسعه‌نک فضلا و ادباسیله ملاقات و تدقیقات اجرا ایدرک بو کتابی یازدیغنی و اخیراً یمنه کیدوب اوراده وفات ایلدیکنی بیلیوردیم . بو مناسبتله صنعاده حدیده‌ده بو کتابی چوق آرادم بوله‌مدیم .

بن تعزده ایکن یمن نقیب الاشرافی (سید محمد امین افندی) تعزه

کلدی . ملاقات اثناسنده بو کتابدن بحث ایتدم . دیدی که بو : اسم ايله او کتابی یمنده بيلمز لر . او کتابک یمنجه اسم مشهوری (تاریخ حموی) در .

بیت الفقیه قضاسی داخلنده مرکزہ درت بش ساعت مسافهده بر قریهده مقیم سید عمر نامنده بر ذات واردر . او کتاب او ذاتده در . فقط نسخه نادره اولدیغی ایچون کیمسهیه ویرمز (بیت الفقیه) قائمقامنه یاز سید عمره آدم کوندرسون و (نقیب الاشراف) ک خبر ویردیکنی سویلسون کتابی آلدیرسون دیدی .

بن درحال « بیت الفقیه » قائمقامی عبدالقادر افندییه تلغراف یازدم . قائمقام بکدن آلدیغم جوابنامهده ارواسی اشقیا یدنده اولوب آدم کوندرمک قابل اولدیغی معینته مقدار کافی عسکر ویریلیرسه بالذات کیدوب کتابی آله بیله جکنی بیان ایتدی .

بو کرهده درحال مشیر فیضی پاشا حضرتلرینه تلغرافله مراجعت ایتدم . ایجابی قدر عسکرک سوقی امر ایلدی . قائمقام افندی مقدار کافی قوه عسکریه یی مستصحباً حرکت ایتدی . یولده اشقیایه تصادف ایلدی . واقع اولان محاربه نتیجه سننده مظفراً قریهیه داخل اولدیلر (نقیب الاشراف) افندینک تأمیناتی سید عمر افندییه تبلیغ ایدرک کتابی الوب عودت ایتدیکنی یالکز کندیسيله بر قاچ نفرک البسه سنه قورشون اصابت ایتمش ایسهده حمد اولسون برکونا تلفات وقوعبولدیغنی تلغرافله بیان ایتدی . بن ده تشکرله برابر حدیدهیه عودت ایدنجهیه قدر

کتابک یاننده محافظه ایدلمسنى تلغرافله توصیه ایتدم . اون بش کون صکره حدیدهیه عودت ایتدیکنده قائمقام بک کتابی بالذات الهرق حدیدهیه کلدی .

کتاب بر بیوک جلد ایدی . لکن کتابک کنارلرینی فازه لر ، بوجکلریمش کویا محافظه ایچون چیریشله بز پارچه لری یاپشدرلمش اولدیغی کبی غریبدرکه بعض یرلرینه ده غایت اینجه تحته پارچه لری یاپشدرلمشدی . کوزل بر مستنسخ طوتوب یازدیردم . کنارلرده چوریوب دوکیلان یرلری الحاله هذه کتابمده آچیق دوریور .

کتابک اکمالندن صکره سید عمره بر تشکرنامه یازدم . کتابی یکریمی عثمانلی لیراسیله برابر قائمقام افندییه کوندردم . قائمقام افندی برسابق معینته عسکر آلهرق کیدوب کتابی تسلیم ایتدی . سید عمر افندیدن آلدیغی مقبوض علم خبریله بر تشکرنامه و او صرهده بیت الفقیه عودت ایدن نقیب الاشراف سید محمد امین افندیدن دخی تقدیری حاوی بر مکتوب آلهرق حدیدهیه کلوب بندکزه تسلیم ایلدی .

حیفاکه بر بیوک جلد اولتی اوزره عین حرفنه قدردر . بن ایکی جلد اولهرق تبیض ایتدیردم . کتبخانه مده موجوددر . ایکنجی جلدینی بیلن و خبر ویرن بولنورسه عشق اولسون .

مجموعه مک ۱۹ نجی نسخه سننده (خادم و حافظ امانات مبارکه ، خلفای جلیله عثمانیه نک شرف سلسله سیادتلری و علم جلیل انسابک

قانون الدفتر و شواذه

بر قانون بو که کتابلردن هر جمله که بر فن یه دخی زیاده اولا که انوک محزنی بر اولا دفترده اول جمله بر تفصیل ده درج اولنور . من الشواذ : لکن کاه اولور که بر کتابده اکی جهة اولور بر جهتنه نظر بر فنده و بر جهتنه نظر فن آخرده درج اولنور بدایه الهدایه کبی که انده هم مسایل تصوف واردر هم مسایل علم فقه واردر : بس بونک کبی کتابک کاه اولور دایم بر جهتی کوزلنور بر فنده درج اولنور کاه اولور که هر بر جهتنه مقصود اولدغنه بناء هر بر فنده استتمک احتمال آجلندن بعض نسخه بر فنده و بعض اخر اول بر اخر فنده درج اولنور . مثلاً بدایه الهدایه کبی که امام غزالی حضرتنه منسوبدر بعض نسخه سی علم تصوفده و بعض نسخه سی علم فقهده درج اولندی . بر قانون دخی بودر که بر جلدده متعدد کتابلر اولسه هر قنتی کتاب که زیاده معتبردر و مطلوب اولنمسنه احتمال زیاده در یه خود قلیل الوجود کتابلر اکا نظر ادب اول مجلد اول کتاب مذکورک فن نک کتابلری جمله سنده درج اولتر . من الشواذ : لکن کاه اولور که اول جلدده اولن متعدد کتابلرک مذکور کتابدن غیر سی دخی اول کتاب مذکور کبی مطلوبیتده و قله وجودده معتبر اولور ، پس بونک کبی اولجق اختیار مرجح در . اتفاق بر جلد دخی اولسه که اول متعدد کتابلر بعینها آنده دخی اولسه

فوائدی) بحثنده بیان ایلدیکم وجهله یمن اهالیسی غایت تاریخ اشنادرلر . اک قدیم قوم نجیب عربدن اولدقلری و دولت عثمانیه نکده چوقلق لطفنی کورمدکلری حالده معجزات تاریخ قوتیله در که ملیته ، قومیته باقمیه رق حالا عثمانلی دولتندن آیرلیورلر و قطعياً آیرلق ایسته میورلر . بر یا کلاشاق اثری اوله رق کندیلریله حرب ایتدی کمز زمانلرده بیله ایستدیکم کتابلرک هیچ برینی عالیجنابانه بر صورتده دریغ ایتمدیلر .

شیمدی بو ذاتلرک بر قاچ کونلک یولدن بر برینه سبقت ایدرک و آثار حمیت و جوانمردی و نجابت کوستره رک استسناخ ایچون کوندر دکلری کتابلری ، برده خالص افندینک کتابلرینی اوتوز بش بیک لیرا مقابلنده معارفه صاتمیش ایکن مجموعه مک متعدد نسخه لرنده بیان ایلدیکم وجهله نفعی نک رسمی حاوی دیواننی و کذلک جهانشانک اوچ لیرایه آلمش اولدیغنی دیوانی کبی ایکی بیک قدر کتابی کم ایدوب ویرمامسنی واستسناخ ویا کورمک ایچون طلب ایدنلردن ده دریغ حمیت ایتمسنی دوشونکر . بودیدکلرم کونشک بر طاقم یالان تاویلات ایله بالچقله صیوانمیه جغنی قدر بر حقیقتدر . و برده خالص افندیدن و صاحب ملا زاده لردن ورضا پاشا مرحومدن آلمان اون بش بیک کتابک معارف نظارتنجه ترتیب صره سنه قونلمق اسبابی استکمال ایدلمدیکندن طولایی ارباب مطالعه یه اوچ سنه دنبریدر بر کتاب ویریله مامسنی ، یعنی بویله پک قولای بر ایشده بیله شیمدی یه قدر دریغ همت ایلدیکنی دوشون . نور عینم هر حالزه هر غفلتمزه باقده آغلا دوشون .

علی امیری

جایز که اول کتاب مذکورک غیرى اولان که اول دخى انک کبی معتبر اوله اكا نظر ادب اول کتاب سببيله استنه دیو احتمال وړلدکی اجلدن انوک فن نوک کتابلری جمله سنده درج اولنه ، یعنی بعض نسخه آنده و بعض نسخه بونده درج اولنه . بر قانون دخى بودر که هر اسم کتاب که دفترده بر اسلوب خاص اوزرنه واقع اولشدر کتابک مقلبنده دخى ظهرنده بعینه اول اسلوب خاص اوزرنه واقع اولندر . مثلا بر کتابده کتاب الاحیاء عبارة یازلسه دفترده دخى بعینه ایله یازلر . اکر کتابده کتاب احیاء علوم الدین واقع اولسه دفترده دخى بعینه ایله یازلر . اکر کتابده کتاب احیاء العلوم واقع اولسه دفترده دخى بعینه ایله یازلر . اکر کتابده احیاء العلوم واقع اولسه ، لفظ کتابسوز دفترده دخى بعینه ایله یازلر . اکر کتابده احیاء واقع اولسه لفظ کتابسوز و لفظ علومسوز دفترده دخى بعینه ایله یازلر الا مکرکه ندره ایله و یاخود سهویله اوله . لکن کتابک جلدی متعدد اولسه خط دفتر خط کتابه ضروری مغایر اولر . مثلا دفترده کتاب الهدایه فی مجلدين یازلسه هر مجلدک ظهرنده بر خط اولر که هر بری اول خطک دفترده کی خطه مغایرر . مثلا جلد اولده المجلد الاول من کتاب الهدایه یازلر . جلد ثانیده المجلد الثانی من کتاب الهدایه یازلر ، الف لام ایله که عهد خارجی ایچون در . زیرا دفترده لفظ مجلد مذکوردر . نکره اولدیغی حالده فی مجلدين لفظنک ضممنده لام تعریف اول منکر مذکور اولنه اشاره در . اما مجلد لفظ دفترده دخى وظهر کتابده معرف یازلسه منکر یازلسه مثلا مجلد من کتاب الهدایه یازلسه بو بر مجلددر غیر مجلدات مرتبطه یوقدر دمک اولور . لکن کاه اولور که ندره ایله لفظ مجلد معرف یازلر دفترده دخى و هم کتابده . مثلا المجلد

الثانی کبی ، دخى المجلد الاخير من الهدایه کبی . بونک کبی نک دخى غیرى مجلدات مرتبطه سی بولنمشدر . نیته که منکر اولدغی وقت ایله یدی . بر قانون دخى بودر که کتب منظومه عربیه هر فندن دواوین عربیه ده درج اولنه . و کتب منظومه فارسیه هر فندن دواوین فارسیه ده درج اولنه . و کتب منظومه ترکیه هر فندن دواوین ترکیه ده درج اولنه . منشوراتده درج اولنمز . من الشواذ : لکن کاه اولور کتاب منظوم فننوک کتابلری اراسنده غایت معتبر اولور کانه رکن فندر . پس بونک کیب کتاب منشوره فننده درج اولور . قصیده شاطبی کیب علم قرآنده . و دخى معلوم اوله که شروح قصاید و شروح کتب منظومه شول جهتله که مقصود اصلی کتاب منظوم در منظوماتده درج اولنور . و دخى شول جهتله که شرح کندو کتاب منشوردر کتاب منشوره ده درج اولنور . و لکل وجهه هو مولیها . و دخى معلوم اوله که کاه اولور که بر کتاب مسجعک بعض نسخه سی مسجعاتده درج اولنور بعض نسخه سی کندو فننوک کتابلرنده درج اولنور نثر آللالی کبی اکثری مسجعاتده درج اولندی و بعض نسخه سی کتب نصایح ده درج اولندی ، کتب نصایح اراسنده استتمک احتمال اولدغیچون لکن بو وجهله اولق غایتده آذر نادردر . بر قانون دخى بو درکه هر خط که ظهر کتابده یه خود مقلبه یازلشدر دفترده یازلجق اولنوک فوقنه مداد احمر ایله بث یازلدی و آخرنه هم مداد احمر ایله اوچ صفر وضع اولنور . لکن بر کتاب اکى مجلده اولسه دفترده یازلن کتابده یازلنه صورة خطده مغایر اولور معنیده مغایر اولمز . مثلا دفترده کتاب الهدایه فی المجلدين یازلر اولنده بث احمر و آخرنده صفر احمر قولور . اما کتابک اول مجلنده المجلد اولال من

کتاب الهدایه یازلور و اکنجی مجلدنده المجلد الثانی یازلر و كذلك اذا
کثر المجلدات . تمت القوانين الدفترية .

قانون محزن کتب

اولدرکه هر محزنک اوزرنده دفترده فهرست اولان تفاصیلی بعینه
یازلر و دخی هر تفصیلده اولان کتابلرک نفایسی ایچون بر مکان و غیر
نفایسی ایچون بر مکان آخر تعیین اولنور . اوزرنده نفایس محزن ایدکی
یا غیر نفایس محزن ایدکی یازله تاکه هر محزنده اولن کنشه چقرلدقده
بربرنه قارشیمیه . کتاب اسلامینک رعایتی دین رعایتنه راجحدر .

Süleymaniye Ktb. Mikrofilm Arşivi.

968 (1560-1561) TARIHLİ FATİH KÜTÜBHANESİ KATALOGUNDAN

کتاب الکشاف لجارالله العلامة الزمخشري . تمام . بعضی یرلری
سرخله مجدول . نصف اولده کلام قدیم سرخله یازلش . و نصف
آخرینده سیاه ابرو خطله یازلش . سلطانی کاغد . تمامنه سیاه جلدله .
وقف سلطان درت یوز سکز ورق .

کتاب الکشاف ایضاً . تمام . من اوله الی آخره خرده خطله یازلش .
اولنده بسمله سی سرخله یازلش . اول ورقنک ظهرنده سرخله کتاب
الکشاف فی تفسیر القران دیو یازلش . دمشقی . تمامنه جگری جلدله .
وقف سلطانی . اوچ یوز اوتوز طقوز ورق . (3b)

کتاب جلد الثانی من تفسیر الایاتلوعی من اول سورة مریم الی آخر
الکلام القدیم . اما دفتر عتیقه تفسیر غیر مشهور یازلش . اما
اول ورقنک ظهرنده تفسیر ایاتلوعی دیو یازلش . هم ظهرنده وقف
سلطان محمد خان اسمی دیو ایری خطله یازلش . جمیع کلام قدیم
من اوله الی آخره سرخله یازلش . دمشقی . تمامنه صاری کاغد .
مقوی جلدله . وقف سلطانی . اوچ یوز اون ایکی ورق . (7b)

کتاب شرح المنار ایضاً لشرف بن کمال بن حس بن علی . تمام . فی
اوله بسمله شریفه مکتوبه بالذهب . و اول ورقنک ظهرنده کتابک اسمی
و مولف ادی حله یازلش . آخرنده یازلش که قوبل و صحح من

اوله الى اخره بنسخة المؤلف على يد عبدالضعيف شمس الدين بن احمد ديو . دمشق . تمامه جكرى جلدله . وقف سلطاني . يوز يتمش ورق . (14a)

كتاب التوضيح . تمام . سمرقندی ربعندن قرلمش . سياه جلدله . وقف سلطاني . عدد اوراق يوز قرق اوچ . بو كتاب مولانا حافظ النده ضايح اولوب حافظ كتب محي الدين الان موجود اولان بو توضيحي بدل المش اوصافي بودر . دمشق . تمامندن قرلمش . سياه مذهب جلدله . ايكي يوز ورق . (15b)

كتاب متن البحار الزاخرة ايضاً . تمام . دمشق . نصفه سياه جلدله . وقف سلطاني . عدد اوراق ايكي يوز اون ايكي . بو كتاب حافظ كتب عرب محي الدين زماننده ضايح اولوب مذکور حافظ كتب بغداده كندوكي زمانده كتابلر تفتيش اولندوقده مزبور كتاب حزانة كتبه موجود اولماغين مذکور حافظ كتبدن بر بدل الندي . بدلوك اسمي كنه بحار زاحره در . دمشق . نصفه جكرى جلدله . بر مقدار نقصاني واردر . ايكي يوز اوتوز طقوز ورق . (23a)

كتاب شرح المفتاح للسيد الشريف ايضاً . دفتر عتيقه يوز يتمش طقوز ورق ديو يازلمش . حاليا يوز قرق درت ورق بولندي . اما اول صحيفه سندن صكره اوچ بوچق جز مقداري حاليا موجود دكلدر . دمشق . تمامه اق كاغيد . مقوى جلدله . وقف سلطاني . يوز قرق درت ورق . (34a)

كتاب اللوحه في معرفة الحروف . سمرقندی . تمامندن قرلمش . يشل كاغد مقوى جلدله . وقف سلطاني . عدد اوراق اللي يدي . بو كتاب موحوم مولانا نورالدين النده ضايح اولوب حافظ كتب محي الدين بر مذهب جكرى جلدله كتاب بدل آلمش كه علم تصوفدن رسائل متعدده مشتمل . اول رساله سي ريحان القلوب ايله موسومه در . يوز سكسان طقوز ورق . (38b)

كتاب التلويح ايضاً . دمشق . تمامندن قرلمش . اولي سرخله مجدول . سياه جلدله . وقف قاضي زاده . بو كتاب مرحوم مولانا حافظ النده ضايح اولوب حافظ كتب عرب محي الدين بر بدل المش . الان موجود اولان بدلدر . اني دفتری كنارنده متولى خيرالدين بك دخي اشاره اتمشدر و بو بدل ايكوز يكرم التي ورق . (50a)

كتاب حاشية شرح العضد للسيد و حاشية شرح المطالع للسيد ايضاً . بر جلدده . دمشق نصفه اق كاغد . مقوى جلدله . وقف خطيب زاده . بو كتاب مرحوم كمال چلبنده ضايح اولوب حافظ كتب عرب محي الدين اكه بدل تفسير قاضينوك مولانا خسرو حاشيه سني المش . بدلوك اوصافي بودر . دمشق نصفه قرمزي جلدی واردر . يوز سكسان طقوز ورق . (51a)

كتاب شرح الوقاية لصدر الشريعة ايضاً من اوله الى آخره مصحح و محشي . دمشق تمامه جكرى جلدله . وقف قاضي زاده . بو كتاب چرچين مرحومده ضايح اولوب بدل النمش . الان بدلي موجوددر . مرحوم شاه چلبي دفترنده افشانجي متولى اشاره اتمشدر . اول بدلوك اوصافي

بودر : سیاہ جلدلہ . دمشقی تمامنہ . مصصح و محشی . اکیوز اون درت ورق . (54a)

کتاب شرح المواقف ایضاً للسید . دمشقی تمامنہ جکری جلدلہ . دفتر عتیقده اکیوز قرق اکی ورق یازلمش حالیا اکی یوز قرق طوقوز ورق بولندی اما ایچندن بر جز مفقود ؛ ماهیه بحثنک اوآخرندن وجوب و امکان بحثنک اوآئلندن . وقف عاشق نورالدین . عرب محی الدین دفترندہ اکیوز قرق ورق یازلمش . اما حالیا عد اولندی موجود اولان اکیوز اوتوز بر ورق . (57a)

کتاب الجلد اولال ایضاً من العنایة فی شرح الهدایہ لمولانا اکمل الدین الی آخر کتاب الوقف دمشقی تمامنہ آل کاغد مقوی جلدلہ بخط امیر بن اسماعیل الرومی اکیوز اتوز اکی ورق

کتاب الجلد الثانی ایضاً من العنایة فی شرح الهدایة لمولانا اکمل الدین من اول کتاب البیوع ال آخر الکتاب دمشقی تمامنہ ال کاغد مقوی جلدلہ . بخط امیر بن اسماعیل الرومی اکیوز اون ورق اما بو کتاب مرحوم کمال چلبی ده ضایع اولماغین بدل آنمش اوصافی بودر : آل کاغد مقوی جلدلو . اچیوز اوتوز ورق . (72a)

کتاب الاختیارات فی الفقه لابی الیث السمرقندی . تمامنہ یشل کاغد مقوی جلدلہ من اولہ الی آخرہ تعلیق خطلہ یازلمش . من اولہ الی آخرہ مصصح و محشی . فی اولہ بسملة شریفة مکتوبة بقلم الثلث بالمداد

الاحمر . خافظ کتب عرب محی الدین دفترندہ بو وجهلہ یازلمش . اما فی نفس الامر نقایہ شرحیدر . اکیوز اون ورق . (73b)

کتاب کلیات قبولی بالفارسی و الترمکی یتعلق بمدح السلطان محمد خان علیه افضل الرحمة والغفران . و علی هوامشه اشعار متفرقة لشعراء متعددة . دمشقی تمامنہ آل کاغد جدید مقوی جلدلہ . من اولہ الی آخرہ تعلیق خطلہ یازلمش . یوز التی ورق . (84b)

کتاب الفرج بعد الشدة بالترکی . تصنیف منلا چلبی . دمشقی تمامنہ یشل کاغد جدید مقوی جلدلہ من اولہ الی آخرہ تعلیق خطلہ یازلمش . یوز اون درت ورق . (85b)

کتاب شرح الموجز ایضاً فی الطب لجمال الدین الاقسرای تمام . بخط مؤلفه . دمشقی تمامندن قرلمش یشل کاغد جدید مقوی جلدلہ . اکیوز طقسان یدی ورق . (85a)

ناشد ابراهيم بك كوچمكله ارباب هنر
 اولدى مخروم عوائد بيك ايكي يوز آلتيدە
 لفظاً و معناً ديدم تاريخ سال رحلتن
 واه گوچدى مير ناشد بيك ايكي يوز آلتيدە
 ۱۲۰۶

سرورى

قاضى بلده ابى ايوب
 ايرميوب ضبط منصبه حيفا
 اولدى تاريخ رحلتى منقوط
 ايتدى عثمان افندى عزم بقا
 ۱۲۱۹

سرورى

حيف مغلوب اجل اولدى چكوب
 رنج بي حد و عدد غالب دده
 مد ايدوب آهى ديدم تاريخى
 اولدى نايدا مدد غالب دده
 ۱۲۱۳

سرورى

شاعر حسان ادا طاهر عمر زاده كيدوب
 نكته سنجان بصيرتمندى كريان ايلدى
 مردم چشمن قضا گوز حبسته آلمش ايدى

TARİH DÜŞÜRME

تاریخ

قاضى شام اولدى بر صاحب كلام
 شاد كام ايتدى جهانى رفعتى
 اول كه لازمدر تقيد مدحنه
 اول كه واجبدر دعای دولتى
 حالتى كامل اول كيم نظمناك
 دلله تأثیر ايدوبدر حالتى
 سويله تير نامن جهانده حشره دك
 عدل و داد و فضل و لطف و همتى
 صحبتينه جان ويررلرسه نوله
 آدمه جانلر باغيشلار صحبتى
 روحى بيدل ديدى تاريخى
 مژده شام اهلينه كلدى حالتى
 ۱۰۱۱

روحى بغدادى

ندیما قیلدی بو مصراع ایله تحریر تاریخ
 نه زیبا بیت یاپدی مصطفی پاشا لب یمده
 ۱۱۳۸

ندیم

اون سنه محروم سير حسن خوبان ايلدى
 ظلمت غمده ايدوب افغان ديدم تاريخى
 کوچدى فاضل بك كيجه احبابى نالان ايلدى
 ۱۲۲۵

سرورى

مسلمان اولشدى كويا بر طيب
 اولادن اسلام آكا بر آى نصيب
 جبل اغواى شياطينه چكوب
 كندىنى آصمق قورارمش چون صليب
 رسته فكري اولونجه تارومار
 بولمامش عقلنجه بر اويغونجه ايب
 فن جراحيده چوق استاد ايمش
 مثلى مشهود اولمادى وقت قريب
 قيلى كندى نشتريله كندينه
 چاك ايدوب جبل ورديدن بي شكيب
 شكر كيم كندنده ايتدى تجربه
 خستكانى صاقلادى رب مجيب
 كفر واسلامه يارار آدم دكل
 با كه قالسه اولدى فكرنده مصيب
 عزم ايدوب دارالشفائى برزنجه
 بر حكايه اولدى بر امر عجيب

خامه تاريخم اولدى غرق خون
 نشتريله كندى يه قيلى طيب
 ۱۲۴۱ غزت منلا

شو، كيميسى اوزون، كيميسى قيضا منظومه لردن هر برى
 بر وقعە يى، بر حادثه يى آكلاتييور. مثلا روحى بغدادينك كى عزى
 زاده حالتى افنديك شام قاضيلغنه تعيينندن، نديمك كى « قبودان
 مصطفى پاشا » نك بر يالى انشا ايتديكندن، سرورينك كيلر ارتحاللردن،
 عزت منلانك كى بر هكيمك انتخارندن بحث ايدويور. دقت ايديكز،
 هپسى صوك بيتلرينك ايلك مصراعلرنده :

روحى بيدل ديدى تاريخى
 نديما قيلدى بو مصراع ايله تحرير تاريخن
 لفظاً ومعناً ديدم تاريخ سال رحلتن
 اولدى تاريخ رحلتى منقوط
 مد ايدوب آهى ديدم تاريخى
 ظلمت غمده ايدوب افغان ديدم تاريخى
 خامه تاريخم اولدى غرق خون

دیهه رڪ برر «تاریخ» سویله دکلرینه اشارت ایدیورلر . نیته کیم منظومه لرك صوکنده (۱۰۱۱) ، (۱۱۳۸) ، (۱۲۰۷) ، (۱۲۱۹) ، (۱۲۱۳) ، (۱۲۲۵) ، (۱۲۴۱) رقملری وارکه بحث ایدیلن حادثه لرك وقوع بولدیغی سنه لری کوسترمکده در . اسکی شاعرلردن بر چوغی طرفندن یاپیلان بو تاریخ صنعتی ، هر حرفک ابجد حسابنه کوره تقابل ایتدیکی رقم اساسنه استناد ایدهر . او حالده اولا ابجد حسابنی کوسته رهلم :

ا ب (*) ج د ، ه و ز ، (* *) ح ط ی ، ک ل م ن ، س
 ۲ ۱ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۲۰ ۳۰ ۴۰ ۵۰ ۶۰
 ع ف ص ، ق ر ش ت ، ث خ ذ ، ض ظ غ
 ۷۰ ۸۰ ۹۰ ۱۰۰ ۲۰۰ ۳۰۰ ۴۰۰ ۵۰۰ ۶۰۰ ۷۰۰ ۸۰۰ ۹۰۰ ۱۰۰۰
 شیمدی برنجی منظومه نك صوڪ مصراعنه داخل حرفلدی بوکا کوره حساب ایدهلم : مژده شام اهلنه کلدی حالتی

مژده = م = ۴۰ = ژ + ۷ = د + ۴ = ه + ۵ = ۵۶
 شام = ش = ۳۰۰ = ا + ۱ = م + ۴۰ = ۳۴۱
 اهلینه = ا = ۱ = ه + ۵ = ل + ۳۰ = ی + ۱۰ = ن + ۵۰ = ه + ۵ = ۱۰۱
 کلدی = ک = ۲۰ = ل + ۳۰ = د + ۴ = ی + ۱۰ = ۶۴
 حالتی = ح = ۸ = ا + ۱ = ل + ۳۰ = ت + ۴۰۰ = ی + ۱۰ = ۴۴۹

شیمدی مجموعنی طوپلایالم :

* (پ) ده (۲) در
 ** (ژ) ده (۷) در

مژده : ۵۶
 شام : ۳۴۱
 اهلینه : ۱۰۱
 کلدی : ۶۴
 حالتی : ۴۴۹
 ۱۰۱۱

دیمک عزمی زاده حالتی افندی ، هجرتک (۱۰۱۱) تاریخنده شام قاضیسی اولمش . بر مصراعک بوتون حرفلری بو منظومه ده اولدیغی کبی ابجد حسابنه کوره وقعه نك زماننی فضلہ سنز ، اکسیکسز کوستریسه (تاریخ تام) نامنی آلیر . بعضاً بو ممکن اولماز . مثلاً ۱۱۵۲ تاریخنده ، صدر اعظم عوض محمد پاشا نمسه لیلردن بلغراد قلعه سنی ضبط واسترداد ایدینجه قوجه راغب پاشا :

بلغراد قلعه سنی آلدی محمد پاشا

مصراعنی یازمش . فقط حرفلرك مجموعی (۲۰۰۳) طوتمش . اوزمان شاعر :

چیقاروب لشکر کفاری دیدم تاریخن

دیمش که (لشکر کفار) ترکیبنک تقابل ایتدیکی (۸۵۱) عددی (۲۰۰۳) دن چیقینجه گری یه (۱۱۵۲) قالمش اولویور . بو طرزده کی تاریخلره (تعمیه لی تاریخ) دیرلر . بعضاً یالکیز نقطه لی حرفلر حساب ایدیلبیر . بو طرزده کی تاریخلره ده (مجوهر) و (معجم) ناملری ویریلیر .

مثلاً سرورینک عثمان افندی نامنده کی ذاتک وفاتنه سویله دیککی یوقاریده کی تاریخ بویله در . بعضاً ده بونک عکسی اولور . یعنی یالکیز نقطه سز حرفلر حساب ایدیلیر . بویله تاریخلره (تاریخ مهمل) دیرلر .

تاریخ ، اسکیدن منظوم اولارق یازیلمازدی . بر وقعه یه ، بر حادثه یه دلالت ایده جک بر کلمه ، بر ترکیب ویا بر عباره حالنده سویله نیردی . مثلاً ، مشهور عجم شاعری حافظ شیرازی (۷۹۱) ده وفات ایدنجه (خاک مصلی) ترکیبی ایراد ایدلمش . (۸۰۳) ده تمیورلنک سیواسی تخریب ایتدیکی زمان (خراب) تاریخ کلمه سی دوشورلش . روایته نظراً ایلک منظوم تاریخی فاتح دوری عالم وادیلرندن خضربک سویله مشدر . اوندن صوکرابر چوق شاعرلر مصرع و بیت حالنده تاریخلر یازمشلردر . دیوان ادبیاتی شاعرلری ایچنده تاریخ سویله مکده حیرته شایان و کعبنه ایریشلمز بر مهارت کویسترن یوقاریده بر قاچ تاریخی نقل ایتدیگمز (سروری) در . سروری آطنه لیدر . ۱۱۶۵ ده دوغمشدر . کنجلیکده (حزنی) تخلص ایتمشدر : (۱۱۹۳) ده استانبوله کلمش ، صوکرادن شیخ الاسلام اولان نقیب الاشراف توفیق افندی یه انتساب ایتمش . اونک توصیه سیله (حزنی) مخلصنی (سروری) یه تبدیل ایتمشدر .

و فاتنی (۱۲۱۹) سنه سنه تصادف ایدرکه کچه جی زاده عزت منلا شو تاریخی سویله مشدر :

سرورینک وفاتی باعث حزن اولدی احبابه

کندیسنک قوجه بر دیوانی واردر . باشدن باشه تاریخلره

دولودر . بر حادثه حقنده بعضاً اون بش تاریخ بردن سویله مشدر . اُک بسیط اُک اهمیتسز وقعه لر حقینده بیله تاریخلر یازمشدر . ایشته بر ایکیسی :

قهوه دن قلدی سروری توبه

۱۲۱۳

فاره نك حسرتندن اولدی کدی

۱۲۱۳

(کل ممش) نامنده بر دیلنجی وفات ایدنجه شو مصرعی تاریخ دوشورمشدر :

کل ممش کلمشه دوندی جهانیه صد حیف

یازدیغی تاریخلر ایچنده کندیسی اُک زیاده (اولدی صالح افندی دفتر دار) ی سوه رمش ؛ چونکه بو تاریخ ، عائد اولدیغی حادثه یی دولاشیقسز بر افاده ایله آکلاتیوریریور .

سروری نکته پرور بر آدامش . بو اعتبارله هزیلانی ده مشهوردر . بر وقتلر ، مشهور سنبل زاده وهبی افندی یه کتخدالق ایتمشدر . فقط آرالرنده گچیمسزک اولور ، بر برینی هزل و هجو ایدرلر مش . سرورینک شو قطعه سی بو جمله دن بز پارچادر :

وهبیا کیم که براهل کرمک وجهندن

آقجه کسب ایلسه دیر آکه یوزک آغ اولسون

آسیه کاسه دنی نیجه کوزتدکسه بنی

بنده حقندن دیلرم ایکی کوزک آغ اولسون

و ۸۹۸ سنه سنده ملا جامی وفات ایتدکده (ومن دخله کان آمنا)
آکا تاریخ دوشمشدر .

و یاوز سلطان سلیم خان حضرتلرینک ، ۹۲۲ سنه سنده سلطان
غوری یه غلبه سنه تاریخ اولق اوزره کمال پاشا زاده : « فتح ممالک العرب »
عباره سنی بولوب بعده ۹۲۳ سنه سنده دیار مصری فتح ایتدیکنده دخی :
« فاتح ممالک العرب » دیمشدر .

ایشته ابتدالری بویله منثور اوله رق تاریخ آرانوب بولنور ایکن
۸۵۰ سنه سنده سلطان محمد خان ثانی حضرتلری ، بر جامع شریف بنا
ایتدکده اول عصرک علمای ادباسندن « قصیده نونیه » صاحبی مشهور
خضر بک :

جامع زید عمر من عمره

مصراعنی سویلمش و آندن صکره شعرا منظوم تاریخ بولغه دخی
هوس ایلمش ایدی .
واستانبولک تاریخ فتحی اولق اوزره :

اهل دین استانبولی آلدی جدال وجنکله

مصراعنی سویلمشدی .

طقوز یوز سنه هجریه سندن صکره کزیده تاریخار سویلنمکه
باشلادی . مثال اوله رق بعضلری بر وجه زیر تحریر اولنور .

SAN'AT-I TARİHE DAİRDİR

صنعت تاریخه دائردر

متأخرین ادبانک اختراع ایتدکلری برده : « صنعت تاریخ » واردر ، که
بر وقعه نی مشعر اولان مصراعک ، یاخود بیتک بحساب الجمل عدد
حروفی ، اول وقعه نیک تاریخ وقعه نیه مصادف اولمسیدر . بو دخی
صنایع بدیعیدن معدوددر . اوائلده بو صنعت یوق ایدی . صکره لری
بر وقعه یه تاریخ اولق اوزره بر کلمه ، یاخود بر عباره بولنمق بین
الادبا دأب وعادت اولمشدر .

شویله که : ۷۹۱ سنه هجریه سنده فوت اولان حافظ شیرازینک
وفاتنه تاریخ اولق اوزره « خاک مصلی » ترکیبی بولنمشدر ، که ابجد
حسابیله عدد حروفی سنه مزبوریه موافقدر .

و ۸۰۳ سنه سنده تیمورک سیواسی تخریب ایتدیکنه « خراب » کلمه سی
تاریخ دوشمشدر .

و فاتح سلطان محمد خان ثانی حضرتلرینک ۸۵۶ سنه سنده روم ایلی
حصارینی بنا ایتدیکنه « بنیان محمد خان » ترکیبی و ۸۵۷ سنه سنده
استانبولی فتح ایتدیکنه « بلدة طيبة » عبارة شریفه سی و ۸۷۸ سنه سنده
اوزون حسنه غلبه سنه (وینصرک الله نصرنا عزیزا) آیت کریمه سی
تاریخ واقع اولمشدر .

۱۰۰۳	: خان محمد اولدی سلطان جهان	طالبی
۱۰۰۴	: ایتدی قدری چلبی عزم بقا	طیبی
۱۰۱۸	: کندی شمعی چلبی دنیادن	لا
۱۰۳۰	: اوقی روح اسعد ایچون فاتحه	هاشمی
۱۰۳۵	: کیردی آصف الله مهر سلیمان زمان	حالتی
۱۰۴۷	: چشمه کحل عدم چکدی اجل شهلانک	لا
۱۰۵۸	: جلوس خان محمد ایلدی آسوده دنیای	جوری
۱۰۶۹	: اوله عقباهه مقام حنی بیت جنان	جزی
۱۰۸۳	: دوشدی قمیچه حصنه نور محمدی	نابی
۱۱۱۵	: پادشاه جهان احمد خان	صدیق
۱۱۳۷	: کلدی مفتاح روان آچدی در امیدی	سیدوهی
۱۱۳۷	: همدان کنجه روان فاتحی سلطان احمد	وله
۱۱۴۳	: اولدی خان محمود امام المسلمین	رشید
۱۱۴۷	: یاپلدی موقعنده جامع النور علی پاشا	راغب پاشا
۱۱۷۳	: کیجه ساعت ایکیده زلزله یقدی شامی	روحی کلیسی
۱۱۹۵	: زلالی وراءالنهره دریادن روان اولدی	سنبلزاده وهی

منوال مشروح اوزره بیک تاریخندن صکره منظوم تاریخ سویلمک
صناعتی خیلجه ترقی بولدی و ۱۱۹۳ سنه سنده در سعادت کلاان آطنه لی
سروری افندی بو صناعتک خرده لرینی بولوب طوغریسی بو فنده
استاد کل اولدی . عصرنده سنبلزاده وهی کبی فن شعرده آندن ماهر
وخواجه منیب افندی کبی ادیب ومتبحر نیجه ذوات وار ایکن فن
تاریخده بر کیمسه آکا اقران اوله مامشدر .

سنه	تاریخلر	اسامی
۹۳۲	: انکروسی منہزم قلدی سلیمان زمان	نظمی
۹۴۷	: آصف الله کیردی سلیمان مهری	لاادری
۹۶۲	: سلیمان ویردی مهیرین آصفینه	لا
۹۶۶	: شامی احیا ایلدی سلطان رومک جامعی	شعبی
۹۷۴	: شاه شد سلطان سلیم کامیاب	امیری
۹۷۸	: آلدی قبرس آطه سن شاه سلیم	نیازی
۹۹۰	: سعادتله صفا کلدی افندم	هاشمی
۹۹۱	: اهل سنت منزلی اولدی روان	لا
۹۹۱	: قلعه زاد عمر بانیها	لا
۹۹۷	: صفالر ایلدی صافی جنانه باصدی قدم	روحی بغدادی

الحاصل خضر بک آچدیغی چغر کیده رک شعرا ایچون بر شاهراه
اولوب وقوعات مهمه ایچون بر مصراع و بعضاً بر بیت اولق اوزره
تاریخلر نظم ایلیمکه باشلامشایر ایدی . بیک تاریخندن صکره بوکا دها
زیاده اعتنا ایلدی . و بروسه علماسندن سالف الذکر هاشمی افندی
بیک کوزل و غایت مصنع تاریخلر سویلیه رک و بو یولده سائرینه تقدم
ایلیه رک صناعت تاریخده امام اولمشدر .

بناء علی ذلك بیک تاریخندن صکره سویلنمش اولان تواریخ
منتخبه دن بر آز مثاللر کتوره لم :

سنه	تواریخ	اسامی
۱۰۰۲	: مسجد مستحسن ارکانه	لاادری

الحاصل، سروری بو صناعتده اسلاف و اخلافنه فائق اولوب
 یالکز کندو زماننک وقایعنه قناعت ایتمیهرک ازمئه سالفه نک و قایع
 مهمه سنه دخی کوزل تاریخلر سویلمشدر . دیوانی مطالعه ایدنلرک
 معلومیدر .

سروری افندی کرک کندوسنک و کرک اسلاف و معاصری اولان
 شعرانک تاریخلردن مقبول و مستحسن اولنلرینی جمع ایله بر مجموعه یه قید
 ایدوب وفاتنده عزت ملا دخی عصرنده سویلنان تاریخلرک متخبلرینی
 بوکا علاوه ایتمشدر . بعده وقعه نویس اسعد افندی دخی انتخاب
 ایلدیکی تاریخلری آکا قاتمشدر . حقا که اسلاف شعرانک اک کزیده
 تاریخلرینی جامع بر اثر بی نظیردر .

سروری اول مجموعه یی اصل «تواریخ متخبه ترکیه» ایچون ترتیب
 ایلمش ایسه ده بعض تواریخ فارسیه و عربیه یی دخی قید ایلمشدر . حتی
 ۱۱۹۴ سنه سنده انشا اولنان حمیدیه کتابخانه سی ایچون سویلمش اولدیغی:

قد بنی دارالکتب سلطاننا عبدالحمید

تاریخی دخی اول مجموعه یه قید ایتمشدر . بو تاریخک بالاسنده کی
 قصیده سی دخی هپ عربیدر . حالبوکه بالاده بیان اولندیغی اوزره
 بحر رملک سکز جزءدن ترکیبی اصول عروض عربی یه مخالفدر . «ملمع»
 شعرلرده بوکا بر درجه یه قدر مساغ اولسه بیله اوزان فارسیه اوزره هپ
 عربی اوله رق نظم اولنان شعرلر مقبول اولماز . و برده : «الکتب»
 لفظی اوزره وقف ایتدیکنه مبنی عصری ادباسندن بعضلری آکا اعتراض
 ایتمشلر ایدی . بو اعتراض دخی بجا واقوادر چونکه اشعار عربیه ده

کرک وقف ، کرک اشباع آنجق بیتک آخرنده و برده مصراع ، یعنی :
 مثنوی یامطلع ایسه مصراع اولک دخی آخرنده اولور سائر محللرنده
 جائز دکلددر . فارسی و ترکی شیوه سی اوزره عربی شعر سویلمک ایسه
 مستحسن اولماز .

تاریخک اک اعلاسی ، حشودن عاری و مراد اولان معنایی کمال
 و ضوح ایله مفید اولان مصراع آزاده ، یعنی : دیگر مصراعیه مربوط
 اولمایان بر مصراع برجسته در . سرورینک :

اولدی صالح افندی دفتردار

مصراع کی ، که بونی استماع ایدن کیمسه ، صالح افندی نامنده
 بر ذاتک دفتردار اولدیغی فهم ایدر و جمیع حروفی حساب اولندقده
 ۱۲۱۴ سنه سنده و قوعی معلوم اولور ؛ فقط بویله تاریخلر ، پک نادر
 تصادف ایدر .

سروری ، بیکلزجه نظم ایلدیکی تاریخلرینک ایچنده اک زیاده
 بونی بکنورمش :

سنک سنک سروری کلدی قرقه

مصراع دخی بو قبیلدندر، که بونی مطالعه ایدنلر، ۱۲۰۵ سنه سنده
 سرورینک قرق یاشنه واصل اولدیغی درحال فهم ایدرلر .
 ۱۲۱۳ سنه سنده قهوه دن توبه ایتدیکنه دائر سویلمش اولدیغی :

قهوه دن قیلدی سروری توبه

مصراعی دخی بو قیلدندر .

بو یولده سویلنمش اولان تاریخلر کزیده لرندن بر وجه آتی
بر آز مثالر ده کتوره لم :

سنه	تاریخ	اسامی
۱۱۹۸	: قیلدی ابراهیم افندی ارتحال	سروری
۱۲۰۲	: ارتحال ایتدی محمد چلبی	سروری
۱۲۰۹	: تزوج ایتدی عاصم بک افندی	وله
۱۲۱۵	: خان سلیم اوچ کمی ایندیردی یمه	وله
۱۲۲۱	: ایلدی رحلت کلوب قدسی افندی کعبه دن	وله
۱۲۲۲	: میر عارف ایتدی عقد ازدواج	وله
۱۲۲۷	: یثربی آلدی جند خان محمود	وله
۱۲۲۷	: وفات ایتدی جمال الدین افندی	حکمت
۱۲۲۷	: رفت رحمتی ز عالم فانی	وله
۱۲۶۵	: روم ایلینه عزم وعودت قیلدی خان عبدالمجید	ذائق

هر وقت بویله برجسته مصراعلر بولنه ماز چونکه اکثریا معنای
مراده دلالت ایدن لفظلرک عدد حروفی تاریخه موافق دوشمزر بناء
علیه حسابی طولدیرمق ایچون حشووزائد لفظلر علاوه اولنور . ایشته
بو علاوه لر نقدر مقامه مناسب و لطائف بیانیه و بدیعیه بی مشتمل
اولوزایسه تاریخده او قدر مقبول اولور .

بو یولده سویلنمش اولان تواریخ مقبوله دن دخی بر وجه آتی بر آز
مثالر کتوره لم :

سنه	تاریخ	اسامی
۱۲۰۳	: باریک الله پادشاه عادل اولدی شه سلیم	سروری
۱۲۰۴	: خان شیرینی ویردی فرهاد	وله
۱۲۱۳	: بحرہ ایام شتاده ایندی اوچ فلک جدید	عینی
۱۲۱۴	: کچدی غالب دده جانندن یا هو	سروری
۱۲۱۹	: حیف کیم قیلدی محمد بک افندی رحلت	وله
۱۲۱۹	: کوچدی مبرد نصف شتاده	وله
۱۲۱۹	: دیوب الحکم الله کوچدی قاضی زاده مأویه	وله

تاریخ ابتدا بروجه مشروح حقیقت دائره سنده آرانور . و بولنه ماز
ایسه : حجاز ، کنایه ، تلمیح و توریه یولی اختیار اولنور . و بو یولده
بولنان تاریخ نه قدر رنگین و معنای مراده دلالتی نه قدر واضح اولور
ایسه او مرتبه مقبول و مستحسن اولور . نته کیم زیرده تحریر اولنه جق
مثالردن آکلاشیلور :

(تاریخ وفات کانی)

۱۲۰۶	: کیتدی کوهر ایله کویا او معارف کانی	سنبلزاده وهبی
۱۲۰۸	: حق بو انبار جسمی ایده کنج برکت	سروری
۱۲۰۹	: دوکلدی قالب مقبول و مطبوعه دوکمه خانه	غالب
۱۲۰۹	: مقیدزاده قید تندن اطلاق ایلدی روحی	سروری

- وله : سراپا عشقله سوزان ايكن محو اولدى يان ملا ۱۲۱۱
 وله : ماء حيوان سمتنه آقدى بالق بازارينك ۱۲۱۱
 وله : ايلدى اقبالى اوچ انبارلى يمه آتلكر كېي ۱۲۱۱
 وله : اوچ كېي يول بولدى كسز آت كېي قوشدى يمه ۱۲۱۳
 وله : آت كېي بردن سكير دوب اوچ كېي بولدى يمن ۱۲۱۳
 وله : قوش كېي اوچ قطعه قاليون اوچديلر سوي يمه ۱۲۱۳
 (معادن اميني ضيا پاشانك صدارتى)
 وله : پادشه معدنده بولدى مهرينه لايق كهر ۱۲۱۳
 (وزارت طيار پاشا)
 وله : اوچ اعلاى وزارتده همادر طيار ۱۲۱۵
 وله : حق بو انبار بلندی ايده كتر البركات ۱۲۱۷
 وله : كل اوقى سيد سليمان روحى ايچون فاتحه ۱۲۲۰
 وله : فاتحه عثمان افندى روحنه ۱۲۲۰
 وله : محفل عدنى مقر ايتسون بلال ۱۲۲۲
 وله : شربتي صوندى شكر زاده يه ساقى اجل ۱۲۲۲
 عارف : اولدى عدلى خان محمودك جلوسنده عيان ۱۲۲۳
 (مخلصى عدلى اولديغى جلوسنده ميدانه چيقمشدر) .
 عزت : محمود خانه مولى ملكى ايده مبارك ۱۲۲۳
 سرورى : جهاندىن كوچدى بلبل خواجه قوندى عدن اعلايه ۱۲۲۷
 حكمت : كعبه خلدى مكان ايليه روح مدنى ۱۲۲۷
 (صدارت درويش پاشا)
 عزت : قطب عالم صاحب مهر ايلدى درويشنى ۱۲۳۳
 (رياست پرتو پاشا)

- وله : سايه شاهانه ده آلدی رياست پرتوين ۱۲۴۲
 (ولادت همایون)
 صفوت : قوشدى كاوى زاده يي كر دونه موته اجل ۱۲۶۵
 (وفات والى مصر)
 وله : ام دنيا قوجه سن ايتدى تلف ۱۲۶۵
 (جلوس سلطان عبدالعزيز)
 جودت : ويردى اورنك جهاندارى يه فر عبدالعزيز ۱۲۷۷
 بعضاً ايكي اوچ شاعرك بر تاريخده توارد ايتدكلرى واردر . زيرده
 محرر تاريخلرده اولديغى كېي :
 (سرورى . عزت)
 ۱۲۲۲ مصطفى خانه بيعت ايلدى ناس
 (سرورى . حكمت)
 ۱۲۲۵ او چدى صحن جنانه طوطى شيخ
 (سرورى . حكمت . رأفت)
 ۱۲۲۷ جانيى عدن ايلسون قدرت بكك رب قدیر
 (حقى . شناسى)
 ۱۲۶۱ ياپدى خان عبدالمجيد يم همم جسر جديد
 بعضاً بر بيتك مجموعى بر تاريخ اولور . نته كيم : سرورينك (۱۲۰۶)
 سنه سنده سويلديكى :
 سهمله ميدانده آلدی مترلى
 ديكدى طاش سلطان سليم كامين

بیتی کبی .
وبعضاً بر بیتک هر مصراعی برر تاریخ اولور . نته کیم سرورینک :

قرقلری هر حالده مولی معینی ایلیه
سنی قرق اولدی جناب شه سلیمک بو سنه

بیتنک هر مصراعی ۱۲۱۵ عددینه مساوی اوله رق بشقه بشقه برر تاریخدر .
تاریخ یا « تام » اولور ، که جمیع حروفی داخل حساب اولور .
بالاده مذکور تاریخلر کبی .

یاخود یالکز نقطه لی حرفلری حساب اولنوب « تاریخ معجم »
و « تاریخ مجوهر » دنیلور .

و یاخود یالکز نقطه سز حرفلری حساب اولنوب « تاریخ مهمل »
وساده دنیلور .

تاریخ معجمه مثال :

سروری

بر صبی رشید مکتبه
شو حدیث اولدی جوهرین تاریخ
ایتدی ختم تلاوت فرقان
خیرکم من تعلم القرآن
۱۲۱۰

سروری

کروبی الشیم عاشر افندی مفتی عالم
که وقتک قطبیدر ذات شریفی فضل و تقواده

سروری جوهر کلدن ایدر تاریخن استنباط
موفقدر مجرد عقل عاشر نقل فتواده
۱۲۱۳

سروری

کناهی وار ایسه عفو اوله معجمله دیدم تاریخ
نصوحی زاده قیلدی توبه قرب حقه عزم ایتدی
۱۲۱۸

تاریخ مهمله مثال :

سروری

حرف ساده لرله ایلدم تحریر تاریخن
بکر آغا قوروب سور تزوج برمراد اولدی
۱۱۹۲

طالب

فر ویرر مهر ایله غالب کبی پاشا صدره
۱۲۳۹

بعضاً مصراع تاریخک عدد حروفی بر قاچ ناقص یا زیاده کلدکده
مقامه مناسب تعمیه ایله ضم یا تنزیل اولنور .

بویله تعمیه ایله سویلنمش اولان رنگین تاریخلردن بر قاچ مثال
کتوره لم :

سروری

بایله یازدی قلم ثبت ایدیجک تاریخن
قشله ده ایتدی بنا والده سلطان حمام

۱۲۰۹

اشبو مصراع تاریخک عدد حروفنده ایکی نقصان اولوب با حرفنک
عددی اولان ایکی ضم ایله اکمال اولنمشدر .

سروری

شکل کرداب کلور فکره یازارکن تاریخ
سوردی یلکن کورک اعدایی قپودان پاشا

۱۲۰۴

بو مصراع تاریخده بش نقصان اولغله شکل کردابده اولان وبشه دال
بولنان (۵) رقمی ضم ایله اکمال قیلنمشدر .

سید وهبی

شه عالم آلتجه بهمنک تاجن دیدم تاریخ
عجمدن کلدی مفتاح روان باب همایونه

۱۱۳۷

بو مصراع تاریخک ایکی زیاده سی واردر . بهمنک تاجی ، یعنی :
حرف اولی اولان با حرفنک اخذ و تنزیلی ایله تسویه اولنمشدر .

سروری

دل کان رشکله قوپدقده دیدم تاریخن
آلدی مهری کرمک معدنی یوسف پاشا

۱۲۱۳

بو مصراع معدن امینی یوسف پاشانک صدارتی تاریخی اولوب
بر زیاده سی واردر . کانک قلبی اولان الفک تنزیلی ایله تسویه قیلنمشدر .

بعضاً بر مصراعک عدد حروفی مراد اولان سنه نک تمام ایکی قاتی
اولوب « دوتا » دنیلور . تاریخ تام کبی مقبول دکلدر . فقط بر مصراعک
هر نصفندن برر تاریخ چیقارایسه مصنع و مقبول بر تاریخ اولور .
نته کیم سرورینک :

بر جمعه کون شوکت ایله سلطان عثمان اولدی شاه

مصراعی ایکی تاریخی مشتملدر . شویله که : « بر جمعه کون
شوکت ایله » عباره سنک عدد حروفی ۱۱۶۸ اوله رق سلطان عثمانک
جلوسنه تاریخ اولدیغی کبی « سلطان عثمان اولدی شاه » جمله سی دخی
بشقه جه بر تاریخدر .

کذالك مصراع تاریخک حروف معجمه ومهمله سنندن برر تاریخ
چیقار ایسه تواریخ مصنعهدن معدود اولور . نته کیم سرورینک :

موفقسین سروری معجم ومهمل دو تاریخه
مربع وفق کشور مصطفی خاندن مکارمله

بیتمده کی مصراع تاریخک حروف منقوطة سی (۱۲۲۲) اولوب ساده
حروفی دخی او قدر اولغله ایکی سی دخی سلطان مصطفی رابعک جلوسنه
برر تاریخدر .

تواریخ مصنعهدنک انواع کثیره سی واردر . از جمله بریسیده بودر ،

که بیتک ایکی مصراعی برر تاریخ اولدیغی حالده هر مصراعنک آحاد و عشرات و ماتی یکدیگره مساوی اولدقده نقل یکدیگر اصولی ایله آلتی تاریخ دهها پیدا اولور . نته کیم (۱۲۱۶) سنه سنده مصرک فرانسه جمهوری یندن استخلاصنه تاریخ اولمق اوزره سرورینک سویلیدیکی :

رزمه اسلامیان بوزدی فرانجه جیشنی
ایلیوب جمهوری نا بود آلدی مصری شه سلیم

بیتنده منوال مشروح اوزره سکرز وجهله تاریخ چیقار .

تواریخ مصنعهنک بر نوعیده اخراج وادخال اصولیدر . نته کیم : (۱۱۴۲) سنه سنده اشرف خان افغانی عساکر عثمانیه ایله وقوع بولان محاربه سنده منزهماً فرار ایتدکده تاریخ مصنع اوله رق مشتاق « اشرف از تیغ پادشاه کریخت » مصراعنی سویلمشدر . حسابی بو وجهله درکه « تیغ پادشاه » ترکیبنک عدد حروفی (۱۷۲۳) اولوب آندن (اشرف) اسمنک عددی اولان (۵۸۱) طرح اولدقده (۱۱۴۲) قالیر .

کذلک (۱۱۴۴) سنه سنده واقع اولان مصالحه یه تاریخ اولمق اوزره مسرود خان : « جدل رفت ازمیان شهریاران اتحاد آمد » دیمشدر . حسابی بو وجهله در .

شهریاران	۷۶۷
جدل	۰۳۷
	—————
	۷۳۰
اتحاد	+ ۴۱۴
	—————
	۱۱۴۴

تواریخ مصنعهنک بر نوعی دخی لفظاً ومعنی تاریخی مشتمل اولان مصرع یا خود بیتدر . زیرده کی تاریخلر کبی .

اسای	سنه
هاشمی	: خان محمد ایلدی داد ایله بیک اوچده جلوس ۱۰۰۳
هادی	: باقی افندی کتدی عقبایه بیک سکرده ۱۰۰۸
هاشمی	: یول اولدی اسکداره بیک اوتوزده آق دکر طوکدی ۱۰۳۰
لاادری	: صدر عالی آلدی بیک یوز برده اردل ملکنی ۱۱۰۱
لاادری	: بیک یوز اونده بولدی دنیا راحت صلح وصلاح ۱۱۱۰
سرروی	: بیک یوز اون آلتیده آلوب مصری بنام اولدق ۱۱۱۶

سرورینک :

بیک ایکیوز اون سکرده ثانیاً
اولدی عصمت بک افندی صدر روم

بیتی دخی بو قییلدندر .

استطراد

تاریخلرک حسابنده تلفظه اعتبار اولنمیوب خطه اعتبار اولنور . مثلاً: دعوی کبی یا ایله یازیلوبده الف ایله اوقونان کلمه لر یا ایله حساب اولنور .

و « مفتی الانام » عباره سنده یا ایله همزه وصل تلفظ اولنمیدیغی حالده یا و همزه حسابده داخل اولور .

خواجه كلمه سنده دخي هم (واو) هم (الف) حسابه ادخال قيلنور.
فاتحه كبي آخرنده تاء تأنيث اولان عربي كلمه لر حال وقفده ها
كبي بش حساب ايديلير .

« فاتحه شريفه » تركيبنده « فاتحه » نك آخرنده كي « هاء رسميه »
بش حساب اولنديغي كبي اوزرنده كي همزه دخي بشقه جه بر اوله رق
حساب ايديلير .

« مفتي ء عالم » عباره سنده (ياء) حسابه داخل اولديغي كبي همزه
دخي بشقه جه حساب ايديلير .

نساء كبي آخرنده الف ممدوده اولان كلمات عربيه نك همزه سي ،
لسانمزده لفظاً وخطاً ترك اولنهرق « نسا » يازيلير و اويله جه اوقونور ؛
فقط موصوف يا خود مضاف اولور ايسه همزه اعاده اولنور و « نساء
حسان » و « نساء زمان » دنيلير .

جزء كلمه سي ؛ اكثر يا عربيده (واو) ايله « جزؤ » يازيلير ايسه ده
لسانمزده يالكز همزه ايله « جزء » يازيلير .

« ايكي يوز » لفظني تركيب ايدر ك بر (يا) ايله « ايكيوز » يازمق جائز
وشايع ايسه ده تاريخلرده اصلي اوزره ايكي (يا) ايله يازمق اولي كورلمشدر .

« افندي يه » « شمدي يه دك » لفظلريني دخي « افنديه » « شمدي يه دك »
يازانلر وار ايسه ده اصللري اوزره يازمق راجحدر .

« قائم مقام » ايكي ميم ايله يازيلير . فقط بر ميم مشدده ايله « قائم مقام »
يازلمق دخي جائز اولور .

« بيك » از قديم يا ايله يازيله كلمش ايسه ده صكره لري ياسز اوله رق
« بك » يازلمق متعامل اولمشدر .

« اوقومق » مصدرينك امر حاضري ، واو ايله « اوقو » يازيلير ؛
فقط اسلافدن بعضلري يا ايله « اوقى » يازمشلردر . مؤرخلر دخي
حساپلرينه نصيل كليرسه اويله يازارلر .

« قيلدي » يا ايله يازيلير فقط مورخلر بعضاً تعديل حساب ايچون
ياسز اوله رق « قلدی » يازارلر . « كيتدي » لفظي دخي بو قبيلدندر .
شوقدر كه اسلاف مورخينك اكثر ي بوني ياسز يازمشلردر . « ينه »
بر يا ايله اولوب آنجق اشعارده بعضاً وزن ايچون ياني مد ايدرلر وايكي
يا ايله « يينه » يازارلر .

« آينه » ايسه بالعكس ايكي يا ايله اولوب بعضاً اشعارده بر يا ايله
« آينه » يازيلير .

لسان عربيده « صلوة » « ذكوة » رسم عثمانى اوزره واو ايله يازيلير
ايسه ده لسان عثمانيده الف ايله « صلات » « ذكات » يازيلير . عربيده
« مصراع » الف ايله اولوب جمعي « مصاريح » كليز فقط شعراى ايران
الف سز اوله رق مصرع قوللانمشلر . بز دخي ايكي وجهله استعمال
ايدرز .

لسان عربيده همزه ايكي قسم اولوب برى : « همزة وصل » ديكرى :
« همزة قطعدر . » همزة وصلك قطعي و همزة قطعك وصلی جائز دكلدر .
شعرده اولسه دخي مخل فصاحت اولور . فارسیده هر همزه نك وصلی

جائزدر . شعرای روم دخی بو خصوصده شعرای فرسه اقتدا ایتمشلدردر .
نته کیم : مؤلف فقیرک .

کلمدی خوا بکه وصله ایدوب ناز بکا
نلر ایتدی نلر اول غمزه سی غماز بکا

بیتنک مصراع ثانیسنده کی همزه لر ایله

کیجه لر عزم ره یار ایدردم جودت
شعله آهم اکر اولسه غماز بکا

بیتنک مصراع ثانیسنده « اکر » حرفنک همزه سی وصل اولنمشدر .

بعض شعرای روم همزه کی عینی دخی وصل ایدرلر . نته کیم فهیمک

صبح صادق کی صادق اولیجق یار بکا
روز روشن اولور عینیه شب تار بکا

بیتنده « عینیه » لفظک عینی همزه کی وصل ایدلشدر .

بی نقاب وبا نقاب عرض جمال ایلردی یار

مصراعنده « عرض » کلمه سنک عینی دخی وصل ایتمک لازمدر .
والا نقابک الی حذف اولنمق لازم کلور بویسه هیچ جائز دکلدردر .
عارف حکمت بک افندی کی فضلالی ادبا عینک اویله همزه کی
وصل اولنمسنی اصلا تجویز ایتمزلردی . بونی تجویز ایدن شعرا
دخی نثرده تجویز اولنمیان نیجه شیلر ضرورت شعریه مبنی تجویز
اولنور . علی الخصوص ، تاریخلرده بر مرتبه دهها اتساع کوسترملک
لازم کلور دیرلر ایدی « کل اناء یترشح بما فیه » .

SENE-İ ŞEMSIYYE VE KAMERİYYE

شمدی یه قدر امم ماضیه نك ایچنده مقیاس اوله رق استعمال اولان
(سنه) یا شمسیدر و یا قمریدر .

بو ایکنجیسی آیروجه بر فصلده بیان اولنه جغندن اول امرده
برنجینک ، یعنی سنه شمسیه نك تعیین حقیقتندن باشلایه جغم .

سنه شمسیه اقسای

(سنه شمسیه) - شمسیک منطقه بروج اوزرنده بر نقطه دن ایکی
دفعه مروری آراسنده کیچن بر زماندن عبارت بولندیغی آنفاً بیان
اولنمشیدی . بر وقتلر مقیاس زمان اوله رق یوم و سنه دن بشقه بر
تقسیم اتحاذ اولنمامله سنه نك ابتدا سندن آخیرینه قدر ایام تعداد
وهر کون بر بشقه اسم ایله یاد اولنوردی .

حتی اکثریسی سریانی اولق اوزره لسان عربده سنه نك هر کونینک
اسم مخصوصی واردر . فقط بو صورتک درکار اولان مشکلاتنه مبنی
سنه درت فصله و بهر فصل اوچ آیه تقسیم اولنه رق ، بر سنه اون ایکی
آیدن مرکب اعتبار اولنمشدر ، که اشبو تقسیم دخی بزه نبطیارک یاد
گاری اولوب الی الان مستعمل و مرعیدر .

مقدملری اول برج حملدن بدأ ایله برنجی ایکنجی ... الی آخره
اونجی آی وگیرو قالان ایکی آیه دخی شمس وقمر اسملرینی ویر دکلری

حالده مؤخرآ هر بر آبي مشاهير نبطدن برر ذاتاك اسمنه نسبتله (آذر ، نيسان ، ايار ، حزيران ، تموز ، ايلول ، تشرين اول ، تشرين ثاني ، كانون اول ، كانون ثاني ، شباط) ديو لسانمزده بو گونكي مستعمل اولان الفاظ سريانيه يي دهها اول وقت وضع واستعمال ايتمشلردر .

اشته بو صورتله بر سنه درت فصله و بهر فصل اوچ آيه تقسيم اولنمش ايسه ده سنه يي تشكيل ايدن ايام بر طاقم كسورائي حاوي اوله رق نه سنه و نه شهوري ايله قابل تقسيم اولديغندن ، شمدي يه قدر بوكا بر چاره تحريسي فكريله هر ملت طرفندن تنظيم قلنان تقويملرده دورلو دورلو خطالره دوشمشلردر .

اكثر راصدينك وخصوصيله اولوغ بگك تحقيقاتنه گوره كره ارض بر نقطه دن حركت ايتديكي وضع وهيته حول شمسده دوريني اكمال ايدرك ايكنجي دفعه كلنجيه قدر كچن زمان ۳۶۵ كون ۵ ساعت ۴۹ دقيقه و ۲۴،۱ ثانيه قدر واروپا حكماسينك تحقيقات صحيحه سنه گوره ۳۶۵ گون ۵ ساعت ۴۸ دقيقه ۴۷ ثانيه در . بر ايكي عصرلق مدت حساب اولنوب سنيه بالتقسيم وسطيسي آنمش اولسه بر آز كسورات دهها تسلسل ايده بيلور . امدى اشبو زمان هيچ بر صورتله شهوره و سنه يه موافق دوشمديگندن ، ۳۶۵ گوندن عبارت اوله رق اتخاذ اولنسه بر ربع گون قدر زائد و ۳۶۶ گون دينلمش اولسه اوچ ربع گون قدر ناقص اولديغندن ، بيك قابله افراغ اولندقدن صكره نهايت اوچ سنه ۳۶۵ شر گون و دردنجي سنه كبس ايله ۳۶۶ گون حساب ايديله رك ، اشبو دردنجي سنه يه كييسه نامى و يرلش اولدقجه اطراد حاصل ايدلمشدر .

حتى اسكى يونانلولر بو كسوراته بناء ۱۴۶۱ گوندن عبارت بر مدتي بر اولپياد اتخاذ ايدرك ، سنه نك صوك گونى مشترى نامنه اوله رق (اولپى) اسميله مشهور اولان عيده تخصيص ايتمشلردى .

سنه نك فرقى ، تام بر ربع گون اولديغى تقديرده بو تدابيرك اصابتى دركار ايسه ده نه چاره كه سنه نك ايام كسورى ربع گوندن ، اوروپانك تحقيقاتنه گوره ۱۱ دقيقه ۱۳ ثانيه ، يعنى بر گونك ۰،۰۰۷۷۸ جزئى قدر نقصان اولمغله ۱۲۸،۸۴ سنه ظرفنده بوندن دخى بر گون فرق اولوركه تاريخمز بر گون مقدم واقع اولمش بولنور . اشته بوگا بناء (غره غوار) تقويمنده تقريبآ درت عصر قدر بر مدتده اوچ كييسه نك طى اولنمسي و دردنجي كييسه نك ابقاسى قبول اوله رق مدت مذكوره ظرفنده اوچ كره ده (كييسه الكييسه) اجراسى قرار آلتنه آلمشدر .

تاريخ مالينك تقويمى لزرولى

تاريخ استعمال ايتمش اولان امم ماضيه ايچنده شمسي وقمرى سنيندن بشقه بر تاريخ اتخاذ ايتمش يوقدر . بر طاقمى سنين شمسيه و بر طاقميده سنين قمرية استعمال ايتدكلرى كى ، بر آزيده سنينى شمسيه و شهورى قمرية اوله رق سنين مختاطه قبول ايتمشلردر .

فقط شمدي بزم استعمال ايتمكده اولديغمز وجهله سنينى قمرى و شهورى شمسي اولوق اوزره اتخاذ ايتمش اولديغمز سنه روميه قدر مناسبتر سنه استعمال ايتمش بر قوم اولماق لازم گلور . زيرا بو صورت بيوك بر صنديغى كوچك صنديغك ايچنه قويمغه چالشمق

قیلند. ندر . بنابراین معاملات مدینه مزده استعمال ایتمکده اولدیغمز تاریخ رومی بی خصوصات مدینه مزله توفیق قبول ایده جک بر صورته افراغ ایتمکله احتیاج مبرم آلتنددر .

سنین قمریه

شمدی برآزده سنین قمریه دن بحث ایده لم : عربلر زمان ابراهیم (علیه السلام) دن برو شهر عربیه استعمال ایده گلمشدردر . زمان جاهلیته علوم و معارف عربلر نظرنده مجهول مطلق اولدیغندن ، شمس ایله اجتماعی متعاقب قمرک هلال صورتنده گورندیگی کیجه دن آی باشی مقامنده قبول و دیگر رؤیته قدر کچن مدت بر شهر و اون ایکی شهر بر سنه اعتبار اولنور . و یا خود ، تسهیلا للمصلحه ، تک آیلر چفت و چفت آیلر تک یورودیلور ، و بشقه صورته رعایت ایدلزدی . فقط قمر ، ارضک حولنده تقریباً یکریمی یدی بچق کونده دورینی اتمام ایتمکده ایسه ده ارضک حرکت یومیه سی جهتنه طوغری دورندن ناشی ایکی رؤیت اراسنده کچن مدت ، تقریباً یگریمی طقوز بچق گون قدر اولسیله ، اون ایکی شهر قمری یکونی بالطبع بر سنه شمسیه دن اون بر گون مقداری نقصان اولوب ، سنین عربیه مواسم و فصولی بهر سنه بو مقدار تقدم ایده گلدیگندن موسم حج و (اشهر حرم) فصلدن فصله انتقال و بو ایسه موسم زراعت و زمان اخذ و عطایي اخلال ایدرک ، معاملاتنی تصعب ایتمکله ، قوم یهوده تقلیداً سنه لردن بعضیسنی اون اوچ آی اعتبار ایتمکه و مواسمی اسکی حال و وضعنه چکمگه باشلامشدر ایدی .

(حجة الوداع) سنه سی فخر کائنات افندمز بالذات حج

ایدوب عرفه ده ایراد بیوردقلری خطبه بلیغه لریله بز سنه نك اون ایکی آیدن عبارت اولسنی ونسی و کیسه کبی زمان جاهلیته ایجاد اولنان بدعتلرک قالدیرلسنی امر بیوردیلر . هجرتک اون یدنجی سالنده ، یعنی مارالذکر خطبه بلیغه دن یدی سنه صکره خلافت عمر بن خطابده (رضی الله عنه) یمن حاکمی ابو موسی الاشعرینک شعبان تاریخلو وارد اولان مکتوبنده واقع اولان اشتباه اوزرینه بر تاریخ اتخادی لزومی تقرر ایتمکله کبار اصحابدن مرکب بر مجلس مشورت تشکیل و حضور خلیفه ده مذاکره اولنهرق ، نهایت هجرت نبویه نك وقوع بولدیغی سنه ، برنجی سنه اولق و بین العرب متعامل اولان محرم آپی ییل باشی قالمق اوزره بر تاریخ اتخاد اولندیکه ، الی یومنا هذا مستعمل اولان تاریخ هجری قمری اشته بو تاریخلدر .

اشبو تاریخ عاربلر بیننده جاری اولدیغی اوزره رؤیت هلال اوزرینه مؤسس اولدیغندن ، شهری ، شهر قمریه حقیقیه در ، فقط اجتماع ایله رؤیت هلال آراسنده بعضاً اون ایکی ساعت قدر اختلاف واقع اولغله فی دگلدر . مدققیندن بعض فقها اصحاب توقيتک حسابنه گوره تعین ایده جک اجتماعدن غره نك اتخادی لزومی قبول و تجویز ایتمشلدردر .

اشته بو صورتله اتخاد اولنان تاریخمزک کیسه وزیج و تقویم حسابلرندن آزاده ساده بر خالده اولسیله ، بو گونه قدر مستعمل اولدیغی کبی ، خصوصات دینی مزده الی ماشا الله دوام ایدوب گیده جگنده شبهه یوقدر .

شهر عربیه نك معاملات اوزرینه سؤ تأثیری

بر سنه قمریه ایله بر سنه شمسیه بیننده اون بر گون قدر بر فرق

اولدیغی آنفاً ذکر اولنمشیدی . بو فرق تماماً اون بر کون اولیوب بر آز نقصاندر ، یعنی بر سنه شمسیه ۲۴۲۲۲، ۳۶۵، اولدیغی کبی بر سنه قمریه دخی حساب متوسط ایله ۳۶۷۰۷، ۳۵۴، قدر اولغله ، بینلرنده کی فرق ۱۰، ۸۷۵۱۴۸، یعنی اون کون یکریمی بر ساعت ، صفر دقیقه ، اون اوچ ثانیه دن عبارت اولور بو حالده یوز سنه شمسیه ده فرق مذکور ۱۰۸۷، ۵۱۴۸ کونه وارر .

یوز سنه ده بو قدره واصل اولدیغی حالده فرق مذکورک سنه شمسیه ده بر سنه قمریه واصل اوله جغی حساب اولندقدده ۳۱، ۵۸۵۰۶ سنه شمسیه مرورنده تماماً بر سنه قمریه واصل اولوب ۳۳، ۵۸۵۰۳ سنین شمسیه مساوی اولش اولور .

دیمک اولورکه علی التقریب اوتوز اوچ بچوق سنه قمریه مرورنده بر سنه قمریه غائب اوله جغی کبی ، تقریباً اون یدی سنه ایچنده بر شهر عربی موسم جهتیه تماماً مقابله ده ، یعنی بو کون موسم بهاره تصادف ایتمش اولان رجب بوندن اون یدی سنه صکره موسم خریفه و یاز ابتداسنه تصادف ایده جک شوال ایسه تماماً قیش ابتداسنه کلمسی لازم کلور .

شمس ۱۹ سنه لک دوری مدتی اکمال ایدنجه قدر قمرله ۲۳۵ کره اجتماع ایدوب منجم مشهور (متون) زماننده ۱۰، ۲۸، ۳۸ قدر فرق جزئی حساب اولنه میهرق ۲۳۵ شهر قمریه ۱۹ سنه شمسیه مساوی کبی حساب اولنمغله ، بوکا دور اصلی قمر نامی ویرلمشیدی . بو حسابه کوره ۱۹ سنه شمسیه ، اون طقوز سنین قمریه ایله یدی شهر قمریه مساوی اولسی لازم کلور . حال بوکه مؤخرأ ایدیلان دقیق حسابارله

ایکی اجتماع قمر آراسنده حساب متوسط ایله ۲، ۸، ۴۴، ۱۲، ۲۹، و اون ایکی شهر قمری دخی ۳۵۴ کون سکر ساعت ۴۸ دقیقه ۳۵ ثانیه دن عبارت بولندیغی آکلاشلمشدر . اگرچه معاملات دینپه مزده بو تغیرک هجنتی اوله میه جغی آشکار ایسه ده ، معاملات مدنیه مزده اوتوز اوچ بچوق سنه ظرفنده مصرف جهتیه موجود و وارداتجه مفقود بر سنه ظهور اتمسی طبیعیدر .

شهور قمریه یه تطبیق اولنه جق معاملات مزده بالجمله معاشات و علوفه کبی شهری مصارف ، سنین قمریه مزه تابع اوله جق اولسه اول مصرفی تسویه ایچون آله جق واردات موسم اوزرینه مبنی بولنه جغندن ، بر سنه وارداتسز مصرف اختیاری لازم کلور .

بو وقعه ابتدا خلفای عباسیه زماننده وقعه کلمش و معاملات مدنیه ده سنین شمسیه اعتباری لزومی تبین اتمش ایسه ده ۳۶۳ سنه سی خلیفه اولان (طایع لله) زماننه قدر خزینه بیت المالك مدخراتی سایه سنده مصارف تسویه اولنوب قیادلمشیدی . وقتاکه خلیفه مشار الیه زماننده تمادی حروب و قتال ایله مضایقه مالیه کماله کلمش و مدخراتدن اثر قالمش اولدیغی هنگامده بر سنه شمسیه ایجنه اوینامغله مصارف صرف آچیق قالمش بولندی .

خلیفه مشار الیه علما و فقهایی جمع ایله بوکا تدبیر ایدلمسی حقنده اولنان استشاره ده اوتوز بر سنه قمریه ظرفنده اوتوز سنه لک مصرفک تسویه سی قرارلشدیریلهرق بر سنه یی کبس ایتمک قاعده سی اتخاذینه بالاتفاق قرار ویرلدی .

قباجه بر حساب ايله اتخاذ اولنان بو قرارك ينه كبسلره احتياجي اوله جغى بر عصر صكره ، يعنى ٤٦٥ سنه هجرية سنده جالس تخت سلجوقى اولان (سلطان جلال الدين ملك شاه سلجوقى) عصرنده تبين ايتمكله مبحوث عنهانك جداً دفعنه چاره بولنمسي لزوم قطعيسى هر كسجه بر مسئله معلومه حكمنه كيروب پادشاه مشار اليهك وزيرى (نظام الملك) ك رياستى آلتنده حكماى وقتدن اجتماع ايدن مجلس فنون (٤٧١) سنه هجرية سى رمضانينك اوننجى كونه مصادف اولان اول فصل ربيعدن ييل باشى وسنه مذكوره دن مبدأ تاريخ وضع و فرس قديمك قبول ايتدكلرى اسامى شهورى احيا ايدوب تاريخ جلالى اسمنى ويرديلر .

وضع اولنان اشبو تاريخده حكماى موى اليهك قبول ايتدكلرى اساس مواليد ثلثيه نسبتله رأس حملك ييل باشى اولسندن و اعداد ايام نظره آلتميوب شمسك رأس حملدن ايكي مرورى آراسنده كى زمانى بر سنه اعتبار ايتمش اولدقلىرندن سنه لرى سنين حقيقه اوله رق نه كيسه مطالعه سنه و نه ده حساباتنه احتياج قالمشدر . شمدييه دكين طبابع اشيايه و دور اجرامه موافق بونك قدر كوزل و مكمل تاريخ اتخاذ اولنامش ايدوكى مسلم ارباب توقيت و نجوم اولوب اكر چه تاريخ متخذك مبدائى بر يوم مقدسه و يا خود بر وقعة شايهيه ايصال اولنمش و مسترقه دن صرف نظر ايدلمش اولسیدی بو كون ممالك اسلاميه ده على العموم مستعمل بولنور و شمدي تقويم تاريخ احتياجندن بتون خلق وارسته قالوردى .

اشته شمدي فكر قاصر چاكرانه م بوتاريخك بو يوم مقدسه ايصالى ايله احوال سائره سنك عيناً قبول جهتنه مائل و بونك غيرى هر قغى بر

صورت اختيار اولنور ايسه اولسون ممالك اسلاميه ده برلشديرمك محال اولديغنه قائلدر .

يقين وقتلره قدر دولت عثمانيه دخى شهپور قمریه ني معاملات مدنیه سنده استعماله چالشمش ايسه ده خلفای عباسيه زماننده حسن اولنان اويغونسزلغى بر قاچكره تجربه ايدوب ابتداى تأسيس عثمانياننده اداره عسكريه و ملكيه مقطوعاً اراضى اوزرينه حواله اولنور و هر طرفه غالبانه واستيلا كارانه محارباتده اغتنام اولنان اموال و ثروتك خمسندن بيت المالده كليتلو اقچه بولنور اولديغندن بر عصر ظرفنده تخلف ايدن اوچ سنه مصرفنك قارشولغى تداركنده چوق مشكلات كورلما مكله اول وقتلر سنه شمسي حساباتنك نظر اعتنايه آلتمسي لزومى حسن اولنازدى . وقتا كه دولت عثمانيه طور ثالثه انتقال ايدوب امور ملكيه و عسكريه سنى تنظيم و تنسيق ايدرك اوروپا ايله كسب مناسبات ايتمكه مجبوريت حاصل اولدقده بو اويغونسزلق كندوسنى كوستر مكله ١٢٠٠ تاريخلرنده اولا كمر كلرده و بر آز صكره ده دوائر دولتك هر بر شعبه سنده سنه شمسيه استعمالنه باشلانمش ايسه ده يكيدن بر تاريخ اتخاذ و تنظيمى دوشونلميوپ خلفای عباسيه زماننده مستعمل اولديغى وجهله قبا بر حساب ايله اوتوز اوچ سنه دن برينك كبس ايله يعنى سيويش اعتباريله شمديكى سنه روميه ديو معروف اولان سنه ني قبول فقط مبدأ تاريخك تحرى و تحويلنه باقلميوپ مارتنك داخل اولديغى سنه هجرية نامى آلتنده بر مدخل آذر قاعده سى اتخاذ اولندى . جنتمكان عبدالمجيد خان حضرتلرينك جلوسارى سنه سندن ٨٨ سنه سنه قدر سيويش اولمديغندن هر شعبه اداره سنين روميه ني قبول ايدرك معاملاتى اكا تطبيق ايدوب طور ركن ١٢٨٨ سنه سى ايچنده سنه روميه داخل اوله ميه جغى تبين ايتمكله بو اويغونسزلغنه چاره آرامق مجبوريتى ميدانه كلمشدر .

آتلايوب كجمشدر . مثلاً ۱۱۲۱، ۱۱۵۴، ۱۱۸۸، ۱۲۲۱ و ۱۲۵۵ سنه لری یوقدر . اشته بو صورتله هر اوتوز اوچ سنه ده تحصیل تکالیفه مصدر اولان سنه نك مبدئي سنه قمریه نك مبدئنه اتصال ایتدیرمکه اعتنا اولمشدر .

دولت عثمانیه ده احوال بدایه بومرکزده جریان ایتمکه برابر بودجه معاملاتنده سنه شمسیه نك معتبر طوتلدیغنه دائر اولان معلوماتمزی توثیق ایدن بر وثیقه ده قبه آلتی اوراقی آره سنده ظهور ایدن بودجه دفتر یدرکه بو دفتر ۱۱۲۰ سنه سی صفر الخیرینك اونجی کوننه مصادف نوروز سلطانیدن ۱۱۲۱ سنه سی صفر الخیرینك ۲۱ نجی کوننه تصادف ایدن نوروز سلطانی یه قدر بر سنه نك معاملاتن حاوی بولنمقده در . بو دفتر مبدأ سنه نك وقتيله مارت آینده واقع نوروز سلطانیدن معتبر طوتلدیغنی ده ارائه ایتمکه در . امور مالیه ده تولید ایتدیکی تشوشاته بناء کچن سنه هجری ابتدالرنده (۱۲۰۵) یالکز معاملات مالیه ده قوللانمق اوزره سنه شمسیه احداث اولنمق ایسته نلمش ایسه ده عالم مدنیتده شایع ومستعمل اولان ایکی تقویم شمسیدن اک متمدن ملترجه مستعمل و اک طوغری اولانی براقیلوب اورتودوقسلرک استعمال ایتدکلری (رومی) دینیلن تقویمک آیلری آلمش وسنه اوله رقده (سنه هجریه قمریه) قبول ایدلمشدر . بو تقویم مالی او وقتلر معاملات مالیه ده کی تشوشی ازاله یه کافی کلدیکی حالده حکومتزک دول غربیه ایله اولان مناسبات و مقاولاتی تکثر ایتدکدن صوکر دیکر نوع مشکلات تولیدندن خالی قالمشدر . تقویم غربی ایله رومی آره سنده کی (۱۳) کونلک فرق طولانیسیله بالعموم معاملات و تعهداتده ایکی تاریخ یازمق و تقویم مالی مرکز مبدئی غرب تقویمنه توافق ایتدیکندن حسابات و قیوداتی مشروحات زائده

DEVLET-İ OSMANİYEDE TAKVİM-İ ĞARBİ NE VAKİT VE
NASIL KABUL OLUNDU

دولت عثمانیه ده تقویم غربی نه وقت و ناصل قبول اولوندی

معلوم اولدیغی اوزره کرک معاملات دولتک، کرک معاملات ناسک مبنی علیهی اولان ثروت عمومیه نك قسم اعظمی تشکیل ایدن محصولات ارضیه مواسمه تبعاً ادراک اولنور . مواسمک ۳۶۵ کون ، ۴۸ دقیقه ، ۵۰ ثانیه لک بر دورک معین و ثابت زمانلرنده برر کره حلول ایتمکه اولسی معاملات رسمیه و شخصییه ده سنه شمسیه دینیلن بویله بر دورک اساس اتخاذ اولنمسنده کی ضرورته سبب یکانه در .

فی الواقع صدر اسلامده سنه قمریه شایع اوله رق اوائل دور اسلامده معاملات عمومیه تقریباً ۳۵۴ کوندن عبارت اولان بو سنه اوزرندن جریان ایتمش ایسه ده صرفیات عمومییه ده و افراد ایله اولان معاملاتده داعی اولدیغی مضایقه و مشکلات ، دولتک آیلقلی مأمور و عسکر استخدامنه باشلادقلری زمان میدانه چیقمشدر . چونکه دولت ، افرادک مواسمه تبعیت ضرورتيله بر سنه شمسییه ده استحصال ایتدیکی ثروتک رسومی بر سنه قمریه ده صرف واسته لاک ایتدیکندن هر سنه اون بر کون قارشیلیقسز قالمش و تعاقب سنین ایله بو آچیق آیلره بالغ اولدیغندن بعضاً تعجیل تکالیف ، بعضاً تأجیل تأدیات کی تدابیر تضییقیه و غیر مطرده یه توسل ایدلمشدر . ده صکره لری ، بو آچیق ۳۳ سنه قمریه ده بر سنه یه بالغ اولدیغندن بو بر سنه یی تداخل (سیویش) سنه سی دیه

ایله توضیح ایلمک ایجاب ایلدیکی کبی اورتودوقس دولتله مناسباته دخی مبدئک و سنه سنک اختلافی جهتیله بر چوق مشکلات تحث ایتمه باشلامشدر. اساساً ۱۲۵۶ سنه سندن صکره سیویش یا پلما سندن ناشی سنه قمریه ایله سنه رومیه آره سنده کی آچیق ایکی بچق سنه یه بالغ اولدیغندن تقویم هجری ایله بر رابطه سی قالمایان و مناسبات دولیه و مللیه ده احداث ایلدیکی تبدلات ایله ماهیتی ضایع ایدن بو تقویمک دوام استعمالنده بر لزوم عقلی و منطقی یوق ایدی. مالی، سیاسی، عسکری، تجاری مناسباتمک کسب وسعت ایتدیکی بر زمانده دول غربیه ایله متحد بر تقویمک قبولنده کی ضرورت حکومتجه ده نهایت تسلیم اولنهرق معاملات دولتده تقویم غربینک قبولی حقتده ۱۳۳۱ سنه سنده بر لایحه تنظیم و مجلس مبعوثانه تودیع قلمشدر. بو لایحه مواد آتیه نی محتوی بولنیوردی

ماده ۱: دولت عثمانیه معاملاتده تقویم غربی نی قبول ایتمشدر.

ماده ۲: اشبو کانون اولک ۱۹ نجی کونی ثانینک ابتداسی اعتبار ایدیله جکدر

تقویمک اصلاحی کبی اجتماعی، ملی، اقتصادی و مالی بر مسئله نک اثنای تدقیقنده مجلس مبعوثان قوانین و موازنه مالیه انجمنلری عریض و عمیق تأمل و کرمنافع اقتصادیه واجتماعیه مزه و کرمک عنعنات ملیه و حادثات مهمه تاریخیه مزه موافق بر شکل تذکر و تطبیق ایتمک ایچون خیلی مساعی ابراز ایتمشدر. تکلیف واقع اوچ جهته انعطاف ایدیوردی:

- ۱ - تقویم مالیمز ایله تقویم غربی آره سنده کی اون اوچ کونلک فرق؛
- ۲ - رأس سنه: تقویم مالیمزه کوره مارت ابتداسی، تقویم رومی و غربی یه کوره کانون ثانی ابتداسی. ۳ - مبدأ تاریخ: تقویم مالیمزه کوره ۱۳۳۳ سنه سی، تقویم رومی و غربی یه کوره ۱۹۱۸ سنه سی.

انجمنلر برنجی جهتی قبولده تردد ایتمه مشلدر. کون اعتباریله تماماً تقویم رومی یه مشابه اولان تقویم مالی ایله غربی آره سنده کی ۱۳ کونلک فرقک ازاله سنده بر فائده علمی و عملیه کورولشدر. معلوم اولدیغی اوزره تاریخ اقوام و ائمه تقویملرک کچیردکلری صفحات تحول ایچنده کون اعتباریله اک علمی و حقیقی صورتده حساب ایدیلنی شبهه سزدر که (تقویم غربی) در. فی الحقیقه ادوار ماضیه تاریخیه ده، قدیم هند و مصرده، ایرانده، روما و یونانستانده حتی ممالک چینده استعمال ایدیلهرک کاه صرف قمری کاه صرف شمسی و کاهده قمری و شمسیدن مرکب اولان اصولردن هیچ بریسی کره ارضک هرهانکی بر برج اطرافنده کی دور تام مدتته توافق ایتدیکی جهته بر اساس حقیقی و علمی یه تماماً مطابق اولدیغندن کره ارضک کونش اطرافنده کی دور تام مدتی ایله بر سنه فرض ایدیلن مدتله آره سنده کی فرقی ازاله ایچون آیلر و سنه لر آره سنده بعض شهر و ایام علاوه سنه مجبوریت حس ایدلدیکی تدقیقات تاریخیه ایله مشلدر. اسکی تقویملر آره سنده نسبة اک آز یا کلش اولانی زمانزه قدر تطبیقنه دوام ایدیلن و هجرتک ۱۲۵۶ سنه سنده حکومت سنیه جهده معاملات مالیه سی ایچون قبول اولنان (تقویم رومی) در.

بو تقویم، قدیم (روما) تاریخک میلادک ۴۷ نجی سنه سنده ژول سزار طرفندن اصلاح ایدیلن شکلیدر. سزار تقویمندن اول روماده سنه ۳۵۵ کون اعتبار ایدلدیکندن سنه شمسیه یه تقرب ایتمک ایچون هر ایکی سنه ده ۲۲ ویا ۲۳ کونلک بر آی ده علاوه ایدیلیردی. ژول سزار زماننده اسکی روما تقویمی اصلاح ایدلدیکندن سنه ۳۶۵ کون و کانون ثانی رأس سنه عد و اعتبار ایدلمشدر. ۳۶۵ کونلک مدتله ارضک شمس اطرافنده کی دور تام آره سنده کی ۶ ساعتک فرقک ازاله سی

ایچونده هر درت سنهده بر شباط آینه بر کون علاوه اولونمقدهدر که بویله سنهلرده سنه کیسه اولیور . ژول سهزارک تقویمی قرون و سطاده بتون احکامیله آوروپاده تطبیق اولوندیغی کبی اقوام خرسیانیه دخی اونی عیناً قبول ایدیلر . انجق ملل نصارا سنه ابتداسنی آره صره تحویل ایتمشلرسهده ینه کانون ثانی پی قطعاً قبولده مضطر اولدیلر . زمانمه قدر دوام ایدوب حالا اورتودوقس ملتر آرهسنده جای قبول و تطبیق بولان بو تقویم پایا سکزنجی غره غوار طرفندن میلادک ۱۵۸۲ نجی سنهسنده اصلاح ایدیلدیکی زمان آرتق کسب مکلیت ایتمش ایدی .

(تقویم روی) کره ارضک شمس اطرافنده اجرا ایتدیکی بر دور تام مدتندن جزئی فضله اولدیغی جهتهلر آه اوزون دیمکدر . (تقویم غربی) بو فرقیده ازاله ایدرک بر سنه بر دور تام اولق اوزره قبول ایدلدیکندن تقویم روییه اوزمان (۱۱) کون علاوه اولنهرق ۴ تشرین اول ۱۵۸۲ سنهسی ۱۵ تشرین اول ۱۵۸۲ تاریخی اعتبار ایدلدی . ایوم (۱۳) کونه بالغ اولان اشبو فرقک رفعی تکلیفی ، بوندن ۳۴۰ سنه اول آوروپای غربیده قبول ایدیلن بر امر مستحسنک تقویممه تطبیقی دیمکدرکه شایان شکران بر اثر مبروردر .

رأس سنهیه کلنجه : ایوم کون اعتباریله تقویم روییه ، فقط رأس سنه اعتباریله نه تقویم روییه ونهده تقویم غربیه مشابه اولیان (مارت) آینک نه اساسه مستند اولدیغی تعیین ایتمک مشکلدنر . تاریخده مارتک رأس سنه اولدیغی ، سنه نك ۳۰۴ کون اعتبار ایدلدیکی قدیم روماده تصادف ایدلمکدهدر . رأس سنه اولهرق روی و غربی تقویملرینک قبول ایتمش اولدقاری (کانون ثانی) بر حکمت علمییه ویا بر حادثه

فلکیهیه ویاخود بر وقعه تاریخیهیه معطوف اولسندن متولد اولیوب صرف روماده (نوما) نک ترتیب ایتدیکی تقویمده بویلهجه تلقی و قبول ایدلسندن بشقه بر شی دکلدنر . روی و غربی تقویملرده کانون ثانی پی سنه باشی اولهرق ابقا ایتمشلردنر . ذاتا سنه باشنک بو ویا شو آی اولسی حقنده بر لزوم علمی و اقتصادی یوقدر . شو اعتبارلهدر که ادوار مختلفه تاریخیهده سنه باشنک هر قومده بشقه بشقه عد ایدلدیکی وحی عین اقوامک سنه باشی اولهرق بر کره قبول ایتدکلری بر آپی تبدیل ایددکلری وفضله اولهرق دینی ، زراعی ، مالی ملاحظه لر ایله مختلف سنه باشیلر قبول ایدلدیکی اکلاشلمقدهدر . بو جمله دن اولق اوزره صرف قمری اولان سنه هجریه ، سنه شمسیهیه نسبتله قیصه اولدیغندن بر دور معین ظرفنده محرمک مختلف مواسمه تصادف ایتدیکی کورولمکدهدر .

یوقاریده عیناً مندرج بولنان لایحهیه نظراً حکومتجه سنه ابتداسنک کانون ثانییه تصادف ایتدیرلمسی نقطه سی التزام اولونیوردی . قوانین مالیه انجمنی بونک قبولنده محذور کورمه مشندر . فی الحقیقه کرک روی وکرک غربی تقویملرک استعمال ایدلدیکی خرسیان مملکتلرنده سنه باشی کانون ثانی اولق اوزره قبول ایدلدیکی جهتهلر مناسبات دولیه و مللیهده وقوعی ضروری اولان تشوشاتی ازاله نقطه نظرندن بو تکلیفک قبولنده کی منفعت درکاردر . خصوصیه سنه ابتداسنی عد ایدیلن کانون ثانی بر ملاحظه مذهبییه ویا تاریخیهیه بناء خرسیان اقوامی طرفندن احداث اولنمش بر آی دکلدنر . بالعکس عالم نصرانیت بونی خرسیان اولیان اقوامدن آلدقاری کبی مارتک سنه باشی اولسندده بر دولت اسلامییه دولت عثمانیه ایچون بر لزوم دینی یوقدر . یوقاریده ایضاح

اولنديغى ازروه مارتك سنه باشى اولهرق قبول ايدلديكى انجق قديم روما تقويمنده كورولمكده در .

سنه باشنك هيچ بر معنای علمى و اقتصادى يي تضمن ايتميان مارتدن زياده كانون ثانى اولسى حقنده مبعوثاندن عونى بكك تكليفي جداً شايان نظر در : استقلال عثمانى غايه كانون اوله مصادف اولسنه نظراً رأس سنه عد و اعتبار ايدلمسى ايچون هر قومدن زياده بزده اسباب معقوله وار ديمكدر . شو اسبابه بناء اليوم اقوام متمدنه طرفندن قبول ايديلن و معاملات بين الدول و بين الملله بالضرورة اساس اتخاذ ايدلمكده اولان بو آيك سنه ابتداسى عد ايدلمسى محذوردن زياده موجب محسنات اوله جغنده شبيه يوقدر . موازنه ماليه انجمنى كانون ثانياك مبدأ سنه اولهرق قبولنده هيچ بر سبب و فائده كورميهرك شويله مطالعاتده بولنمشدر : « استقلال عثمانينك هانكى آي وهانكى كونده اولديغى اليوم علماً ثابت دكلدر . بناء عليه استقلال عثمانى بوكا سبب اتخاذ ايديله مز . كانون ثانياك سنه ماليه ابتداسى اولهرق قبولى ده ممكن دكلدر . چونكه غريغوريه ن تاريخى قبول ايتمش اولان حكومتلر بيله كانون ثانى ابتداسنى سنه ماليه ده استعمال ايدمه دكلرندن آيريجه بر بودجه سنه سى قبولنه مجبور اولمشدر در . بزده مبدأ سنه اولهرق كانون ثانى ابتداسنى قبول ايتسهك بيله بودجه سنه سى ايچون ينه مارت ابتداسنى ابقايه مجبور اوله جغز و سنه ابتداسى معاملات ماليه ايچون مارت و معاملات سائره ايچون ده كانون ثانى استعمال ايديله جكلدر . بو صورتله ايكى سنه ابتداسى اولسى فائده دن زياده ضررى مؤدى اوله جغندن سنه ابتداسنك ده ينه مارت اولق اوزره ابقاسى لازم در . » مسئله نك اك مهم جهتى مبدأ تاريخك تعييننده در . حكومتك تكليفنده

بو جهت صراحة كوسترليهرك على الاطلاق تقويم غربينك لزومندن بحث ايدلمش ايسه ده بو اطلاقك توليد ايدمه جكى تشتت مجلسجه نظر اعتباره آلنهرق بو خصوصك ده حل و فصلى جهتنه كيدلمشدر . اقوام مختلفه نك تاريخلرينه مبدأ اولان سنه لرك انواعندن صرف نظر ايدمهرك عين زمانده بر دولت اسلاميه اولان حكومت عثمانيه نك خصوصات دينيه و معاملات ماليه و مناسبات دوليه جهتيه اك زياده علاقه دار اولديغى اوج مبدأ واردر كه برنجيسى هجرى ، ايكنجيسى مالى ، اوچنجيسى ده ميلادى تاريخلريدن . قبل الاسلام قسماً شمسى و قسماً قمرى اولان تاريخ غربينك مبدئى بر وقعه ويا حادثه يه عطف والصاق ايدلمه مش ايدى . تاريخ غربينك بر مبدئه ربط و الصاقى ظهور اسلامدن اعتبار آدر . كذلك صدر اسلامده تاريخ عربى صرف قمرى اولهرق قبول اولنمش ايدى . اليوم تطبيق ايديلن و بوندن بويله ده بتون احكاميله تطبيقه دوام ايديله جكى طبعى اولان تاريخ هجرى موضوع بحثمز خارجنده اولديغندن فضله سوز سويلمكه لزوم كورميورز . انجق ۱۳۳۸ نجى سنه سنى ادراك ايتديكمز تاريخ ماليمزك مبدئى يا كلش اساسلره ابتنا ايتديكى جهته يه او فنى اصلاح ويا خودده بستون بر طرف ايدمهرك بشقه بر مبدأ تاريخ ضرورتى موجود ايدى . بالمناصبه يوقارنده دخی عرض ايتديكمز اوزره حكومتجه تاريخ شمسى احداث اولنديغى زمان مبدأ تاريخ اولهرق ۱۲۰۵ سنه هجرى قمريسى عيناً قبول اولنهرق ۱۲۵۶ سنه هجرى قمرى سندن صكره ايسه سيويش ياپيلمديغندن بوندن اويله بر عجيبة تاريخ حاصل اولمشدر كه بو كون استعمال ايتديكمز (۱۳۳۸ سنه ماليه سى) نه قمرى ، نه ده شمسى حسابيله هجرت نبويه يي افاده ايدمه مز . سنه شمسيه ايله قمرى آره سنده ۳۳ سنه ده بر سنه فرق حاصل اولديغنه و سنه شمسيه ايچون هجرت نبويه مبدأ اتخاذ ايدلديكنه

کوره بو سنه حقیقی سنه مالیه مز (۱۳۰۰) اولمی ایدی . مع الاسف آتیده ایضاح ایلیه جکمز وجهله شو مهم مسئله نك بو دفعه ده حلی ممکن اولاماشدر . آتیاً بو سقیم تاریخمک تصحیحنه تشبث ایدلمیه جک اولورسه توالی ازمان واعصار ایله ایکی تاریخ آره سنده حصوله کله جک فرقک تزیاید ایدهرک برینک دیکرندن اقتباس ایدلدیکی خاطره سنک پیله زائل اوله جغنده شبهه یوقدر .

مبدأ تاریخ مسئله سی حقنده مجلس مبعوثانده مختلف مطالعه لر سرد ایدلمشدر . قوانین مالیه انجمنی عونى بکک یوقاریده عرض ایتدی کمز استقلال عثمانینک مبدأ سنه اتخاذاى حقنده کی تکلیفنه اشتراك ایدهرک مبدأ تاریخمک استقلال عثمانی زمانه ربط والصاقی موافق کورمشدر . ایوم ۱۳۴۰ نجی سنه سنی ادراک ایتدی کمز تاریخ هجرى قمرى یه نظراً استقلال عثمانی بوندن ۶۴۱ سنه هجریه و کسور کون و یاخود شمسی حسابیه ۶۲۱ سنه و ۴۴ کون اول شعشعه باش اولدیغندن بو کون ۶۲۲ نجی سنه سی ایچنده بولونیورز . بو تکلیفک محسنا تندن بری اوله رقه ده احاد و عشرات خانه لرینک سنه میلادیه افرنجیه نك احاد و عشرات خانه لرینه توافقی ایلری سورولمشدر . موازنه مالیه انجمنی تکلیف واقعی شو صورتله رد ایتمشدر : « بو تقویمک قبولی ممالک غریبه ایله آره مزده موجود اختلافی ازاله یه خادم اولدقدن بشقه بالعکس موجود قاریشقلغه بر قاریشقلق ده علاوه ایده جکدر . چونکه شمسی یه قدر موجود تاریخ کتابلرمزده و بالعموم قیود و وثائقده تاریخ هجرى و یا رومی قوللانلمش و بعضیلرنده ده میلادی سنه سی برلکده استعمال ایدلمشدر . بوندن صکره استقلال تاریخی قبول ایدیله جک اولورسه مسئله ده موضوع بحث اولان تاریخک هانکی تاریخ اولدیغنی آکلامق قابل اوله میه جقدر .

مثلا سلطان عثمانه طبل و علم اعطاسی میلادک ۱۲۸۸ و هجرتک ۶۸۷ سنه سنده وقوعبولدیغنه نظراً بو وقعه یی یکی تاریخ ایله افاده ایتمک ایچون قبل الاستقلال ۱۲ سنه سنده دیمک اقتضا ایده جک و یاخود سابقی مثللو هجرى و یاخود میلادی تاریخی ده کوسترمک ایجاب ایده جکدر . بناء علیه مبدأ استقلال عثمانی یی قبولدن آرزو و امید ایدیلن فائده حاصل اوله میهرق یکی بر طاقم محاذیر تولد ایده جکندن موجود و مستعمل تاریخمک تبدیل ایدلمه سی لازم کلیر . «

مجلس مبعوثانک ۱۱ شباط ۳۳۱ تاریخنده وقوعبولان اجتماعنده اشبو قانون مناسبتیه شایان دقت مطالعات سرد ایدلمشدر . از جمله حلمی و توفیق حماد افندیلرک افاداتی پک قیمتداردر . توفیق حماد افندی مبدأ تاریخ اوله رق ولادت حضرت پیغمبرینک اساس اتخاذا یی تکلیف ایلمشدر . بو صورت قبوله اقتران ایدیلسه یدی بو سنه (سنه میلادیه احمدیه) ۱۳۵۳ اوله جق ایدی . هر ایکی میلاد سنه سی آره سنده ثابت ولایتیغیر اولق اوزره (۵۶۹) سنه لک بر فرق دائمی موجوددر . توفیق افندی رأس سنه ایچونده شو مطالعه ده بولنمشدر : « رأس سنه نك تعیینی مبدأ تاریخ قدر مهمدر . فخر کائنات رسالتپناه افندمز حضرتلرینک عالم وجوده پرتونمای فیوضات بیوردیغنی کون اغستوسک ۲۹ نجی کونی که ژولیه ن اصولنجه درت سنه ده بر کیسه یامقله ۱۵۰ سنه ده تقریباً ۵۷۳ کون فرق ایتسنه بناء ولادت پیغمبری ایلولک برینه مصادف اوله جقدر . بناء علیه ایلول غریبنک بری قدر مصیب بر رأس سنه تصور اولنه ماز . میمنت معنویه دن بشقه برده مادی خیلی فواید و محسناتی وارددر . .»

فی الحقیقه سنه میلادیه احمدیه نك قبولی حالنده سنه مالیه مز (۱۵)

سنه ايلرى كیده جك، فقط صحيح واساسلى بر تقويمه مالك اوله جقدق .
سنه شمسيه هجريه نك قبولى حقنده حلمى افندى طرفندن واقع اولان
تكليف كه - صوك اوتوز قرق سنه ظرفنده مرحوم غازى مختار و شاكر
پاشالر ايله ابوالضيا مرحوم و دها سائر بعض متخصصين بو خصوصده
فوق العاده ابراز مساعى ايدرك بر خيلى قيمتدار آثار وجوده كتير مشلر
ايدى - اوده مع التأسف جاى قبول اولامادى .

مجلس مبعوثانك اشبو جلسه سنده دوام ايدن مديد مذاكرات بر نتيجه
قطعيه و اصل اوله ميهرق انجمنه حواله كيفيت اولنمش و بالاخره
حكومتده قانونى مجلسدن استرداد لزوم كورمشدر . حكومت ۳۳۲
سنه سنده بو قانونى تعديللا ديكر بر قانون تكليف ايتمش اولديغندن
مجلس مبعوثانك ۱۶ كانون ثانى ۱۳۳۲ تاريخنده وقوع بولان ۳۱ نجى
انعقادنده مسئله يكيدن حرارتلى بر صورتده جانلانمش و قوانين ماليه
انجمنناك بو دفعه مبدأ تاريخك سنه هجرية شمسيه اولهرق قبولى
حقنده كى تكليفى حاضر بولنان ۱۶۹ مبعوثدن ۱۳ مستكف و ۵۱ قبول
راينه قرشى ۱۰۵ رآى ايله رد اولنهرق بوكا مقابل آشاغى يه قيد ايتديكز
ماده - كه سنه ميلاديه افرنجيه يي مبدء تاريخ عد ايديبور - اكثر يتله
قبول ايدلشدر :

« بين الاسلام جارى اولان تاريخ هجرى كما كان استعمال مجبورى
اولق شرطيله دولت عثمانيه معاملاتنده تقويم غربى يي قبول ايتمشدر .
بناء عليه ۱۳۳۲ سنه سى شباطنك ۱۶ نجى كوني ۱۹۱۷ سنه سى مارتنك
برنجى كوني اعتبار ايديله جكدر . »

هيئت جليله اعيان بو شكلى شايان قبول كورمديكندن (۲۹ نجى

اجتماع - ۳۰ كانون ثانى ۳۳۲) سنه ماليه مزك حاليله ابقاسى جهتنى التزام
ايتمش و قاتونى مجلس مبعوثانه اعاده ايلمشدر . مجلس مبعوثان ۴ شب
۳۳۲ تاريخلى ۳۹ نجى اجتماعنده مسئله نك يكيدن مناقشه سنه كيريشهرك
بر چوق مبعوثلر قرار سابقده اصرار اولنمسينى طلب ايلمشلسره ده
حكومتك تكليفى اوزرينه اكثر يت اعيانك تعديلنى قبول ايلمش وقانونده
عيناً بر صورتى ديكر صحيفه يه درج ايتديكز شكلده كسب قطعيت
ايدرك ۱۳۳۲ سنه سى شباطنك ۱۶ نجى كوني ۱۳۳۳ سنه سى مارتنك
ابتداسى اعتبار ايدلشدر .

مجلس مبعوثان و اعيانده بو خصوصده جريان ايدن مذاكراتى احتوا
ايدن ضبط جريده لرى پك قيمتدار اولديغندن تدارك و مطالعه سى
شايان توصيه در .

ايشته صفحاتندن بر نبدء بحث ايلديكز تقويم غربى حقنده كى
قانون اميد اولونديغى وجه ايله تقويم مزك اساسنى اصلاح ايدمه يوب
انجق تقويم غربى ايله روى آره سنده كى ۱۳ كونك فرقى قالديرمشدر .

برده او وقت ماليه نظارتى و كالتنده بولنان طلعت پاشانك مجلس
مبعوثانده ۱۳۳۱ سنه سنده ديديكى كى بلكه ده خزينه ماليه يه - سنه نك
اون اوچ كون قيصالمسى طولاييسيله - ۱۸۰،۰۰۰ ليرا قازانديرمشدر!

بو رموزاتك خاطرده قالمسى ايچون بونلردن بي معنا درت كلمه وجوده كتورلمشدر كه اونلرده : (مصر ، رجاج ، بشن ، لذاذ) در . مع مافيه بو كلمه لرك برنجى ، ايكنجى و صوكنجسندنه كي (١) حرفلى ده حذف ايدلدلكى واقعدر . بعض وقعه نويس تاريخلرنده (بشن) ياكلش اوله رق (رشن) يازلقدده در . تنظيمات خيريه دن اول ارباب استحقاچه اوچ آيده بر علوفه ويرلمكده اولديغندن هر هانكى اوچ آيك علوفه سندن بحث ايتمك لازم كليرسه بو كلمه لردن بريسي ايله افاده اولنوردى . مثلاً تاريخلريمزده اكثر يا تصادف ايديلن (مصر علوفه سى) محرم ، صفر ربيع الاول ايلغى ديمك اولوب يوقسه بوراده كي مصر معلوم اولان قطعه نك اسمى دكلدر . ايلريده عربى و روى تاريخلرك آره سنده كي فرقه دائر آيريجه بر حاشيه دخى درج اولونمشدر . شهور عربيه اسملرى تدريجاً محررات رسميه دن قالديرلمشدر . اليوم انجق قانونلره و ارادات سنه زيرينه درج اولنمقده در . بر نقطه يي ده ا عرض ايديم كه آيك ابتداسى معناسنده اولق اوزره (غره) ونهايتى معناسنده اولق اوزره ده (سلخ) كلمه لرى قدما طرفندن استعمال ايدلمكده ايدى . بوراده بعض محرراتده كوريله جكلدر .

Osman Nuri, *Mecelle-i Umur-ı Belediye* c. I, İstanbul 1338/1922, s. 439.

HİCRÎ AYLARIN RUMUZLARI

وثائق و محررات قدیمه نك صوكلرنده برر حرفدن عبارت اوله رق كوستريلن تاريخلرك بعض كيمسه لر طرفندن ايجه اكلاشيله مديغى كورلمكده در . بورموزاتك اكلاشيله مديغى اك زياده مرتبلك ياكلش ترتيب ايتملردن و بونلرى مقابله ايدركن اوقويانلرك دفعاتله صورملردن اكلاديغم جهته قارئين كرام مياننده ده مشكلاته تصادف ايدنلر بولنور ظنيله بو بابده بعض ايضاحات اعطاسنه مجبوريت كورلمشدر . فى الحقيقه يكرى ، اوتوز سنه اولنه كلنجه يه قدر معلوم و مرعى اولان بو اصول اليوم متروكلدر . غريدر كه اسلافمز مطول و مصنع يازيلر يازمقدن اوشنمدكلرى و مسجع و مقفى كلمه لر بولمقده يورولمقلى حالده يازيلرك صوكنه يازه جقلى برر كلمه دن عبارت شهور عربيه اسملرينى اختصار جهته كيتمشلدر . بو اختصارده بعضاً كلمه نك ايلك ، بعضاً صوك حرفى و بعضاً ايلك ايكى حرفى آلمشدر . عربى آيلرينك اسملريله مختصر شكللى شونلدر .

محرم صفر ربيع الاول ربيع الاخر جمادى الاولى (جمادى الاول)

م	ص	ر	جا
جمادى الاخره	(جمادى الاخر)	رجب	شعبان رمضان شوال
ج	ب	ش	ن
ذى القعدة	ذى الحججه		
ذا	ذ		

ثانی دورنندن بری شیخیله ، کهیاسیله ، مکمل بر چارشیسلیله حیاتی
ادامه ایدن صحافلقده بیتدی !

او صحافلر وقتیه مرفه ایدیلر . رمضانلرده بایزید وفاتح جامعلرنده
سرکیلر آچارلر ، تورلی کتابلر یایارلر ایدی ، بورایه صدر اعظملر ،
وزیرلر ، علم مراقیلیری کلیر الیش ویریش ایدرلردی . بنم بیلدیکم
احمد وفیق پاشالر ، سعید پاشالر ، رضا پاشالر هپ بو سرکیلرک
مداومی ایدی . صحافلر بویله سرکی ایلهده قالمزلردی ، اللرنده برر
چیقین کتاب ایله هر کیجه لرینی بر کتاب محبک یالیسنده ، قوناغنده
کچیریلر ایدی .

حتی استانبولده کی زلزله مناسبتیه چارشی قاپالی قالدیغی مدتجه
صحافلر ایشسز قالمدیلر . شمدی لوقانطه لر ، قهوه خانه لرله اشغال
اولنان سلطان بایزید تر به سنک اوکنده کی سفاهتخانه یرینی باراقه لرله
صحاف چارشیسلی یاپدیلر ایدی .

بر طرفدن بزم رغبتسزل کمز ، دیکر طرفدن اوروپالیلرک پک
طبیعی اولان حرصلری ، یانغینلر الده کتاب براقمدی که صحافلقده
بقا بوله بیلسون !

بزه صحاف اصنافی یاشادان یالکز یازمه کتابلر دکلدلر . قاموسلر ،
برهانلر ، فرهنگلر ، تاریخلر ، دیوانلرده صحاف مالی صاییلیر . بو
کون اورتله قده بو کی اثرلر ، بالخاصه تاریخلر همان هیچ قالمدی ،
چوغنی آلمانلر طویلا دی ، کوتوردی .

بزم یریمزده باشقه بریسی بولنسه ایدی ، بویله خواصک رغبت
ایده جکی کتابلری باصار ، کار ایدر ایدی ، اونیده یاپه مدق .

KITAPÇILIK

یازی صنعتنه متعلق نه مز وارسه ، هب دکیشدی ، هب محو اولدی !
ایچنده « هوائی » کبی شاعرلر یتشدیرن ، تورلو رنگده محصولر ویرن
قوص قوجا مرکبجی چارشیسلی نرهده ؟ او کوزل مرکبلرمزک یرینه
قوللانمقده اولدیغمز بویا نه ایشه یاریبور ؟ سوزده خلقه بر دائره نک ،
حکومتک بر تبلیغنی حاوی اولان بر اعلان ، ایرته سی کون بم بیاض
بر کاغد حالنده قالیبور . بر قاچ ییل اول طولدیریلان بر دفترک
بر اثر اوقوناماز حاله کیریبور . بو کیدیشله مشروطیتدن بری دائره لرمزده
طولدیریلان دفترلردن ، دولتک دورمزه عائد وثیقه لرندن اثر قالمیه جق !

هانی « فی » کبی ظریف قلمتراشلر ، مقطعلر ابداع ایدن صنعتکارلرمز ،
مجلدلرمز ، مذهبلرمز ، هب اورتهدن قالدی . مینیاتورلرمزک وجودی
ایسه عادتا اونودولدی !

اوقاف نظارتی ، معارف نظارتی بر ایکی مجلد ، بر قاچ مذهب
وبونلره متفرع بر قاچ صنعتکار یتشدیرمکه ، اقدام ایتمکه مجبوردر .
کتبخانه لرمزده ، اللرمزده بولنان کتابلرمزک چوغنی پارچه پارچه اولمشدر ،
بر طرفندن اولیور ، بونلر تعمیر ایستر محافظه ایستر ، بو ایشلری
کیملره یاپدیره جغز ؟ یازیقدر ، کناهدر ، بونک چاره سنه باقیلمی .

شو آجی شکایتلر مه سبب مقاله مک سرلوحه سیدر . سلطان بایزید

بر کره یازمشدم، ینه تکراره لزوم کورلدی احمد مدحت کتابلرینی صحافلرده صاتدیرمق ایسته مش، قبول ایتمه مشلر . « آثار جدیده » دنیلن او نوعدن اثرلر، یعنی تیاترولر، رومانلر باغچه قپوسنده تنبا کوچی حسن آغانک، چنبرلی طاشده جلیل آغانک دکانلرنده، برده اوزمان نمونه اوله رق بر اوقجی دکانی حاوی اولان اوقجیلر باشنده، رشید پاشا تره سی قارشیسنده بزده ایلك قرائتخانه مؤسی صرافیم افندینک قرائتخانه سنده، امین اوکنده بر باراقده صاتیلور ایدی .

سلیمان پاشا لیلی بر عسکری رشیده سندن عبارت اولان خاصکویده کی مخرج مکتبی الغا و بونک بودجه ده کی قارشیلغی ایله استانبولده سکر، اردو مرکز لرنده برر عسکری رشیده سی آچینجه صحافله قارشى، باب عالی جاده سنده کی کتابجیلر میدانه چیقدی .

اوندن اول ظنمه کوره ادهم پاشانک معارف نظارتی زماننده تألیف و ترجمه مکافات نظامنامه سی نشر ایدلمش، حتی بوندن مرحوم اسماعیل غالب بکک پک کوزل ترتیب وطبع ایتدیردیکی « اصول اعشاری » کتابی برنجی درجه مکافات قازانمشدر .

معارف نظارتنک مکافاتی نره دن ویردیکنی بیلمم، مکاتب عسکریه نظارتی بعض کتابلرک فیأته براز شی ضم ایتمک صورتیله بولدیغی بر قارشیلقله اوده بر مکافات نظامنامه سی چیقارمش، سلیمان پاشانک « تاریخ عالم » ی برنجی درجه نک ایکنجی صنفندن مکافاة قازانمشدر .

او زمان خیلی سوروی اولان مکاتب عسکریه نک حساب، صرف عثمانی کی کتابلرینک حاصلاتی دارالشفقه یه ویریلیر ایدی، حتی

عسکری مکتبلرینک سچمه معلملری ده اورایه فخری اوله رق دوام ایدر، بو صورتله هم قدملرندن اولجه ترفیع ایلرلر ایمش .

عسکری رشیده لرینک احداثدن صوکره کتابجیلغه رواج کلدی، طقسان اوچ سنه سی قیشنده هیچ اونوتمام باشده بیرتیق برفس، آیاق چیپلاق سرعسکر قپوسندن کیجه یاریسی ویریلن علاوه لر قولتقده مکتب حربیه کلن آرا کل توزلیان ایله بکار چماشیری بیقایان قیصریلی غرهبت کشیشیان برر کتابجی دکانی آچدیلر، صوکره بایزیده تراموایک طوردیغی کوشه ده بر طرفه آرپه، دیکرنده غزته صاتان قصبارده غرهبت ایله اشتراک ایتدی، صوکره آیری بر دکان آچدی .

غرهبت مزاجکیر بر آدام ایدی، مشروع، غیرمشروع هر واسطه ایله عسکری رشیده لرینک کتابلرینی الده ایدوب طبع ایتدی، مطبعه، آپارتمان صاحبی اولدی . آرا کل او یله شیلر الده ایده مدی، ایتدیه ده آز ایتدی، تورکجه اوقومق یازمق اوکرندی، کوزل شیلر باصدی، مقصدی، رسملی بر عثمانلی لغتی یازدیرمق ایدی، چوق پاره صرفیله رسملرینی حاضرلاندی، دیرکن افلاس ایتدی، قاریسنه بر آپارتمان براقدیغی روایت اولنور .

تسالیا حربی زماننده محترم دوقتور شا کر احمد بکک قرداشی رؤف ده بر کتابجی دکانی آچدی. رقابته موفق اولدی، صوکره مسلکنی تبدیل ایتدی .

قصبار بر عثمانلی لغتی باصدیریوردی . علوم و فنون اسمارینه دلالت ایده جک « رموزات » ی ویزنطالک فرانسزجه لغتنده کیلردن

المش اوراده « شریعت » کلمه سی ایچون برنجی هجارمز اتخاذ ایدلمش بر حین اوغلی بونی ژورنال ایتمش ، کتاب طوپلانندی یاقیلدی ، قصباركده یورکنه ایندی . حال بوکه غره بته عائد اولان ویزنطالك لغتنه بر شی اولدی !

برازده سانسوردن بحث ایده می : محاربه اعلاننده اداره عرفیه اعلان اولنمش ، سانسورده قونمش ایدی مطبوعات مدیری مرحوم محمد افندی اقشاملری مطبعه لره اوغرار برشی واری ، یوقمی دیه صورار شبهه لی بر شی وارسه کندیسنه کوستریرلر ، باقار کیدردی . ایشته اوزمان بزه ترجمان حقیقته فرانسزجه اوله رق : « روسیه یه تمایل بیطرفلق » دیه تعلیمات ویرلمش ایدی .

منیف پاشا مرحومک شمذیکی اوقاف نظارتنک اشغال ایتدیکی قوناقدی ایلک نظارتنده « مدرسه الادب » ک برنجی جزئنه مساعده ایدلمه سی ایچون مراجعت ایتمش ایدم . پاشا استدعامده « کلیسلی نجیب » امضاسنی کورمش ، بنی چاغیرتدی . همشهری دکل خصم اولدیغمزی سویلدی . او وقتدن سوکره پاشایه انتساب ایدم . مجموعه نك بویله جه برنجی جزئنه مساعده آلدقن سوکره یکرمنجی جزئنه ، یعنی سوکنه قدر کیمسه یه کوسترمه یه لزوم کورمه دن باصدق چیقاردق .

پاشانک ایکنجی نظارتنده غزته لرده آلا ی مکتبلی آچیلمه سنه دائر بر حوادث اوقودق . آراکل بکا یوز الی لیرا مقابلنده اوچ جزؤلك بر عسکری قرائت کتابی یازمه می تکلیف ایتدی ، یازدم ، مساعده آلتق ایچون پاشایه مراجعت ایدم . بر قاچ کون سوکره بزم کتاب

غیب اولمش . بو حوادثی هندلی علی خان افندیدن آلدیم . بر معنا ویره مدم . پاشایه مراجعت ایدم کوله رك : « آیول ، سن هر کنسی عسکره تشویق ایدیورمشک ، اوده مرضی عالی یه موافق دکلمش ! » دیدی . بزم امکلر بوشنه کیتدی .

معارفده سانسور اولانجه شدتیه دوام ایدیوردی . حتی کامل پاشا مرحومک نظارتنده ، شبهه سز او سانسور خفیه لرینک تشویقیله هر اثردن حکسز سیلینتیسز ایکیشر نسخه ایستدی . غزته لر قیامت قویاردی ، پاشاده قراری کیری آلدی .

برده طاغستانلی حمدی افندی مرحومک ریاستی زماننده ترجمان حقیقت ایله بر جدال باشلادی . معارف غزته لرك تفرقه ایتدکلری کتابلرك آیریجه باصیلدیغنده تفتیشنی ایستوردی . احمد مدحت یالکز ترجمانک اوضورتله نشر ایتدیکی کتابلر عددینک معارفدن رخصتی آیینلردن زیاده اولدیغنی ، معارفک عرفانه کت اوردیغنی یازدی . نهایت ایش محکمه یه مراجعتیه قدر طایانندی ، سرایک مداخله سیله خصوصی بر محکمه تأسیس ایدلدی ، تألیف بین اولندی ، اولندی اما سانسورده آلابیلدیکنه ترقی ایتدکجه ایتدی .

سانسور یوزندن متضرر اولان ایلک مکتب کتابلری مؤلفی زواللی مرحوم سلیم ثابت افندی اولشدر . آوروپاده تحصیل کورن بو ذات مکاتب رشديه مدیری ایدی . ادبیاتدن « معیار کلام » ، « صرف ترکی » کبی اوفاق تفک کتابلری وار ایدی ، برده عثمانلی تاریخی یازمش ، بوده تمام اولسون دیه بشنجی سلطان مرادی ده اونوتمامش ، بر ژورنال اوزرینه زواللی بر دها مأموریت یوزی کوره مدی .

منيف پاشا معارف نظارتندن ايكنجى دفعه انفصالنده سانسور اويله وزرا و وكلايه قدر ديش كچيره جك درجه ده قوت بولامش اوللى كه يكي دن نشرينه باشلايه جغى مجموعه فنونك معاينه سى پاشايه حواله اولنمشدى . بو ايشده قسطنطينيدى پاشا ايله بن ده پاشايه معاونت ايدىيور ايدك . بن او نسخه ده كى « انجمن خاموشان » ى « سكوتيلر آقاده مياسى » ديه ترجمه ايتمشدم . پاشا عنوانى دكيشديرمش .

مجموعه چيقدى ، اپاي ده ساتيلدى . مكر بوراده كى مشهور « ييلدز بوجكى » حكايه سندن دارالسعادة الشريفة آغاسى بهرام آغا قوجونمش . معارف نظارتى آلت اوست ، پاشا تكدير ايدلدى ، مجموعه ده طبيعى قالدى . پاشا مرحومه ، « ذات غليالرى كې وزرانك ده بزم كې قلملرى قيرلدى » ديدم . مرحوم : « بزم قلملرك قيرله سى برشى دكل ، سودانلى بر سياهى اوغرينه مملكتك استناد عمودلرى دوريليور ! » ديدى .

بنجه زنجينك خاطرى بهانه ايدى ، مقصد عرفانك كوكنى قازيمق ايدى .

سلطان حميدك جلوسيله مكافات نظامنامه سى فلان ساقط اولدى . پادشاه كنديسنى خلقه حریت و معارفپرور كوسترملك ايستردى ، بو سبيله جلوسنك ايلك سنه سى مكتب حربه حضور امتحاننده بولندى .

ينه بو قبيلدن اوله رق كنديسنه يولنى بولوب كتاب تقديم ايدنلر مكافاتلاندى . فقط يولنى بولق شرط ايدى . مثلاً بر آرقداشه بر كتاب ترجمه ايتدم ، وقتك سرعسكرينه منسوبيتى سبيله درت درجه ترفيع

ايتدى ، بن ده اوزندم مبادئ فن رسم ، ديه طبع ايتديرديكم كتابى رسماً تقديم ايتديرديسم ، چيقه چيقه بشنجى رتبه دن بر مجيدى نشانى آلدنم !

معلمين جمعيتنده بولنانلره ، معارف نظارت جليله سنه رجا ايلرم ، مكتب كتابلرى مسئله سى چوق فائده لى ، بر آرز سوء استعماله ده مساعد بر ايشدر . بونده ناموس وانصاف دائره سنده معلملردن استفادة ايتمك پك مناسبدر صانيورم .

Necib Âsım, «Kitapçılık», *İkdam* c. 53, no. 8937, s Cemaziü'l-ahir 1340/31 Kânun-ı Sâni 1338-1922, sh. 3.

کمال استقامت ايله رؤيته تعهد ايلمکين مرقوم عبداللهک يدينه امر شريفم اعطا اولنمش سن که مولانای موی اليه سن اعلام استمکله اعلامک موجبجه عمل اولنمق امرم اولمشدر بيوردم که امر شريفم وصول بولدقده بو بابتده اعلامک موجبجه صادر اولان امر شريفم اوزره عمل و حرکت و خلافتدن بغايت تخاشی و مبادعت ايليه سن شويله بله سن علامت شريفه اعتماد قيله سن. تحريراً في اواخر شهر جمادى الاولى سنه ثمان و سبعين و مانه و الف

(Imza)

اسلامبول المحروسه

BA. Cevdet, Evkaf 7269.

ÖLEN SAHHAFLAR ŞEYHİNİN YERİNE
YENİSİNİN TAYİNİ

اقضى القضاة المسلمين اولى ولاة الموحدين معدن الفضل واليقين رافع اعلام الشريفة والدين وارث علوم الانبياء و المرسلين المختص بمزيد عناية الملك المعين مولانا اسلامبول قاضيى ابو بكر زيدت فضله توقيع رفيع همايون واصل اوليجق معلوم اولا که اسلامبولده بزازستان قربنده ساکن صحاف زمره سندن احمد و ديگر احمد و اوزون حاجى حسين و اسكدارلى محمد و ولى الدين و مراد و احسخه لى محمد و موجى زاده محمد و کوتاهيه لى احمد و دلال باشى حاجى احمد و دلال اوپه باشى احمد و اياصوفيه امامى و كيلي حاجى احمد و كاغدخانه امامى على والحاج يمنى و حاجى مصطفى و حافظ يحيى نام كمنه لر مجلس شرعه صحاف لر شىخى اولان زهدى زاده مصطفى نام كمنه فوت اولوب نظام قديم اوزره اموريمزى رؤيت ايدر كمنه اولديغندن ايچيمزدن بعضيلرى خلاف فرمان مجهول و مظنه اولان كمنه لردن كفيلسز كتاب اشترا و صاحبي ظهور ايتدكده نزاعه باعث و بعضيلرى دخى صحاف دكل ايكن اياقده صحاف اولق اوزره طلبه علوم وسائر كمنه لرك كتابلرينى دكر بهاسندن نقصان اشترا ايلديكندن ماعدا اقچه سيني ويرمدين فرار و غيبت ايدوب اولوجهله نظامز مختل ومشوش اولغله امام عبدالله افندى ديمكله عريف كمنه هر وجهله اموريمزى اداره يه قادر و مستقيم و متدين اولوب مختاريمز اولديغينه بناء شىخ تعيين اولنمق مطلوبمزدرد ديدكلرنده اولدخى قبول وامورلرى

و دلالریندن بعضیاری مزایده و نداسیله بیعه عرض و انقطاع رغبه ایله
ثمن مثلنی بولدقده آخره بیع اولنوب کوشه باشلرنده و قولتقجی
دکانلرنده و مخفی منزلرده و بیت المالجی اوطه سنده کمی مشتری و کمی
دلالتق ایدهرك بیع اولنمہ سی منع و نہی اولنمق امت محمدہ و ایتم
و ورثہ یه و سائرہ خیر محض اولدیغی آشکار اولغین بعد الیوم محلفاتدن
بیعه عرض اولنمق اقتضا ایدن کتابلر مزایده سنہ صحافلر شیخی و
دلالریندن بری بولنمدقجه ذکر اولنان قولتقجی دکانی و مخفی منزلرده
و محل آخرده بیع اولنمیوب بر وجه مذکور صحافلر سوقنده یا خود سلطان
محمد خان حضرتلری جامع شریفنده صحافلر دلالی مباشرتیلہ ندا
و مزایده و ثمن مثلنی ایله آخره بیع اولنمق اوزره قطعی المفاد طغرالی
امر عالیشان صدوری امر صواب اولغله اشبو صورت مستحسنہ
الی ما شاء الله دستور العمل و مرعی و معتبر طوتلمق بابنده باش
محاسبہ یه قید و ثبت و صحافلر شیخی و دلاللری یدیلہ وجه مشروح
اوزره بیع ایچون یدلرینه فرمان عالیشان احسان بیورلق بابنده حضور
فائض النور آصفانہ لرینه اعلام اولندی . معلوم دولتلری بیورلدقده
امرو فرمان من له الامر حضرتلرینکدر .

اشبو صورتہ مستحسنہ الی ماشاء الله
تعالی دستور العمل طوتلمق اوزره باش
محاسبہ یه قید اولنوب امری و یریلیمک

صدر روم عزتلو دولتلو افندی حضرتلرینه

حقانیتله حکم فی ۲۵ ص ۱۱۹۱

تذکرہ امر داده فی ۲۵ ص ۱۱۹۱

SAHHAFLARIN UYMASI GEREKEN BAZI
ESASLARA DÂİR

معروض داعی دولت علیه لریدر که

استانبول و اسکدار و غلطه و ایوب قضاالرنده واقع اولان موتانک
مخلفاتندن ظهور ایدوب آخره بیعی لازم کلان کتب متنوعه پی
صحافلر شیخی و دلالر معرفتیلہ شرایه طالب اولان مشتریلره و صحافلره
ثمن مثلر یله بیعی ایتمه و ورثہ یه و سائرہ خیر محض و قائده قدیمه
دخی وجه مذکور اوزره ایکن بر مدتدن بری بعض عوارضات ایله ترک
اولنوب قاعده قدیمه رعایت اولنمدیغینه بناء جهالندن قولتقجی مقوله سی
کمسنه لر و صحاف اصنافندن دخی بعض کمسنه لر بینلرنده اتفاف و ذکر
اولنان کتابلری ثمن مثلندن نقصان فاحشن ایله مخفی اولرده و قولتقجی
دکانلرنده و بیت المالجی اوطه سنده خفیة مزایده ایله اشترا و قبض
و ینه کندی بینلرنده چقشمه نامیلہ فائده ضم ایدهرك ایچلرنده برینه
ویروب بو وجهله عبادالله و ایتمه و ورثہ یه و سائرہ غدر ایلدکلری
شرعاً ممنوع ایکن ممنوعلر اولیوب بو فعل قبیحی کندولره مکسب اتخاذا
ایلدکلری طرف شرعه اخبار اولنمغله بو مقوله منکراتک منعی شرعاً لازم
و مهم اولغین بعد الیوم وقوع بولان مخلفاتدن کتب متنوعه بیعی
اقتضا ایتدکده ورثه متوفی استانبولده بزازستان قربنده صحافلر سوقنده
صحافلر دلالی اولان اون ایکی نفر کمسنه لردن برینک معرفتیلہ ندا
ومزایده و بیع اولنوب کلینلو کتب اولوب مدت یسیره ده بیعی نتیجه
بولدیغی صورته آستانه ده ابوالفتح مرحوم سلطان محمد خان حضرتلری
جامع شریفی خارجنده حاضر اولان مشتریلره و صحافلره و شیخلری

III. MURAD'IN OSMANLI ÜLKESİNDE EŞYA VE ARAPÇA,
FARŞA, TÜRKÇE KİTAPLAR SATAN YABANCI
TÜCCARLARA MANİ' OLUNMAMASINA
DÂİR FERMANI

هذه صورة امر پادشاه اسلام السلطان ابن السلطان السلطان مراد خان

مفاخر الامراء الكرام مراجع الكبراء الفخام اولوالقدر والاحترام
المختصين بمزيد عناية الملك العلام ممالك محروسه واقع اولان
سنجاق بكلىرى و قبودانلر دام عزهم و مفاخر القضاة والحكام معادن
الفضائل والكلام ذكر اولنان يرلرده اولان قاضيلر زيد فضلهم
توقيع رفيع همايون واصل اوليجق معلوم اولاكه ممالك محروسه
تجارت ايدن افرنج تاجرلرندن دارندكان فرمان همايون برانتون
و اوراسپو ولد باندينى نام بازاركانلر دركاه معلومه كلوب ولايت
فرنكستاندن تجارت ايچون بعض متاع و عربى و فارسى و توركى باصما
بعض معتبر كتابلر و رساله كتوروب ممالك محروسه كندو حاللرنده
بيع و شرا ايدرلر ايكن بعض كمسنه لر يولده و ايزده واسكله و معبرلرده
فضولى يوكلرين ييقوب دنكلرين بوزوب ايچوندن بكندوكلىرى
اقمشه وسائر امتعه قسمنى اقچه سوز و جزؤى بها ايله جبراً الوب
و سزده عربى و فارسى كتابلر نيلر ذيو تجارت ايچون كتوردوكلىرى
جميع كتابلرينى اللرندن الوب بهاسن و يرمىوب و كندولرك و وكيللرينك
و اداملرينك بيع و تجارتلرينه مانع اولدقلرين بلدروب من بعد امن و
وامان اوزره كلوب كيدوب كندو حاللرنده تجارت اتدكلرنده بر فرد

SAHHAFLARIN ALIŞ-VERİŞLERİNİN
DÜZENLENMESİNE DÂİR

صحاف اصنافى جارشو وپازارلرنده مزايده اولنان كتبي ثمن مثلندن
نقصان فاحش ايله اشترا و بينلرنده تكرار مزايده و چقشمه ايتملرى
بافرمان على ممنوع ايكن بو اثناده كارلرنده بربرينه خفيه شريك اولق
اوزره اتفاق ايدوب دكرندن نقصان فاحش ايله كتاب اشترا ايلدكلرى
تحقيق اولنمقله بو دخى بر نوع چقشمه و بايعه غدر و خسارى موجب
اولغله اصناف مزبوره مجلس شرعه احضار اولنوب بعد اليوم چقشمه
ايلمىوب و دكرندن نقصان كتب اشترا ايچون حين مزايده ده اتفاق
و بربرينك كارينه شريك اولماق اوزره بهرى تعهد و بربرينه
تكفل برله نظام قوى يه ربط اولنديغى اشبو محله قيد اولندى .

غرة ش ۱۲۱۵

Osman Nuri, *Mecelle-i Umur-ı Belediye*, I, İst. 1338/1922, s. 441.

III. AHMED DEVRİNDE DIŞARIYA KİTAP SATIŞININ
YASAKLANDIĞINA DÂİR

(منع بیع کتب بتجار اطراف)

استانبولده اولان صحاف طائفه سی طمع خاملری سببیه بی نهاییه
کتب معتبره بی اطراف واکنافه بلکه ممالک عثمانیه دن خارج بعض
آخر مملکتله کوندروب استانبولده کتب نفیسه ناک قلتنه باعث
اولغله علم شریفک اندراسنی مقتضیدر دیو دیار آخره تجارت
وجهی اوزره من بعد کتاب کوندربلک خصوصی منع اولنمق بابنده
آستانه سعادت قائممقامی واستانبول قاضیسی وکمرک امیننه خطابا
امر عالی اصدار اولندی

Tarih-i Râşid IV, (İst. 1282), s. 238.

دخل ایتموب و مجاناً متاعلری النمیوب و یوکلری بوزلیوب منع اولنمق
بابنده حکم همایونم طلب اتدوکلری أجلدن بیوردم که حکم شریفله هر
قنکیتزک تحت حکومتنده داخل اولورلر ایسه یولده وایزده و منازل
و مراحلده واسکله لر و معبرده کندو حاللرنده امن و امان اوزره بیع
و شرا و تجارت ایدرلرکن خارجدن بر فردی متاعلرینه دخل ایتموب
و صاحبک رضاسی اولمدین جبراً بر نسنه لرین و اول مقوله کتابلرین
غصب اتدرمیوب هر نه الورلر ایسه حسن رضالریله بیع ایدنلردن
بتمام ذکر بهالریله الدررب اقیچه سوز و یا اکسوک بها ایله جزویدن
و کلیدن بر نسنه لرین الدرمیوب من بعد مذکوران بازار کانلره و وکیلرینه
و آدملرینه شرع شریفه و عهدنامه همایونه مخالف اصلا و قطعاً کمسنه
دخل و تجاوز اتدرمیوه سز ممنوع اولیوب عناد و مخالفت ایدنلری
اسملریله یازوب عرض ایلیه سز بو خصوص ایچون تکرار شکایت
اتدرمیوه سز شویله بلسز و بعد الیوم بو حکم شریفمی اللرنده ابقا ایدوب
علامت شریفه اعتماد قلاسز . تحریراً فی اوایل ذی الحجه سنه ست
وتسعين و تسعمائه . محروسه قسطنطنیه .

کتاب تحریر اصول لاوقلیدس من
تألیف خوجه نصیرالدین الطوسی

adlı eserin başındaki ferman

MEDİNE-İ MÜNEVVERE'DE BULUNAN BAZI KİTAPLARIN
CİLTLENDİĞİNE DÂİR

و اعظم خیرات جاریه لرندن بری دخی روضه مطهره نبویه ده
اولان وقف کتبلر و حجره معطره ده اولان مصاحف شریفلر
و اغوات دکه سنده اولان کتب معتبره لر و محمودیه نام مدرسه
جلیله لرینده اولان انفس نفیس کتابلردن بشقه دولتو ابراهیم پاشا
حضرتلرینک درعیه دن کتوردیکی کتبلر و بشیراغا مدرسه سنده و حمیدیه
مدرسه سنده و شفا مدرسه سنده و قره باش مدرسه سنده و کیلی ناظری
مدرسه سی کتبخانه لرنده اولان کتابلر طول مدت مکث ایله پریشان
و پراکنده استعمالدن قالمش صورتلره کلدیکن مدیر مشارالیه حضرتلرینک
منظور عالیلری اولدقده و نفس مدینه منوره ده حاذق مجلد اولدیغندن
بو حال اوزره قالمش اولسه کلیاً ضایع و تلف اوله جغنه مبنی سلطان
البرین و البحرین خادم الحرمین الشریفین سایه رب العالمین شهسوار
خاقان پشین سلطان محمود خان حضرتلرینک سده سنیه ملوکانه لرینه
عرض و انہا بیوروب انہاسی مقبول شاهانه لری اولوب درحال استاد
مجلدلر تدارکنه فرمان عالی ظهور ایدوب اصناف مجلدین جمع
اولوب بو خدمت جلیله یه الیق و انسب صاحب دیانت پر کمال استادلر
تحریری اولنوب ایچلریندن محمد افندی نام ذات عالیقدر حضرتلری
التون ایشنده ماهر و صنعت جلدده دخی دیکرلرینک اوزرینه فائق
اولدیغندن بالانتخاب اختیار اولنوب و معیتنه صاحب دیانت و زهد
و ورع ایله آراسته مظنه کرامدن سعید افندی و اسماعیل افندی تخصیص

SULTAN III. AHMED'İN KİTAPLARININ CİLTLETTİRİLMESİ
İÇİN BİR MÜCELLİD TAYİNİ

بم شوکتلو کرامتلو مهابتلو قدرتلو ولی نعمتم سبب دولتم افندم
پادشاهم

بو مجلد سائرلری کبی اهل کیف اولیوب ایشینه مقید بر آدمدر
همان فرمان همایون ملوکانه لری بیوردیغی وجه اوزره اونر جلد کتاب
کوندریلور آنلری اتمام ایدوب کتوردکجه اونر اونر ویریلور . مبارک
خط همایونلری کلدکده مجلد حزینه دار قولکزک یاننده ایمش بزم
کتابلری بهالو بازار اتمش سین شوکتلو قدرتلو پادشاهمک کتابلرین
یکرمیشر پاره یه یاپارسن دیو ابرام ایلدم . بن علی پاشا مرحومه قرقر پاره یه
یاپدوغم جمله نک معلومیدر آنجق شوکتلو پادشاهمک کتابلرین تبرکاً
یکرمیشر پاره یه یاپایم صکره محلودن باکا بر قاچ اقچه احسانکتر اولسون
دیو یاپاجق اولدی همان اون جلد کتاب کوندرلسون ویره لم .

اون اقچه مرتم کتبخانه و وظیفه سن
بوکا ویره لم بورسوی محمد استیور
لکن اولز ایشینه مقید دکلدلر
اون عدد کتاب شمدی کوندرلسون

اولنوب خدمت جلیلهیه نیت خالصه سیله سرفروی اجابت و بولردن ماعدا عبدالقادر نام برذات حمیدالخصال دخی معیتلرنده دورت عدد ذوات کرام ترتیب ماهیه اولنوب و صنعتلرینه ایجاب ایدن مهمات طرف میریدن اشترا و آنلره تسلیم اولنوب ۱۲۵۴ تاریخنده در سعادت علیه دن فك رابطه اقامت متوکلا علی الله راه مقصوده سرعت ایدرک بیک ایکی یوز اللی بش تاریخینک ماه محرم الحرامینک یکریمی بشینده مدینه منورهیه رخسوده اولوب صفر الخیرک اون بشنجی کونی مصلحتلرینه شروع برله اوقاتلرین اصلا تعطیل ایتمیه رک حتی جمعه کونی بر تعطیل اولنه حتی کون ایکن اول کون دخی کسبمز حلال اولسون دیه رک فوت ایتمیوب و بعض کیجه لرده ساعت بش و الی درجه لرینه کارده اولوب و امر اشتغالده بطی الید اولیه رق دوام اوزره اولوب ابتدا حجره مطهره نبویه نک درون جدارینده خط جلی ایله محرر قصاید شریف و صلواة منیفه لری مجدداً آلتون ایله تجدید و اسطوانه سعادتلرده اولان خطوطلر کذالک تجدید اولنوب و خارج حجره مطهره نک جدار سعادتنده و شباک منوره لرده اولان خطلر تجدید اولندقدن صکره درون حجره مطهرهیه وضع اولنمش اولان کبیر مصاحف شریفه لرکه التمش سکر عدد کلام قدیم تعمیر و التون تذهیب اولنوب مکانلرینه وضع اولندقدن صکره حرم شریفک خدمه لری اولان اغوات دکه سنده و محراب تهجدده وضع اولنان کتابلردن یوز طقسان ایکی عدد جلد کتاب تعمیر و تصلیح و بند شیرازه اولنوب مکانلرینه تسلیم و روضه مطهره نبویه ده اولان شمعدانلر تذهیب و شمعلر اوزرینه التون حل ایله خط جلی طره شکلنده ماشاءالله کان تحریر اولندقدن صکره روضه مطهره ده موضوع وقف کتابلردن ایکی یوز یتمش اوچ جلد تعمیر و بند شیرازه و وضع خزاین اولمشدر. و پادشاه عالمپناه ظل الله حضرتلرینک باب سلام قربنده مجدداً انشا

بیوردقلری مدرسه جلیله نک کتبخانه سندن اول باول التیوز قرق الی جلد کتاب تعمیر و والد ماجدلری جنت مکان سلطان عبدالحمید خان حضرتلرینک مدرسه ایرم آسالرینک کتبخانه سندن درتیوز اوتوز ایکی جلد کتاب و قرباش مرحومک کتبخانه سندن طقوز یوز یکریمی ایکی جلد کتاب و اوزبک مدرسه سنک کتبخانه سندن یکریمی جلد کتاب و مرحوم بشیر اغا مدرسه سینک کتبخانه سندن طقوز یوز التمش بر جلد کتاب تعمیر و تصلیح و بند شیرازه اولنوب وضع اولنمش ایسه ده حالا بو مذکور کتبخانه لرده اولان کتبلر تمامه رسیده اولندقدن ماعدا شفا مدرسه سینک کتبخانه سینه هیچ آل اولمشدر. و بعض کسانه مدیر مشار الیه حضرتلرینک امریله اعمال اولنان اعداد کتب بیک بش یوز اوتوز دورت جلد کتاب یا پلمشدر. بو صورتده یکنی بشیک یوز اوتوز بر جلد کتاب ایدر. اللی بش تاریخندن التمش ایکی تاریخینه قدر مجلد مصلحتی اوزادی دیو آستانه طرفندن امر ظهورایدوب ترک اولنمشه قرار ویریلمش ایسه ده رخصت ویریلوب فقط سعید افندی حضرتلری بوندن صکره مدینه منوره یی ترک ایدوب آستانه طرفنه راهی اولق امر بعیددر دیو جواب ویرمسیله جزئیجه ماهیه قناعت برله باقی قلان کتبلری آهسته آهسته تعمیر ایلسون دیو آلی قویدیلر. اشبو ذکر اولان کتابلر تلفه یوز طوتمش ایکن همت شهریارى ایله احیا اولنوب ناظرین و قارئین اولان ذواتلر دعای ملوکانهیه مداومت اوزره اولدقلری آشکاردر. همان واهب العطا یا حضرتلری ولی النعمت بیمنتتمز اولان سلطان عبدالمجید خان افندمز حضرتلرینه چوق عمرلر احسان ایدوب سایه هما وایه خسروانیلرینده باقی قلان کتب معتبره لرک احیاسنه موفق ایلیه آمین.

MÜNECCİM KURD'UN İLM-İ NUCUMA DÂİR KİTAPLARININ
ZAPTEDİLİP İSTANBUL'A GÖNDERİLMESİNE DÂİR

صاروخان بکینه و مغنيسا قاضيسينه حکم که

حالا محروسه مغنيساده ساکن ايکن فوت اولوب منجم قوردک علم
نجومه متعلق واقع اولان کتابلری هر نه وارايسه جمله سين جمع ايليوب
بر ظرفک ايچينه قويوب مهرليوب معجلا سده سعادتme کوندرمک
امر ايدوب بيوردم که وصول بولدقده اصلا تأخير و توقف ايلمیوب
متوفای مزبور قوردک علم نجومه متعلق نمقدار کتابلری وارايسه جمله
سن جمع ايليوب وارثلری داخی وار ايسه علم نجومه متعلق کتابلرينه
دخل ايتدرمیوب فرمان شريفم اوزره جمله سن الوب محفوظ بر ظرفه
قويوب مهرليوب سده سعادتme کوندره سن و نمقدار کتاب ضبط
اولنوب ارسال اولدوغين مفصل يازوب عرض ايليه سن في ۱۷ ر ۹۹۱

BA. Mühimme Defteri no: 49, s. 44.

MEDİNE-İ MÜNEVVERE'DE BULUNAN MUSHAF-I ŞERİFELERİN
VE KİTAPLARIN CİLTLENMESİ İÇİN BİR MÜCELLİD
GÖNDERİLMESİNE DÂİR

مصر بکله بکيسينه حکم که

مدینه منوره ده حرم شريفده اولان مصحف شريفلرک و کتابلرک
دائما تلاوت و مطالعه اولنمقدن جلدلری اسکیوب اکثری ورق
ورق اولوب ضایع اولق مرتبه سينه وارمشدر . اصلاحی مراد اولندقده
مجلد بولنمیوب بولنديغی تقدیرجه دخی کل خرج استیوب بر مجلدر
ديو اعلام اولنمغين مصرده کدوکه متصرف اولانلردن بریسی تدارک
اولنوب کوندرلمسين امر ايدوب بيوردم که وارنچاق تأخير ايتمیوب
بو بابده مقید اولوب محروسه مزبوره ده اولان بلوک خلقتدن مجلدک
علمنه واقف بر کسنه بولوب دخی امرم موجبجه تأخير ايتدرمیوب
محمیه مزبوره ده کوندره سين واروب انده اول خدمت اوزره اول
و نوجهله تدارک ايدوب نه زمان ده کوندردوکک يازوب بلدره سن .

في ۳ شعبان ۹۸۵

BA. Mühimme Defteri no: 31, s. 369.

MAARİF NEZARET-İ CELİLESİNE
(Halis Efendi'nin Kitapları)

معارف نظارت جلیله سنه (۱)

دولتو افندم حضرتلری

خزینة خاصة مستشار و محاسبه جی اسبقی خالص افندینک طقوزبیک
عدد کتابلرینک مبالغ کلیه ایله اشترا بیورلدیغنی دونکی غزته لرده کوردم.

خالص افندینک کتابلری میاننده بنده کزک بیلدیکم ، سلطان مراد
رابع حضرتلریله مشهور نفعی نك تصویرلری برلکده آلمش و مشارالیه مانک
حیاتلری زماننده یازلمش بر نفعی دیوانی وار ایدی . بونی خالص افندی
بر ایکی سنه اول بش لیرایه کتابجی دده افندیدن آلمش و بدلی اعطا
خصوصنده دده افندی بی التی ماهدن زیاده ازعاج ایتمشدی .

برده ینه یازمه حقیقی (جهانشاه) دیوانی واردی . بو دیوانک ده ترک
لسانی و ادبیاتی اوستنده پک بیوک تأثیری واردر .

اکر بو ایکی مهم کتاب آلنان کتابلرک ایچنده حقیقه موجود دکل
ایسه شو مؤسف حال خالص افندینک بر چوق قیمتی کتابلری کتم
ایتمش اولدیغنه دلالت ایدر .

معلوم دولتلری بیورلدیغنی اوزره کتابلرک قیمتی ، عددلرینک
کثرتنده اولیوب نسخه لرینک ندرتنده ویکانه لکنده در . و بونکله برابر

[۱] بوندن تقریباً ایکی سنه اول خزینة خاصة مستشار و محاسبه جی اسبقی خالص افندینک
کتابلری آلدیغنی زمان بعض مطالعه و احتیاطی حاوی تقدیم اولنان عریضه در .

BURSA ULU CAMİ'NDEN ÇALINAN VAKIF MUSHAFIN
BULUNUP YERİNE KONULDUĞUNA DAİR

بروسه قاضیسینه حکم که

بوندن اقدم بروسا قضااسنده متولی عوض سابقا جامع کبیرده قرات
ایچون وضع ایتدوکی مصحف شریف سرقت اولنوب حالا سوباشی
سارقلرندن الوب درگاه معلومه کوندرمش ایدی . حالا ذکر اولنان
مصحف شریف ابراهیم چاوشه تسلیم اولنمشدر . بیوردم که مشار
الیه واردقده ذکر اولنان مصحف شریف بر موجب شرط واقف
محلنه وضع ایلیه سن . فی ۲۱ جا ۹۸۵

BA. Mühimme Defteri no: 31, s. 114.

بر چوق رسملی و قیمتلی کتابلرینی اون درت بیک لیرایه اجانبه صاتدیغی ده بعض اصحاب و قوف طرفندن سویلنمکده در .

بنده کز بر کره خالص افندی یه تصادف ایدوب سؤال ایتدی کده فی الحقیقه بعض اجانب درتیوز قدر کتاب تفریق ایدرک اون درت بیک لیرا و یردیلاز اما و یرمدم دیدی . عجا بوا دفترده او کتابلر هانکیلر یدر . تصریح ایتمیلدر ؛ بویله مهم و قیمتلی ونادر کتابلر قالدیرلدقندن صکره دیگر کتابلرک پک چوغی ایسه چارشیدن (آلای) تعبیر اولنان صورتده پک اوجوز فیثاتله انهبیلیر .

نظارت جلیله لرکدن کتابلرک اسامیسنی تحریره اول امرده فضالان و معلمین معارفندن اولوب هم جلیله نظارتینا هیلیریه باصدیرلمقده اولان (دیوان لغات ترک) کتاب مهمنک مصححی کلیسلی رفعت افندی تعیین اولنمش و خالص افندی نیک خانه سنه قدر کیتمش ایسه ده ایشنه کلمدیکنندن فردایه تعلیق ایدرک یازدرماش اولسی ده جالب نظر دقتدر .

بناء علیه ، بنم موجودیتنی بیلدیکم مصور نفعی دیوانی ایله غایت مهم (حقیقی) دیوانی خالص افندی دن طلب و اخذ ایدیلوب علی الاصول صاتدیغی کتابلر میاننه ادخال اولنمسی ادبیات و لسانمز ایچون الزمدر .

کرچه بر آدم کتابلرینی صاتوب صاتماق و ویروب و یرمامکده مختار ایسه ده لکن بو آلم صاتیم ده بر حمیت ملیه و خدمت وطنیه نقطه مهمه سی واردر .

و برده بوندن ایکی اوچ ماه مقدم سابق ارزاق عسکریه متعهدلرندن مرحوم اسماعیل بکک مخدومی فؤاد بک بنده کزه ایکی کتاب کتیردی .

بو کتابلری خالص افندی کندیسنه کوتوروب ایکی یوز لیره طلب ایلدیکنی و معارف نظارت جلیله سنک بیله یوز اللی لیره یه اله بیلده کنی بیان ایلدیکنندن بحثله بنم مطالعه می سؤال ایتدی . بن ده بو ایکی کتابک قیمتی بن آله جق اولورسم اونر لیرادن یکریمی لیرادر . مادامکه سز کتاب آلمغه مراقیلسکز هایدی قرق لیره و یریکز . زیاده و یررایسه کز چوق آلدنیرسکز دیدم .

فرداسی خالص افندی ینه فؤاد بکک خانه سنه کلیر . او صره ده بروسه مبعوث سابق محترم طاهر بک افندی تصادفاً قاپودن ایچری یه کیرر خالص افندی قوشه رق طاهر بکی بر کناره چکر ، بن بو کتابلری فؤاد بکه و یره جکم ایستدیکم فیثاته سن ده معاونت ایت یکریمی لیره سی سنک اولسون دیر . بوغیر لایق تکلیف ، طاهر بک کبی حلیم ، صبور ، متواضع ، ملک خصالت بر ذاتک بیله عزت نفسنه طوقنور . « بن مرتکبمی یم الچاق ... » دیهرک تکدیره باشلار . لطیفه ایتدم . رجا ایدرم سکوت ایت شو کتابلری صاته یم دیر . نهایت ، بر حسن چلبی تذکره سی دها کتیرمش اولدیغندن شو اوچ کتابی فؤاد بکه اللی لیره یه و یرمکه راضی اولور . فؤاد بک فرداسی بکا تشکره کلدی . دنیا ده بویله بر دولابه طوتلما مشدم حریف یوز اللی لیره می چارپه جاقدی . سایه کزده یوز لیره دن زیاده پاره قزاندم دیدی صکره ده بالذات محترم طاهر بک افندی ده بنده کزه کمال تأثرله حکایه حال ایلدی . طاهر بک افندی ایله فؤاد بکدن استفسار کیفیت بیوریلورسه حقیقت تظاهر ایدر .

ایشته شو معروضات ایله تظاهر ایدیورکه خالص افندی وطن رابطه سنی دوشونمکسزین عثمانلیغنه ، ترککله ، ملتنه ، وطنه عائد طوپلادیغی بر طاقم مهم کتابلری هر واسطه یه مراجعتله فروخت واضاعه ایتمکده و بر طاقم حیلله لر چو یرمکده بولنمشدر .

بناء عليه يالكز بر دفتر ياپلمسى كفايت ايتميوب بو كتابلك بر هيئت مميزه و متخصصه طرفندن تدقيق اولنمسي مطالعه سنده يم باقى امرو فرمان حضرت من له الامر كدر .

۲۲ ايلول ۳۳۳

بنده

كتاب متخصصلرندن

على اميرى

II. BÖLÜM

MATBAA, BASMA ESERLER, BIBLIYOGRFYA

بن بو عريضه يي تقديم ايتديكم وقت اويله ظن ايدييوردمكه خالص افندينك كتم واخفا ايلديكى بويله مهم كتابلر طويى بر قاچ عدددن عبارتدر . صوكره دن تحقق ايتدى كه يوزلردن وبلكه بيكلردن زياده در اكر خالص افندى تفریق ايتمديكى كتابلرى ده دفتره داخل و ارائه ايتدكدن صكره بازارلق اثناسنده بن بو كتابلرى ويرميه جكم ديه كنارينه اشارت ايتسه يدى بر ديه جك قالمزدى . نته كم صاحب ملا زاده ابراهيم بكدن آلتان كتابلك جمله سى معارف نظارت جليله سنه ويريلن دفتره داخل اولمش واعطا ايدليه جك كتابلر دفتره كنارينه قيد و اشارت اولنمشدر . خالص افندى ايسه كتابلرى كتبخانه سنك دولابلريله برلكده معارفه صاتممش اولديغى جهتله ارتق كيزليجه كتابلر ايرمغه ده حقى قالمامشدر . بو خصوصه دائر مجموعه مده دوام ايدن اخطارات مكرره يه قارشى معارف نظارتنده حالا لزومسز بر سكوت دوام ايتمكده در اكر بو حال بويله دوام ايدرسه ارباب انصافه واخلافه بر يادكار مخلد اولقى اوزره استقبالا چيقه جق نسخه لرمزك ده بر چوق صحيفه لرى بو مسئله يه حصر و تخصيص ايديله جكدر .

بناء عليه يالكز بر دفتر ياپلمسى كفايت ايتميوب بو كتابلرك بر هيئت مميزه و متخصصه طرفندن تدقيق اولنمى مطالعه سنده يم باقى امرو فرمان حضرت من له الامر كدر .

۲۲ ايلول ۳۳۳

بنده

كتاب متخصصلرندن

على اميرى

II. BÖLÜM

MATBAA, BASMA ESERLER, BIBLIYOGRFYA

بن بو عريضه يي تقديم ايتديكم وقت اويله ظن ايدييوردمكه خالص افنديتك كم واخفا ايلديكى بويله مهم كتابلر طوپى بر قاچ عدددن عبارتدر . صوكره دن تحقق ايتدى كه يوزلردن وبلكه بيكلردن زياده در اكر خالص افندى تفریق ايتمديكى كتابلرى ده دفتره داخل و ارائه ايتكدن صكره بازارلق اثناسنده بن بو كتابلرى ويرميه جكم ديه كنارينه اشارت ايتسه يدى بر ديه جك قالمزدى . نته كم صاحب ملا زاده ابراهيم بكدن آلنان كتابلرك جمله سى معارف نظارت جليله سنه ويريلن دفتره داخل اولمش واعطا ايدلميه جك كتابلر دفتره كنارينه قيد و اشارت اولنمشدر . خالص افندى ايسه كتابلرى كتبخانه سنك دولابلريله برلكده معارفه صاتمى اولديغى جهتله ارتق كيزليجه كتابلر ايرمعه ده حقى قالماشدر . بو خصوصه دائر مجموعه مده دوام ايدن اخطارات مكرره يه قارشى معارف نظارتنده حالا لزومى بر سكوت دوام ايتمكده در اكر بو حال بويله دوام ايدرسه ارباب انصافه واخلافه بر يادكار مخلد اولتق اوزره استقبالا چيقه جق نسخه لرمزكده بر چوق صحيفه لرى بو مسئله يه حصر و تخصيص ايديله جكدر .

ایلك تورك مطبعه‌سینه دائر یکی وثیقه‌لر

کله جک ۱۹۲۹ کانون‌تانیسنک اوتوزبرنجی کونی تورکیه‌ده ایلك دفعه اوله‌رق تورکجه کتاب نشرینک ایکی یوزنجی سنه دوریه‌سنه تصادف ایدیور . فی‌الحقیقه استانبولده ایلك تورک مطبعه‌سنی تأسیس ایدن ابراهیم متفرقه ایله سعید محمد افندینک ایلك چیقاردق‌لری ایکی جلد وان‌قوی لغتی ۱۱۴۱ سنه هجریه‌سی رجیبی غره‌سنده نشر ایدیلمشدرکه بوده ۳۱ کانون‌ثانی ۱۷۲۹ تاریخنه تقابل ایتمکده‌در . بو وسیله ایله طباعت تاریخمزی تنویر ایده‌جک بر قاچ وثیقه‌یی محترم قارئلریمزه تقدیم ایتمه‌یی موافق بولدیم .

ابراهیم متفرقه‌نک حیاتی مختصراً عرض ایده‌یم : ابراهیم افندی ، ۱۶۷۴ تاریخنده مجارستانده « قولوژوار » شهرنده دوغمشدر . رساله‌ اسلامیه آدی کتابنده بالذات کندیسی « بوبنده ضعیفک و افکنده نحیفک و لادتی زمان جاهلیتده مملکت مجارده شهر قولوژوارده مقدر » اولدیغنی سویله‌یور . ابراهیم افندی ، قالوینیست مذهبنده ایدی . پروتستانلر کندیسنی پروتستان پاپاسی اولارق یتیشدیرمک اوزره قوله‌ژده تحصیل ایتدیردیلر .

تورکلرک مجار اورتا قرالی توکلی امره‌ایله متفقاً نمجه‌لیلرله کیریشدیکی محاربه‌ده ابراهیم افندی بزم طرفه اسیر دوشدی (۱۶۹۲) . او صیراده

کندیسی اون سکز یاشنده بولونیوردی . استانبوله کتیر یله رک صاتیلدی . نهایت اهتدا ایده رک کوله لکدن قورتولدی . ابراهیم افندی استانبولده تور کجه بی مکمل صورتده اوکرندی . اسلامیت حقنده تدقیق لرینی ایلریلتدی و ۱۷۱۱ تاریخلرینه دوغرو اسلام دینی حقنده «رسالة اسلامیه» آدی بر اثر یازدی . بو اثرک صوکلرنده ابراهیم افندی آوروپانک او زمانکی سیاسی احوالنده تماس ایتدی . ابراهیم افندینک او صیراده رکاب همایون قائممقامی بولونان داماد ابراهیم پاشایه بو اثر وسیله سیله انتساب ایتدیکی ظن اولونیور .

ابراهیم افندی ۱۷۱۵ ده نمچه لیلر علیهنده محاربه یه حاضر لانتق ایچون بلغرادده طوپلانان مجار اسیلزاده لرینه ، برسنه صوکراده راقوچی یه ترجمان تعیین اولوندی . راقوچی یه ترجمانلق ایتدیکی صیراده صدراعظم داماد ابراهیم پاشا ایله تماس ایتدی . داماد ابراهیم پاشانک معارف پرورلکی و قدرشناسلغی معلومدر . ابراهیم افندی ایسه ای تحصیل کورمش منور بر آدام اولدیغی ایچون ابراهیم پاشانک توجهنی قازاندی .

ابراهیم افندینک طباعتی مملکت مزده تأسیس ایچون اوغراشماسی ابراهیم پاشایه انتسابندن صوکرادر . دولت مطبعه سنک اسکی قلیشه لری آراسنده بولونان بر قلیشه ، بو خصوصده بزى تنویر ایده جک مهم بروثیقه در . مرمه خریطه سنی کوسترن بو قلیشه ده « بنم دولتو افندم اکر فرما نکز اولورسه دخی بیوکلری یاپیلور » عباره سی و ۱۱۳۲ تاریخى وارادر . بو عباره متحرک حرفلره دکل شمشیر اوزرینه حک ایدیلرک یازیلمشدر . قلیشه نك هیچ بر یرنده کیمک طرفندن حک اولوندیغنه دائر بر قید یوقدر . مع مافیله بو قلیشه نك داماد ابراهیم پاشایه تقدیم ایدیلیمک اوزره ابراهیم افندی طرفندن نمونه اوله رق حک ایتدیریلدیکی آکلاشیلیور . بو وثیقه دن

ابراهیم افندینک مطبعه شریکی سعید محمد افندینک (پدری یکر می سکز محمد افندی ایله برلکده) پارسه عزیزمتندن اول ابراهیم افندینک استانبولده مطبعه تأسیسه اوغراشمیش اولدیغی آکلا یورز .

فی الحقیقه یکر می سکز محمد افندی ۱۱۳۲ سنه سی ذی الحجه سنک در دنجی کونی پارسه متوجهاً استانبولدن حرکت ایتمش و آنجق ایرته سی سنه ذی الحجه سنده استانبوله دونمش اولدیغی ایچون قلیشه نك سعید افندینک استانبوله عودتندن صوکر ا یاپیلیمش اولماسنه احتمال و یر یله مز . اساساً ابراهیم افندی اون سکز یاشنه قادر مجارستانده بویومش و اوراده عالی تحصیل کورمشدر . بناء علیه مطبعه جیلق حقنده تورکیه یه کلمه دن اول بر فکر آلمش اولماسی طبیعیدر . ذاتاً طباعتک اوروپاده موجودیتی ابراهیم افندینک تورکیه یه کلمه سندن اولده تورک منورلری آراسنده معلومدی . مجارستانده « پچوی » شهرنده دوغمش اولان پچوی ابراهیم افندی ، مشهور تاریخنده « کفارک باصمه خط ایله کتابت ایجادلری غریب صنعت و الحق اوزکه ایجاددر . ولادت عیسی علیه السلام سنه ۱۴۴۰ تاریخنده مایانس نام شهرده ایوان کوتنبرک نامنده بر حکیم ایجاد ایتدوکنی یازمشدر . اول زماندن بو تاریخه کلنجه ایکی یوز ییل اولمشدر . کفارک جمیع کتبی باصمه خط ایله در ... » دیه رک طباعت حقنده ایضاحات و یرمشدر . مع مافیله سعید افندینک باباسیله برلکده پارسده مطبعه بی زیارت ایده رک مطبعه جیلغک اهمیتی حقنده بر فکر آلماسی عودتندن صوکر ا تورکیه ده مطبعه جیلغی تأسیسه اوغراشان ابراهیم افندی ایله تشریک مساعی ایتمه سنه مهم بر سائق اولمشدر . عین زمانده پدری یکر می سکز محمد افندی ده فرانسه ده کوردیکی بر چوق شیر کبی مطبعه جیلغی ده داماد ابراهیم پاشایه آکلا تهرق بو مهم ایشه اونک نظر

دقتنی جلب ایتمش و ابراهیم متفرقه نك صدر اعظم نزدنده کی تشبثی تقویه ایله مش اولماسی محتملدر . مطبعه نك تورکیه ده تأسیسندن بحث ایدن مورخ چلبی زاده عاصم افندی ، سعید محمد افندی نك پارسدن عودتنده مطبعه جیلغی مملکتده تأسیس آرزوسنه دوشدیکنی بیاندن صوکره « فنون ریاضیه دن بهره دار و بو مقوله صنایعه دقت فکر وخیالی بدیدار اولان درگاه عالی متفرقه لرندن ترجمان ابراهیم آغا ایله ایزاء زناد مشاوره و بو خصوصک بیاضه چیقماسنک طریقنی بالدفعات مذاکره ایلدیلر » دییور و ترجمان ابراهیم آغانک ده « بو ماده نك حدود و ظهوری نیجه زماندن برو ملحوظ و منظوری اولوب مافی الضمیرینی اظهار و مالا و بدنا کندوسنه معاونت و بو صنعتک وجود پذیر اولماسنه سعی و کوششده مشارکت ایدر برصاحب همتک میل و رغبتنه موقوف » اولدیغنی علاوه ایدیور که بوده ابراهیم افندی نك مطبعه یی تأسیس ایچون اییجه زماندن بری چالشدیغنی ، یالکز کندیسنه یار دیمجی آزادیغنی کوسترر .

خزینة اوراقده اخیراً استاد محترم موسی بک افندی نك لطف دلالترایله المه کچن بر وثیقه ، ابراهیم افندی نك مطبعه تأسیسی و ایلک دفعه اوله رق تورکچه کتاب نشری تشبثی مسئله سنی اطرافلی بر صورتده تنویر ایده جک برقیمتده در . بو وثیقه ، ابراهیم افندی نك کتاب نشری ایچون مساعده استحصالی حقنده صدر اعظم داماد ابراهیم پاشایه تقدیم ایتدیکی عرض حالدر . عرض حالده مهر و امضا اولمادیغنی کبی تاریخ ده یوقدر . مع مافیة عرض حالک مندرجاتنه نظراً ایلک تورک مطبعه سنک مؤسسی اولان ابراهیم متفرقه طرفندن داماد ابراهیم پاشایه ویرلیدیکی قطعی اوله رق آکلاشیلور . ابراهیم افندی عرض حالنده مطبعه ده کتاب نشری حقنده شیخ الاسلام طرفندن فتوی ، و پادشاه طرفندن فرمان ویریلمه سنی

استدعا ایدیور . صدر اعظم طرفندن عرض حال اوزرینه « عزتلو کتخدا پاشا حضرتلرینه » خطاباً کشیده ایدیلن بیورلدی ده « خصوص مرقومه علما و طلبه علومه نافع سهل الوصول بر امر اولغله وزیر مکرم عزتلو رفعتلو قپودان پاشا حضرتلری و عزتلو دفتر دار افندی ایله مذاکره ایدرک مساعده اولنمق اوزره اقتضا ایدن کاغدلری تحریر و بر نظامه افراغ ایلیه سز » دینیلمه سنه نظراً عرض حالک کتاب نشری حقنده کی فتوی و فرمان چیقدقن پک آز زمان اول ویرلیدیکی آکلاشیلور . فرمان ۱۱۳۹ ذی القعدة سی اواسطنده (۵ تموز ۱۷۲۷ تاریخه تصادف ایدیور) ویریلدیکنه کوره عرض حالک ده بو سنه ایچینده تقدیم ایدیلدیکنه همان قطعی اوله رق حکم اولونه بیلیر .

ابراهیم افندی ، عرض حالنی بطلال بر کاغدی ازوونلغنه ایکی یه بوکه رک کاغدک بر طرفنه غایت نفیس بر نسخ یازیسيله یازدیرمشدر . بو مهم وثیقه نك احتوا ایتدیکی باشلیجه نقطه لر شونلردر :

۱ - ابراهیم متفرقه صدر اعظمه بر دعا ایله باشلادقن صوکره « کتب بصمه سی ایچون شرفیافته صدور اولان فرمان عالیلرینه امتثالاً آلاتی و لوازم مهماتی کوریلوب بعون الله تعالی اتمامه رسیده » اولدیغنی و « صادر اولان امر شریفلری اوزره علم شریفک تحصیل و اکتسابنه ساعی اولانلرک تملک کتبه قادر اولیان طلبه نك رخیص بها ایله کتب نفیسه یه ظفریاب اوللرینه باعث و بادی بر خوب اثر » اوله جغنی بیان ایده رک » کرچه تکثیر کتب و رسائل تحصیل علومه وسائلدر لکن بویله بر امر عظیم و کار جسم اعانت ربانیه و دولت علیه نك همتنه و خاصه دولتو عنایتلو عالی همتلو افندی مک مدد و اعانتنه منوط » اولدیغنی ایلری سورمشدر .

۲ - ابراهیم افندی « کتب لغت عربیه دن صحاح جوهری ترجمه سی اولان وان قوی کتابی ممدوح و معتبر و نادر الوقوع بر اثر اولدیغندن و دوکلی دانا و خوانا اولانلر کتاب مذبوره اشد احتیاجیله محتاج اولدقلرندن » بو کتابک اک اول نشری موافق اولدیغنی و اثرک « اولندن بر قاچ صحیفه تصحیح و ترتیبدن صکره باصیلوب « صدراعظمک « حضور عالییرینه نمونهک اولق اوزره » تقدیم اولوندیغنی یازیور .

۳ - ابراهیم افندی بوندن سوکرا سطر باشنه کچه رک مراملرینی ایضاحه باشلایور . مرام اول اوله رق کتابک آز زمانده وجوده کلمه سی و مصرفک فضله اولماسی ایچون وان قوی لغتک بش یوز نسخه اوله رق باصیلما سنک امر ایدیلمه سنی و بو امرک « صدر کتابده مسطور » اولماسنی رجا ایدیور .

۴ - ابراهیم افندی « مرام ثانی » دیه باشلادیغنی فقره ده طباعتی « بو فن جدید و اثر مفید اعمال صنایعه دن اولوب حرفت رسم و کتب و جوه نقدینه سکه حسنه ضربی اشکال حروف یاپلوب سطر بسطر مساطیره وضع و ترتیب کلمات و تسطیر سطور و مهر آسا اوراق اوزره ختم و طبعدن کنایت و انواع کتابتدن بر نوع کتابت اولوب » دیه تعریف ایتدکدن سوکرا « تکثیر و تصحیح کتبه بر طریق مرغوب و منافع عباده بادی بر فن محبوب » اولدیغنی ایلری سوریور و « رغبات ناس ایچون امر مستحسن ایدوغنی مشعر حالا مفتی انام و شیخ مشایخ الاسلام سلمه السلام افندی حضرتلرینک تقریض برله اذن شریفلریله اشارت علیه لری بیوریه تا کیم هر حالده شرع مبینه مطابق اوله و اول اشارت دخی صدور کتبه مسطور اوله » دیور .

۵ - ابراهیم متفرقه ، « مرام ثالث » اوله رق « بویله بر اثر جدید و فن مفیدک و جودینه باعث و بادی اولانلرک دامن قیامته دک نام و شانلری خیر ایله یاد و استجلاب دعای جمله عباد اولغنه وسیله » اولدیغندن بحثله « من بعد کتب لغت و حکمت و هیئت و طب و حساب و تشریح و کتب هندسه و مسالک ممالک و بلاد و جغرافیا باصمغه اذن شریفلرینی و رضای همایونلرینی متضمن خط همایون » و یریلمه سنی و بو خط همایونک باصیله جق کتابلرک باشنه کچیر یلمه سنی رجا ایدیور .

۶ - ابراهیم افندی ، دردنجی مرانی کتابلرک تصحیحی مسئله سنه تخصیص ایده رک « کتاب مرقوم خبط و خطادن عاری و سقط و غلطدن بری اولق ایچون افاضل ادبا و لغت آشنالردن کندو رغبتلریله راغب و طالب و اشبو ترتیب اولنوب نمونهک احضار اولنان صحیفه لر تصحیحنه سعی و همتلری سبقت ایدن اوچ درت فضلا بوندن بویله بافرمان عالی کمال تصحیحنه مأمور اولوب اول امر شریف دخی کتابک اولنه درج اولنه » تمینسنده بولونیور و عرضحالك صاغ کنارینه « کتاب مرقومک تصحیحنه راغب و مباشر اولنلر فضیلتلو اسحق افندی حضرتلری و صاحب افندی و اسعد افندی و قاسم پاشا شیخی موسی افندی » دیه تصحیح ایشنی درعهده ایدنلرک اسملرینی یازیور .

۷ - ابراهیم متفرقه ، بوندن سوکرا « مرامات مخصوصه » عنوانیه سطر باشنه کچه رک « سکر سنه دن برو بو امر بدیع و خصوص دشوار الحصولک ظهورینه صرف مقدور » ایتدیکندن بحثله « سعی و اهتمامده بذل مجهود ایدوب حمداً ثم حمداً عنایت باریدن رفیق توفیق برله ایام سعادت انجام ولی نعمی یه مصادفت و محض قوت بخت رفیعه لر یله حصولت بولدی » دیدکدن سوکرا « آنجق بوندن بویله جوهله

محتاج واسعاف و مضطر اعانت و امداد اولدوغم معلوم علم عالم محاطلری اولوب بو خصوصک بر آن اول حصوله مظهر دعای عالم و عباداللهی شاد و خرم بیوروب توسیع کارخانه فن و تعدد دستگاه واجرت عمله و سائر مهامنه وسیله اولق ایچون قریحه کریمه حضرت ولی نعمیدن بو امر عظیم التدارکک تتمیم و تکمیلنه ایرنجه و نوبت اولی ده باصلان کتب حصول پذیر اولنجه مناسب بیوردوغی طریقله کترین بنده لری حقنده عنایت و احتیاج و اشتغالدن صیانت وهر حالده محتاج « اولدیغنی درمیان ایتمشدر .

۸ - ابراهیم متفرقه ، بوندن صوکرا « فن مرقوم کارخانه سنده مقتضی ادوات آلات و مهمات صنعتنده ماهر و صنعت بصمه ده عارف و جمله بساط مهمه یه مالک یونا « آدلی یهودینک خدمتندن استفاده ایدیلدیکنی و « بوندن بویله دخی بو کار جسیمده استخدای لازم و مهم « اولدیغنی ایضاح ایده رک « یدینه معافیت و اولادیله معاف و مسلم اولق اوزره برات « ویریلمه سنی تمنی ایدیور .

۹ - ابراهیم متفرقه ، صایدیغی مراملرینه مساعدده اولوندیغی تقدیرده « بو امر مفیده بر کون اول مباشرت و اتمامنه عزیزمت اولنوب عون و عنایت حق ایله و همت بی همتای اولیای نعم برله نسخ و تعلیق و سائر مراد شریفلری اولان خطوط انواعی زمان قلیلده حسن و زیننده دخی درجه اعلی یه « کتیریله جکنی ایلری سورویور .

۱۰ - ابراهیم افندی بوندن صوکرا عرضحالنده مطبعه تاسیسی ایچون « بونجه مدت بذل مقدرت و صرف مکت « ایتدیکندن ینه بحث ایده رک فقط بوندن بویله آرتیق « تاب وتوانی منقطع و عاجز ودرمانده قالب آخر استمداد واستعانتیه مضطر « اولدیغنی و « ایکی سنه دن برو یکریمی سکر

افندی زاده سعید آغا قوللری عملده و مصارفده شمدی یه کلنجه امداد و اعانت و حالا بو امر دشوارک بعونه تعالی اتمام و تکمیلنده مشارکت اوزره اولوب و لکن آنک دخی من بعد اعانتیه اقتدارلری قالمیوب بو قوللرینک ایسه کرک طرف میریدن و کرک غیریدن بر ایرادم اولیوب بو اثر جمیلک اتمای امری مطلق همت بی همتای اولیای نعمی یه منوط اولغله قریحه صبیحه لرندن بو عبد عاجزینه ادنی خدمت احسان بیورملریله و وجوه سائره برله کرم و عنایتلریله امداد و اعانت آصفانه لرینه « محتاج اولدیغنی تأکید ایتمشدر .

۱۱ - ابراهیم افندی ، عرضحالنک صوکنده کتابک طبعی بیتدکدن صوکرا « امر شریف رأی منیفلریله سهولت عبادالله ایچون بر معقول و معتدل قیمت تقدیر اولنوب زیاده و نقصان بها ایله « آلتوب صایتلها ماسنک تأمینتی رجا ایدیور .

ابراهیم متفرقه ، عرضحالی ویررکن وان قوی لغتنک باشندن بر قاچ صحیفه ترتیب ایتدیره رک باصدمش و نمونه اوله رق صدر اعظمه تقدیم ایتمشدی . او صیره ده ابراهیم افندی طباعتک فائده سی حقنده « وسیله الطباعه « آدلی مختصر بر رساله ده یازمش و شیخ الاسلام ایله دیگر علمایه تقدیم ایله مشدی . ابراهیم متفرقه ، مطبعه ده ایلك اثر اوله رق باصدیغنی وان قوی لغتنک باش طرفنه بر مقدمه یازدقن صوکرا کتاب نشری حقنده کی فرمان و فتوی صورتلرینی ، وسیله الطباعه حقنده شیخ الاسلام ایله علمادن دیگر اون بش ذات طرفندن یازیلان تقریضلری و بونلری متعاقب « وسیله الطباعه « رساله سنی عیناً نشر ایتمشدر .

ابراهیم افندی « وسیله الطباعه « ده طباعتک اهمیتی شایان دقت بر طرزده اجمال ایتمشدر . ابراهیم متفرقه ، اولاموسویلرله خرسیتیانلرک

دینی کتابلرینی وقتیلہ نشر ایتمکده ناصیل اهمال ایتدکلرینی ، اسلاملرک ایسه بالعکس کرک قرآن کریمی کرک حدیثی ضبط ایچون نه قادر اعتنا کوستردکلرینی ایضاح ایتدکدن صوکر جنکیز و هولاکو دورلرنده و اندلسک اوروپالیلرک انه کچدیکی صیراده بر چوق کتابلرک ناصیل ضیاعه اوغرا دیغنی و زمانلرنده بویوک کتابلری استنساخ ایده جک همتلی خطاط قالمادیغنی ، بولونلرنکده یازدقلری خطا ایله دولو اولدیغنی سویله یه رک باصمه صنعتینی تعریف ایدیور و داها صوکر باصمه نک فائده لرینی شویله جه اجمال ایدیور :

- ۱ - بر چوق مهم کتابلرک تکثیری عوام و خواص ایچون فائده لیدر .
- ۲ - مؤلفلرک اثرلرینک طبعی بو اثرلرک احیاسنه و اسلاملر آراسنده انتشارینه سبب اولور . ۳ - کتابلرک یازیلری اوقوناقلی ، کوزهل و دوغرو اوله جغی ایچون معلم و متعلملره قولایلیغی موجب اولور . باصیلان اثرلرک مرکبی ثابتدر . یازمه اثرلر کی صودن متأثر اولزلر . ۴ - باصمه ، کارلی بر صنعتدر . بر جلد کتاب یازمق زحمتیله بیکلرجه کتاب الده ایدیله بیلیر . بو صورتله کتابلر اوجوزلار ، هرکس استفاده ایدر . ۵ - کتابلرک باشنه مجمل و صوکلرینه مفصل فهرستلر قونوله رق آرانیلان شیئک قولایجه بولونماسنه امکان اولور . ۶ - کتابلرک اوجوزلغی طشرده کی شهرلره قریه لر خلقنکده کتابدن استفاده ایتمه لرینه سبب اولور . ۷ - شهرلرده بویوک کتبخانه لر تأسیسنه امکان بولونور ؛ علم تحصیل ایدنلر چوغالیر . ۸ - عثمانلی دولتی جهاد ایله بوتون اسلاملرک شرفی آرتیردیغی کی کتاب نشری صورتیلده اسلاملره خدمت ایتمه سی مناسب اولور . ۹ - اوروپالیلر ، عربی ، فارسی و تورکجه کتابلرک قیمتینی بیلوب باصدیرییورلر . یالکز باصدقلری کتابلر هم یا کشرله دولودر ؛

همده یازیلری « مغربی خطی و تقلیدلری دخی آکا مشابه اولغله حسن و زینتدن عاری و غلط و خطا اوزره جاری » در . شو قادرکه یارین بر اهلی بولوب شرق اثرلرینی دوغرو و کوزهل بر صورتده باصدیره رق اسلام مملکتلرینه کوندرمه لری و بو وسیله اسلاملردن پارا چکه لری محتملدر . هر خصوصده اسلاملر کافرلری کچدیکی کی بو خصوصده اولره تقدم ایتمک لازمدر . ۱۰ - اولجه بو صنعتک مملکتمزده تطبیق وکلا آراسنده مذاکره ایدیلمش ایسه ده بو ایش ، کوچ و غائله لی بر شی اولدیغندن اربابی بولونه مامشدی . شمدی میدانه کلمه سنه امکان بولوندی . بوتون اسلام عالمنک محتاج اولدیغی کتابلرک باصیلما سی دولتک شان و شوکتی آرتیره جقدر .

ابراهیم متفرقه ، کتاب نشری ایچون فرمانی استحصال ایتدکدن صوکر ایشه باشلامشدر . خزینئه اوراقده بولونوب فطوغرافیسنی نشر ایتدیکز بر وثیقه ، وان قولی لغتنک طبعنده مستخدم عملیه کونده اون چفت فودله تعیینات ویریلدیکنی کوستریور . احتمال که لغتک باصیلما سنه او کونلرده باشلانیمشدر .

فکرجه ابراهیم متفرقه مطبعه یی تأسیسنده نه قادر غیرت و درایت کوسترمش ایسه نشر ایتدیکی اثرلرک انتخابنده ده او قادر موفقیت کوسترمشدر . ایلك باصیلان کتابلر آراسنده « وان قولی » و « فرهنگ شعوری » کی همان هر کسه لازم اولان لغت کتابلری ؛ نعیا ، راشد و چلبی زاده عاصم کی وقعه نویس تاریخلری ؛ مصر تاریخی ، تیمورلنک تاریخی ، کلشن خلفا و تقویم التواریخ کی خصوصی تاریخلر ؛ افغان تاریخی وغزوات بوسنه کی او زمان ایچون اقتوالیته اولان مسئله لره دائر اثرلر ؛ کاتب چلبی نک « جهانما » سی کی قیمتلی

بر جوغرافيا كتابى ؛ آمريكانك كشفنه دائر « تاريخ هندالغربي » آدلى رسملى بر اثر ؛ مملكت ادارهسنه و عسكرك تنظيمنه دائر « اصول الحكم فى نظام الامم » آدلى اجتماعى بر كتاب ؛ توركينه نك بحريه تاريخنه و تورك بحريه سنك تنظيمنه دائر كاتب چلبى طرفندن يازيلان « تحفة الكبار فى اسفار البحار » آدلى اثر ؛ مقناطيس و پوصله حقنده « فيوضات مقناطيسيه » عنوانلى اثر ايله اجنيلره توركجه اوكرتمك ايچون يازيلمش بر تورك صرفى نشر ايديلىن اثرلر آرسنده در . جهاننا و تحفة الكبارده غايت نفيس خريظه لرله شكللر ؛ تاريخ هندالغربي ده شايان دقت رسملر واردر .

بو صورتله ابراهيم متفرقه بر طرفدن مملكتك ماضيى ايله خالى خلقه اوكرتمك ، ديكر طرفدن جوغرافى اثرلرله ملتك سويه سنى يوكسلتمك مملكتك ادارهسى و عسكرك تنظيمى حقنده منورلى دوشوندرمك ، يكي كشفياته و فى حادثه لره قارشى مملكتده مراق او ياندرمق غايه سنى تعقيب ايتديكى اكلاشيلور . بوتون بو اثرلى بيك بر مشكلات ايچريسنده و جدا نفيس بر طرزده اون آلتى سنه ظرفنده نشر ايتمشدر . عمرى مساعد اولسه ايدى ملي كتبخانه مزى داها چوق زكينلشديره جكي محققدر . نشر ايتديكى اثرلر آرسنده كى « اصول الحكم فى نظام الامم » ايله « فيوضات مقناطيسيه » نى بالذات كنديسى يازمش ، افغان تاريخى لاتينجه دن ترجمه ايتمش ، غزوات بوسنه نى طوپلامش و كاتب چلبى نك جهانناسنه قيمتلى حاشيه لر علاوه ايله مش ، عين مؤلفك « تقويم التواريخ » نى كندى زمانه قدار تدليل ايتمشدر .

هجرى ۱۱۵۷ (ميلادى ۱۷۴۴) تاريخنده وفات ايدن بو بويوك ادامك مملكته ياپديغى خدمتك بويوكلكنه باقكز كه و فاتندن همان

ايكى عصر صوكرا بر تورك غزته سنك تورك عرفانه خدمت ايدن بش بويوك تورك اسمنك سچيلمه سى حقنده آچديغى مسابقه ده ابراهيم متفرقه نك قيمتلى اسمى معمار سنان ، نامق كمال و ضيا كوك آلب كى بويوك تورك اسملى آرسنده اهميتلى بر موقع قازانمشدر . تورك افكار عموميه سنك جدا محلنه مصروف اولان بو يوكسك قدرشناسلغندن متحسس اولماق قابل دكلدر . بو قدرشناسلغك توركيه ده ايلك دفعه اوله رق توركچه كتاب نشرينك ايكي يوزنجى سنه دوريه سنك كله جك ۱۹۲۹ سنه سى كانون ثاينسك اوتوز برينه تصادف ايدنه جك اولان كونده تسعيدى صورتيله تويجى شايان تميدر . احسان

Hayat Mecmuası c. III, s. 73 (İstanbul 1928), sh. 9-16.

سیاحته و یکدیگر لرلیله اختلاط و مؤانسته موقوف ایدی . چونکه بوندن بر عصر اول ممالک غربیه نك بزه اولان بعدیتی چینک اوروپایه اولان شمذیکی مسافه سندن افزون و ملل و اقوامک یکدیگری حقنده کی تحقیقات و معلوماتی ایسه مصال قبیلندن بر طاقم خرافات ویا وهمیات ایله مشحون ایدی . بو جهته اک عادی و یا اک مهم بر لازمه مدنیت بر ملتنن دیگر بر ملته انتقال ایتمک ایچون عصرلره و یاخود - اکثر ایجاده سبب مستقل اولان - تصادفه منحصر ایدی .

شو حقیقتی ده سویلمک ایسترزکه عثمانلیلر اکثر احوالده « ایشتمک کورمک کبی دکلدنر » مثلنک حکمنه اتباع ایده کلمشلدنر . بو جهته بر شیئک حسن و قبحنه و یا قبول وردینه استماع اوزرینه دکل رؤیت اوزرینه حکم ایتمک موافق عقل سلیم اولدیغنه قانع بولندقلری اکثر خصوصاتده کی حرکتلریله ثابت اولمشدر .

از جمله شو طباعت صنعتنه اوروپاده ایجادندن تمام ایکی یوزسنه صکره مطلع اولمشدر ایدی . فقط کورمامشدر ایدی . تاریخ اطلاعریله تاریخ قبولری آره سنده ۸۵ سنه مرور ایتمش اولدیغی حالده کوردقلری آنده قبول و تقلید ایتمشدر .

تاریخ شیوعنی نامنه منسوب اولان تاریخنده (پیچوی) مرحومک شو عباره سندن استدلال ایلدک :

« کفارک باصمه خط ایله کتابت ایجادلری غریب صنعتدر . والحق « اوزکه ایجاددر . ولادت عیسا علیه السلام سنه ۱۴۴۰ تاریخنده (مایانس) نام شهرده (ایوان کوتنبرک) نامنده بر حکیم ایجاد ایندوکنی یازمشدر . اول زماندن بو تاریخه (یعنی ۱۶۴۰) تاریخنده که ۱۰۵۰ سنه

فن طبعا عثمانلیلر آرسنده شیوعی

معلومدر که خطوط عثمانیه نك طباعته تطبیقی و تعبیر آخرله حروف مصنوعه مزک ایجادی سلطان احمد ثالث دورنده مجار مهتدیلدن ابراهیم افندی نك سعی و همتیله حصوله کلمش ایدی . فقط اصول ترتیب و طبعی بزده کی احداثندن ۸۵ سنه اول شایع اولمشدر .

اگر شیوعیله برابر احداثنه همت اولنش اولسه و هیچ دکلسه ۱۱۳۵ دن ۱۲۱۰ تاریخنه قدر - که اول حدوثنندن دفعه ثانیه ده ظهورینه دکین بر ۸۵ سنه ده مرور ایتمشدر - بر عصر مدتلك بویله بر فاصله متروکیته اوغرامامش بولنسه ایدی ؛ علوم و معارفه متعلق اولان نشریات جدیده بر عصر قدر ده ایلری کتمش بولنور ایلك . حیف که محمود اول کبی بر پادشاه حکیمک دورنده بر طاقم ارباب جهل و تعصبک سائقه تشامیله بویله بر ایجاد بدیع متروک عن العمل قالمغله نیجه مصنفات برکزیده اسلاف کتابخانه لر دولابلرنده فاره لرله کوکه لره ماکل اولمشدر :

تاریخ صنایعمر تتبع اولنه جق اولسه کوریلورکه اجدادمز بولندقلری عصرلرده هرهانکی ایجاد بدیعه مطلع اولمشدر ایسه آنی قبول و اتخاذده دقیقه فوت ایتمشدر . فقط شوراسی خاطر دن چیقارلمه ملیدرکه اوائلده بر صنعت و معرفتک بر ملت آره سنده ظهوریله دیگر بر ملتک سمع اطلاعنه و صول زمانمزه اولدیغی کبی قوه بخاریه و یا سیاله برقیه نك همت و سرعتنه محمول دکل هر ایکی ملت افرادینک یکدیگرینک ممالکنه

هجریه سنه مصادفدر) کلنجه ایکی یوز ییل اولشدر . کفارک جمیع کتبی باصمه خط ایله در . اکرچه ابتدا کتاب باصدیرلق مراد اولنسه یازلق قدر حروفین یرلو یرینه وضع ایتمکده و دیزمکده صعوبت واردر . صکره دیلرسه فرضا بیک کتابی قتی زمان قلیلده باصدیرمق ممکن اولور . بیک جلدک بر جلد خطی قدر زحمتی اولماز « انتهى

ایشته اصول ترتیب وطبع حقنده بر عثمانلی قلمندن چیقان شو سوزلر . او زمانکی منتهای حدودمز اولان (پچو) قصبه سنده یعنی مجارستانده یازلمش و صورت افاده دخی ناطق اولدیغی اوزره مؤرخ دخی اصل ایجاد کورمیوب آثار مطبوعه سنی مشاهده و صورت طبعی تحقیق و ضبط ایلمشدر .

فقط کندیسندن ۸۳ سنه صکره فرانسه یه کیدن بر سفیرمز پارسده صنعت طباعتی بالذات مشاهده ایدرک نه قدر مهم و مفید بر ایجاد اولدیغی تقدیر ایلمکله وطننه عودتنده ملتی میاننده دخی احداثته همت ایلمشدر .

(ملاحظه)

غریبدرکه پچوی مرحوم لاتینجه دن (Sui generis) تعبیرینی (نوعی شخصنه منحصر) عباره سیله و حقیله نقل و ترجمه ایده جک قدر کرک لسانتک و کرک لاتینجه نک غوامضنه واقف بر صاحب معارف اولدیغی حالده طباعتی تعریف ایدرکن (طبع) کلمه سنی و (طباعت) لفظنی خاطره کتیرمیه رک (باصمه) ایله یاد ایلمشدر . احتمال که کندیسنی طبع لفظنک بو ایجاد بهینه اسم اوله بیله جکنی مدرک اولغله برابر بویله بر کلمه ایله زمانی خلقنه افهام مرام مشکل اوله جغی ایچون (باصمه) تعبیر عامیانه سنی اختیار ایلمشدر .

TIBÂ'AT-I İSLAMİYYEYE DÂİR TAHKİKAT-I CEDİDE

طباعت اسلامییه دائر تحقیقات جدیده

فن طبعک ترکچه یه تطبیقی و تعبیر آخرله ترکچه طباعتک ایجادی ۱۱۳۵ سنه سنده سلطان احمد ثالثک دور سلطنتنده که اوروپاده ایجاد اولندیغی تاریخدن ۲۶۱ سنه مؤخر اولدیغی اربابنک معلومیدر .

حال بوکه حروف عربیه نک حک و اصاغه سیله السنه اسلامییه ده کتاب طبعنه مباشرت اولندیغی تاریخ ایله اوروپاده فن طبعک ایجادی آره سنده ۶۲ سنه بولندیغی و بو حسابجه اسلام حروفنک فن طبعه تطبیقندن بری ۳۸۰ سنه مرور ایلدیکی اصحاب تحقیقندن (کارل فاولمان) ک بو کره نشر اولنان تاریخ فن طبعندن آکلاشمشدر .

محقق موی الیهک قولنجه حروف عربیه نک حک و اصاغه سیله کتب عربیه طبعنه ۱۵۱۴ سنه میلادیه سنده یعنی هجرتک ۹۲۰ سالنده ایتالیا نک (فانو) قصبه سنده مباشرت اولنمش و بو امر نافعک موقع فعله قونمسی پاپالردن ایکنجی (ژول) ک همتیله (غره غرریو داغره غوریس) نامنده بر صاحب هنرک مهارتی سایه سنده اولدیغی کبی موی الیه غره غوریسک تنظیم ایتدیکی مطبوعه عربیه ده ایلك باصیلان کتاب « سبتم هورائه قانونیکه » یعنی کتب سبعة خرسیانیه نام لاتنجه اثرک ترجمه عربیه سی ایمش .

بو تاريخدن ۴ سنه صکره يعنى ۱۵۱۸ سنه ميلاديه سنده ونديکده دخى (بره سپچيا) لى (پاغينى) نامنده بر صاحب معرفت طرفندن حروف عربيه ايله ديگر بر مطبعه دهاکشاد اولنمش ايسه ده موى ايله ايکنجى ژولک خلنى طرفندن تعطيل ايتديرلشدر .

چونکه موى ايله پاغينى مسلمانلرک اعتقاد ايتمديكى بر دينک (خرستيانلغک) احکامنه متعلق اولان کتابلرى اسلام حروفيله طبع ايتمکدن ايسه دين اسلامه عائد اولان آثارى تمثيل ايله استفاده ايتمكى موافق فطانت بولغله اک اول قرآن کریمى طبع ايلمش ايدى . بو ايسه اوزمانک حکمنجه بر جنایت عظمایى ارتکاب ايدى ؛ زيرا پاپالر اساساً بو مطبعه يي ترقى معارف ايچون دکل نصرانيتى توسيع مقصديله کشاد ايلمش اوله لرندن موى ايله پاغينى خرستيانلغک نفعنه مخصوص اولان بو واسطه يي ماوضع لهندن تحویل ايله دين اسلامه خادم ايتمش ايدى . بناء عليه نسخ مطبوعه قرآن انکيزيتورلر معرفتيله احراق ايدلدکدن صکره جزاء پاغينک مطبعه سى مصادره اولندقدن صکره (پروپاغاندا) يعنى جمعيت نصارى مطبعه سنه نقل اولنمشدر .

۱۵۷۸ سنه سنده مهر حکاکى فرانسز (روبر غران ژون) قاردینال دومديجى نک دعوتى اوزرينه رومايه عزيمتله حروف شرقيه حکنه مأمور اولديغنده برى کوفى قيرمه سى ديکرى ثلث اوله رق ايکى نوع حروف وجوده کتيرمشدر که موى ايله (قارل فاولمان) تاريخ طباعتنده بو حرفلرله ايلک دفعه طبع ايدیلان عربى العبارة بر جغرافيان مباحوث عنه اولان ايکى نوع حروفله اولقى اوزره جمله آتیه يي نشر ايلمشدر .
(لما فرغ من ذکر الجزائر التى ببحر الروم انتقل الى ذکر الشام و قد حدد و الشام على وجه دخل فيه بلاد الارمن)

۱۵۸۹ سنه سندن ۱۶۱۱ سنه سنه قدر فرانسه دولتى طرفندن سفارتله پای تخت سلطنت سنیه ده بولنمش اولان (ساوارى دوبره و) نام ذات دخى برى نسخ و ديکرى تعلیق اوله رق ايکى نوع حروف خک ايتديرمش و بو حرفلر (له ژای) نام ذاتک ۸ لسان اوزرينه ترتيب ايلديكى بر انجيل کتابنک طبعنده استعمال اولنمشدر .

مباحوث عنه اولان حرفلرى او تاريخده سفير ساوارى (آنتوان دوو و يتره) نامنده بر مطبعه جى يه اهدا ايلمش ايدى . ساوارينک وفاى اوزرينه مطبعه جى و يتره اون اوچنجى لوتى يه مراجعتله فلمنکلير ايله انکلير پروتستانلرينک اللرينه دوشمامک ايچون حروف مذکورہ يي اشترا ايتمسنى تکليف ورجا ايتمش و مشار ايله لوتى دخى ۴۳۰۰ فرانقه صاتون آله رق اليوم ملت مطبعه سى اولان امپريمه رى روآياله مال ايلمشدر .

او تاريخدن زمانمزه قدر فرانسده السنه اسلاميه اوزرينه نه قدر کتاب طبع ايدلمش ايسه جمله سنده بو حرفلر استعمال اولنمشدر .

ايلک طبع اولنان فارسى کتاب (يعقوب طاووزوس) نامنده بر يهودينک فارسى يه ترجمه ايتمش اولديغى (پنتاتوک) يعنى کتب خمسہ نام اثر درکه ۱۵۸۱ سنه سنده نشر اولنمشدر .

۱۵۸۳ سنه سنده موسيو (ژاق قريستان) نامنده السنه شرقيه واقف بر آلمان بر الفباى عربيه ايله مدخل قواعد عربيه اسمنده بر کتاب ترتيب و طبع ايتديرمشدر .

کذا ۱۵۸۳ سنه سنده موسيو (رود کراسپه ي بوپوردیان) نام ذات عربچه بر الفباء ترتيب و آلمان ياده واقع (نايشتات) شهرنده طبع ايتديرمشدر

(رافه لنك) نامنده بری دخی ۱۵۹۵ سنه سنده (لهیدن) شهرنده
خطوط عربیه حك و اصاغه سیله نمونه لرینی نشر ایلمشدر .

ایکی دفعه استانبوله سیاحت ایتمش اولان (ویلهم پوسته لوس)
۱۵۳۸ سنه سنده ترتیب ایلدیکی عربجه بر علم صرفی پارسده نشر ایلمش
و ۱۵۹۲ ده دیگر بر صرف عربی دخی روماده نشر اولنمشدر .

موی الیه پوسته لوس ۱۵۳۸ ده پارسده ۱۲ لسان اوزره بر الفباء
مجموعه سیله ذکر اولنان السنه اثنا عشرک قواعد قرائتی جامع بر مجله
نشر ایلمشدر .

شو اجمالدن آکلاشلیدیغی اوزره طباعت ترکیه نك تازیخ ظهوری
اولان ۱۱۳۵ سنه هجریه سنه مصادف ۱۶۱۷ سال میلادیسنه کلنجهیه
قدر اوروپانك بلاد متعدده سنده تواریخ مختلفه ایله ۱۰ مطبعه کشاد
ایلمش و بونلرک اک مقدمی پاپا ایکنجی ژولک همتیله مباشرت اولنهرق
و فاتندن بر سنه صکره یعنی ۱۵۱۴ سنه سنده کشاد اولنان مطبعه اولدیغی
کبی اک مؤخری ده ۱۵۸۳ سنه سنده آلمانیا ده تأسیس ایلمشدر .

استانبوله کشاد اولنان ایلك مطبعه یی اربابنك مجهولی اولدیغی اوزره
مجار مهتدی لرندن ابراهیم افندی نامنده بر ذات تنظیم ایلمش ایدی .

او تاریخده ابراهیم افندینك وجوده کتیردیکی بو واسطه بدیعیه یی
هر کس آنک ثمره فطانت و اختراعی عد ایدرک حیران اولمش ایدی .
حال بوکه ابراهیم افندینك شو همتی ملت مزجه الی الابد مشکور اولقله
برابر بو واسطه نافع موی الیهک اثر فطانت و اختراعی اولیوب اثر
تقلیدی اولدیغی و بناء علیه کندیسنك بو بابده کی خدمت و همتی
وساطتدن عبارت بولندیغی بالاده کی تفصیلاتدن ظاهر اولور .

SULTAN III. AHMED'IN MATBAANIN KURULMASINA
İZİN VEREN HATT-I HÜMAYUNU

صورت خط همایون صورت
امر شریف موجبجه عمل اولنه

قدوة الاماجد والاعیان مکتوبی صدر اعظمی خلفاسندن سعید
و درکاه معلام متفرقه لرندن ابراهیم زید مجدهما توفیق رفیع همایون واصل
اولیجق معلوم اولاکه چون روابط دوام قیام قوانین دین و دولت و ضوابط
قوام نظام ملک و ملت و ضبط و ربط تواریخ و اخبار و حفظ و حراست
معارف و آثار ثبت و تحریر کتب و صحایف و قید و تحریر دواوین
لطایف ایله میسر و اشاعت انواع علوم و اطارت آثار فنون تکثیر
کتب ایله مقدر ایدوکی مسلم و مقرر اولغله طلوع شمس دین محمدی
و ظهور تباشیر صبح ملت احمدی صلی الله تعالی علیه و سلم دن برو
علماء دین مبین و فضلاء محققین کثرهم الله تعالی الی یوم الدین ضبط
و حمایت ایات قرآنیه و حفظ و صیانت احادیث نبویه و سائر معارف
یقینییه ایچون تدوین صحایف و تسطیر کتب علوم و معارف اولیوب
و کذلک لغات عربیه و فارسیه و معارف آلیه و حکمیه و سائر فنون
جزئییه و قواعد کلیه ضبط و افاده و تعلم و استفاده سی دخی کتب
و تحریر و تدوین و تسطیر ایله حصول پذیر اولغله نیل اجور دنیویه
و اخرویه و احراز سعادت ابدیه ایچون تألیف کتب علمیه و تدوین
صحف معارف جزئییه دن دخی خالی اولیوب لکن مرور ایام و اختلافات
ادوار و اعوام ایله جنکیز فتنه انکیز و هلاکوی بی تمیز خروجراننده
و مملکت اندلسه فجرة افرنج استیلاسنده . و سائر واقع اولان حروب

و قتال و حریق اثنالرنده اکثر مصنفات عرضه ضیا و تلف اولمغله
اليوم ممالك اسلاميه ده قاموس و جوهری و لسان العرب و وانقولى و كتب
تواریخ و نسخ علوم آلیه دن جلد و حجمی کبیر اولان نسخ لازمه
نادر و زمره کتاب و مستنسخینک دخی قصور همت و زخاوتلرندن ناشی
یازمغه رغبت ایتمیوب و یازدقیری نسخ دخی خبط و خطادن خالی
اولمغله ندرت کتب و سقامت نسخ طلبه علوم و رغبه معارف و فنونک
عسرت و مشقتلرینه باعث و بادی اولوب و اعمال صنایعه دن بصره
صنعتی وجوه دنانیره سکه حسنه ضربی و روی صحیفه یه نکین یمین
طبعی کبی بر نوع کتابتدن عبارت و فن بصره ده حصوله کلن کتبک
عبارتی عیان و بر جلد کتاب یازلق زحمتیله بصره فننده نیجه بیک جلد
کتب صحیحه حصوله کله جکی نمایان اولوب قلیل المشقه و کثیر المنفعه
بر صنعت مرغوبه اولدیغی مفهومی حاوی بر رساله بلیغه تألیف و انشا
و منافع کثیره سن تعدید و احصا و فن مذکورده سزک مهارتکز اولمغله
لوازم و مصارف اشتراک کورب تدارک ایتمکز ایله ایام سعادت اقترااننده
بو صنعت غریبه نک و رای خفادن منصبه ظهورده جلوه گر اولسیله عامه
اهل اسلامک الی یوم القیام استجلاب دعوات خیریه لرینه باعث
اولغیچون فقه و تفسیر و حدیث شریف و کلام کتابلرندن ماعدل لغات
و تواریخ و طب و فنون حکمیه و هیئت و اکا تابع جغرافیا و ممالک
و مسالک کتابلری باصلمق بابنده اذن و رخصت پادشاهانه ی التماس
ایلمکز ایله رساله مذکوره اعلم العلماء المتبحرین افضل الفضلاء المتورعین
بحر زخار علوم شتی و ینبوع انهار مسایل فتوی و لابس لباس و رع
و تقوی حالا شیخ الاسلام و مفتی الانام مولانا عبدالله ادام الله تعالی
فضائله یه ارسال و بصره صنعتنده مهارت ادعا ایدن زید لغت و منطق

و حکمت و هیئت و بونلرک امثالی علوم آلیه ده تألیف اولنان کتابلرک
حروف و کلماتنک صورتلرینی برر قالبه نقش ایدوب اوراق اوزرینه
باصمغله اول کتابلرک مثلترین تحصیل ایدرین دیسه زیدک بو وجهله
عمل کتابته مباشرتینه شرعاً رخصت وارمیدر دیو استفتا اولندقدده بصره
صنعتنده مهارتی اولان کمسنه بر مصحح کتابک حروف و کلماتینی
بر قالبه صحیحاً نقش ایدوب اوراقه بصمغله زمان قلیلده بلا مشقه
نسخ کثیره حاصله اولوب کثرت کتب رخیص بها ایله تملکه باعث
اولور بو وجهله فایده عظیمه یی مشتمل اولمغله او کمسنه یه مساعده اولنوب
بر قاچ عالم کمسنه لر صورتی نقش اولاجق کتابی تصحیح ایچون تعیین
بیوریلور ایسه غایت مستحسنه اولان اموردن اولور دیو افتا ایلدوکندن
ماعدل ظهر رساله ده قلم حکمت توأمی ایله ... کلمات دری اللمعاتیله
تقریض ایتمکله مولانای مشار الیهک فتوای شریفه لری موجبنجه مساعده
همایونم ارزانی قلوب و صورتی نقش اولاجق لغت و منطق و حکمت
و هیئت و بونلرک امثالی علوم آلیه ده تألیف اولنان کتابلرندن صورتی
نقش اولاجق کتابی تصحیح ایچون علماء محققین و فضلاء مدققیندن
علوم شرعیه و فنون آلیه ده مهارت کامله لری اولان اقضی قضاة المسلمین
سابقا استانبول قاضیسی مولانا اسحق و سابقا سلانیک قاضیسی مولانا
صاحب و سابقا غلطه قاضیسی مولانا اسعد زیدت فضائلهم و مشایخ
کرامدن قدوة العلماء المحققین قاسم پاشا مولویخانه سی شیخی مولانا
موسی زید علمه مامور و تعیین اولنمشلردر ایمدی ذکر اولنان کتب
لغت و منطق و حکمت و هیئت و بونلرک امثالی علوم آلیه ده تألیف
اولنان کتابلرندن صورتی نقش اولنجهق کتابی مولانای موسی الیهمه تصحیح
ایتدردکن صکره وجه مشروح اوزره صنعت مرقومه یی معیت ایله عمل

و اجرا و بو وجهله كتب مذكوره نك تكثيرينه جد اوفى ايليوب و لكن
صنعت مرقومه ايله حصوله كلان كتب صحيحه اولق اوزره زياده
اهتمام و خبط و خطا بولنمقدن بغايت اتقا ايليه سز علامت شريفه
اعتماد قله سز تحريراً في اواسط ذى القعدة سنه تسعه و ثلاثين و مائه
و الف بمقام المحروسة قسطنطينيه .

Vankulı Luğatı, İstanbul 1141, sh. 2-3.

ABDURRAHMAN EFENDİ'NİN BASTIRDIĞI COĞRAFYA VE
HENDESE KİTAPLARINA DAİR

كوزل اولش حظ ایتدم
عبدالرحمن افندییه مناسب
عطیه و یریله

پادشاهم

شو کتلو کرامتلو مهابتلو قدرتلو ولی نعمتم افندم

معلوم همایونلری بیورلدیغی اوزره بوندن اقدم مهندسخانه همایونلری
خواجه سی عبدالرحمن افندی داعیلرینه با خط همایون اعطا بیوریلان
طبعخانه طاقمی موجودندن ماعدا افندی موی ایه معرفتیه فنون هندسیه
دائر بعضاً جدولی و اشکالی رسائل و بعضاً خریطه طبع و تمثیل
اولنمق اوزره مجدداً برر طاقم کبیر و اورطه و خرده ارقام ترتیب
ایتدریلوب بالجمله هندسیه و جغرافیایه متعلق رسائل و خریطه طبع
و تمثیل اولنمسی اراده سیله خصوص مزبورک قوتدن فعله کتورلمسی
با خط همایون افندی موی ایه داعیلرینک عهده سنه احاله اولنمش
اولدیغندن الحاله هذه افندی موی ایه مجدداً تمور سکه لرله ایکی عدد
بصمه دستکاهی و بر عدد دخی خریطه دستکاهی انشا و طبعخانه یه
وضع و بر طاقم کبیر و بر طاقم اورته و بر طاقم زیاده خرده ارقام
ترتیب و طبع ایتدیروب نمونه لرینی طرف چاکرانه مه تقدیم و اشبو
تکمیل اولنان ارقاملردن سرخله زیرلرینه اشارت قلنانلر بر طبقه ده درت
صحیفه اوله رق یک وضعده طبع اولندیغی و اورته ارقام ايله اشارت

اولنانارك اوچ صحيفهسى اول كتابده امثله و اشكالى مشتمل شرحلريه
بر جلد اولق اوزره الحاله هذه بشيوز جلد مقدارى كتابك طبعنه شروع
اولنمش اولديغينه بناء بمنه تعالى ايكي اي ظرفنده تكميلي ميسر
اوله جغنى و خرده ارقام ايله اولان كبير لوكه ريمه لرك دخى اورته
ارقام ايله اولان كتبك تكميلندن صكره طبعنه مباشرت قلنه جغنى افندى
موى اليه چا كرلرينه شفاهاً افاده و تفهيم ايتمكله منظور شاهانه لرى
بيورلق ايچون بش قطعه ارقام نمونه سى كاغدلى معروف حضور
شاهانه لرى قلندى . فى نفس الامر افندى موى اليه داعيلرينك ترتيب
ايلديكى ارقام غايت اهماملو صنايعدن ايدوكى نمونه لرندن مستبان
اولغله شايان تحسين اولديغى و ان شالله تعالى سايه هميونلرنده بوندن
بويله دخى طبعخانه مذكورك آلات و ادواتنه اهتمام و دقت اولنه رق
نيجه نيجه آثار غريبه احداثيله زمان يمن اقتران شاهانه لرنده علوم
هندسيه مجدداً احيا واستعمال كتب و خرائط افرنجيه دن كلياً استغنا
اولنه جغنى قرين علم عالم آراى ملوكانه لرى بيورلدقده فرمان شوكتلو
كرامتلو مهابتلو قدرتلو ولى نعمتم افندم پادشاهم حضرتلرينكدر .

فى سنه ۱۲۱۰

BA. Hatt-ı Hümayun 7976.

BAZI MATBAA TAKIMLARININ VE BASILAN KİTAPLARIN
MÜHENDİSHANEDEKİ MATBAAYA NAKLOLUNDUĞUNA
DÂİR

اشبو صورت و علم خبر

باش محاسبه ده حفظ اولنوب

موجبجه صورت و يريله فى ۱۳ دا ۱۲۱۱

اشبو صورت دفترده محرر بصره خانه طاقمى و صورت ديكرده مسطور
جلد اول اولق اوزره اوچيوز و جلد ثانى اوله رق اوچيوز و جلد ثالث
اولق اوزره اوچيوز اون آلتى مجلد كتابلريه معاً جانب ميرينك اولوب
خمبرجى قشلاغى جوارنده واقع مهندسخانه ده كائن طبعخانه جديده
نقل و وضع اولنمق اوزره حالا ترسانه عامره آمينى سعادتلو محمد راشد
افندى حضرتلرى طرفندن قبضنه مأموريم حسييله مقبوضم اولديغيني
مشعر اشبو ظهر صورته شرح و يريلوب تمهير اولندى .

بنده

عبدالرحمن

معلم مهندسخانه

سلطانى

معروض بنده لریدرکه

بر منظوق تقریر مبايعه و انشا اولنه جق اشیا مصارفیچون علی الحساب
اقتضا ایدن بشییک غروشک ایراد جدید همایون خزینه سندن ویرلمسیچون
باش محاسبه قید واقتضا ایدن صورتی اعطاسی اقتضا ایلدیکی معلوم
دولتلی بیورلدقده امر و فرمان دولتلو سعادتلو سلطانم حضرتلرینکدر .

مصطفی رشید

موجبجه باش محاسبه

قید اولونوب صورت ویریله

صورت ویریلدی فی سلخ ص ۲۱۳

BA. Cevdet-Maarif 4600.

FİRENGİ RİSÂLELER BASIMI İÇİN TAB'HANEYE FİRENGİ
HURUFAT SATIN ALINDIĞINA DÂİR

عزتلو رشید افندی

اقتضاسینی اعلام ایلیه سز

دیو فی ۲۱ ص ۱۲۱۳

باخط همایون شوکت مقرون معرفت داعیلریله رؤیت و اداره اولنان میری
طبعخانهیه با اراده علیه مبايعه اولنان ایکی طاقم اولوق اوزره ایکیوز
التمش التی قیه فرنکی حروفاتک بهر قیه سی یدیشر غروشدن بییک
سکز یوز التمش ایکی غروشه بالغ اولوب وینه معرفت داعیلریله
مجدداً انشا اولنان اوچ عدد مکمل بصره دستکاهلرایله یدی عدد مرتب
یازی خانه لری و طبع اولنه جق فرنکی رساله نیک اشکال و رسملری
ایچون اعمال اولنه جق نحاس صحیفه لر مصارفیچون دخی علی الحساب
اوچ بییک یوز اوتوز سکز غروش که جمعاً بش بییک غروشی ایراد
جدید همایون خزینه عامره سندن اعطا بیورلوق اوزره باش محاسبه
قید و طرف داعیلرینه تذکره سی عنایت بیورلوق بابنده امر و فرمان
دولتلو عنایتلو مرحمتلو سلطانم حضرتلرینکدر .

عزتلو دفتردار افندی

موجبجه تنظیم ایلیه سز

دیو ۲۸ ص ۲۱۳

نفر بصمه جي و فرنكى حروفات ترتيب و طبعى خدمتنده استخدام
ايچون ديكر بر نفر كه جمعاً اون بش نفر عمله ترتيب و شهریه معاش
ايله طبعخانهیه تعیین و تخصیص اولنوب بولردن زیاده عمله استخدام
لازم كلكده اجرتيله تدارك واستخدم اولنمق اوزره تنظيم اولنمسيني
دارالطباعه رئيسى موسى اليه عبدالرحمن افندى داعيلرى افاده و استدعا
ايتمكله بولرك معاشلرى و رابطه و نظاملرى خصوصلرى موسى اليه ايله
بالمذاكره هر بر مادهسى بند بند تحرير و تقرير كونه بر قطعه كاغده
تسطير ايتدريلوب حضور عالييرينه تقديم اولنديغينه مبنى استخداملرى
كيفيتى و شروط نظاملرى و آكا متفرع مادهلرى افندى موسى اليه
ويردىكى بند بند تقرير المذكوردن على التفصيل معلوم دولتلى بيوريلور.
ذكر اولنان اون بش نفر عمله دن ماعدا نحاس صحائف اوزرينه
اشكال هندسيه و سائر مجسمات و خريطه رسملر ايچون ليقيه نام رسام
بولدن مقدمه دخى استخدام اولنمش اولوب اليوم لزومى اولمقدن ناشى
بولدن بويله آخر مستعد بر كسنه تدارك و تربيه اولندقده طبعخانهيه
تخصيص و شروط نظامه علاوه و ادخال اولنمق اوزره شمديلك مرسوم
ليقاد ماهيه يوز غروش اجرت ايله استخدام اولنمسيني افندى موسى
اليه بشقهجه استدعا ايدر . اشبو فن طباعت كثير المنافع اولان كتب
جليله نك و على الخصوص فن هندسيه متعلق رسائل و جداول و اشكال
مقوله لرينك زمان قليلده بوجه صحت و سهولت حصوليني موجب
اوله جغى اجلدن اعمالنه مباشرت اولنمق مضموننده خط همايون شوكت مقرون
شرفريز صدور اولغله افندى موسى اليه انها واستدعاسى اوزره تعيين
و تنظيمى اراده سنيه بيوريلور ايسه معاش ايله مرتب اون بش نفر
عمله نك و شمديلك ماهيه يوز غروش اجرتله استخدام اولنه جق رسام

MÜHENDİSHANEDEKİ MATBAANIN DÜZENLİ BİR
ŞEKİLDE YÜRÜTÜLMESİNE DAİR

فن طباعته متعلق مقدا رئيس الكتاب اسبق متوفى راشد افنديه
بولنان بعض آلات و كتب ايراد جديد همايون حزينه سندن بهاسيچون
يدى بيك بشيوز غروش ويريله رك جانب ميريدن مبايعه و هندسه خانه
دروننده تخصيص اولنان طبعخانهيه وضع و سائر لزوملى اولان الات
مبايعه سيچون دخى كذلك خزينه مرقومه دن بر دفعه درت بيك و بعده
بشبيك و بو دفعه دخى بشبيك ايكي يوز يتمش يدى بچق غروش
اعطا اولنهرق دارالطباعه رياستى حالا هندسه خانه خواجهسى مدرسین
كرامدن عبدالرحمن افندى داعيلرينه با برات على احاله اولنه ليدن
برو لزومى اولان حروفات و ادوات و آلات مجدداً انشا و تنظيم
و طبعخانه مذكوره بر مقدار كتب دخى طبع و تمثيل اولنمش اولوب
انجق دارالطباعه ده استخدام اولنان عمله لزوملرينه كوره كندولره ماهيه
معاش و اجرت تخصيصى ايله على الدوام استخدام اولنمق اوزره
شمديه دك بر نظام و رابطه تحتنه ادخال اولنمديغندن فن هندسيه دائر
و سائر كتب طبع و تمثيل اولنمق اراده بيورلدقده اجرت ايله تدارك
و استخدام اولنوب خدمتلىر تكميلنده متفرق اولدقلىرندن لى الاقتضا
فن طباعته واقف و آشنا كسنه لرك تدارك كنده عسرت دركار ولزومنه كوره
معاشلو عمله ترتيب و تخصيص اولنديغى صورتده على الدوام طبعخانه ده
موجود بولنوب آخر لرينك دخى تفنن و تحصيل مهارت ايلمه لرينه
وسيله اوله جغى آشكار اولغله على الدوام طبعخانه ده بولنمق اوزره بو
دفعه ايكي نفر مصحح و سكر نفر مرتب و ايكي نفر اوسته باشى و ايكي

مزبورك تقديم اولنان بر قطعه شقهده ترقيم اولنديغي اوزره معاش و اجرتلرينك شهريهسى يديوز اللى بش غروشه بالغ و سنويسى طقوز بيك التمش غروشه رسیده اوله جغى قالدیکه افندی موی الیهک تقرير مذکورنده محرر مواددن خریطه و اشکال هندسیه و محسبات سائره ترسیم اولنمق ایچون اصاغه ایتدریله جک نحاس صحایف موی الیهک تحریری وجهله بهر قیه سنه اجرت استادیه ترسانه عامره مثللو ویریلرهك قزغانجی اصنافه دوکدرلدکی صورتده ترسانه فیاتی میری فیسی اولوب میری فیسیله اصاغه سنده اصناف مرقومه نك اهتمام ایتمییه جکلری ظاهر اولقندن ناشی بو ماده اصناف مرقومه ایله بالمذاکره بر وجه اعتدال تنظیم اولنمق و لزومی اولان اجناس کاغذک دخی تجاردن و اصنافدن مبايعهسى حصوصی کاغذجی باشی و تجار ایله بعد المذاکره تحت رابطهیه ادخال اولنمق لازم کلوب انجق کرک ماهیه ویریله جک معاش و اجرتلرک و کرک اشبو مبايعات و سائر مصارف متفرقه نك قنغی محلدن تعیین و اعطاسی اراده بیوریلور ایسه بعده اکا کوره اقتضا ایدن محللره قید ایله تنظیملرینه مباشرت اولنه جغی معلوم دولتلری بیورلدقده امر و فرمان دولتلو سعادتلو سلطانم حضرتلرینکدر

ایراد جدید دفترداری عزتلو افندی اشبو تقریرکز رکاب همایونه عرض اولندقده تقریر موجبجه تنظیم اولنوب مصارفاتی ایراد جدیددن ویرلسون وطبعخانه هیچ معطل اولیوب دائما اشلمه سنه دقت اولنسون هندسه خانه نك دخی نظام و رابطهسى وكافة امور و خصوصلرینه ابراهیم افندی دقت ایلیه سك منتظم اولسنه و شو خصوصلرده دول سائرهیه محتاج اولیه جق درجه اقدام ایلسون دیو خط همایون شو کتمقرون شرفیافته صدور اولغله موجب و مقتضاسنك تنظیملرینه همت ایلیه سز دیو

فی سلح جا ۲۱۴

BA. Cevdet-Maarif 2905.

TAB'HANE-İ HÜMAYUNDA ÇALIŞANLARIN ÜCRETLERİNİN
ÖDENMESİNE DAİR

مامور ادارهسى اولدیغم طبعخانه همایونه معاش و اجرتله بافرمان عالی ترتیب بیوریلان ایکی نفر مصحح و بر نفر مرتب اول و یدی نفر مرتب و ایکی نفر بصمه جی اوستهسى و ایکی نفر باصمه جی و بر نفر فرنگی حروفات مرتبی و بر نفر محافظ اوراقك اشبو بیك ایکیوز اون التی سنهسى ربیع الاولینه محسوباً شهريه لری یالکز التیوز قرق بش غروش و بر قطعه دفتر منطوقنجه ماه مزبورده مصارفات متفرقه یالکز سکسان ایکی غروش یکرى اوچ پاره که من حیث المجموع یديوز یکرى یدی غروش یکرى اوچ پارهیه بالغ اولغله با فرمان الیوم طبعنه شروع اولنان وانقولى نام کتابك حسابنه محسوب اولق اوزره مبلغ مزبور ایراد جدید همایون حزینه سندن اعطا بیورلق بابنده امر و فرمان دولتلو عنایتلو سلطانم حضرتلرینکدر .

BA. Cevdet-Maarif 3156.

تحریر و استدعا ایدر لر درکناره حواله اولند قده وقف مزبور اراضیسنده
مجدداً انشا و وقف مزبوره الحاق اولنان طبعخانه مقاطعهسندن بشقه
محلده صنعت طبعیه اجرا اولنامق وایتدرلامک و خفیه اجرا اولنور
ایسه منع و دفع اولنمق شروطندن ایدوکی باش محاسبه دن درکنار
اولنمشدر منظور و معلوم دولتری بیورلد قده شروطی موجبنجه صنایع
طبعیه مذکوره نك محل آخرده اجراسی خصوصینک منعی حاوی
اقتضاسنه کوره امر شریف اصداری موافق اراده علیه لری ایسه امر
و فرمان دولتلو سعادتلو سلطانم خضرتلرینکدر .

BA. Cevdet-Maarif 6347.

ÜSKÜDAR'DA KURULAN TAB'HANE DIŞINDA KİTAP
TAB'İNİN MEN'İNE DAİR

عزتلو دفتردار افندی تقریرکز موجبنجه
امرینی اصدار ایتدرسز دیوی فی ۲ م ۲۴
بر جب فرمان عالی اقتضا ایدنلره خطاباً
امری تحریر اولنه

خواجهکان دیوان همایوندن علی افندی قوللریله محمد امین افندینک
تقدیم ایلدکلری بر قطعه عرضحاللری مفهومنده اسکدارده حرم اسکله سی
وراسنده سلیمیه وقفی اراضیسنده کائن بر وجه مالکانه عهده لرنده اولان
طبعخانه ده ملل ثلاثه اینلرینه متعلق کتب طبع و تمثیلچون آلات
و ادوات و دستکاه موجود اولوب سلفلری عبدالرحمن افندی وقتنده
طبع و تمثیل اولنمق اوزره ایکن بوندن اقدجه طبعخانه مذکورک
مسدودیتی تقریبیه اعمال ایدن کفره لر استانبولده خلاف شروط خفیه
کتب طبع و تمثیل ایلدکلریندن بشقه طبعخانهیه منحصر اولان
مجلدلی دخی جلب و ضبط ایلدکلریندن بو کونلرده کرک میرینک
و کرک طبع و تمثیل اولنان کتب جلدسز قالب اول وجهله طبعخانه نك
تعطیلینه باعث و مال میری واجاره وقفک کسر و نقصاننه بادی بر کیفیت
اولدیغی بیانیه او مقوله استانبول و غلطه و سائر محللرده ملل ثلاثه دن
کتب طبع و تمثیل ایدنلرک بولندقاری محللردن آلات و ادوات و دستکاهلری
مباشر معرفتیه قالدیروب طبعخانهیه نقل و اینلری اوزره کتب طبع
و تمثیل ایلملریچون بر موجب شروط بر قطعه امر شریف صدورینی

AHBÂR-I DÂRÜ'L-HİLÂFE ADLİ FARŞÇA GAZETENİN ORDUCA
DİLİYLE DE NEŞRİNE İZİN VERİLDİĞİNE DÂİR

اخبار دارالخلافة نام فارسی العبارة غزته صاحب امتیازی اسکندر
افندیك اشبو غزته بی ألسنه هندیه دن اردو لساننده دخی طبع و نشر
ایلمسینه رخصت اعطاسی وقوعبولان استدعاسی اوزرینه تنسیب
اولنمقله اصول و امثالی وجهله ایجابی اجرا اولنمق اوزره اشبو مذکره
مطبوعات اداره خانه سنه اعطا قلندی .

فی ۱۹ ربیع الاخر سنه ۹۵ ، فی ۱۱ مارت سنه ۹۴

BA. Ayniyat Defteri no. 984.

AKVÂMU'L-MESÂLIK ADLİ ESERİN TERCÜMESİNİN
BASILABİLMESİ İÇİN İZİN TALEB EDİLDİĞİNE DÂİR

معارف نظارت بهیه سنه

مقدمة اقوام المسالك فی معرفة احوال الممالک نام عربی العبارة کتابک
ترجمه سیله طبع و نشرینه رخصت اعطاسی استدعاسنه دائر بشکطاش
مکتب رشدیة عسکریه سی عربی معلمی احمد فاضل افندی طرفندن
عربی العبارة اعطا بیوریلان عرضحال لفا صوب والارینه ارسال
قلنمقله مألینه و احوال نظامینه نظراً معامله مقتضیه نک ایفاسینه همت
اولنمسی سیاقنده تذکره ثناوری ترقیم قلندی فی ۸ محرم سنه ۹۶ فی
کانون اول سنه ۹۴

BA. Ayniyat Defteri no. 984.

BİR KİTÂBIN SERGÜZEŞTİ

بر کتابك سرگذشتی
کتابك کندی لسانندن محکی
شاعرك ذهننده

برنجی فصل

آه! ای حسیات علویه گویا بگا مودوع و منحصرسک! حسیاتمک
جذبات علویه سنه مقاومت ایتمک ممکن اوله میه جقدر. تصوراتم ،
تخیلاتم ، حاصلی وجدانی اولان بونجه تجلیاتم بنی عرش اعلائی
شاعریتمه حائر مقام فردانیت ایده جک. بنده کی مزیات شاعرانه یه
هیچ بر فردک معادل دگل مقارن اوله بیله جگنه بیله احتمال ویره مم .
لطفات مؤدا ، نراکت ادا ، رقت معنی ، متانت افکار ، خلایوت
کفتار ، ترتیب تصوره کی علویت ، منطقه مطابقت ، افاده ده کی
جزالت و حاصلی بری برندن اعلا بر چوق مزیت جهتیله یازاجغم اثر
کشعوران دوران ایچون دگل افکار علویه اصحابنک مطالعه سنه شایان
اوله جقدر .

لازمه تواضعدن افتراق ایتما مکله برابر دیه بیلیرم که بو عبد عاجز بو
زمانک بر نفعیسیم . حال بویله ایکن لطافتمزی ، شعشعه کفتارمزی
اختفایه نهدن مجبور اوله لم! آه... پدر! سنک فکرک یالکز پاره یه منحصردر .

BEYOĞLU VE GALATA'DA GİZLİCE BASDIRILAN BİR GAZETE
İLE BAZI KİTAPLARIN MEN'İNE DÂİR

معارف نظارت جلیله سینه

بک اوغلی وغلطه طرفلرنده خفیاً بر غزته ایله ده بر طاقم کتب
و رسائل طبع و نشر اولنمقده بولندیغندن بحثله تحقیقات مقضیه نک
بالاجرا منعی لزومی مطبوعات اداره بهیه سندن با مذکره افاده اولنوب
مستغنی تعریف اولدیغی اوزره خفیاً بو مثللو اوراق طبع و اخراجی
جائز اولامیه جغندن شو حالک بر آن اول منعی لازمه دن بولنمش
و کیفیت ضبطیه نظارتی جلیله سینه دخی بیلدیلمش اولغله سریعاً
بالمخابره اقتضای مصلحتک ایفا و نتیجه سنک بیان قلمسی باینده

فی ۲۴ محرم ۹۶

BA. Ayniyat Defteri no. 984.

بر گون اولوب ده ترجمان حقيقت غزته سي اوغلنك ذكاسني ، وعرفاني ، شاعريته كي قدرت خارق العاده سني مدح و ثنا ايچون ستون ستون مقاله لر نشر ايدرده سن ده گورورسك . او زمان نصل بر علوي نهاد اولاده مالك لولديغكي آكلارسك .

بن تجارته مي سلوك ايتملي ايشم ؟ حسابلر ، رقملر ، دفترلر ، پرنج غزويلريله ، صابون چواللريله محاط قسوت افزا ، مظلم ! رطوبت آلود مغازه كوشه لرنده افناي عمر عزيز ايتملي ايشم ها؟ آه پدرا آه ! عجا بو پدرك هپسي نه دن بويله افكار شاعرانه دن محروم آدملر اوليورلر ؟ بن تاجر يازيجيسي اولملي ايشم ها ! سن هيچ فطرتك مزيات علويه سندن محروم اولسه ك بني پستي ادراكاتكك محكوم مي ايتمك ايسترسك ؟ اگر سن بنده كي استعداد فطرينك تهيه ايتديكي پايه اعلاي شاعريتي ادراك ايده جك قدر مالك چشم عرفان اولسه ك بني شمديدن او مقام عال العاله ايصال ايچون قولر مه قناد طاقارسك .

ايشته صوك غزلي ده تكميل ايتدم . باقلم منقد اشعار ، معلم نامدار ناجي شيرين كفتار نه ساقز چكنيه جك . هله بن بو غزله معلملري ده كچدم آ؟ فقط درده باق كه آفرانغه اشعارده حرف روي به رعايت اولنه مديغندن اولنمق شوييله طورسون روادف پردازاني طرز عتيق طرفدارلغي گبي كهنه پرورلكله ياد ايلدكلرندن اصل قورقديغم جهت يكي يتشمه لرك طعن واستهزاسنه اوغرامق خاطر هسيدر . آنك ده ضرري يوق . صانكه آنلر آنالرنندن طوغار طوغماز قولاقرينه واصل اولان نيني آوازه لريني فرانسز آقتريسلرندن ديكلمه مديلرا ؟ بونكله برابر قافيه لرم ده پك لطيف دوشدي . ميكون ، پرخون ، مسكون ، مجنون ، موزون دگرگون ، كانون ، جيحون ، وارون ، كمون ، مضمون ، قانون ،

افلاطون ، هله كمون همان ديه بيليرم كه شمدي به قدر هيچ بر شاعرمك اشعارنده وارد اولماشدر . (۱) حتى امرئ القيس نامنه قسم ايدر م كه زمانه شاعرلرينك عمومي ، طويي بر آره به كلسه كمونك معناسني بيلمك دگل لفظي طوغري تلفظ ايدمه زلر .

شمدي ايش بزم ديوانچه اشعاره بر عنوان لطيف بولقده ، آندن صكره ده طبع ايتديرمك ايچون صاتين آلاجق بر كتابجي آرامقده در . اك گوزل ، اك ظريف اسملري ده بزدن اول نشر آثار ايدن شعرا يقالامش . بزم اديب اريب همان باشلي باشنه بر شعر دگر ايكي نامي ده كنديسي آلمش (سانشات وجدان) (صدای دل) بو ايكي كلمه عاداتا سنوحات شاعرانه دنلر . اي بزه نه قالدي عجا بن ده (نوا) ديسه م ! يا معذبك بري چيقارده اوست طرفنه (صوغوق) وياخود آلت طرفنه بر (بارد) لفظي قويه جق اولور يسه يارب ! نه عنوان بولسه م ؟ (آوازه وجدان) ديرم . هله شوني بولدم . ذاتاً هر شاعرك منظوماتي برر آوازه وجداندر . شمدي ايش كتابجي به قالدي . حريفلر اثرمزي ايشيده جك اولورلر ايسه حق تمثيلي قازانمق ايچون مطلقا بربرلريله بوغاز بوغازه گليرلر آ؟ لکن بز اعتدال دي محافظه ومنفعتي درپيش ايتملي يزكه حريفلرك دام اغفالنه دوشوب ده اسير اوليه لم . بو گونكي گونده هر شئي شاعرانه دوشونه بيلير ايسه كده منافع ماديه ني شاعريتن تجريد ايتمليدر . صحيفه سي بر ليرادن آشاغي بابام اولسه ويرم . يازمه اوله رق قرق اوچ صحيفه موجود . مثل بوني ايسترسه سكسان آلت صحيفه به ابلاغ ، ايسترسه آلمش درت صحيفه به قصر ايدر . اوراسي كندی بيله جكي شي . بن قرق اوچ نفر ليرا ايسترم . مقاوله مك برنجي شرطي كتابمك

(۱) مكر كه تحت القلمه ده كاشكل صاتان شاملرك دكانده استعمال اوله .

غایت نفیس و مزین بر قافی حائر او نقلغی ایچون مطلقا مهران ویا هیچ دکلسه طوزلی یان مطبعه سنده دستکاه تمثیله و ضعی متضمن اوله جقدر . هایدی شاعر افندی آرش !..... آرش ایلری آرش بزمدر فلاح !.....

فسمی برازدها سپورهیم . شو پانطولونک دیزنده کی لکه نی قالدیرمه ز . پوتینک بر طرفی آزاجق چاتلامش . گوریورم البسه مز سرتا پیا بزه چوقدن الوداع ایله اخبار تجدد ایتدیلر ایسه ده - چوغی کیتدی آزی قالدی . هله شو قرق اوچ لیرانی اله آلام . کلبه اخزانمدن بر شخص مجهول اوله رق خروج ایده جگم . فقط بر سردار مظفر کبی بر شاعر شهرت آور اوله رق عودت ایده جگم .

ایکنجی فصل

کتابجی اراکلک دکاننده (کندی کندینه)

آه ! شو خصایص وجدانیه دن بیخبر حریفلر شو مختکرلر ! صباحدنبری باب عالی جاده سنده باش اورمدق کتابجی دکانی قالدی . افکار و معلومات ناشرلری آره سنده بو قدر احمق آدملرک بولندیغنه انسانک اینانمیه جغی گلیور بو حریفلر اخذ و اعطالرینی تشکیل ایدن وسائط عالییه دائر ذره قدر معلومات صاحبی دگادرلر . شعر ! شعر !..... بو لفظ قاله آلنجه او بدبختلر یوزمزه قارشی خنده زنانه نگاه ایتمکه بیله جسارت ایدیورلر . حتی بو تریبه سزلدن بری اشعاری طبعه وساطت ایتدیگی حالده کندینه اوسته قاچ لیرا ویره جکمی صورمق کبی بر گستاخلقده بولندی بویله بر شی شایان ضحک اولماش اولسه انسان آسفندن عادتاً آغلایه بیلیر ایدی . آه ! پدر ! شعر خصوصنده بو

قدر جهلک ایله برابر شو حریفلره نسبة سن سن عادتاً فضولی دگلسه ده روحی بغدادی ویا طالب آمدی عد اولنه بیلیرسک . طور باقه لم . ایشته کتابجیلرک قافله سالاری و اکثر ادبانک واسیطه آثاری اولان آراکل افندینک ده دکاننه کلدک . گورهیم سنی شاعر . تأثیر حدتدن بر شکل عباست آلمش اولان سیما کی لطیف بر تبسمه تهیته ایله و حریفه کمال ظرافتله بیان مرام ایت . آه ! فکر و ذکانتک عادی بر تاجر قارشیسنده تکاپویه مفتقر اولیشی نه قدر سزاوار اسفندر . آمان شو فکری جزؤدانمه قید ایدهیم ده آقشام بو عنوان ایله بر منظومه بلیغه وجوده گتورهیم . ایچری کیره رک - افندم ! بنده کز کلدم که .

— (کتابجی آراکل دکاننده کی مأمورلردن برینه) سلانیکده کی وطن کتبخانه سنه جب کتبخانه سنک یگرمی دردنجی جزؤندن سکسان دانه گوندرکز .

شاعر — افندم بنده کزک بورایه کلمکدن مقصدم .

کتابجی آراکل - مغنیساده کی کتابجی حسن افندی یه الی (فیلوقسرا) رساله سی (ینه اوکنده کی دفتره باقوب دوام ایده رک) آنقره یه سکز دانه معیار سداد ، بروسایه اون آلتی دانه (منسوجات حریرییه حقنده معلومات رساله سی) ارضرومه سکسان دانه (چای وعنبر رساله سی) ساقزه (دیشلرک حفظ صحتی حقنده وصایای نافعه) رساله سی گوندرکز .

شاعر — افندم مساعده ایدرسه کز .

کتابجی — (ینه دفتره باقه رق) مطبعه یه خبر ویرملی . (نفحة الادب ایله (صحفة الحلب) ک سکزنجی طبعنه باشلاسونلر . زیرا ایکیسندن ده پک آز قالمش .

شاعر — افندم سزه بر شی عرض .
 کتابچی — ادرنه یه (گل یاغناک طریق استحصالی) رساله سندن
 ۱۰۰ عدد گوندرك .

سوق مأموری — بر دانه دن بشقه قالماش .

شاعر — افندم مشغول ایسه کزده بر ازده .

کتابچی — نه استیورسکز افندم

شاعر — شو گتیردیگم مسوده یی وساطتکزله نشر ایده رك عمرمك
 استفاده سنه باعث اولور ایسه م کندیمی بختیار عد ایده جگم .

کتابچی — فلسفه یه و یا امور عدلیه یه دائر بر شیمیدر ؟ تأسف
 ایدرم که بویله شیاره کیمسه پاره ویرمیور . ذاتاً بو یولده موده حکمنی آلان
 اثرلی اشترايه کیمک پاره سی کفایت ایدر ؟

شاعر — خیر افندم خیر ! بنده كزك اثرم شعره متعلقدر .

کتابچی — او یله ایسه بنده كزی عفویورکز پك مشغولم .
 (مأمورلردن برینه) پارسیخ بو صندوق شمدی گوندركله لی . گیدرکن
 مهران مطبعه سنه اوغرایك ده عاشق چلبینك ایکنجی جلدی چیقوب
 چیقمدیغنی خبر آلاک .

شاعر — بلکه بو مسوده نك شمديلك يالكز بر قسمنی طبع
 ایتدیرمکه راضی اولورسکز . شو « بر بدبختك الام عشقیه سی » عنوانلی
 پارچه یی ویرهیم قرق بش بنددن عبارتدر .

کتابچی — (اوشاقلردن برینه خطاباً) آوادیس ! بوندن صکره
 صباحلری دکانی بو قدر ایرکن آچمیک ؛ زیرا بیهوده ایشلر ایچون گلوب
 کیدنلره مرام آکلاتمقدن سپارشاری حاضرلامغه وقت بوله میورم .

شاعر — نصل ؟ بزه یوزینی می چویردی ؟ گویا بز هیچ بر شی
 سویلمامشز ! آدم دگل ده گولگه ایمشز کی طورانیور . لکن طور .
 بن البته سندن انتقامی آلیرم . بن (افکار و ذکا مختکرلری) عنوانیله
 بر هجویه نشر ایده ایم ده باق . آنی اوقودیغک وقت حدتندن کتابلرینک
 اک اوست رافنه قدر صیچراسک . شو تاجر یورکلی حریفه بر نگاه
 استحقار عطف ایتدکدن صکره بر طور غرورآمیز ایله یازیجینک
 یانندن کچه یم ، و بو محصولات فکریه مختکرینک معاوننده تحقیر
 آمیز بر نگاه عطفیله شو منخوسلرک چهره استهزانمارینه ذره قدر اهمیت
 ویرمیورک طیشاری چیقیم . ها شو یله ! جسارتکی طاقن . شمدی ده
 قپویی آرقه مزدن شدتله قپایالم . (کوت !) یا رجم بیک شکر ! شو منخوس
 حریفلرک عذابندن قورتلدق .

اوچنجی فصل

مطبعه ده

بز ضعیف ایدک . حدت ایدیور ایدک . لکن شمدی ده ائی بر شی
 دوشوندک . زمان بزى آکلایوب ماهیتمزی تقدیر ایدنجه یه قدر کندی
 کندیمزک ناشری اولمالی یز . صانکه نه ضرری وار ! طبع ایچون ایده جگمز
 مصرف نهایت اون آیده اولدقچه ایو بر تمتع ایله برابر ینه کیسه مزه
 گیره جک دگلمی ؟ فی الحقیقه شوراده بوراده بزى براز طولانديره جقلرینه
 شبهه یوقدر مع مافیله ینه کار وار . ایش بر کره انظار عامه یه عرض
 اولنمقده در . لکن شو مرتبلرده حقیقه جاهل شیلر ایمش . نصل
 اولیورکه بر آدم بو درجه لرده کور اولسون ده طاء یرینه هاء دیزسون . نا ایشته
 (ناطق) یرینه (ناهق) اولش . دقت ایتمیه جک اولسه ق دوغریسی

پك گوزل بر چهره پیدا ایدردك . فقط كتابك هیئت مجموعه سی گوز اوکنه آنیرسه حیران اولماق قابل دگل . عنوانلرمز بیوک حرفلر ایله دیزلش اولدیغندن الی آدیم مسافه دن اوقونه بیلیر . یا شو قابك لطافتی ، یا کاغذك نفاستی اسممرك خادم ابقای نام اولان شو ورقپاره اوزرنده مطبوع بولنمسنك بو ایلك دفعه سی ایسه ده صوك دفعه سی دگلدر . شهرتمز تزاید ایتدكجه نامز دخی شهرتکیر آفاق اوله جغندن ، ایلروده اسممز جسم اعلان کاغدلری اوزرنده بر عشیر ذراع قالنغنده جلی حرفلره طبع اولنه جقدر . اونه ؟ بریسی اسممزی آکدی . ها مصحح ! مرتبلردن بریسیله قونوشیور . طوغریسی یا ناهق ایله ناطقی فرق ایتمیان جاهل مرتب بو قدر دقایق حکمییه پی حاوی نشیده دن پك چوق شی آکلایه جق . لکن نه اولور ؟ مولیه ر کندی اثرینی آشچی قارییه اوقویوب فکر و مطالعه سنی صورارمش . کاظم پاشا نوهوسلك زماننده کی اشعارینی آیوازه اوقویهرق بکنوب بکنمدیگنی سؤال ایدرمش . ضیا پاشا مرحوم لالاسنه بیله شعرنی بکندییره مزمش . آی ! مصحح کولیور ؟ آکلادم . بوده بر حیوان . آدم سن ده . بنده طوردم ده بو قدر معالی پی شامل اولان ایباتمک ماهیاتی اوله بر خر لایفمک آکلاماسندن آز قالدی متأثر اوله جقدم . هله شو صوك صحیفه پی ده کمال دقتله گوزدن کچیره لم .

دردنجی فصل

کتابجی دکاننده (کتاب کندی کندینه)

دردت هفته ده کچدیگی حالده حالا بر نسخه بیله صاتلمدی . غریبدرکه (یمک) کتابندن وعاشق چلبی خرافاتندن یومی یگرمی بش

دانه صاتیلیور . آه ! خلقمرك قسم اعظمی شکپرور قسم متباقیسی ده حسن طبیعتدن بیخبر . بنم شمیدیک مدار تسلیم شاعرم ناظممدر . آشنالرینه اهدا ایتمک ایچون یومی بش اون دفعه بورایه گلوب بندن بش اون نسخه قالدیرمسنه انحصار ایتدی . بو حال هنوز برحیات اولدیغمه بر دلیلدر . کچن گون دکانه بر قاچ بیانجی کلمشیدی ... بنم شاعرم ده اوراده بولندی ... النی بکا طوغری اوزاتدی ... صحیفه لرمی قارشیدردقدن صکره بر قاچ یرینی جهراً اوقودی ... و بیانجیلره ایشتدیرمک ایچون بو کتاب پک فوق العاده بر شی ایمش ... هله شو پارچه سی نه لطیف ؟ نه سلاست ؟ نه تناسب الفاظ ؟ دیدکدن صکره کتابجی یه گوزیله اشارت ایدره ك بو کتابک فیأتی نه در ؟ نصل ؟ یارم مجیدییه می ؟ بو قدر لطافت ، بو قدر زینت ایله اون غروشه نصل ویریلپور ؟ شوندن ایکی دانه ویر .

نه فائده که بیانجیلر دسیسه پی یوتمدیلر . حریفلر یا صاغر ایدیلر و یا خود مدنیتک درکة سفلاسنده بولنیورلر ایدی . بریسی چفتجی ایمش کبی بر ذراعت کتابی ، اوبری ده پک ای بیلیورم مختصر بیله اوقومامش ایکن طوتدی ده بر مطول آلدی . طور باقه لم . بر طشره لی گلیور . هر شی کندیسنه شایان حیرت گورندیگندن والهانه خرامان اولیور . شمیدی کتابلره دقت ایتمکه باشلادی . الحمدلله النی بکا طوغری اوزاتدی . قلم مسرتله حرکتنی آرتدرمغه باشلادی . چشم کبود فامیله بنی معاینه ایدیور . ای شخص خاطر نواز سنی نه قدر سومگه باشلادم .

کویلی — کتابجی افندی ! بزم چو جق بو کتابدن اوقومق اوگر نه بیلیورمی کتاب — آه ! شمیدی حیرتمدن طونه جغم . مکر بنی الفبا جزوی ظن ایدیورمش . شو کویلیلر نه قدرده محدود فکری حریفلدر . هر

گوردکلری کتابی الفبا جزوی ظن ایدرلر . آه ! شاعرم بنم نه قدر
اضطراب ایچنده اولدیغمی بیلسه .

بشنجی فصل

غزته حانه ده مؤاخذلرک ماصاسنده

بز همان اوتوز کتاب اولدیغمز و هر برمزک یاننده محرره توصیه
ایچون بر صورت تعظیمکارانه ده یازلمش برر مکتوب بولندیغی حالده
شو ماصه نك اوزرنده محررک نظر التفاتنه قاچ گونلردر که انتظار
ایتمکده یز .

علوم و معارفک قبله نماسی حکمنده اولان مؤاخذ فصیح البیان
صند الیه سنده آیاقلرینی اوزاتمش اولدیغی حالده اوتوروب صاووردیغی
توتون دومانلریله اوطه سنک ایچنده طبقات سحابه نظیره لر یاپیور . آه !
ینه انتظار ، ینه قسوت قلب . لکن طور ! طور ! طور باقهلم . ظالم
خواب و خیالندن او یانیور . بزه طوغری توجه ایدیور . بزه ملتفتانه
بر نظر عطف ایدیور . شمدی بنی مطالعه یه او رتبه طاله جق که رفقامک
هپسنی اونوته جق ، او صاحب فکر عالیدر . یارین غزته سنده بنم حقمده
ایکی اوچ ستون گور یله جکدر . عالیجناب آدم . سکا شکرانمی عرض
ایتمگه امکان اولسه . بنی ینه ماصه سنک اوستنه براقدی . نه دیمک ؟
آمان یارب ! ایچری یه بر یهودی گیدی . النده ده بر ترازو وار . آمان !
آمان ! ! بو نه اوله جق ؟ هپمزی او پیس ترازونک گوزینه طولدیردی .
ایواه ! فرسوده کتابلر صاتان یهودی ایمش !

آلتنجی فصل

فرسوده کتابلر صاتیلان دکاننده

آلتمش پارهلق کتابلره مخصوص صندوقده ! بن ! بن ها ! بو
صندوقک ایچنده ب . س امضالی برر ومانک او دکاننده بولنان اوچنجی
جلدینک یاننده اوستومده ده بغدادده باصلمش و قانی بیرتلمش (خواجۀ
اول) اسمنده بر کتاب وار . اوخ هله بریسی قارشیدردی . هله او کوفلی
کتابلرک آره سندن براز بعید دوشدم . تأسف اولنور . بر رشدیله شمدی
(قاری قوجه) مصالندن بر کتاب آلدی . بر قادین ده (یریوزنده
بر ملک) حکایه سی آلیور . بنی کیمسه ایسته میور . شو آنده بریسی بکا
النی اوزاندی . سکا تشکر ایدرم ای بنی بو اسارت سفیلانه دن قورتارمغه
عزم ایدن عالی جناب ! ایواه ! مکر بکا اوزاتیلان ال ظالم اسکیچی
یهودینک ایمش . آلدی بنی یره اوریور (سفیل مال !...) دیور .
(سنی یازانک الی قیرلسون) دیور . آی بنی قالدیردی ! یگرمی پارهلق
کتابلره مخصوص اولان رافه قویدی . حتی ده یوقمی یا ؟ ایچنده آفیون
قافیه سنده شعر اولان بر کتاب ایشته بویله رافارده خاموشانه چورور گیدر

یدنجی فصل

بقال دکاننده

آه ! شکوفه نوبهار عنوانلی قصیده مک ایکنجی صحیفه سندن یاریم
کله قاشرینه بر ستره یاپدیلمر . (حاجی بابا) ردیفنده اولان غزلم بر پارچه
پاصدیرمه یه یتاق اولدی . نوبهار غزلم ایکی صوجق پارچه سنه صارلدی

ایشته بریسی ده گلدی موم ایستیور . موی بنم شعله جواله عنوانلی
قصیده مک ایلک صحیفه سینه صاردیله . آمان یارب ! موی آلان آدم
بنم شاعرم ! بنی نظم ایدن . یعنی بنم والدیم . بیچاره آدم ! نه حزن
افزا بر سیا پیدا ایتمش ! یا قیافتی ؟ کویا البسه سی سیای حزن افزاسندن
اقتباس کدورت ایتمش . آه ! بنی طانیدی . بر گوز یاشی ده بنم
یدنچی بیتمک کلمه سی اولان بدبخت لفظنه اصابت ایتدی .

نتیجه

دونک طولاشدق ینه بورایه عودت ایتدک . پدرک تمامیله حتی
وارمش . بر انسان ایشته شعر ایله باشلار ایسه نهایتی ینه پرنچجی
مغازه سنه چیقار . وقتیله بقاللق ایله ایشه باشلایه ایدک شو وقت
کهولتمزده ایستدیگمز قدر شعر ایله ده اشتغال ایده بیلیر ایدک . آه !
هوس شبابت ! دائما خیالات آردندن قوشار ، دائما حقیقتدن تباعد
ایتمک ایسترسک . وقتیله شعره هوس ایتمیان پدرلرک حالا شعرك عدو
اکبری اولدقلرینک سر و حکمتی شمدی اداریک ایتمگه باشلادم .

Mecmua-i Ebu'z-Ziya, IV, 44, İstanbul 1302, sh. 1393-1402.

MUHALLEFÂT-I ŞİNASİ

مخلفات شناسی

(و احوال خصوصیه سی)

شناسینک وفاتندن اون گون صگره اوغلی حکمت شناسینک هنوز
سکز اون یاشنده بر طفل معصوم بولنمسنه مبنی ، ترکه سینک قسمت
عسکریه معرفتیه تحریری تقرر ایتمشیدی .

زوجه مطلقه ، چوجغه وصی و مفتی بکر افندی ناظر تعیین ایدلمش
اولدقلرندن ، ترکه آنلرک حضورنده تحریر اولنه جقدی .

مصطفی فاضل پاشا شناسینک بر دوست صمیمی اولدیغندن ،
حیاتنده آکا ابرازدن خالی اولدیغی آثار مودتی وفاتندن صکره ده اوغلنه
ابدال ایتمک استیوردی . بناء علیه مفتی افندی بی جلب ایله کتابخانه سندن
وقتیله مرحومک استعاره ایتمش اولدیغی بعض مؤلفاتک ، سائر مؤلفات
ایله برلکده ترکه یه ادخال ایدلمسنی و فقط ید اخرایه کچمامسی ایچون
مزادده کندی حسابنه آرتیریلهرق بو صورتله ده ، نفعاً لیتیم ترکه نیک
یکونی قبارتمق ایستدیکنی و بو ایشی ده بکا حواله ایده جکنی سویله مش
ایمش .

مفتی افندی ایله سویلشدیکی گونک آقشامی کمال ایله برابر بزده
چاملیجه یه کیتمش ایدک ، نزدنده اثبات وجود ایدر ایتمز پاشا بگا

خطاب ایدرک :- بو آقشام کلدیگه اصابت ایتدک. بن سکا یارین خبر گوندوره جکدم ؛ خیرلی بر خدمت کوردیرمک ایستیورم، جمعه کونی شناسی مرحومک ترکه سی اجرا اولنه جقمش . اوراده بولنه جقسک. مرحومه بر قاچ پارچه کتابم واردی . شبهه سز کتابلری میاننده در یونس افندی پوصله سنی ویرسون ، آنلر ترکه یه ادخال ایدیله جک . سن مزادده بنم نامه آرتیره جقسک . مزایده خصمانه ده اولسه کتابلر سنک اوزر گده قالمیلدر . بو صورتله ده چوجغه بر خدمت ایدلمش اولور . - دیدی .

ایرتسی گونی کتابلرک پوصله سنی یونس افندی دن آلدیم . علی شیر نوائینک کلیاتی ایله ، (قابوس نامه) نامنده موزون بر کتاب . برده فارسی العبارة (ایران قدیم تاریخی) وسائر بر قاچ کتابدن عبارت ایدی . پوصله ده کتابلرک خذالرینه وقتیله قاچ غروشه اشترا اولندقلری یازلمشدی . (ایران قدیم) تاریخی خذاسنده ده (یوسف کامل پاشا حضرتلری ایچون اشترا اولنه جق) عبارسی محرر ایدی .

پوصله یی آلدقن صکره تکرار پاشایی کورمک اقتضا ایتدی ، چونکه شناسی نامنی طویان صحافلرک اوشوشمه لری محققدی ، آنلرک الندن کتاب قورتارمق ایسه ایجه صاواشمغه متوقف اولدیغنی بیلیرم ، برده کامل پاشا نامه آله جق کتابک قیمت مادیه و معنویه سی کی ، پاشانک درجه سخاسی ده بنجه مجهول ایدی . بناء علیه نه یایمقلغم لازم کله جکنی پاشان استیدانه مجبوریت کوردم .

ایران قدیم تاریخی شناسینک کندی مالی ایتمش . کامل پاشا کتابی بیلورمش ، آلمق ایسته مش ، پاشا دیدی که : « صحافلر البته بونک قیمتنی بیلیرلر . هر قاچه چیقارسه بشن دها ویرر ، آلیرسک ! شاید انشته بهاسنی چوغمسر ایسه بن آلیرم . » -

بو مأذونیت اوزرینه جمعه کونی بعدالظهر ایکنجی دفعه اوله رق صرمه گیرده کی اوه کتدک . بعض اصناف ایله صحافلر کلمشلر ؛ شناسینک وفات ایتدیکی اوطه ده کتابلری تشهیر ایلمشلردی .

قپودن کیریلنجه صول جهته بر یوککک واردی که ، بونده قارمه قاریشق بر حالده بر چوق البسه بولنیوردی ، برر برر چیقارمغه باشلادیلر . همان برر ایکیشر دفعه کیلمش آلتی یدی پارچه (میر) کاری ستری ایله اوچ درت (راد نغوت) ایکی (فراق) ۲۰ قدر (ژیله فانتیزی) دیدکاری ایپکلی اقمشه و قطیفه دن معمول یلک ، ینه بر او قدر پانتالون ، قوطیلرندن چیقارلامش بر ایکی دوزینه کومک ، آلتی یدی فس ، دوزینه لرله چوراب و مندیل اوطه نک اورتیه سنه بیغلدی . بونلرک آلتنده ده اوزرلرنده کی قوشاقلری آچلماش (سامافور دومارسه ی) اسمنده کی مارسلیه غزته سندن بلکه درت بشن یوز نسخه ، بر چوق فوطوغرافی ، بشن اون چفت پوتین ، درت بشن دانه باستون ، بر قاچ شمسیه ظهور ایتدی . برده ژان ژاق رصونک (دیکسیونر دو موزیق) اسمنده فرانسر املائی قدیمی اوزره مطبوع بر تالیفی ، بر جلد (اخلاق علائی) و یازمه ، فقط غزلیات قسمی ناقص بر نفعی دیوانی ده چیقدی که ، ایلک ورقنک ظهرنده (محمود ندیم بن نجیب پاشا) عبارسی محرردی .

برده بر چکمه جه واردی که ایچنده پارسده ایکن والده سنه کوندرمش اولدیغی مکتوبلرله ایکی قطعه (دا که روتیب) اصولنده یاپلمش تصویری بولنیوردی . دیمک که والده سی اوغلندن کلان مکتوبلرله تصویرلرینی بو چکمه جه ده حفظ ایدرمش . ایچنده بشقه بر شی یوقدی .

ترکه ناظر یله وصیه دخی اوراده بولنیورلردی . ابتدا یاتاق و مفروشاته متعلق اشیایی آرهدن چیقاردیلر ؛ صگره ده البسه لر مزاد ایدلدی . آنلرک

مشتريلىرى ماللىرىنى آلوب كىتكىدىن صىگرە نوبت كىتابلەرە كىلدى. قىصرىيەلى محمد افندى ايله عاكف افندى و چرچىلى حلمى افندى اسمىندە صحاقلردن اوچ ذات كىلمىش ايدى. كىتابلر ك اكرى ديوان ايله تارىخە متعلق تركجه و فارسى مەدوناتىدن نسخ نادرە ايدى. خصوصاً كافەسى دە يازمە ايدى. بو جەتله ايدىجە قىمتلى صاتلدىلر. نەهايت مصطفى پاشايە عائد اولان كىتابلر اورته يە قوندى. على شىر نوائى كىلياتنە قىصرىيەلى اول مزاد ۶۰۰۰ غروش ديدى، نەهايت يدى بىك كسور غروشده، پاشانك حسابنە اوله رق بىم اوزرمده قالدى. قابوسنامە ايله دىكرلر ده بىك بش يوز غروشە قدر آرتىرلدى. ايران قديم تارىخى ايسە ۷۰۰ غروشده كذا بىندە قالدى. نفعى ديوانيله اخلاق علائى ترجمەسى و روصونك موسيقى لغتى دە كندى حسابمە آلم. (۱)

صحافلر كىتابلىرىنى آلوب كىتكىدىن صىگرە قىيونك صباغ جەتتندەكى يوكلكى آچدىق. بونده شناسىنك آثار و محرراتى و صرف ذاتنە عائد مکتوبلر بولنىوردى.

بونلر ك ا ك مهمى قاموسنك مسودات و اجزاسى اوله رق بر تخته سىندوقده صره سىلە موضوع ايدى. آثارى مياننده برده (صرف ونحو تركى) سى چىقدى. بونلر ناظر ك راييله و صيه يە تودىع ايلدىك. بر چوق مسودات ظهور ايلمشيدى كه اكرى، بر طرفى ياكلش باصلمش تصوير افكار نىسخلر ينك آر قە جەتتە يازلشدى.

تصوير افكارده نشر اولنمق اوزره يازلش؛ و فقط معارف نظارتى طرفندن طبعنە مساعده ايدلماش پوليتىق مقاله لر دخى بو اوراق آرەسندە ايدى.

(۱) اخلاق علائى كىتابى منقارن هودت ايدركن ردوس مدرسه سلجانيه سته وقف تقى ديوانى ايسە يادكار اوله رق الان محفوظدر.

شناسىنك طرز مساعىنى اوكرنمك پك مراقم ايدى. واقعا كمال صورت اشتغالى حكاية ايدردى. فقط اوده نشر ايتدىكى مقاله لرى نصل يازدىغى كورمامشدى. بو غير منتشر مسودات و برده ترتيب تصحيحلرلى محررك قوه تاليفيه سىلە سلامت قريحه سنى پك كوزل ارائه ايدىوردى. چونكه بو مسوده لر هر بر كلمه يى عادتاً تحليل ايدرجه سته دور و دراز ذهننده تدقيق ايتدىكى صكره يازلدىقلىرىنە بنفسه برهان ايدى. زيرا اكثر تصحيحلرلى، دها قوتلى بر عبارە تشكيل ايتمك ايدچون، دها لزوملى، دها زياده وضوحه خدمت ايدن بر كلمه علاوه سندن عبارت ايدى.

مطلقەسى، شناسىنك سايه تربيت و معرفتندە تزيين ذات ايتمش بر قادين ايدى. باخصوص غايت فطين اولدىغىدن فكر سياستجده زمانىنك پك چوق رجالنه اثبات رجحان ايدە جلك بر مزيتده ايدى.

بو خانم شناسى يە قلباً مغبر بولنىوردى؛ و بونده ده حقىلى ايدى. چونكه شناسى استانبولى ترك ايتدىكى گوندىن استانبوله عودتله كندىنى تطليق ايلدىكى كونه قدر سوقاغه چيقمامش، و فى الاصل سلطان محمود ثانى زوجاتندن (تريال خانم) دائره سنده پرورش بولش بر نادره جمال و كمال اولدىغى حالده زوجنك مدت غيبوبتندە وليه نعمتنك سراينه بيله كيتامش. بناء عليه رفيق حياتنە مادة اثبات انقياد ايتمش؛ معناً صدق و وفاسنده ثبات ايلمش. ناموس و حيثيت نسويه سنى و حقوق زوجيتى نه قدر لازم ايسە او قدر محافظه ده بولنمش. قباحتى ايسە فؤاد پاشايە، - اوده زوجى ايله پاشا آرەسندەكى صميميتدن خبردار اولسنه مبنى - زوجىنك استانبوله عودتتە وساطت ايتمىنى ملتىس يازدىغى بر استرحامنامە دن عبارت بولنمشدر.

خانم ، مرحومدن قطعاً بحث ایتمیوردی . بنده کندیسنی او کون
ایکنجی دفعه اوله رق گوریوردم . آره مزده هنوز تعاطی کلام بیله واقع
اولامشدی . یوکلکده برده اوفاق بر آرمونی بولنیوردی . خانم بونی
چیقارته رق ، قسام کاتبه خطاباً « بونی ده مزاده قوییکز . قاچه چیقارسه
بکا یازیکز . چونکه مرحومک پک سودیکی بر آرمونسی ایدی یادکار
اولق اوزره بوراده قلمسنی آرزو ایدیورم . » دیدی .

بو وسیله دن انتهاز ایله : مرحوم موسیقی به آشنای ایدی ؟ استفسارنده
بولندم . جواباً : « پک زیاده وقوفی واردی ، حتی پک چوق شریلری نوطه به
آلمشدی . بن نوطه یی کندیسندن اوکرندم . » دیدی . بو جوابدن جسارت
آله رق :

— سزی متأثر ایتیمه جگمی بیلسه م بر شی اوکرنمک ایستردم ؛ مرحومک
طرز مساعیسنی بیلمک آرزو ایدیورم . بو بیوک آدم نصل چالیشیردی ؛
نصل یازاردی ، خصوصاً اوده کی حالی نصلدی ؟ بگا ولو مختصر
اولسون خاطرکزده قالانلری سویلیه بیلیرمیسگز ؟ — نیازنده بولندیغمده ،
محزونانه بر طور ایله : « پکی سویلیم : ذهنناً مشغول اولدیغی و قنارده پک
زیاده مائل شطارت ایدی . آز سویلردی . نکته دان اولدیغیچون بر
سوز سویلدیکی وقت تأثیرینی محاطبنک وجهنده کورمک ایستردی .
آنک نکته پرورلکنه عینیه مقابله اولنورسه عادتاً نشوه یاب اولوردی .
ذهناً مشغول اولدیغی زمانلری پک چوقدی . بونی ده اودن ایچری به
کیردیکی زمان لسان حالی اعلام ایدردی . طبیعی خانه خلقی ده آگا
گوره بر طور آلیردی . اوده قطعاً شماته ایسته مز ، سکون تام حکفرما
اولسنی آرزو ایدردی . ویردیکی امرلر غایت مختصر و قطعی ایدی .

هیچ بر امرینک اجراسز قالدیغنی ایسته مزدی . چونکه قابل اجرا اولیه جق
هیچ بر امرده بولمازدی .

صباحلری یتاقدن قالقنجه گوملکنی ، پانتالونی کیمک ایدی .
یتاقدن قالفه میه جق قدر خسته اولمدقجه هیچ بر وقت کیجه لیکله
اوتوروب کزدیکی گورلماشدر . یازی یازدیغی زمان میندرک کوشه سنه
چکیلیر ، بغدادش قوراردی . یازه جغی شی اوزرینه اولجه ساعتلره
اعمال فکر ایدر ؛ اوطه نک ایچنده بر چوق کزینور و بر چوق سیغاره
ایچردی . بو صره ده کندیسنه لقردی سویلندیکنی ایسته مزدی . و بعضاً
هیچ بکلنلمدک بر سوز سویلر و انک اوزرینه بحث ایدردی . بوده
دوشندیکی شیئ دکشدرمک ؛ ذهننی صاپلانمش اولدیغی شیدن
تجرید و تشخیص ایتمک مقصدیه اولدیغی محققدی . چونکه یکیدن
کیرشدیکی بحثی اکثریا برآنده قطع ایدرک ینه تفکرات سابقه سنه عودت
ایدردی . اوطه ده گزندیکی وقت یاننده بولنلمسسه ، بولنلماسنی ترجیح
ایدردی . بعضاًده اوطه دن چیقیله جق اولسه یاننده قالنمسسه آرزو
گوستریردی . بو وجهله دوشنه رک گزه رک ، یازه جغی شیئ قرازلشدرنجه
اوتوریر ، اولجه بر چوق ساعتلر ذهننی اتعاب مرتبه سنده اشغال
ایتمش اولان بحث نه ایسه آغر آغر و فقط فاصله سز بر صورتده
کاغده نقش اولنوردی . بعضاً بر ایکی سطر یازدقدن صکره آتی
چیزر یرینه بشقه جمله لر یازاردی . لکن صکره ایلك یازدیغنی ابقا
ایله ایکنجی یی بوزاردی .

(مبحوثة عنها) مباحثه سنی بکا سویلیوب یازدیر یوردی . روزنامه دن
جمله لری مقصله کسه رک و کوشه لرینه رقملر وضع ایدرک بربری اوزرینه
قور و جوانی نومرو صره سیله املا ایدردی . او مباحثه نک همان جمله سی

بم قلممدن چيقمشدر ؛ بعد الترتيب مسودات بورايه كلديكندن حالا
بم يازيمله شو صندوقده طورمقده در .

ترتيب تصحيحلرنده پك چوق دقت ايدردي . بعضآده بكنمديكي
بر كلمه نك يرينه بر بشقه كلمه بولق ايچون يارم ساعت دوشنديكي
اولوردي . بر مقاله ده عين كلمه يي قوللانماغه پك زياده دقت ايدردي .
گاه بوزديغي كلمه يي تكرر ابقا ايدردي .

كاغيده ، قلمه ، مركبه هيچ اعتنا ايتمزدى . شو كورديكگر يшил
حقه يي پارسده تحصيلي بيتوروبده عودت ايتديكي صره ده (فيروز
آغا) عطارندن آلمش . بن كنديسيلىه ازدواج ايدوبده بو اوه كلديكم
كوندن برى بو حقه يي طانيرم . قلمنى ، الده طوتيله ميه جق قدر
كوچولمكجه يگيله مزدى . حسن خطى يوقدى . يازيسى قريق
دوكوك ايدى . فقط هر كلمه نك حق حروفنى تاماميله ايضا ايتديكندن
مرتبلر اوقومقده زحمت چكمز لردى . كمال بكك يازيسنده كى لطافت
و متانتته حيران اولديغنى اعتراف ايله برابر ، كرفت يازديغى ايچون
مرتبلر ك ترتيب خطاسنده خيليجه ياردم ايتديكى سويلردى .

كيجه هيچ يازديغى كورلماشدر . حتى ايرتسى كونى يازه جغى شى
ايچون مراجعتته مجبور اولماقجه انه كتاب بيله آلمازدى . آقشام طعامندن
صگره يارم ساعت قدر آرمونيسيلىه وقت كچيرمك معتادى ايدى يازيسى
صباحلرى يازار و مطالعه سنى اوكله طعامندن صگره ايدردي .

طعام خصوصنده مشكلپسند دگلدى . كنديسى پك آزشيله اكتفا
و طعامى غايت آغير ايدردي . يمكده صودن بشقه بر شى ايچديكى
و اوه مسكراته متعلق بر شى كتيرديكى كورمدم . يمكدن صگره بر و يازى

يازديغى صره ده ده ايكي اوچ دفعه شكرسز قهوه ايچردى . صباحلرى
بيوك بر فنجان سودلى قهوه ايچمك و بر ديلم قزاردلمش اتمك ييمك
معتادى ايدى . «

خانم بو ايضاحات و معلوماتى اويله بر صورتده ويريوردي كه
او آنده كى تحسستى سياسنده اوقونيوردي . بو بيچاره قادينك ،
آنك گي مفخر مخصنات بر صاحبه حسن و آنك شناسى طرفندن
غريب بر كبر و فكه فدا ايدلمش اولسنه انسان نه قدر حيرت ايتسه آذر .

قادين ترك ايدلمش اولسندن طولايى او قدر منكسر اولمشدى كه ،
قلب مجروحى اولنجه يه قدر التيام بولامشدى . مع مافيه اوده عظمت
نفسنى محافظه ايديور . تخوتنى هيچ بر صورتله كسر ايتميوردي ،
بو قدر ايضاحات آره سنده (مبحوثة عنها) مسئله سيلىه (نوطه) فخره سندن
بشقه نفسنه تعلقى اولان حالاتدن بر كلمه سويله مامشدى . طبيعى بن ده
حسب الترييه خانمك دل رنجورينى بر قات اينجتمش اولماق ايچون
بحثى احوال خصوصيه سنه انتقال ايتديرمك ايستمدم .

والده سنه يازديغى مکتوبلر ك بولنديغى چكجه ده Daguerrotypie دا كه
رهوتيبى اصوليله آنمش اولان تصويرينى برآى استنساخ ، استعاره ايتمه
مساعده ايتمسنى خانمندن رجا ايلديكمدن ، ايكي سنى ده بكا توديع
ايلدى ، كه اليوم شناسى مرحومك ايدى مشتاقانده متداول اولان
رسمى آنلردن مستنسخ تصويردر .

شناسى بو رسمنى پارسده صقالتى تراش ايتديرديكى زمان آلديروب
والده سنه گوندرمشدر . بو تراش ماده سينك ، مؤخرآ على پاشا طرفندن
بر مسئله حالنه قولنديغى و (رتبه سينك رفعى ، معاشنك قطعى ، مأموريتندن

دفعی (کلمه لرینی حاوی مسجع بر (بیورلدی) ایله شناسینک مجلس معارف اعضالغندن عزلی مشهوردر .

بو رسملردن اک گوزلی شناسینک (پروفیل) ی تصویر مسمی در . دقت ایدلسون ! بر جبهه عریضه آلتنده موضعلری تومسک اولان قاشلرینک اوچلری یوقارییه مائلدر . مبهمیت فکریه ترجمه ایدر لطیف بر بایغینلق نشر ایدر کوزلری ایسه الهه کاغد قلم آلدیغی آنده ادای طبیعینی بر عزم متینه تحویل ایله اجرای افعال ایدنلره مخصوص کسکین بر نظر حاصل ایتدیکی آکلاشیلیر . ذاتآده اوپله ایدی . آنک نگاه وابتسامنده بیله بر احتشام نخوتکارانه مندمج ایدی . مستهزی اولدیغی حالده استهزا اشراب ایدن تبسمنده بر عظمت مشاهده اولنوردی ، یوزنده کی مخدبیت اکثر ارباب تجبرک خواصندن اولان مهابتی حصوله کتیر مکده ایدی .

شناسی ، اواخر عمرنده ضعف اعصاب ایله عدم انتظام تفکره مبتلا اولمشدی . اوائل نشأتنده ایسه فوق العاده دینه جک بر مکانت ایله متصف ایدی . بو حال هر صاحب عزم و متانتده گوریلان تخشن دماغ الجاآندن ایدی ؛ نته کیم مؤخرآ دماغنک تلینی ایله عکس حال کورلمش و سبب موتی ده بو اولمشدر .

قوای ماده و معنویه سی کمالده ایکن یازدیغی شیلره باقیله جق اولورسه تفکرات و ملاحظاتنده کی قوت و اصابت پک واضح صورتده کنندینی گوستریر .

شو عباره سنه باقگزر :

« نوع بشردن اول فردکه حق ایله خلق عندنده افعالندن منفرد اوله رق

مسئول اولدیغنه معتقد اوله ، مسلك حقانیتده ثبات جهتیه فرید اولق وظیفه سیله مکلفدر . »

قولیله گویا که نفسی تعریف ایتمشدر .

طبعاً مائل سکون اولدیغندن ، اکثریا متفکر گورینوردی . آرسویله مک قیصه جمله لرله سویله مک ، فقط سویلیه جکی شیئی غایت موضح و قطعیت افهام ایدن طور وادا ایله افاده ایتمک شانندن ایدی ، سوزینک قوت وجدیتنی اخلال ایده جک حشو کلامده بولنماغه بالخاصه اعتنا ایدردی . گولسی تبسم طرزنده ایدی . لکن ابتسامنده ده بر مکانت علویه مخفی ایدی .

هر هانکی بحثه گیرسه اعتدالی محافظه ایتمک خصیلت فوق العاده سنه مالک ایدی . بو سیله در که خواص اقناعیه سنی مغلوب حدت اولقسزین حسن استعماله موفق اولوردی . جاهلانه و عنودانه مقابله ده مصر اولان شخص مباحثه قارشنی نه مناظره دن ، نه ده نزاهت تربیتکارنه دن آیریلیردی . هله جدی شیلرده بر نوع اعلان عجز دیمک اولان تزییف واستهزادن عادتاً نفرت ایدردی . حتی شو :

« ابنای جنسنی بلا موجب استخفاف خفت عقلدن نشأت ایدر که حقیقتده استخفافه شایسته در . »

قولی که معهود « مبحوثة » عنها مباحثه سی صره سنده لسانندن صادر اولمشدر . دائم الاتباع بر دستور حکمت اوله رق تلقی اولنمغه لایقدر . تهکم و تزییفده ده بولندیغی واردر . شو قدر که مجبول اولدیغی علو مزاج سائقه سیله استهزالرینی ده دستور ادب اوله جق بر اسلوب ظریفانه

ایله اجرا ایدردی . آنک ایسه اک پارلاق مثاللرینه سالف الذکر (مبحوثة عنها) مباحثه سنده تصادف اولنور .

جمل آتیه ، که لایتغیر الاحکام برر دستور حکمت و حقیقت مزیتنده در . مباحثه معهوده صره سنده ایراد ایتدیکی اقوالدندر :

« سندی باطل اولور ؛ باطل اولان دعوانک » موزونددر .

« ممیزکه بر حا کمدر ؛ مدعی صفتنده کورینور ایسه غرض خالصدن ، ویا تمیز ناقصدن عاری دگلدر . »

« فن ادب بر معرفتدر که انسانه خصلت آموز ادب اولدیغیچون ادب و اهلی ادیب تسمیه قلنمشدر . »

« بر اثرک ، که صانعی انسان اوله ، ممکنیدر که آنده نقصان اولیه ! »

« اثر مقبول ، اثر معقول ، ایله ثابت اولق لازم گلور . »

« مزاحه مزاح ایله مقابله ایتمک ، شره شر ایله مجازاة قیلندندر . »
حقیقتدن بشقه بر شیله متلذذ اولدیغی اشعارنده بیله کوریلور :

همت آز اولسه دخی فائده کلی گورینور

احتیاجاته موافق گلان افعاله چالش

ماهیتی اثبات ایدن آثار عملدر

مقدارینه نسبتله کشی خیر و شر ایلر

بیتلری بو حقیقتک برر شاهدیدر .

نفعینک قصیده رائیه سنی تنظیر صره سنده ؛

« توفیق رفیق اولیجق فائده یوقدر
هر کیم بوراده عقله او یارسه ضرر ایلر . »

قولنه مقابل ؛

حق یول آرامق واجبه در عقل سلیمه

توفیقی ایسترسه خدا راهبر ایلر

محروم ایسه توفیقک اکر فائده سندن

یا عجزینی کوردکجه آدم ضرر ایلر

هر واقعه بر درس حکمدر نظرنده

هر درد و بلادن دخی اخذ عبر ایلر

بیتلرینی انشاد و ایکی یوز الی سنه صگره کیمسه نک خیال و خاطرندن
کچمالمش بر طرزده - برازده متهکمانه اوله رق - مزار شاعرك اوزرنده
تلقین حقیقتله روح نفعی بی ارشاد و شاد ایلمشدر .

شناسی (قوزمو پولیتیزم) مسلکنی شو مصراعله افهام ایتمشدر :
(ملتم نوع بشردر و طنم روی زمین .)

گوزتیه فی ۱ آغستوس ۱۹۱۱

ابو الضیا

فقط بر آدمك سرگذشتيله خصوصيت احوالی مزج ایدیلهرک صورت گذران حیاتی یازیلیر ؛ و تاریخک آنی نه نظرله مشاهده ایدلیکنک محاکمه سنه کیریشیلیر ایسه او آدمک ترجمه حالی یازلش اولور. لسانمزده ایسه بو قسمک نمونه سی کمال بکک آثارندن اولان صلاح الدین ایوبی و فاتح و یاوز سلطان سلیم و نوروز بک ترجمه حالریدر .

قدما ترجمه حالی داستان یولنده قصیده لر انشادیله حفظ و تغنی ایدرلردی. حال بو که بو قصیده لر علی العموم مرثیه طرزنده یازلدیغدن حاوی اولدقلری مدایح و تأثرات شاعرنه طی ایدلدیکی حالده بقیه معلومات « فلان آدم فلان وقت طوغدی ؛ فلان وقت اولدی . » دن عبارت قالیر .

بعض اکابرک و باخصوص قهرمانلرک ترجمه حالری ده حمزه نامه و بطلال غازی حکایاتی کبی مصال طرزنده یازیلیردی . پلوتارحدن اول تاریخ یازانلر تراجم احوالی تاریخک سرمایه سیله مزج ایلدکلرندن مطالعه ایدلدیکی زمان بر ذاتک و قوعات مخصوصه سندن زیاده بر وقعنه نک ذوات مخصوصه سی آکلاشیلیردی ؛ حتی عثمانلی مورخلرینک اکثریسی ده بو طرزلی تقلید ایتمشلردر .

نگاه حیرتله مشهودمز اولان مآثر کمالاتدن اکثریسی شو جهان فنایه یادکار ایدن فضلاهی عرب بو فنی ده ایجاد درجه سنده تجدید ایتمشلردر ، که ابن قتیبه نک معارفی و ابن خلکانک و فیات الاعیانی بو دعومزک ایکی عادل برهانیدر . واقعا بونلرک ایکیسی ده خصوصی در ؛ یعنی مؤلفلرک زمانلرینه قدر اسلامده کلان مشاهیرک تراجم احوالنه مخصوصلر . چونکه هر دقیقه کچدکجه انظاردن تباعد ایدوب کتمکده ظل زائلی آندیران بر طاقم اکابر امتک احوال خصوصیه لرینی ضبط

TERCÜME-İ HAL YAZMAK

ترجمه حال یازمق

بوکا اوروپا اصطلاحات فنیه سنده « بیوغرافی » دیمشلدردر ، که عمر معناسنه اولان « بیو » و یازارم معناسنه اولان « غرافی » لفظلرندن مرکب بر ترکیب یونانیدر .

لسانمزده بو حکمک ترجمه حال ترکیبیه افاده سی مدلولی اعتباریله یونانیسندن ده معنیداردر ؛ و زیرا ترجمه حال یازان بر آدم صاحب ترجمه نک مطلقا عمرینی یازمقله مکلف دکلدردر. بر آدمک تاریخ ولادت و وفاتی معین اولدیغی حالده دخی ترجمه حالی یازیله بیلیر .

ترجمه حالدن مقصد بر آدمک احوال خصوصیه سنی میدانه قویمق و حال متکرردن حال متعرفه ترجمه ایتمکدر .

ترجمه حالک بر قاچ نوعی اولور ؛ اکر بر آدمک ولادتندن وفاتنه قدر مدت حیاتنک صورت گذرانی یازیله جق ایسه آکا فلانک مدت حیاتی دیمک و ترجمه حال عنوانی بونده استعمال ایتمک لازم کلیر .

ثانیاً بر آدمک مدت عمرنده بعض تصادفات و غرائب وقوعاتی یازیله جق ایسه آکاده فلانک سرگذشت احوالی دینمک لازم کلیر .

ثالثاً تاریخک بر آدمی نه یولده طانیمش اولدیغی تصویر وارهائه مطلوب ایسه او حالده فلانک تاریخ احوالی دینمک مناسب اولور .

ایتمک مثلاً پاپالردن دردنجی غره غوآرك حال و شانی تحری ایله اوغراشمغه یوزبیک کره مرجح ایدی . بناء علیه عربلر بو خصوصده دخی قصور ایتمدیلر ؛ هر بری برر کتر فنون اطلاقه شایان اثرلر براقان ارباب علم و قلم ایله بر چوق مائر جلادتی امور عادیه منرله سنه ایصال ایدهرک نفسنی دیننه ، اخوان دینینه خدمتکار قیلان اصحاب هممک احوال خصوصیه لرینی اخلاقک انظار اعتبارینه عرض ایتمکدن کیرو طورمدیلر .

بو فنه بر درجهیه قدر عثمانلیلرده خدمت ایتمش و علما و مشایخه مخصوص اولتی اوزره شقایق و ذیل شقایق نامیله ایکی مجموعه وجوده کتیرمشدر . نه فائده که صکره لری کوکلمزی استیلا ایدن آرزوی تنپورانه بو کی خدمات نافعه پی ده ترک ایتمدیکندن ، و جوده کلمسی آرزو اولنان هر نوع وسائط علم و معرفتی هر کس یکدیگرینک درعهده ایتمککنه انتظار ایتمکدن و بونکله برابر صره سی دوشدکجه هر کس بر برینه عطف قصور ایلمکدن بشقه بر شی یاپمیه رق ، بو حال اراه بر ایکی عصر ضایع ایدلدی . و بو ضایعات ایسه بزلی طریق ترقی ده نیجه مراحل قطع ایدن ملتلردن بر قاچ عصرلق کیروده براقدی .

شکایاتمز یالکز بو نوع اثرلر وجوده کتیرمکده کی اهمالزه منحصر دکلدلر ؛ الفبا جرؤلرندن اک مهم و اک عادی کتابلره قدر هر نوع آثار علمیه ده کی اهمالز و یشادیغمز زمانک احتیاجاتی ادراکده کی نقصانمز بزی شو بولندیغمز حال جهل و حیرته و بو جهل و حیرت بیک درلو افتقار و مصیبه دوچار ایددی . شوراسی بیلملی در ، که بو قدر مألوف اهمال اولان یعنی نه قید موجود و نه ده صید مفقود فکرنده بولنان بر قومک هر آنده و هر شی ده بیکلرله مائر ترقی ابراز ایلیان اقوام فاضله ایچنده محافظه موجودیت ایده بیلمکلی هر درلو امکانک خارجنده در .

مجموعه مزه وظیفه اوله رق تخصیص ایتمدیکز مواد تاریخیه دن بری ده هر صنفدن بولنان اکابر اقوام و بتخصیص اعظام اسلامک - ولو مختصراً اولسون - تراجم احوالی قید و تحریردر ؛ بناء علیه آره صره بو وظیفه پی دخی ایفایه چالیشه جغز .

تشکیلاتی نه لردی ؟ ذهني بدیعی مؤسسہ لری هانکی اساسلره و نه صورتله استناد ایدیوردی ؟ حالا اطرافيله تتبع ایدیلمه مش اولان بوتون بو شیلرک و بو شیلره عائد تفرعاتک ماهیتی بیلینمه دن « عکس العمل » نینی تدقیقه قالمانک امکانی یوقدر .

وقعه نویس و خصوصی تاریخلرمزک قیمتی معلومدر بونلردن ، بعضی عمومیتلره عائد اولوناجق استفاده انکار ایدیلمه مکله برابر کفایتسزلکلرینک درجه سنی سویله مک زائددر . « خزینة اوراق » وثیقه لرندن بو کونه قادار یالکز هجری اونجی عصره عائد اولانلرندن برازی طویلانمش و نشر ایدیلمشدر . خزینة اوراقده موجود هر سطر کوزدن کچیریلمه لی ، و اهمیتی شخصی بر حکمه ترک ایدلمکسزین نشر اولونمالیدر .

ماضیده ملی تشکیلاتمزله دینی تشکیلاتمز گرفت بر حالده بولوندیغندن ساده « خزینة اوراق » محفوظاتنک اوراتایه قونماسی ده کافی ده کیلدر . بوتون شیخ الاسلام دفترلری استانبول قاضیلغی اوراقی عمومیتله جلد جلد ، تاریخ مدققلرینک اوکنده دورمالیدر . اون ایکینجی عصر « ترجمه حالجی » لرندن مشهور شیخی افندی ، پک دکرلی بر اثر اولان اوچ جلدلک « وقایع الفضلا » سنی خاصه شیخ الاسلام دفترلرینی تدقیق ایده رک قلمه آلمشدر . اوندن صوکر کیمسه بونلری تدقیق ایتمه دیکی ایچون (۱۱۴۳) سنه سندن صوکر کی مشاهیرک ترجمه حاللری پک ناقص قالمشدر . « استانبول قاضیلغی » اوراقنک تتبعی ده مهمدر : ماضینک بر چوق قارا کلقلری آیدینلاناچق ، اجتماعی اداری اقتصادی ، علمی حیاتمزک شمولیله مشاهده ایدیله بیلمه سی ممکن اولاجقدر .

TARİH TEDKİKATINDA MÜŞKİLAT

تاریخ تدقیقاتنده مشکلات

تورکیه تاریخینده اون دو قوزنجی عصر ، پک مهم بر دونه میچدر : او زمانه قادار تماماً آسیائی و قرون وسطائی بر مؤسسہ اولان « عثمانلی دولتی » داخلی خارجی بر چوق الجالره غربلیلاشمغه تشبث ایتدی . « سیاسی تنظیمات » ده نیلن حرکتی یاپدی واقعا بوندن اولده تورکیایی آوروپایه یاقلاشدیراجق بعضی ایشلر اولمشدی ، فقط بونلر پک قسمی و تالی شیلردی . خلاصه « تنظیمات » ک ماهیتنی افاده ایدهن « کلخانه خطی » ایله درکه تورکیه شرقلیقدن غربلیلغه توجه ایتمش اولدی . بو مبدای تتبع ایتمک ، آسیائی حیاته تماماً وداع ایدهن بو کونکی نسل ایچون الزمدر .

فقط بو تتبع ، اساسلی اولمالی . یاریم یامالاق تدقیقلر ، و بو نوع تدقیقلره استناد ایدهن اثرلر فایده سز حتی ضررلیدر . قناعتمه کوره اون دو قوزنجی عصر تورکیه سنی - باشقا بز تعبیره کوره « تنظیمات » حرکتیله نتیجه لرینی - واضحاً کوره بیلیمک ایچون داها اولره باقمق پک ضروریدر : چونکه اون دو قوزنجی عصر کندیسندن او کجه کی عصرلره قارشلی بر « عکس العمل » در . بو « عکس العمل » ک ماهیتنی ادراک ایتمک ، استخلاف ایتدیکی دورلرک شمولیله احاطه ایدیلمش اولماسنه وابسته در : تورکیه نک ماضیده کی - سیاسی ، اداری اقتصادی ، دینی

اسکی کتبخانه لرك قیبلرنده ، بوجاقلرنده قالمش بعضاً اثرلر ، مجموعه لر ، حتی کتابلرك شوراسنه بوراسنه کلیشی کوزهل یازیلیمش بش اون سطر ، فلان ویا فلان وقعه یاخود شخص حقنده بزى چوق تنویر ایده جکدر . رسمی و غیر رسمی بر صورتده مملکت مزه کان اجنبیلرك قلمه آلدقلى راپورلر ، مکتوبلر ، خاطرهلر ، سیاحتنامه لر و تورلو تورلو کتابلرده بزه ماضیمزی ایضاح ایده جک قوتی حائزدرلر .

اسکی وزیرلر ، عالملر ، مؤلفلر ، شاعرلر اکثریا مکتوبلرینی طوپلامش لر « منشات » لر وجوده کتیرمشلردر . بونلرك ده تدقیقی بزه خیلی شیلر اوکره تیر . تنظیمات دورینی تتبعده کی بر مشکل ده بودر که مؤخر زمانلرك وزیرلری ، عالمی ، مؤلفلری ، شاعرلری یازیلرینی بالعکس اکثریتله طوپلامشلردر مثلاً « بر تورک دیپلوماتنک اوراق سیاسیہ سی » کی اثرلره ینه مثلاً معلم ناجینک « مکتوبلرم » ی دریایه نسبتله برر قطره در . اسکی آداملرك آل یازیلرینی بولابیلورز . اسکی مرکبلرك « ثابت » قالمده کی قدرتی معلومدر . مؤخر دورلرك رجالنه عائد کاغدلر هیچ بر خساره اوغرامامش بیله اولسه دوردیغی یرده یازیلری کندی کندینه غائب اولویور : یکی مرکبلر اوچویور ! بو اعتبارله مثلاً تنظیمات رجالنک آل یازیلرندن محفوظ بولونانلرینی بو کون تماماً اوقویابیله جکمزى طن ایتمیورم .

هجری ۱۲۴۷ دن اعتباراً تورکیه یه غزته جیلک کیرمشدر . تورکجه اولارق - داخلده ، خارجده - انتشار ایدن غزته لری بلا استثنا طوپلامق ، بونلره بوتون مجموعه لری ، رساله لری علاوه ایتمک ده اون دوقوزنجی عصر تورکیه سنی آکلامق ویازمق ایچون الزمدر . اسکی کتبخانه لره کیرنجه اسکی دورلره عائد همان هر کتابی بولمق ممکندر فقط حالا یکی نشریاتی محتوی بر کتبخانه مز یوقدر . اسکی اثرمزه دائر بیلیوغرافیک معلوماتمز

موجوددر . بو قبیل معلوماتی اولیانلرده قولایجه آلدله ایده بیلیرلر . فقط صوک دورک بیلیوغرافیسی ده یوقدر بالطبع نشریاتی تدقیق ایده بیلمک ده متعسدر . دیمک اولویور که اون دوقوزنجی عصر ، کندیسندن اولکی عصرلره نظراً داها مجهولدر و بالطبع داها کوچ تتبع ایدیله بیلیر . بویله بر دورک تاریخی یازمغه قالمیشمق ده انسانی خسارنه دوچار ایدر . یاپیلاجق شی بو مهم عصری آکلامق ایچون بر طرفدن ، داها اسکی عصرلری تتبعه چالیشمق ، دیگر طرفدن بو عصرک تاریخنه اساس اولاجق و وثیقه لری طوپلامقدر . بو ایشلره ایسه بزم مساعیمز ، بزم عمرمز کافی کلمه زاون دوقوزنجی عصر تورکیه سنک تاریخی آنجاق بزدن صوکراکی نسل یازایله جکدر . بز او نسلک همته مسند اولاجق وثیقه لری ، تتبعلری طوپلایابیلیرسه ک چوق بویوک برایش یاپمش اولورز .

علی جانب

تورك و جغرافيا كلمه لرى بعض اسملرده (واو) لى و بر قسمنده
(واو) سز اولديغندن حين مراجعتده هر ايكي شكله باقمق ايجاب ايدر.
ديوانلر شاعرلرك مخلصيله معلوم اوله جغندن كتابلرك اساميسى آره سنده
يازلامشدر .

مفتاح الكتبي ، شخص فاضلي بر كتبخانه علم و عرفان اولان
كتبخانه عمومي مديري اسماعيل صائب افندي يه عرض ايتدم .

(عثمانلي مؤلفلرى) بويله بر فهرسته محتاج ايدى ، او نقصانى اتمام
ايتمشسكز ، الله راضى اولسون ديدكدن صوكره طاهر بك مرحوم بو
اثرنده مستقل بالذكر اولان رجالدن بشقه بر خيلي ذواتك تراجم احوالى ده
يا هامشده يا ديكر بر ذاتك ترجمه سى ضمننده يازمشدر ؛ كتابك
فهرستنده اولرك اسملرى كوسترلديكى كي متن كتابده بولمق ده متعسردير ؛
بو جهته ده همت ايدلسه الاحسان بالتمام اولور « ديهرك تحسين وتشويق
ايتديلر . التماس و تنسيبلرينى قبول ايله الخدمه بالتمام اولسون ديمكله
برابر مشايخ ، علما ، شعراء ، مؤرخين ، اطباء و رياضيون فصللرينى
مزج ايدرك اصحاب مطالعه ترجمه حالى بيلمك ايستديكى ذاتك
هانكى صنفدن اولديغنى تعيين كلفتندن وارسته اولمق اوزره حروف
هجا ترتيبيله يكيدين برده اساجى فهرستى علاوه ايتدم .

فاضل متبع كوپريلى زاده فؤاد بك افندينك اخطار مدققانه لرى
اوزرينه كتابى باشدن صوكنه قدر بر دها كوزدن كچيرهرك مطبوع
اولان آثاره بر (م) اشارتى وضع ايلدم بو اشارت يالكز طاهر بك مرحومك
مطبوعدر ديدكلرينه عائددر باصيلمش اولوب ده مرحومك بيان
ايتمديكى اثرلرده اوله بيلير .

MİFTÂHU'L-KÜTÜB'ÜN ÖNSÖZÜ

بيك آلتى يوز قدر تورك مؤلفاتنك اسملريله مؤلفلرينك ترجمه حالى
محتوى اولان (عثمانلي مؤلفلرى) بروسه لى طاهر مرحومك محصول حياتى
و عمر ثانیسيدر . مذکور اثر ديكر آثار بشر كى سهو و خطادن سالم
دكلسه ده موجب استفاده بر كتاب معتبر اولوب مشايخ ، علما ، شعراء ،
مؤرخين ، اطباء و رياضيون فصللرينه منقسم حروف هجا ترتيبيله اوچ
جلد اوزره مرتبدر . بر مؤلفك ترجمه حالى منسوب اولديغنى فصل داخلىنده
درجال بولنور .

هر هانكى بر اثرك مؤلفنى بيلمك بولمق ايچون ده اشبو (مفتاح
الكتب) علم احوال كتب مراقبى ذواته ناچيز بر خدمت حصوصاً
كتبخانه لريمزك فهرستلرينى تنظيمده مستلزم سهولت اولور اميديله
ترتيب ايدلدى .

يالكز كتب و رسائلك اساميسندن عبارت اولان شو فهرستى كوزدن
كچيرنلر شجاعت و بسالتلريله مشهور عالم اولان توركلرك علم و فن
ساحه لرنده ده مردانه و ماهرانه آت اويناتدقلرينى كوره جكلدر .

بو كون ترجمه ايديلمه سى مطلوب اولان آثارك و قتيله ترجمه
ايديلهرك كتبخانه لريمزده موجود بولنديغى ده آكلاشيلور .

(مفتاح الكتب) حروف هجا اوزره و اثرلرك اسمى نصلسه او
صورتله يازيلوب هانكى جلدك قاچنجى صحيفه سنده اولديغنى
كوسترر بر جدولدن عبارتدر .

صاحب اثر طاهر بك مرحومك ترجمه حالى كوپرولو زاده محمد
فؤاد بك افندى طرفندون (تورك) يوردى مجموعه سنده (توركلك فائده سنه
چاليشانلردن) سلسله سى آلتنده مجمل و منقح بر صورتده يازلشدى عيناً
درجيله اصحاب مطالعه ي مستفيد ايتمك ايستدم .

مفصل ترجمه حالى ده مرحومك محب مخلصى معلم و حى بك افندى
طرفندن (بروسه لى طاهر بك) ناميله ۱۹۴. صحيفه لى بر كتاب اوله رق
طبع و نشر ايدلشدركه شايدان مطالعه بر اثر در .

اسكدارده سليم آغا كتبخانه سى مأمورى

احمد رمزى

Ahmed Remzi, *Miftâhu'l-Kütüb ve Esâmi-i Müellifin Fihristi*, İstan-
bul 1928, s. ۱ - ب

OSMANLI MÜELLİFLERİNİN ÖNSÖZÜ

افاده

کاتب چلبى مرحومك (كشف الظنون) مقدمه سنده نقل ايتديكى
(من ورخ مؤمناً فکانما احياه) حديث شريفنه امثالاً اولجه نشرينه
موفق اولديغم رسائل ناچيزانه مك اصحاب مطالعه نك تقديرلرينه
مظهر اوليشى عبد عاجزى بو اثر كده ميدانه كلمسنه تشويق ايتدى
اللهمك عنايتيله بو كره بتيرمه كه موفق اولدم. تراجم احوالى يازديغم ذواتك
ترجمه حالرينه مأخذ اوله رق كوره بيلديكم آثار معتبره دن بر قسمك
حتى عبارهلرينى بيله دكيشديرمه كه لزوم كورميه رك بعض پارچه لرينى
عيناً نقل ايتديكم كى طبيعت شعريه سى اولانلرك ده اك مشهور
منظومه لريله بالخاصه ادبى، اخلاقى، حكى بعض منظومه لرينى علاوه
ايله دم. اسملرينى ده تاريخ وفاتلرى صيراسنه كوره شهرت و مخلصلرينه
و منتسبى بولندقلرى علم و فنلردن يالكز بريسنه مخصوص اولان فصله
يازه رق ديكر فصللره يازمقدن صرف نظر ايتدم. مختلف فصللرده
اسملرى يازيلان مؤلفاتدن بعضيلرينه دائره علم احوال كتب (كتايبات)
قاعده سنه توفيقاً ممكن مرتبه ايضاحات ويردم. فقط مجرد بضاعه
نقصانى كى اسبابدن دولايى كورولن خطالرك علاوه صورتيله ياپيله جق
جلد مخصوصه درج ايدملك اوزره دوغريدن دوغرى يه عاجزلرينه
اشعار بويورماسنى امتك معارف شناسانندن استرحام ايله رم. اسملرى
يازيلان ذواتدن بعضيلرينك و بالخاصه علما زمهره سى آثارينك اكثر تى
اعتباريله عربچه يازماسى بحثنه كلنجه (توركلك علوم و فنونه خدمتلىرى)

رساله سنك مقدمه سنده دخي يازديغم وجهله بر قاچي مستثنا اولق اوزره بالعموم تورك علما و فضلاسي علمي و فني اثرلريني عربچه و قسماً فرسچه يازدقلىر كي عثمانلي ارباب معارفندن بو زمري تشكيل ايدن ذاوتده قدما اثرينه تبعاً اثرلريني همان عربچه يازمشلردركه فكرجه بو اتباعك اسبابندن بري ده لسان عثمانى قواعدينك وقتيله تدوين اولنه مامسى اوله جقدر كرچه لسانمرك صرف و نحو قواعدى ۹۳۷ تاريخنده برغمه لي قدرى اسمنده علم و قلم اربابندن بر ذات طرفندن واقفانه بر صورتده (ميسرة العلوم) اسمليه تدوين ايدلمش ايسه ده نسخه لرى انتشار ايدمه ديكندن كوتاهيه لي (خواجه عبدالرحمن افنديك) (مقياس اللسان و قسطاس البيان) وفاضل شپير (جودت) پاشانك (قواعد عثمانيه) سنك انتشارلرينه قادار اشبو تدوين قواعد خصوصى اهمال ايدلمشدر. مع هذا لسانمرك قواعد صرفيه و نحوه سيله اصول ادبيه سي صوكره لرى تدوينه باشلانديغي حالده له الحمد هر فندن وجوده كلن آثار ايله افتخار ايتمكده اولديغمز كي لطف حقله بوندن بويله ده احتياجات زمانيه ايله متناسب يك چوق آثار نفيسه و متنوعه كورمكله ده مياهي اوله جغز .

بو اثرى يازمقدن اصل مقصد عاجزانه منسوبيتله مفتخر بولنديغم عثمانلي توركلردن يتيشن ارباب كمال و معارف زمهره سندن اولوبده تدريس مشغله سندن ناشى اثر تاليفنه وقت بولاميانلردن صرف نظرله يالكز مسلكلرنده آثار يازان ذواتدن انجق بر نبذه سنك مختصراً تراجم احواليه :

(ان آثارنا تدل علينا . فانظروا بعدنا الى الآثار)

بتي مفادينه تبعاً اساساً فضل و كماللرينه دلالت ايدمك اولان

اسائى مؤلفاتنى يازهرق بالعموم معارف منتسبلريله مؤلفات عثمانيه لي بيلمك ايسته ين سائر ملتله هيچ اولماز ايسه بو مؤلفات فهرستك بر قسمنى حاوى اولق اوزره عثمانلى ارباب معارفك كمالات علميه و ملكات فنيه لرينك على طريق الاختصار اثبات و اتياننه ناچيزآنه واسطه اولوب فطرة ذكى و عاليجناب اولان بو قوم كريمه بر طاقم غرضكارانك اسناد ايتمك ايسته دكلرى يا كليش و غرضلى فكر و تفقىلىرى رد ايتمكدر. چونكه عثمانليلرك عوام قسمنى تشكيل ايدنلرك بيله راست كلكلرى عرفان اربابنه صوك درجه حرمتده بولنمه لرى بالعموم عثمانلى قومك محب و مفتون معارف اولدقلىرينه دليل قويدر عثمانليلرك تا بدايت تأسسلرندن بري معارفپور اولدقلىرينك على دلائلندن بريسي ده همان عادى قصبالرينه وارنجيه قدر زير اداره لرينه آلدقلىرى بالجمله ممالكده سلاطين عظام حضراتيله وزرا، واصحاب يسار طرفلرندن بنا و انشا اولونان جامعلر، تكيه لر، مدرسه لر، مكتبلىر، كتبخانه لر، كوپرولر، چشمه لر، كاروان سرايلردر. تواريخ صحائفنه عطف نظر اولونسون، معارفله مألوف اولمايان بر قومك بويله استيلا ايتديكى ممالكده مدرسه، مكتب، كتبخانه و سائره تأسيسى كي نشانه معارف اولان آثار براقمق خاطر و خياللرينه كلمشمى در؟ عجباً جهل اسناد اولونمق ايسته نيلن بر قومدن شعبات علوم و فنونه دائر بونجه مؤلفات مقبوله ميدانه كتيرن و بو اثرده آنجاق بر قسم جزئيسنك اسمارى يازيله بيلن ارباب فضيلت ميدانه كله بيليرى؟ مادامكه بو ذوات علمى و فنى اثرلريله منسوب اولدقلىرى علم و فنلرده فضل و كماللرينى اثبات ايله مشلردر، آرتق بو قدر علما و فضلا يتشديرن بر قومه جهالت اسناد ايتمك شيمه انسانيت و انصافه ياقيشيرى؟ بو بابده ايراد اولنه بيلمسى ممكناتدن اولان متنوع براهين دن صرف نظرله عثمانلى فضلا سندن يالكز ايكي ذاتى اله

آلهرق (ماجار) ملت محترمه سندن والسنة شرقيه علماسندن متوفى (وامبرى جنابلرينك: (كاتب چلبى) ، (اوليا چلبى) كى ذاتلر يتشدين ملته متمدن ، مترقى ، مستعد دينور كلاملرينى بعض كوته نظرانك فكر سقيملىنه قارشى مقام استشهاده درج وايراد ايده ريز .

آنچاق ارباب انصاف نظرنده آثار عديده سيله تظاهر ايله ين معارف عثمانيه ني بالطبع تماميله بوناچيز اثر بيلديرميه جكندن معلومات مفصله آنمق ايچون اصحاب فضيلت طرفندن يازيلان و يازلقده اولان اثار متنوعيه مراجعته حواله ايده رم . شوراسى ده بديهيدير كه بر مملكتدن يتيشن بر فاضلك او مملكت خلقيله برابر منسوب اولديغى قومه بيله شرف بخش ايتمه سى آشكار اولديغى كى حتى مدفون بولونديغى شهر و قصبه خلقى دخى من وجه او دكرلى ذات ايله افتخار ايتدكلرى ميدانده ايكن فضلامزك تراجم احوالنه بالاطراف عدم وقوفمزدن ناشى وجودلريله افتخار ايتديكمز بعض ذواتك تراب نسيان آلتنده قالماسنه هيچ شبهه يوق كه بر عثمانلى وجدانى قائل دكلدر . ايشته بو كى مدار مباحاتمز اولان اعاضمك اوزون اوزادى يه مآثر عرفانلرندن قطع النظر هيچ اولمازسه مولد و مدفنلريله باشليجه اثرلرينى بيلمك - قدر شناسلغمز خاصه سندن اولديغيچون - البته واجبه ذمتمزدر . چونكه غربليلر كنديلرندن يتيشن ملت و معارف خادملىنك حتى عاديسى بيله على كوستروب اسلافى اخلافه طانديرمغه يكانه واسطه اولمق اوزره يازدقلى متعدد ترجمه حاللريله اكتفا ايتميه رك ناملرينه هيكلر ياپمقده ستونلر ديكمكده لر ايكن بزلر دينمزه ، دولتمزه ، معارفمزه قولاي ، قلماً ، فعلاً خدمت ايدن بويوكلر يميز نيچون بيلمه يه لم ؟

(شقايق نعمانيه) ايله (كشف الظنون) و ذيللرينى ، (طبقات

فقها) (تذاكر شعرايى) يازان اسلافمزك اثرلرينه نيچون اقتفا ايتمه يه لم ؟ فقط حمد اولسون زمانمزه نشر اولونان (لغات تاريخيه و جغرافيه) (مشاهير اسلام) ، (مشاهير النساء) ، (سجل عثمانلى) ، (اسامى) ، (اسلاف) ، (قاموس الاعلام) و سايره كى باشليجه تراجم احوال كتابلىرى بر زماندن برى ايتمكده اولديغمز قصورلر يميز بر درجه يه قدر تخفيف ايتدى . اشبو اثر عاجزانه مده اسملى مندرج اولوب مقدارى بيك آلتى يوزى تجاوز ايدن مؤلفين عثمانيه نك منسوب اولدوقلى علم و فنلرده كى درجه اختصاصلرينك بالاطراف اتيانى بالطبع عديم الامكاندر . هيات عموميه سى اعتباريله بو كلياتك طبعنه موفقيت حاصل اولدقدن صوكره بر ايكي مؤلف انتخاب ايده رك و اثرلى حقنده الدن كله بيلن تدقيقاتى ياپه رق مفصل و اطرافلى برر ترجمه حال يازمق نيتنده يم .

و من اه التوفيق * ٢٤ ربيع الاول سنه ١٣٣٣ * كانون ثانى سنه ١٣٣٠ بروسه لى محمد طاهر بن رفعت

باشليجه مأخذلر :

- (١) ترجمه شقايق نعمانيه و ذيللرندن عطائى ، عشاقى ، شيخى .
- (٢) كشف الظنون و ذيللرندن ابراهيم رومى ، حنيف زاده ، شيخ الاسلام عارف حكمت بك .
- (٣) (سلم الوصول الى طبقات الفحول) .
- (٤) قاموس الاعلام .
- (٥) موضوعات العلوم .
- (٦) لغات تاريخيه و جغرافيا .

(۷) سجل عثمانی .

(۸) اسلاف .

(۹) اسامی و مجموعه معلم .

(۱۰) کلدسته ریاض عرفان و ذیلری .

(۱۱) تذاکر شعرا دن سهی ، لطیفی ، حسن چلبی ، ریاضی ، بیانی ، اسرار دهده ، عاشق چلبی رامز ، قاف زاده و ذیلی بروسه لی بلیغ ، رضا ، سالم ، فطین ، شعرا ی آمد تذکره لری .

(۱۲) ممالک عثمانیه کتبخانه لرینک قسم اعظمیله مصر کتبخانه سنک اسامی کتب دفتر لری .

(۱۳) حدیقه الجوامع وینه بو اثر مؤلفنک مجموعه وفیاتی .

(۱۴) الفوائد البهیه فی تراجم الحنفیه .

(۱۵) تبیان وسائل الحقایق فی بیان سلاسل الطرائق .

(۱۶) مطبوع و غیر مطبوع مناقبنامه لر .

(۱۷) آماسیه تاریخی .

(۱۸) هدیه العارفين و اسماء المؤلفين و آثار المصنفين .

(۱۹) ایضاح المکنون عن کشف الظنون .

(۲۰) مرآت مکتب طیبیه و مرآت حربیه و مرآت مهندسخانه همایون .

هر عصرک رجالی ، ورجالک کندیلرینه مخصوص بر طور و حالی و نشوه عرفان و کمالی واردر . اخلافه دوشن اسلافی حرمت و رحمتله یاد ایله مکدر . یوقسه تفوق نمایشلریله کچمشلری تزییفه قالقیشمق روا دکلددر . (هر سکللی عارف حکمت بک)

هنروران امتک حیات و مئاده مظهر احترام اولدقلری دائما کورولمالیدر که هرکس شوقه کلسونده اولردن اولغه چالیشسون . (معلم ناجی افندی)

انسانی قومنک مناقب و مفاخرینه دائر سویله نن سوز قدر هیچ بر سوز محظوظ ایدهمز . (برکت زاده اسماعیل حتی بک)

رجال منسیه مز صره سنده نوعلری شخصلرینه منحصر اولیه ذاتلر واردر که اقوام غریبه آراسنده کورولن امثالنک ناملرینه هیکلر رکز اولونمش واختصاص ایتدکلری مسلکلرینی کویسترر لوحه لر تصویر ایدلمشدر . بزده بر قرن صوکره بلکه اسملرینی بیله یاد ایده بیله جک آدم بولونمایه جقدر . (ابو الضیا توفیق بک)

یاد اعظم اولیه بر دستور مبعجلدر که ملتک حق حیاتی اوکا مربوط و وابسته در . بناء علیه یاشامغی ایسته ن ملتک اعظامنی ، اکابرینی ، دائما یاد و توقیر ایدر . چونکه افرادینک تربیه اجتماعیه سی ، رتبه عرفانی آنجق بو سایه ده یوکسه لیر . محیط اجتماعی ده موجودیت ماده سنی آنجق بو واسطه ایله تأمین و حق حیاتی ادامه ایده بیلیر . (محمد ضیا بک)

استقبالده بویوکلر یتیشدیرمک ایسته ن بر قوم ، اسلافک خاطره لرینی بر خشوع دینی ایاه تقدیس و تعزیز ایتمه لیدر . (کوپرلی زاده محمد فواد بک)

قدر بیلن ملتک آره سنده قدری بیلنه جک آدملر چوغالیر . (شهبال) ماضیسندن خبردار اولیان بر ملت ، حال و استقبال ایچون بر خط

حرکت تعیین ایده‌مز . تنویر حال واستقبالک عوامل مهمه‌سندن بری‌ده
ماضی بی هر درلو و قایعیله ، اشخاصیله ، آثاریله تتبع ایتمکده‌در .
(ابن الامین محمود کمال بک)

Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri I*, İstanbul 1333, s. 7-11

TEZKİRELER VE TEZKİRE-NÜVİSLER

تذکره‌لر و تذکره نویسلر

أدبیات تاریخلی عمومیتله مدنیت تاریخلرینک اک مهم جزؤلریدر؛
أدبیات ، تاریخک بر چوق صحیفه‌لرینی جانلانديران ، شخصی بر
حاله کتیره ن قوتلی بر وثیقه‌در . بونک کبی ، أدبیات تاریخلی ده مدنیتلرک
تکاملنده عامل اولان حسی و معنوی عنصرلری آیری آیری کوسترمه‌لری
اعتباریله ، مدنیت تاریخلرینک برر فصلینی تشکیل ایدرلر . بونک
ایچون بر ملتک مدنیت تاریخلی تنبعه تشبث ایده‌نلر ، اول او ملتک
أدبیات تاریخلی تدقیق ایله ایشه باشلامق ضرورتنده‌درلر . اوروپالی
مورخلرک اکثریسی طرفندن تسلیم اولونان بو مجبوریتی ، بالخاصه
« تهن » « لانسون » بویوک بر قطعیت و صراحتله اعتراف ایتمکده‌درلر .

أدبیات تاریخلرینک مدنیت تاریخلیله بو تماسی ، یاخود تداخلی
یوزیمزی شرقدن غربه چویردیگمز ، غرب مدنیتی دیدیگمز مؤسسده
بر کوشه ایدینمک غایه‌سنی تعقیب ایله‌دیگمز شو دوره ، بزی أدبیات
تاریخمزک جدی صورتده تدقیق و تدویننه تشویق ایتمه‌لیدر . جمعیتمزک
فکر و حس حرکتلرینک معکسی اولان أدبیاتمزله تاریخک درینلکلرنده
طانیشه‌جق اولورسه‌ق ، اسکی حیاتمز ، زماننده اولدیغی کبی ، صحیفه‌لرده
بوتون تفرعاتیله احیا ایدیله‌بیله‌جکدر . ماضینک بویله یکیدن دوغوشه ، داها
ابتدادن اعتباراً مدنیتمزک آدیملرینی کچمه‌مزه فرصت ویره‌جکدر که ،
ذاتاً أدبیات مورخنک و وظیفه‌سی ده بو فرصتی حاضرلامقدن عبارتدر .

شیمدی به قادار مدنیت تاریخمک بر جزئی حالنده تدقیق ایدیلمدیکی جهتله ، ادبیات تاریخمزی بو کون باشدن باشه تتبع و تنظیم ایتمهکه محتاجز . فکریات ایله علاقه دار اولوبده آرمزده بو احتیاجی حس ایتمهین یوقدر ، صانیرز .

ادبیات تاریخمک انشاسی ایچون ، اولامل خدمتی کوره جک مالزمنک تدارکی ، صوکر بونلرک تفریق ، اک نهایتده ترتیبی اقتضا ایدر . بو احضاری مساعی به باشلارکن و هله خاطره کلن عنصرلر ، تذکره در . فی الحقیقه تذکره لر ، دوغریدن دوغری به ادبیات تاریخمزه متعلق اولق اوزره ألمزده بولونان یکانه منبعدرلر .

ادبیاتمز ، گاه وحشی قایالر اوزرندن آتلایه رق سرعتله قوشان گاه یشیل وادیلرک سرین قوجاغنده موزون بر رفتار ایله یوروین ، یالکز ، باقیمسز بر نهر کبی ، عصرلرجه کندی کندینه آقوب کیتمشدر . بو ایچندن جوشغون نهرک بیاض و لذید ضویندن طادانلر ، مستفید و ممنون اولانلر آز دکیلدر . فقط اونلک منبعی اوکره نملک ، مجرا و استقامتی آکلامق ، سینه سنده صاقلانان قاصه لری بیلمک ایستهین اولامش کیدر . یالکز تذکره نویسدر ، یاری مراق ، یاری هوسله منبعنه قادار چیقممقسزین ادبیاتمزک نهرینه بر پارچه یاقلاشمشدر ، جریاننه بر پارچه یاقیندن باقمشدر . تذکره نویسدریمزک بو کوچوک غیرتندن ادبیاتمزک تأمین ایتدیکی قازانج پک بویوک و اهمیتلی اولمادی . شو قادار که ، اونلر بو تشبثده بولونماسه لردی ، ادبیات تاریخمزی بنا ایچون ألمزه همان بر شی کچیره میه جکدک . بو ماهیتلریله ادبیات تاریخمک انشائی عنصرلری آراسنده تذکره لر ، جدأ نادر و قیمتلی

برر اساسدرلر . بناء علیه ادبیات تاریخمزی تدقیقه باشلارکن ، دیگر وثیقه لره تقدیمأ تذکره لری خاطرلامق هم طبیعی ، هم ده ضروریدر . تذکره لر ، ساده تاریخ دکل ، حتی مناقب نامه اوصافی بیله کوسترمزلر . صحیفه لرنده بر دورک ادبی سپاسندن - حقیقی اولق شرطیله - کوچوک بر خط ، بلیرسز بر ایز دخی بولونماسی قابل اولیان تذکره لرک یکانه مزیتی ، چرچیوه لری ایچنده بر قاچ شاعر اسمنی محافظه ایتمه لرندن عبارتدر . اساسأ یازیلدقلری زمانک تلقلیری نظر اعتباره آلینیرسه اونلردن باشقه درلو خدمت بکله مک ده فضله اولور . تذکره لری ادبیات تاریخمزمک برر وثیقه سی حالنده تتبع ایتدیکز تقدیرده ، دائما شجهه آلتنده بولوندیرمق ، علمی بر تألیف اولدقلری ظننه دوشمه مک ، بالعکس لاعلی التبعین بر معلومات مجموعه سی اوله رق قبول ایتمک لازمدر . محتوالرینک کرک ترتیب طرزلی ، کرک اصل بنیه لری تذکره لره بوندن زیاده قیمت قازاندیراجق بر هویت عرض ایتمز . مع مافیله بونلردن بعضیلرینه ، مؤلفلرینک شخصی قوت و سجهیه لری ، دفته شایان بر خصوصیت ویرمش دیکرلری آراسنده نسبی بر تفوق تأمین ایله مشدر . لطیفی عاشق چلبی تذکره لری بو جمله دندر .

مملکت مزده تذکره نویسلاک تقلید ایله باشلامشدر . جدلریمز بر طرفدن ایراندن نظم اورنه کلری آلیرکن ، بر طرفندن ده « ادبیات تاریخی علمی » فی (تذکره لر ، دورلرنده ادبیات تاریخی دیملک اولدیغی ایچون بو تعبیری قوللاندر) آلمشدر . ایرانده تذکره جیلک اولماسه ییدی ، بو مسلاک احتمال ، بزده ده اولیه جقدی . تذکره نویسدریمز بو جهتی صمیمانه اعتراف ایتمکدن چکینمزلر . تذکره جیلکمزک بویله تقلید ایله باشلامه سی ، بو یولده اصل (اوریزینال) ، نوعی کندیسیله

برابر میدانہ کلن و تکامل ایدہن بر تذکرہ سلسلہ سنہ مالک اولقندن بزى محروم ایتمشدر . تذکرہ لر تدقیق اولونورسہ آکلاشیلیر کہ ، بونلرک ہپسی صوڪ زمانلرہ قادر مقدر برر اثر اولقندن قورتولاماشلردر . آجی اولسہدہ سویلیہ جکز : تذکرہ جیلک ہیچ بر وقت بزم اولمادی ، دائما ایرانک مالی اولہرق قالدی .

تذکرہ نویساریمز ، اثرلرینی عمومیت اوزرہ یا طبقہ لره (قسم) آیرمشلر ، یا خود شاعرلری حروف ہجا صیراسنہ کورہ تصنیف ایدہرک تدقیق ایلہ مشلردر . تذکرہ لرینی طبقہ لره آیران مؤلفرک بو تقسیمدہ تابع اولدقلری قاعدہ معین و معروف دکیلدر . تمامیلہ عندی ، خیالی ، حتی معناسز اولان بو ترتیب طرزینک یانندہ حروف ہجا صیراسیلہ تنظیم اولونمش تذکرہ لر ، چوق معقول و بر اصولہ مطیع کورونورلر . مع مافیہ نہ اولورسہ اولسون ، تذکرہ لریمزک ہرہانکی برندہ جدی بر تصنیف قطعاً کوزہ چارپماز ؛ ہپسی پراکندہ ہپسی پریشان ، عادتا بربرلریلہ علاقہ لری اولمادیغی حالده ، تصادفک برلشدیردیکی صحیفہ لر مثابہ سندہ در .

تذکرہ لرک کیمی مختصر ، کیمی مفصل ، بعضیاری دہ دیگر بر قاجنک ملخصیدر . فقط بونلرہ باقیلاجق اولورسہ ، اختصار و تفصیل ایلہ تلخیص بربرندن آیری معنادہ تلقی اولونہ ماز . تذکرہ نویساریمزہ کورہ اختصار و تفصیل عینی معرفتدر . اونلرک تفصیل دیدکلری ، بر شاعر حقندہ مدیحہ کار جملہ لر سلسلہ سنک بیتمز ، توکنمز تعاقبی و بویلہ جہ بر « لفظ صنعتی مشہری ترکیبیدر . اختصار ایسہ ، کلمہ اویونندن صرفنظر ایتمہ مک اوزرہ ، مدحیہ لرینی قیصہ کسمکدر .

ایستہر مفصل ، ایستہر مختصر اولسون ، تذکرہ لردن استحصال

اولونہ جق معلومات وزنآ مساویدر . بو مساوات ہیچ شاماز ، یالکز آرا صیرا ، برینک بر سجع ویا ترکیبہ فدا ایتدیکی حقیقی اوبری سویلہ مک فرصتی بولور . ایشته تذکرہ لریمزک بینندہ کی نسبتی بوزان حادثہ منحصرأ بودر . ملخص تذکرہ لره کلنجہ ؛ بونلری قویبہ عد ایتماک خصوصندہ تردد ایتمہ ملیدر . مثلاً بیانی تذکرہ سی ، حسن چلبی تذکرہ سنک ایشہ یاراماز بر شکلیدر . « قافلۂ شعرا » ہر تذکرہ دن نقل ایدیلن بر قاج سطر دن وجودہ کتیر یلمشدر . بالطبع تذکرہ لرک بو نوعلری ، ادبیات تاریخمزک تدقیقندہ استناد و استفادہ ایدیلہ بیلہ جک جدی منبع لردن دکیلدرلر .

تذکرہ لرک لسانی ، آنجق مدبذب ، مشعشع ، مزین بر ادبی متنہ یاقیشیر . بو لسان او قادر اعتنالی ، او قادر مراق ایلہ کینیمش ، سوسلہ نمشدر . لسانلریلہ محاکمہ ایدیلیرسہ ، تذکرہ لره بر ادبیات تجربہ سی دیمک انصافسزلق صاییلماز . چونکہ تذکرہ نویسارک اسلوب جیلق ہوسی صوڪ حدینہ وارمش ، مبالغہ اولہ جغندن قورقمقسزین دینیلہ بیلیر کہ ، بر حاستالق حالی آلمشدر . بوندن دولایی تذکرہ نویسارک اسلوب اوغرینہ فکرلرندن پک چوق فدا کارالق یابدقلرینہ اینانماق امکانشدر .

تذکرہ لر حقندہ ویردیگمز بو ایضاحات ، بو معلومات ، ادبیات تاریخمزک تدقیقنہ باشلاہ جق بر متبع ایچون بونلرک نہ درجہدہ استفادہ یہ شایان اولدیغنی آز ، چوق آکلاتمشدر ، ظن ایدہرز . بورادہ علاوہ سویلہ مک ایستہدیگمز جہت ، بوتون نقصانلرینہ ، یا کلشدرینہ ، ترتیبسز و تصنیفسز اولمالرینہ ، رغماً ، ادبیات مورخناک تذکرہ لردن بر آن ایچون بیلہ مستغنی قالہ میہ جغیدر . ادبیات تاریخمزی انشایہ

قرار ویردکدن صوکرا احضاری سعینه باشلایان مورخ تذکره‌لرده
احتمالکه بر خزینه بولیه‌جقدر . فقط هر حالده اونلرک صحیفه‌لری
اوزرنده نه قادر فضله توقف ایدرسه ، غایه‌سنه او درجه یاقینلاشه‌جقدر
بو نقطه نظرده ادبیات تاریخمیزک منبع‌لری میاننده اک اول مطالعه
و تحلیل ایدیلیمه‌سی اقتضا ایدن عنصرلر ، تذکره‌لردر ، دیمک‌جائزدر .

محمد خالد

Milli Mecmua VII, s. 75 (İstanbul 1926), s. 1218-1219

CÂMIU'N-NEZÂİR

« جامع النظائر »

تورک ادبیاتی تاریخیه مشغول اولانلرجه اهمیتله تلقی‌یه شایان
وثیقه‌لر آراسنده اک اول خاطره‌کلین « تذکره » لردر . اسکی شاعرلرمیزک
حیات و اثرلری حقنده معلومات آلابیلیمک ایچون ایلك نظرده یکانه
منبع ، یاخود مراجعتگاه ظن ایدیلن بو مجموعه‌لرک ، حتی اک قیمتلیلری
بیله ، فکری تطمین ایده‌جک تفصیلاتدن ، مع الاسف ، همان کاملاً
محرومدر . بلاغت قاعده‌لریله اسلوب عنعنه‌سنک زبونی اولان تذکره
نویسلرمز ، اسمنی قید ایتدکلری هر شاعره دائر بازدقلری سطرلرده ،
بونلرک مأموریت قدمه‌لرینی صنایمقدن ، علم و مزیتلرینی کؤکلره
چیقارمقدن - بعضاً بونی دخی اهمال ایده‌رلر - باشقا بر شی یپمازلر ،
بر قاچ صحیفه ایچنده هر شاعر حقنده نقل ایتدکلری ایشته بوندن
عبارتدر .

تذکره‌لرمز ؛ اسکی شاعرلرک حیاتلرینی تنویر ایده‌مه‌دکلری کبی ،
اثرلرینی طانیتماق خصوصندهده مصدرلر . تذکره‌لرده اسمی کچن
شاعرلرک اثرلردن چوق دفعه بر قطعه ، حتی بر بیت کؤستریلیمکله
اکتفا اولونمشدر . حقنده معلومات ایدینمک ایسته‌دیکمز شاعرک
معنوی شخصیتنه دائر بو قادر آز نمونه ایله ناصل بر حکم و یریه‌جکنده
بحق تردد ایدیلیر . بوندن دولایی تذکره‌لر ، تورک ادبیاتی تاریخنه عائد

وثیقه لر آراسنده اك زياده اهميته تلقى ايديلمه لرينه رغماً، ينه اك ضعيف اولانلردر . واقعا بونلر مياننده سهى ، عاشق چلبى ، لطيفى تذكره لرى كى خصوصى بر قيمتى حائز اولانلر موجود ايسه ده عددلرى چوق چوق آزدر .

تورك أدبياتى تاريخى منحصرأ تذكره لرمزك نقصان شهادت لرينه استنادأ تتبعه قالفيشمق خياله قاپيلمق اولور . بونك ايچون أدبيات تاريخمى تنوير ايتمك ايسته ركن داها بر چوق وثيقه ايله برابر ، دوغرو دن دوغرويه ادبيات تاريخيله مناسبندار كورونمه ين منبعلره ده مراجعت ايتمك مجبوريتنده يز .

« جامع النظائر » تذكره لر خارجنده ادبيات تاريخمزه علاقه دار وثيقه لرك باشنده كلير . يكانه نسخه سى بايزيد كتبخانه سنده بولونان (نومرو ۵۷۸۲) بو اثرك مؤلفى اكرديرلى حاجى كمال نامنده بر ذاتدر . بروسه لى طاهر بك مؤلف حقنده « قدامى شعرا دن فاضل بر ذات اولوب بعض قرائنه كوره اكرديرلى اولماسى مأمولدر » دييور . (عثمانلى مؤلفلىرى : ج ۲ ، ص ۱۳۶) حاجى كمالك حياتى تماماً مجهول ايسه ده ، اثرنده كى نظيره لرندن شعر ايله اشتغال ايتديكى قولايقله آكلاشيلابيلير . نهايتنده كى قيده نظراً « جامع النظائر » دوغوز يوز اون سكزده اكمال اولونمش و بو حالده مؤلفى برنجى بايزيد زماننده ياشامش و برنجى سليم دورينى ادراك ايتمشدر .

« جامع النظائر » ك محتوياتى حقنده ، كتابنك مقدمه سنده مؤلف بالذات شو تفصيلاتى ويريبور :

« امدى اى اهل عرفان چون سوز بو محمله بن فقيره دكدى .

بو ذكر اولنان شعرانك بن دخى اول ديوانلره نظر ايدوب هر برينك درمكنون كى كلماتلرن كوروب رضى الله عنكم ديوب الفاظ و عباراتلرن اوزموز تسليم قلدق . هر برينك ديوانلرنده نيجه يادكارندن بر مقدار ادبيات ضبط ايدوب بر آرايه جمع ايدوب مرتبه سى مرتبه سى ارزرينه يازدم . حروف تهجى اوزره نظيره لرن الحق ساها نيجه مدت بوكا جد بليغ و جهه لى دريغ ايدوب الحمد لله ظهوره كتوردم . و اسمن جامع النظائر قودم . درت يوز طقسان آلتى ورق برله مجلد بر كتاب ايلدم و ايچنى يكرى طقوز بيك درت يوز آلتمش بر بيت برله مملو قلدم . و بو جمعيتك ايكى يوز اوتوز ايكىسى قصيده در . و بو قصيده لرك اوتوز اوچى توحيددر . و اون بشى نعتدر و دخى اون اكيسى ترجيع بنددر و دردى مرثيه در و اكيسى فلكنامه در . و دخى اوتوز درت مربعدر و طقوز مخمسدر و بر مسدسدر و اون اوچى مستزاددر و دردى بحر طويلدر و اكيسى معشدر . اون اوچى مناجاتدر اكى بيك سكر يوز اكى غزلدر . و بونلرك كى موشحدر و كى مفتحدر و كى ملمع و كى معما و كى الهيات و كى حسنيات و كى دخى هزلياتدر . و دخى بو جمعيت كه واردر . اكى يوز آلتمش شاعرك كاملريدر . امدى عزيزلر اشبو ضعيف نحيف مؤلف حاجى كمالك بو كتاب ايچنده ابيات و اشعارى ده واردر . قچن اوقيوب راست كلجك اولورسكز آكا بر خير دعا احسان ايده سز »

مقدمه سندن نقل ايتديكمز شو سطرلر ايضاح ايديبور كه « جامع النظائر » مهم بر منتخبات مجموعه سيدر . اكمالى تاريخنه قدار كلن بوتون تورك شاعرلرينك اثرلرندن بر چوق نمونه لى احتوا ايده ن بو اثر بو كونه قدار لايق اولديغى اهميته تدقيق ايديلمه مشدر . أدبيات تاريخى

ترجمه حال مجموعه سی عد ایتمه دیکمز تقدیرده بونی ، تورک ادبیاتی تاریخک چوق قیمتلی بر جزئی تلقی ایده بیلیرز. بر دور ادبیاتی اوزرنده خطوه خطوه تعقیب ایتدی کمز «جامع النظائر» بزى یدنجی و سکزنجی عصرلرده کی تورک ادبیاتی حقنده تخمیندن فضله تنویر ایتمکده در. یونس امره دن حتی اوندن داها اول یتیشه ن تورک شاعرلرندن باشلا یارق ادبیاتمزمک انکشاف و تکامل زمانلرینه قادار یازلمش بر چوق منظومه لره بو کتابده برر برر تصادف ایدیورز ، تذکره جیلرمزمک اهمالنه معروض قالمش بر چوق شاعری ینه بوراده یازیلریله طانیورز . بو صورتله ایکی یوز آلمش شاعرک معنوی شخصیتلریله قارشیلایشورز که هر بری تورک ادبیاتی تاریخنده هر حالده بر موقعی حائزدرلر .

«جامع النظائر» ی عنواننه نظراً دوغرودن دوغرویه بر نظیره لرم مجموعه سی عد ایتمک کلیاً یا کلشدر. مؤلفک مقدمه ده سویله دیکمی کی ، اولاً هر شاعرک منتخب نظمیری قید ایدلدکن صوکر بونلرک نظیره لری یازلمش ، کتاب باشدن آشاغی بو ترتیب اوزره تنظیم اولونمشدر .

«جامع النظائر» ک دفته اک شایان خصوصیتی ، خالق شاعرلرینک اثرلرینی ده محتوی اولماسیدر . شیاد حمزه ، قایغوسز آبدال ، یونس امره کی ، اثرلری ادبی ماهیتندن زیاده دینی قیمتله معروف متصوف خلق شاعرلرینه ده حاجی کمال اثرنده یر ویرمش ، بو صورتله اونک حدودینی ، شمولنی کنیشه تمک ایسته مشدر . واقعا بونلردن یونس امره دن ماعداسنک نظمیری ، جامع النظائرده چوق محدود و بعضیسنک یالکز بر دانه در . فقط نه اولورسه اولسون ، مؤلفک ، زماننده کی هر نوع ادبی محصوله قیمت ویره رک ، کتابنه خلق ادبیاتندن ده نمونه لر ادخال ایتمش اولاسنی

حاجی کمالک او وقتکی ادبیات تلقیسی خارجنده سربست دوشونوشنه و ذوقندن باشقا رهبر طانیمش اولدیغنه عطف ایده بیلیرز .

«جامع النظائر» ادبیات مورخی ایچون کنیش بر تدقیق ساحه سیدر . ادبیاتمزمک ماضیسیله مشغول اولاجق لرم بونک صحیفه لری اوزرنده اوزون اوزون دوشونمک ، چالیشمق ضرورتنده درلر .

محمد خالد

افندی ، معلوم وموجود نسخه لری قارشیلادیرارق کچن سنه « مناقب هنروزان » ک طبع و نشرینه همت ایتدیلر که مملکت نامنه کندیلرینه بوراده تشکر ایتمکی ملی بر وظیفه صایبورم .

اثر ، مشهور مورخ « کلیبولی عالی » نک در . محمود کمال بک افندی کتابک باشنه عالی نک حیات و اثرلرینه دائر پک مکمل بر تبتبعنامه علاوه ایتمشلردر . اوراده اوزون اوزادی به آکلاتیلدیغی اوزره مؤلف ۹۴۸ ده دوغمشدر . پک کوچوک یاشنده تحصیله باشلامش ، اولاً علما طریقه کیردیکی حالده صوکرا کتاب صنفنه کچمشدر . خیلی مأموریتلرده بولونمش ، ماجرالر کچیرمش ، نهایت ۱۰۰۸ ده « جده » دفترداری ایکن وفات ایتمشدر .

عالی ولود بر محزردر . پک چوق اثرلری واردر . اک مهمی قسمماً مطبوع اولان « کنه الاخبار » عنوانی تاریخی در . بو کبی اثرلرک اهمیتلی قسملری ، مؤلفلرینک یاشادیغی دوره عائد اولانی در . مع الاسف کتابک بو نقطه دن پک مهم بر وثیقه الاون طرفلری - که ۱۰۰۶ تاریخنه قادر امتداد ایدر - غیر مطبوعدر . کنه الاخبار دن باشقا ، هفت مجلس ، نصرت نامه ، حالاته القاهره من العادة الظاهره ، .. کبی ینه تاریخی قیمتله مالک نیجه اثرلرندن باشقا دیوانلری ، سبحة الابدال ، صدف صد کهر ، کل صد برك ، ریاض السالکین .. کبی منظومه لری ، آیریجه نوادر الحکم ، محاسن الادب ، قواعد المجالس ، منشاء الانشا ... عنوانی منشور اثرلری واردر .

« مناقب هنروزان » ه کلنجه : بو ، کوچوک بر رساله در . مطبوع نسخه سی (۷۷) صحیفه طوتویور . بر مقدمه ، بش فصل ، بر خاتمه دن مرکبدر . (۹۹۵) ده یازیلمشدر . یازما نسخه لری مبذول ده کیلدر . محمود

MENĀKIB-I HÜNERVERĀN'A DĀİR

« مناقب هنروزان » ه دائر

تورک ملتک ماضی ده دهاسنی اثبات ایدن بر صنعت شعبه سی ده « یازی » در . اسکی کتبخانه لرده محفوظ کتابلر ، مرقعلر ، جامعلری تزین ایدن لوحه لر ، چشمه لرک ، سیلرک ، عمارتلرک .. حتی بعضی مزار طاشلرینک کتابه لری ، بو مستثنا شعبه نک جانلی آبدله لری در . ساده استانبولی دولاشان بر سیاح اکر کوزلرنده « کوزه لی » کورمک قدرتی وارسه تورک ملتک عصرلردن بری بو قوجا بلده نک سوقاقلرینه دهاسنی ناصیل حک ایتدیکنی کورور . یازینک بر قسمنده عربلری ، عجملری اکمال ایدن ، بر قسمنده ایسه تماماً کندی اصیل ابداعلرینی اورتایه قویان بو ملتک مع الاسف بو کونه قادر شو نقطه نظر دن روحی تحلیل و تتبع ایدیلمه مش ، ایچنده یتیشن یازی استادلری طانیامش و طانییلما مشدر . فقط طانیامسی و طانییلماسی هر زمان ممکندر . چونکه او استادلرک قلملرندن چیقان بدیعه لر ، داغنیق ، فقط یریر موجود ، حیاتلری ایسه مضبوطدر . ایشته بو اوافق مقاله مزده بحث ایتمک ایسته دیکمز « مناقب هنروزان » او قیمتدار استادلرک حیاتلرینی کویسترر اثرلردن بریدر . بو ، ماده کوچوک ، معناً بویوک و پک ذکرلی اثر صوک زمانلره قادر غیر مطبوعدی . ادبی و تاریخی تدقیقلرینک جدیدیله معروف استادلردن ابن الامین محمود کمال بک

کمال بکک مطبوع نسخہ فی میدانہ قویا بیلماک ایچون کوروب ، تتبع ایتدیکی نسخہ لر شونلردن :

- ۱) ویانہ کتبخانہ سنده کی نسخہ دن فطوغرافاہ استنساخ ایتدیریلن صورت .
- ۲) کندی کتبخانہ سنده کی نسخہ .
- ۳) دیوان محاسبات مراقبلرندن و مورخیندن محمد ذکی بکک نسخہ سی .
- ۴) اسکدارده سلیم آغا کتبخانہ سنده کی نسخہ .
- ۵) اسعد افندی کتبخانہ سنده کی نسخہ .
- ۶) موزه ده کی نسخہ .
- ۷) دارالفنون کتبخانہ سنده کی نسخہ .
- ۸) ملت کتبخانہ سنده کی نسخہ .
- ۹) ییلدیز کتبخانہ سنده کی نسخہ .

مطبوع نسخہ نك صوکنده - موزه حافظ کتبی عالی بک طرفندن تنظیم ایدیلمش - اعتنالی بر فهرست ده واردر .

مؤلف کتابنک باشنده اثری حقنده عیناً شونلری سویلیور : « فلاجرم بو حقیر عالی شهیر بغداد خزینہ سنده دفتردار صداقت سمیر ایکن مولانا قطب الدین محمد یزدی که اول عصر نویسنده لرینک سر آمدی و نازک نویسان عراقک بخت سرمدی ایدی ، بو فقیر القاسینله نساخان جهان و نستعلیق نویسان زمره سندن آلی نفر مقداری استادان حقنده یازدوغی رسالہ مختصره حاضر اولوب لاسیا ثلث و نسخ قلملرنده کی عبدالله اول کبی اکمل و ثانی دینلدوکی تقدیرجه روح ثانی مفضل خطاط روزکار مولانا عبدالله قریمی که کاتب تاتار دیمکله مشهوردر ،

و عتبه علیه نك موظف کاتبلرندن اولوب خط شناسلق فنی تدقیقه و احوال کتاب و کتابتی تحقیقه اظهار حق و انصافله معروف و مذکوردر ، و کندینک تفصیل احوال و رتبه سی آتیده مسطوردر ، فلاجرم انلرک اخبار و اخباری دخی بو تألیفه معاون و ناصر اولوب جمله احبانک طلبری و بو طریقه بذل مال و منال ایدوب مرقعله رغبت مشهور اولان اغنیای خلانک شور و شغبلی تمام محرک اولغله بر (مقدمه) شرف حسن کتابتده و حسن خط معجزه بعض انبیا اولدیغی حالده خصوصاً قلمه و ارباب رقمه متعلق مزیتده و حروف هجانک اقسامنه متفرع روایتده و (فصل اول) کتابت وحی الهی و خط کوفی ایله آیات نامتناهی یازان اصحاب معالی رتبتده و (فصل ثانی) ابن مقله و استادان سبعة و شش قلمده ماهر اولان کتاب خوش سیرتده و (فصل ثالث) نستعلیق یازان کتاب و خوش نویسان اولوالالباب صنفنده کی مشاهیر لازم الرغبتده و (فصل رابع) چب نویسان منشیان و خط دیوانی یه کوشش قیلان منہیان روشن نباهتده و (فصل خامس) قاطعان هنروران روم و عجم و مقطعات پاکیزه کاران معدوم الرقم و مصوران و مذہبان عالم و طراحان و مجلدان بنی آدم زمره سنک مشاہیرینی روایتده در ، و بر (خاتمه) بعض تمثیلات و تشبیہات و مؤلف مزبور حقنده التماس دعوات خصوصنی اشارتده وضع و ترتیب اولندی و بو کتابک نام نامیسی (مناقب هنروران) قونیلدی . »

شو ایضاً حاتندن آکلاشیله جغی اوزره عالی بالطبع اسلامی بر ذہنیتله قلم یوروتمش ، یالکیز ، تورکلرک ده کیل ، عربلرک و بالخاصه عجملرک یتیشدیردیکی هنرورلردن ده بحث ایتمشدر . بورایه بالوسیله قید ایتمه لییم که ایرانده یتیشن آداملردن ده چوغی عراقاً

عجم ده کیلدر . خالص تورکدر . هله بویوک بر ذهول ایله « افغان اصولی» دیه آکیلان انفس تذهیب طرزی تماماً اورتا آسیا تورکلرینک محصولیدر . مدنیت تاریخمزک بو مهم فصلنی تتبع و توثیق ایتمک هم علمی ، هم ملی بر وظیفه در . عالی ، ایران خطاطلرندن بحث ایتدکنن صوکر دیر که : « ... ولایت روم خطاطلرینک دخی استادان سبعه سی واردر که اولاً مولانا (شیخ حمدالله اماسی) در . ایکنجی آنک ولد رشیدی و فرزند هنرمند سعیدی مولانا (دده چلبی) در که شیخ زاده دیمکله معروف و باباسی رتبه سیله موصوفدر . اوچنجیسی (جلال اوغلی محی الدین اماسی) و دردنجی برادر کهتری مولانا (جمال اماسی) در که جلال و جمال شهرتیه مشهورلردر . خطلری کمال نزاکت کمالیه مذکورلردر که آنلرک وصفنده دیمشردر

جلال اوغلی که خطاط جهاندر
 نظیری کلمه دی نسخ جلیده
 اکا ختم اولدی بو نسخ جلی بیل
 نته کیم کوفی ختم اولدی علیده
 اکرچه جد و جهد ایتمش ولکن
 صنولشدر آکا قالوا بلی ده
 قرنداشی جمالک خطی داخی
 تبرکدر صفهان و کلیده

بشنجی (منلا احمد قره حصاری) در که رومیلرک استاد نامداری در .
 وصفنده بو مقوله بر مطلع ، شعردن برینک یادکاریدر :
 خط خوب ایچره بیاضه چیقروب کندوزینی
 یازینک قاره حصاریدر آغیردان یوزینی

آلتنجی مولانا (عبدالله اماسی) در که جلال و جمال کندینک طاییریدر . یدنجی شربتجی زاده مولانا (ابراهیم) در که بروسه ویدر . و بعضلر قولنجه ادرنویدر . پس بو زمره نک هر بری استاذ نامور وهنرور پاکیزه کوهریدر »

عالی بوندن صوکرآنادولووروم ایلی نک مختلف مملکتلرنده یتیشن نیجه استادلری یاد ایتمکده در . متعاقب فصللرده تعلیق ، نستعلیق ، چب ، دیوانی کبی مختلف خطلرده اقتدارلرینی اثبات ایدن خطاطلری و بالخاصه بشنجی فصلده قاطعلری ، مصورلری ، مذهباری ، مجلدلری ، حلکار وزرافشان یاپانلری ، جدول چکنلری وصاله جیلری آکلاتمقده در . بو آداملرک یاپدقلری آیری آیری و پک اینجه صنعتلردر که آنجاق اسکی کتبخانه لر کزینلجه مهارتلرینک ماهیت و درجه لری آکلاشیلابیلیر . از جمله بعض کتاب جلدلرینک ایچنده انفس اویمالره تصادف ایدیلیر که بو کون اربابی نزدنده (فخری اویماسی) نامیله مشهوردر . ایشته عالی اوندن بحث ایده رک دیور که « و رومیاندن بروسوی (فخری) که قطعه قطعنده لانظیر عالم و باغچه ترتیننده و شکوفه و ازهارک انواعنی کسمکده صنایع بدایع شعاری هر یرده مقبول و مسلم در » فخرینک صنعتی او یله بر بدیعه در که اونک اثرلرینی سیر و تدقیق ایدنلر یالکیز بر تعبیر بولاییلیرلر : خارقه !.. بو کون اسکی صنعتک بر چوق قسملری تقلید ایدیه بیلیر ، فقط فخری اویماسی أصلاً !...

عالی ، اثرینک صوکنده مجلدلردن بحث ایدر و تورکلرک بو صنعتده کوستر دکلری قابلیت و خصوصیتی آکلاتاراق شو سوزلری سویلر !
 « اکرچه که مجلدان اعجامک طلا حلنده و مقطعلر تزیننده مهارتلرینه

سوز یوقدر . اما مجلدان رومك جدول و زنجیركده و جلدك ظرافت و نزاكتنه متعلق محسنا تنده امتیاز و قدرتلی آنلردن آرتوقدر . بو بابده نزاع ایدنلرك سوزلی محضا مكابره در . و بو وادیده مصاحبت ایله ینلرك كلام بی مألری عین معارضه و محاوره در .

« عالی » دن صوكرآ عینی موضوعه دائر كتاب یازانلر واردر . از جمله نفس زاده ابراهیم خلیل افندی (كلزار صواب) ، صو یولجی زاده نجیب افندی (دوحة الكتاب) ، مستقیم زاده سعدالدین افندی (تحفة الخطاطین) عنوانلی اثرلر قلمه آلمشلردر كه بونلركده طبع و نشری تورك تاریخی و مدنی و علی الخصوص كنجلكك منسوب اولدیغی ملتی چوق یاقیندن و دریندن طانیایلمه سی نامنه پك لازمدر . (مناقب هنروران) ك طبعنه دلالت ایدن (تورك تاریخ انجمنی) ندن بونی ده تمنی و طلب ایتك حقمزدر . بوراده ، بالوسيله انجمنه و محمود كمال بك افندی یه تکرار و تکرار تشكر ایده رم .

علی جانب

Hayat II, s. 28, Ankara 1927, s. 4-5

VEKĀYIU'L-FÜZELĀ

وقایع الفضلا

معلم « کوستاولانسون » ادبی تبعلرده بر اثرك نه کبی فردی واجتماعی الجالره حدوثة کلدیکنی تعمیق ایچون صحیح و اطرافلی بیوگرافیک معلوماته احتیاج اولدیغی اهمیتله اخطار ایدر . بو نقطه نظرده ادبیات تاریخیله اوغراشمق ایسته ینلر هانکی دورله مشغول اولاجقلسه ، اول امرده او دوره عائد بیوگرافیک اثرلری تحقیق ، تثبیت و تتبع ایتمكده اك لزوملی وظیفه لرندن بری در .

هجری اون ایکنجی عصره عائد بیوگرافیک اثرلرك کمیة و کیفیت مهملرندن بری و بلکه برنجیسی « شیخی » نك « وقایع الفضلا » عنوانلی اوچ بویوك جلدلك اثریدر .

« شیخی » ۱۰۷۸ سنه سنده استانبولده دوغمشدر . باباسی « ادرنه قاپیسی » خارجنده « امیر بخاری » زاویه سنده مشیخت ایدن « حسن فیضی » افندیدر . « شیخی » كنجلكنده علمیه طریقنه انتساب ایدهرك « ملازم و قرقدن منفصل » اولدقدن صوكرآ باباسنك وفاتیه مدرس اولقدن واز كچمش ، زاویه سنه چکیلمشدر . اثرینك مقدمه سنده « کتابخانه جهانده صباح عنفوان شبابدن مسا رسیده سن كهولت اولونجه یه دكین زاویه نشین تصفح آثار و كوشه كزین تتبع اخبار اولوب مطالعه كتب تواریخ و سیره مایل و محافظه نوادر اخبار و عبره

شیفته دل» اولدیغنی آکلاتیر. کوزدن کچیردیکی اثرلر آراسنده بالخاصه « شقایق نعمانیه » یه ذیل اولق اوزره نوعی زاده عطائینک قلمه آلمش اولدیغنی « حدیقه الحقایق » پک خوشنه کیتدیکی ایچون تزییلنی دوشونور .

ینه مقدمه ده دیرکه : « کیفیت احوال سلفه تظن و اول وادیده تحصیل تفنن ایلدیکدن ناشی تاریخ ذیل مرقومدن الی یومنا هذا درر اوصاف علما و مشایخی سلك تحریره نظم ایله ذیل الذیله آرزو و ذیل مذکوره مسطور اولان جمهوردن ماعدا قدم رسیدکان پایه مولویت و محفل نشینان اجرای شریعت اولان موالی عظام علی طریق الولی کتابت و زیور باغچه سرای امانت اولان خانان قریم ، و فلکه نشین امارت قلزم بیضا اولان وزرا ، و عزیزان مصر ذات الاهرام اولان دلیران معدلت پیدا ، و آغایان یکیچریان احوال عبرت اتمالرینی بیانه جست و جو و هر طبقه نك آخری علی ترتیب حروف الهجا بیان زمره شعرانک مقری قلنمق درون اخلاص مشحونده جایکیر و اول مخدره لطافت قناعته نامزدک مافی الضمیر ایدی ... » شیخی بو ایشک قولای قولای یاپیلامیاغنی آکلادی. صبر و اعتنا ایله تتبعلرینه دوام ایتدی. نته کیم تذکره سنی قلمه آلق ایچون دائما شیخی یه مراجعت ایتدیکنی قید ایدن سالم افندی ، اوندن حرمتله بحث ایدهرک « هر شیئک صحتن بیلمه ده عظیم اهتمام و دفاتر قدیمه سلطانیه لره و شیخ الاسلام دفترلرینه دست رسیده اولغله امر توار یخده سعی تام و خدمت مالا کلام ایدوب بلکه اموردن بعض امرک کرکی کبی صحتنه و قوف ایچون اختیار مشاق سفر و اتعاب وجود ایدوب ترک خضور ایتمکله البته امر مهمک صحتنه ظفر » بولدیغنی سویله ر .

شیخی استقبالده وجوده کتیرمکی تصور ایله دیکی معظم اثری ایچون چالیشیرکن « عشاقی زاده حسیب » افندینک (*) عطائی بی تزییل ایتدیکنی ایشیتور . او کتابی بولوب کوزدن کچیرنجه « صفحات آینه پرغبار آسا کدرناک تسامح اولدیغندن ماعدا جمله نك احوالی جامع اولمامقله برابر ناسزای اعتنا و نامقبول اولیای نیک فهمان » اولدیغنه حکم ایدیور . و « نوعی زاده مرحومک ذیلنی نهایت بولدیغنی بیک فرق اوچ سنه سندن بیک یوز اوتوز سالنه کلنجه درخوابناک مهد رحمت » اولان مشاهیرک ترجمه لرینی احضاره باشلیور . واقعا معاصر لرینک دیدیکی کبی کندیسی « کمسنه دن بر مطلوب کلی و جزئی رجاسنده » ده ده کیلدی ، فقط معتاد اولدیغنی اوزره اثرینی وقتک صدر اعظمی اولان نوشهرلی ابراهیم پاشایه تقدیم ایتمش و التفاتنه مظهر اولشدر . کتابنه « وقایع الفضلا » نامنی ویردیکنی ده افاده ایدن شو منظومه سنی اقتباس ایدیورم :

زهی عطای عظیم جناب رب غفور
که ذیل اولدی سزای نگاه صدر صدور
هزار حمد و ثنا حضرت حدایه سزا

[*] عشاقی زاده ابراهیم حسیب افندی علمادندر . (۱۰۷۱) ده دوغمش ، (۱۱۳۶) ده وفات ایشدر . نشانجی جامی جوارنده کسکین دده مزارستانده مدفوندر . « حسیب » مخلصله شرده یازمشدر . ذیلک نسخه لرینه استانبول کتبخانه لرندن بر قاچنده تصادف ایدیلیر . عطائیدن صوکر کیمسه نك شقایق تزییل ایتمه دیکنی کورن شیخ الاسلام فیصل الله افندی ، حسیب افندی ی تشویق ایدهرک ذله باشلامشدر . بو اثر ۱۰۴۳ دن ۱۱۰۶ ه قدارکی وقعاتی آلیر . شاعر سامی بک استصحاب ایش اولدیفی کوزل بر نسخسی بو کون چلی عبدالله کتبخانه سنده محفوظدر . حسیب افندی ، صدراعظم شهید علی پاشانک تشویقیله بو ذیلی « قره چلی زاده عبدالعزیز » افندینک « روضته الابرار » ی طرزنده دوام ایتدیرمشدرکه هر سنه یه عائد وقوعاتک سوکننده و فیاتی ده احتوا ایدن بو اثرک - اغلب احتمال - مؤلف خط دستیله اولان نسخسی اسعد افندی کتبخانه سنده (۲۴۳۸) نومرده مقید و محفوظدر . بو اثر ۱۱۲۴ سنه سنه قدارکه وقعاتی آلیر . تا تمام بر مسوده دره .

که بن کمینه‌ی قلدی بو یادکاره روا
 ویروب توانه شعور درایت انکیزی
 خبیر وصف سلف ایلدی بو ناچیزی
 موفق ایتدی بنی ثبت وصف اسلافه
 بو یادکارمزی قلدی هدیه اخلافه
 عجبمبی اولسه بو مجموعه کنج درتحف
 نوشته در صفحاتنده وصف پاک سلف
 بو ذیل جامه اخبارک اولسه نامی سزا
 لسان اهل سیرده وقایع الفضلا ۱۱۲۹
 حساب ایدنجه او نام خجسته تعبیری
 اولور مبین تاریخ سال تحریری
 جناب حقدن اودر شیخیا مراد اهم
 نظاره افکن اولان ذیلمه بچشم کرم
 درون دلدن ایدوب محض لطف و احسانی
 فقیری ایلیه خیر دعایه ارزانی
 مراد ایدرسهک اکر اطلاع اخباره
 کشاده کوش نگاه اول وجوه آثاره

شیخی تبعلرینه بوراده نهایت ویرمه مش ، تا (۱۱۴۳) ه قادارکی
 و فیاتی ده ضبط و تثبیت ایتمشدرکه اوغلنک بالاخره تبیض و اکمال
 ایتدیکی بو قسمدن ، براز سوکرا بحث ایده جکر .

شیخی « عشاقی زاده » ذیلنی نقصانندن دولایی بکنمه مکله برابر ،
 کندی اثرنده اوندن نقلا خیلی پارچالر حرفیاً موجود اولماسی ، حسیب
 افندیکنک مساعیسنندنده استفاده ایتدیکنی واضحاً کوستر مکده در .

وقایع الفضلا - یوقاریدهده سویله دیکمز اوزره اوچ بویوک جلددر .
 برنجی جلد ۱۰۴۳ دن ۱۰۹۸ سنهسی نهایتنه ، ایکنجی جلد ۱۰۹۹ سنهسی
 بدایتندن ۱۱۳۰ سنهسی نهایتنه ، اوچنجی جلد ۱۱۳۱ سنهسی بدایتندن
 ۱۱۴۳ سنهسی بدایتنه قادارکی و قوعاتی احتوا ایدر . خاصه برنجی ،
 ایکنجی جلدلرک نسخه لرینه استانبول کتبخانه لرندن بر قاچنده تصادف
 ایدیلیر . اوچنجی جلد مستقل بر صورتده « آیاصوفیه » کتبخانه سنده
 محفوظدر . مع هذا دیگر کتبخانه لرده موجود نسخه لرک بعضیلرنده
 ایکنجی جلدده ملحق بر صورتده اوچنجی جلدده عائد وقوعات کورولور .
 آیاصوفیه نسخه سنک مقدمه سنده مرحومک اوغلی دیرکه : « ... بعده
 مدت حیاتی منقزی اولنجه وقوع بولان وفیات اعیانی دخی ضبط
 و جریده سنه قید ایدوب بقضاءالله تعالی بیانی مقدر اولیوب بو
 دار وحشت مداردن کذار و دار بقاده قرار ایدوب اول زماندن بو آنه
 کلنجه صحایف مسوده ده قالمشدی .. علی قدر الاستطاعه بعض نقصانی
 تکمیل و تبیضنه تعجیل ایدوب بیک یوز اوتوز بر محرم الحرامی
 ابتداسندن بیک یوز قرق اوچ سنهسی نهایتنه کلنجه مسوده ده
 ظفر بولدیغم مرتبه پستر راحتده غنوده اولان علمای کرام و مشایخ
 فخامک احوالرینی تنقیح برله بیان و تحریر و عیان ایلدم . »

شیخی رامز تذکره سنک قیدینه کوره « ۱۱۴۵ سنهسی حدودنده »
 وفات ایتمشدر . امیر بخاری زاویه سنده مدفوندر . عثمانلی مؤلفلرینک
 « شیخی » بی « صاحب تذکره قنله زاده یه معاصر » کوسترمه سی پک
 غریب بر ذهولدر ! اوغلی اوچنجی جلدک مقدمه سنده ، باباسنک
 اثرینی اکمال ایچون کندیسنه صدراعظم علی پاشانک امر ایتدیکنی
 سویلیور .

بو ذاتك « حكيم اوغلى على پاشا » اولديغنه شبيهه يوقدر . چونكه ينه اوچنجى جلدك مقدمه سنده « برنجى محمود » دن بحث ايديلمكده در . برنجى محمودك سلطنتى ائناسنده ايسه بر تك على پاشا صدراعظم اولشدر . اوده حكيم اوغليدر .

شيخى برنجى جلدينه « نوعى زاده عطائى » نك ترجمه حاليه باشلار و اولا علمائى ، صوكرا مشايخى ، متعاقباً و زيرلىرى ، يكي چرى اغالرينى ، علما زمره سندن اوليان شاعرلى وفات تاريخلرينه كوره صيراسيله كوسترر . آيريجه سياسى واجتماعى حادثه لرى خلاصه ايدر كه بونلر مياننده وقعه نويسلارك تثبيت ائتمه ديكي ۱۱۴۲ سنه سى وقوعائى ده واردر .

« شيخى » دن صوكرا بعض ذاتلر فلان و فلان مسلك اربابنه دائر بيوغرافيك اثرلر قلمه آلمشارسه ده بويله اطرافلى بر اثر وجوده كتيرن اولمامشدر . بو اعتبارله « شيخى » نك همتى « يكتا » وصفنه لايقدر . مى نقصانلر يمزدن برى ده « آنسيقلوبه دى » دن محروم اولوشيمزدر . ايلرده بونك تلافيسنه چاليشمق ايسته نيرسه مراجعت ايديله جك اثرلردن برينك « وقايع الفضلا » اولاجغنه شبيهه يوقدر . بو اعتبارله بو مهم اثرك - تاريخ انجمننجه تصور ايديلمكده اولديغى اوزره - بر آن اول طبعى تمنى يه شاياندر .

على جانب

Hayat III, s. 75, Ankara 1928, s. 2-3

HATTATLIK VE TÜRKLER

خطاطلىق و توركلر

اسلامى صنعتلر ك اَك ممتازلردن برى و بلكه برنجيسى خطدر . عرب ، عجم ، تورك ملتلىرى بو بديع صنعتده هنر و دها صاحبي آداملر يتيشديرمشدر . هله توركلرك بو اوغورده كى همتى اوته كى ملتدرن چوق دها اهميتلى در . چونكه بر طرفدن عربك « ثلث » نى ، عجمك « تعليق » نى بيك بر اينجه لك ايچنده اكالم و اصلاح ايتمش ، بر طرفدن ده كندى عرقندن يتيشن يوزلرجه ذكا - صرف ايران خطه سنده ياشامش اولملىرى دولاييسيله - عجم خطاطلغنى ايلرله تمش ، عجم استادى اولارق طائينمشلردر . « خطاط » ك مطلقا جاهل اولديغنه دائر موجود اولان روايت ، اصلسز بر افسانه دن عبارتدر ، بر چوق عالملر ، منشىلر ، شاعرلر هب خطاطدى . « على » نك « مناقب هنروران » ي ، « نفس زاده » نك « كلزار صواب » ي « صو يولجى زاده » نك ، « دوحة الكتاب » ي ، « مستقيم زاده » نك « تحفة الخطاطين » ي كى بو صنعت اربابنك حياتلردن بحث ايدن اثرلر بو معرضده رد و انكار ايديله مز حجتلردن در . خط عمومى و شامل بر صنعتدى . خواجه سعدالدين افندى ، يحيى افندى ، فيض الله افندى ، ولى الدين افندى چلبى زاده عاصم افندى كى شيخ الاسلاملر .. حكيم اوغلى على پاشا ، قوجه راغب پاشا كى صدراعظملر .. نركيسى ، نحيفى ، سيد و هبى ، سامى ، عزت على پاشا كى شاعرلر .. حتى بشير آغا كى دارالسعادة آغالرى عيى زمانده خطاط ايديلر .

تورك ملتنگ قابليتنى ، ذكاسنى ، كوزه‌للكه ، صنعته قارشى تمايل و استعدادىنى آكلامق ايچون ايچندن يتيشه‌ن هنرورلى طانمق لازمدر . بو هنرورلك اثرلى ضايع اولمامشدر . حالا استانبول سوقاقرلىنى دولدوران آبدهلر كتابهلرلى كوز اوكنده دورويور . كتبخانه لريمز بو آداملر ك آل يازيلريله مالمالدر . حياتلى حقنده اوكرنيله جك معلومات ايسه « تذكرة الخطاطين » عدادينه كيره جك اثرلرده مندرجدر . بونلردن على مرحومك « مناقب هنروران » ى كچن سنه طبع و نشر ايدىلى . تورك تاريخ انجمنى ، بو قبيل اثرلر كك آل اطرافلىسى و أك دقته شايانى اولان « تحفة الخطاطين » ى ده طبع ايتمكه قرار ويردى . بو كتاب ، مشهور تورك « بيوغراف » ى « مستقيم زاده سليمان سعدالدين افندى » نك اثريدر . يكانه نسخهسى مراد منلا كتبخانه سنده محفوظدر . اميرى افندى ، اوندن استنساخاً كندى كتبخانهسى ايچون بر نسخه قلمه آلديرمشدر . استطراداً وبالوسيله قيدايده يم كه سليمان سعدالدين افندينك خاصة « بيوغرافى » يه عائد همترلى شكران و احترامله قيد شاياندر « تحفة الخطاطين » دن باشقا « دوحة المشايخ » ى ، كچن سنه بالتصادف « حالت افندى كتبخانهسى » نده ألمه كچن « مجلة النصاب » ى پك فايدالى كتابلردر . كندى افاده سنه كوره ، قلمه آلديغى اثرلر قرقى متجاوزدر . بو چاليشقان و تحقيقچى تورك متبحرينك حيات و كتابلرينه ايلرى ده بر مقاله تخصيص ايتمك املمدر . بوراده شو قادر سويله يم كه بالخاصه « مجلة النصاب » ى اعتماد شايان عادتا منى منى بر « آنسيقلوپه دى » در . معارف وكالتى ، تاريخ انجمنى ، ياخود توركيات انستيتوسى بو ده كرلى اثرى مطلقاً طبع ايتمه ليدرلر . مستقيم زاده بالذات خطاط اولغله برابر ترجمه حال يازمقده پك اعتنا كار اولديغى ايچون « تحفة الخطاطين » ى امثالى قارشيسنده چوق ممتازدر .

آيريجه « سلسلة الخطاطين » ى كوسترن بر جدول ده ترتيب ايتمشدر كه بونك بر نسخه سنى « اسعد افندى » كتبخانه سنده كوردم . هر خطاطك كيمدن تمشق ايتديكى بو جدول سايه سنده واضحاً آكلاشيلمقده در . « ثلث » و « نسخ » ده مشهور « اكرى قپولى راسم » دن ، « تعليق » ى « فندق زاده ابراهيم افندى » ايله « كاتب زاده محمد رفيع افندى » دن او كره نمشدر . حياتنى كتاب يازمقده تأمين ايدهن بو ممتاز آدامك آل يازيسيله وجوده كلمش بر اثرى كتابلرم آراسنده ده موجوددر .

يوقاريده بحثى كچن « كلزار صواب » عنوانلى اثر ك صاحبي اولان « نفس زاده سيد ابراهيم افندى » اون برنجى عصرده ياشامشدر . بوده بالذات خطاطدر . « دوحة الكتاب » مؤلفى « صويولجى زاده محمد نجيب » افندى اون ايكنجى عصر آداملرندن در . « سيد وهبى » نك قلمه آلديغى « سورنامه » نك داماد ابراهيم پاشايه تقديم ايدىلن نسخه سى « صويولجى زاده » نك قلمندن چيقمشدر . بو ذات عينى زمانده طائينمش بر شاعردى . « وكالتنامه » ده :

بريده سورنامه كاتبي منلا نجيبادر
صويولجى زاده لكدر آب روى شهرت و شانى
صوين بولدوردى شعرك ايتسون اجرا كنك كلكندن
رياض صفحه يه آب زلال نظم عرفانى

مصراعلريله « اون ايكنجى عصر شاعرلىرى » آراسنده بر موقع ويريلمشدر . بو آداملر كك اثرلرندن باشقا « خط » ه دائر بعضى اوافق تفك رساله لر داها واردر كه بو اسلامى صنعت ايچنده ملتزمك موقعى كورمك و كوسترمك اوزره هپسنگ تدقيق و تبعى ، طبع و نشرى قطعياً الزمدر .

اوزمان ، اورتا آسیا تورکلی آراسنده یتیشن و عجم « تعلیق » نه استادلق ایدن اصلا و نسلا تورک خطاطلرندن ماعدا « آنادولو » مزده کی هنرورلری ده اطرافیه دنیایه طانیتمق ممکن اولاجقدر . « استادان سبعة روم » ده نیان « شیخ حمدالله » « شیخ زاده مصطفی دده » ، « جلال اوغلی محی الدین » ، « جلال اوغلی جمال الدین » ، « قره حصاری منلا احمد » ، « عبدالله اماسی » ، « شربتجی زاده ابراهیم » ایلک استادلردن در . بونلردن حمدالله حقنده :

شیخ اوغلی حمدی خطی تا کیم ظهور بولدی
عالمده بو محقق نسخ اولدی خط یاقوت

ده نیلدیکی کی « جلال اوغلی » قارده شلر ایچونده :
جلال اوغلی که خطاط جهاندر
نظیری کلمه دی خط جلیده
آکا حتم اولدی بو نسخ جلی بیل
نته کیم کوفی ختم اولدی علیده
اکرچه جد و جهد ایتمش ولیکن
صونولشدر آکا قالوا بلیده
قرنداشی جمالك خطی داخی
تبرکدر صفاهان و کلیده

منظومه سی یازیلدیغی کی « قره حصاری » یی مدح مقصدیله بر شاعر
شو بیتی قلمه آلمشدر :

خط خوب ایچره بیاضه چیقروب کندوزینی
یازینک قاره حصاریدر آغارتان یوزینی

بوتون تورک ولایتلرنده مرعشده ، اسکوبده ، ادرنه ده ، مغنیساده نیجه ماهر خطاطلر یتیشمشدر .

(۱۱۳۴) سنه سنده ایراندن استانبوله « مرتضی قوی خان » نامنده بر سفیر کلمشدی . عرفاً تورک اولان بو آدام « نائی » مخلصیله فارسی و تورکجه منظومه لر یازابیلن ظریف ، نکته پرداز بر شاعردی . خوش منقبه لری خاصه « راشد تاریخی » نده مندر جدر . او زمان صدراعظم ، مشهور « نو شهرلی داماد ابراهیم پاشا ، ایدی . سفیر نامه ویردیکی ضیافتلرده دورک بوتون عالم لرینی ، ادیب لرینی ، شاعر لرینی ، صنعتکار لرینی دعوت ایتمش ، ایرانلیلره قارشی تورکلرک لیاقت و ذکاسنی کوسترمشدر . ایشه بو ضیافتلردن برنده « مرتضی قوی خان » ، ایران تعلیق نویسی مشهور « عماد » ک اثری اولتی اوزره اورتایه بر یازی چیقردی . بو ، ساخته بر شیدی . مقصد استانبول خطاطلرینک وقوف و اهلیت لرینی امتحان دی . بزم خطاطلرمرز بونک اولمادیغنی در حال فرق ایتمکله برابر هر بری او یازی نی تقلید یولنده قطعه لر یازدیلر . « ابراهیم پاشا » بونلری « مرتضی قوی خان » ه کوسترینجه سفیر حیران قالدی : « هپسی اصلنه تفوق ایتمش ! » اعترافنده بولوندی ، و « ولی الدین افندی » ایچون « عماد روم » تعبیرینی قوللاندی . استطراداً وبالوسیله قید ایده ایم که « مرتضی قوی خان » استانبوله خیلی فارسی غزله یازمش ، ایچلرنده ممتاز شاعریمز « ندیم » ده اولدیغی حالده شاعرلرمرز ینه فارسی لسانیه موفق نظیره لر سویله مشلردر که هپسینک اثرلری دیوانلرنده مندر جدر .

ملتمز « اسلامی صنعت » لرك أك ممتازی اولان « خط » ده پك كزیده
استادلر یتیشدیرمکله برابر « تدهیت » ، « حلکار » ، « وصاله » ،

« قطع » کبی شعبه لرده ده امثالسز صنعتکارلر چیقارمشدر . بو آداملرک اثری اسکی کتبخانه لریمزی دولدورمقده در . اوننجی عصر وصاللرندن « قلندر چاوش » نامنده کی هنرور ، حیرته شایان بر مهارت کوسترمکله شهرت بولمشدر . « مناقب هنروران » مؤلفی مرحوم « عالی افندی » اونک حقنده شو منظومه بی یازیور :

بر صاحب هنردر او وصال معتبر
 ارباب معرفتده بولونماز آکا مثال
 هر قطعه ده که وصل ایله الوانی درج ایدر
 قوس قزحله صفحه چرخه اولور همال
 وصل ایتدیکی بیرک ایره مزلر خیالنه
 یکپاره ظن ایدر آنی هب دیده خیال
 کاغد و پیوست قلسه قیلی قرق یارمه ده
 هر موشکاف اولان ایده مز آکا قیل و قال
 حلکاری زرفشانی و پروازی جدولی
 قیلمش مسخر آکا او خلاق برکمال
 بر مرده کاغدی ایدر احیا علاجله
 دلخسته عاشقی نته کیم شربت وصال
 ای خامه کل بو نیتله یاز ویر جوانی
 کیمدر دیو ایدر لر یسه نامنه سؤال
 اول کان معرفت که « قلندر چاوش » در
 اولسه غلام حلقه بکوشی نولا هلال
 پرواز قطعه ده که ایدر نقش بر کره
 هر بیری پای عقله اولور بندله عقل

بر کیمسه مالک اولمادی بو دکلو قطعه یه
 هم قیلمادی معارفه بو رسمه بذل مال
 سعی ایتمک ایله کیرمز آله داد حقددر
 عالمده سعی و بذل ایله بو مرتبه محال ...

قطعه کسمکده یعنی اویماجیلقدده ینه اوننجی عصر اثناسنده حیرته شایان بر استاد یتیشمشدر که « بروسه لی فخری » دیمکله معروفدر . بو آدامک « گزک » یعنی خصوصی بر قلمتراشله وجوده کتیردیکی تورلو تورلو اویمالرک بر مثلی داها یاپیلاماشدر . اون ایکنجی عصرده « باغچه قاپیلی فخری » نامنده ایکنجی بر هنرور یتیشمشدر که عینی زمانده شاعردر .

مطبعه جیغک شرقده تعممی اوزرینه خطاطلق و امثال صنعتلر اسکی رواجنی غائب ایتمشدر . طبیعتیله ماضی یه قاریشان بو هنرلرک اطرفلی و مصور بر تاریخی یازمق ، تورک ملتک مدنیت دنیاسی ایچنده نه لر ابداع ایتدیکنی بوتون جهانده کوسترمک ملی بر وظیفه در . هله ، اسکی آبدلرک ، چشمه لرک ، سیلرک ، جامعلرک کتابه لرینی - که هر بری کزیده بر خطاطک اثریدر - اولدقلری کبی محافظه ایتمک ، خراب اولان بنالرک اوستنده کیلری ده موزه لرده بویوک و صنعتپورانده بر قیصقانجلقله صاقلامق الزمدر ؛ چونکه اوسطرلرک هر حرفی تورک ملتک ذکا و قابلیتنه برر حجت در .

مقاله مزک باشنده عرقاً تورک اولدیغی حالده عرب و عجم صنعتکاری اولارق طانینمش آداملردن بحث ایتمشدک . اوزون و آیری آیری مقاله لره محتاج اولان بو معرضده شیمد یلک بعض اسملری یاد ایتمکله

اكتفا ايده جكم : مشهور « صحاح » لغتني يازارق عربلره « ديليكزي بر يابانجيدن اوكره نك ! » دييهن تورك علامه سي « جوهرى » عيني زمانده شهرت شعار بر خطاطدى . « ياقوت » كاك موفق شاكردى « عبدالله ارغون » ، هراتلى « مولانا يوسف خراسنى » كبي نيجه آداملر هب توركدر . ايران ثلث و نسخنك ايلك استادلرندن « ابراهيم ميرزا ابن شاهرخ » ايله كتبخانه سنده قرق خطاط چاليشديران ، آيريجه زرافشانلغى ، وصاللغى ، تذهيبى آك يوكسك درجه لره يوكسه لتن « سلطان بايسنغر » مشهور تيمورلنكك حفيدلريدر . يعنى تورك اوغلى توركدرلر . ذاتاً اسلاميتدن صوكراكى عرب و عجم مدنيتلرينه خدمت ايدنلرك چوغى خالص تورك ده كيلميدر ؟ بو كونكى نسلك اك مهم وظيفه لرندن برى ده بو حقيقتى اطرافيله تتبع ايدهرك جلد جلد اورتها قويمقدر .

على جانب

Hayat III, s. 54, Ankara 1928, s. 2-3

TUHFE-I HATTATIN

تحفة خطاطين

مستقيم زاده نك اك مهم اثرلرندنلر . اسمى ، ابتداى تسويدينه تاريخلر (۱۱۷۳) . صو يولجى زاده محمد نجيب افندي نك « دوحه الكتاب » (۱) نامنده كى تذكره خطاطينى ده بو اثره خلاصه درج اولنمشدر .

تحفه نك برنجى قسمى ثلث و نسخ و جلى نويسانه ، ايكنجى قسمى تعليق نويسانه مخصصدر كه تحفه ده « جريده صغراى تعليقاتيان » « تحفه صغرامز » « تحفه تعليقاتيه مز » اسملريله ياد ايتديكى بو ايكنجى قسملر .

ييلديز كتبخانه سنده كى « تحفه خطاطين » نسخه سنده قيز محمود افندي نك ترجمه حالنك كنارينه مستنسخ ، يا خود بر مطالع طرفندن شو سوزلر يازيلمشدر :

« محمود بن بيرام ۱۰۹۵ تاريخيله مورخ بر الطف لطيف مصحف شريفى كوريلوب نزا كنده براعتده حافظ احمد كتابتنه مشابه و مشاكل

[۱] نجيب افندى ، بو اثرى باب السعاده آغاسى محاسبى اسماعيل افندي نك تشويقيله ۱۱۵۰ ده تاليف ايلمشدر . « قات حساب كندى تاريخ ايجون - بو نجيبا دوحه الكتابدر ۱۱۵۰ » . تك نسخ ، رفاع ، ربحانى ، محقق ، نستعليق ، ديوانى يازان ذواتى جامعدر . نسخه سى اندردر . نفيس بر نسخه سى - اخطار عاجرانهم اوزرينه - اخيراً تاريخ النجيبى كتبخانه سى ايجون اشترا اولنمشدر .

درجه نهائنده حسن ادا ايله بي معادل خطاط بنام و صاحب ملكه ايام اولديغي باهر و بومرتبه ايله بين الاساتذه كمالى ظاهر ايكن مستقيم زاده كبي كثر تتبص صاجي آدم واقف اولديغي استغراب و ابقاي ذكر جميل ايچون زيور حاشيه منن كتاب المنشر .

مستقيم زاده كبي - انواع مزاحم و موانع ايچنده يوزلرجه خطاطك ترجمه حاللريني اورتهيه قويان بر مؤلف عالي همتك ، بر خطاطي يازمامسني استغراب ايتمك ، شايان استغرابدر .

« تحفة خطاطين » ك طبعنه و تصحيحات لازمه نك اجراسيله برابر مؤلف اثر مستقيم زاده سليمان سعدالدين افندي مرحومك حياتي و آثاري حقنده بر مقدمه نك ده طرف عاجزانه مدن يازيلمسنه تورك تاريخ انجمننجه قرار ويريلمسي اوزرينه تحرياتده بوليله رق استانبول كتب خانه لرنده انجق اوچ نسخه يه تصادف ايديله بيلدي .

بري ، فاتح جوارنده چهارشنبه ده مرادمنلا كتب خانه سنده ، ديكرى دارالفون كتب خانه سنك بيلديز قسمنده ، ديكرى ده فاتحده ملت كتب خانه سنده در .

برنجيسي ، مؤلفك نسخه سندن خطاط ابوالمختار ابراهيم طاهر قلميله و خط نسخ ايله ۱۲۰۲ ده استنساخ اولنمشدر .

ايكنجيسي ، خط نسخ ايله محرردر . يازانك اسمي و يازيلديغي تاريخ اشارت ايديلمه مشدر . بو نسخه ده تعليق نويسان قسمي يوقدر .

اوچنجيسي ، احمد تبريزي قلميله و خط تعليق ايله رجب ۱۳۳۵ سنه سنده يازيلم مشدر . هانكي نسخه دن استنساخ ايديلديكي مصرح دكلسه ده مراد منلا نسخه سندن يازيلديغي مسموعدر .

استانبول اون اوچنجي مكتب مديري بهاءالدين بكك نزدنده كي نسخه ، خط نسخ ايله ۹ ذى القعدة ۱۲۷۹ سنه سنده تحرير اولنمشدر . كيمك يازديغي كوستريلمه مشدر . بيلديز كتب خانه سنده كي نسخه كبي بونده ده تعليق خطاطلري يوقدر . هانكي نسخه دن نقل اولنديغي محرر دكلسه ده بيلديز نسخه سندن يازيلوب مراد منلا كتب خانه سنده كي نسخه دن ده استفاده ايديلديكي استدلال اولنمقده در .

مراد منلا كتب خانه سنده كي نسخه ، مؤلفك نسخه سندن مستنسخ اولوق اعتباريله اساس اتخاذا اولندي . بونك كنارلرينه يازيلان فوائد ، صحيفه نك نهائنه قيد ايديلدي . بيلديز نسخه سنده كي فضله كلمه و جمله لرده صحيفه نك نهائنه يازيلدي .

ملت كتب خانه سيلاه بهاءالدين بكده كي نسخه لرده حين تصحيحده نظر دفته آلنديغي حالده ديكر نسخه لردن محتويات و خطا و صوابجه فرقسز اولديغيچون نسخه مطبوعه ده آريجه كوستريلمدي .

تأسف اولنوركه بو نسخه لرك هيچ بري خطادن سالم دكلدر . كلمات غير ما نوسه و تعبيرات غريبه بسبتون مشوش بر صورتده يازيلم مشدر .

حضرت مؤلف ، هر شينه ابجد حسابيله تاريخ سويلمك مراقنده اولديغندن مستنسخلر ، تاريخ بيتلريني و جمله لريني ، با خصوص رقم لريني ، عربي و فارسي عبارات و اشعاري اكثرأ ياكلش يازم شلردر . بونلري اصلاح ايلمك و - پك چوق دفعه برنجي مصراعلري قيد ايديلمه ين تعميه لي تاريخ مصراعلريني تدقيق ايله تعميه لريني بولوب تاريخ لريني حقيقته تقريپ و معما شكلكنده كي تاريخلري حل ايتمك ايچون پك

چوق زحمت چكدم. كتابك استنساخ و طبعی خصوصاً لرنده كرفتار اولديغم محن و مزاحم كونا كوندده بر بحث مؤلدر .

وجودمده بر عملیه مهمه اجراسندن صكره ياناقدده كمال مشقتله تبیض ایتدیكم مقدمه نك مسوداتی - مطبعه یه كوتورمك اوزره - تودیع ایتدیكم آدمك ، یولده دوشوردیكى آندن زقاقدده بر ذات طرفندن بولنوبده بكا تسلیم ایدیلدیكى زمانه قدر كچن مدتده حس ایتدیكم آلام ایسه قابل تعریف دكلدر .

ساحه علمده تصادف ایدیلان مشاق و مشكلاتی سویلمك ، قارته قارشى بر نوع امتنان عد اولنه بیلیرسده او درلو فكرلر ، بو عبد حد شناسدن دور و امتنان كبی منتده مهجوردر .

ارباب انصافك نظر دقتنه عرض ایتمك ایستدیكم نقطه شودر : بو اثر ، كتب خانه لرده كی نسخه لرك یالكز برندن علی العجله استنساخ و مطبعه یه تودیع ایدیلمدی . هر نسخه آیری آیری تدقیق و بر صحیفه اوزرنده بعضاً یاریم ساعت توقف اولندی . مندرجاتك ، هر درلو تفرعاتیله برابر - ممكن اولدیغی قدر - صحتنه بئذل مجهود ایدیلدی .

بناء علیه مساعی خالصه و مدیده محصولی اولان آثار ، آزاده قصور اوله ماسده شایسته قبول كوریلمك مقتضای انصاف و نصفتدر .

تصحیحات مكرره یه رغماً حروف و كلماتجه واقع اولان سهویات طبعیه دن منبعث قصور ، مصححه راجع اوله ماز .

« تحفه خطاطین » تألیف ایدیلدی بر بیچق عصر اولوب بو اوزون مدتده بیکلرجه خطاط كلدی كچدی بونلرك ایچنده یالكز بازار

دكل ، اوقور بازار ذوات بولندیغی حالده - كندی مسلكلرینه و مسلک داشلرینه تعلق ایدن - بویله مهم و نافع بر اثری استساخه و نسخه لرینی تكثیره همت ایتمه مه لری شایان تعجبدر . بو یولده ابراز همت ایتمش اولسیدیلر ، او اثر كزینی تألیف ایتمشجه سنه نائل ثوبات و قدر شناسان اخلاف طرفلرندنده مظهر تشكرات اولورلردی .

بر بیچق عصر دن بری نیجه ترهات نامه باصیلدیغی حالده « تحفه خطاطین » ك طبعنه هیچ بر طرفدن تشبث اولنماسی ده محل حیرتدر .

شو صحیفه لرك تبیض و تصحیحی - یوقاریدده ، بالمناصبه سویلدیكم وجه ایله - خسته لكه تصادف ایتدیكندن دهها فضله معلومات درجی قابل اوله مدیغنی ارباب مطالعه یه مقام اعتذارده عرض ایدرم .

استانبول ۱۵ جمادی الاخره ۱۳۴۷ ۲۸ تشرین ثانی ۱۹۲۸

ابن الامین
محمود كمال

و قتیله محبان معرفته نزهت کاه اولان بدستان آغزنده کی صحافلر چارشینسنگ مداوملرندن ایدم. صباح و اقشام اورادن کچدکچه صحافلر، دعوت ایدرلر ، بر کتاب ، یاخود بر یازی کوسترلر ایدی . تخمیناً یکر می بش سنه اول بر اقشام کچ وقت موقع مأموریتمدن عودتده بوتون دکانلرک قاپانديغنی ، یالکز بر صحافک ، دکاننی هنوز قاپاتمق اوزره اولدیغنی کوردم . او صحاف ، بنی دعوتله بر قاچ کتاب کوستره جکنی سویلیوب - دفترسز ، نومروسز ، ترتیسز - یوزلرجه کتاب آره سنده تحریات ایله مشغول اولدیغنی صیره ده بن ، دکانک اوکنه آتیلمش اولان کتاب و کاغد پارچه لرینک بر قسمنی قاریشدیرمغه باشلادم ، بر کتابک اجزاسندن اون درت صحیفه بولدم .

بو صحیفه لری بن تدقیق ایتمه دن صحاف افندی ، آراددیغنی بوله مدیغنی ، یارین اوغرانیلیمسینی سویلدکدن صکره المده کی کاغدلری صورتی . سپورتی ایچنده بولدیغمی سویله دم . سر آمدان جهلا میاننده موقع ممتاز صاجی اولان بو ذات ، کاغدلره باقدقن صکره « بن بونی نیجه زماندن بری آرایوردم » دیمسیله هانکی اثرک پارچه سی اولدیغنی صورتی . بالطبع جواب ویره مدیکندن حدتندم . ایشی لطیفه یه دوکوب بندن بر قاچ غروش آلدقن صکره کاغدلری ویردی او کیجه تدقیق ایتدم ، مستقیم زاده نک خطیله محرر « مجله النصاب » مسوداتنک اجزاسندن اولدیغنی آکلادم . دیگر صحیفه لرکده بولنمسی محتمل اولدیغندن ایرتسی صباح چارشنی یه شتاب ایتدم ایسه ده اورته ده بر شی قالماشدی .

شه وقعه خاطریمه کلدکجه متأثر اولورم .

ابن الامین محمود کمال

Tuhfe-i Hattâtîn önsözü, İstanbul 1928, s. 60-61

MECELLETÜ'N-NISAB

مجلة النصاب فی النسب والکنی واللقاب

بعض رجالک نسبتلرینی ، کنیه لرینی ، مخلصلرینی ، ترجمه حاللرینی حاویدر . عربجه در ۱۱۷۱ ده تسوید و ۱۱۷۵ ده اتمام ایلمشدر . مستقیم زاده اثرک نهایتنده :

امام سمعانی بو ترتیب اوزره سکرز جلد جمع ایلمش ایسه ده ابن خلکان قولنجه تمامی دنیا ده بولنمدیغنی ، بو اثری ، علی بن الاثیرک اوچ جلد اوزره اختصار و « اللباب » تسمیه ایتدیکنی ، صکره تجرید ایله « لب اللباب » نامنی ویردیکنی ، بالاخره کاتب الحاج مصطفی ، و قتنه قدر الحاق ایتدیکنی ، کنیدیه و قتنه قدر کلن زجالی ، القاب و مخالص و انسابی و ترجمه حاللری ایله ترتیب ۱۱۷۵ سنه سی لیله قدرنده اتمام ایلدیکنی سویلیور .

پک مهم بر اثردر ، حتی تورک تاریخ انجمنی اعضای فاضله سندن علی جانب بک ، بر مقاله ده مستقیم زاده یی « مشهور تورک بیوغرافی » و « چالشقان و تحقیق جی تورک متبحری » ناملریله یاد و « بیوغرافی یه عائد همتلری شکران و احترامله قیده شایان « اولدیغنی ایراد ایتدکدن صکره « بالخاصه (مجلة النصاب) » ی اعتماد شایان عادتاً مینی مینی بر (آنسیقلوپه دی) در . معارف و کالتی ، تاریخ انجمنی ، یاخود تورکیات انستیتوسی بو ده کرلی اثری مطلقاً طبع ایتمیلدرلر « دیور و بو محق سوزلرله حقیقته خدمت ایلدیور .

یکانه نسخه سی حالت افندی کتب خانه سننده در . اوتوز برر سطرلی ، (۹۴۴) صحیفه در . خلیل بن حسین خطیله ۱۲۱۰ سنه هجریه سنه یازیلمشدر .

احکام مذکوره «نص» یاخود «اجماع» و یاخود «الحاق» ایله «کتاب و سنت» دن مأخوذدر. بو حالده کتابدن یعنی قرآن کریمدن استفاده حصولی اولا الفاظ شریفه سنک بیاننه متوقف اولوب بونی متکفل اولان علم ، تفسیر شریفدر .

قرآن عظیم الشانک نقل و روایتی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم حضرتلرینه اسنادندن و قرائتنده قرانک اختلاف روایاتندن بحث ایدن علم دخی علم قراآتدر .

سنت سنیه نك رسول محترم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه صورت اسنادندن و خبرلرینه وثوق و اعتماد حصولی ایچون سنت نبویه بی نقل و روایت ایدن ذوات کرام حضراتنک احوالندن باحث اولان علم علم حدیث شریفدر .

احکامک اصولندن صورت استنباط واستخراجنی اراثة ایدن علم دخی علم اصول فقهدر .

احکام الهیهیه وقوف و معرفت ثمره سی اولقی اوزره افعال مکلفینه متعلق فروعات شرعیه دن باحث اولان علم ، علم فقه شریفدر .

تکالیف شرعیه ، افعال خارجیهیه تعلق ایلدیکی کبی افعال قلبیهیه دخی تعلق ایدر .

افعال قلبیهیه تعلق ایدن تکلیف ، ایمان و اعتقادی واجب اولان شیلره اعتقاد ایتمکدر . بوده جناب حقک ذات و صفاتنه و نبوت و اخرته و قدره تعلق ایدن عقائدندن عبارت اولوب عقائد مذکورهنک ادله عقلیه و براهین ایله اثبات و استدلالندن باحث اولان علم ، علم عقائددر که بوکا علم کلام دخی تعبیر اولنور .

ULŪM-I ISLĀMIYYE

علوم اسلامییه

امصار و بلادده متداول اولان علملر ، ایکی صنف اوزرینه در . (صنف اول) طبیعی ، (صنف ثانی) نقلی در .

طبیعی اولان علملر ، انسانک قوه فکر و نظری ایله حاصل اولور که اکا علوم حکمیه تعبیر اولنور .

نقلی اولان علملر ، شرعشریفک واضعندن مأخوذ اولان علومدن عبارتدر که او علملره ، علوم وضعیه نقلیه اطلاق اولنور . اشبو علوم نقلیه نك جمله سی وضع شرعییه مستند اوله رق آنده عقل ایچون مدخل و مجال یوقدر . لکن اصولندن استنباط و استخراج اولنان مسائل فرعییه ده عقل ایچون مدخل و مجال واردر . چونکه جزئیات حادثه متعاقبه وضع مجرد سببی ایله نقل کلی تحتنده مندرج اوله میوب بونده وجوه قیاسه احتیاجک لزومی ظاهردر . لکن شو قیاس ، خبردن تفرع ایدر یعنی اصل وضعیهیه مستند اولور و نقلدن تفرع ایلدیکیندن نقله رجوع ایدر .

علوم عربیه ، علوم شرعیه نك تابع و خادمیدر . چونکه لسان عربی ، قوم عربک لسان مادرزادی اولوب قرآن کریم ، اشرف السنه اولان لسان عذب البیان عربی اوزره شرف نازل اولشددر .

علوم نقلیه نك اقسامی متکثردر . هر مکلف اولان یعنی هر عاقل و بالغ اولان کیمسه نك کندوسی ایله ابنای جنسی اوزرینه مفروض اولان احکام الهیهیه بیلمسی واجبدر .

قرآن عظیم الشان ایله حدیث شریفه علم حصولی، علوم عربیه ده مهارت کامله یه متوقف اولسی علوم عربیه نك تقدم تعلمنه باعث و علت اولمشدر . علوم عربیه دخی علم لغت ، علم نحو ، علم بیان و بونلرک امثالی علملردن عبارتدر .

علوم شرعیه ، ملت اسلامیه ده پك زیاده مظهر ترقی اولمش و بو یولده علمای کرام حضراتی ایله سلاطین عظام جانبندن پك چوق فداکارلقلر اختیار بیورلمشدر .

قوم عرب ، بدایت اسلامیه و ده اول زمانلرده علم و صنعت ایله مألوف اولمقلرندن عصر سعادتدن عصر تابعینك اخرینه قدر احکام شرعیه یی منبع نیوتدن و افواه اصحاب کرامدن اخذ و تلقی و ضبط و حفظ ایله امور دنیه و دنیویه لرینی بو صورتله حسن اداره ایدرک امر تعلیم و تدویندن استغنا حالنده اولورلر ایدی . مؤخرآ تفاسیر قرآنیه نك وضعنه و احادیث نبویه نك تقيیدینه و معرفت اسانیده و تعدیل رواته لزوم و احتیاج کورندی . شو احتیاج ، احکام شرعیه نك اختلافات زمانیه و واقعات ده ریه اراسنده عدم ضیاعی مقصدینه مبنی ایدی . ده صکره کتاب و سنتدن احکامك استخراج و استنباطی بحسب الواقعات تکرر ایلدی و لسان و لغته فساد و خلل طریانی اماره لری سرنمای ظهور اوله رق قوانین نحویه نك وضعنه شدتله لزوم کورندی . علوم شرعیه نك جمله سی استنباط و تنظیر و قیاسیده ملکاتدن عبارت اولوب ملکات مذکوره نك حصولنه مدار اولان علوم سائرهنك یعنی قوانین عربیه ایله قوانین استنباطیه و قیاسیه نك و علم کلامك وضعنه لزوم کورنمش و بونلر جمله صنائع تحتنه ادخال ایدیلرک کافه سی محتاج تعلیم بولنمش ایسه ده علوم

مذکوره نك تعلیم و تعلمنه قوم عربك او زمانلرده کی حال بدویتی مساعد اولدیغی جهته علوم مذکوره بالضروره مدنی و حضریاره کسب اختصاص ایلمش و او زمانلرده حضریلر ، قوم عجم ایله سائر اهل حواضردن عبارت بولنمش اولسیله حضریلر علوم و فنونده او عصرلرده بدویت حالنده بولنالردن زیاده ترقی ایتمشدر . بو جهته علم نحوك اکثر مشاهیر ائمه سی ایله حدیث شریفك عالم و حافظلری و اصول فقهنك علماسی و علم کلامده حاذق و ماهر اولان ذوات کرامك جمله سی و اکثر مفسرین عظام حضراتی ایله سائر علوم و فنون اصحابی اولان مشایخ و مشاهیر کرام جمله اهل حواضر و اهل فارس ایدی .

علوم عربیه ، علوم شرعیه نك مفتاحی و وسیله تحصیل اولدیغی کی علوم عقلیه و حکمیه نك دخی وسیله تحصیلدر . چونکه علوم عقلیه وقتیه علمای اسلامیه جانبندن لسان عربی یه مکلا نقل و ترجمه اولنمش و بلاد اسلامیه ده حکمیات و عقلیات دخی زیاده سیله ترقی ایتمش اولسیله علوم حکمیه نك تحصیل دخی علوم عربیه نك تحصیلنه توقف ایلمشدر .

لسان عربینك ارکان اصلیه سی درتدر . بریسی « علم لغت » و دیگری « علم نحو » و دیگری « علم بیان » و دیگر بری دخی « علم ادب » در اشبو ارکان اصلیه یی بیلمك ضروریدر .. چونکه احکام شرعیه نك مأخذی ، لسان عذب البیان عربی اولغله اكا تعلق ایدن علومی تعلم ایتمك لازم و واجبدر .

علوم عربیه نك اهم و اقدمی ، علم نحودر . حدیث شریفه ده

شرفوارد اولدیغی اوزره بالجمله مکلف اوزرینه تعلیمی فرض عین اولان علمک تعییننده بین العلما اختلاف اولندی .

مفسرین کرام و محدثین ذوی الاحترام حضرتنک قوللرینه کوره فرض عین اولان علم ، « علم کتاب » و « علم سنت » در .

فقهای کرام حضراتی دخی فرض عین اولان علمی ، « علم بالحلال و الحرام » ایله تفسیر و بیان بیورلدیلر .

متکلمین یعنی عقائد علماسی جانبندن فرض عین اولان علم ، « علم توحید و صفات » دیو بیان بیورلمش و اهل تصوف جانبندن « علم قلب » ایله و اهل حق جانبندن « علم مکاشفه » ایله تفسیر اولنمیشدر . اما حقیقت حاله اقرب اولان صورت « بنی الاسلام علی خمس » حدیث شریفنده ذکر و تعداد بیوریلان فرائضدن عبارت اولوق اوزره بیان بیورلمشدر .

ذکر اولنان حدیث شریف ، « توحید » و « صلاة » و « ذکات » و « صیام شهر رمضان » و « حج البیت » فرضلرینک بیانندن عبارت اولوب فرائض مذکوره کافه مسلمین اوزرینه فرض در . بو صورت اکابر علمادن « الشیخ ابی طالب المکی » حضرتلری جانبندن اختیار بیورلمشدر .

بعض علمای کرام حضراتی جانبندن ذکر اولنان فرائض خمسک وجوبی انجق بقدر الحاجه اولدیغی علاوه بحث اولنه رق « بر کیمسه ضحوة نهارده بالغ اولسه او کیمسه ایچون جناب حتی صفاتی ایله استدلالا بیلیمک و کلمه شهادتی معناسی ایله برابر تعلم ایتمک و اگر وقت ظهره قدر بر حیات اولور ایسه احکام طهارت و احکام صلاتی

کذلک تعلم ایلمک و اگر شهر رمضانہ قدر بر حیات اولور ایسه احکام صومی و ماله مالک ایسه کیفیت ذکاتی اوکرنمک و اگر استطاعت حاصل اولور ایسه احکام حج و مناسکی تعلم ایتمک فرض » در دیو بیان ایله بو صورتک فتاواوی تاتارخانیه دن نقل اولندیغنه اشارت بیورلمشدر .

Serkis Orpelyan-Abdülzâde Mehmed Tâhir, *Mahzenü'l-Ulûm*, İstanbul 1308, s. 66-69

هر شیده جلب منفعت و دفع مضرت علم و معرفت ایله حصول پذیر اولور .

مرآت عقلک جلاسی علم و معرفت ، انسانک شرف و مزیتی فضیلت در .

تهذیب اخلاق و تربیه افکار ، آنجق علوم و معارف ایله حاصل اولور .

نوع بشرك میدانه كتورمش اولدیغی بونجه مخترعات محیره العقولک سبب اختراعی علم و معرفت در .

الحاصل علوم و معارفک فضائلنی تعریف ایتماک حصوصنده انسانک لسان و قلمی قاصر در .

علوم و معارفک زمانلرجه ضبط و حفظنه و هر عصرده تعمیم انتشارینه خدمت ایدن وسائط مهمه نك برنجیسی مؤلفات اولدیغی آشکار اولوب بیک اوچ یوز بو قدر سنه دن برو علمای کرام و فضلالی ذوی الاحترام حضراتی جانبندن علوم و فنونه دائر ترتیب و تألیف بیوریلان کتابلر انجم سما کبی لایعد و لایحصی در .

هر عصر و زمانده علمای کرام حضراتی جانبندن کتبخانه عالمه یادکار براغیلان کتابلرک اسامیسی ایله مراتب و درجاتنه و مؤلفین کرامک اسم و کنیه لرینه و بلاد و امصارینه و تواریخ ارتحاللرینه و تراجم احوالنه کسب وقوف ایتماک علما ایچون میل طبیعی ایجابندن اولدیغی کبی بر علمه انتساب و اختصاص ایلماک خواهشنده بولنانلرک او علمه متعلق تألیفاتدن خبردار اوللری لازم کله جکی و بر علمه متعلق کتاب تألیفی آرزو اولندقدنه او علمه دائر اولان تألیفاتنه واقف اولق

MAHZENÜ'L - ULÜM'UN ÖNSÖZÜ

مخزن العلوم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين

والصلاة والسلام على سيد المرسلين

محمد وآله وصحبه اجمعين

اما بعد

جناب خداوند آسمان و زمین ، پادشاه حکمت رهین ، شهریار کرامت قرین ، ملک حمید و کزین ، زیور اریکه تمکین و متین ، السلطان ابن السلطان السلطان « الغازی عبد الحمید خان ثانی » افندمز حضرتلرینی الی آخر الدوران سریر آرای شوکت و شان بیورسون آمین .

ارباب فضل و کمالک معلومی اولدیغی اوزره علوم و معارف نقل و عقل اوله رق ایکی جدولدن جریان ایدن آب زلال معرفت در . اشبو آب زلال معرفت ، کلزار سعادت دنیویه و اخرویه نك سبب نشو و طراوتی در .

علوم و معارف هر فرد ، هر ملت ، هر قوم ایچون موجب فیض و نجات اولور .

دوام جمعیت عالم ، بقای انتظام بنی آدم ، قواعد علمیه یه مراعات ایله حصوله کلور .

ماده سی دخی تألیفی آرزو اولنان کتابک هر صورتله مکملیتنه خدمت ایده جکی مسلمات اموردن اولدیغی حالده بونجه سنه لردن برو بلاد و امصار اسلامیه ده فحول علما و جمهور فضلا جانبندن تألیف بیوریلان آثار علمیه نك عمومینی مطالعه ایتمک شوپله طورسون ، بر علمه متعلق اولان مؤلفاتک مطالعه سنه بیله انسانک عمری وفا ایتیمیه جکی و بلکه بر علمه متعلق اولان مؤلفاتک کثرتی ، انسانک عمر طبیعی ایله اصلا قیاس قبول ایتیمیه جک درجه ده بیوک بر نسبتسزلک ایچنده اولدیغی ادعا اولنسه مبالغه ایدلمش اولمز .

بناء علیه کتب مؤلفه نك اسامیسی ایله معلومات اجمالیه سنی حاوی اولان کتاب و فهرستلرک لزوم وجودی وقتیه علمای کرام حضراتی جانبندن مطالعه و تقدیر بیوریلهرق اولبابده متعدد و معتبر فهرستلر تحریر بیورلمش ایسه ده او فهرستلرک صورت تحریر و ترتیبی خصوصیت حالنده اولوب عوامک استفاده سنی متکفل اولدیغی کی مذکور فهرستلرک تاریخ تألیفلرندن بو آنه قدر کذران ایدن بر ایکی عصر ظرفنده و لاسیا عصر معارف حصر جناب پادشاهیده کرک مرکز سلطنت سنیه ده و کرک طشره لرده تألیف بیورلمش اولان مؤلفاتک او فهرستلردن خارج قالدیغی پیش نظر مطالعه یه الندقه ازمئه سالفه ده تألیف اولنان فهرستلرک کفایتسزلکی بر مرتبه ده ظاهر اولور .

کتب مؤلفه یه کسب وقوف ایتمک خصوصی بر مدتدن برو اوروپاده غایت مهم و معتنا به بر علم صره سنه کچه رک « بیلیو غرافی » نامیله بر موقع مخصوص احراز ایلمش و بو علمک اهمیتی پک زیاده تقدیر اولنمغه باشلا یوب بو بابده بر چوق کتابلر طبع و نشر اولنمقده بولنمشدر . حاصل کلام کتب مؤلفه دن باحث اولان کتاب و فهرستلرک فوائد

و محسناتی درکار اولسیله مجرد وطنه بر خدمت عاجزانه ده بولنمق آرزوسی و ولی نعمت بیمنتمز شوکتلو پادشاهمز افندمز حضرتلرینک ترقی علوم و معارف خصوصنده هر آن عیون آرای جهان اولان مساعدات جلیله و تشویقات متوالیه ملوکانه لری آثاری اشبو فهرست عمومینک جمع و ترتیبه باعث شوق و غیرت اولمش و بعونه تعالی اکمالی میسر اولهرق « مخزن العلوم » تسمیه اولنمش و بونک باشلوجه مأخذلری مفتاح السعادة و کشف الظنون و سائر کتب معتبره و متنوعه دن و مرکز سلطنت سنیه ایله مصر و بیروت کی بیوک محللرده کائن مشهور کتبخانه لر فهرستلرندن عبارت بولنمشدر .

اشبو کتابک جمع و تحریرینه مباشرت اولنمزدن اول صورت ترتیبی مطالعه اولندقه اسائی کتب بیانندن مقدم علوم و فنونه دائر مباحث و مقالات درج و تزییرنده مناسبت کورلمسینه و اسائی کتب قسمنده کتابلرک انواع علوم اعتباری ایله فصول مخصوصه ده کوسترلمسی ایله برابر کتب مؤلفه یه و مؤلفین کرام حضراتنک اسامیسنه دائر معلومات جمله و مفیده اعطاسی جمله حسن ترتیبیدن عد و شمار اولنمسنه و مؤلفاتک حروف هجا اوزره ترتیبی صورتی بر کتابک قنغی علمدن بحث ایلدیکنه دائر معلومات استحصالنه مدار سهولت اوله جفنه و مؤلفاتک تاریخ اعتباریه ترتیبی دخی هر عصرده ترقیات علمیه نك درجاتی قولایقله تعیین ایتمک کی فائده یی انتاج ایده جکنه و مؤلفین کرام حضراتنک اسامیسی حروف هجا اوزره ترتیب اولنهرق هر بر مؤلفک اسامیسی زیرینه انواع علومه دائر تألیف بیوردیغی کتابلرک کوسترلمسی و تراجم احوالندن معلومات ویرلمسی فائده مخصوصه حاصل ایلیه جکنه و مرکز سلطنت سنیه ایله سائر ممالک شاهانه ده بولنان مشهور

کتبخانه لرك مواقعی ایله کتب موجوده سندن و اوروپاده اسائی کتبه
دائر تألیف اولنان کتابلردن معلومات ویرلمسندنه دخی بشقه جه بر فائده
مطالعه قلمسنه مبنی اشبو کتاب بروجه آتی التی قسم اوزرینه ترتیب
اولنمشدر .

(قسم اول) علوم و فنونه متعلق مباحثی حاوی در .

(قسم ثانی) انواع علوم اعتباری ایله اسائی کتب بیاننده اولوب
هر بر علمه متعلق اولان مؤلفات ایچون بشقه بشقه فصللر تخصیص
اولنهرق کتب مؤلفه ، متعلق اولدقلری فصللرده کوسترلمش و تألیف
بیوریلان کتابلرك بیان اسامیسی صره سنده مؤلفین کرامک اسم و کنیه
و نسبتلری ایله تاریخ ولادت و یاخود ارتحاللرندن و مؤلفاته دائر بعض
معلومات اجمالیه دن بحث اولنمشدر .

(قسم ثالث) کتب مؤلفه یی حروف هجاً اوزه کوسترر فهرستی
حاوی در

(قسم رابع) کتب مؤلفه یی تاریخ اعتباریله ارائه ایدن فهرستی حاوی در .

(قسم خامس) مؤلفین کرام حضراتنک حروف هجاً اوزه اسامیسی
ایله هر بر مؤلفک انواع علومه دائر مقدار تألیفاتی و اکثر مؤلفینک
تراجم احوالی مشعردر .

(قسم سادس) مرکز سلطنت سنیه ایله سائر ممالک شاهانه ده بولنان
اکثر کتبخانه لرك کتب موجوده سندن و اوروپاده علم کتبه دائر نشر
اولنان مؤلفاتندن و بو یولده سائر معلومات مفیده دن بحث ایدر .

بالاده رقمزده خامه عرض و تبیان اولدیغی اوزره اون اوچ عصردن
برو علما و فضلا و حکما و ادبا و مورخین و سائر ارباب علوم و فنون

حضراتی جانبندن تألیف بیوریلان کتابلر ستاره سماکی بی حد و شمار
اولدیغی جهتله اشبو کتابده جمله سنک درج و تزییری خیال محال
اولسیله بحر عماندن قطره و شمس تابانندن ذره قیلندن اولق اوزره
تبعات عاجزانه مز درجه سنده جمع و ترتیب اولنان اشبو کتابی قارئین
کرامه عرض و تقدیم ایله افتخار ایدر و بویله بر کتاب یایمق حد
و اقتدارمک فوقنده اولدیغی حالده مجرد وطنه بر خدمت عاجزانه ده
بولنمق نیت خالصه سی ایله میدانه کتوریلان بویله بر اثرده کوریه جک
خطا و نقصان لرك ارباب فضل و عرفان عندنده مظهر عفو اوله جغنی
امید ایلرز .
و منه التوفیق

Serkis Orpelyan - Abdülzâde Mehmed Tâhir, *Mahzenü'l-Ulûm*, İstan-
bul 1308, s. 2-8

بروسه‌لی طاهر بك

توركلك اك بويوك كتابيات عالمی عنوان مفخرته جداً كسب استحقاق ایدن بروسه‌لی محمد طاهر بك سلطان عبدالمجيد دوری رجال عسكریه سندن میرلوا اسکدرای سید محمد طاهر پاشا زاده رفعت بكك مخدومیدر .

اولا عسكركه انتساب ایتدیكى حالده مؤخرأ احوال صحیه سندن طولای تجارت و كتابتله اشتغال ایدن رفعت بك نقشبندی طریقتنه سالك ، تاریخ تراجم و شعر و تصوفله متوغل بر ذات ایدی . ۱۲۷۸ جماد الاولی سنك اون طقوزنجی چهارشنبه کیجه سی بروسه‌ده (یرقاپی) محله سنده تولد ایدن طاهر بك هر حالده بو تأثیرات ارثیه دن نصیبه دار اولشدر (عثمانلی - روس) سفر اخیرینه كوكلكو اوله رزق اشتراك ایدن رفعت بك (پلونه ده) (دوبنيك) جوارنده نهایت شهید اولدیغی زمان مخدومی ملكیه رشديه سنی برنجیلکله بالا کمال عسکری اعدادیسته قید اولونمشدی و اوچ سنه صوكر ۱۲۹۶ ایلونده اورادن ده برنجیلکله نشأت ایدرهك مكتب حربیه کیچدی . ۱۲۹۹ ده پیاده ملازم ثانیلکیله مناستر رشدی عسکریمی جغرافیا و هندسه معلمکنه تعیین اولونارک بو صورتله خدمات ملیه و معارفپورانه سنه باشلادی .

طاهر بكك بوندن صوكر کاه مناسترده کاه اسکوبده کاه سلانیکده اکثریتله معارفه عائد مختلف مأموریتلرده کچیردیکی حیات هر معناسیله بر حیات فضل و مساعیدر . مشارالیه بر طرفدن طلبه سیله رفقای مساعیسنی ارشادات وطنپورانه سیله تنویر ایتمش ، دیگر طرفدن فنون و صنایع اسلامیه و بالخاصه تاریخ و تراجم احوال ایله اشتغال

ایله مشدر . مشروطیتك اعلانندن اول روم ایلیده کی حرکات احرارانه یه بر صورت فعالانه ده اشتراك ایدن و عین زمانده تألیفات و مقالات جدیده سیله عالم عرفان و مطبوعاتده یوکسهك بر موقع اشغال ایله یین طاهر بکه عبدالحمید اداره سنك هر حالده بر نظر شبهه ایله باقاجغی طبیعی ایدی . بوندن دولایي مشارالیه حقنده متعدد دفعه لر ژورنال ویریلمش ، حیات عسکریه سنده دائما اك آز « مضر ! ! » اولایله جك یرلرده قوللانیلمشدر . اعلان مشروطیتی متعاقب بروسه مبعوثی انتخاب اولونارک پارلامنتو حیاتنه قاریشان و نهایت ایلک مجلسك ختام مدتنده حیات سیاسی دن چکیلمه یی مسلك عارفانه و ذوق عالمانه سنه ده موافق بولان محمد طاهر بكك بزجه اك بويوك قیمتی اسکی بر (تورکیچی) اولماسیدر . بوندن یکریمی ، یکریمی بش سنه اول تورك ملیت پرورلکی فکری هنوز بر رشیم حالنده بیتله موجود دکل ایکن طاهر بك ، ولد افندی ، نجیب عاصم بك کبی پك محدود بر قاچ رفیقیه برابر توركلك فکرینی نشره چالیشیوردی . او اثناده اقدام کلیاتی صیراسنده نشر اولونان (توركلك علوم و فنونه خدمتلی) عنوانلی اثر تورك ملتنگ علم و مدنیت ساحه سنده نه بويوك خدمتلی ایفا ایتدیکنی کوسترهك غرضکارلرک ملتزم حقنده کی اسناداتی جرح ایتمک مقصد علویسیله یازیلمشدی . پك مهم پك جدی تدقیقات و تتبعاتك محصول کزینی اولان او اوفاق حجملی اثرک قیمتی اصل شمدی حقیله تقدیر اولونابیلیر . عربجه ویا عجمجه یازدقلمی ایچون او زمانه قادر عرب ویا عجم ظن اولونان اکابر اسلامك مثلاً فارابیلرک ، شوکت بخاریلرک ، جوهریلرک تورك اولدقلمی کوسترمکله طاهر بك تورك ملتنگ قابلیت و ذکاسنه خدمات مدنیه سنه اك قطعی دلیلر بولمش اولویوردی .

پك اوزون سنه لردن بری یورولماز بر عزم و همتله عثمانلی دولتی زماننده یتیشن مشایخ ، علما ، ادبا ، مورخین ، اطبا ریاضیون ،

وجوگرافيونك آثار و تراجم احواليه اشتغال ايدهرك بو خصوصه مطبوع و غير مطبوع پك قيمتدار آثار عالمانه وجوده كتيره ن طاهر بك طرز مساعيسي اعتباريله هر كسه وبالخاصه كنچلرمزه عبرت آميز بر مثال اولاليدر . بر مملكتك ترقيات علميه و فكريه سي هر شعبه ده بويوك متخصصلر يتشمكله قابل اولور . حالبوكه كمال تأسفله اعتراف ايتملي يزكه بو ذي شرف عنوانه ادعاى استحقاق ايده بيله جك آدملمز كنچلر آراسنده ده اختيارلر آراسنده ده پك نادر در . يورولوب اوصانمادن بر مسئله حقنده سنه لرحه تكسييف مساعى ايده جك ارباب اختصاصه بدل بزده اك مهم موضوعلر حقنده اوچ هفته ده جلدلر وجوده كتيره ن متخصصلر موجوددر . ايسته طاهر بكي بو اعتبار ايله ده چوق نادر بر نمونه مساعى عد ايديورز . شو صوك كونلرده فاضل ايكي رفيقيه استانبولك وقف كتبخانه لريني برر برر تفتيش و معاينه ايتمك وظيفه سيلاه عددى يوز بيكه بالغ اولان آثار نفيسه يي تكرار برر برر الدن كچيره ن و آنجاق اربابنك آكلايا بيله جكي بر ذوق مخصوص ايله يكي بر چوق نوظلر آلان بو استاد اسكي تورك عزم بلندينه يكي بر نمونه دها كوسترمش اولويور .

(تورك درنكي) اعضاسندن و (تاريخ انجمنى) اعضاى معاونه سندن اولان طاهر بلك همان عموميتله كتابيات و تراجم احواله متعلق آثار مطبوعه سي بر وجه آتيدر :

توركلك علوم و فنونه خدمتلى
ترجمه حال و فضائل شيخ اكبر
كبار و مشايخ علمادن اون ايكي ذاتك تراجم احوالى
مشايخ عثمانيه دن سكر ذاتك تراجم احوالى
علماي عثمانيه دن آلتى ذاتك ترجمه حالى

عالى و كاتب چلبى نك ترجمه حاللى
ايدين ولايتنه منسوب مشايخ ، علما ، شعرا ومورخينك تراجم احوالى
دليل التفاسير
منتخبات مصاريع و ابیات عثمانيه
حاجى بايرام ولى
اخلاق كتابلريمز
نظر اسلامده فقر

آثار مهمه سندن اك بويوكى (عثمانلى مؤلفلىرى) نامنده اوچ بويوك جلد اوزرينه مرتب و اون ايكي سنه لك بر محصول تتبع اولان اثر نفيسيدر . ديكرلى شونلردر .

مجموعه ضروب امثال عربيه و فارسيه
مناسره منسوب مشايخ ، علما ، شعرانك تراجم احوالى
مجموعه طاهر

عثمانلى مناقب حربيه سندن بر نبذه

جرائد موقوته دن (صراط مستقيم) ايله (سبيل الرشاد) و (كلمه طيبه) ده (تورك درنكى) مجموعه سنده اكثر يتله تراجم احواله متعلق مقالات مختلفه نشر ايدن طاهر بك افندى (توزك يوردى) نك معاونين محترمه تحريريه سندنلر .
كوپرولو زاده محمد فؤاد

معلم وحيى بك بالاده عرض ايديلان كتابك (۵۸) نجى صحيفه سنده طاهر بك مرحومك مكارم اخلاقندن بحث ايدر كن شوقره يي درج ايدر (طانيدقلىرينك درجه علم و ادراكلىرينه خصوصى ذوق و نشوه لرينه پك چابوق وقوف حاصل ايدر كوردىكى اشيا دولاشديغى محافل برر مناسب ايله دائما اوكا آشنا لريني خاطر لادير تصادف ايتدىكى سىرو تماشا

ایلدیکی عالمردن سودکلرینه خصوصی بر خبر و هدیه بر مرزده و تحفه و بتخصیص مناسب بر کتاب آلوب کتیرمکی پک سور مثلاً تصوفه ادبیاته تاریخه حتی موسیقی یه دائر بر اثر نادر النه کچرسه اونی همان الك تیز الدن الك مراقلی واختصاص صاحبی بر دوسته بیلدیرر)

مرحوم مشارالیه محرر فقیرهده صدرالدین قونوی حضرتلرینک آثارندن یازمه نسخهسی بعض کتبخانهده نادرآ بولنان (تبصرة المبتدی تذکرة المنتهی) نام تصوفی فارسی رسالهسنی کتیرهرك ترجمه ایدلمسنه سبب مستقل اولمشدی .

ظاهر بك مرحوم صوك زمانلرنده بی تاب بر حالحه خسته ایدی زینب کامل خستهخانهسنده تحت تداویده ایکن ۱۳۴۳ سنهسی ربیع الاولنک اون برنجی کوننه مصادف ۲۸ تشرین اول ۱۳۴۱ چهارشنبه کونی مالیخولیای شیخی مرض روحیسی ایله مترافق تضاب شرابین خستهلغندن آلمش بش یاشنده ارتحال ایتمش اسکدارده هدائی عزیز محمود افندی جامع شریفی حریمندهکی قبرستانده احضار ایدیلان لحده دفن ایدلمشدر . مرحومک بدرالدین نامنده بر اوغلی واردر آلمانیاده تحصیلده بولنمش قیمتلی بر تورک معماریدر .

بورسهلی ظاهر بکک کلدی زمان رحلتی افتراقی ایلدی اصحاب علمی دردناک نامنی آثاری ابقا ایتدی بو تاریخده کتدی ظاهر بک فنادن حقه الحق پیرپاک

۱۳۴۳

احمد رمزی

Ahmed Remzi, *Miftāhü'l-Kütüb ve Esāmi-i Müellifin Fıfristi*, İstanbul 1928, s. ج ، د ، ه

ESKİ TARİH ESERLERİMİZİ YAKMALI MI?

اسکی تاریخی اثرلرمزی یاقمالیمی

جلال نوری بك «فاتحله یاووز حقنده محاکمه» نامیله « اقدام » ده نشر ایتدیکی ایکی مقالهده بر مقدمه قییلندن، اسکی تاریخی اثرلرمزدن ده بحث ایدهرک اونلر حقنده بك شدتلی بر حکم ویریور :

« مورخلر قافله سنک صوکنده فقط اهمیت اعتباریله باشنده بولونان نامق کمالده داخل اولدیغی اوزره ، بو جماعت ، تورک ملتنی ضلالتنه سوق ایتمش ، اوندهکی محاکمه قابلیتنی کورله تمشدر . بایزید میداننده بوتون بو کتابلرمزی یاقسه لر ، ذرهجه تأسف ایتمینجهکم . هیچ اولمازسه بوندن صوکر محاکمه مزی قورتاریرز . - بو کتابلر آنجاق مؤلفلرینک جهلی حقنده بر فکر ایدینمک ایچون اوقونه بیلیر ؛ اگر بو غایه اولماسه یددی بوتون بو کتبخانه لری آتشدنه یاقمق اقتضا ایدردی . بونلر انسانی اغفال ایدر ، هله علم و عرفانده تجربه لری اولمایانلری صاپیتیر . »

ساده بر « اسلوبجی » و بر مفکوره جی اولان « نامق کمال » ی تاریخجیلر آراسنده صایمق هیچ دوغرو دکلدر . تاریخی اثرلر براقمش اسکی و قعه نویسلره ، شهنامه جیلره ، تاریخجیلره کلنجه ، بونلری کاملا « خواجه سعدالدین » صنفنه ادخال ایتمکده قابل اولماز ؛ هر اثر و هر محرر آیری آیری تدقیق ایدیلهرک اوکا کوره بر حکم ویریلمک لازمدر .

اوزون عصر لر دنيانك هر طرفنده ادبي بر نوع كبي تلقى اولونان تاريخك ، اسكى عثمانلى حياتنده علمى بر تلقى يه مظهر اولمامه سندن دولايي شكايته حقمز يوقدر . او دور لر حياتنك عمومى تلقيلرى ، تاريخى اثرلرمزدن بويوك بر قسمنك « فنا بر ادبيات » ماهيتنده قالماسنى انتاج ايتمشدر . اويله تاريخى اثرلرمز واردركه ، مؤلف اوراده اك آز تاريخى حادثه لره اهميت ويرير ؛ فقط بديع وبيان قاعده لرينه ، ناشينده سجع لره ، سلطنت شاننه مخالف قيدلر ك طينه ، قصيده جيلكه ، ادعيه مؤثوره يه رعايت ايدر . لكن مأخذ لر و وثيقه لر ، اونلر ك قيمتى ، وقعه لر ك صحتى حائر اهميت دكلدر . ايسته بونك ايچندر كه ، خواجه سعدالدين ، منظوم بر عثمانلى تاريخى يازمش اولان « حديدى » دن بحث ايدر كن ، اونك اك بويوك قصورى اولارق « دلگشا تعبيره قادر اولما ديغنى » سويلر . صوكرا پادشاهلر ك بالذات تعيين ايتدكلرى شهنامه جيلر ك ، وقعه نويسلر ك ، حادثاتى غايت طرفكيرانه بر صورتده ضبط ايتدكلرى پك طبيعيدر . آنجاق ، بو اك طرفكيرانه اك دالقاووقجه يازيلمش اثرلر ك بيله « تاريخى منبع » اولق اعتباريله اهميتلر نى انكار ايده مه يز . تاريخك بو كونكى اصوللرينه واقف بر مورخك ننده ، او « خام ماده لر » پك اعلا ايشه يارار .

جلال نورى بك ، غالبا وقعه نويسلر ك مطبوع اثرلر نى نظر اعتباره آلارق ، اسكى تاريخى منبعلرمز ك آنجاق ياقيلمغه يارايه جق قادار اهميتسز و معناسز اولديغنى ادعا ايديبور . حالبوكه اسكى عثمانلى ادبيات تاريخيه سى ، يالكز بزم تاريخمى دكل ، مناسبته بولونديغمز بر چوق ملتلك تاريخى ده تنوير ايده جك بر ماهيت و اهميته در . بروسه لى طاهر بك مرحوم ، « عثمانلى مؤلفارى » نك « مورخ لر » قسمنده

بو جنس تاريخى اثرلر ك قاباطاسلاق بر فهرستى تنظيم ايتمش اولديغى كبي ، فرانس باينغهر ده ۱۹۲۷ ده انتشار ايده ن « Die Geschichtsschreiber der Osmanen und ihre werke » آدى اثرنده بو خصوصده دها اطرافلى معلومات ويرمشدر . بالخاصه اون بشنجى عصر صوكلرندن باشلايه رق ، بو جنس تاريخى اثرلرمز اولدقچه مبذول و قيمتليدر . هنوز يوزده بشى بيله تدقيق ايديلمه ين بو اثر لر آراسنده ، هله سياسى و عسكرى تاريخ اعتباريله فوق العاده مهم محصولر واردر . دين تاريخى ، حقوق تاريخى ، اقتصاد تاريخى ، لسان و ادبيات تاريخى ، خلاصه مدنيت تاريخنك بوتون شعبه لرى حقنده ده يوزلر جه منبع كتبخانه لرمز ده اويوقلايور . بونلرى ، بو كونكى اوروپا تاريخجيلرى كبي ؛ اك يكي اصوللره اينجه دن ايجيه آرايه جق و بويله جه تورك ملتك اسكى حيات و مدنيتنى ميدانه قوياجق آداملرمز مع الاسف چوق محدود ! .. چونكه بويله بر ايشه كير يشه بيلمك ايچون ، بو كونكى تاريخ اصوللر نى لايقيه بيلوب تطبيقه مقتدر اولق ، يعنى تماميله « آروپائى » بر عرفانله ، اوروپائى بر ذهنيته مجهز بولونمق ، و حياتى بو مساعى يه وقف ايتمك لازمدر .

اسكى مؤلفلرمزى كاملا « دالقاووق » عد ايتمك ده دوغرو بر مطالعه دكلدر . شهنامه جيلر ، وقعه نويسلر ، وقايعى پادشاهلر ك كيفنه كوره يازمغه مجبور ايديلر . فقط اونلر ك خارجنده بر چوق آداملر واردركه ، دولتك اداره سى حقنده ، رجال دولت حقنده ، حتى دوغرو دن دوغرويه حكمدار حقنده اك شدتلى تنقيدلر دن چكينه مشلردر . بو جنس آداملره مثال اولق اوزره « لطفى پاشا » ايله « على » يي ذكر ايده جكم : « على » ، « كنه الاخبار » نده « فاتح » ي - علائيه بكي قيلينج آرسلا نه قارشى

یابدیغی غیر انسانی معامله دن دولایي - مؤاخذه دن چکینه دیکی کبی ،
« اوچنجی مراد » ی ده تنقید دن قورقماشدر ...

جلال نوری بکک توصیه سی وجهله کتبخانه لری یاقمه دن اول ،
اونلرده نه کبی کتابلر اولدیغی و اونلرک نه لردن بحث ایتدیکنی آراشدیره لم.

کوپریلی زاده محمد فؤاد

Hayat IV, no. 85, Ankara 1929, s. 1-2

KITÂBELERİMİZE HÜRMET

کتابه لریمزه حرمت

مشثوم بر خبر ، ادبیات و حرثله اشتغال ایدنلری سوره کلی بر
یأسه دوشوردی . قاراجه احمد مزارلغی قالدیریلیورمش ؛ یوللر
آچیلماچقمش . اکر بو خبر دوغرو ایسه بر چوق تاریخی و ثیقه لری
یکیدن قایب ایدیورز دیمکدر . قاراجه احمد و ایوب سلطان مزارقلری
هنوز میدانه چیقاریلمامش بر چوق و ثیقه لری صاقلایان یوکسک بر
حرث خزینه سیدر . بو مقبره لرک طاشلری ، تاریخک مختلف صفحه لرنده
ادبیات ، تاریخ ، نقش ، تزیینات ، سرپوش ، طاشجیلق و بالعموم
حرثی تدقیقلری قولایلاشدیران بر علم منبعیدر .

اسکی تورک مزارلری جمهوریت کنجککنک منورلرینه حرث
خصوصنده کنیش بر تدقیق ساحه سی اولالیدر . چونکه بو مزار طاشلری
طاش ایشجیلکمزک ، قلاسیک شعریمزک ، خطاطلغمزک ، تزییناتجیلغمز
و سائر بدیعی موجودیتمزک جانلی برر مثالی اولدیغی کبی ، بوتون بو
بدیعی اثرلریمزک کچیردیکی دورلری عرض ایتمکله آیریجه خصوصیتی ده
حائزدر .

مزارلرمز عادی برر طاش بیغینی دکلدردر . بورالرده کی اک اوفاق
بر کتابه بیله تدقیق ایدیلیمکه محتاجدر . استانبول ، بروسه ، ادرنه ،
قونیه و داها بر چوق طوپراقلریمزده کی اسکی تورک مزارلری برر علم
کتبخانه لریدر ، بو کتبخانه لری اولدیغی کبی محافظه ایتمک حرثمزک

انكشافی ایچون یاپیلان بویوکلرک اک برنجیسیدر . بونلر تخریب ایدیله جک اولورسه تورک طاش ایشجیلکی ، و تورک صنعتلری ایله اشتغال ایدنلر احتمالکه بر قاچ سنه صوکرا حرثی اثر وجوده کتیرمکده پک چوق مشکلره تصادف ایده جکلدر .

تاریخی مزارلرک اک بویوک دوشمانی ، تاریخی وثیقه لره قارشی کوستردیکمز محبتسنلک ، علاقه سزلق ایله بو کتابه لردن صنعت تاریخمزک مختلف فصللری ایچون الده ایدیله جک فائده لرک بر تورلو آکلاشیلاماسی در . بو خصوصده اک بویوک تشبثلری « محافظه آثار عتیقه انجمنی » ندن بکله مکده یز . چونکه بو محترم جمعیت قاراجه احمد مزارلغنک تاریخی قیمتی پک اعلا بیلیر ، و بو کبی اثرلرک محو اولماماسی ایچون البت بر چاره دوشونور ظننده یز .

داها زیاده ، اسکی خریستیان مدنیتنه عائد کتابه لری طوپلامق ایچون میلیونلر صرف ایدرک دنیانک هر طرفنه یاپیلان غرب مستشرقلری بر چوق تاریخی کتابه لری میدانه چیقاریرلرکن ، تدقیق ایتدکلری کتابه لرک مندرجات و رسملریله جلدلر دولوسی کتابلر نشر ایدرلرکن ، بزم ، اسکی و تاریخی مزار طاشلریمزی سوکمه مز دوغرومیدر ؟ احتمالکه سوکولن قیمتی طاشلر موزه لره قلدیریلا جقدر ، دینلریمزده بولونا جقدر . بزده اولره شونی خاطر لاتیرزکه استانبول و دیگر شهرلریمزده کی مزارلر قلدیریلیرکن موزه لره قاچ تانه قیمتمدار طاش قونمش و متبعلرک تدقیقلرینه وضع ایدیلمشدر .

قره سی مبعوثی اسماعیل حتی بک اون درت سنه تمادیا ایوب سلطان مزارلقلرنده تدقیقلرده بولونارک اوچ جلدلک غیر مطبوع بر اثر وجوده کتیرمشدر که ، بوراده مجهولز بولونان بر چوق مشاهیرک ترجمه حاللری ،

وفات تاریخلری منتظم بر صورتده تصنیف ایدیلمشدر . اثر صاحبی یوکسک سرویلرک قویو درینلکلرندن بویوک بر الهام آلمشدر . اونوتمایالم که ، خلییات ایله اوغراشانلریمز عصرلردنبری لاقید قالدیغمز بو مزارلقلرده تبعلرینه دوام ایده جک اولورلرسه بر چوق یکی شیلر اوکره نه جکلدر .

تاریخی وثیقه لری یوق ایتمک ، علم ایچون عفوی قابل اولمایان قباحتلردن بریدر . ینه اونوتمایالم که ، او سرویلرک اخرویلکی ، او مزار طاشلرینک تاریخی قیمتی بزده ایکی دوست قازاندیرمشدی . اک قارا کونلریمزده بزیه تسلی ایدن بو ایکی دوست « پیهرلوقی » ایله « قلودفارار » ایدی .

سنه لرحه دوام ایدن عمومی علاقه سزلق بر چوق تاریخی اثرلریمزک محوینه سبب اولمشدر . بو خاستالق زمانمزه ده دوام ایده جک اولورسه ، بر مدت صوکرا حرث تدقیقلرینه اساس اوله جق بو کبی اثرلری تمامیه قایب ایده جکز . بو کبی ایشلرله علاقه دار اولانلره توزکلک و تورکجیلک نامنه رجا ایدیورز : اسکی مزارلریمزله تاریخی اثرلریمزی لزومسز یره تخرییدن قورویالم .

آنقره : نورالدین ابراهیم

اقتباسلرده بولونمشدر . راسم بلك ديدىكى كى « توركجه عثمانلى غزته لرى » نك ايلكى واقعا (تقويم و قايع) در . فقط ايلك توركجه غزته ، مصدره محمد على پاشانك (۱۲۴۵) ده نشر ايتدىكى توركجه و عربجه « روزنامه وقايع مصریه » در كه « ايكنجى محمود » بونى كورهرك (۱۲۴۷) ده (تقويم وقايع) ى تاسيس ايتدىمشدر . لسه لرك دوقوزنجى صنفلرینه مخصوص اولق اوزره وجوده كتيردىكم « ادبيات » عنوانلى اثرمده ده بحث ايتدىكم اوزره تقويم وقايعك برنجى نسخه سنده كى « مقدمه تقويم وقايع » ده تاريخدن ، و قعه نويسلرك خطالردن بحث ايديلهرك باب عالیده قورولان بر مجلس مشورتدن « دولت عليه ده وقوع بولان مصالح داخلیه و خارجیه وقايعى بريكديرليوب اسباب حقيقه و ايجابات ضروريه سی بیان » اولونمق مقصديله « تقويم وقايع » ك تاسيس ايدىلكى آكلاشيليور . استانبولده ايكنجى غزته « جريده حوادث » در . بو نيم رسمى در . صاحبي انكليز « ويليام چرچيل » در . ايلك نسخه سی ۱۲۵۶ ده چيقمشدر . (سالنامه حديقه) يه نظراً « جريده حوادثك مندرجاتى صرف آوروپا لطائف وقوعاته ، آمريكا ، هند ، چين عجائباتنه منحصر » در . حالبوكه حقيقت بو مركزده ده كيلدر . « جريده حوادث » ، او زمان هر شيدن غافل اولان توركيه خلقنه على العموم و بو ميانده داخله عائد پك چوق علاقه بخش معلومات و خبرلر و يرمشدر . ايلك نسخه سنك مقدمه سنده - كه پك دقته شايان بر يازيدر - آوروپاده غزته لرك اويناديغى رولدن بحث ايديلهرك : (... و هرکس بو مقوله غزته لرى اووقدقجه سائر ممالکده وقوع بولان احوال و كيفياته كسب وقوف و معلومات ايديلهرك از هر جهت فائده مند اولورلر و مذکور غزته لر امور پولىتيقيه و خصوصيات عسکريه و مواد تجارت و سائر اخبارات لازمه يي حاوى اولديغندن

İLK BÜYÜK MUHARRİRLERDEN : ŞİNASI

ايلك بويوك محرلردن :

شناسى

محررى : احمد راسم

احمد راسم بك « ايلك بويوك محرلر » عنوانيله نشر ايدده جكى سهریدن برنجيسى اولان « شناسى » يي بو هافتا چيقاردى . متعاقباً طبع ايديلهرك كتابلر شو ذاتلره تخصيص ايديلهركدر : نامق كمال ، ضيا پاشا ، منيف پاشا ، رجائى زاده اكرم بك ، سعيد بك ، مدحت افندى ، ابو الضيا توفيق بك ، شمس الدين سامى بك ...

نامق كماله عائد اولان كتاب حاضرلانمشدر . طبعنه باشلانماسنى تمنى ايدهرز . آنجاق بزده خلقى اووقتمايه سوق ايدن ، تام معناسيله « پوپولهر محرلك » و غزته جيلك ياپان احمد مدحت افنديدر . بو مهم شخصيتى مملكتمزده پك ياقيندن ايچلى طيشلى بيلن ذاتده ، افندى ايله سنه لرجه برابر چالیشان احمد راسم بكدر . بناء عليه « احمد مدحت افندى » حقنده كى كتابك ترجيحاً ، يعنى اوته كيلردن اول نشر ايديلمه سنى محترم مسلكداشمزدن اهميته رجا ايدهرم .

احمد راسم بك « شناسى » يه تخصيص ايتدىكى اثره بر مدخل علاوه ايتمش ، بونده تورك غزته جيك تاريخنى « بر خلاصه » حالنده كوسترمشدر . مؤلف بو خلاصه سنده اك زياده (سالنامه حديقه) دن

مطالعه ایدنلر هر قنغی صنف و خدمت و مصلحتده بولونورلرایسه آکا کوره حصه مند منفعت اولورلر و کرچه نزد دولت علیه ده تقویم وقایع نامیله بر عدد غزته معتبره طبع و نشر اولونمقده ایسه ده غزته مذکوره رسمی اولق مناسبتیله هر بر کونه وقوعات و اوافق تفک حوادثی جامع اولمادیغندن بو مثللو حوادث و وقوعات جزئیه درج اولونارق بر عدد غزته طبع و نشری بو عبد مستدیم عذیم الاستطاعه یعنی انکلتره لو چرچیلی کبضاعه نك اوته دنبری امل مخصوص عاجزانه م اولدیغنه و ذاتاً دخی دولت علیه و ملت اسلامیه نك خیرخواه صمیمیسی بولوندیغمه بناء... بو بابده واقع اولان استدعای کترانه مه طرف دولت علیه دن دخی ارائه رخصت بویورلش اولغله... اشبو غزته نك طبع و نشرینه مباشرت اولونمشدر (دینیور . مقدمه دن اوکره نیورز که (جریده حوادث) اون کونده بر دفعه چیقاریلیمقده ، (مشتریلری طرفنه مخصوص موزعلر) ایله کوندریلمکده در . اداره خانه سی باغچه قاپیسنده « حمیدیه تربه سی » قارشیسنده در . سنه لکی (۱۵۰) ، آلتی آیلغی (۷۵) غروشدلر . ایلك نسخه سنك ایکنجی صحیفه سنك باشنده (حوادث داخلیه) سرلوحه سی کورولمکده در . بونك آلتنده : (جناب رب متعالك بو عالمده یاراتدیغی و خلق ایتدیکی مخلوقاتی ایچنده هیچ بر عبث یارادیلیمش بر نسنه اولیوب ..) دیه باشلایان اوزون بر افاده دن صوکرا تنبلکک ضرزندن بحث ایدیلیور ، و نهایتنده (مجلس امور نافع) نك و ضعنه لزوم کورولدیکی و « مجلس مذکور طرفندن دخی امور زراغته آگاه اولانلر تشویق و ترغیب ایدیلدیکی » یازیلیور .. بوندن صوکره آنادولو و روم ایلیندن کلن خبرلرده « محصولاتک سائر سنه لردن افزونتر اولدیغی » ندن و بعض یرلرده یاغمورسزلقدن توخوملر حاصلات ویرمه مش ایسه ده « کوز موسمنده و قیش ایچنده

أکیلن ذخائر و حبوباتک نما و حاصلاتی هرکس مدح و ثنا ایتمکده بولوندیغی » ندن بحث ایدیلیور . واقعا برنجی نسخه ده انکلترده مطبخلرده « طاش کوموری » قوللانیلدیغی آکلاتیلیور ، فقط مقدمه دن صوکرا « بو کره قره دکیز سواحلنده ارکلی یه قریب بر کومور معدنی بولوندیغندن معدنیات علمنده مهارتی اولان مهندس لر و واپورجیلر امتحان و تجربه ایلدکلرنده انکلتره و باشقا یرلردن کلن یاغلو و قوتلو و طیانتلو طاش کومورینک طبقی و عینی اولدیغنی افاده ایتمشلردر » دینیور . داها صوکرا « درسعادت علیه یه لاجل التجاره کلوب کیدن دول متحابه چرخ کمیلرینک هر آیده کلدکلری و چیقداقاری کونلرک و یولجی و متاع کتوردکلری اسکله و محللرک افاده و بیان » ینه تصادف ایدیورز . بالوسيله علاوه ایدیلن شوققره دفته شایاندر : « تجار خیریه نك بر قطعه چرخ کمیلری واردر که هر ایکی هفته ده بر کره چهارشنبه کونلری طربزوندن آستانه علیه یه کلوب کذلک ایکی هفته ده بر کره صالحی کونی طربزون جانبنه سفر ایدر . »

مثلا اوچنجی نسخه ده اسکی پوسته تاتاری اصولنک سقامتندن بحث ایدیلرک « دولت علیه جه مخصوصاً پوسته خانه و ضعیله مأمور مخصوص تعیین » اولندیغی محرردر . عینی نسخه ده بر انکلزک کوندردیکی مکتوبک ترجمه سی واردر که بونده تنظیمات ایله تورکیه نك یکی بر دوره کیردیکندن بحث ایدیلیمکده و مخابرلک وعد اولونمقده در . خلاصه دیمک ایستیورم که « جریده حوادث » اون دو قوزنجی عصر تورکیه سنی تدقیق ایتمک ایسته ینلر ایچون مهم بر منبع و وثیقه در . و « سالنامه حدیقه » نك ظنی کبی ویردیکی خبرلر صرف خارجه متعلق ده کیلدر . بزده غزته جیلک تاریخی خلاصه ایدن بو مقدمه ، شو ایضاحات ایله ده آکلاتمق ایسته دیکم اوزره البته نقصان و بالخاصه غیر کافیدر .

احمد راسم بك اسكى غزته لرى ، رساله لرى بالذات تدقيق و تحليل ايدهر ك مملكته اطرافلى و خاصة وثيقه لره مستند بر اثر اهدا ايدهر بيلير و ايتمه ليدر .

احمد راسم بك شناسينك حياتنه متعلق معلوماتى « ابو الضيا توفيق بك » ك تحريرى و شفاهى افاده لرينه استناد ايتدير ييور . و بويله ياپمقله بك ابي ايتمش اولويور . چونكه « شناسى » نى شخصاً و اييجه طانيان اودر . يكي آوروپائى ادبيات و ذهنيك مملكتده بحق بانيسى صاييلان « شناسى » حقتده بو كونه قادر دوغرو و اطرافلى بر شى قلمه آلينامشدى . پروفيسور « ژان دونى » نك اسلام آنسيقلوپه ديسنده اوكا دائر بر يازيسى انتشار ايتديكنى خبر آلد . هنوز كورمه دم . احمد راسم بك « نمونه ادبيات » دن اقتباساً شناسينك (۱۲۳۰) ده استانبولده دوغديغنى يازييور .

كچن سنه ظرفنده « تورك تجدد ادبياتى تاريخى » عنوانى - بالخاصه افاده و كوروش اعتباريله بك خوش و اكثر يا اصابتلى - بر اثر نشر ايدن اسماعيل حبيب بك شناسى ايچون « ۱۲۴۲ ده دوغمشدر » دييور . بو ايكي سنه لك فرقى نره دن چيقارديغنى كوستر مييور . حبيب بكك ذهول ايتمه سى احتمالى چوق وارددر . چونكه وقوعاتك زمانى تثبيت ايتمك ، داها دوغروسى « تاريخى صحتى حائز اولوق » نقطه سندن اثرى ضعيفدر . مثلاً شناسى نك آوروپايه تحصيله كيتمه سنه . دلالت ايدن مشهور طوپخانه مشيرى فتحى پاشا اولديغى محقق ايكن حبيب بك اثرنده « اوزمان طوپخانه ناظرى منيف پاشا ايدى » كى قطعياً اصل واساسى اوليان بر شى يازييور . خلاصه احمد راسم بكك ابو الضيا توفيقه استناداً شناسينك ولادت تاريخى اولارق (۱۲۴۰)

قبول ايتمه سى دوغرو اولسه كر كدر . بزم بيلديكز و مختلف يرلرده تصادف ايتديكز اوزره تورك ادبياتى مجددينك آدى (ابراهيم شناسى) در ، « سجل عثمانى » (على شناسى) اوله رق كوستره رييور . ثريا بكك ترجمه حالدرده اعتنا كارلغنى تسليم ايدنلردنم ، فقط بونده آلدانديغنى صانيورم . احمد راسم بك بوبابده بر شى سويله مييور . ينه سجل « بتليسى الاصل اولوب طوپخانه ده ساكن اولدى » دييور . « معارف عموميه نظارتى تاريخچه تشكيلاتى » عنوانلى اثرده ده (صحيفه ۶۲) « شناسى على افندى ، بتليسليدر » ديه بر قيد وارددر . شناسينك استانبولده طوپخانه ده دوغديغنى محققدر . احمد راسم بك ، « قاموس الاعلامك افاده سنى اوغلى مرحوم حكمت شناسى نك ده » تأييد ايتديكندن بحث ايدنيور . بابامك « طوپخانه لى مصطفى افندى » نامنده بر آرقاداشى وارمش كه كنديسنه ، قومشوسى « شناسى » دن بحث ايتديكنى سويلردى .

شناسينك تحصيل ايچون نه زمان و قاچ ياشنده كتيديكى و اضح ده كليدر . و اقعده ابو الضيا توفيق بك اون طقوزيكرى ياشلرنده اولارق كوستر ييور كه شويله بويله (۱۲۶۰) سنه سنه تصادف ايدر .

بر چوقلرى و بو ميانده احمد راسم بك ده بو تاريخى قبول اييور . احمد رفيق بكك كچن سنه لر ظرفنده بولوب نشر ايتديكى رسمى بر وثيقه يه نظراً شناسى نك كيتمه سى ۱۲۶۵ سنه سنه تصادف ايدر . كنديسنه دلالت ايدن فتحى پاشا (۱۲۶۱ - ۱۲۶۸) سنه لرى ظرفنده طوپخانه مشيرى ايدى . عينى زمانده شناسى ايكنجى و اك مهم حاميسى بويو رشيد پاشايه تقديم ايتديكى :

بارك الله زهى صدر رشيد دوران
اولدى عهدنده آنك منشرح الصدر جهان

مطالعی قصیده‌سنده: پارسک باده شوقیله اولوب مست خراب دیور.
بو قصیده‌نک تاریخی شناسینک بالذات تثبیت ایتدیکی اوزره (۱۲۶۵)
در. واقعا «نمونه ادبیات» ده پارسدن آنه‌سنه کوندردیکی (۱۲۶۲)
تاریخی بر مکتوب مندرجدر. فقط بونده بر رقم خطاسی اولماسی محتملدر.
شناسینک آوروپایه کیده‌جکی صیراده طوپخانه مستشارلغنده بولونان
وزیر افندیکنک ده «حسب المسلك حمایه وعد ایتدیکی» مشهوردر. بو
زیور افندی مشهور زیور پاشا اولاجغنه کوره اونک «سجل عثمانی» ده
محرر ترجمه حالنده «طوپخانه مستشارلغی» ده کیل، «فابریقه‌لر
ناظرلغی» مقیددر. بوده (۱۲۶۳ - ۱۲۶۴) سنه‌لری ظرفنده در.
خلاصه مختلف دلالتلر بر برینی طوتمیور. اکر احمد رفیق بکک
نشر ایتدیکی وثیقه‌نک تاریخنده بر یا کلسلق یوقسه شناسینک
(۱۲۶۵) ده پارسه کیتدیکنی قبول ایتمک ضروری در. او حالده
ابو الضیایانک ادعاسی سقوط ایتمش اولور.

شناسینک ۸ ذی القعدة ۱۲۷۱ ده مجلس معارف اعضالغنه تعیین
ایدیلدیکی «معارف عمومیه نظارتی تاریخجه تشکیلات و اجراآت» نده
موجود (صحیفه ۶۲) بر وثیقه ایله مثبتدر. او سنه ظرفنده کندیسنک
«طوپخانه عامره کتبه‌سی متحیزانندن» اولدیغنی و «رتبه ثانیه صنف
ثانیسیله» آیریجه تلطیف ایدیلدیکنی ده او کره نیورز، فقط «انجمن
دانش» ه اعضا اولدیغنه دائر اسکی بر وثیقه یوقدر. اسملری معلوم
و محفوظ اعضا میاننده ده اوقومیورز. و اقعاً رشید پاشایه تقدیم ایتدیکی
(۱۲۷۳) تاریخی بر قصیده‌سنده:

حضورك انجمن دانش اولش اهل دله
کیم آنده نسخه ذاتم اولونمه‌ده توقیر

دیور اما بو بیت مطلقاً انجمنه اعضا اولدیغنه دلالت ایتمز.
احمد راسم بک عالی پاشانک ایلك صدارتنده شناسینک عزل
ایدیلدیکنی و ۱۲۶۸ ده رشید پاشا اوچنجی دفعه صدارته کلنجه اعاده
مأموریتنه مظهر اولدیغنی یازیور. شناسی بو عزل مسأله‌سنه ۱۲۷۳ ده
قلمه آلدیغنی قصیده‌ده تماس و مسیبلردن شیخ الاسلام عارف افندیکن:

قاووقله عارف بالله اولورمی شیخ جهول
جناب حمقی غنی در، زوللی عقلی فقیر

دینه هاجیانه بحث ایدر. عارف افندی ۱۲۷۰ جمادی الاخرینک اون
برنده شیخ الاسلام اولدیغنه کوره (شناسی) نک عزلی آنجاق بو تاریخدن
صوکرا وقوعه کلمش اولاییلیر. عالی پاشا (۱۲۷۱) ده ایکنجی دفعه
صدراعظم اولدیغنه و صدارتی (۱۲۷۳) ه قادار دوام ایتدیکنه، ۱۲۷۳ ده
اونک یرینه بشنجی دفعه اولوق اوزره رشید پاشا کچدیکنه و عینی زمانده
شناسینک یازدیغنی قصیده‌نک تاریخی ده ۱۲۷۳ اولدیغنه نظراً شناسینک
عزلی ۱۲۷۱ دن صوکرا اولماسی ایجاب ایدر. بو کبی اوافق تفک
جهتلردن صرف نظر، احمد راسم بکک «شناسی» حقنده کی کتابی
هیأت عمومیه‌سی اعتباریله غایت قیمتلیدر: او بویوک آدامک حیاته
دائر نه بولدیسه طوپلامش، آیریجه «مشاهدات و تدقیقاته مستند
مختلف تلقیات، مطالعات و ملاحظات» ی کویترمش، بولردن
«نمونه‌لر» اقتباس ایتمشدر.

بو همتندن دولايي احمد راسم بکه تشکر ایدرکن بالخاصه « احمد
مدحت » افندی حقنده کی تمنیمی ده تکرار ایلرم .

علی جانب

Hayat II, 44, Ankara 1927, s. 6-7

YENİ MUHİTÜ'L-MAÂRİFİN ÖNSÖZÜ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دیباچه

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على محمد سيد المرسلين و على
آله و صحبه اجمعين . بعد ذا

محيط المعارف سبکنده اولان آثار فنيه نك لزومنی تقدير ایتمه یه جک
زمانمزه کمسه تصور ایدیلهمز . بونک ایچون دأب قدیم مصنفینه
توفیقاً اثرک لزومی و سبب تألیفی حقنده بوراده ایراد کلام ایلهمکه محل
کوروله مهدی .

یکی « محیط المعارف » ک طبع و نشرینه ۱۰ تموز ۱۳۲۷ تاریخنده
بدء ایلهدک . بو کون انقلاب مسعود سیاسیمنزک مبدأ دوریسنه مصادف
اولقله مشرف در . تاریخ عثمانی ده شانلی و شاهق بر یوم مبروکدر .
اولیه انقلاببری اعداد و اکمال ایدن بویله اثرلرک مبدأ انقلاب اولان
ادوار خیریه ده انتشاری البته بر اتفاق احسن در .

تاریخ بشریت استقصاء ایدلسین ، خلقتک سعادتتی کافل اولان
بتون انقلابات سیاسییه فکرک حریت و ترقیسنی تأمین ایدن انقلابات
ذهنییه نك نتایج حسنه سی در . بتون او انقلابات سیاسییه نك مقصدی
مطلقیت حکومتی کسر ایلهمکدر . بتون بو انقلابات ذهنیه نك
موضوعی مطلقیت عقلی تأمین ایتمکدر . حکومت مطلقه سیاسییه

ایله سلطنت مطلقه عقلیه بربرینی چکه مز . استبداد سیاسی استعباد عقل ایله حکمران در . عقلک اسیر اولدیغی برلرده شخصارده عیب اولور . حقیقی بر انقلاب سیاسی حقیقی بر انقلاب ذهنی ایله قائم در . حقیقی بر انقلاب ذهنی ایسه اطلاق عقول ایله میسر در . عقل بر باغ در . فقط کندینی باغلامق ایچون دکل . اطلاق عقوله چاره یکانه ده حراثت علم در . ایشته یکی محیط المعارف بو مقصده خادم در . آنک ایچون در که انقلاب مسعود سیاسیمنزک سنه دوریه سنه مصادف اولان کونده انشار ایتمه سنی بر اتفاق احسن عد ایله دک .

« یکی محیط المعارف » ی بر مقدمه ایله تصدیق ایتدک و بزم ایچون بوکا جدی بر لزوم کوردک . بو مقدمه ده علمک ماهیتندن ، نه اولدیغندن ، بو بابده کتب مدونه ده ایرادایدیلن اقاویلدن ، نظریه جدیددن بحث ایده جکز ؛ تا که علم نه در ؟ حقیله ادراک اولنسون . واقعا بو معلوماتی محیط المعارف ده علم کلمه سنده ذکر و ایراد ایده بیلیر ایدک . فقط ایسته دک که محیط المعارف نشرنده کی مقصد اعلی شمیدین اکلایشیلین . علم کلمه سنده بو کلمه یه لایق اولان نه ایسه ینه یازیله جق در . ثانیاً ینه مقدمه ده علمک طریق کشفندن یعنی نه صورتله بولندیغندن بحث ایده جکز . بتون انحای علمیه بو بحثده بسط ایدیله جک در ؛ تا که عامی بولق ایچون نه یوللر اختیار اولندیغی اطرافیه بیلینسین . ثالثاً کذلک مقدمه ده قسمت علم دن بحث اولنه جق در . علم بر در . تقسیمی حقیقت نقطه نظرندن دکل ، قابلیت ادراکمز ، احتیاجات معیشتمز ایجابندن ، تحصیل و تعلیم معارف اقتضاسندندر . قسمت علم بابنده متقدمین و متأخرین حکمانک نظریه لری تلخیص ایدیله جک ، اک مقبول و معتبر اولان نظریه جدیده ایضاح اولنه جق در . بو قسم ده

تعلق جهتیه تدوین عومندن ده بحث ایدیله جکدر . رابعاً خاتمه مقدمه اوله رق تاریخ علمه عائد بر خلاصه ایراد ایده جکز . چونکه بر شیئک تحصیل و تدویننده اک فیضلی طریق نحو تاریخی در ؛ ذهن ایسته رکه اوکره نه جکی شیئک یالکز صفحه اخیره سنی تحصیل ایله اکتفا ایتمه سین ، بو صفحه یه کنجه یه قدر کذار ایدن ادوار ابتدائیه و متوسطه یی ده بیلین . زیرا ماضی حالی ایضاحه مدار اولور . سلسله علم تام اولماقجه غایه ادراک اولان وضوح تام حاصل اوله ماز . ذهنک فیض تامی آنجاق او طریق ایله ، طریق تاریخی ایله تأمین ایدیله بیلیر . علمک ماضی سنی ، خالی نظره واحده تحتنده احاطه ایتملیدر که استقباله طوغری تکامل علمی تیسر ایله یه بیلین .

آلمانیده بون دارالفنوننده غایت حکیمانه وضع اولنمش بر عادت واردر : طلبه اکمال تحصیل ایدوب ده شهادتنامه استحصال ایدیله جکی زمان بر رسم مخصوص اجرا ایدر لر . بویله آیین لر هر یرده یاپیلیر . فقط بون دارالفنوننده اجرا ایدیلن رسم ده بشقه بر خصوصیت واردر . شهادتنامه سنی آله جق اولان هر طالب کرسی یه چیقار . بوراده معلمی الیه آچیق بر کتاب ویریر . طالب بو کتابی آلیر ، قاپار ، ینه معلمه اعاده ایدر . بو صورت تعاطی ده بر حکمت ، بر معنی واردر . معلم کتابی آچیق اوله رق طالبه ویرمک ایله و لسان حال ایله بر شی افاده ایدیور : دیمک ایسته یورکه انسانلرک عصرأ بعد عصر تتبعات متوالیه لر یله بولدقیری سلسله علمی اوکرنده ؛ ختم ایتدک . طالب ده کتابی قاپایه رق اعاده ایتمه سیله و ینه لسان حال ایله دیمک ایسته یورکه بعدما بن ده سعی ایدره ک کتاب علمه معلومات جدیده علاوه ایده جکم . بو ایسه علمک تحصیلنده طریق تاریخی یه اعتبار ایله تأمین ایدیله بیلیر . بزده اثرمزده بو طریقه بر موقع لایق ویرمکه کندمزی پک محق کور یوروز .

۱۳۱۷ سنه سی آغستوس آینده اقدام مطبعه سی معرفتیه نشر ایدلمش اولان ایلك « محیط المعارف » ك باش صحیفه سنده اترك ماهیتنی بیان ایله مك ایچون شو سوزلری یازه بیلیمش ایدم :

« محیط المعارف تألیف ایتمکده ایکی بیوک مقصد تصور اولنمش در « مقصد اول - علوم و معارف موجوده و مدونه یی تکمیل فنون و فروعی ایله تلخیص ایده جک بر کلیه علمیه وجوده کتیرمک در . محیط المعارف نامنه صادق بر اثر کامل صفتنه لایق اولق اوزره - جناب کبری انك وحی ایله انزال بو یوردیغی ، قوه قدسیه نك کشف ایله دیکی قوه عاقله نك ایجاد ایتدیکی نه قدر علم موجود ایسه بونلرک جمله سنی زبده ایده جک . او صورتده که هر بر علمه تعلق ایدن مباحث شتی ائردن تفریق ایدیلرک انحای علمیه یه توفیقاً آیریجه ترتیب اولندیغی حالده بو وجه ایله حاصل اوله جق هیأت مجموعه تماماً و مستقلاً او علمک دائره معرفتی تشکیل ایله یه جکدر . یعنی اترك تشکیل و تألیفنده انحای تحصیلك ایکی رکن اعظمی دیمک اولان ترکیب و تحلیل قاعده لری تطبیق ایدلمش دیمک در .

« مقصد ثانی - لسان علم و معرفتده تداول ایدن لغات علمیه و اصلاحات فنیه یی بر سلسله منتظمه تحتنده ترتیب ایده رک لسان علم وفقی تکمیل مفرداتی ایله جمع ایله یه جک بر مصنفه لغویه تشکیل ایله مکدر . او صورتده که « محیط المعارف » جهان معرفتک حال حاضرنده افاده حقایق ایچون وضع و استعمال ایدیلن نه قدر کلمات علمیه ، تعبیرات فنیه و ارایسه جمله سنی حروف هجا صره سیله مشتمل اوله جق ، ده ا طوغریسی لسان علم و معرفتک مکمل بر لغتنامه سنی تشکیل ایله یه جکدر . اللهمک عنایتیه بو کره تألیف و تمثیلنه تشبث ایله دیکمز « یکی محیط

المعارف » ده ینه او مقصدی کوزه ده جکز . یالکز بو اثر جدید ، بر مصنفه لغویه اولق حیثیتیه ، اصطلاحات فینه ، ادبیه و صنایعیه یی جامع اولدقدن باشقه ، لسانمزه بولنان بالجمله لغات سائره یی ده حاوی بولنه جق در .

یعنی کتابمز او حیثیتله بر محیط لغوی اوله جقدر . معارف آدمیه ماضیسی و حالی اعتباریه - استقبالی ده بویله اوله جغی بحق استدلال ایدیله بیلیر - علوم ، ادبیات ، صناعات بدیعه ، حرف قسملرینه تفریق ایدیلیر .

اقوام غربیه نك کندی لسانلرنده « آنسیقلوپه دی » دیدکلری محیط المعارف نوعندن اولان اثرلر علم ایجاد ایله مز . علمی ایجاد ایدنلر ، انحای سلیمه یه توفیقاً حقایق و واقعیاتی تتبع و استقصا ایله حادثاتی قانونلری ده ا عالی نظریه لره ربط و بند ایدن ، بو طریق ایله آشاغیدن یوقاری یه ، یوقاریدن آشاغی یه مرتب بر سلسله معرفت وجوده کتیرن علمای ممتازده در .

« محیط المعارف » ك خدمت و وظیفه سی مصنفات فنیه ده مندرج اولان معلوماتی بر نحو منطقی و طریق عقلی ایله جمع و تلفیق ایله مک ، بر یره طویلامق در . بر نحو منطقی و طریق عقلی ایله دیدم . مقصدم بتون صحائف موجوده ده مدون اولان معلوماتی تلفیق ایله مک ، سچمک طریقله بر ترکیب کلی وجوده کتیرمک ، بتون او معلومات متفرقه یی بر اثرده جمع ایله مک . فقط بر ترتیب طبیعی و طریق منطقی دائره سنده . ایشته بز یکی « محیط المعارف » ی بو طریق ایله تدوین و تألیف ایدیورز . دیباجه ده اترك وجه تسمیه سنندن ده بحث ایتمک بر وظیفه در . باخصوص بو اسم بزم ایچون یکی در ، بر تعبیر جدیددر .

محیط المعارف بر ترجمه در . ، بر تعبیر حادث در بو کلمه فرانسزجه آنسیقلوپه دی Encyclopédie ترجمه سی اوله رق وضع اولنمش در . بستانی افندی ده اول بوکا « دائرة المعارف » دیمش ایدی . ایکی ترکیب ده ترجمه صورتیله وضع اولنمشدر . یعنی آنسیقلوپه دی کلمه سنک حرفیاً ترجمه سیدر .

فرانسز لسانی بو کلمه بی یونانجه « انکیکلوپدیا » کلمه سندن آلمشدر . یونان لساننده دخی مذکور کلمه دائرة معناسنه اولان « کیکلوس » لفظیله تدریس ، تعلیم و تدریس و تعلیم اولنان شیئار یعنی معارف معناسنه کلن « په دیا » کلمه سندن مرکب در .

ترجمه ایدیلنجه ، یوقاریده دیدیکم کبی یا « دائرة المعارف » یا « محیط المعارف » دیمک ایجاب ایدر . فقط « محیط المعارف » تعبیری ده شامل ، ده موافق در .

معلوم در که دائرة بر شیء چب چوره احاطه ایدن شیئه دینیر . هندسه اصطلاحنجه « جمع نقاطی مرکز دین بر نقطه دن ابعاد متساویه ده واقع اولان سطح در » .

« دائرة المعارف » تعبیرنده کی دائرة دن مراد دائرة هندسیه دکل در . هر حالده احاطه و محیط مفهومی در . ذاتاً دائرة دور مصدرندن اسم فاعل اولوب شارح قاموسک بیاننه کوره آخرنده کی تا وصفیتدن اسمیته نقل ایچون در . دور دونمک ، طولانمق معناسنه کلدیکنه کوره بوندن اسم فاعل اولان بر شیئک چوره سنی طولانان دیمک اولوب آخیرینه تا الحاقیله وصفیتدن اسمیته انتقال ایدنجه طولانان یره ویا مداره دائرة اطلاق اولنمشدر . لسانمزده بر نوع اموری و بونلری

کوره جک مأمورینی احاطه ایلهدیکنه مبنی در که بعض مبانییه دائرة تعبیر اولینور :

دائرة صدارت ، دائرة معارف کبی ، والحاصل دائرة ده دوردن مشتق اولدینغه نظراً احاطه معناسی اصل و غالب اولوب بر نوع علاقه لسانییه مبنی مرتبه ثانیه ده دائرة نك احاطه ایلهدیکی محله لره دائرة اطلاق اولنمشدر . ینه بو مناسبتله در که بر طاقم وظائفک تخصیص اداریسی اعتباریله چیزیلن یر خط دورانی نك احاطه ایلهدیکی قسم ملکه ده دائرة تعبیر اولنور . دائرة بلدییه کبی که امور بلدییه وظائفی اعتباریله تحدید اولنان محل دیمکدر .

ینه لسانمزده مستعمل اولان دائرة نفوذ ، دائرة صلاحیت ، دائرة وظیفه کبی تعبیرلر دخی نفوذ و صلاحیتک و وظیفه نك محدود اولدیغی محیط مغنوی دیمکدر که نفوذ و صلاحیت و وظیفه اورایه قدر جاری اولدیغی افاده ایدر .

خلاصه دائرة اساساً محیطه معناسینه در . دائرة اوله بیامک ایچون اول دور ایتمک طولانمق لازم ، محیط تعیین اولنمق لازم که دائرة موجود اوله بیلسین . دائرة بی محیطی تعیین ایدر . بونک ایچوندر که دائرة نك ایلك معناسی محیط معناسی در . نته کیم دوائر فلکیه تعبیری ده بو بابده شاهددر . اجرام سماوییه نك فضا ده دورلری اعتباریله در که محرکلرینه دائرة تسمیه اولنمشدر . دائرة دوردن یعنی بر فعلدن تولد ایدر که محصله سی حقیقتده محیط دیمکدر . یعنی محیطک تحقیق ده دائرة تولید ایدر . هندسه ده دائرة بویله تحقیق ایتمزى ؟

کورولیور که دائرة اول محیط معناسنه در . فقط دوائر سماوییه مستثنی اوله زق ، بو کون لسانمزده دائرة تعبیری بر سطحه تخصص ایتمشدر ،

خطه دکال . محیط بر خطدر ، دائره ، بر سطحدر . استعمال حاضری
 اویله بولیورز . شمدي دائره معارف تعبیرنده دائره ی محیط معناسنه
 آیرسهق محیط المعارف ایله آرهسنده بر فرق کوره مه یز . فقط اصل دائره
 معناسنه آیرسهق التباسلی بر تعبیر استعمال ایتمش اوله جفر چونکه
 معارف دائره سنه التباسی وار .

کله لم محیط تعبیرینه : محیط احاطه دن در . احاطه « برنسنه نك
 اطرفینی چویرمك » معناسنه در . محیط احاطه دن کلدیکی کبی احاطه
 دخی حوطدن مشتق در . حوطك معناسی ده قاموسده تعریف اولندیغنه
 کوره بر نسنه یی کوروب کوزه دوب صاقتمق دیمك در . حفظ وصیانت
 معناسنه . انسانلر کندیلرینی و ماللرینی قورومق ایچون ملحوظ اولان
 تهلیکه نك نره دن کله جکنی اوزاقدن قولاق ویا کوز ایله تفرس ایدرلر .
 یاقیندن بولندقلری محلك اطرافنه تحفظ ایله جك شیئر نصب ایدرلر .
 ایشته بو درلو بر علاقه ایله درکه مدار تحفظ اولق اوزره انشا اولنان
 یره یعنی دیواره حوطدن حائط تعبیر اولنمشدر . شارح قاموسك
 پك مصیب اوله رق بیان ایتدیکنه نظراً عربجه ده دیواره حاجز اولق
 اعتباریله جدار ، حافظ اولق اعتباریله حائط اطلاق ایدیلیر . ایشته
 بو معنایه کوره حائط دائراً مادار اولان دیواردر .

ینه او علاقه یه مبنی درکه قادینلرک اصابت عیندن محافظه ضمننده
 بللرینه باغلا دقلری بر نوع بونجق دیزیسنه ده حوط تعبیر اولنمشدر .
 تحفظ سپر و حائط ایله اولدیغی کبی انسانلر بر یرك اطرافنی
 آله رق بو صورته ده محافظه ده بولنورلر . ایشته بو معنادن در که بدویلرک
 دواب و مواشیلرینك بولندقلری یرك اطرافنی دائراً مادار قوشاده رق
 بویله جه محافظه ایتدکلری مکانه عربجه ده محاط تعبیر اولنمشدر .

ایشته تحفظ معناسنه اولان حوطدن علاقه طریقیه لاجل المحافظه
 بر یرك اطرافنی قوشاتمق معناسنه احاطه لغتی وجوده کلمش و معنا ده
 زیاده تجرد ایده رک ینه او طریق ایله بر نسنه نك اطرافنی چویرمکده
 احاطه دینمش در . یعنی احاطه استداره مقامنه قائم اولمشدر . تحفظ
 ایچون بصیرت لازم در . بو ملازمته مبنی احاطه علم دینمشدر که
 بر شیئی علم و بصیرتك احاطه سی دیمکدر .

شمدي دیمك اولیورکه محیط جامع معناسنه کلدیکی کبی حافظ
 معناسنه ده اولور . بو جهتله « محیط المعارف » معارفی احاطه و حفظ
 ایدن مفهومی افاده ایله مه سنه نظراً و احاطه علم نکته سنه بناء
 آنسیقلوپه دی ترجمه سی اوله رق « محیط المعارف » تعبیری دائره المعارف
 ترکیبیه مرجح در . یوقاریده دیدیکمز کبی دائره المعارف ویا محیط المعارف
 تعبیرلری محدث در . متقدمین مؤلفین آنسیقلوپه دی نوعندن اولان
 اثرلره حاوی و جامع العلوم دیرلر ایدی .

محیط المعارف ده لغاتك ترتیبی مسأله سی ده بر امر مهم در .

بیانه حاجت یوق درکه لغتلك ترتیبی الفبا صره سیله تنظیم اولنور .
 حال بوکه الفبامزده واودن ویادن بر طاقم صائتلر احداث ایله مکه
 مجبور اولدق . فن تصوتك ترقیسی ایله حرفیتلری ثابت اولان بو صائتلرک
 الفبا ترتیبنده موقعلری نه اوله جق ؟ اول امرده بونی تعیین ایتلمی در .

شمدي یه قدر تألیف ایدلمش اولان لغت کتابلرنده حروف مذکوره
 ایله بدء ایدن کلمه لر ، قاعده قدیمه یه توفیقاً الف بابنده صره لانیر
 ایدی . حال بوکه او صائتلرده کی الف اسمی بر شی اولوب تصوتده
 بر قیمت معینه سی یوق درکه کلمه لرک ترتیبنده اساس اوله بیلسین .

بو بابه قطعی بر قرار اتخاذی لازم در . بونک ایچون اول امرده
الفبامزك اساس ترتیبی حقنده بیان ملاحظه ایتمك ایستهرم .

چونكه محیط المعارفه داخل اوله جق کلماتك ترتیبی ، الفبامزك
حقیقی بر ترتیبی تعیین ایده جك در .

معلوم دركه حروف عربیه نك ایکی نوع نظمی واردر : نظم ابجدی ،
نظم الفبائی ، نظم ابجدی نظم سریانی دركه بوده حروف هجانك
موجدی ظن اولنان قدیم فینیکیا لیلرک نظم الفبائیلرندن اقتباس اولنمشدر .
یالکز فنیکیه الفباسنده موجود اولمایان ث ، خ ، ذ ، ض ، ظ ، غ
حرفلری ینه بو ترتیب اوزره نهایتنه علاوه اولنمشدر .

مأخذینی عرض ایله دیکم نظم ابجدی معلوم اولدیغی اوزره شودر :

ا ب ج د ه و ز ح ط ی ك ل م ن س ع ف ص ق ر ش ت ث خ ذ
ض ظ غ

بو نظم ده (ت) حرفنه قدر اولان حروفك اصللری فنیکیائی ، آندن
صوکره اولانلر صرف عربی در .

حروف عربیه نك نظم الفبائیسنه کلنجه بونک ترتیبی نظم ابجدی یه
توافق ایتمه یورسه ده ینه او نظمندن آلمشدر ؛ کیف ما اتفق دکل ،
بر قاعده یه توفیقاً آلمشدر . بو قاعده یه نظراً حرفلری بر نظمندن دیکرینه
نقل ایله مک ایچون اولا رسم خطده موافقت ، ثانیاً تلفظده مقارنت
ثالثاً مجاورت اساسلرینه رعایت اولنور .

بو قاعده نك صورت تطبیقنه دقت ایده جك اولورایسه ك شویله
کورورز :

الف بتون حروف هجانك اصلی در . ایکی نظم ده بحق موقع
صدری اشغال ایدر .

ثانیاً نظم ابجدی ده الف دن صوکره کلن بء حرفینك شکلا عینی
اولان تاء ، ثاء حرفلرینك ، نقطه نك ایجادندن اول نظم الفبائی یه
آیریجه درجنه لزوم کوروله مشدر .

ثالثاً ینه رسم خطجه جیم حرفنك عینی اولان حاء ، خاء حرفلری ده
بیان ایتمکیز سببه مبنی نظم الفبائی ده رسم واحده حصر ایدلشدر .

رابعاً ینه عینی سببه مبنی ذال حرفی (دال) شکلی ایله ادا اولنمشدر .
ذال (پلتك ذ) ایله زایه کلنجه بونلرک بیننده تقارب مخرج واردر .
بو جهتله زا حرفی ذال حرفنك یاننه کتیرلشدر .

خامساً را حرفی رسماً زانك عینی در . بونک ایچون نظم الفبائی ده
تکرارینه لزوم کوروله مشدر .

سادساً (زا) دن صوکره (سین) ی کتیرمشدر . سببی قاعده موجبجه
مقارنت مخرجدر . سابعاً رسم ده بر اولدیغی ایچون (شین) حرفی نظم
الفبائی یه قویمامشدر ؛ ثامناً (صاد) حرفی قالین بر (سین) در ؛
وضع ایتمکیز قاعده موجبجه نظم الفبائی ده (صاد) ك موقعی (سین) ك
یاننده در . تاسعاً حرف (ضاد) ك (صاد) ایله بر شکلده اولماسنه بناء
عین رسمك تکرارینه حاجت قالمشدر . عاشراً ضاد حرفندن صوکره
ظاء حرفنك شکلی کتیرلش . سببی قاعده ده بیان ایله دیکیز مجاورتدر .
اوت نظم ابجدیده ظاء حرفی ضادك آلت طرفنده در . مع مافیه ضاد
ایله ظاء بیننده تلفظجه ده مقارنت واردر . طاء حرفی ظاء حرفنك رسماً
عینی اولدیغی ایچون نظم الفبائی ده یالکز بر شکل ایله اکتفا ایدلشدر .

احدی عشر: ظاء حرفندن صوکره ینه قاعدهمز موجبنجه لزوم مجاورته مبنی (غین) حرفنک شکلی کلمش در. (عین) حرفی ده امثالی کبی بالطبع بو شکلده کورونور. اثنی عشر (عین) دن صوکره نظم ابجدی صرهسیله (فاء) (قاف) (صاد آره یردن کتمش ایدی) و (قاف) صوتنک خفینی اولدیغی جهتله قاعدهنک ایکنجی شقی موجبنجه (کاف) حرفلری نظم الفبائی ده صرهسیله یر طوتمشدر .

ثالث عشر (کاف) دن صوکره مجاورت علاقهسنه مبنی (لام) ، (میم) ، (نون) حرفلری صرهلانمشدر . رابع عشر قاعدهیه توفیقاً حروف عربیه نظم ابجدیدن نظم معروف الفبائییه یوقاریدن بری ایضاح ایدلدیکی وجهله نقل و ترتیب اولندقدن صوکره نظم ابجدیده صره ایله (هاء) ، (واو) ، (یاء) حرفلری قالیرکه بونلرده طبیعی ینه او صره ایله الفبای عربی نک نهایتنه درج اولنمشدر .

شمدی اصول معروضهیه نظراً الفبای عربی نک نظم ابجدیدن مقتبس اولان ایلك صورتی شو وجهله ترتیب ایده بیلیرز:

ا ب ح د ر س ص ط ع ف ک ل م ن ه و ی .

بعد زمان حروف عربیهیه نقطه وضع ایدیلهرک حروف معجمه تفریق ایدلمک اقتضا ایدنجه مذکور ترتیب محافظه ایدیلهرک نقطهلی حرفلر نقطهسز شکللرک یرینه ویا یانلرینه وضع ایدلمش و بو صورتله قرائت نقطه نظرندن غایت لازم بر اصلاح اجرا قلنمشدر. شو وجه ایله الفبای عربی آتیده کی شکلی یعنی شکل حاضرینی اکتساب ایله مشدر

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک ل م ن ه و ی .

ایشته لغات عربیه لغت کتابلرینه بو ترتیب اوزره درج اولنمشدر . ایرانیلر دین اسلام ایله مشرف اولدقدن بر مدت صوکره الفبای عربی بی قبول ایتدکلری وقت کندیلرینه مخصوص اولان درت حرف ایچون (پ ، چ ، ژ ، ک) مخرج اعتباریله الفبای عربی ده اک موافق اولان شکللری انتخاب و نقطه ایله بو شکللردن تفریق ایدهرک قاعده اوزره انلرک یاننه ، آلت طرفنه درج ایله مشلردر . ترکلر دخی اسلامه داخل اولدقدن صوکره برمدت کندی الفبالرینی و نسطوری حرفلرینی محافظه ایتمشلر ایسه ده بالاخره اونلرده ایرانیلرک توسیع ایتدیکی الفبای عربی بی قبول ایله مشلر ؛ لسانلرینه مخصوص اولان صاغر کافی کاف فارسی بی متعاقب الفبای مذکوره ادخال ایتمشلردر .

شمدی یوقاریده عرض ایتدیکم کبی لسانمزک حروف هجائیه سنی اکمال ایله مک ایچون ده بعض حرفوک الفبایه علاوه سنه لزوم کورویورز . بونلرک نظم الفبائی ده یرلری نره سی اوله جتی ؟ قاعدهمز موجبنجه بو حرفلرک موقعلری حروف موجوده نک هانکیسندن آنمش ایهلر آنلرک یانی و آلت باشی طرفی اولتی اقتضا ایدر .

ایشته بو صورتله اکمال و ترتیب ایدیلن الفبادر که محیط المعارف ده لغتلرک صره سنی تعیین ایده جک در .

مثلا عربلرک الف هوئی دیدکلری « آ » حرفی ایله ابتدا ایدن کلمات محیط المعارف ده برنجی بابی تشکیل ایده جکدر . نته کیم بوندن صوکره تصوت ترکی ده مخرج اعتباریله آحرفنک اوک طرفنده متکون و برنجی صائت اولان (ا) حرفی کله جکدر که قاعدهیه موافق اولسون . رسم خط عربی ده (ا) نک مفتوح ، مضموم ، مکسور اولدیغنه کوره اوچ شکلی

وارد. ترتیب طبیعی به نظراً اولاً ثانیاً ثالثاً احرف لریله بدء ایدن کلمات صره لانه جق در. (أ) و (ا) بابلری بالطبع بالکز کلمات عربیه به منحصر در. معلوم در که لسانمزده و - (یول)، و - (صو)، و - (سوز)، و - (چون) ضائتری و اودن آنمشدر. بالطبع بونارک ترتیب الفبائی ده مقاملری و اودن صوکره کلمک اقتضا ایدر یعنی تصوت مراتبته کوره اولاً (و)، ثانیاً (و) ثالثاً (و) رابعاً (و) حرفلری کله جک در. بو حرفلرک اوائل کلماتده (ا) شکلی ایله تصدیر و مرکب بر رسم ده ابراز اولنالمری موقعلرینه تأثیر ایده مز. چونکه بو شکلرده الفک هیچ بر قیمت صوتیه سی یوق در. ینه عین ملاحظه به مبنی، (یا) صائتی ایله باشلایان کلماتک صره سی یاء حرفندن صوکره کله جک در.

محیط المعارف ک نشرینه دور سابقده یعنی عبدالحمیدک زمان حکومتنده بدء ایدلمش ایدی. حتی برنجی جلدی اکمال ایدیلهرک ایکنجی جلدندن ده بش آلتی فورمه سی طبع و نشر اولنمش ایدی. علمدن قورقان، ضیادن اورکن بر حکومت بالطبع او یله بر اثرک دوام انتشارینه مساعده ایده مز ایدی. ذاتاً نشرینه رخصت ویزمه سی یله بر اثر غفلت ایدی. حکومتک نظردقتنی جلب ایتمه مک ایچون هر درلو احتیاطی الدن براقمادق؛ فقط ینه دوام نشره موفق اوله مادق. اثر دور مشروطیتته و سلطان محمد رشاد افندمزک عهد سلطنتلرینه نصیب اوله جق ایمش. جناب فیاض مطلق او عهد سلطنتنده اکمالنی ده نصیب ایله سین دعاسنی بوراده تکرار ایده رز. و من الله التوفیق امرالله

YENİ MUHİTÜ'LMAÂRİFİN PROGRAMI

« یکی محیط المعارف » ک تألیف و تمثیلنده اساس اتخاذ اولونه جق خطوط و ترتیبات اصلیه و عمومیه ایله مساعی تنظیمیه و تألیفیه نک صورت جریانتی کوسترر پروگرام لایحه سیدر :

قسم اول

خطوط و ترتیبات عمومیه

— یکی محیط المعارفک قطعه و جسامت تقریبیه سی و صورت طبع و نشری

۱. — یکی محیط المعارف علی التقریب ایلك نشر اولونان محیط المعارف قطعه سنده اولق اوزره ایکی ستون اوزرینه ترتیب ایدیله جکدر. عموم اثر شمذیکی تخمینمزه کوره بهری تقریباً بیکر صحیفه دن متشکل اوتوز جلد به بالغ اوله جقدر.

۲. — محیط المعارف مصور اوله جق و ایجابنه کوره رنگلی لوحه و خریطه لری، حتی ممکن اولورسه بعض الواح مسنمه نی احتوا ایده جکدر. تاریخ طبیعی به متعلق رنگلی پلانشرک آلمانجه « مهیه ر » آنسیقلوپه دیسنده کی پلانشرک عینی اوله رق آوروپادن جلی و فورمه لره ربط و علاوه سی مصمم اولدیغندن بو لوحه لره متعلق مباحثی تحریر بویوره جق ذوات کرامک او اساسی نظر اعتباره آلمالری و بشقه بر

مأخذده کی پلانش و رسملری ترجیح ایدن رفقاندکده بر آن اول ترجیح ایتدکلری رسملری اداره مرکزیه بیلدیرمه لری رجا اولونور .

۳ . - اساس متن ۱۲ پونطو ایله دیزیله جک ، ماده باشلری قالین حرف ایله آیریله جق ، امثله و حواشی ۸ پونطو اوله جق ، نومرو ایله صحیفه آلتیرینه هامش چیقارمق اصولی ترک ایدیلوب حواشی لازمه متن ایچنه درج اولونه جقدر .

۴ . - املا انجمنجه قرارکیر اوله جق اشکال و قواعد مطردهیه کوره بوتون مندرجات محیط متین و مضبوط قواعد املائییه موافق اوله رق ترتیب ایدیله جک و مقرر اساسه نظراً اقتضا ایدن حروف و اشارات خاصه دوکدوروله جقدر .

کلمات اصلیه قاموس حرکه لی اوله جق ، حتی قرائتی موجب تردد اوله بیله جک ترکجه کلماتده ایجاب ایدرسه حرکه لر قونوله جق وفرانسزجه معادلی اولان کلمات و اصطلاحاتک یاننه فرانسزجه لری یازیله جقدر . عموم السنه ده اصطلاح علمی اوله رق قبول ایدلمش لاتینجه کلمات دخی مقابللری یاننه علاوه قلنه جقدر .

۵ . - ایلریده ایضاح ایدیله جکی وجه ایله هر بحثک نهایتنده او بحثک محرر و متخصصی طرفندن ، صوک آوروپا آنسیقلوپه دیلرنده یاپیلدیغی وجه اوزره ، بحث مذکوره متعلق شایان استفاده مرجع و مأخذلرک اراهه سی مقرر اولدیغندن بو مأخذلرک اصل اسملری هانکی لسان اجنبی یه عائد ایسه او لسان اوزره دیزیله جک و اقتضاسنه کوره یانلرینه اسملرینک ترجمه سی علاوه قلنه جقدر .

۶ . - متن آره سنده بالایجاب نقل ایدیله جک امثله و کلمات عربیه و فارسیه یه - اقتضاسنه کوره - حرکه وضع اولونه جق و کذلک بالمناسبه

درج صحیفه تکریم و تبجیل ایدیله جک آیات کریمه و احادیث شریفه نک یالکر باشندن بر قاچ کلمه سی طبع اولونوب دیگر کلمات یرینه صفر وضعیله اکتفا قلنه جقدر . بالطبع یانلرینه خلاصه تفسیر و مألری علاوه اولونه جقدر .

بونکله برابر محیطک مختلف مباحث و صحائفنده ذکر اولونه جق بالعموم آیات کریمه و احادیث شریفه نظم جلیللری - عائد اولدکلری کلماتی حروف هجا ترتیبیه جامع - آیریجه بر ذیلده تعلق ایتدکلری کلمه لر حداسنه عیناً و تماماً درج اولونه جقدر .

بو صورتله هم آیات کریمه و احادیث شریفه متفرق و مصور جلدلر آره سنده براقیلمایه رق وجیبه حرمت ایفا ایدلمش ، هم ده مختلف مسائل و خصوصاتک هر برینه متعلق نصوص جلیله نی بر آره ده جامع بر مجله قیمتدار وجوده کتیرلمش اولور و محیطی مطالعه بویوران ذواتک اثنای مطالعه ده مقدمه ومألنی کوردکلری آیات واحادیث شریفه نک اصل و نظملرینی بو ذیله مراجعتله بالسهموله بولملری تأمین ایدیلیر .

۷ . - محیط المعارفک انتظام و سرعت ممکنه ایله اکمال تألیف و تمثیلی هیئت مؤسسه نک باشلیجه املیدر . زیرا ارباب مطالعه نک ذاتاً بر چوق امثال ایله قیرلمش طاقت انتظارینی سنه لرحه ممتد و غیر مطرد بر طرز تمثیلک بطاقت فتور افزاسیله بر قات دها دوچار انکسار ایتمه مک اک شایان اعتنا بر نقطه در . بونکله برابر امر تألیف و تمثیل بر جریان مطرد اکتساب ایدنجه یه قدر بدایه هفته ده بر فورمه اوله رق نشریاته باشلانیلوب بالاخره بو مقدار تزید اولونه جقدر . هر حالده محیطک بالنسبه قیصه بر مدت ظرفنده اتمام طبع و نشری مأمول قویدر .

بداية مقدار كافى فورمه طبع و احضار ايدلمه دكجه نشرياته باشلانيلمايه جق و بو صورتله بعض عوارض غير منتظره يوزندن انتظام نشر ياتك خللدار اوله بيلمه سى احتمالى بر طرف ايديله جقدر .

۸ . - محيط المعارف صور آتیه ايله میدان فروخته وضع اولونه جقدر :

(۱) هر جلد آیری آیری آبونه اولانلردن بهر جلد ایچون بروجه پشین ۳۰ غروش آبونه بدلی آله جقدر .

(۲) عموم جلدلره آبونه قید ایدیلنلر ایچون یوزده یکریمی تنزیلات اجرا قلنه جق و بونلر بدایه ۳ جلد آبونه بدلی اوله رق ۷۲ غروش و یروب آندن صوکرده ختام اثره اوج جلد قالینجه یه قدر هر جلدك ختام انتشارنده یکریمی دردر غروش تأدییه ایده جکلردر .

(۳) بر جلد آبونه قید ایدیله بیلیمك ایچون او جلدك ختام طبعندن اول مراجعت مقتضی اولوب آندن صوکره جلد فیثاتلری تزید اولونه جقدر .

(۴) محیط المعارف اداره سى عموم جلدلره آبونه اولانلر ایچون ختام اثره قدر تکمیل جلدلری حفظ و اعطا ایتمکی متعهد ایسه ده پراکنده اوله رق جلد آبونه اولانلره و یا فورمه اشترا ایدنلره کندیلرنده موجود اولمایان جلد و یا فورمه لرك تدارك و اعطاسنی تعهد ایده مز . مکرکه الده فضلله طاقملر موجود اوله .

(۵) هر فورمه نشر ایدلدكجه پراکنده اوله رق قرق پاره یه صاتیله جقدر .

(۶) محیط ایکی جنس کاغذ اوزرینه طبع ایدیله جك و برنجی جنس کاغذلیسنك فیاتی بالاده معروض فیثاتلردن یوزده اوتوز فضلله اوله جقدر .

بالاده کی فیثات و آبونه بدللری كرك بزده كرك آوروپا و آمریقاده منتشر آثار مماثله فیثاتلریله مقایسه ایدیلیر ایسه اترك تعمیم منافی ایچون هیئت مؤسسه جه نصل بر حس فداکاری یه اتباع ایدلدیکی تظاهر و بو بدللر مصارف عظیمه محیطی آنجق قاپاته بیله جکی تبین ایدر .

۹ . - محیط المعارف بدایه اون بیک نسخه اوله رق طبع ایدیله جك و بالاخره کوروله جك رغبتیه کوره عدد تمثیلات تکثیر و اولجه باصیلیمش اولان فورمه لرك مقداری ده حد لازمه ابلاغ اولونه جقدر . ایستهروتیبی اصولیله قالبلر چیقارلق كرك بو نقطه نظر دن و كرك تمثیلات مستقبله ايله تدقیقات و تصحیحات متممه ایچون پك زیاده محسناتی موجب اوله جغندن او جهتك تأمینى هیئت مؤسسه جه آیریجه دوشونوله جقدر .

۱۰ . - محیط المعارفك ختام تألیف و تمثیلنده ذیل اوله رق آیریجه بر جلد مخصوص نشر اولونوب طبع و نشری مدتجه رونما اولان احوال و ترقیاته و یا وقوعی تظاهر ایده جك نواقص و سهویاته کوره مندرجاتنده تعدیل و اکماله احتیاج کویستن جهتلر - ینه حروف هجا ترتیبیه - تشریح و تذیل ایدیله جقدر . آندن صوکره دخی هر بش سنه ده ترقیات و تحولات حادثه نك بر ذیل مخصوص ايله نشری اصول اتخاذ قلنه جقدر .

بناء علیه فورمه فورمه نشر ایدیلدكجه مندرجاتنده تصادف اولونه جق نواقصك تصحیحات آتییه اساس اولق اوزره پی در پی اداره مرکزییه اشعاری رفقای کرامك هر برندن و بوتون ارباب تدقیق و تبعدن خاصه تمنی اولونور .

— یکی محیط المعارفك هدف اصلي و عموميسي

۱۱. — هر « آنسیقلوپه دی » نك عمومی بر هدفي ، بر غايه توجهي بولونمق امر طبعيدر . بر محیطك ماهيت ممیزه سنی ده اساساً بو هدف تعیین ايدر . بو خصوصده دائماً ايکي عامل حکمفرمادر . بری هیئت مؤسسۀ محیطك آمالی ، دیگرى محیط انتشارك احتیاجات و ایجابات حاليدر . بعضاً شو عاملر آره سنده آز چوق اختلاف بولونمق و بناء عليه هدف محیط آنلرك محصله سنه كوره تعیین ایتمك ممكندر . فقط « یکی محیط المعارف » ایچون حال بو مرکزده دکلدر .

هیئت مؤسسۀ نك اقصای املي « منافع اسلامیه و عثمانیه یه خدمت » نقطه نظرندن علوم و معارف موجود و مدونه یی تکمیل فنون و فروعی ايله تحلیلی و ترکیبی بر صورتده اجمال و تلخیص ایدرهك ترقیات و تکاملات علمیه فکریه و اجتماعیه مزه متین و سلیم بر اساس وضع ایتمکدن عبارتدهر .

محیط انتشارك احتیاج و ایجابی ده بودر و شایان تشکر درکه بو هدفي تعقیب ایتمکله نه محیط ، نه مؤسسری حقیقت و انسانیت هدف مشترك عمومیسندن ، آز چوق ، انحراف اضطرارنده دکلدردر .

زیرا اسلامیتك غایه سی حکم حقیقتی اظهار و مقتضای انسانی ایتفادر . عثمانلیلغك ده مبناسی و مقصد اقصای بودر .

اول باول شو اساسی تصریح ايله دکلدن صوکره مسلك عمومی محیطه دائر بر ایکی نقطه یه ده اشارت ایتمک کمز ایجاب ايدر :

معلومدر که علوم و فنون اکثر مسائلده حالا بر دور انقلاب کچیر یور . دون عادتاً قطعیتنه حکم ایدمك ایسته نیلن نظریات بو کون

مشكوك و یارین مردود اولیور . شو حالده محیط المعارفك بر قطعیت ریاضیه ايله ثابت اولمایان نظریات و مطالعات فنییه قارشى « ناقل بی طرف » صفتی محافظه ایتمه سی و هر نظریه یی قائل و مرو جیله و ماهیت صحیحه سیله اولدیغی کبی کوسترمه سی ، افراطه تفریطه وقتسزو مجلسر حکم و التزامله تمایل ايله مه مه سی تحت الزمیتده در .

رفقای تحریرك بوتون مسائل و مباحثده بو اساسی کوزتمه لری و مأخذلرده علم و فن نامنه فرضیات مجرد و نقول مشتبیه یه کسوه ثبوت و قطعیت کیدیرن فقراته تصادف ايله دكجه نقلندن صرف نظر و یا ماهیت اصیله و صحیحه سنه ارجاع ایتمه لری خاصه رجا اولونور .

حقایق اسلامیه یه مخالفت ابراز ایدن مطالعات دائماً بو کبی قیمت صحیحه و قطعیه علمیه دن محروم ملاحظات عندی و استدلالات غیر منطقیه در . بناء عليه آنلری نقلده احتیاط و دقت بی طرفلغه منافی دکل بالعکس بیطرفلق بونی مقتضیدر . اربابی آره سنده صورت جدیده مظهر دقت و یا التزام اولمش و مدونات معتبره صحیفه لرینه کچمش بر نظریه مهمه فنیه ، بر مطالعه معروفه فلسفیه ، بر روایت مشهوره تاریخیه بالطبع صحائف محیطه کچمه لی ، فقط او نظریه مطالعه او روایت قبول عام علمایه مظهر اولمشی ؟ هنوز مشكوك و مشتبهمی ؟ بر قسم ارباب علم و فن نزدنده قبول ایدیلوب قسم دیگرك رد و ابطالنه می اوغرامش ؟ بو جهتلر بی طرفانه کوستریله رك آکا حائز اولمادیغی بر حکم و شمولی اضافه دن احتراز اولونماليدر . غایه محیطه مخالف لزومسز و قیمتسز تصورات و فرضیات کیفیه و اقوال ضعیفه ایسه بوس بوتون ترك ایدلمه ليدر .

بو اساس محافظه ايديليرسه محيط المعارف هم جداً صحيح و صادق بر مرآت حكمت و حقيقت اولور . هم ده هدف مختارينه وصولده عوارض و موانعه اوغرامراز . هر حالده محيط هيچ بر بحثده « حاكم » اولمامالى ، « ناقل » اولقله اكتفا ائتمه ليدر . ذاتاً بر محيطك وظيفه سى بو اولديغى كى صلاحيتى ده بوكا منحصر در . ويرلش حكمرى اولديغى كى نقل ائتمه لى ، فقط كنديسى اعطاي حكمدن چكئنه ليدر .

محيط المعارف آنجاق بو شرط ايله ارباب مطالعه نك تغليط افكارينه آلت اوله بيلمك مسئوليت اليمه سندن تبرى ائده بيلير و ينه آنجق بو شرط ايله وشو بحثك مقدمه سنده تصريح ايله ديكمز اساس و غايه يي محافظه ده دوام و اهتمام ايله بو مملكتده سليم و مسعود بر تكامل فكرى و اجتماعى يه رهبر اولور .

.. - محيطك محتويات عموميه سى -

۱۲ . - يكي محيط المعارفك محتويات عموميه سنه - ماده سابقه ده كوستريلن هدف عمومى داخلىنده - ويرله سى ايجاب ايدن استقامت و شمولى ، غرب آنسيقلوپه ديلىر يله بالمقايسه ، باشليجه اوچ نقطه نظرده تدقيق ائده بيليرز :

۱ - قسم لغوى و ادبى

۲ - قسم اسلامى و عثمانى

۳ - قسم عمومى

(اولاً) قسم لغوى و ادبى

۱۳ . - يكي محيط المعارف يالكز بر « آنسيقلوپه دى » ، بر « محيط علم و فنون » دكل عينى زمانده لسانمرك كرك علمى و فنى كرك ادبى و عمومى بوتون لغات و كلماتى ، تعبيرات و اصطلاحاتى سيرتكامليسيه ، مشتقاتيله ، مترادفاتيله ، مستشهداتيله ، امثال مشهوره سيه ، معانى و استعمالات مختلفه سيه ، ضوابط صرفيه نحويه و ادبيه سيه - جمع و تعريف ايدر مكل بر محيط لغوى اوله جقدر . بو خصوصه « لاروس » قاموس كبيرنده متخذ طرز و ترتيب اصول اعتباريله ، كوزل بر نمونه اولور .

عثمانلى لسانى تركجه ، عربى و فارسى لسانلردن مركب اولق حيثيتيله محيط المعارف بالطبع لسانمزده مستعمل كلمات عربيه و فارسيه يي دخى جامع اوله جق و بونلرك لسان عثمانيده كى صورت تصرف و استعماليله لسان عربى و يا فارسيده كى طرز استعماللرى آره سنده بر فرق وار ايسه آنى ده ارائه ايله يه جقدر .

محيط المعارف بو بابده كى خدمتى توسيع ايچون خصوصات آتبه يي دخى نظر اعتباره آله جقدر . :

۱ - الحاله هذه لسانمزده مستعمل بر چوق كلمات عربيه و فارسيه واردركه بعضيلرى طرفندن ياكلش و يا مبهم بر استعماله معروض بولونيورلر . محيط دلالت مستشهدات ايله بونلرك صور صحيحه و مقبوله استعمالنى ارائه و ايجابات علميه و لسانيه يه كوره معنالىرى تقييد و تخصيص ايله يه جقدر

۲ - استعمالدن ساقط اولمش ، فقط لسانك قابليت كامله تبليغيه سي اعتباريله سقوطلري بر محروميتي بر بوشلغي انتاج ايتمش كلماتي احيايه چاليشه جقدر .

۳ - ثروت لساني تزويد و حقيله اداسندن محروم اولديغمز بعض افاداتي تامين ايچون احتياجه كوره عربي و فارسي قاموسلرنده بولونان لغتلردن استفاده طريقي اهمال ايتمه يه جقدر .

۴ - اصطلاحات علميه و فنيه دن ذاتاً تقرر ايتمش اولانلري تعيين واره ، غير موضوع ويا غير مقرر اولانلري ده وضع و تقرير ايله يه جقدر .
۵ - كلمات متروكه لساني كوستره جقدر .

۶ - اجنبي لسانلردن مأخوذ اولوب لسانمزه مال اولان كلماتك كرك اصللريني ، كرك لسانمزه مخصوص شكللريني اراه ايله جقدر .

حاصلي محيط المعارف لسان عثمانينك همان جميع لغات و كلماتي احتوا ايله جكي كبي عيني زمانده هر كلمه نك علم لسان نقطه نظرندن بر تاريخچه سني يازمق صورتيله ممكن اوله بيلديكي قدر تشكيلات و صفحات تاريخيه لساني كوستره چاليشه جق و بر ياندن ده بر محيطك مساعد اولديغي درجه ده لهجه علم وادبمزي تنسيق و تنظيمه دلالت ايله يه جقدر .

۱۴ - جهت ادبيه يه كلنجه محيط عموم اصطلاحات ادبيه مزي ايضاحات و امثله لازمه ايله شرح و تفسير ايله دكدن بشقه ادبيات عثمانيه يي (آنسيقلوپه ديك - محيطي) بر نظر و اصول ايله تحليل و تصنيفه غيرت ايدرك ادوار تكامليله سني اراهه ايله جك ، هر دورك مؤسسین واركانی كوستره جك آثار مشهوره ادبيه مزي ، بالطبع اسملری

صره سي كلدكجه ، بو نقطه دن تدقيق و تشریح و هر برينك تاريخ ادبياتمزه كي موقعي خدمتي ذكر ايله يه جقدر .

حيات ادباي عثمانيه يي ده باشليجه بو نظره تصوير ايله جقدر .

آنا تركجه عربي و فارسي ادبياتي حقنده دخي عيني اساسي تعقيه چاليشه جقدر .

سائر السنه اجنبيه يه كلنجه بونلرك ادبياتي حقنده ويريله جك معلومات طبيعي ده مختصر و مثلاً انكليز آنسيقلوپه ديكلرينك فرانسز و فرانسز آنسيقلوپه ديكلرينك آلمان ادبياتي حقنده اختيار ايتدكلري اساس و مقياسه تابع اوله رق باشليجه ادبا و آثار ادبيه اجنبيه نك ماهيت و خدمت ادبيه لرينه دائر اجنبي آنسيقلوپه ديكلردن موجود ايضاحاتك - صره لري كلدكجه - بزجه موجب استفاده اوله بيله جك اقسامني نقل و اقتباسه انحصار ايله جك و او لسانلرك تاريخي و تكاملات ادبيه سي حقنده ده بالطبع اسامي اقوام و السنه مناسبتيله معلومات عموميه ويريله جقدر .

شو حالده محيط المعارفك قسم ادبيه سي شو شكللرده تجلي ايله جقدر
۱ - هر لسانك اسمي صره سنه او لسانك تاريخي و ادوار ادبيه سي و باشليجه ادباسي حقنده معلومات و تحليلات عموميه .

۲ - هر لسانده يتشمش مشاهير ادبانك كذلك اسملری صره سي كلدكجه ترجمه حاللريني تعقيباً ادبياتده كي مسلك و خدمتلرينه و آثار ادبيه لرينك هيئت عموميه سنه دائر معلومات و محاکمات .

۳ - السنه ادبيه دن هانكيسيله محرر اولورسه اولسون يكي و اسكي آثار مشهوره ادبيه دن هر برينك اسمي صره سنده او اثرك قيمت و ماهيت ادبيه سني ، لب و روحي اراهه ايله جك صورتده بر اجمال و انتقاد .

۴ - محیطی تشکیل ایده‌جک کلمات ادبیه‌دن هر برینی متعاقب او کلمه‌نک دلالت ایتدیکی مفهومه دائر السنهٔ مختلفه‌ده موجود منظوم منثور ، اقوال مشهورهٔ ادبیه‌نک اک کزیده‌لرندن امثله لازمه ایرادی .

۵ - اصطلاحات و قواعد ادبیه حقنده و یریله‌جک تفصیلات و ذکر اولونه‌جق امثله و شواهد .

بولردن ماعدا هر کلمهٔ قاموسی متعاقب مختلف لسانلره و از جمله ترکیجه ، عربی و فارسی لسانلرنده مبنا و عمده‌سی او کلمه‌دن عبارت اوله‌رق موجود اولان و کزیده بر مال حکمتی متضمن بولونان جمل معروفهٔ حکمیه و ضروب امثال عائده ذکر ایدیله‌جکی کبی الفاظ شرعیه صره‌سنده نصوص متعلقه دخی - مال و تفسیرلریله برابر - درج صحیفهٔ تکریم اولونه‌جقدر .

ایشته محیطک قسم لغوی و ادیبسی باشلیجه بو خطوط عمومیه‌بی تعقیب ایله‌یه‌جکدر .

۱۵ . - محیط املائی عثمانی مسئلهٔ مهمه‌سنده دخی لسانمزه‌لندن کلدیکی قدر عرض خدمته چالیشه‌رق قواعد مضبوطه‌یه و لسانمزهٔ تشکلات و اشتقاقات طبیعیه‌سی اساسنه مستند ، قرائت و املا خصوصنده کی ترددات و تشوشاتی ممکن اولدیغی قدر دافع ، مع هذا افراط و تفریطدن و قاعده ایجاب ایتمه‌دکجه اشکال مانوسه‌بی تغییردن مجتنب بر شکل مطرد قبول ایده‌جکدر . املا قومیسوننک بو خصوصده کی مقرراتی اولا محیط غزته‌سیله نشر اولونه‌جق و بعده آله‌جغی شکل قطعی‌یه کوره طبع ایدیلوب مسوده‌لرک تحریرنده احکامنه دقت ایدلمک نیازیله بوتون رفقایه توزیع قلنه‌جقدر .

او مارز که شو سایه‌ده املازمک بر شکل انتظام آلماسنه و بو شکلک مظهر قبول و تعمیم اولماسنه دلالت شرفیله مباهی اوله‌جغز .

(ثانیاً) قسم اسلامی و عثمانی .

۱۶ . - یکی محیط المعارفه کندیسنه خاص بر مزیت بخش ایده‌جک اک زیاده بو قسمدر . بو قسمدر که آنی وطن و ملتزم و عالم اسلامیت ایچون بوتون مدونات مائلهٔ غریبه‌نک فوقنده بر اهمیت و قیمتته مظهر ایله‌یه‌جک و محیطه بر هویت مخصوص و ممتازه اضافه ایده‌جکدر .

محیط المعارف شمدی‌یه قدر لسانمزه احتیاجات حاضره‌یه کوره بر تصنیف و تحیلل تام محیطی ایله بر مجله‌ده طویلانیلماش اولان علوم اسلامییه‌بی غایت منقح ، منتظم و جمعیتلی بر صورتده صحائف محیطه درج ایتمه‌ک چالیشه‌جق ، هر کلمهٔ متعلقهٔ محیطک علوم مختلفهٔ اسلامییه‌ده ادا ایتدیکی معانی‌بی ، احکامی ادله‌سیله و اعظام علمای اسلامک ایجابنه کوره عیناً و یا تلخیصاً نقل آرا و مطالعاتی صورتیله ارائه و جمع ایله‌یه‌جک ، بو صورتله شریعت جلیله و حکمت اسلامییه‌نک اکثرمزجه مع التأسف مجهول و مستور قالمش نیجه حقایق عالیه‌سنی ، علمای دینک نتایج تدقیقات و اجتهادات جلیله‌سنی میدانه قویه‌جق ، فرق و مذاهب مختلفهٔ اسلامییه آره‌سنده کی اختلافاتک ماهیت حقیقیه‌سنی تشریح ایدهرک شمدی‌یه قدر بو فروق نظری مع التأسف مانع وحدت بر نقطه‌یه سوق ایدن و بر قسم اهل اسلامی شقاق و ضلالت کریوه‌لرینه القا ایلدین غفلتلی ، خطالری ، سوائق سیاسییه و اجتماعیه‌بی ایضاحه غیرت ایده‌جک ، حاصلی بر لسان اجمالی و نحو محیطی ایله نشر حقایق دین مبینه خدمت و علوم و مذاهب مختلفهٔ اسلامییه آره‌سنده کی

روابط و علائقی و جهات جامعه‌ی اظهار و تبیین دلالت ایله‌یه جکدر .
شو دلالت ناچیزانه‌نک نسل مستقبل اسلامیه احکام جلیله دیانت
احمدیه حقنده یک آهنگ بر فکر و حس القا ایتمک صورتیله وحدت
کلمه‌یه دخی خدمت ایله‌یه جکی امیدنده‌یز .

کرچه محیطک بو بحثلرده کی مساعیسی ده شبهه‌سز ناقللکدن
عبارت اوله جقدر . بونکله برابر علوم اسلامیه‌ی املی وجه ایله بر اجمال
محیطی آلتنده طولایه بیلیرسه بو یوزدن تکامل فکری و اجتماعیمزک
سلامت آتیه‌سینه اک فائده‌لی بر خدمتی ایفا ایتمش اوله جقدر . بناء
علیه بو خصوصده معاونت فاضلانله‌رینه مراجعت ایتدیگمز افاضل
علمامزدن منافع جلیله و ترقیات آتیه اسلامیه نامنه تحریرینی درعهده
بویوره جقلری اقسام مباحثک اجمالنده ، آرای علمانک نقل و جمعنده
و اختلافات اقوالک تصویر ماهیتنده صوک درجه‌ده التزام اهتمام و اعتنا
بویوره‌رق هر کلمه ایچون جهت اختصاصلرینه کوره ویره جکلری
ایضاحات نظر عالمده اسلامیتک او خصوصده کی زبده احکام جلیله‌سی
و علمای اسلامک محصله اجتهادات منوره‌سی اوله‌رق تلقی ایدیله بیله جکنی
دوشونمه‌لرینی و باخصوص حکمت و فلسفه‌یه تعلق ایدن مباحثده
حکمای غربک آرا و افکار متناظره‌سنی ده نظر اعتباره آله‌رق آکا کوره
ایجاب ایدر تفصیلاتی اعطا و بو آرا و افکارک اقول علمای اسلامیه
ایله تألیفی قابل اولوب اولمایان جهتلیله بعضاً نظره چارپه بیله جک
تبیانات صوریه‌نک ماهیت حقیقه‌سنی ارائه بویورمالرینی خاصه
نیاز ایدرز .

۱۷ . - محیطک قسم اسلامی و عثمانیسنده اک زیاده اهمیت ویریله جک
جهتلردن بری ده آثار اسلامیه و عثمانیه‌نک امر تدقیق و تحلیلی و مشاهیرمزک
صورت تصویر حیات و خدماتی قضیه‌سیدر .

شمدی‌یه قدر مع التأسف احوال کتب اسلامیه و عثمانیه‌یه و تراجم
مشاهیر شرقه دائر یازیلان آثارک قسم اعظمی اصوله موافق بر تحلیل
و انتقاد علمی و تاریخی‌ی متضمن دکلدز . بوکا مقابل صوک
آنسیقلوپه‌دیلمک احوال کتب و تراجم مشاهیره دائر یازدقلری مقالات ،
اصول نقطه نظرندن ، جداً برر بدیعه‌در . بناء علیه یکی محیط المعارفده
دخی بو جهتله دائر یازیله جق مقالاتک آوروپا محیطلرنده عصر لرجه
مساعی نتیجه‌سنده قبول و اختیار اولونان طرز و اصوله موافق بر اسلوب
انتقادی و تحلیلیده یازلماسی و دلالت ایتدکلری موضوع علمی
و یا شخصینک سیای حقیقیسنی همان بوتون اشکال فارقه و علائم میزه‌سی
ایله ترسیم و تصویر ایلهمه‌سی باشلیجه املمزدز .

محیط غزته‌سنده بو کبی « بیلیوغرافی » مقالات ایچون بعضی
نمونه‌لر نشر اولونه جقدر .

برده شرق « بیوغرافی » و « بیلیوغرافی » سنه تعلق ایدن اشخاص
و آثاردن محیطه کیره بیله جک اولانلرک تعیینی ده بر مسئله مهمه‌در .
هر مؤلف ، هر شاعر ، هر سیای گذشته رجال محیطه آره‌سنه کیرمه‌مه‌لی .
کذلک هر اثر ، هر دیوان اشعار ، هر ورقة مطبوعه محیط المعارفده بر
صحیفه تحلیل و تدقیق ، بر صفحه انعکاس بوله ماملیدر . والا بوتون
صحائف محیط روحسز بر دفتر اسامی ، بر فهرس مؤلفات حالنی آلیر .
محیط المعارفده بحث و تدقیق ایدیله جک رجال و آثار علمده ،
صنعتده ، مدنیتده ، تاریخ بشریتده بر موقع مخصوصی اولان ذوات
و مدوناته انحصار ایتمه‌لیدر .

علوم اسلامیه و عثمانیه شعبه‌لرینه داخل ویا رجال اسلامیه
و عثمانیه‌نک دخی علاقه‌دار اولدیغی شعبات علوم و فنون ایله متوغل

رفقای کرامدن هر برینک کندی درعهده ایتدیکی شعبهیه تعلق ایدن رجال و آثار ایچنده بو صورتله محیطده بر مقاله مخصوصهیه تشکیل اساس ایتمهسی ایجاب ایدن مشاهیر و آثار اسلامییه و عثمانیهنک اسامیسنی بر دفتر مخصوصه قید و اشارت و یانلرینهده او بابدهکی مطالعات مخصوصه لرینی علاوه ایدرهک مرکز ادارهیه تودیع ایلمه لری و بو میانده هانکی ذوات و آثاری کندیلری یازمق لطفنده بولونه بیله جکدر ایسه آتی ده او دفترده تعیین و تصریح بویورمالری رجا اولونور .

خصوصی کتبخانه لرنده بعض آثار نادره عثمانیه و اسلامییه موجود ویا بیلدکلری یرده بو مثللو نوادر آثارک ترقیات مطلع اولان بالجمله ارباب فضیلت و عرفانک دخی ترقیات علمیه مز نامنه بو خصوصده محیطه معاونت و او کبی اثرلر حقنده کی معلومات و تدقیقات مخصوصه لری نتایجنی اداره مرکزیه یه اشعاره همت ایلمه لری ایچون محیط غزته سی معرفتیه عموم اصحاب حمیته مراجعت اولونه جقدر . (نته کتم بو کوندن اعتباراً شو لایحایی نشر ایله او دعوت حمیتی ایفا ایدیورز).

۱۸ . - بر مهم نقطه ده ممالک عثمانیهنک هر معناسیله احوال جغرافییه و تاریخیه سی (و بو میانده احوال اقلیمییه ، صحیه ، عرقیه ، مذهبییه ، علمییه ، لسانییه ، اقتصادییه و اجتماعییه سی ... الخ) حقنده و یریله جک تفصیلاتک علی العاده اجنبی مأخذلردن زیاده منابع محلییه و اساسیه دن اجرا ایدیله جک تحقیقات و تدقیقات موثوقه یه مستند و محیط المعارفک بر (عثمانلی محیطی) اوله سی اعتباریله احتیاجات و ایجابات ملییه و محلییه ایله متناسب اولماسی قضیه سیدر .

هانکی مملکتک آنسیقلوپه دیسی اله آلینسه بالطبع او مملکت عائد مباحثک مسائل عمومییه فوقنده بر اهتمام و تفصیله تابع طوتولدیفنی مشاهده اولونور . یکی محیط المعارف ده شبهه سبز بو قاعده عمومییه و طبیعیه یی تعقیب ایده جک و اجانبک احتیاجات و تمایلات مخصوصه لری اعتباریله کندی اثرلرنده کندیلرینه عائد مسائل حقنده و یردکلری تفصیلات زائده یی قصر و تلخیصه بدل عثمانلیلغه تعلق ایدن مباحثی تحقیقات و تتبعات مخصوصه اجراسیله و هر درلو فداکارلغک اختیاریله بالخاصه تعمیق و تفصیل ایله یه جکدر . بو خصوصده شمیدین اطرافلی سؤالنامه لر ترتیب و تمثیل اولونه رق وطنمزک اقطار مختلفه سنده ایجاب ایدن ذواته و ممالک اجنبیه ده شرکه عائد تدقیقات ایله متوغل مؤسسات علمییه کوندریله جک و جوابلرک سریع و صحیح بر صورتده استحصالی اسبابی استکمال اولونه رق اجوبه وارده - یازیله جق مقالات محیطیه اساس اولق اوزره - جهت عائدیتلرینه کوره شعبات متعلقه متخصصلرینه توزیع ایدیله جکدر .

محیط غزته سی دخی بو بابده ارباب وقوفک معارف املیه مز نامنه بیان معلوماته دعوتی و مسائل لازمهنک معرض تدقیقات عمومییه وضعی ایچون پک زیاده ارائه تسهیلات ایده جکدر . مختلف شعبه لر اعضای کرامندن هر برینک کندی شعبه سنه عائد اوله رق بو یولده تحقیق واستعلامه ویا غزته ایله ارباب وقوفک نظرگاه معاونت و همتنه وضعه لزوم کوره جکی نقاط و مسائلی و او خصوصده کی مطالعاتنی اداره مرکزیه یه اشعار بویورمالری تمنی اولونور .

(استطراد . - غزته مز شمیدین بو وظیفه مهمه سنی ده ایفایه مباشرتله مباحثی اولیور . بوتون آرقه دشلمزک ، بوتون ارباب وقوف و همتک ،

حوزه ممالک عثمانیه ده و یا ممالک اجنبیه ده مقیم بوتون عثمانلیق محبانک بو بابده مساعی حمیتکارانه سنه انتظار ایتمکده یز .

رفقای محترمه مزدن جغرافیا شعبه سی مرخص فاضل و مقتدری و وفا اعدادیسی مدیری صفوت بک افندینک شعبه لرینه عائد اوله رق بو یولده ترتیب بویوردقلری بر سؤالنامه نی قریباً نشر ایده جکز .

(ثالثاً) قسم عمومی

۱۹ . - محیط المعارفک صرف فنی و عمومی قسمی ایچون فرانسزلرک صوک بویوک آنسیقلوپه دیسی نمونه و مقیاس اتخاذ ایلمشدر .

بونکله برابر علوم و فنون هر آن سیر تکاملیسنه دوام ایتمکده و هر اقلیمده بشقه بر تجلی و ترقی کوسترمکده بولوندیغندن یکی محیط المعارفک ترتیب و تحریرنده نقل و ترجمه ایله اکتفا صورتی قبول ایلمه مش و بو جهتله هیئت مؤسسه هر بحثک تحریرینی متخصصندن رجا ایتمکی اساس اتخاذ ایلمشدر . بناء علیه رفقای تحریرک اقسام عمومیه علوم و فنونه دائر تحریرینی درعهده بویوردقلری مباحثه عائد هر مقاله ایچون غراند آنسیقلوپه دینک تعقیب ایتمکی اساس و مقیاسی بعد التدقیق منابع خصوصیه لرینه و او بحثه عائد اک صوک یازلمش اک مکمل آثاره مراجعت ، حتی ایجابنه کوره مرکز اداره ده بولوندوروله جق آلمانجه و انگلیزجه آنسیقلوپه دیلرک او ماده حقنده کی محتویاتی دخی او لسانلره واقف ذوات دلالتیله نظردن امرار ایلمه لری و بو صورتله یازه جقلری مقالاتک السنه اجنبیه ده منتشر آنسیقلوپه دیلرک روحنی جامع و فنک صوک ترقیات و کشفیاتنه مطابق اولماسنه اعتنا بویورمالری خاصه نیازمزدن .

۲۰ . - بوندن بشقه وطن و ملتیزک احتیاجات مخصوصه سنه نظراً یکی محیط المعارفک تألیفنده مملکتیزک و معارفیزک حال حاضرینی دخی نظر اعتباره آلق ایجاب ایدر .

لسانمزه بو کونکی ترقیاته کوره یازلمش امهات آثار علمییه و منابع خصوصیه فنییه همان فقدان کلییه قریب بر قحط و ندرت ایچنده در . ملک وسیعیزک اکثر اقطاری دفع شبهات و توسیع معلومات ایده جک کتبخانه لردن ، وسائط علمییه دن محرومدر . آوروپا و آمریقانک هر هانکی بر کوشه سنده بر شا کرد ، بر معلم ، بر متبع آرزو ایدنجه و یا لوزوم کورونجه همان بر کتبخانه یه مراجعتله شبهه سنی دفع ایدر . آرادییغی ایضاحات و تفصیلات فنییه یی جامع اثرلری او کتبخانه ده مع زیاده مستحضر بولور .

بو حالده محیط المعارف وطنیزک هر طرفنده هر قسم طالبین عرفانک احتیاجات فکریه سنی تسویه ایده بیلمه لی غراند آنسیقلوپه دی مقیاسنی ممکن اولدیغی قدر محافظه یه چالیشمقله برابر بو حالیزک ایجاباتنه توفیق مندرجات ایلمه لیدر . بناء علیه یکی محیط المعارف امکان مساعد اولدیغی مرتبه هم عوامک هم خواصک ، هم متعلمینک هم معلمینک ، هم مبتدیلرک هم منتهیلرک ایشنه یارایه جق و احتیاج و تردد لرینی تسویه و ازاله ایده جک صورت و وسعتده یازلمالیدر .

عوامک و مبتدیلرک استفاده ایده بیله جکی قسملر یالکز اسلوب دکل صورت تصویر و اجمال اعتباریله دخی غایت آچیق و سهل التفهم بر حالده تحریر ایلمه لی ، خواصک و منتهیلرک ایجابنده واقع اوله جق مراجعتلرینه قارشیده اوراده تردد و اشتباه ایتمکلی مسائل کسدیروب حل ایده جک اساسلری بوله بیلمه لری تأمین قیلنالیدر .

کریچه بو مشکل بر مسئله در. فقط بز دائما دائرة امکانده اوله بیلین قدرینی تمنی ایدیورز.

۲۱. - قسم عمومیده بر مهم جهت ده مقایسات بین الملل جهتیدر. بز بونی هر شعبه ده مباحث مختلفه بی یازه جق متخصصینک تمیز حکیمانہ سنه تودیع ایدیورز. بالفرض بزم اصول تجارتمزه متعلق احکام قانونیه مزدن بحث ایدن رفیقمز آوروپا قانونلرینک دخی احکام متناظره سندن اجمالا اعطای معلومات ایله یه جک و حتی ممکنسه او مقایسه یه بر تحلیل علمی و فلسفی پی ده ترفیق ایده جکدر.

بو مقایسات اجمالیه نیک وسعتنه کلنجه آنسیقلوپه دیلرک او خصوصده کی مسالک متخذی بزه ای بر اساس اولور. چونکه هر آنسیقلوپه دی همان هر درلو مسائل حقوقیه قانونیه و سائره ده منسوب اولدیغی ملته عائد احکامی تفصیل ایتدکن صوکره دیگرلری حقنده ده بالمقایسه معلومات اجمالیه ویرر. آنلرک قوللاندیغی اولچونی تطبیق کافیدر.

۲۲. - آنسیقلوپه دیلرک اقسام فنیه سنده برده (نظریات) و (عملیات) مسئله سی واردر. بعضیلری برنجیسنه ، بعضیلری ایکنجیسنه فضله اهمیت ویرمشلدر. آلمان و انکلیز آنسیقلوپه دیلرنده بالخاصه فواید عملیه جهتی ده ملتزم طوتولشدر.

یوقاریده عرض ایتدیکنز اسباب مخصوصیه مبنی یکی محیط المعارفده نظریات قسمنک اهمالنی تجویز ایده مه مکله برابر (فواید عملیه) جهتنه خاصه اهمیت ویرمک بزمده باشلیجه املمزددر. بناء علیه هر هانکی حقیقت فنیه سویله نیر ایسه آندن ماده و فعلا اوقویانک

استفاده ایده بیلمه سنی تأمین ایده جک تطبیقات عملیه جهتنک واضحاً و بالاطراف یازلماسی رفقای کرامزدن متمنادر.

(بو مناسبتله شوراسنی عرض ایتمه لی یزکه اک بویوک املمز مقالات محیطده « فائده تامه و عملیه » قاعده سنی محافظه ایده بیلمکدر. زیرا مقصد اساسی افکار عامه بی فعلا و حقیقه اعمار و تربیه در. یوقسه آنجق مباحثات معلومات تفروشانه و خیالات غافلانه یه یارایه جق اجمالات ناقصه و نظریه دن مرکب بر « سراب مبهم » له او یالامق دکلدر. محیط المعارف بالعکس شعار جهلا اولان تمایلات معلومات تفروشانه بی روح ملتدن کیدرمکه و آنک یرینه بشقه بر ملکه ، ملکه جدیه عالمه و عامله اقامه ایتمه خدمت ایتمه لیدر.

بو غایه یه وصولک اک مؤثر طریق ایسه هیچ بر بحثه بوجه بالا « فائده تامه و عملیه » قاعده سندن انحراف ایتمه مکه اعتنادر. رفقای کرامدن باشلیجه استرحامز بودر. بر بحث یا تام یازلمالی و نوع بحثه کوره آنده بر فائده عملیه واریسه موضحاً ، مصرحاً کوسترله لیدر. یاخود مسکوت عنه براقیلمالیدر. مکرکه فنون حاضره هنوز ترقیاتی او « فائده تامه و عملیه » بی اظهار و تأمین ایده جک درجه یه واردیر مامش اوله. آنلرده صوک مرحله ترقیات و نظریاتی بیان و تصویر ایله اکتفا ضروریدر.

بر چوق آثار علمیه مزده مع التأسف بونک ضدی کورولور. بالفرض صاچ بویایه جق بر صبغ کیمیویدن بحث ایدلدیکی صرده (بو ماده صاچ بویامقده دخی استعمال اولونور » دینیلیر کچیلیر. محیطده بو طرز بحثی کورمه مک اک بویوک تمنیمزددر.

او ماده فی الحقیقه صاچ بویامقده مستعمل ایسه (فلان ماده ایله شو صورتله صاچ بویانیر... الخ) صورتننده کیفیت استعمالی عملی، تطبیقی بر طرز و اسلوب ایله واضحاً یازمالیدر.

بوتون مباحث ایچون بو اساسک محفوظیتنی خاصه نیاز ایدرز. بر مملکتک اقلیمندن بحث ایدیلیرکن او صورتله معلومات ویرلمه لیدرکه بالفرض اورایه سیاحت ایده جک بر خسته او معلوماته باقهرق کیتمکمی کیتمه مکی صحتی ایچون ده موافقدر. بر درجه یه تعیین ایده بیلسین. بر محلك محصولات صنایعیه و معاملات تجاریه سندن بحث اولونورکن او یولده ایضاح کیفیت ایدلمه لیدر که بر تاجر او ایضاحاته استناد ایده رک اورایله اجرای معامله یه تشبث حسابنه کلوب کلمه یه جکنی علی التقریب کسدیره بیلسین.

بر کیمیوی کوبره تعریفی اوقور یازار بر چفتجی یه کافی بر رهنمای تطبیقات اولسون. او تعریفه باقهرق کوبره یی ترکیب و تارلاسنده استعمال و تطبیق ایده بیلسین. هیچ اولمازسه براز صاحب معلومات بر آدمه او تعریفاتی ارائه ایله بو تطبیقاتی یاپدیره بیلسین.

بر ماکنه نك، بر جهاز فنی ویا صنایعینک تعریفاتی، طرز استعمالنی آکلامق ایسته یین بر صاحب صنعت محیطک او بحثنی اوقویه رق علی قدر الامکان او جهازی قوللانمغه احراز اقتدار ایله سین.

بر مسئله حقوقیه توضیح ایدلدیکی زمان دعواسنی ممکن مرتبه تعقیب و تنظیم ایچون او خصوصده محیطک دلالت ارشادینه مراجعت ایدن بر قاره خط حرکتنی تعیینه کافی مواد وحقایق قانونیه یی تفاسیر کافیه سیله اوراده مندرج بولسون. بر شاعرک ترجمه حالی موضوع بحث اولدیغی

صرهده او شاعرک مقام و سیای ادیبسی و آثارینک هیئت عمومیه سی حقیله تصویر و تعیین، اجمال و تحلیل ایدلسین. نمونه اشعاری اوله رق یازیله جق پارچه لر، مدرکه ملتهه جیداً نقش پذیر استقرار اولماسی لازم کن و عالم شعر وادیده کی موقع مخصوصنی کوسترمکه مدار اوله بیلن اک مفید و کزیده منظومه لری اولسون. محیط المعارف آنلری بلله یه جک هوسکاران ادبک حافظه قیمتدارینی سوء استعمال ایتمش بولونماسین.

بر کتابک، بر اثر فنی حکمی ویا ادیبینک تدقیقنی انتقادینی احتوا ایدن مقاله یی کیم اوقورسه او کتابک محتویاتی حقنده بر علم مفید اجمالی ایدینه بیلسین، عادتا اثرک اصلینی مطالعه ایدنلر ختام مطالعه ده حافظه لرنده نصل بر انطباع اجمالی بوله بیلیرلر ایسه محیطک او مقاله سی ده بر درجه یه قدر او انطباعی تأمین ایتسین و قاری فضلله اوله رق اوراده، بحث اولونان اثرک علمه، حکمته خدمتی، مزیات و نواقصی حقنده بر تحلیل واقفانه بولسون.

ایشته عموم مباحث ایچون آرزو ایتدیکز اساس بودر. بو قاعده عمومیه دائره سنده بالطبع هر مقاله نك صوک درجه ده منقح اولماسی، ایجاز مقبول اساسی اوزرینه یازلماسی، بر حکم علمی ویا عملی افاده ایتمه یین، اساس بحثک بر لازم غیر مفارقی بر جزء متممی اولمایان فضلله سوزلردن عاری بولونماسی، حاصلی براز ایضاحلی «متون معتبره علمیه» طرزنده تسوید ایدلمه سی ایجاب ایدر.

او صورتله که محیطک هر جمله سی عائد اولدیغی بحثده عادتا بر «حقیقت علمیه و فنیه دستوری» اولمالی و اساس بحثنی بوزمه دن او جمله نك خذف و طینده مشکلات کوروله لیدر.

اخطار - پروگرام لايحه سنك توزيع ساعى يه ، استحضارات
ابتدائيه يه ، مباحث محيطيه نك نظام عموميسنه ، كلمات محيطك صورت
جمعنه ، مساعى تسويديه و تأليفه نك طرز جريان و تنظيمينه ،
وحدت اسلوب وحدت مقياس و تعيين منابع ماده لرينه متعلق
اولان قسم ثانيى كله جك نسخه مزه درج اولونه جقدر .

Yeni Muhitü'l-Maarif Gazetesi, s. 2, İstanbul 1327/1329, sh. 4-14

MUSAVVER DAİRETÜ'L-MAARİF

مصور دائرة المعارف

محررلى : محمد عزت ، على رشاد ، على سيدى بکلرله موسیو فوییه
مملکتیزک مشاهیر محررین و معلمیندن متشکل بر هیئت تحریریه نك
معاونتیله

مملکتیزک شمدی یه قدر محروم قالدیغی آثار مهمه دن بری ده شبهه سز
ترقیات زمان ایله توسع و تنوع ایدن علوم و فنونک تعمیمنه رهبر
اوله بیله جک بر آنسیقلو پدیدر . بر چوق اسباب ضروریه دن طولانی
شمدی یه قدر بویله بر اثر طبع و نشر ایدیله مامشدر .

مملکتیزک حیات علم و عرفاننده کوریلان بو بیوک نقصانی ازاله
ایچون شمدی یه قدر واقع اولان تشبثات بوکبی آثار معظمه نك تألیف
و طبعنده تصادفی پک طبیعی اولان مشکلاتک اولجه درپیش ایدیله مسندن
طولانی مع التأسف عقیم قالمشدر .

درت سنه دنبری مملکتیزک حیات عرفاننده مشهود اولان فعالیتی
قوتلندیرمک ، ساحة معارفده اللردن کلدیکی مرتبه خدمت ایتمک
وجییه وطنیه سینى تقدیر ایدن مؤلفین و محررین مقتدره طرفندن
کتبخانه عاجزی واسطه سیله موقع انتشاره وضع اولنان آثار جدیده نك
قارئین محترمه عثمانیه جه پک بیوک تقدیراته مظهر اولسی مملکتیزک ،

ظن عاجزی به کوره، استقبالی ایله پک زیاده علاقه دار اولان کتابجیلق مسلکنک آنجق بحق ایفا ایدلدیکی زمان غایت نافع اساسلر وضع ایده بیله جکنه قناعت کافیه حاصل ایندم. درت سنه لک تجربه نك نتیجه سی اوله رق حاصل ایده بیلدیکم بو متین و لایتزلزل قناعتک سوق و تشویقیله در که کتبخانه مزاک مصرفلی آثار جدیدی طبع ایچون فدا کارلقدن چکینمه مش، تعهداتی دائما حسن ایفا و اکمال ایتمشدن. ینه بو قناعت سائقه سیله درکه ممالک غریبه ده مختلف صورت و جسامتارده طبع ایدیلهرک بلا تفریق هرکسده، هر خانه ده بولنمسی ضروری اولان آنسیقلو پیدیلر کبی بر اثر معظمی مملکت مزک احتیاج حاضر یله متناسب بر طرزده و (مصور دائرة المعارف) عنوانی تحتنده اوله رق طبع و نشر ایچون تشبثات لازمه ده بولندم. بو بیوک اثرک ختامنه قدر مقتضی وسائط مالیه و سائرهی کمال قطعیتله تأمین ایندم. ایکی سنه دنبری اشبو تشبثی موقع فعله چیقارمق خصوصنده یورولوق بیلمیان محترم مؤلفلریله برابر صرف غیرت ایتمکده و بو تشبث فعلی نك آثار مفیده سنی کورمکله مباحی اولقده یم.

مصور دائرة المعارفک نصل بز اثر اولدیغی، نه بیوک فدا کارلقلر اختیار یله طبع و نشر ایدلمکده بولندیغی محترم مشتریلر مزک تقدیر ایده بیلمسی ایچون مقدمه اثر دن بعض فقره لری بر وجه زیر نقل ایدلیورم:

« مصور دائرة المعارف » ی تألیف و نشر ایتمدن مقصد مز مملکت مزک، لسان مزک اک بیوک بر نقصاننی - علی قدر الاستطاعه - ازاله یه چالیشمقدر. فی الحقیقه علوم بشریه نك هیئت مجموعه سی - اصول مخصوصه سنه توفیقاً - احتوا ایدن « آنسیقلو پیدی » طرزنده کی آثار بتون ممالک متمدنده مختلف شکل و صورتلرده تحریر و نشر ایدلدیکی،

بو سایه ده ملتک سویه عرفانی یوکسلهرک حتی عالم علم و معرفته انقلابات مهمه وقوعه کلدیکی حالده لسان عثمانی شمدی یه قدر بوندن محروم قالمشدر.

« مصور دائرة المعارف » ک شمدی یه قدر نشرینه تشبث ایدیلن آثار مماثله یه بر جهت رجحان و تفوقی واردر، که اوده نهایتنه قدر تحریر و نشر ایدلمسنگ تحت تأمینه آلمش اولسیندر. محرر لک ایکی سنه دن بری بلا فاصله چالیشدقلرینی، مملکت مزک اک بحرانلی زمانلرنده مع التأسف همان هر کس وظیفه سی خارجنده دیدی قودیلر ایله مشغول اولورکن اولرک - آشاییده ایضاح ایده جکمز - مشکلات و غوائل کونا کون آره سنده مقصده وصولدن بشقه بر شی دوشونمدکلرینی سویلمک، طابع اثرک ایسه بو تشبث مهمی حسن ختامه ایصال ایده جک سرمایه و وسائطی تدارک ایدرک بر سنه یی متجاوز زماندن بری منتظماً « دائرة المعارف » ی طبع ایتمکده اولدیغی بیان ایلیمک نصل بر عزم و ثبات ایله چالیشیلدیغی آکلاتمق ایچون کافیدر، صانیرز. آنسیقلو پیدیدن صرف نظر، شمدی یه قدر نشرینه ابتدار اولنان لغات کتابلرینک بیله یاریده ترک ایدیلهرک ارباب مطالعه ده بو کبی تشبثاته قارشی عدم امنیت حسینک اویانمسی محرر لر ایله طابعی، اثرک اکمالنی تأمین ایتمکسزین ساحه انتشاره وضعندن منع ایتمش، ایکی سنه دن فضله بر مدت سبز صداسز چالیشملرینه سبب اولمشدر. بو سعی و ثبات ثمره سیدر، که قارئلر مز ایلک فورمه یی آلدقلری زمان اثرک بر بیوک قسمنگ طبع و احضار ایدلمش اولسندن متولد بر حس افتخار ایله محرر لک، طابعک اکمال وظیفه یه غیرت ایتمکده اولدقلرینه امین اوله بیلیورلر.

ایشته « دائرة المعارف » بو صورتله انتشار ایدیور .

« مصور دائرة المعارف » لسان عثمانیده مستعمل عربی ، فارسی و أجنبي كلمات و اصطلاحاتی ، كافة لغات تركیه یی احتوا ایتدکدن بشقه هر بر کلمه نك فرانسزجه مقابلرینی دخی محتوی اولدیغندن هم بر آنسیقلویدی ، هم بر قاموس ، هم ده تورکجه دن فرانسزجه یه مکمل بر لغات خدمتی ایفا ایلیه جکدر .

دائرة المعارفک محتویاتی حقنده دخی بر از معلومات ویره لم :

کلمات و اصطلاحاتک فرانسزجه ده تام مقابلرینی بولق جهتنه فوق العاده اعتنا ایدلمش اولدیغندن بو نقطه نظر دن « دائرة المعارف » شمدی یه قدر لسانمزده انتشار ایدن تورکجه دن فرانسزجه یه لغات کتابلرینک جمله سنه ادعای تفوق ایدر .

ادبیات عتیقه یی تتبع و کتب قدیمه یی مطالعه ایدنلره تسهیلات اولق و بالخاصه اصطلاحات شرعیه ، دینیه ، طبیه و تشریحیه نك معالری لایقیله آکلاشیلق اوزره الیوم نادراً مستعمل ، یاخود متروک و غیر مأنوس و یا احیاسی مقتضی کلمات و تعبیرات درج ایدلمشدر . اصطلاحات قدیمه عثمانیه یه ده اهمیت ویرلمشدر .

الده بولنان آثارک بر قسم مهمی سانسور الندن کچمش اولدیغی جهته بر چوق کلمات و تعبیرات چیقارلمش ، عادتا اونودلق درجه سنه کلمش ، یاخود معالری تبدیل ایدلمشدر . بو حال اصطلاحات علمیه و ادبیه ده مشهود اولمشدر . هله شرق و غربه عائد مشاهیرک تراجم احوالنده حقایق تاریخیه غائب اولمش کبیدر . ایشته دائرة المعارف بو نقصانلری ده اکمال ایدیور .

« دائرة المعارف » ساده جه بر فهرست کلمات ، علی العاده بر لغات اولدیغی ایچون ارباب مطالعه شرق و غرب علماسنک اجتهادات ، تتبعات و نظریاتنه ، دینی ، سیاسی ، ادبی ، علمی و فنی پک چوق معلومات و ایضاخاته تصادف ایده جکدر . بو اعتبار ایله اثر ، توسیع معلومات و تهذیب اخلاقه خدمتدن بشقه صنایع ، تجارت و اقتصادیات ایچون ده جدی رهبر اوله جکدر .

علوم شرقیه یه و بالخاصه علوم عالیه دینییه زیاده اهمیت ویردک . آیات و احادیث و کلام کباردن بر چوق مثاللر ایراد و بونلرک معانیسنی ایضاح ایتدک . الحاصل ساده اوروپا حکماسنک دکل ، علمای قدیمه و جدیده اسلامیه نك محصول تبعلرینی ده طولیامغه چالیشدق .

باغچوانلق ، چیچکجیلک ، میوه جیلک ، مرانغوزلق ، اداره بیتیه و سائره کبی مباحث خصوصیه ده - شمدی یه قدر کورلدیکی کبی - السنة غربیه دن ترجمه و نقل کبی قولای ، فقط قولایغی نسبتنده فائده سنر بر اصول تعقیب ایدلمه مشدر بلکه هر بری حقنده تدقیقات مخصوصه اجرا ایدیلرک مملکت مزک شرائط اقلیمیه سنه ، احتیاجات و عاداتنه کوره یازلمشدر .

بعض اصطلاحات علمیه و فنیه ایله اعلام ویا تراجم احوال مندرجات سائریه کوره زیاده جه تفصیل ایدلمش کبی کورونور . واقعا « آنسیقلویدی » طرزنده کبی آثارک مشکلی بر جهتی ده نسبت مندرجاتی محافظه ایده بیلیمکدر . لکن بز دائما ارباب مطالعه یه علوم و فنون جدیده حقنده سالم بر فکر ویرمک ، مکاتب عالیه و تالیه طلبه سنک تتبعاتی تسهیل ایتمک مقصدینی تعقیب ایتدی کمزدن ، اسلامیه ، عثمانلیغنه تعلق اولان مباحثی لایق اولدیغی اهمیت

مخصوصه ايله يازمق ايستديكمزدن بعض ماده لرده زياده تفصيلات اعطاسندن كرى طورلماشدر. بو تفصيلات و معلوماتك اكثريني كتب مدونه موجوده ده بولق ممكن اولديغنى ارباب مطالعه تقدير ايده جكلردر.

اعلام شرقيه ده زياده اهميت ويردك. مع مافيه تاريخاً ، علماً بر موقع مخصوص صاحبي اولان اعلام اجنبه حقنده تفصيلات ممكنه ي اعطادن چكينه مك.

بر چوق ذوات كرام بزه بذل معاونت ايدرك « دائرة المعارف » ك تأمين مكليتنه خدمت ايلديلر. كيميسى بر ماده حقنده كى نتيجه تتبعات و معلوماتلرني بيلديرديلر ، كيميسى قيمتدار آثار اهدا ايتديلر ، كيميسى دائرة اختصاصلرى داخلنده اولان بعض موادى بالذات تحرير لطفنده بولنديلر. معارف عثمانيه يه خدمت و محرلرى تشويق مقصديله ابزال همت و معاونت ايلين بو ذواتك اساميسى اثرك نهايته آيريجه علاوه اولنه جقدر .

« دائرة المعارف » طبع اولنمغه باشلاديغى زمان محرلرله طابعك مقصدى ممكن مرتبه مختصر بر اثر وجوده كتيرمك ايدى. بونك ايچون بعض تفصيلات و ايضاحاتدن صرف نظر ايدلمشدى . حتى بو ملاحظه دن طولاي اثرك ۲۹ فورمه سنى تشكيل ايدن « آ » حرفنده بعض كلمه لر پك مختصر و ساده براغلمش ايدى . لكن بالاخره بعض ذوات محترمه طرفندن وقوع بولان اخطارات و وصايا اوزرينه هر ماده يه ممكن مرتبه زياده تفصيلات اعطاسى جهتنه كيدلديكندن (۱) حرفندن اعتباراً اثر ده مفصل بر شكله كيرمشدر . بو جهتي

فورمه لر انتشار ايتدكجه - ارباب مطالعه بالذات تقدير ايده جكلر ، مع مافيه (آ) حرفنه عائد قسمك ده تأمين احتياج ايلديكنى كوره جكلردر. كتابه ويريلن بو شكلى نظر دفته آلان طابع دخى اوروپادن ده نقيس و فوق العاده مكمل رسملر جلب و احضارينه باشلامشدر كه بو نفاست طبع ، قارئين محترمه جه موجب ممنونيت اوله جغى و بو نقطه نظر دن اثرك عالم طباعت عثمانيه ده بر موقع ممتاز اشغال ايده جكى بديهيدير .

مصور دائرة المعارفك شرائط اشتراسى

مملكتمزده برنجى دفعه اوله رق طبعنه پك بيوك فدا كارلقلر اختياري صورتيه موفقيت حاصل اولان بو اثر معظمك ايكنجى دفعه طبعى مشكلات عظيمه سى طولاييسيله - مستبعد اولديغندن هر طالب علم و فنك حس ايدلميه جك درجه ده آز بر بدل مقابلنده (مصور دائرة المعارف) ي ايدينه بيلمسنى تأمين ايچون غايت مساعد شرائط وضعى مناسب كورولمشدر .

زيرده محرر شرائطى تدقيق ايده جك اولان قارئين محترمه (مصور دائرة المعارف) ي طبع و نشر ايتمكده كى مقصدمزك تجارتن زياده مملكتمز حيات علم و عرفانك پك بيوك بر نقصاننى ازاله ايتمك اولديغنى تقدير ايده جكلرندن اميدوار اولديغم كى محدود بر زمان ايچون و بر دفعه يه مخصوص اولق اوزره اعلان ايديلن شمديكى مساعد شرائط اشترادن استفاده يه مسارعت ايتملرني اهميته . توصيه ايتمكى وجيهه معارفپورويدن عد ايلرم .

مارتك يدنجی پنچشنبه کونندن اعتباراً هر پنچشنبه کوفی مزین بر قاب دروننده نشر ایدیله جک اولان مصور دائرة المعارفک (۱۶) بیوک صحیفه دن مرکب و هر صحیفه سی اوروپادن صورت مخصوصه ده جلب ایدیلن رسم و تابلولری حاوی بهر فورمه سی یالکز (۴۰) پاره در. کزک تنزیل فیأتدن استفاده ایتمک و کرکسه اترک فورمه لرینی بر آن اول آلتق ایستین قارئین محترمه زیرده کی آبونمان شرائطینی تدقیق ایتملیدرلر.

Der - Saadet 1331, s. 2-6

TERCÜMÂN-I HAKİKATI TEZYİN EDEN BİR BAHS-İ İLMÎ :
BIBLIYOGRAFYA

« ترجمان حقیقت » ی تزین ایدن

بر بحث علمی ببلیوگرافیا

سرنامه مز لغات غریبه دن اوله رقمی تلقی اولنه جق ؟ حالبوکه بونک امثالی اولان « جغرافیا » « لیتوگرافیا » « فوتوگرافیا » اتنوگرافیا « کبی کلمه لر عاداتا عثمانلیلا شتمق حکمنی المشر . « تلغراف » دخی بونلردن ایسه ده بس بللی بالکلیه تکثر استعمالندن ناشی امثال سائره سی کبی آخرنده بولنمسی لازم کلن « یا » ساقط اولشدر . بو کلمه لسان علمیمز ادیمیز ایچون پک لزوملی بر کلمه در . صرف کلمات عثمانیه دن اولق اوزره بونک مقامنه اقامه ایده جک بشقه بر کلمه مزده یوقدر اقتضا ایدن ایضاحات متقدمه بی ویره لمده مرامز دها کوزل دها قولای اکلاشیلور .

« ببلیوگرافیا » کلمه سی امثال سائره سی کبی بر اسم مرکبدر . ایکی کلمه دن ترکیب ایتمشدر که بریسی « کتاب » معناسنه اولان « ببلیو » و دیگر « یازارم » معناسنه اولان « غرافیا » کلمه لریدر . مرکباً منعاسی ایسه « احوال کتبدن بحث ایدن علم » دیمک اولور . بزده بو علمی « اسامی کتب » دیه تعبیر ایدن بولنمش ایسه ده جغرافیایه « رسم الارض » تعبیر ایدلمسی قدرده شایسته قبول کورلماشدر . کاتب چلبی مرحومک بو علمده اثر انفس واعلاسی اولان « کشف الظنون » نام اثرنده ایسه

بو نامه يالكز كتاب توسيم اولنه رق انك منسوب اولديغي علم توسيم ايدلمش دكلدر .

مباديسنده بو علم او قدر ساده ایدی که : بوکا « اسائی کتب » نامی بيله فضله کوريله بيلور ایدی. زیرا تجارت صحافیهی ترویجه خدمت ایچون يالكز بر دفتر کتب حالندن عبارت اولوب او دفتری تنظیم ایدن ذات طرفندن بعض مطالعه لر یازلمسی دخی پک چوق صکره لر باشلانمش ترقیاتنددر . حالبوکه یازیلان مطالعه لرک ملاحظه لرک دخی بوکونکی انتقادات بیلیوگرافیا به بکزر هیچ بر یری اولیوب فلانجه کتابک جلدی شویله کوزل بویله یالديزی اولسی ویاخود فلانجه نك خطیله محرر بولنمی ویا کتب نادره مرتبه سنه وارمی کبی هب دلوجه سنه سمسارجه سنه یازیلان تشویقات مشتریفریبانه دن عبارت ایدیلر .

بیلیوگرافیانک بو درجه سی اکا مراجعت ایدنلره کتابک ماهیت تألیفیه سنی طانتدیره مزایدی . زیرا ماهیت مذکوره دن باحث اولیوب بلکه ماهیت تألیفیه سی ذاتاً قارئک معلومی اولان بر کتابک کاغد و خط ویا طبع و تجلید و تذهیبجه اولان نفاستندن باحث اولور ایدی . مثلاً « فلان یرده قاضی بیضاوینک شویله بر نسخه سی وار . فلانک خطیدر . هند آبادیسی اوزرینه یازلمشدر . شویله مکمل تجلید و تذهیب ایدلمشدر . مؤخرأ بر تعمیر کورمش ایسه ده اکی بللی دکلدر . » طرزنده بیان حال ایدیلور ایدی . ده صکره لری کتابک ماهیتندن بحث اولنمغه باشلادی ایسه ده بحثک بو درجه سی دخی يالكز او کتابک موضوعنی بیان ایتمکدن عبارت قالدی . مثلاً « فلانجه افندی تاریخدن بر کتاب یازمش . فلانجه تاریخک براقدیغی یردن باشلا یوب فلانجه زمانه قدر کلمش . مأخذلری فلان و فلان کتاب ایمش . » درجه سنه بر سوز سویلنور

اولش ایدی . اکلاشیلور یا ؟ بیلیوگرافیانک بو درجه سی ایچنه هنوز فکر انتقاد کیرمامش ایدی .

شو « انتقاد » کلمه سنی قلمدن دوشوردیکیزی کورر کورمز « ها ! ایشته بیلیوگرافیا دیمک کتابلری انتقاد ایلمکدن عبارت ایمش . » استعجالنه دوچار اولاملیدر . واقعا « انتقاد » دنیلن شی بو کون بیلیوگرافیا دنیلن علمک اس الاساسیدر اما بیلیوگرافیا علمی انتقاددن عبارت دکلدر . اولسه اولسه بوکا « انتقادلر انتقادی » دیه بر تعریف یاپیله بیلور . مثلاً یکی بر کتاب یازلمشدر . ولوسه اسکی بر کتاب اولمش . انک حقنده بر « مقاله بیلیوگرافیه » یازیله جغی زمان اول باول او کتاب حقنده ایدلمش اولان انتقادلر دخی کورلمیدر . صکره او انتقادلرک دخی او کتابی طانتمش اولسی اوزرینه او کتاب نصل طانمش و باخصوص امثالی میاننده نصل تمیز و تحیز ایتمش ایسه قارئلره آنی کوسترملیدر . فرض ایدیکزکه بر آدم بر فزیک کتابی المق آرزوسنده در . اما هانکی کتابی الهجغنی بیلمیور . ایشته بو آدمک محتاج اولدیغی معلوماتی ویره جک اولان مقاله بر « مقاله بیلیوگرافیه » اولور . دیمک اولیورکه « انتقاد » يالكز بر کتابی تدقیق ایلمکدر . بیلیوگرافیا ایسه بر نوعدن اولان کتابلرک کافه سنی ویاخود بر بیوک قسمنی موقع تدقیق و تبعه چکوب انلر حقنده ایدلمش بولنان انتقاداتک خلاصه سندن چیقارلمش بر حکم اوله رق اک اعلا سینی خبر ویرمکدر .

منتقد اولق ذاتاً مشکل بر شی اولدیغی حالده بیلیوگراف اولق دها نه قدر مشکل اولدیغی قضیه سی بز سویلمکسزین قارئلمزک نظر اهمیتلرینی جلب ایده بیلور ظننده یز . بزم ایچمزده شمدییه قدر ای کوتو منقدرلر کورلمش ایسه ده بیلیوگراف هیچ کورلماشدر .

شمدی به قدر بویولده همان هیچ بر مقاله یازلامشدر . بلکه یازلش ایسه بیله بزم مصادف نظر مطالعه مز اولمامشدر . حتی ظن ایده بیلورز که فرانسه سنی او کرناماش اولان عثمانلیلر ایچنده بین العلوم بویله بر علمک ده موجودیتندن خبردار اولانلر بیله موجود دکلدلر . اما شو کوچک مقاله جکک ایده جکی دلالت اوزرینه بعدما ارباب علمک فکرلری بو جهته آقه جق اولور ایسه یقین وقتده بازار هنر و معرفت عثمانیه مزده بیلیوگرافیا ایچون دخی بر دکانچه کشاد اولنی ویره جکنی محققاً امید ایلرز .

خاتمه مقاله اوله رق شونی دخی عرض ایدرز که :

بیلیوگرافیانک بر رکنی دخی تاریخ علومدر . علومک تاریخ عمومیسی مضبوط اولور ایسه بیلیوگرافیانک حصولی تیسر ایلمش اولور . زیرا بر علمک نه زمان ایجاد اولنمغه باشلا یه رق انک ترقیاتنه کیملرک نه صورتده خدمت ایتمش اولدقلری حکایه ایدیلور ایکن بالطبع اکا دائر یازیلن کتابلردن دخی بحث اولنور . کتب مذکوریه یی بر کره بو وجهله تاریخ علومدن او کرنن آدم انلری جمع و تدقیق و تتبعه دخی کیریشه جک اولور ایسه ایشته بیلیوگرافیا علمنی ده وضع ایتمش اولور .

سایه کمالاتویه جناب پادشاهیده پک آز زمان طرفنده پک چوق شیلر یاپیله رق معارف عثمانیه نک جولانکاه ترقیسنه عظیم بر وسعت ویرلمشدر . انشاه تاریخ علوم و بیلیوگرافیا دخی امثال سائره کثیره سی کبی بو نعمتدن حصه لایقه سنه نائل اولور . احمد مدحت

« اقدام »

غزته مزک پروغرامی احکامندن بری ده بیلیوگرافیا دز که ایکی نمونه سنی قارئین کرامه عاجزانه عرض و ارائه ایلدک .

لایق اولدیغمز حالده بو ایکی مقاله دن طولایی پک زیاده مظهر تحسین اولدق . زیرا مشارالیه احمد مدحت افندی حضرتلرینک ماهیتنی تعریف بیوردقلری علم توصیف الکتبی برنجی دفعه جزیده عاجزانه مز موقع تطبیقه قویه رق بو بابده احراز تقدمله خدمت و وظیفه سنه نه درجه ده مقدم اولدیغنی اثبات ایده بیلدی . فاضل مشارالیه حضرتلرینک موضوع اتخاذ بیوردقلری بر بحثک تطبیقاتنه غزته مزک جلوه گاه اولسندن طولایی تفاخر ایدر ایسه ک دوچار مؤاخذه اولمیز ظن ایدرز .

İkdam, sene 1, nu. 14, 13 Sefer 1312/3 Ağustos 1310/15 Ağustos 1894, sh. 4.

III. BÖLÜM

OSMANLI KÜTÜPHANELERİ

KÜTÜPHANE VE KİTAPLARIMIZ

کتبخانه و کتابلرمز

بو کون « فن دوری » دینلمکه سزاء اولان بو عصر مدنیت ترقیاتی و بو اختراعاتی ، کندیسنه حاضرلایان ده اولکی عصرلره مدیوندر . هر مدنی ملت ، اسلافنک آثار متروکه لرینی ضیاعدن وقایه و افرادی تبعه آلیشدره رق درجه عرفانی یوکسلتمک مقصدیله بر چوق عمومی کتبخانه لر تأسیسنه چالیشدیغی کی بودجه سندن افزاز ایتدیگی مهم بر مبلغی ده بو کی مفید مؤسساتک اصلاح و اعمارینه و بر چوق فی آثار اجنبیه ایله ده تزیننه حصر ایله مشدر .

مملکت مزده بونی بزدن ای تقدیر ایدن عالی قدر بعض پادشاه وصاحب خیر رجالمز انشا ایتدکلری جوامع و اماکن مقدسه یه برده کتبخانه علاوه ایتمه یی اونوتما مشدر . مع التأسف سنه لرك و عصر لرك مرور یله علوم و فنونه قارشو لاقیدیلکدن دده لرمزدن بزه یادکار قالان بر چوق علوم قیمتدار آثار عتیقه و نفیسه مز توز بلوطلری آلتنده محفوظ! بولنیور . کتبخانه قاپولرینک اورو محک آغلریله مستور قالمسندن ، افراد و اهالی یه دکل ، حتی مدقق و محرر لرمزه بیله دخول قسمت اولام مشدر .

یورد مزده بللی باشلی بایزیده « کتبخانه عمومی » نامی آلتنده جنتمکان سلطان عبدالحمید خان ثانی طرفندن بنا ایتدیریلن و قرق سنه یه یقین بر زماندنبری عمومه کشاده بولنان یالکز بر کتبخانه مز

KÜTÜPHANE VE KİTAPLARIMIZ

کتبخانه و کتابلرمز

بو کون « فن دوری » دینلمکه سزاء اولان بو عصر مدنیت ترقیاتی و بو اختراعاتی ، کندیسنه حاضرلایان دها اولکی عصرلره مدیوندر . هر مدنی ملت ، اسلافنک آثار متروکه لرینی ضیاعدن وقایه و افرادی تبعة آلیشدره رق درجه عرفانی یوکسلتمک مقصدیله بر چوق عمومی کتبخانه لر تأسیسنه چالیشدیغی کی بودجه سندن افزاز ایتدیکی مهم بر مبلغی ده بو کی مفید مؤسساتک اصلاح و اعمارینه و بر چوق فنی آثار اجنبیه ایله ده تزیننه حصر ایله مشدر .

مملکت مزده بونی بزدن ایی تقدیر ایدن عالی قدر بعض پادشاه وصاحب خیر رجالمز انشا ایتدکلری جوامع و اماکن مقدسه یه برده کتبخانه علاوه ایتمه یی اونوتمامشدر . مع التأسف سنه لرك و عصر لرك مرور یله علوم و فنونه قارشو لاقیدیلکدن دده لرمزدن بزه یادکار قالان بر چوق علوم قیمتدار آثار عتیقه و نفیسه مز توز بلوطلری آلتنده محفوظ ! بولنیور . کتبخانه قاپولرینک اورو محک آغلریله مستور قالمسندن ، افراد و اهالی یه دکل ، حتی مدقق و محررلرمزه بیله دخول قسمت اولامامشدر .

یورد مزده بللی باشلی بایزیده « کتبخانه عمومی » نامی آلتنده جتتمکان سلطان عبدالحمید خان ثانی طرفندن بنا ایتدیریلن و قرق سنه یه یقین بر زماندنبری عمومه کشاده بولنان یالکز بر کتبخانه مز

اولدیغی حالده استانبولک یوزده طقسانی بوندن بی خبردر. ایچریسنده پک مهم آثار نفیسه بولنان بو زواللی بنایه عمومی بر کتبخانه دیمک ایچون انتظامدن و بر چوق آثار جدیددن محروم بولنیور. اولاه فهرست نامیله کتابلرک اسمی یازیلی اوفاق بر مکتب دفترینک مختلف نسخه لری موجود اولدیغندن بر کتاب انتخابی ایچون ساعتلرجه نوبت بکلمک مجبوریتنده قالنیور. مثلاً بر تاریخ کتابی بولمق ایچون بو قارمه قاریشیق یازیلی دفتری تمامیله کوزدن کچیرمک لازمکیور. کتبخانه مذکورک (۳۰۳) سنه سنده طبع ایتدیریلن عمومی فهرستی قاریشیدیره جق اولورسه کز بر چوق آثاره مصادف اولاجقسکز. بولردن برینی طلب ایتمکزه مقابل حافظ کتب افندیلردن ایستدیگکز کتابک جلدسز بولندیغی ایچون مطالعین ویریه مدیکی جوانی آله جقسکز .

بو قدر سنه در تجلید ایدیه مهین کتابلرک موجودی ایسه اوچ درت بیکه بالغ اولیورمش . صوگ زمانلرده خبر آلدیغمزه کوره سلیمان پاشا زاده ساهی بک مرحومک آلتی یدی یوز جلد قادر کتب متنوعه سی وقف ایدلمش ، بولرده تجلید ایدلمه مش اولدیغندن کتبخانه نک آرقه طرفنده کیر و توز ایچریسنده فاره لرک طعمه دندانی اولمقده بولنیورلر . بولردن مستفید اولمق قابل دکلمی؟ طبیعی خایر! چونکه جلدسز کتابلر بر قاچ کشینک آلدنه اوقونا، اوقونا پارچالانه جق، شاید جلدلنمسی بکلنه جک اولورسه نهایت اوتوز قرق سنه صوکره ... بلکه و یاخودده دیگر کتابلر کبی بولرده بر کوشه ده سور وکلنه جک ... یازیق دکلمی؟ بو کون فرانسه و انکلترده ، حتی ترقیاته یکی خطوله لر آتان بلغارستانده غایت منتظم و زنگین کتبخانه لر وار . مملکتده انتشار ایدن غزته و مجموعه لردن ما عدا اجنبی مملکتلرده انتشار ایتمکده بولنان فنی، ادبی

رساله لر بیله بورالرده منتظمأ موجود بولنیور . هر مؤلف ، تألیف ایتدیگی کتابدن بر دانه سنی بولندیغی شهرک عمومی کتبخانه سنه کوندرمکله مکلف بولنیور . بزده ایسه مع التاسف نه یومی بر غزته ، نه ده موقوته بر مجموعه یی کتبخانه عمومی مزده بولوب اوقومق قابل دکل ، چونکه هیچ بر غزته و مجموعه اداره سی بو مؤسسه یه بر نسخه کوندرمه یور . اکر کندیلرینه مطبوعات مدیریتی طرفندن بو کبی یر تکلیف واقع اولسه درحال و کمال ممنونیتله اجابت ایده جکلری شهه دن وارسته در .

اولجه ایکی اوچ خواجه افندی یه منحصر قالان بو کتبخانه شیمدی بوش و تعطیل ساعتلرینی سوراق قالدیرملری اوزرنده ، قهوه خانه لرده کچیرمیه رک « وقتک نقد اولدیغی » له الحمد تقدیر ایدن بر چوق دارالفنون و مکاتب عالیه مداوملری ایله طولو بر حالده بولنیور . لکن کتاب توزیع ایدن مأمورلر ، آلدقلمی معاشک پک جزئی اولمسندن وظیفه لرینی حقیله ایفا ایتمک شویله طورسون ، لاقیدیلکدن کتبخانه یی زوالی ۱۱،۵ ده کشاده ایشام اوچده پک ایرکن قاپایورلر ! ایام تعطیلیه ده بو کبی مؤسساتک آچیق بولندیلمسی لازم ایکن جمعه کونلری مکتبلرک مسدود بولنمسندن بالاستفاده بر قاچ شی اوقومق ایچون کتبخانه یه کلن اولاد وطن قیوی قاپالی بولیور . بو خصوصده معارف ناظری پاشا حضرتلرینک نظر دقتلرینی جلب ایده رز .

دارالفنون مداوملرندن

فرید

ایدک . شمدی ، دفتر بر آیدنبری اورتادن غائب اولدی . حافظ کتب افندیله مراجعتمزده (فهرست) نظارته کیتدی . اوراده یازیله جق دیورلر ... نه تحف ! دفتر هیچ نظارتده یازیلیری ؟ بلکه طبع ایدیلیلر . بیلیم که مقصد نه در ؟

ثانیاً : بر طاقم آثار نفیسه نك توزله مستور ، فاره لرك دائمی بر ضیافتی اولارق کتبخانه نك آرقه جهتنده متروك براقیلدیغندن و سامی پاشا زاده نك (۶۰۰) جلد قدر وقف ایدیلمش قیمتدار آثارندن بحث ایدیورلر . بو خصوص حقنده ده بعض ایضاحات ویرهیم .

کتبخانه مذکورک اوتوز سنه اول تحریر ایدیلمش بر قاچ دفترندن باشقه فهرسته تصادف ایده مزسکر . عجباً اوتوز سنه دن بری کتبخانه یه هیچ بر کتاب ادخال ایدیلمه دیمی ؟ دیه بر سؤال وارد اولسه بالطبع بیلیمه ینلر - اکر کلمش اولای ایدی فهرستلری ده بولونور . جوانی ویریرلر . حالبو که مسئله هیچ ده او یله ده کیل ... بعض معروف ذوات وارثلری طرفندن وقف ایدیلمش کتابلرک یکونی همان همان - ظن ایدرسه م آلتی یدی بیکه بالغ اولیور . الان ده تزیاید ایتدیکی کبی آیروجه نظارت نامنه ده بونک بر قاچ مثلی کتاب ورود ایتمشدر .

اولا - ظنمه کوره - یکونی اون بیکه بالغ اولان خالص افندی نك صکره آلتی بیک قدر جلدی حاوی اعیانندن ابراهیم بک افندی نك ، داها صکره - مقدارینی درخاطر ایده مدیکم - رضا پاشانک اهمیتلی بر طاقم آثار نفیسه سنی حاوی کتبخانه لر اشترا ایدیلدی . بو یکونه اسکی سنه لردن قاله بر قاچ بیک جلدله اک صوک زمانلرده کنی ده علاوه ایدرسه ک اوتوز بش بیکه قریب کتابلریمزی فهرست سز بوله جغز .

YİNE KÜTÜPHANE VE KİTAPLARIMIZ

ینه کتبخانه و کتابلریمز

محترم آرقداشلرمدن فرید بکک کچن نسخه کزده کی مقاله سنی بویوک بر مسرتله اوقودم . آرتق کنچلکک بزده ده او یانیدیغنی ، هر کون نمایان اولان آثاریله آکلایورم . اجتماعی احتیاجلریمزدن بریسی اولان کتبخانه و کتابلریمزدن حقنده بر مقاله یازارق بو مهم خصوص حقنده جلب دقت ایله دیکلرنندن طولایی کندیلرینه تشکر ایدرم . صاحب مقاله ، بو کونکی کتبخانه لریمزدن حالنه دائر بیلدکلرینی پک حقیق و پک رعنا بر صورتده یازیور . بنده کزده عینی مقصد و غایه تحتنده آرقداشیمک مقاله سنده نقصان کوردیکم بعض شیلری انظار عمومیه یه وضع ایده جکم . امید ایدرم که معارف ناظری پاشا حضرتلری ایکی هفته دن بری موضوع بحث اولان و ده کیل کنچلکک ، بوتون عثمانلیلرک افکارینی تنویر تبعلرینی تزیید و تحصیللرینی تسهیل ایدر ؛ کتبخانه عمومیمزدن شو حال پزمرده سنی نظر اعتباره آلیرلر .

فرید بک مقاله مباحثه سنده ، اولای کتبخانه لرك حالنی تصویر ایتدکدن صکره کتبخانه عمومیمزده نقل کلامه ، انتظامسزلغندن ، فهرستک هم بر دانه ، هم غیر منتظم اولوب بر شی آرامق ایچون ساعتلرجه بکله نیلدیکنندن پک حقیق شکایت ایدیور . بز اوکاده راضی

بر آهلق خالص افندیدن آلمان کتابلرک تصنیفی و برابر کتیریلن کندی جامکانلرینه یرلشدیرلمک اوزره اون بش کون کتبخانه نك تعطیل ایدیلدیکنی حافظ کتب افندیلردن اوکرنمشدک . تعطیل اثناسنده آنجق بر قسم قلیلی تصنیف ایله دیکرلری حال اصلیسنه ترك ایدیلمشدی . بر کون اوراده مطالعه ایدرهکن نظارتدن بر مأمورک کلوب ناظرک تفتیشه کلهجکنی ، بناء عیله بوتون آثارک غیر منتظم دخی اولسه جامکانلره وضعنی سویلهدیکنی ایشتم . طبعی ، بونک اوزرینه او آثار عتیقه و نفیسه نك بر قسم قلیلی دهها تنظیم ایدیلدی ایسه ده متباقیسی حالا توز و طوپراق ایچنده اویلهجه طوریور .

ارباب مطالعه ، اونلرک مطالعه سندن ده واز کچدی . عجباً معارف نظارتی بودجه سندن افزاز ایتدیکی بو بیکلرجه لیرانک بویله بوش بوشنه هبا اولوب کیتمه سنه آجیایورمی ؟ عطالت و اهمالکارلق یوزندن بر چوق پارالر بو قیمتلی آثاردن هیچ استفاده ایتمکسزین محو اولویور . نظارت بر مأمور مخصوص اعزام ایتسه و بو کتابلر او مأمورک نظارتی آلتنده بر قاچ کاتب ایله اوچ بش کونده تنظیم و تصنیف ایتدیریلسه ارباب مطالعه پک بویوک استفاده ایتمش اولورلر . هر حالده معارف ناظری پاشا حضرتلری بو خصوصده بیوک بر خدمت ایفا ایتمش اوله جقلرینی شپه سز عدایدرز . دارالفنون مداومیندن

و . رامز

Sebilü'r-reşâd XVI, no. 394, İstanbul 1335, s. 63-64.

ASRİ KÜTÜPHANELER İHTİYACI

عصری کتبخانه لر احتیاجی

معارف وکالتی ، یارینکی کنچلک عالمنده حصوله کلهجک پک مهم بر فکر ، و ذکا انقلابنک عامل و مؤثرلرینی سسز صداسز حاضرلامقله مشغول اولویور : یونان ، لاتین ، انکلنز ، آلمان ، فرانسز ، ایتالیان ، روس ، اسقاندینا ، اسپانیول ادبیاتلرندن بر چوق کزیده اثرلرک اک معتنا قسملری ترجمه ایتدیریلیور . دولت مطبعه سی متادیا بونلری طبع ایتمکله مشغولدر . لیسه پروگراملرنده کی تعدیلاتک ماهیتی « حیات » قارلرنجه مجهول ده کیلدر . ایشته بوتون بو حاضرلانان اثرلر بو سنه دن اعتباراً تورک کنچلکنک اوکنه قونیلایجق . آرتیق چوچوقلرمز ، تا قرون اولادن بو کونه قادار غربک کچیردیکی ادبی تکامللری ، متلرینی اوقویارق آکلایاجقدر . اعتراف ایتمه لی یز که مکتبلرمز شیمدی یه قادار طلبه روحنه مطالعه ذوقنی تام و عمومی اولارق ویره میوردی . بو ذوق تأمین ایدیله مه ینجه مملکتده « اوقویان آدام » مقدارینک آز قالاغنی درکاردر . حالبوکه یکی تورکیه ، وجوده کتیردیکی مهم انقلابک تقویه سی احتیاجنده در . بو احتیاجی ده تأمین ایچون یارینکی نسلی دنیا فکر و ذکاسندن خبردار اولارق یتشدیرمک ، اوکا اوقومق ذوقنی بر اعتیاد حالنده ویرمک اضطرارنده در . دوشونمه لی که بیکلرجه نسخه باصیلان بو اثرلر آنادولزک هر گوشه سنه

کیده جک هر تورک چوجوغنک آلنه کچه بيله جکدر . بو عزیز طوپراقلر اوزرنده کزرنک اويله يرلره تصادف ایتمشدم که اوچ کتاب تدارک ایتمک پک زور بر ایشدی . و اويله چالیشقان خوجالرله کوروشمشدم که طلبه سنه توصیه ایده جک اثر بولامادیغی ایچون مضطرب و مأیوسدی . دیمک که بو دیار و دیارک ساکنلری اوقومغه محتاج و تشنه در . اونی تأمین ایتمک ده بو کونکی اداره مزک اصلی وظیفه لرندن در . معارف و کالتی بر حمله ده بو مهم ایشه باشلامقله تورکیه معارف حیاتنده آک مسعود بر انقلابی احضار ایتمش اولویور . بالوسيله شونی ده قید ایدیم که نشر ایدلمکده اولان بو رساله لر آراسنده کندی ادبیاتمزه عائد اولانلرده واردر . ده کیل آنادولونک قویتو بر یرنده ، حتی آنقره ده ، استانبولده ، از میرده بيله اسکى یکی اثرلریمزى قولایجه تدارک ایتمک غایت مشکل و بعضاً همان همان غیر ممکندر : اساساً هیچ طبع ایدیلمه یین یازمالردن صرف نظر ، مثلاً بو کون بر باقی ، بر نفعی دیوانی ، بر حدیقه السعدا ، بر نعما تاریخی ... بولوق قولایجه قابل اولامیور . بولوندیغی زمان ده اهمالکار بر طبعک متمادی یا کلیشریله اوغراشتمق مجبورتی حاصل اولویور . اسکیلردن صرف نظر داها یکی اثرلر ، مثلاً بر (رباب شکسته) تدارکی بیک مشکلاتله حاصل اولغه باشلادی . طبع ایدیلن رساله لر ایچنده نسخه لری اندر یازمالرده داخل اولدیغی حالده اسکى و یکی ادبی و فکری اثرلریمزده واردر . تورک چوجوغی ادبیات درسنده اسمی کچن ، مثلاً شیخی نک ، احمد پاشانک ، سنان پاشانک ، فضولینک ، باقینک ... حتی اولیا چلبی نک ، نعمانک ... اثرلریله قولایجه قارشینلا شاققدر . عینی زمانده بویوک فکر انقلابلرینی ، ادبی مسلک لری ، ادبی نوعلری اطرافیه و بونلر حقنده توزلو توزلو نقطه لری ، نظریه لری کوسته رن رساله لرده ینه بو میانده موجوددر .

مختلف ملتله عائد اثرلرک تاریخده و منسوب اولدیغی ادبیاتده موقعی تورک چوجوغنه آکلاتمق ایچون آیریجه بر « عمومی ادبیات تاریخی » ده ترجمه ایدیلیمک اوزره در . بو اثر دلالتیله تا اسکى یونان ولاتین ادبیاتلرندن بو کونه قادار آوروپانک کچیردیکی ذکائی و حسی دورلر-تورک طلبه سنک کوزی اوکنده بولوناجقدر .

فقط مملکتله البته بو قاداری کافی ده کیلدر . تورکیه نک هر طرفنده ، هیچ اولمازنه شیمدیلمک معین بویوک شهرلرده « عصری کتبخانه لر » قطعاً لازمدر . اويله « عصری کتبخانه لر » که یکی نسل اورالره کیتسین و کندیکن احتیاجنی تطمین ایده جک اثرلر بولسون . بو کون واقعا بالخاصه استانبولده محتوالری اعتباریله پک زنکین کتبخانه لریمز واردر . فقط بونلر یالکیز علمله مشغول اولانلرک ایشه یارار . هیچ بری . « خلق ایچون » ده کیلدر اورالره کرچه تا آوروپادن مطالعلر کایور ، بو حال اسکى کتبخانه لریمزک اهمیتنی کوسترر . فقط اونوتولمامالی در که کلن آداملر علمی ، تاریخی تدقیقات ایله مشغول اولانلردر ؛ مثلاً آیاصوفیه ، نورعثمانیه ، کوپرولو ، راغب پاشا ... کتبخانه لرینه کیریکنز ، یا بوم بوش بولورسکنز ویا بر کوشه ده ایکی اوچ کشینک ساکن ساکن اوقومقله ، نوط المقله مشغول اولدقلرینی کورورسکنز . حتی ، بایزید و ملت کتبخانه لری که آک پوپوله ر اولانلریدر ، ینه هر زمان قالابالق اولمیور . بو نیچون؟ بو ، شونک ایچون در که اسکى کتبخانه لر نظمیاتدن اولکی حیاتمزه ، شرق مدینتی داخلمده یاشادیغمز دوره لره عائد اثرلرله مالامالدر . و آنجاق او زمانلری تتبع ایچون پک زنکیندرلر . بایزید و ملت کتبخانه لرینه کیدن کنجلرده ثروت فنون کی مجموعله ره عائد قولکسیونلرله اون بش یکریمی سنه اولنه عائد رومانلر و امثالنی بولوب اوقویابیلدیولر . واقعا « دولت مطبعه سی » نشریاتی بو

کون هر کتبخانه يه کونده ريلمکده در . فقط بونلرکده عموی احتياجه تقابل ايتيمه جکی درکاردر .

— او حالده نه ياپمالی ؟ .

بو سؤالک جوانی شو جمله ويرر : « عصری کتبخانه لر ، خلق ايچون مطالعه صالونلری تأسيس ايتمه لی در ! » . فقط بونلری تأسيس ايتمک ايچون ده کنچلکک و خلقلک اوقوياجغی کتابلرک تامینی ضرورتی واردر . معارف وکالتنک مکتبلر ايچون حاضرلا تمقده اولديغی رساله لر ، غرب ادبياتلرينه عائد اثرلرک آنجاق اُک معتنا صحيفه لرينه انحصار ايتمکده در . « عصری کتبخانه لر » ی ، « مطالعه صالونلری » فی دولدوراجق اثرلر ايسه بونلرک تمامی تمامنه ترجمه لرندن مرکب اولاليدر . قناعتمه کوره بو ترجمه ايشنه بر پروغرام و سيستم داخلنده باشلانماز . تا اسکی يونان شاه اثرلرندن اعتباراً بوتون جهان قلاسیقاری دور دور تورکجه يه نقل ايديامه ليدر . « شمس الدين ساي » مرخومک شخصی بر عزم و همتله اورتايه قويدیغی « قاموس الاعلام » ندن باشقا تورکجه مزده « آنسیقلوپه دیک » بر اثرده موجود ده کیلدر . بونک ، نه قادر عظیم بر يوقسولق اولدیغی ايسه ايضاحدن وارسته در . بو نوع قوجامان « اوریتزینال » بر « آنسیقلوپه دی » احضاری همان همان غیر ممکن اولدیغی ايچون آوروپا لسانلرندن بویله بر کتابک لسانمزه نقلی الزمدر . بو کتاب بعضی علاوه لرله بزه کوره اکمال ايديله بيلير . بوتون بونلری ميدانه کتيرمکده هر شیدن اول بر پارا مسئله سيدر . کنج و مملکتده غرب عرفاننک تأسيسنه عزمکار حکومتمزدن کله جک سنه ايچون بو مسئله نک حلنی شوق و نشئه ايله امید ايدهرز .

علي جانب

Hayat II, no. 46, Ankara 1927, s. 1-2.

ISTANBUL KÜTÜPHANELERİNDE VE BAZI CAMİLERDE
BULUNAN KİTAPLARIN SAYIMI YAPILARAK
KATALOGLARININ HAZIRLANMASINA DAİR

اوقاف همایون ناظرینه و مجلس معارف رئیسینه

در سعادت وبلاد ثلاثه ده کائن کتبخانه لرده موجود کتبه کتبیسی مأمورلرینک عدم تقید و اهتماملریندن ناشی تلف اولقده و بعضیلر دخی شونک بونک الینه کچوب قالمقده اولسيله عصر محاسن حصر حضرت شهنشاهیده اشبو کتبخانه لرک دخی بر رابطه حسنه تختینه قونلمسی لازم کلدیکندن کیفیت لیدی التأمل بو خصوصه مجلس معارف اعضاسندن علی افندی و اوقاف همایون خزینه سندن بر قاچ کاتب تعیین اولنه رق درسعادت و بلاد ثلاثه ده بولنان بالجمله کتبخانه لرک بر عموی یوقلمه سی اجرا اولنوب یعنی هر کتبخانه ده موجود اولان دفتريله کتب محفوظه تطبیق و ضایعاتی چیقار ايسه تحقیق اولندقدنصکره موجودینی مبین بر قطعه دفتری النوب کتبخانه ده قلان عینی موجبنجه کتابلرک کندولرینه تسلیم اولندیغی و من بعد ضایعاتدن مسؤل اولارق تضمین ایلیه جکنی مشعر حافظ کتبلر طرفلریندن دخی مهرلو سند اخذیله بر صورتلرینک اوقاف همایون و مجلس معارفده حفظ اولنمسی و ایلروده بر حافظ کتبه کتبی جهتی توجیهی لازم کلدکده طالب اولان کمنه نیک استحقاقی مجلس معارف طرفندن بعد التصدیق اوقاف همایون خزینه سی جانبندن توجیهی اجرا اولنه رق مجلس مذکوره کوندریلوب اوراده دور و تسلیم قاعده سینک اجراسيله لندن سند آنمسی و هر

طرفه وهر کتبخانه ده نقدر کتاب وار ایسه ارانديغي وقت قولايقله بولنمق اوزره بر مناسب صورتده جدول ياپياوب طبع و نشر اولنارق حاصل اولان تحقيقاتدن اشبو مأمور و کتبه يه خدمتلى مقابلنده ويرلمسى لازم كله جك اقچه نك تسويه سى و بوندن بويله مذکور کتبخانه لردن هيچ بر طرفه بر کتاب ويرلامسى خصوصينك حين تحريرده حافظ کتبلره تنبيهيله كيفيتك اخذ اولنه جق سندلره دخى درج و علاوه قلمسى و برده بعض جوامع شريفه ده دولابلر ايچنده حيليجه کتابلر اولوب بونلر ایسه بتون بتون اونودلمش و قپالو قالمش اولديغندن ذکر اولنان کتبخانه لر يوقلمه سنك ختامنده اشبو دولابلرده اولان کتابلرک دخى اجراي معاینه سیله سایه معارف وایه جناب شهریاریده اصحاب مطالعه نك مستفد اولاجغى وجهله اسباب محافظه لرینك استحصالینه (...). صورت تنسیب و حاکپای همایون حضرت شاهانه دن استیدان اولنه رق امر و فرمان کرامت بیان جناب خلافتپناهی دخى اولرکزده متعلق و شرفصدور بیورلمش و ذکر اولنان جدولک بر قطعه نمونه سى در دست تنظیم بولنمش اولغله اراده سنیه حضرت شهریارى منطوق منینى اوزره اشبو صورة حقنده ایجاب حالک مذکور مجلس معارف ایله بالمخبره اجراسینه همت بیورله دیو فی ۱۱ را ۶۷

BA. Ayniyat Defteri 421, s. 19.

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİNDEKİ HAFİZ-I KÜTÜBLÜK VE
FERRÂŞLIK CİHETLERİNİN YENİDEN TANZİMİNE DÂİR

نظارت اوقاف همایونه الحاقاً اداره سنه اراده سنیه شاهانه متعلق اولان اوقاف ثلاثه دن جنتمکان غازى سلطان سلیمان طاب ثراه حضرتلرینك کتبخانه سینك یومی ایکی یوز اوتوز اقچه وظیفه ایله بش نفر حافظ کتب و یومی سکسان اقچه وظیفه ایله بش نفر دخى فراش اوله رق جمعاً یومی اوچ یوز اون اقچه ایله اون نفر خدمه مرتبه سى اولوب کلی یوم کتبخانه مذکورى کشاد و اقامت و تنظیمینه دقت مقتضای مأموریتلریندن ایکن بونلر جهات مذکورى کندولرینه ماکل اتخا ذیله همان طرف وقفدن معین وظیفه لرینى الهرق خدمت لازمه لرینى ترك و تکاسلری تقریبيله کتبخانه مذکور اکثر اوقات مسدود قالديغى و اولوجهله طلبه علوم فوائد مطالعه کتب شريفه دن دور اولدقلى تحقيق اولنديغندن و کتبخانه مذکور خدمت لازمه سینى ایفایه بش نفر حافظ کتب و اوچ نفر فراش کافی اولديغى خبر ويرملك ملاسه سینله زیاده کورینان ایکی عدد فراش جهتلرینك وظیفه قدیمه سى دیکر لرینه و بر مقداری دخى حافظ کتب خامسك وظیفه سى پک دون اولق حسینله آکا ضم و علاوه اولنمق ضمیله دفتر وقفه مراجعت اولنه رق بالترتیب کوسترلديکی اوزره یومی اوتوز اقچه فراش اول جهتی قدیم فراشلرک فوت و ترك خدمتلردن فراش اول اولق اوزره طوسیه لی حسن افندی ابن حسینه بالنفس بلا قصور خدمت لازمه سینى اداء ورؤیت ایتمک و ترك و تکاسل ایدرایسه آخر اربابنه ويرملك و فیما بعد حافظ

کتبلردن و فراشلردن بری فوت اولوب محلول اولدوقده اقتضاسی اوزره بینلرنده سلسله اوله رق مؤخر و مقدملری ترتیب اولنمق شرطیله مجددا توجیه و برات و اوقاف همایون روزنامچه سی دفترلرینه علم و خبری اعطا اولنمق بابنده ناظر موی الیه حضرتلرینک باتقریر انهایسی ومفتش موی الیهک اعلامی موجبنجه با رؤس همایون فراش اول جهتی مزبور طوسیله لی حسن افندی یه توجیه اولندیغی شرح ویریلدی.

BA. Müteferrik 89, s. 115.

UMUR BEY'İN BURSA'DAKİ CAMİNE VAKFETTİĞİ KİTAPLAR

قدوة الاعاظم و الاکابر حامی المعالی و المفاخر المخصوص بعون الله القادر امیر مکرم امور بک ابن تمورتاش پاشا مدالله عمره و تقبل خیراته التمش پاره کتابلری که آدلری ذکر اولتور: درت جلد تفسیر ابو الیث ترکیه دنمش بر جلد قصص الانبیا ترکجه ، بر جلد تذکرة الاولیا ترکجه بر جلد طب النبی ترکجه التي جلد سیرة النبی ترکجه ، بر جلد عاشق پاشا دیوانی بر جلد محاسبه ترکی ، بر جلد ذکر الموت ترکجه ، بر جلد فقه ترکجه ، بر جلد مرزبان نامه ترکجه ، بر جلد اکسیر سعادت ترکجه ، بر جلد مرصادالعباد ترکجه ، بر جلد سراج القلوب ترکجه ، بر جلد بداية الهدایة ترکجه ، بر جلد فتوح شام ترکجه ، اوتوز جلد صحیح البخاری عربجا ، اکی جلد مناقب ابو حنیفه عربجا ، اوچ جلد کامل الصناعة عربجا ، بو ذکر اولنان کتابلری لله فی الله آخرتلریچون عزیز جانلریچون وقف اتدلار و ملک لرندن اخراج اتدلار و بعده کیر و رجوع ایدوب طلب اتدلار حاجی پاشا بن عبدالله بک خصمی اولوب سلطان العلما و برهان الفضلا شمس الاسلام و المسلمین مولانا حضرتنه عرض اتدلار و مولانا حضرتلری داخی عدم رجوعه و تسجیل وقفه حکم اتدلار تا وقف مسجل و لازم اولدی جمیع علما قاتنده هیچ وجهله قابل تبدیل و تغییر و رجوع اولیه و داخی شرط اتدلر که بو کتابلر مرحوم اتلری

عمارت مسجدنده اولا انده کیم اولورسا کتابلره ناظر و حافظ اولا طلبدن و حفاظدن و غیرندن بو مسجدده و عمارتده کیم ساکن اولورسا بو کتابلردن شرط وقف اوزره امینلکه انتفاع ایدلر و بو مکاندن غیری یرده اولان اهل علم انتفاع اتمیه مکرکه امین کشی لار ضامن و کفیل اولا و اگر کسه ضامنسز و کفیل سز بو کتابلره تعرض ادرسا کندو اکی جهانده ملعون و انتفاع حرام اولا و داخی شرط اتدلار مادام که کندولر قید حیاتده. در بو کتابلردن سفرده و حضرده انتفاع ایدلار و کندولردن صکره مذکور عمارته کیم شیخ اولورسا بو کتابلره دایما حفظ و نظر ایده آلتی ایده بز دفعه بو کتابلری حساب ایده بو مکانده کیم ساکن اولورسا انتفاع ایدوب واقفوک دعاسنه لیل و نهار مشغول اولالر والله اعلم بالصواب .

Enfesül-Cevâhir, s. 329 a-b, Bursa Ulu Cami no. 436.

SULTAN III. MURAD'IN, SELİMİYE VÂİZİ VÂLİHİ'NİN, BABASININ
KİTAPLARINDAN İSTİFADE EDEBİLMESİ İÇİN
GÖNDERDİĞİ HÜKÜM

ادرزده مرحوم و معفور له بابام سلطان سلیم خان علیه الرحمة
والغفران متولیسینه حکم که :
جامع شریفده واعظ اولان افتخار العلماء السالکین مولانا والهی
محمد زید تقواه جامع شریفده وقف اولان کتابلردن لازم اولوب طلب
ایلدوکی کتاب ویریلمه سین امر ایدوب بیوردم که وصول بولدقه
مولانا ذکر اولنان وقف کتابلردن کندویه لازم اولان کتابی طلب
ایلدکده مطالعه ایچون و یروب تعلق اتمیه سین .

BA Mühimme Defteri no. 51, s. 79.

حرمین محترمینہ تابع اوقافدن آستانہ آمن آشیان حمیت عن الافات
والبلیہ ده واقع نورعثمانیہ دیمکله شمیر جنت مکان عدن آشیان مرحوم
و مغفرتنشان سلطان عثمان خان نورالله مرقدہ بانوار الغفران حضرتلرینک
انشا و احیاسنه موفق اولدقلری کتبخانہ دلکشالرنده محفوظ اولان کتب
نقیسه حین و ضعننبرو تحریر و تفتیش اولنماش و اکثرینسک
شیرازلری پریشان و بعضیلر اضاعت اولنمش اولدیغندن مجدداً
تحریری اقتضای حالدن اولقدن ناشی کتبخانہ مشار الیہده موجود
اولان بالجمله کتب شریفه لر حرمین مفتشی افندی معرفتیه یکان
یکان تحریر و اوصاف و اسامیلری مجلد و مجدد دفتره تسطیر و بو
آوانده حسن ختامیزیر اوله رق مصارفاتی بر موجب دفتر مفردات جمعاً
بیک یدیوز اوتوز طقوز بچق غروشه رسیده اولدیغی تقدیم عتبه علیای
ملوکانه لری قلنان دفتر مفرداتندن منظور و معلوم همایونلری بیورلدقده
مبلغ مصارف مزبور بیک یدیوز اوتوز طقوز بچق غروشک حزینة
حرمین محترمیندن اعطا و محلنه مصرف قید اولنمسی و فیابعد کتبخانہ
مشار الیہه تعیین اولنان مستحفظان علی الدوام امر محافظه و محارسیه
اهتمام و شرط حضرت واقفک مغایری حالات وقوعندن اجتناب
و احتراز تام ایتمک و کتب مزبوره نك بر صحیفه سی کتبخانهدن
طشره چیقارلامق و ودیعه نامیله بر کمسنه یه ویرلامک و اکر ویرمک
و بر قطعه سی ضایع اولق لازم کلورایسه مستحفظ بولنانلره تضمین

حجاز ولایتی جلیله سینہ

کعبه معظمه ده با اراده سنیه مقرر اولان تعمیرات و انشآت مبارکه
جمله عالیه سندن حرم شریف دروننده کی کتبخانہ نك حکومت شرعیه
مأمورلرینک اوتوردقلری مدرسه درونینه نقلی دخی داخل اولوب اولبابده
ویریلان قرار فی ۱۹ ل ۲۸۷ تاریخنده مکة مکرمه امارت جلیله سیله
ولایت مقاملرینه تفصیلاً بیان و اشعار قلنمش امدی مذکور کتبخانہ نك
الیوم محل مخصوصه نقل اولنمدیغندن دروننده بولنان کتابلرک ایسه
سیل و باراندن خراب اوله رق شو حالده قالمسی مخذوردن غیر سالم
اولدیغندن بحثله ایجابنک بر آن اول اجرایی کتبخانہ مذکور حافظ
کتبی سید محمود افندیلر طرفندن استدعا اولنمش کتابلرک بویله محل
تہلکه ده قالمسی غیر جائز بولنمش اولغله مقدمکی قرار و اشعار
حکمنه توفیقاً و سریعاً ایجابنک اجراییله کیفیتک بیان و انہاسنه همت
بیورلمسی سیاقنده شقه .

ايتدرملك و تبديل و تغيير اولنماق اوزره حرمين محاسبهسى قلمنه قيد و طرف وقف مشار اليه علم و خبر اعطاسى خصوصى موافق رضاي همايون تاجداريلرى بيوريلور ايسه اولبابده و هر حالده امر و فرمان ولى الامر افندمز حضرتلرينكدر .

منظورم اولشدر

مبلغ مصارف مذكوره بيك يديوز بو قدر غروش حزينه حرميندن ويريلوب محلنه مصرف قيد اولنهرق تقرير و بيان اولنديغى وجهله حرمين محاسبهسى قلمنه قيد و طرف وقف مشار اليه علم و خبرى اعطا ايله تنظيم اولنه .

BA. İbni'lemin, Hatt-ı Hümayun 586.

DAMAD İBRAHİM PAŞA KÜTÜPHANESİNİN VE BU
KÜTÜPHANEDE BULUNAN BAZI KİTAPLARIN
TAMİRİNE DÂİR

اوقاف همايون نظارت بهيه سنك ۹ جمادى الاخره ۲۷۶ تاريخيله مجلس والايه اعطا بيوريلان بر قطعه تقريرينده بيان و استيدان اولنديغى وجهله شهزاده جامع شريفى قرينده كائن مرحوم داماد ابراهيم پاشا كتيبخانه سنده موجود اولان كتابلرك اكثريسى فرسوده اولهرق تعميرلرينه لزوم كورنديكندن لى المعايه اللى طقوز بيك قرق اوچ غروش مصرفله وجوده كلهجكى اكلاشلمش و كتيبخانه مزبوره ده خيلىجه نسخ نادره بولنوب بو مثللو آثار خيريه نك تلفدن وقايهسى لازمه دن كورنمش اولديغندن مجلس معارفدن تعيين اولنان جودت افندى و عبدالكريم افندى طرفلرندن نظارت و دقت قلمنق اوزره ذكر اولنان كتابلرك تعميرى مناسب اولهجغى مثللو بعض طرفدن وقوعبولان افاداته نظراً ذكر اولنان كتيبخانه نك جام و چارچوبه كى شيلرى دخى خراب اولسيه كتابلرك فرسوده لكه برزده آنلر سببىت ويرمكده بولنمش اولديغينه و بولنرك جزئى مصرفله تسويهسى قابل اولاجغنه بناء حاضر شو صره ده كتيبخانه مزبورك او مقوله جام و چارچوبه كى محتاج تعمير اولان يرلرينك دخى كوزلجه تسويه سيه مصارفنك ذكر اولنان كتابلر مصرفنه علاوة ايفاسى و بعد ازين كرك بو كتابلرك و كرك سائر كتيبخانه لرده بولنان آثار خيريه نك حسن محافظهسى اسبابنك استكمالى ضمننده مأمورلرينه تنبيهات اكیده اجراسى خصوصنك نظارت مشار اليه حوالهسى مجلس والاده تذکر

قلمش ایسهده اولباده امر و فرمان حضرت من له الامرکدر

۲۷ جمادی الاخره ۲۷۶

حسین بك زيور بك شريف محمد
بولنهمدی بولنهمدی طاهر

علي الهامی پاشا السيد محمود السيد محمد نوری
بولنهمدی ادهم

صفوقی امین افندی السيد فخرالدین
قومسیونده يحيی

عثمان افندی محمد رؤف
قومسیونده

BA. Irâde-Meclis-i Vâlâ 18758.

ZİKR-İ BİNÂ-İ KİTAPHANE-İ SULTANİ DER-YENİCÂMİ

(ذکر بناء کتابخانه سلطانی دریکی جامع)

نسخهٔ جامعهٔ کمالات انسانی اولان پادشاه عادل و شاهنشاه
بی معادل جناب خلافتما بلیرینک ذهن دراک وطبع چالا کلری
مذاکرهٔ علوم و فنون و مطالعهٔ کتب کونا کونه مشغوف و همت
والا نهمت خسروانه لری ممالک محروسهٔ المسالک لرنده آسوده
نشین اولان خدمهٔ شرع متین و عونته دین مبینک همواره علوم
نافعهٔ نقلیه دن مدارس و فنون شایعهٔ عقلیه مذاکره سنده
تحصیل ممارسه قلملرینه مصروف اولوب مکارم جلیله
عالمشموللری خاصه اول طائفهٔ شریفه حقدنه قوق الغایه
مبذول اولغین ادوات علوم علیه دن مقدا وقف بیوردقلری
کتب نفیسهٔ عالیه استانبولده یکی جامعده مرحومه جنتمکان
والده سلطان حضرتلرینک تربته لطیفه لری داخلنده کی
طبقه ده دولابلره وضع اولنوب لکن وجوه عرایس مسائل
خفیه دن کشف قناع اشتباه قصدیله اطراف و اکنافدن
توارد ایدن ارباب حیثیته اول محله صعود و عروجده نوعا
زحمت و عسرت اولدیغی مهبط انوار و الهام اولان ضمیر منیر
پادشاه اسلامده جلوه کر اولیجق تربته لطیفه یه متصل بر کتابخانهٔ
منیفه بنا و کتب موقوفه لری وضع اولنمغه شایسته بر جای مستثنی
قلمسنی فرمان بیورملریله سنهٔ مزبوره خلالنده مباشرت و اتمام

و کتابه باب آفتابنه امام اول سلطانی استانبول قاضیسی
عبدالرحمن افندی حضرتلرینک * للکتب داراً قدبنی
السلطان احمد امجد * تاریخ بلیغلی نکاشته قلم زرین
ارقام قلندی

Tarih-i İsmail Âsım Efendi, eş-şehîr bi-Küçük Çelebi-zâde İstanbul
1282, s. 250-251.

VAZ'-I ESAS-I KÜTÜPHANE DER DERÛN-I SARÂ-YI HÛMÂYÛN

(وضع اساس کتبخانه در درون سرای همایون)

ابتدای ظهور دولت عثمانیه دمبرو کرک اطراف و اکنافدن اهدا
و کرک رغبت و اقبالدن ناشی اشترا اولنوب بو وقته کلنجه اندرون
سرای همایونده واقع خزینه عامرده جمع اولان بی نهپایه
کتب نفیسه و نسخ لطیفه دولابلر زوایاسنده غبار بسته نسیان
وطعمه سوسه و دیدان اولوب اکثری عرضه تلف و بر طریقه
فرض محال مطالعه سنه دسترس بولان مستعدان اندرونه دخی
مطاویسندن انتفاع بر طرف اولتی مرتبه لرینه وارمش ایدی
پادشاه انصافیناه حضرتلری الهام خداوند علام ایله بو دکلو
کتب جلیله نك پیغوله نسیانده بویله بیپوده محبوس و نظر انتفاع
مستعداندن ممنوع و محروس اولسین روا کورمیوب حبس کتب
مرقومه ایچون روز جزاده بیپوده مسئول اولتی جوازده ارباب
عقول اولدیغین ملاحظه بیورملریله اندرون همایونده بر کتبخانه
بنا و بالجمله خزاین همایون سلطانیه لرنده موجود اولان
کتب جلیله و نسخ جملیه کتبخانه مرقومه یه وضع اولنوب مستعدان
اندرون همایون تداول و مطالعه سنه مرخص و ماذون اولتی طرف
همایون شاهانه لرندن تصویب و صدراعظم حضرتلرینه
شرف بخش صدور اولان فرمان ملوکانه لری موجبجه عمله
و مزدوران و مهمات لازمه بنیانی تدارک و ترتیب اولندقدنصکره

ماه ربیع الآخرک ... کونی صدراعظم حضرتلری و شیخ الاسلام
افندی و صدرین و نقیب الاشراف افندیلر سرای همایونه
دعوت بیوریلوب بالذات حضرت پادشاه دل آگاه ید مؤیدلرینه
طاش الوب ابتدا تمله وضع و مشار الیهم حضراتی كذلك پادشاه
شوکتپناه حضرتلرینک اثرینه اقتدا ایله بر طرفی خانه خاصه
و بر طرفی صره اوپهسی و بر طرفی سفرلی اوپهسی و عرض اوپهسی
وسطنده مرمر عمودلر اوزرینه پادشاهان پیشین حظ نفسلری ایچون
اختراع ایلدکلری اکیوز یلاق قصرک محلی اولان بقعه لطیفهده
کتبخانه مرقومه بناسنه وضع اساس و طرف شاهانه دن صدور
میل خیرات و حسنات سببیله استجلاب دعای عامه ناس اولندی

Tarih-i Râşid V, İstanbul 1282, s. 138-139.

KÜTÜPHANE-İ UMUMİ HAKKINDA

۱۳۰۰ سنهسی غره محرمی که ۳۱ تشرین اول ۹۸ تاریخ رومیسنه
مصادفدر نظارتجه بر مدتدر تأسیسنه تشبث یدیلمش اولان کتبخانه
عمومی حقنده وقت غزتهسنده نشر اولونان مقاله بر وجه آتی نقل اولونور:
« دولتجه تشبثات اصلاحیه زمانلرنده اولدیغمز جهتله هر دائره
حکومت کندی وظیفهسی داخلنده اسباب اصلاحیهیه مبادرت ایتمک
لازم کلور .

اشته معارف نظارت جلیلهسی بو دقیقهیه تماماً واقف اولدیغندن
بر طاقم مواد اصلاحیهیه تشبث ایتمک اوزره اولدیغی کبی اک مهم
مواددن اولهرق بر کتبخانه عمومی احداثنه قالمشدر .

بونک ایچون سلطان بایزیدده واقع اولوب عمارت خانی نامیله
مشهور بولنان محل انتخاب قلمشدر .

بو محل التي قبهنی حاوی بر بنای جسم اولوب بو بنانک محتاج
اولدیغی تعمیرات در دست اجرا و تعمیرات مزبورهنک بر آن اول
اکمالی ملتزمدر .

معارف نظارت جلیلهسنده موجود بولنان و بعض مواقعدن جلب
قلمق اوزره اولان کتب متنوعه محل مزبوره قونیه جقدر .

بولندن بویله موقع انتشاره چیقاجق کتابلر میاننده شایان تقدیر
بولنانلردن و منافع عمومیهیه کرچکدن خدمت ایده جکلری تسلیم
ایدیلانلردن نسخ متعدده اورایه وضع ایدیه جکدر .

بالالتزام تحريات اجراسيله تدارك اولنه جق نسخ نادره و نقيسه
دخی اورايه جمع اولنه جقدر .

آنجق بويله شيلرده يالكز حكومتك همتي كافي اوليوب جمع كتب
ايتمش ويا كتب نادرهيه دسترس اولمش ذوات معارفساتك اشبو
كتبخانه ملته يادكارلر ويرملري اقتضا ايلر .

بو امر خيره معاونه كتاب اهدا ايتمك معناً بر بيوك شرف و مفخرتدر .
لكن نظارت بو شرف و مفخرتي يالكز حس و وجدان دائره سنده
براقميه جقدر . يعنى كتاب اهدا ايدنلرك اساميسنى ظهر كتابه تحرير
ايده جكي كبي كتبخانه نك دفترينه دخی كچوره جقدر .

اسامى مزبوره اوقات مناسبه ده چيقاريله جق دفاتر مخصوصه ايله
عمومه دخی كوستريله جقدر . بو صورت شرف و فخر معنوييه برده
رسميت ويره جكي دركار و بويله بر دفتر حميتده نامى بولنمق حميتمندان
ايچون غايتله آرزو اولنه جق بر شى اوله جغنى بديداردر .

طوغريسي معارف ناظري دولتو مصطفى پاشا حضرتلرينك هر
خصوصه اولديغى كبي بو خصوصه دخی مشهود باصرة شكران اولان
همم عليه لرى نزد حميتمندان وطنده پك قيمتليدر .

درسعادت و بلاد ثلثه ده واقع كتبخانه لرك ايكي قول مأمورلر واسطه سيلاه
تحرير اولونمقده اولديغى يازلمش ايدى . بو ائاده حميديه و راغب
پاشا كتبخانه لرينك تحريرى ختام بوله رق دفترلى تنظيم ايدلمشدر .

Mahmud Cevad, *Ma'arif-i Umumiye Nezareti Tarihçe-i Teşkilât ve İcraâtı*, İstanbul 1338, s. 221-222.

ÂTIF EFENDİ KÜTÜPHANESİ VAKFIYESİNDEN

الحمد لوليه والصلوة على نبيه و آله و بعد وقفية معمول بهامده
ذکر و تصريح اولنديغى اوزره كتب موقوفه م طلباً لمرضاة الله تعالى
احياسنه موفق اولديغى اشبو كتبخانه مده حفظ اولنوب كتب مذكوره
استنساخ و استفادة طريقيه رهن ايله اولورسه دخی وجهاً من الوجوه
طشروه چيقاريلوب بر كمسه يه ويريلميه و مستعد و متدين اوچ كمسه
حافظ كتب اولوب خدمت لازمه لرينه بنفسه قيام ايدوب وكيل نصب
ايلميه لر و كتبخانه م اتصالننده بنياد ايدوب سکناسيني شرط ايتديكم
اوچ كاركيير منازل هر برنده بريسي ساكن و حافظ كتبك جهاتنه
متصرف اولملري منازل مشروطه مزده بالذات ساكن اولملريه مشروط
اوله و اكر خلاف شرط مذکور منازل مخصوصه لرنده ساكن اولزلر
ايسه جهاتلري رفع و خانه مشروطه لرده ساكن اولغه راغب و خدمت
لازمه سيني ادايه قادرو معتمد كمسه لره ويرله خلاصه كلام حافظ كتبك
جهاتي بالذات خانه مرقومه لرده ساكن و متوطن اولملريه مشروط
اوله و حافظ كتبك جهاتنك عرف بلد كبي قصر يدي خلاف شرطم
اولغله قصر يد مراد ايدنلره رخصت ويريلميوب اكر اظهار فتور
ايدرلرسه جهتي رفعندن شروط مذكوره يه مراعى بر كمسه يه توجيه
اولنه . حافظ كتبك خدمتي وقف ايلديكم كتب معتبره محافظه سندن
عبارت بر معنا اولغله خدمت مرقومه يه قائم اولنلر معتمد كمسه لردين
اوله سى لازمه حالدن اولوب حافظ كتبلرين بريسي بامرالله تعالى فوت
اولدقده عرف بلده قياساً صبي اوغلنه ورلديكي صورتده لا محاله

ŞAİR NEDİM'İN, SADRAZAM DAMAD İBRAHİM PAŞA'NIN
KÜTÜPHANESİNE HAFİZ-I KÜTÜB TAYİN EDİLDİĞİNDE
YAZDIĞI ŞİİR

برای تشکر حافظ کتب شدن خود در کتابخانه ابراهیم پاشا

ای قدسیان امان بکا امداد وقتیدر

بر حیرت آلدی ناطقه مک تاب وراحتن

بالله کلک شوخمه امداد ایدک براز

وصف ایلم افندیمک احسان و همتن

لطفن نه کونه وصف ایده یم بن نه سویلم

بیلیم نیجه ادا ایده یم شکر نعمتن

احسان ایدوب کرم بیوروب همت ایلیوب

لطف ایتدی بنده سنه کتبخانه خدمتن

اول خدمت جلیک افندم خدا بیلور

چوقدن چکردی خاطر آزاده حسرتن

فکری همیشه بو ایدی کیم جمله صرف ایده

علم شریف خدمتنه قابلیتن

اما کتابسز نیجه ممکن دیو مدام

درد ایله چاک ایدردی کریبان محنتن

یا کلش بر ایکی جزؤ پرا کنده جمع ایدوب

آنلرله ایلر ایدی اضاعت طبیعتن

کیرمزدی پاک نسخه اله عاریت دخی

هر کس بیلور کتابنک البته قیمتن

آخری توکیله محتاج و وکیلی اولان کمنه بالذات جهت مرقومه نیک
متصرفی اولدیغندن خدمت لازمه سنده قصوری امر بدیهی اولغله وجه
مشروح اوزره حافظ کتبک جهتی محلول اولدقده. ادای خدمت
مشروطه مستعد اولیان صبی اوغلنه توجیه اولنمیه کتبخانه م صالحی ایله
جمعه دن ماعدا هفته ده بش کون طلوع شمسدن بر ساعت مرورنده
اچیلوب غروب شمسه ایکی ساعت قالنجه کتبخانه م قاپوسی قپانمیه
و حافظ کتب اولنلر مدرسین کرام و قضاة ذوی الاحترام و ائمه
و مؤذنین و قیم اولیه حاصل کلام شروط مشروطه م اوزره ایام خمسه ده
صباحدن اخشامه دک ادای خدمت مذکوره یه مانع خدمتی اولیه
و حافظ کتب اولان اوچ کمنه مانع شرعیه لری اولدیغنی حالده
هر کون معاً کتبخانه مده موجود بولنلر و متولی اولنلر شروط مذکوره یه
مراعتده اهتمام تام ایدلر. فمن بدله بعد ماسمعه فانما ائمه علی
الذین یدلونہ ان الله سمیع علیم
سنه ۱۱۵۴

Kütüphanenin Girişindeki Taş Vakfiye.

الله بیلورکه ایتمش ایدم خاک پاینه
بر ایکی دفعه عرض مرام ایتمه نیتن

لکن ینه تآدب ایدردم که دینمیه
کستاخ ایمش ندیم که آرتردی ثقلتن

وقتا که ایردی کوشمه بو مژده ایلدم
امضا افندیمک کرمن هم کرامتن
معلومک اولسون ایمدی افندم که بنده که
لطفک مروتک کرمک بولدی غایتن
اولدی زلال مکرمتک با که روحبخش
لطفکله بولدی آب حیاتک حلاوتن
بندهک ندیم بر کهر کم رواج ایدی
آرتردی اعتبارک آنک قدر و قیمتن
چون بویله بر دفينه یه قیلدک آنی امین
سیرایله غیرى تاب و توان طبیعتن
الله نخل دولتکی بر دوام ایدوب
دنیادن اکسیک ایتمیه ظل حمایتن
ذات شریفک ایلیه افزون الی الابد
صدر وزارتک شرفن زیب وزینتن

خورشید ذاتک ایلیه رشک فلک مدام
دیوانخانه شرفک صدر رفعتن

ŞAM'DA AÇILAN KÜTÜPHANE-İ UMUMİ'NİN TA'LİMATNÂMESİ

بو کره شامشریفده تأسیس و کشاد اولنان کتبخانه
عمومی یه دائر تعلیملتنامه در

برنجی ماده . شرفصادر اولان اراده جلیله ولایتپناهی ایله فی ۱۵ شباط
سنه ۹۵ تاریخلی تقریر عاجزانه مز اوزرینه مجلس اداره ولایتدن ویریلان
قراره ده توفیقاً اوتهدنبری بر طاقم متولیلر یدلرنده بولنوب عمومک نظر
مطالعہ سندن محروم اولان کتب و رسائل موقوفه ناک صلاح الدین ایوبی
تربه سی جوارنده کائن ملک ظاهر قبه سنده تعمیر و انشا قلنان محل
مخصوصه نقل و جمعیله بر کتبخانه عمومی تأسیس و کشاد اولنه جقدر .

ایکنجی ماده . اشبو کتبخانه عمومی حنفی مفتیسی حمزه زاده
فضیلتلو محمود و جمعیت خیریه رئیسی عابدین زاده فضیلتلو علاءالدین
و کزبری زاده فضیلتلو شیخ مسلم و عطارزاده فضیلتلو شیخ سلیم
و منینی زاده فضیلتلو محمد افندیلر ایله جمعیت مذکوره اعضاسندن
دیگر ایکی ذاتدن مرکب بر هیئتک زیر نظارتنده اوله رق بو هیئته ده
(کتبخانه عمومی جمعیتی) دینله جقدر .

اوچنجی ماده . کتبخانه عمومینک شهری ایکیشریوز غروش معاشله
برر حافظ کتبی و اللی غروش معاشله بر بوابی اولوب بونلر امر
محافظه سنه مأمور اولدقلری کتبخانه دن هیچ بر نسنه ضایع ایتمیه جکلرینه
و ایدرلر ایسه آتیده کی ماده مخصوصه سنده کوستریله جکی وجهله

بدلا ويا عيناً تضمين ايليه جكلرينه دائر بينلرنده بر كفالت متسلسله اجرا قلندقدن صكره اولبابده خارجدن ده كفالت قويهيه ربط اولنه جقارى كبي كندولرينك اتفاق آراى جمعيتله هر ايكى سنهده بر كره تبديلارى ويا مأموريتلرنده ابقالرى دخى جائز اوله بيله جكدر .

دردنجى ماده . اشبو كتبخانهيه سائر مکتبه لردن نقل و جمع ويا اصحاب خير طرفندن وقف و تبرع ايديله جك بالجمله كتب و رسائل كتبخانه جميتى معرفتيله بالتدقيق انلردن هر برى قنغى علم و فنه دائر اولديغنى و ذاتا قنغى مکتبه نك مالى اولنمش ويا قنغى اصحاب خير طرفندن وقف اولنمش ايدوكنى مبین و منتظم جدوللى و زيرى كتبخانه جمعيتى اعضاسيله حافظ كتبلر طرفندن مصدق اولديغى حالده كتبخانهده حفظ ايديله جك بر سجل مخصوصه قيد اولندقدن و ظهريه دروننده مناسب محلره جمعيتك مهر مخصوصى باصلدقدنصكره كتبخانهده كى راف و بوله لرك بشقه بشقه بالاسنده محرر اوله جق علوم و فنوندن هر قنغيسنه دائر ايسه او محلده موجود تأليفات مياننه وضع اولنه جق و ذكر اولنان سجالك ديكر اوچ قطعه نسخهسى اولوب برى كتبخانه جمعيتنده برى اوقاف محاسبه جيلكنده و ديكرى دخى محكمه شرعيهده حفظ اولنه جقدر .

بشنجى ماده . كتبخانهده موجود اولان بالجمله كتب و رسائل و اوارق حافظ كتبلرك يدينه تسليم اولديغندن هر اوچ آيده بر كره كتبخانه جمعيتى طرفندن اجرا ايديله جك معاينهده اوراده بر كتاب ويا رساله ويا بر ورقه بيله ضايع اولديغى كوريلور ايسه او ضايع اولان نسنه اكر نسخه نادره ايسه كتبخانه جمعيتى طرفندن با مضبطه تقدير اولنه جق بدل نقديسى بينلرنده مناصفة و اويله اوليوبوده خارجدن تداركى ممكن بر

تأليف اولديغى صورتده طرفلرندن ينه مناصفة تأديه اولنه جق بدل ايله اشترا ايدملك اوزره عيناً كندولرينه تضمين ايتديريه جك بو حال بر دهها تكرر ايده جك اولور ايسه حافظ كتبلرك غزل و تبديللرى لازم كله جكدر .

التنجى ماده . كتبخانهدن هيچ كيمسهيه كتب و رسائل اعاره ايتملك قطعياً ممنوع اولديغندن هر كس استديكى كتابى ايام معينهسنده بالذات كتبخانهيه كيدرک اوراده مطالعه ايليه جكى كبي ارزو ايلديكى تألىنى دخى اوراده استنساخ ايده بيله جكدر .

يدنجى ماده . كتبخانه صالحى كونلرندن ماعدا هر كون طلوع شمسدن اقشامه قدر عمومه اچيقدر .

سكزنجى ماده . حافظ كتبلرك وظائف مخصوصهسى هر كون وقت معينهده كتبخانهيه آچوب بر مانع ضرورى و شرعى وقوعيله هيئت جمعيتدن استيدان ايتمدكجه ايشلرى باشندن اقشامه قدر ايرلامق و اوراده موجود اولان كتابلرى دائماً حسن ترتيب و انتظام و نظافت اوزره طوتمق و اصحاب مراجعته حرمت و رعايتله مطالعه سنى ارزو ايلدكلرى كتابى درحال بولوب كندولرينه ويرمك و كتب و رسائل موجوده نك تأليف و ترتيبجه نقصانلرى بولنديغى حالده انلرى نسخ كامله دن بالاستنساخ اكمال ايلملك كبي خدمتلردن عبارت اوله رق و بواب دخى كتبخانه محلنك دائماً سيلنوب سپوريلوب تميز طوتمسى مثللو خدمات ايله مكلف بولنه رق هر قنغيسنده بو وظائفك دائماً حسن اجرا و محافظه سنجه ادنا مرتبه قصور كوريله جك اولور ايسه برنجى دفعه سنده كتبخانه جمعيتى طرفندن اجراى تنبيهات اولنه جق و بوناك

اوزرینه ینه او مثللو بر حاللری وقوعبولور ایسه مأموریتلرندن عزل و تبدیللری لازم کله جکدر .

طقوزنجی ماده. کتبخانه جمعیتک تنسیب ایده جکی بر ایکی اعضا هفته ده بر قاچ کره لر کتبخانه محلی و حافظ کتبارک بحق وظیفه لرینی ایفا ایدوب ایتمدکلرینی معاینه و تفتیش ایدرک مشهوداتلرینی جمعیه خبر ویره جکلر و برده جمعیتک تنسیب و قرار ایله حاصلاتی کتبخانه ایچون خارجدن اشتراسی ارزو اولنه جق بعض کتب و رسائل ائمانه قارشولق اوله رق جمعیتده حنظ اولنمق اوزره کتبخانه ده بولنان آثار نافع و نسخ نادره دن ایجاب ایدنلری طبع اولنوب فیأت مقرره سیله فروخت ایتدیریه جکدر .

اونجی ماده. کتبخانه یه هر طرفدن جمع ایدیه جک کتابلر تکمیل اولدقدنصکره مفرداتی و انواعی مبین بر قطعه دفتریده طرف جمعیتدن طبع و نشر اولنه جقدر .

اون برنجی ماده . جمعه کونلری ایکی حافظ کتبخانه مناوبه طریقیه کتبخانه ده بولنملری یعنی بر جمعه بری دیگر جمعه او برینک دوام ایتمیسی جائز اوله جقدر .

(شامشریف جمعیت خیریه سی مطبعه سننده طبع اولنمشدر)

فی ۱۲ شعبان سنه ۱۲۹۸

MILLET KÜTÜPHANESİ

ملت کتبخانه سی

سنه لردنبری بر درلو وقفیتی تسجیل اولونامایان فاضل محترم امیری افندیکنک کتابلرینک معامله تسجیلیه سنک بو کره محکمه اوقاف قاضیسی حضورنده اجرا و اکمال ایدلدیکنی جرائد یومیه دن بعضیلرینک صوک نسخه لرینده کوردم . بو کتابلر و تسجیل ماده سی فاضل مشارالیهک بتون حسن نیت و مساعیسنه رغماً استانبول مطبوعاتنک همان کافه سنک سکر اون سنه لک بر دیدی قودینسی اولشدی . قیمتدار بر خزینه پی بیوک بر خلوص قلب ایله ملتک آغوش فیض واستفاده سنه ابدیاً وضع و اهدا ایدن بو محترم انسان نه لر کورمه دی ، نه لرایشتمدی . وقف ایتمه نیتی یوقدری دینلمدی ، کتابلری باشقه بر محله نقل ایدیور ، ایدیه جک دیه می سویلنمپی ، حتی صاتمیش ، صاته جقمش دیه غزته ستونلرینه می کچیرلمدی ، آمریقایلرله ، فرانسزلرله یوز اللی ، یوز آلمش بیک لیرایه بازارلق یاپیور ، کتابلر اجنبیره کچه جک دیه شایعه لر می چیقاریلمدی ، اوقافجیلرک ناظرلرندن طوتیکزده درت بشیوز غروشاق کاتبلرینه وارنجه یه قدر حقارتلری ایدلمدی . بونلر بویله اولقله برابر امیری افندی بونلردن منفعل اولقسزین عزمی تشدید ایله استنساخ ، مباحه ، تحریر ، تجلید خصوصنده هر کون ده افضله موفقیت کوسترمکدن بر آن خالی قالمامش ، بر طرفدن ده امر تسجیلی احضار ایلمشدر .

امیری افندیڭ کتابلری دیوبده کچیورمیهلم . اوزون بر عمرک، کتاب پشنده تورکیانک اک اوزاق و اک کوچک شهر و کویلرینه قدر بالذات کیدرک ایستدیکنی بولمق و بولدیغنی آلمق ایچون صرف ایدیلمن وقت و نقدک محصولی اولان بو خزینئه نفیسه ایچنده استانبول کتبخانه لرنده مثلنه تصادف اولونمایان بر چوق اثرلر موجود اولدیغنی کبی مؤلفلرینک خط دستلریله محرر اولمق و نسخه ثانیه سی ده بولنماق اعتباریله دنیانک هیچ بر یرنده موجود اولمایان دینی و ادبی کتابلرده واردر . بالخاصه ایچنده اپی یووارلندیغم و استفاده ایتدیکم تورکجه دیوانلر و ادبیات قسملریله یازمه مجموعه اشعار و غزلیات قسملری او قدر نوادری احتوا ایدرکه بونلره قیمت تقدیری حقیقه امکانسزدر . عثمانلی پادشاهلرینک اوندن فضله یازمه و نفیس دیوانلری ، شهزاده لرک جداً قیمتدار و بعضلرینک خط دستلری ایله محرر دیوان و کتابلری ، فاتحک و دها بعض پادشاهلرک کندی ناملرینه یازدردلری امثالسز کتابلر ، هر پادشاهک متعدد طغرالی ، مهرلری ، فرمانلری ، خلیفه نوجاه حضرتلرینه وارنجهیه قدر همان هر خلیفه و حکمدارک خط دستلری ، رجال دولتک همان چوغنک ال یازیلریله مکتوب و مسوده لری و هپسنک فوقنده بیکلرجه نفیس جلدلر ، مینیاتورلر کتبخانهیه جداً بیوک بر قیمت ویرن نفائس آثاردندر .

یدی سکز یوزه وارن مرقات و فرمانلر قسمی جداً شایان قید و تذکاردر . بتون مشاهیر خطاطینک مختلف و متعدد یازیلرندن ، هر زمانک تزیینات و تذهیباتی کوسترمک صورتیله وجوده کتیریلن بو قوللکسیون مهم بر موقع اشغال ایدر .

یالکز استانبولده دکل ، ولایاتده دخی طبع اولنان جرائد یومیه و رسائل موقوته نك همان بتون قوللکسیونلرینی بو کتبخانهده تدقیق و تتبع ایده بیلیرز . یوز الی عددی تشکیل ایدن لغت قسمی اوقافک دیگر کتبخانه لرنده کی لغتلردن چوق زنکیندر .

التي یوز طقسان درده بالغ اولان کتب متفرقه نك قیمتنه حد و پایان تصور اولونماز ، هیئت عمومی سی آشغیده عیناً کوستریلن جنولنده (۱) کوریله جکی وجهله اون سکز بیکه بالغ اولان بویله بر کتبخانه یی وجوده کتیرمک ، صوکراده هیچ بر منفعت مادیه قصد ایتمکسزین هپسنی ملتتک منافعه حصر و تخصیص صورتیله کندی حقوق تصرفیه و ملکیه سنی نزع ایتمک هر فردک کاری دکلددر .

بو بویله اولقله برابر بونک ایچون صرف اولنان پارهده پک مهمدر . افندی حضرتلری بتون ثروتی بو اوغورده صرف ایتدیکی کبی الی کسور سنه دنبری دائماً مستوفی معاشلرله بولندیغنی مأموریتلردن الیه کچیردیکی مبالغی آنجق بو مقصده تخصیص ایتمش ، فضله اوله زرق یوزلرجه کتابی بالذات استنساخ ایلمشدر . چارشی قاپیده کی خانه سنک بو کون کتاب پاره سندن امنیت صندیغنه مرهون دیگر کتابچیلرله ده بورچلی بولندیغنی سویلمک فداکارلغنک درجه سنی کوستره بیلیر .

بورجنه بحق صاحب اولدیغنی امثالیه اثبات ایدن افندی ، بتون کتابچیلرک مظهر اعتمادی اولدیغنی ایچون جیننده پاره سی اولدیغنی زمانلرده بیله هر ایستدیکی کتابی آلمغه موفق اوله بیلمکده در . بو عزم و همت سایه سنده کتبخانه محتویاتنک بر قات دها تزیاید ایده جکی شبهه سزدر .

وقوع بولان متعدد و مصرانه تکلیفلر قازشیسنده کتبخانهیه « امیری افندی کتبخانهسی » اسمنی ویرمکی قبول ایتمهیهجک قدر محویت ابراز ایدن و بالذات بکا قارشی « بنده ملتک ، کتابلرده ملتک » دیهجک درجهده بیوکک کویسترن مشارالیه بو موفقیتدن دولایی جدأ شایان حرمت و تبجیلدر .

نسل حاضر و مستقبله بیوک بر ساحه تتبع و عرفان حاضرله مقله برابر مهم درس عبرت و انتباه ویره ن حضرتک ، یاقینده بر « ذیل وقفیه » حاضرله مق خصوصنده کی ارزولرندهده مظهر توفیقات الهیه اوله جقلری شبهه سزدر .

مستخبرات موثوقه مزه نظراً اوقاف مدیریتی وقفیه نك کتبخانهده رسم قرائتنی قرارلشدیرمش و بو مراسمه استانبولک بر چوق ادبا و محررینی ایله کتاب متخصص و مراقیلیرینی دعوته حاضر لانیمشدر . فاتح تراموای موقعنده کائن اولان بو کتبخانه ارباب تتبع و مطالعهیه هر کون - جمعه لری ده داخل - ساعت طقوزدن بشه قدر اچیلدر . بونی بتون ارباب علم و فضیلتیه توصیه ایتمکی بر وجیهه بیلیرز .

مفتی زاده

(۱) محکمه اوقافده وقف وتسجیل ایدیلن کتابلر

نوعی	عدد	نوعی	عدد
کتب عربیه	۴۲۱۳	تورکجه رومانلر	۲۸۸
فارسیه	۱۰۱۱	علوم طبیعییه	
تورکجه علوم شرعیه	۹۷۶	و قوانین و نظامات	۵۲۵
تاریخ	۱۴۴۵	یوی غزته و رسائل موقوته	۹۰۰

دیوانلر

و مجموعه اشعار	۱۵۲۲	مرقعات و فرمانلر و سائره	۷۹۴
و بعض آثار ادبیه		ریاضیات و حکمت	
ادبیات		طبیعیه و سائر	۱۹۳۱
ولغت	۱۰۳۰		
وقواعد		کتب متفرقه	۶۹۴
طب	۳۸۱	السنة اجنییه	۲۲۰۵
		یکون	۱۷۰۹۱۵

جلد و تذهیبه مالك اولوب موزه ده جامكانلر ایچنده حفظ ایدیلن (۷۹) اثر بو یكونك خارجنده در . عموم یازمارك عددی (۱۲۶۹) و باصهارك عددی (۱۹۵۳) جلددر . موجود كتابلرك همان یوزده یتیمیشی سکسانی « همدم سعید چلبی » نك مالی و وقعی اولدیغی اوزرلرنده کی قید و مهرلردن آکلاشیلیمقده در . کتاب مراقیسی و عالم بر ذات اولان « همدم سعید چلبی » قرق بش سنه بوراده پوست نشین اولش و (۱۲۷۵) تاریخنده وفات ایتمشدر .

موزه کتبخانه سنی طولدیران کتابلر میاننده همان هر یرده تصادف ایدیله جکلرده واردر ؛ فقط بر قسمی پک قیمتدار و پک نادر نسخه لردن ترکیب ایتمکده در . بر چوق مشغولیتلرم آراسنده بو کتبخانه نك محفوظاتینی ایسته دیکم کبی تدقیق ایدمه دم ، یالکز شوپله بر کوز کزدیردم و پک دکرلی یازمارله تصادف ایتدم . از جمله (۶۷۷) تاریخنده قلمه آلمش بر مشنوی نسخه سی واردر که اربابنجه اهمیتی درکاردر . کاتبی اولان « محمد ابن عبدالله القنوی » بو نسخه یی « نسخه اصلیه » دن اقتباس ایتدیکنی خاتمه ده تصریح ایتمکده در . آلتی یوز یتمش یدی سنه سنده یعنی بوندن آلتی بوچوق عصر اول قلمه آلمان بو قیمتدار نسخه نك یازیسی نسخدر . ۶۱۳ صحیفه در . جلدی - کوبک و گوشه لری شمسلی اولق اوزره - نفیس در ، فقط مع الاسف مقلمی قوپمشدر . بو نسخه یکی تنظیم ایدیلمش اولان دفترده (۶۱۰) نومروده مقیددر . مولانا مثنویسنک بوندن باشقا داها (۱۳) نسخه سی موجوددر .

موزه کتبخانه سنده (۴) نسخه ده (دیوان کبیر) بولونمقده در که بونلرک آک اسکیسی ایکی جلد اوزرینه در . بو اسکی نسخه نك کاتبی « حسن بن عثمان المولوی » در . (۷۶۸) ده باشلامش (۷۷۰) ده

KONYA MÜZESİNDEKİ KÜTÜPHANE

قونیه موزه سنده کی کتبخانه

مولانا خانقاهی ، بو کون تورکیه نك آک بدیع ، آک قیمتلی بر موزه سی حالنه افراغ ایدلمشدر : تورک ذوقنک ، تورک بداعتنک ، تورک دهاسنک ابدزنده اثرلری ، آنادولونک آک خارق العاده بر نفاستله نسج و ابداع ایتدیکی بهاسی تقدیر ایدیله مز خالیلری ، آوانیسی بوراده محفوظلر . آروپانک آک اوزاق یرلردن کلوب تدقیق ایدن مراقیلر ، متخصصلر ، تورک آلدن چیقان بو بدیعه لر قارشیسنده حیران قالیور . قونیه موزه سنی طولدیران اشیآ آراسنده آنادولو ماللردن باشقا تا ایراندن ، هندستاندن کلمش اولانلرده واردر . بناء علیه « اسلامی صنعتلر » ه دائر تتبع یاپاجق اولانلر ایچون قونیه موزه سی معظم بر کتاب ، محتشم بر خزینه در . حیاتک متعاقب صاییلرنده بو موزه و محفوظاتی حقنده رسملی بر ایکی مقاله نشر ایتمک املنده ایم . بو کون بو سطرلره ساده جه موزه نك « کتبخانه » قسمنه تماس ایده جکم ؛

مسعود بر تصادفله قونیه موزه سی کتبخانه سنک کشاد رسمنک اجرا ایدیلدیکی ۲۷ تشرین ثانی ۱۹۲۷ بازار کونی بن ده اوراده بولوندم .

بوراده کی کتابلر - یازما و باصما - جلد اعتباریله (۳۲۲۲) عدددر . بعضاً بر جلد ایچنده بر قاچ کتاب ظهور ایدر . بو اعتبارله یعنی کتاب اعتباریله قونیه موزه سی محفوظاتی (۳۶۹۰) ی بولمقده در . پک نفیس

بیتیرمشدر . یازیسی نسخدر . برنجی جلد (۳۰۵) ، ایکنجی جلد (۳۴۰) صحیفهدر . بو نسخه (شرفالدین) نامنده بر ذاته مخصوص اولارق قلمه آلمشدر که کاتب بو ذاته (امیر ساتی المولوی) عنوانی ویزیور . بوده (۶۶) نومروده مقیددر .

ینه بوراده کی اسکی نسخه لردن بری ده مولانانک اوغلی (سلطانولدک) (ابتداینامه ، رباینامه ، انتهاینامه) سنی احتوا ایتمکده در که (احمد ابن محمد الکاتب) طرفندن (۷۳۲) تاریخنده قلمه آلمشدر . بو (۶۲۸) صحیفهدر . نسخدر . (۷۶) نومروده مقیددر .

موزه کتبخانه سنده فضولینک پک اسکی و معتبر بر دیوان نسخه سنه ده تصادف ایتدم . یازما نسخه لرك همان هپسنده کورولدیکی اوزره بونده ده (قصیده لر) قسمی یوقدر . ساده غزلر ، مخمسلر ، مسدسلر الخ .. اوقونویور . (۹۸۴) ده یعنی فضولینک وفاتندن یکریمی بر سنه صوکرا (حسین بن کلشنی معلم کاشی) طرفندن یازیلمشدر . آذری شیوه و املا طرزینی تماماً محافظه ایتمکده در . « فضولی دیوانی » نك یکیدن و صحیح بر صورتده طبعی حالنده بو نسخه دن مستغنی قالیناماز .

بوراده برده (عاشق عمر دیوانی) واردر . (حافظ حسین ابن الحاج اسماعیل ایوانسرائی) مراق ایتمش ، بو پوپوله رتورک شاعرینک نه قادار غزلی ، قوشماسی آله کچمش ایسه طوپلامش (۶۶۹) صحیفه لوقوجا بر جلد وجوده کتیرمشدر . جامعی ، خاتمه ده شو سوزلری سویلیور : (... بو دیوان ذیشان عاشق عمری مدت مدیده و ایام عدیده سعی و کوشش ایله بو مرتبه یه علی قدر الطاقه کتوروب ترتیب حروف اوزره تحریر و نیجه کره محو و اثبات ایله تقریر ایدوب بعد الاتمام واصل اولدقلمیزی دخی ذیلنه درج و ادخال و بوندن صکره دخی دست

آور اولنلری دخی قیدایلمک اوزره نظام ویرلدی . بو سنه جلیله تاریخنده ، که (نفیحات الله ۱۱۹۷) سال اتمانن بیان ایدر ، جامعی اولان حافظ حسین ایوانسرائی که سکبانیان اوجاغنده اون بشنجی زمره نك دعاجیلرندن اولوب بو خدمت جلیله یی احباب ذیشانه یادکار و اخوان خلایه برکنار ایلمشدر . غرض بیغرضی دخی بودرکه مطالعه ایدن و صفایاب اولان اهل عشقندن بر دعا ایله حیاتده اولدقچه سلامت دین ، و بعد الفوت روح روانمه بر هدیه ناچیزانه تعیین بیوریه که دیمشدر : بو کون بکا ایسه یارین سکادر . تمت) بو نسخه نك ظهرنده شو بیتی اوقویورز :

ایشیدوب بنده وفاتن اکا دیدم تاریخی
اوله عاشق عمرک جلوه کھی عدن جلیل

۱۱۱۹

« حافظ حسین ایوانسرائی » نك خیلی پارچالر طویلا دیغی کورولویور . مع هذا بعض جونکلرده تصادف ایتدیکم بر ایکی نفیس قوشمانی بو نسخه ده بولامادم . هر نه اولورسه اولسون جامعک همتی تقدیره لایقدر . عاشق عمر منظومه لرینک چوغی قافیه لرینه کوره هجا صیراسیله تنظیم ایدیلمش اولدیغی ایچون نسخه نك باشن طرفنده (حرف الالف ، حرف الباء ، حرف التاء ...) یولنده بر فهرست ده موجوددر . بوتون اثر (۶۶۹) صحیفه طوتمقده در . دفترده ۱۴۴۴ نومروده مقیدر .

بوراده موجود قیمتلی اثرلر میاننده مشهور تورک شاعری احمدی نك تا ۸۶۴ تاریخنده « عطاء الله ابن عبدالله » طرفندن یازیلمش « اسکندرنامه » نسخه سی ده واردر . یازیسی نسخدر . مجموعی (۶۴۵) صحیفه طوتمقده در .

بولردن باشقا (حدیقه السعدا) نك (۹۸۵) و (۹۹۴) ده یازیلیمش
ایکی نسخه سیله (شاه وكدا) نك (۹۷۰) ده ، (كنه الاخبار) ك
(۱۰۶۳) ده یازیلیمش برر نسخه سی دفته شایان در .

بر چوق مشغولیتلرم آراسنده قونیه موزه سی کتبخانه سنك محفوظاتی
ایسته دیکم کبی کوزدن کچیره مه دم . موزه نك چالیشقان مدیری یوسف
بك طرفندن (فیش) لرو وجوده کتیر یلمشدر . کتبخانه نك ده در دست
تنظیم اولان الفبائی دفتری ده میدانه کله جك اولور و سه تدقیق و تتبع
اربابنه بویوك بر سهولت ابراز ایدیلیمش اولور .

علی جانب

Hayat III, no. 56 Ankara 1927, s. 2-3

KÜTÜPHANELERİN SURET-İ İDARESİ HAKKINDA TÂLİMAT

۹۶ سنه سی وقایعنده کتبخانه لرك تحریر و فهرستلرینك تنظیمنه
تثبت ایدلدیکی ذکر اولولنمش ایدی .

ایشبو ۹۸ سنه سی رمضانك یکر میسنه مصادف ۹۷ سنه سی اغستوسنك
اوجی تاریخیه کتبخانه لرك صورت اداره سی حقنده نشر ایدیلان
تعلیماتنامه نك صورتیدر :

برنجی ماده . کتبخانه لر دائما او یله دن بر ساعت اول آچیلوب
او یله دن اوج ساعت صکره قپانه جق و شودرت ساعت ظرفنده حافظ
کتبلر کتبخانه لرنده بولنه جقلدر .

ایکنجی ماده . اصحاب مطالعه نك اوتورمسی ایچون تفریش اولنان
مندرلر و کتاب وضعی ایچون رحله لر هر کون سپور یله جك و درون
کتبخانه نك امر نظافت و طهارتنه دقت و اعتنا اولنه جقدر .

اوجنجی ماده . حافظ کتبك امینی بیله بولنسه کتبخانه دن هیچ کیمسه یه
بر وجهله کتاب ویرلیه جکدر .

دردنجی ماده . حافظ کتبلر کتبخانه دن کتاب ویرر و یا چالدیرر
ایسه تضمین ایله حقنده جزا قانون نامه همایونك سکسان ایکنجی
ماده سی موجبجه معامله اولنه جقدر .

بشنجی ماده . اصحاب مطالعه یه رفق ایله معامله اولنوب درون
کتبخانه ده لاجل مطالعه استدیکی کتاب کندوسندن دریغ اولنمیله جقدر .

آلتنجی ماده . اصحاب مطالعهیه دفعه ایکی و نهایت اوچ کتابدن زیاده ویرلیه جکدر .

یدنجی ماده . درون کتبخانهیه سیغاره و چبوق و موم و لامبه ایله کیرمک قطعاً ممنوعدر .

سکزنجی ماده . نفس کتبخانهده کوندوز و یا کیجه هیچ کیمسه یاتیرلیه جقدر .

طقوزنجی ماده . کتاب آره سندن اوراق قوپارمغه و کسمکه میدان ویرلامک ایچون اصحاب مطالعهیه زیاده سیله دقت و اعتنا اولنه جقدر .

اوننجی ماده . کتب نفیسه و مرتسمه نك سیلنامسی و اورسه لنامسی ایچون اصحاب مطالعه دن نا اهل اولانلره او کبی کتاب ویرلیه جکدر .

اون برنجی ماده . اصحاب مطالعه آلدیغی کتابی ترلی ایله درون صحیفهیه باصمامسی و کتابی کوزلیجه طوتوب مطالعه ایتمی ایچون کندوسنه حسن صورتله اخطار اولنه جقدر .

اون ایکنجی ماده . لا اقل آیده بر کره کووه و کوف و رطوبتدن محافظه ایچون کتابلر سیلینه جک و حجره و دولابلری تطهیر اولنه جقدر .

اون اوچنجی ماده . ادای خدمتی منع آیده جک اعدار شرعیه سی ظهور ایتمدکجه هیچ بر حافظ کتب خدمتی باشندن آیرلیه جقدر .

اون دردنجی ماده . حافظ کتبلر بعضاً کتبخانهیه دوامه مانع اوله جق معذرت شرعیه لری ظهورنده معارف نظارت جلیله سنه اخطار کیفیته مجبور اوله جقدر در .

اون بشنجی ماده . حافظ کتبلردن بریسی صلهیه و یاخود طشریه کیده جک اولور ایسه رفیقی وار ایسه آنی یوق ایسه کفیل اولدیغی بر آدمی معارفه مراجعت ایله توکیل آیده بیله جکدر .

اون آلتنجی ماده . حافظ کتبلردن بریسی وفات ایلدیکی و یاخود جهتی محلول قالدیغی تقدیرده محلول مذکوری مستدعی اولان کیمسه نك اهلیتی حافظ کتبلر طرفندن یاخود مجلس معارفدن تصدیق اولنمدقجه حافظ کتبلکه قبول اولنمیه جقدر .

اون یدنجی ماده . کتبخانهلر مفتشکی طرفندن هر کتبخانه نك موجود نقدر کتابی وار ایسه بعد المعاینه حافظ کتبلره طوتدیر یله جق دفتر مخصوصنك بر عینی بو کره تألیف و ترجمه دائره سنده مجدداً آچیلان سجل عمومییه قید اولنه جق و مفتش موئی ایله هر کتبخانه نك کتب مشهورده و موجوده سی اوزرینه حافظ کتبلرک و کندوسنک تحت تصدیقنده طوته جغی دفتره سجل عمومی مبتنی اوله جغی جهته بو سجل عمومییه هر کتبخانه نك کتب موجوده سی یازلدیغی صره ده حافظ کتبیله مفتشکک تصدیقلری بولنه جقدر .

اون سکرنجی ماده . یوقلمه اثناسنده کتبخانه لرده جلدلری محتاج تعمیر کتاب بولنور ایسه او مثللو کتابلر تفریق اولنه رق اول باول دفتری باراپور تألیف و ترجمه دائره سنه ویر یله جکدر .

اون طقوزنجی ماده . بو صورتده کتبخانه لرک یوقلمه لری بالا جرا سجل عمومی قپانددن صکره هر اوچ آیده بر کره کتبخانه لر مفتشکی طرفندن کتبخانه لر تفتیش و یوقلمه اولنمسی اصل اتخاذ قلندیغندن

بو اصوله مفتشلكك هميشه رعايت ايتمى اقدم وظائف اصليه سندن
معدود بولنه جقدر .

فى ۲۰ رمضان ۹۸ وى ۳ اغستوس ۹۷

Mahmud Cevad, *Maârif-i Umumiye Nezâreti Tarihçe-i Teşkilât ve İcraâtı*, İstanbul 1338, s. 207-209

HALK KÜTÜPHANELERİ

باشلانغیچ

کتبخانه لرك اداره سنى درعهده ایدن حرث دائره سى كندىنى ايكى
مهم وظيفه قارشيسنده بولدى :

(۱) أوقافدن دور اولونان و حال حاضرى ايله انتظامسز كتاب آنبازندن
فرقى اولمايان كتبخانه لرى ضبط و ربطه آلارق اسكى مدنيتمرك دامغالرىنى
طاشيان اثرلرى خرايىدن قورتاردقندن صوكرا ، بالخاصه علم اربابى
ايچين استفاده اولوناجق بر حاله قويىمق .

(۲) عصرى احتياجاته تقابل ايدهن و تربيه عموميه ايچون مؤثر بر
واسطه اولاجق اولان خلق كتبخانه لرى وجوده كتيرمك .

برنجى غايه يه واصل اولق ايچون موزه لك قيمتى حائز اثرلره
خصوصى كتبخانه لرى خارجه چيقارتماق خصوصنده قرارلر چيقارتيلمىش
بو كى اثرلرك موزه و كتبخانه لر طرفندن صاتون آلماسنى تامين مقصديله
تدابير اتخاذا اولونمىش ؛ كتبخانه جيلكدن آكلايان مأمورلرك يتيشمه سى
ايچون قور آچيلمىش ؛ دارالفنونه كتبخانه جيلك سربست درس اولارق
قونمىش ؛ علمى تصنيف هيئتى وجوده كتيرلىش ؛ سوء استعماللرى كشف
ايچون مفتشلىر تعيين اولونمىش ؛ قيمتدار آثار ايچون داخلى ترتيبات
اعتباريله اوروپاده كى امثالندن كرى قالمالايان آقاده مى كتبخانه سنك
تمللى آتيله جقدر .

مملکتیزک بر چوق مرکز لرنده مختلف غایه لره متوجه مجموعه لرنه انتشار ایتمکده در . مکتب کتبخانه لرنیک طلبه قسمنه منحصرأ طلبه یه درس لرنده یار دیمجی اولایله جک و فکر لرنی تهذیب ایده بیله جک ماهیته و سویه لریله متناسب بر صورتده علمی و حرثی نشر یاتده بولونان مجموعه لرنک قبولی بر قاعده اساسیه اتخاذ ایدمک لازم کلدیکنه نظراً الیوم انتشار ایتمکده اولوب اوصاف مذکور هی حائز بولونمایان مجموعه لرنه هیچ بری اساس اعتباریله مکتب کتبخانه لرنه شایان قبول اولماق ایجاب ایدر . آنجق هنوز مملکتیزده صرف مکتبیلره مخصوص و اوصاف مطلوبه یی حائز مجموعه لرنه انتشار ایتمه مکده بولوندیغندن استانبولده منتشر دارالفنون مجموعه لریله مادیات ، تارلا و باغچه ، یکی چیفجیلک سپور عالی ، فن عالی و ریاضیات مجموعه لرنیک طبیعیات ریاضیات ، تربیه بدنیه و دیگر درس لرنه ایله علاقه دار بولونماسنه و معلملر مجموعه سی ، ثروت فنون ، ملی مجموعه تورک یوردی کی بعض مجموعه لرنه حرث و تهذیب اعتباریله فائده مأمول اولماسنه منی بو کیلرک مکتب کتبخانه لرنه ادخالی حائز اولایلیر . بو مناسبتله مکتب اداره لریله تعلیم هیئت لرنجه طلبه ده مطالعه ذوقنک ؛ هر درلو منی تأثیر اتدن مصون بر صورتده انکشاف ایده بیلمه سی و بلا فائده اضاعه اوقاتی انتاج ایتمکله قالمایارق علماً ، اخلاقاً ، مضر تلقیناتده بولونان نشر یاتدن وقایه سی ایچون تدابیر مناسبه نک اتخاذی لزومی تعمیماً تبلیغ اولونور افندم .

۷ مایس ۳۴۱ معارف وکیلی

Maarif Vekâleti ve Müdüriyet-i Umumiyeler ve Şube Müdürlerince
1 Kânun-ı Sâni 341 Tarihinden Haziran 341 gâyesine Kadar Yazılan
Tahrirat-ı Umumiye, Evâmir ve Tebliğât, Ankara 1341, s. 30-31

خاق کتبخانه لری استقبال کتبخانه لریدر . ملتک تربیه عمومیه سی نقطه نظرندن مکتب قادار مهمدر . مکتبه طلبه نک بر خواجه سی واردر . خلق کتبخانه لرنه دوام ایده جک ذات ایسه کندیسینک خواجه سیدر .

آورویانک بر چوق مملکت لرنده و بالخاصه آمریقاده سربست کتبخانه سی اولمایان هیچ بر شهر و قصبه تصور ایدیله مز . آمریقایلیر خاق کتبخانه سی ایچون عقلره حیرت ویره جک درجه ده فدا کارلقدن قاجینازلر . کرک حکومت ، کرکسه اشخاص میلیونلرجه دولار صرف ایده لر . آرابا و اوتوموبیللری سیار بر کتبخانه حالنه صوقاراق شهر و قصبه لرنه یوزلرجه کیلومتر ووزاقده کی چیفتلکلره کونده ریرلر .

بر چوق شهر و قصبه لرمزده مدنی و اجتماعی حیاتک یوقسوللغی ، بوش وقتلرنی ناصیل کچیره جکلرنی بیلمه یین خلقی عشرته سوق ایدیور . بو کی قصبه لرنه خلق کتبخانه لرنیک لزومی آشکاردر .

خلق کتبخانه لری ؛ موزه ، سرکی کی مؤسسه لرله برلکده مکتب خارجنده تربیه و تدریسک اک مهم بر واسطه سی تشکیل ایدر .

تورکیه ده خلق کتبخانه لرنه اولان احتیاج آکلاشیلدیغی زمان ، بو مؤسسه لر کندیلکندن وجود بولاجغی جهته احمد صفوت بکک ترجمه ایتدیکی اثر بو خصوصه مهم خدمت لرنه ایفا ایده جک ؛ جلال اسعد بکک کتبخانه جیلک اوزه رینه یازدیغی قیمتدار (نوظلر و کتبخانه لره دائر اصول تصنیف) عنوانلی اثرله برلکده کتبخانه جیلک تاریخمزه مهم موقع طوتاجقدر .

آنقره ۱۳۴۱ دوقتور حامد زبیر

Dr. Paul Guyaş, «Halk Kütüphanelerinin Suret-i Te'sisi ve Usul-i İdaresi'nin önsözü, İstanbul 1926, s. 3-4

انكلتردهه ايكوز كتبخانه و بونلرده ايكى مليون سكر يوز يتمش بر بيك درت يوز طقسان اوچ جلد كتاب موجوددر . و بونلرك يكرى آلتى بيك جلدى ال يازيسيدر .

فرانسهده بشيوز كتبخانه و بونلرده درت مليون بشيوز طقسان سكر بيك جلد كتاب موجوددر . بونلرك يوز اوتوز بش بيك جلدى ال يازيسيدر . فرانسه اهاليسنك نفوسندن بهرينه اون ايكى جلد كتاب اصابت ايدر .

روسيهده يوز قرق بش كتبخانه و بونلرده طقوزيوز اللى ايكى بيك جلد كتاب موجود اولوب نفوس باشنه بر جلد كتاب قدر اصابت ايدر . ذكر اولنان كتابلرك يكرى درت بيك اوچيوز جلدى ال يازيسيلهدر . باويراده يوز آلتمش طقوز كتبخانه و بر مليون اوچيوز آلتمش سكر بيك بشيوز جلد كتاب موجود اولوب ، بونلرك يكرى درت بيكى ال يازيسيلهدر .

بو كتبخانه لر آيرى آيرى نظر اعتباره آينور ايسه پارسده كى ملت كتبخانه سنده ايكى مليون يتمش سكر بيك جلد كتاب بولنديغندن ، كتبخانه لرك اك جسيمى ديمكلدر .

لوندره كتبخانه سنده بر مليون و مونىخ كتبخانه سنده سكر يوز بيك وبرلين كتبخانه سنده يدى يوز بيك و ويانه كتبخانه سنده درت يوز يكرى بيك جلد كتاب موجوددر .

AVRUPA KÜTÜPHANELERİ

اوروپا كتبخانه لرى

نويورقهده چيقان كتبخانه لر غزته سى اوروپا كتبخانه لرى حقنده شو معلوماتى ويرمشدر .

اوسترياده بشيوز يتمش كتبخانه بولنوب بونلرده بش مليون درت يوز يتمش بش بيك يدى يوز طقسان سكر جلد كتاب موجوددر .

خریطه لرله خط دست ايله محرر كتابلر حساب مذکور خارجندهدر . مذکور كتابلرك مقدارينه نظراً يوز نفوس اهالى يه يكرى آلتى قدر كتاب اصابت ايدر .

ايتالياده درت يوز طقسان اوچ كتبخانه بولنوب بونلرده درت مليون اوچ يوز قرق طقوز بيك ايكوز سكرسان بر جلد كتاب موجوددر . كتب مذكوره نك اوچيوز اوتوز بيك بشيوز يتمش جلدى ال يازيسيلهدر . ايتاليا اهاليسنك يوز نفوسنه اون آلتى جلد قدر كتاب اصابت ايدر .

پروسياده اوچيوز طقسان سكر كتبخانه و بونلرده ايكى مليون آلتى يوز قرق بيك درت يوز اللى كتاب موجوددر . و يوز نفوس اهالى يه اون بر كتاب اصابت ايدر . مذکور كتابلرك اللى سكر بيك جلدى ال يازيسيلهدر .

صنفنك كتبخانهسى - و بنالرينده جامع و تكيه لرك بر قسم متممى اولارق باقابيليرز . عوام كتبخانهسى تشكيل ايدن (بطل غازى ، قان قلعهسى ، كور اوغلى ، خواجه نصرالدين ، عاشق كرم ، شاه اسماعيل ، طاهر ايله زهره) الخ . اثرلردن آنجق تربيه يه منافى كورولمىلر بو كتبخانه لرده ير بولايلمىلردر .

خلق ادبياتنه متعلق قوشالمز ، دهستانلر ، جدى تلقى اولونان اثرلرك دركنارلرده تصادفى بر طرزده بولنورلر . (كليسى رفعت بك بولنرى طويلامشدر .)

موجود كتبخانه لردن اسكى مدنيتىزى تدقيق ايده جك عالملا عبادت اربابى استفاده ايده جكلردن . احتياجات عصر يه تقابل ايده جك كتبخانه لرك يكيدن تشكيلى ضروريدر .

موجود كتبخانه لرده كى قيمدار آثارك محافظه سى :

آ - مستشرقلرك كندى اعترافلريله اوروپا كتبخانه و موزه لر ينك محتوياتى ، اسكى اثرلرله آليش ويريش ايدن غرب آنتيقه جيلرينك نشر ايتدكلرى قاتالوغلر نهايت استانبولده كى سمسارلريله آنتيقه جيلرك آليش ويريشنه دائر ياپيلان استخبارات مملكتمزدن بر چوق قيمتدار آثارك آشيرلديغنه شهبه براقمىيور . موجود قانونلريمزده طويلراقدن چيقان آثار عتيقه نك مملكتمزده قالمه سى بر درجه تأمين ايدلمشسه ده يازمه اثرلرله اسكى مطبوعلرك و اتنوغرافى يه متعلق قيمتدار آثارك خارجه چيقيماسنى منع ايده جك صريح قيدلر يوقدر . بو كى قيمتدار آثارك مملكتمزده قالمه سنى تأمين ايچون ياپيلاجق ايلك تدبير يازمه اثرله خصوصى كتبخانه لرك و بويوك قيمتى حائر اتنوغرافى يه متعلق اشيانك و ديكر

KÜTÜPHANELERE DÂİR

كتبخانه لره دائر

وضعيت عمويه :

توركيه جمهوريتنى تشكيل ايدن ۷۴ ولايت ، ۳۹۵ قضادان ۴۵ ولايت مركزى ۳۶۶ قضا عمومى كتبخانه دن محرومدر . موجود كتبخانه لردن ۱۱ دانه سنك بروسه و ملحقاتنده ۱۵ دانه سنك قسطمونيدنه قردن فضله سنك استانبولده اولديغنى نظر اعتباره آله جق اولورسه ق كتبخانه لرك صورت توزيعنك ده فنا اولديغنى تحقق ايدر . استانبول كتبخانه لرنده يوز بيكلرجه جلد اولسنه مقابل تكميل آناطوليدنه خصوصى كتبخانه لرده داخل اولديغنى حالده نهايت ۶۰-۷۰ بيلك جلد كتاب واردر . كتابلرك جنس و نوعندن صرف نظر بو عدد آناطولينك نفوسى و مساحه سنه كوره فوق العاده كوچوكدر . كتبخانه لر محتوياتنك قيمت اضافيه سنه كلنجه : بولنر فوق العاده يوكسك موزه لك قيمتى حائر اولقله برابر احتياجات حاضر يه تقابل ايتمكده چوق اوزاقلرلر . كتبخانه لرده كى آثار عموميتله ايكى اوچ عصر اول اسلام اسقولاستيك علمنك دامغاسنى طاشيرلر . محتوياتنك يوزده سكسانى تفسير ، حديث ، اصول حديث ، فقه ، اصول فقه الخ . متعلق آثار تشكيل ايتديكى جهته عربجه فارسجه ياخود اندرونى توركجه ايله يازيلى اولان بو كى آثاره بر صنف كتبخانه سى - يعنى صاريقلى علما

آنتیقه آثارك يولجی اشیاسی آره سنده پوسته ایله ویا اجنبی دوائر رسمیه سنك توسطیله طویدن ویا پراکنده اولارق اخراجی صورت قطعیه ده منع ایدیلملیدر .

ب - اشخاص آئنده کی قیمتدار آثارك دولت کتبخانه سی و موزه لر طرفندن مبیاعه سی ایچون آیروجه هر سنه نك بودجه سنه کلیتی مقدارده پاره قویمق ایجاب ایدر .

ج - کتبخانه لر ضبط و ربطه آئندقدنصکره : مملکت داخلنده اولندن زیاده مکرر نسخه لری اولان آثار موزه ویا کتبخانه مدیرلکلری طرفندن اجنبی مؤسسات علمیه سی ، کتبخانه و موزه لری ایله بجایش اولنورسه هیچ پاره صرفنه احتیاج حس ایتمادن کتبخانه لریمز آثار اجنبیه ایله زنگینله شمش اولور .

د - کتبخانه جیلک فننه واقف حافظ کتبلر یتشدیرمه دن کتبخانه لریمزك ضبط و ربطه آئناسی امکانسزدر . کتبخانه لرک ترتیب و تنظیمنه دائر اثرلر تألیف و ترجمه اولونمالیدر . کتبخانه جیلک قورسلری آچلمالی و دارالفنونده کتبخانه جیلک فی غرب مملکتلرنده اولدیغی کی بر درس اوله رق تدریس ایدلملیدر . حافظ کتبلرک تعییننده ایوم تطبیق اولونان ایشه آدم دکلدده آدمه ایش بولق اصولی تبدیله محتاجدر . ایتالیاده ۱۱۷۰ دن اعتباراً حافظ کتب نامزدلری ایکی درجه اوزرینه امتحانه تابعدرلر . فرانسه ده ۱۸۷۹ دن اعتباراً امتحان اصولی معتبردر . بزده تطبیق اولناسی ایجاب ایدن حافظ کتب نامزد امتحانلرینک مفرا دت پروغرامی آیری لایحه طرزنده تقدیم قلنه جقدر .

ه - ای فهرستلر وجوده کتیرمک حافظ کتبلرک اک ابتدائی وظیفه سی ایسه ده موجود فهرستلرک خطالره مالی اولدیغی تبین ایتدیکندن

متخصصلردن متشکل بر قونترول هیئتنگ استخدامنه مجبوریت حاصل اولشدر . هیئت موجود فهرستلری تصحیح ایله حافظ کتبلره چالیشمه نك اصوللرینی او کره ته جک بالنتیجه تورکیه ده کی یازمالرک عمومی فهرست (Répertoire) لری وجوده کتیریله جک وشمدی یه قدر مطبوع کتابلردن نه قدر اثر وارسه اولردن آیری بر تورک بیلیوغرافسی وجوده کتیره جکدر .

و - حافظ کتبلردن مسلک ایچون حاضرلق و سعیده فداکارلق ایسته نیرکن اولنرک ترفیهی خصوصیه اهمال ایدلمالیدر .

کتبخانه لرک درجه سی :

ا - تورکیه جمهوریتنگ مرکزنده تورک علم آقاده میسنک بولندیغی یرده بر دولت کتبخانه سی تشکیل ایدلملیدر . دولت کتبخانه سنه آثار شرقیه و غربیه نك اک مهملری تدارک اولنور . آنقره معارف کتبخانه سی تکامل صورتیله دولت کتبخانه سنه منقلب اولاجغی جهته کله جک سنه دن اعتباراً بورایه اهلیتلی بر مدیر تعیین اولونمالیدر .

ب - دارالفنون اولان شهرلرده دارالفنون کتبخانه سی بولنور . دولت کتبخانه سی ایله دارالفنون کتبخانه لری برنجی درجه ده علمی کتبخانه لردر .

ج - ولایت کتبخانه لری اوچ درلودر : (۱) مرکزدن اداره اولونان و اوقافدن دور اولونان (۲) اداره خصوصیه لر طرفندن اداره اولونان ملی کتبخانه لر عنوانیله معروف کتبخانه لر (۳) بلدییه کتبخانه لری .

معارف وکالتی کندی اداره سی آئنده بولونان کتبخانه لره مأمور تعیین ایدر . و کتابلر توزیع ایدر . اداره خصوصیه لر طرفندن اداره اولونان ملی کتبخانه لرله بلدییه کتبخانه لری اوزرنده ده حق تفتیشی واردر .

هنوز عمومی کتبخانه‌سی اولیان ولایت‌ره کتبخانه تشکیلی ایچون والی بکلرک حمایه‌سنده بلدییه رئیس و ایبرو کلنلردن متشکل اولارق قومسیونلر تشکل ایتملیدر بو خصوص ایچون هیئت و کیله‌نک بر تبلیغی و تعمیمی چوق مفید اوله‌جقدر .

د - قضا و یوبوکجه ناحیه‌لرده حتی بویوک کتبخانه‌سی اولان مرکزلرده آیری خلق کتبخانه‌لری تشکیل اولنملیدر . خلق کتبخانه‌لری علمی اولقدن زیاده تربیوی بر ماهیتی حائزدرلر . خلق کتبخانه‌سنه اثرلر مرکزک نشر ایده‌جکی تعلیماتنامه‌لره کوره انتخاب اولنور . تألیف اولنه‌جق اثرلره شمیدیدن خلق کتبخانه‌لرینک تملی قورولایلیر . بو کبی اثرلردن بالذات خلق استفاده ایده‌مه‌سده خلق رهبرلری : معلملر ، قائممقاملر ، حکومت طبیلری الخ استفاده ایدرلر . خارجه‌کی مأمورلرمزک جان صیقنتیسی یوزندن ایچکی یه انه‌هاک کوستردکلری هرکسک معلومیدر . تیاترو و سوسیته‌ته حیاتی اولیان محیطلرده کتاب مأمورلرمزک اک‌انی رفیقی اوله‌جقدر .

خلق کتبخانه‌لرندن خلقمزمک لایقیله استفاده ایده‌بیلمه‌سی یازی ، املا ، لسان ، مسئله‌لرینک حلنه و مکتب خارچنده تربیه و تدریسک (اوقومق و یازمق بیلمینلره قورسلر آچمق ابتدائی مکتبلرندن پک ضعیف آیریلانلره یوکسک خلق مکتبلری تشکیلاتی وجوده کتیرمک الخ) جدیتله تطبیقنه وابسته‌در . مملکتده‌کی بوتون مؤسسات (رسمی و غیررسمی) خلقک ترقی و تعالیسنی استهداف ایتملی و کنیش معناسیله بر مکتب اولمالیدر . خلق تربیه‌سنده مؤثر بر عامل اولان خلق کتبخانه‌لرینک تشکیلی ایچون هر قضاده قائممقام باش معلم و آغالردن متشکل اوله‌رق قومسیونلر تشکل ایتملیدر . بنا تدارکی قضایه عائددر . مادی امکان

درجه‌سنده خلق کتبخانه‌لری تشکیلاتنک مختلف خسته‌خانه ، فابریقه ، حبس‌خانه‌لره الخ تشمیلی اقتضا ایدر .

ولایت و قضا‌لرده خلق کتبخانه‌لرینک تشکیلی ایچون هیئت وکیله‌دن بر قرار استحصال اولنملیدر .

ه - خلق کتبخانه‌لرینک بر دیگر نوعی سیار کتبخانه‌لردر . حرث دائره‌سی کتبخانه‌سی ایله مرکز اتخاذا اولنه‌جق دیگر بعض کتبخانه‌لر و سائط نقلیه‌نک امکانی درجه‌سنده معین پروگرام دائره‌سنده دولاشدیرلیق اوزره سیار کتبخانه‌یه طالب اولان درنکلره ، اوجاقلره الخ . طاقم طاقم کتابلر اعزام ایدر . سیار کتبخانه‌لره عائد تعلیماتنامه آیروجه تقدیم قلنه‌جقدر .

و - مکتب کتبخانه‌لرینک تشکیلیله اورتیه تدریسات مشغول اولور . موزه کتبخانه‌لری موزه مدیرلرینه تابعدر .

ز - معارف وکالتی حرث دائره‌سنده مستقل بر فیلم کتبخانه‌سی وجوده کتیرلیدر بو فیلملرک بر قسمی مدنیتمزی ملتتمزی و مملکتتمزی طائیتان حرث فیلملری اولوب دیگر قسمی آوروپا فیلم فابریقه‌لرندن صاتون آلنه‌جق علمی و تربیوی فیلملردر . حرث دائره‌سندن فیلملر مکتبلره و دیگر تربیوی مؤسساته توزیع اولنور . بودجه‌نک مساعده‌سنه کوره سیار ماکنیستلر واسطه‌سیله خلقه مجانی اوله‌رق کوستریلیر . فیلم متخصصی و تاریخ معلمی شاکر بکک فیلم کتبخانه‌سی تشکیلاتنه دائر فائده‌لی لایحه‌سی وکالت جلیله‌یه تقدیم قلنمشدر .

ح - عمومک استفاده‌سنه اچیق خصوصی کتبخانه‌لر اوزرنده حرث دائره‌سنک حق تفتیشی باقیدر . خصوصی کتبخانه‌لر آچمق صورتیله فدا کارلقده بولنان ذواته معارف نشانلری ویرمک اقتضا ایدر .

خلق کتبخانه لرینه کتابلرک صورت تدارکی :

ادبیاتمزده خلق کتبخانه لر یله سیار کتبخانه لرده قونه جق اثرلر نادر اولدیغی جهتله یکی بر سلسله نشریاته احتیاج واردر . تألیف و ترجمه بو وظیفه بی درعهده ایده مدیکی تقدیرده تخصیصاتی ایله برلکده حرث دائره سنک عهده سنه براقمالیدر . خلقی نشریاتک اوجوز و کوچوک مقیاسده اولماسی شرطدر . محتویاتنه کوره علمی ، اجتماعی ، ادبی ، زراعی ، صناعی الخ . سلسله نشریات وجوده کتیر یله بیلیر . حرث دائره سی کندیسی بونلرک تألیف و ترجمه سیله مشغول اولماز . علاقه دار اولان ناشرلرله مذاکراته کیریشه رک کتبخانه لر ایچون قبول ایتدیکی اثرلردن اوجیوز و یا دهها فضله نسخه بی یکیدن صاتون آلتی صورتیله تشویقده بولنور .

حامد زبیر

Maârif Vekâleti Mecmuası 4, Ankara 1341, s. 24-28.

RAĞİP PAŞA KÜTÜPHANESİ

راغب پاشا کتبخانه سی

ای قاره ، استانبوللو ویا بشقه یرلی ، نزهلی اولورسه ک اول ، اکر قوجا راغب پاشا کتبخانه سنی زیارت ایتمه مش ، اکر بوراده بر قاچ ساعت تماشا و مراقبه و تحسسه وقت کچیره مش ایسه ک ، محقق بیل که بو بلده طیبه نک بوسوتون یابانجیسی و اک بویوک جاهلیسک .

شهرلرده انسانلر کبی در : بعضیسی ثروتی کوستر مکدن ، بر قسمی کیزله مکدن ذوق آلیر . استانبولی ایکنجی صنفه ادخال ایتمک ایسته ینلرک اک بویوک حجتلری بو کتبخانه در . بایزیدن آقسرایه طوغرو ، کرک ماشیا ، کرک راکباً کیدنلر ، صول طرفده کی بر طاش بنایی و قاپیسنک اوستنده ، کوزل بر جلی ایله یازلش اولان (فیها کتب قیمه) آیتنی دائما کوروب اوقورلر . و بونک (قوجا راغب پاشا) کتبخانه سی بولوندیغی ده ، استانبولک بویوک بر قسم سکنه سنجه مجهول دکلدر . ایشته بو قادر !..

حالبوکه او طاش مدخلک آرقاسنده نه لر وار ؟ .. بونی قاچ آدام مراق ایله زیارت ایتمش ؛ او کتب قیمه یه قاچ زائرک نظری سورونمش ؟ .. سیاحین و زوارک اسملرینی محتوی دفتردن صورارسه کز ، آلا جغکز جواب ، سزه استانبول سکنه سنک قدر دانلغی و بدایع پرورلکی حقنده ای بر فکر ویرمز . بن بو کون بوراده ، علم و صنعتک محق بر تهورله حرکت کلمش مدعی عمومسی صفتیله دکل ، متواضع بر مباشر و رهبر صورتیله سزه او معبد نفائیسی طواف ایتدیره جکم :

(قوسقه) ده کی بو طاش بنانك بویوك قاپیسی جمعه و بایرام کونلرندن باشقا ، دائما طلوعدن غروبه قادار آچقدر . مدخلندن ایچری کیررکن بر شی نظر دقتکزی جلب ایدر : بنانك تاریخ انشاسی بولونان ۱۱۷۶ سنه سندن بو کونه قادار کذران اولان یوز آتمش یدی سنه ظرفنده تراموای جاده سنك سویه سی یاریم مترودن زیاده یوکسلمشدر . وقتيله سوقاقدن ایکی باصامقله قاپینك ایشیکنه چیقیلیرکن ، بو کون بر قاچ باصامقله اینیلیور . بوده اك زیاده صوك سنه لرده ، تراموایلرک انشاسی سببيله حاصل اولمشدر . بو طاش بنا ، وقتيله مکتب ابتدائی اوله رق یاپیلمش ، بالاخره صاغیر و دیلسزلره ینه مکتب اوله رق تحصیص ایدلمش ایکن ، تعلیمك کورولتوسی ، کتبخانه داخلنده کی ارباب تتبعی اشغال و اتعاب ایتدیکندن ، بحق تخلیه ایدیلهرک ، متروک بولوندورولویور . قاپیدن کیروب طاش کمری کچدکدن صوکره ، باغچه یه داخل اولورسکز . قارشیکزه هر احتشام ولطافتيله کتبخانه نك بناسی کلیر . صول طرفکزه بانسی قوجا صدراعظمه اولاد و اقاربناک قبرلری کائندر . بونلری بالاخره زیارتله روحلرینه فاتحه شکرانی اتحاف ایتمک اوزره ، ایکنجی طاش بنانك رنگارنك مرمدن معمول قاپیسندن ایچری یه کیریکز : اوکزه بر کچیدله ایکی طرفنده برر شیرین و جاذب مقصوره کلیر . بو کچید ایکنجی و ینه غایت وقور و لطیف بر قاپی یه موصلدر . قاپینك اوستنه پک کوزل بر تعلیق ایله شو فارسی بیت یازلمش :
 ما چون کتاب بیهوده کویا نمیشویم تا همدی بما نرسد وانمیشویم (۱)
 او مقامه پک مناسب اولان شو بیت ، احتمال که صاحب کتبخانه نك در . چونکه فارسی یه وقوفی دیواننده کی بر قاچ تخمیس اثبات ایدر .

[۱] بزکتاب کی یز ، بیهوده سوز سوبله یز . صحبت ایده جک بر ارفاداش کلدکه اچیلما یز .

اوستنده بیت محرر اولان قاپی ، اطرافی پارمقلقی بویوك بر دولابه مدخل رؤیتدر . انسانه بانسنك معظم بر صندوقه سی اولدیغی حسنی ویرر . راغب پاشانك قبرینی داها اول کورمش و پارمقلغك ایچنده کتابلردن باشقه بر شی بولونمادیغنی بیلمش اولما کز بيله بو حسی تبعد ایده میور . قوجا راغب پاشانك جسمی نره یه مودوع اولورسه اولسون ، روحی بوراده مدفوندر . و سزه شو حس ثابتی ویرنده بودر .

دیوارلرنده کی چینلر و بو چینلر اوزرنده کی آیات و اقوال ایله ، دولابلری ستر ایدن پارمقلغك دورت طرفنده کی نقوش و خطوط و طاواندن صارقان قندیل آنکلرینك اویمما و یازیلری بر بدیعه صنعتدر . کندیکزی بویوك بر تربه ویا کوچوک بر جامع داخلنده ظن ایدرسکز . قبه لرك استناد ایتدیکی قالین طاش دیوارلرک دورت ضلعی متعدد و تپه پنجه ره لريله خارجدن هوا و ضیا آلیر . ایکی یان دیوارک پنجره لری کتبخانه نك باغچه دیوارلرینه ، قارشیده کیلر ایسه بو باغچه نك نهایتنده کی سددن مرمره دکیزینك ، استانبولدن کورولن بالعموم اقسامنه ناظردر . آق صقاللی ، بشوش سیالی ، هر زائری عزیز بر مسافر کی استقبال ایتمکله محظوظ حافظ کتب علی رضا افندی ایستدیگکز هر کتبی ، درحال راغب پاشانك مدفن روحندن چیقارارق ، بویوك ماصانك اوستنه قور . مملکتی اولان خرپوتدن اون درت یاشنده ، الی سنه اول چیقارق ، قرق سنه دن بری بو لایموت روحک تر به داریدر . کتابلرک هپسنی اسمیله ، شکلیله ، درجه قیمت و نفاستیله بیلیر . او ، یالکز بر حافظ کتب دکل مکمل بر رهبر تدقیق و تبعدر . ید امانتته مودوع مؤسسه نی کندی اوندن زیاده ، حیاتی کی سه ور . اون اوچ سنه اولکی آقسرائ بویوك یانغیننك شو بنای رخنه دار ایتمه سندن قورتاران ینه بو ذاتدر .

صوك زيارتمده زاواللی بی براز اندیشه ناك كوردم . كتبخانه اوقاف اداره سندن معارف وكالتنه دور ایدلمش پك مناسب . فقط معارف وكالتی آیلردن بری ، معاش و مصرف نامنه بر پارا ویرمه مش . هر طلب و مراجعت واقع اولدقچه ، وكالتك یالكز بنایي تسلیم ایدوب ، وقفنی حالا آلامش اولدیغی عذری ، کویا محق بر مانعه ایمش کبی ، ایلری سورولویور . ایکی اداره آراسنده کی معامله و اختلافدن متولد نتیجه ، امكدار و فضیلتكار بر مأمورك تمادی اضطاری توركجه تك بر کلمه ایله افاده ایده لم - آچلغی در . خصوصیه بو حافظ كتبك ید امانتنه بیكلرجه لیرا قیمتندنه نفائس ملیه تودیع ایدلمش . اوت ، حسابسز نفائس و بدایع . مثلاً ، هجرتك اونونجی عصرنده و شیرازده یازلمش بر (خمسۀ نظامی) واردرکه یازیسی ، رسملری ، تذهیب و تجلیدی برر خارقه صنعت در . مقتدر رساملرمزدن نظمی ضیابکله بر کون بو کتابی تماشا ایدرکن ، احتوا ایتدیکی ... مینیاتورلرک بو کون اوروپاده بیله عیننی وجوده کتیرمک ممکن اولادیغنی بو صلاحیتدار صنعتکار ، بویوک بر وجد و حیرانلق ایچنده سویلیدی . مقتدر اولسه ، یالكز بو کتابی بیک آلتونه آلاجغنی بیان ایدیوردی .

بر نابی دیوانی وارکه شاعرینک روحنی مسخور و مفتخر ایده جک قادار کوزل . اوچ لسانک امهات آثاری یالذیزلره بورونمش ، قوجا راغب پاشانک روحیه برلکده و او مذهب ومدبذب تر به و صندوقه داخلنده یاتیور .

صوفتالر ، (بدعت) دییه بر شیئه قیزارلر . شیمدی یه قادار اصابتلی بر حدتلیرینه تصادف ایتدم . و هیچ بری کهنه پرستلکدن آزاده بر روحك انفعال نجینی بکا کوستره مدی . فقط راغب پاشا کتبخانه سنک

ایکی (بدعت) ی کوزمه و روحمه هر کیتدکجه باتیور ، برنجیسنی (غیر حسنه) ، ایکنجیسنی ایسه (سیئه) ایله بحق توصیف ایده بیلیرم . برنجیسنه داها ملایم ، ایکنجیسنه داها قوتلی بر تعبیر بولامدیغم ایچون ...

کتبخانه نك داخلنه قرائت و تحریری تسهیل ایچون اوزون ایکی ماصا ، اطرافنده دونه صندالیه لر قونولش . بو آلافرانغه شیلر ، اوراده کی روح و منظرۀ صنعتله بوسبوتون یابانجی ، بونلر همان قالدیرلسین . او کتابلرک بر چوغی ذاتاً تتبع ایدلمکدن استغنا حاصل اولاجق درجه ده عملدن ساقط ، یالكز تماشا ایله تبجیل اولونور . او قبه نك آلتنده کی تورک خالیلرینک اوستنه دوشک و سدیر ایله رحله لر قونولمالی در . بونلر اورایه داها چوق یاقیشیر .

ایکینجی (بدعت سیئه) یه ... ایکینجی (بدعت کریهه) یه کلنجه : اوخ !.. بونی اوراده کورمک دکل ، بوراده یازمق بیله روحمه باتاجق بر مصیبتدر . آصیل کتبخانه بناسنک طیش وایچ قاپیلری آراسنده ، صاعلی صوللو بررمقصوره بولوندیغنی سویلمشدم . بنانک آهنگ نمایشیه غایت کوزل تألیف ایدلمش اولان بو مقصوره لری بیلمم هانکی مدیر ، هانکی قاتل بدایع ، دیوارلرینه قازیقلر قاقمق صورتیله برر آلافرانغه جامکانه تحویل ایتدیرمش . و ایچریسی طیشاردن کورولمامک ایچونده بوزلو جاملر کچیرمش . بو جنایتک ایقاع ایدلمش اولدیغی سکز ، اون سنه دن بری ، قاچ آدامه مراجعت ایتدم . (اوت ، حقکز وار ، ایجابنه باقارز .) دیدیلر . بو ایجابه حالا باقیلمادی . بر قاچ کره مغلوب تأثر اولارق کندی ألمله قیرمق ، او نازنین باغره صاپلانمش اولان بو ایکی زهرلی خنچری کندی

ألمه چيقارمق ايستدم . بيلمم هانكي ضعف و سبب مانع اولدى . مدعى عموميلكه مراجعت ايتسه م ، صلاحيت قضاسى داخلنده اولمايان جناياتدن بولونديغنى بيان ايله حق اخبار وادعاى رد ايدده جك . آمان يارنى !.. غلطه ده ايكي سر خوشك مضاربه و مجارحه سنه بيله حق قضاسى تشميل ايدلمش اولان بر حاكم بويله متوالى و تاريخى اشكنجه لره قارشى احتمالكه بنم قادار متأثر ، فقط بنم قادار عاجز بولونويور . شو جرمى افكار عموميه يه اخبار ايتدكدن صوكره بر مدت بلكه يه جكم . شايد او ايكي مصيبت و او ايكي پيساك اورادن قالديرلمازسه اونلرى بالذات كنديم قيروب دفع و رفع ايدده جكمى ايسته شيمديدن مقام عائده خبر ويريورم چونكه او بنا بنم ملتكم و بنم تاريخمك ، بنمدر . بن اونى مأمورين عائده سنه ييقسينلر و تلوپت ايتسينلر ديه ويرمدم . اى موزه مديرى خليل بك افندى ، اى احتفال مؤسسى محمد ضيا بك ، اى استانبولى سهون بكلىر ، افنديلر !.. نره ده سكرز؟ سهونلر داها چوق آجيرلرمش . سزده ايسه هيچ بر اماره رقت كورميورم . استانبوله سكرز ، اون سنه دن برى اشكنجه لرك الك بويوكنى روا كورمشلر . دشمن استيلا اوردولرى كيتدى ؛ قايتولا سيون كيتدى ؛ قاهر سلطنت ، اويدورما خلافت كيتدى ؛ هر مصيبت كيتدى ؛ (قوسقه) ده كى مقدس معبد بدايعى طيرمالايان ملوث جامكان حالا يرنده !...

قوجا راغب ، داماد ايدى . فقط فريد كى ، داماد اولدقدن صوكره صدر اعظم دكل ، صدر اعظم لقدن صوكره داماد اولشدى . طبقي صوقولو محمد پاشا كى ...

مزارينى و مهيب و مونس - اوت ، هم هيبلى ، هم روحه ياقين قاووغنى - نظرلرم حرمتله طواف و دوداقلرم فاتحيه ، قبرك اوكنده

اللهه طوغرى آچيلان آللمك اوستندن ، او بويوك صاحب خير و حسناته اتحاف ايتدكدن صوكره ، حرمك مزارينى آرامم . مكر خاندان سلطنت ذكور و نسوانك جنازه لرينى ، طبقات عوامدن يتشن اركك و قادينلره برابر ، بولونديرمق جائز دكلمش . سلطان حضرتلرى ايوبده و بيلمم هانكى روحسز و لطافتسز بر تربه نك ايچنده ياتيورمش . جسمنى فراشه لائق كوردكلرى راغب پاشانك قبرندن حرمك نعشنى دريغ و تبعيد ايتمك ، او خاندانك امتى استخفاف ايله ذوقياب اولان منطقسز و غليظ غرور و نخوتنه دليلدر .

زواللى قادين ، كيمك قيزى اولورسه ك اول ، بن سكا چوق آجيدم . زوج لايموتكك ياننده بولونسه يدك ، دائما زيارت ، دائما فاتحه لرله ياد اولونوردك . شيمدى ايوبك متروك و منسى بر كوشه سى ، جسمك كى ، روحكى ده يتيم و بيكس بر سكوت ايچنده چور و تمكه چاليشيور .
سليمان نظيف

ج - آثار عتیقه موزه‌لری کتبخانه‌لری : (ولایت موزه‌لری کتبخانه‌لری) خلق کتبخانه‌لری ماهیتنی حائر اولاجقدر .

د - اوقافدن معارفه دور اولنان کتبخانه‌لر : علمی کتبخانه ماهیتنی حائر . سرحدلرده بولونان و موزه‌لک قیمتی احتوا ایدن کتبخانه‌لر تامامیله ویا قسماً آنقره‌یه دولت کتبخانه‌سنه نقل اولوناجقدر .

کتبخانه‌لر مفتش عمومیلری ویا کتبخانه‌لر انجمنی هر هانکی بر کتبخانه‌نک نقلنه لزوم کوستریرسه بو کی کتبخانه‌لر آنقره‌ده کی دولت کتبخانه‌سنه یاخود دیگر بر کتبخانه‌یه نقل اولوناجقدر . آنا کتبخانه‌یه نقل اولونان کتبخانه‌لر اسکی عنواننی محافظه ایدرلر . قونیه ، بروسه ، قسطنیونی کی مرکزدرده کتبخانه بنالری وجوده کتیرلرکده مختلف مدرسه ویا جامعلرده بولونان اوقاف کتبخانه‌لری علمی هیئتک نظارتی آلتنده توحید اولوناجقدر .

هیئت جلیله‌نک قراری موجبنجه یازمه اثرلرک خارجه اخراجی ممنوعدر . بودجه‌نک مساعده‌سی درجه‌سنده اشخاص آلتنده بولونان قیمتدار یازمه اثرلرله ، اسکی مطبوعلر کتبخانه‌لر و موزه‌لر طرفندن جمع اولوناجقدر .

اوقافدن دور اولونان کتبخانه‌لرده کی اثرلرک تفتیش و تصنیفی ایچون علمی بر هیئت استخدام اولوناجقدر .

خلق کتبخانه‌لری : علمی کتبخانه‌لردن تامامیله فرقلی اولوب یوکسک مکتبلرده تحصیل کورمه‌مش خلقک سویه‌سنی یوکسلته‌جک ، علم و عرفانه قارشی ایسته‌ک اویندیراجق ، زمانی مطالعه ایله خوشجه کچیرمه سائق کتابلری احتوا ایدر .

KÜTÜPHANELERDE YAPILACAK TEDRİCİ İSLAHAT

کتبخانه‌لرده یاپیلاجق تدریجی اصلاحات

بو اصلاحات راپوری معارف وکالتی حرث مدیریتی طرفندن یازلمشدر . موجود کتبخانه‌لر فوق‌العاده یوکسک ، تاریخی قیمتی حائر اولقله برابر احتیاجات عصریه‌یه تقابلدن چوق اوزاقدرلر . علوم و فنونک بوتون شعباتنه شمولی ، تورکیه خلقنی ایشجیلکه حاضرلایان و فائده‌لی صورتده اکلنجه‌لرینی تامین ایدن ادبیاته و بو ادبیاتی جمع ایدن کتبخانه‌لره احتیاج واردر .

مطالعه ایدنلرک سویه و مسلک‌لرینه کوره کتبخانه‌لرکده مختلف درجاتی لازمدر .

علمی کتبخانه‌لر : یوکسک تحصیل کورهن ، علمی و فنی تتبعاتده بولونمق ایسته‌ین ذواتک احتیاجاتنه تقابل ایدر کتبخانه‌لردر :

آ - دولت کتبخانه‌سی : تورکیا جمهوریت مرکزنده بولونور . موزه‌سیله برلکده مطبوع اثرلر ، یازمه اثرلر ، نوطه ، محکوکات کی شعبه‌لری احتوا ایدر .

ب - دارالفنون کتبخانه‌سی : بوتون فاکولته‌لرک علمی احتیاجلرینی تطمینه خادمدر . مستقل تعلیماتنامه‌سی ذیلده علاوه اولونمشدر .

بو غايه سندن طولايي خلق كتيخانه لری علمی كتيخانه لره نظراً
 داهایزاده تریبوی ماهیتی حائز اولوب ایلك مکتبلك معارف ساحه سنده کی
 وظیفه سنی اتمام ایدر . ابتدائی تحصیل سندن اوزاقلاشمش اولان
 خلقك درلو احتیاجلرینه نظراً خلق كتيخانه لرینك ماهیتی تبدل
 ایدر . ماده و معنأ حال انكشافده بولونان كنجلك ، محیط و موقعنه
 مربوط اولان چیفتجی ، بویوك شهرلرده یاشایان ارباب صنایع ایله
 ایی تحصیل كورمش منورلك اوقویه جغی اثرلر بر بزندن چوق فرقلیدر .
 بونی نظر دفته آلاق بر قصبه ، قضا خلق كتيخانه سی سکنه سنك
 مطالعه احتیاجاتی تطمین ایده بیله جك كتابلردن مركب اولمالیدر .
 قیشله ، فابریقه ، خسته خانه و برلكلر درنكلر كبی مؤسسه لرك كتيخانه لری
 عمومی ماهیتی حائز خلق كتيخانه لريله اختصاص كتيخانه لری آراسنده
 ير بولور . خلق كتيخانه لرنده كنجلره مخصوص آثار اكسیك اولمالیدر .
 خلق كتيخانه لرینك مطلق صورتده متمر اولسی ، خلق ترییه سنه
 خادم دیگر وسائط ایاه تقویه سنه وابسته در . مکتب سرکیلری ،
 موزه لر ، خلق قونفرانس لری ، مشترك جمعیت اكلنجه لری ، موسیقی
 طوپلانمالری ، خلق بایراملری مشترك تترهلر هب بو میانده در .
 خلق كتيخانه لری معارفك تعلیماتی موجبنجه و نظارتی تحتنده تأسس
 ایتمیلیدر . اداره خصوصیه ، بلدییه (قصبه قضا) ، تورك اوجاقلری ،
 معلملر برلكی ، مکتبلر ، خصوصی ماهیتی حائز مؤسسات (خسته خانه ،
 فابریقه ، حبس خانه و الخ) طرفندن وجوده كتیرلش خلق كتيخانه لری
 تأسس ایتمیلیدر .

وكالتلر ؛ خلق كتيخانه لرینه كیره جك اولان (خلق نشریاتی)
 وجوده كتیرلسنه چالیشاجق و ناشرلری تشویق ایده جكدر . بو خصوصده
 فوق العاده بویوك بر فعالیت ابرازینه لزوم واردر .
 شهرلك محلاتنده تأسیس الونه جق شعبه لر و اعاره استاسیونلری
 ایله سیار كتيخانه لره لازم اولان كتابلر ، معارفه مربوط بویوك كتيخانه لر
 طرفندن تأمین اولونه جقدر .
 خصوصی بر خلق كتيخانه سی تأسیسنه امکان اولمایان كوچوك
 قضا لرله قصبه لره صاغلام بر صندوق ویا طولاب دروننده ۲۰۰ - ۳۰۰
 جلد كتاب كوندرلسنه چالیشلاجقدر .
 كتابلر قضا مکتبنده حفظ ویا بو وظیفه یی درعهده ایده جك
 اصناف ویا صاتیجی یه تودیع ایدیله بیلیر . شیمدیلك كوزه دیلن غایه
 بالخاصه خلق رهبرلرینه عرفان و سائطنی تأمین ایتمكدر . اوقومق ،
 یازمق بیلن چوغالدقجه بو كتيخانه لردن تأمین ایدیله جك استفاده
 اعظمی اوله جقدر .
 خلق كتيخانه سی تعلیماتنامه سی ذیلا علاوه اولونمشدر .
 یكیدن انشا اولوناجق كتيخانه لرده عصری احتیاجات ، محلی احتیاجات
 ایله تألیف ایدیله جك ؛ كتيخانه بناسی رطوبت ، یانغین تمهلکه لردن
 و هر درلو محذورلردن سالم اولاجقدر . بتشیکنده بر بنا بولونمایاجق ،
 ایلروده توسیعی نظر دفته آله رق مناسب بر عرصه تفریق ایدیله جك ؛
 شهرك مركز ویا مركزینه یاقین محلنده فقط كورولتو و پاطر دیسی
 مهما ممکن آز اولان بر سوقاغنده انشا ایدیله جكدر .
 هر ولایت كندی بودجه سندن كتيخانه انشا ، تعمیر ، تأسیس
 و اداره سنه بر مقدار مبلغ آیراجقدر .

JOHN DEWEY'İN MAARİFLE İLGİLİ RAPORUNUN
KÜTÜPHANELER BÖLÜMÜ

کتابخانه‌لر

- ۶ - برلکلر بولونقلری شهر داخلنده برر کتابخانه تاسیس ایدرلر .
و ممکن اولورسه مجاور محللرک استفاده‌سنی تأمین ایچون کتابلردن مناسب
مقدارینی سیار قيلمغه غیرت ایدرلر .
- ۷ - کتابخانه‌لرک تاسیسی ایچون بوتون منوران مأمورین ملکیه
و عسکریه‌نک یاردیمی تأمینه چالیشیله‌جقدر . برلک عمومی مرکزی‌ده
بو خصوصده ممکن مرتبه معاونتده بولونه‌جقدر .
- ۸ - برلکلر ، کتابخانه‌لرینه وضع ایده‌جکلری کتابلرک اسملرینی ،
مؤلفلری و موضوعی حقنده‌کی مختصر معلومات ایله عمومی مرکز
بیلدیره‌جکلردر .
- ۹ - هر برلک کتابخانه ایچون مؤلفلره ، محررلره مراجعتله تألیفلرندن
برر نسخه‌سنک تبرعنی تأمینه غیرت ایده‌جکلر .
- ۱۰ - برلکلر کتابخانه منفعته سنه‌ده ایکی ویا ده‌ها زیاده مسامره
ترتیب ایدرلر . حاصلاتیه احتیاجات محلیه‌یه توافق ایتمک اوزره
مرکز ارشاد هیئتلرینک انتخابیه کتابلر و مجموعه‌لر تدارک ایدیلیر .
- ۱۱ - عمومی کتابخانه بولونان یرلرده یکیدن کتابخانه تاسیسنه لزوم
یوقدر . برلکلر موجود و مؤسس کتابخانه‌لرله یاقیندن علاقه‌دار
اوله‌جقلر ، بولنلرده موجود کتابلرک اسملرینی ، تاسیسلریله استهداف
اولونان غایه‌یه خادم اولوب اولمادقلرینی خلقک دوام و استفاده‌سی
درجه‌سنی عمومی مرکز بیلدیره‌جکلردر .

Muallimler Birliği Mecmuası I, no. 1, İstanbul 1344, s. 88-89.

(۲) کتابخانه فعالیتلری - کنچلر ایچون داها چوق و داها ای
مطالعه کتابلری وجوده کتیرمک و یتیشکین اولانلرده مطالعه اعتیادینی
تنمیه ایتمک ایچون معارف وکالتی کتابخانه دائره‌سنک فعالیتنی توسیع
ایتمسی لزومی حقنده اولکی راپورده مندرج تکلیفی خصوصی بر
اهمیتله تکرار ایده‌رم . هر مکتب ، فعال بر کتابخانه مرکزی اولمالی ،
هر بنانک انشاسندن اول پلان یاپیلیرکن کتابخانه صالونی دوشونولمه لیدر .
کتابخانه‌یه آلنه‌جق کتابلر یالکز طلبه‌نک دکل ، مکتبک بولوندیغی
محیطده‌کی خلقک‌ده احتیاجاتنه تطابق ایده‌جک صورتده انتخاب
ایدیلمه لیدر . شوراسی‌ده نظر دفته آلنالیدر که کتاب صاتون آلهرق
کتابخانه‌ی دولدورمق کافی دکلدر . داها مهم مسئله ، کتابلرک انتشارینی
و مطالعه‌سنی تأمین ایتمکدر . بوده خلقک کتابخانه‌یه کلوب کتاب
اوقومق اعتیادینی قازانجیه قادار باشلانغچده کتابلری اونلرک اوینه
قادار کوندیره‌ک مطالعه‌یه ترغیب ایتمکله اولور . عمومیتله قبول ایدیلیمشدرکه
کتابلردن عمومک استفاده‌سنی تأمین ایدن کتابخانه اصوللری هر یردن
زیاده ممالک متحده‌ده یوکسک درجه‌ده انکشاف ایتمشدر . باشلانغچده
کتابخانه‌جیلکه احضار ایدلمک ایچون خصوصی تدقیقلرده بولونمق
اوزره بورایه اییجه منتخب بر قاچ ذات کوندیره‌یلمه‌لی ؛ بو ، یاپیلدقدن
صوکره صورت مخصوصده یتیشمش کتابخانه مأمورلرینی یاشاتا‌مایه‌جق
درجه‌ده کوچوک منطقه‌لرک کتابخانه‌لرنده چالیشدیریله‌جق معلملر
یتیشدیلمک اوزره هیچ اولمازسه بر معلم مکتبنده کتابخانه‌جیلک تطبیقاتنی
کوستره‌جک بر درس تاسیس ایتمیلیدر .

یدنجی ماده : کتبخانه نك واردائی ، ارباب حمیتك تبرعاتیله تعهد ایدیلن تقاسیط شهریه لریدر .

سکزنجی ماده : اعطا اولنان تبرعات و تعهدات مدیر طرفندن قبض اولنوب مقابلنده مقبوض ویریلرک دفتر مخصوصنه قید ایدیلیر .

طوقوزنجی ماده : کتبخانه یه عائد ، نقود یوز غروشی تجاوز ایدنجه مدیر طرفندن بانقه یه تودیع اولنوب یوز غروشدن دون اولورسه مدیر نزدنده حفظ اولنور .

اوننجی ماده : مجلسك قرارینه اقتران ایتمکسزین (کتبخانه) نامنه مبیاعات و صرفیات سائره اجرا ایدیلرمز . یالکز اعانه ویرن ذوات ، مناسب کوردکلری آثاری مجلسه تکلیف ایدرلر .

اون برنجی ماده : مارت و ایلول ابتدالرنده اولق اوزره سنه ده ایکی دفعه مجلس طرفندن حساباته باقیله رق دفترلر تصدیق اولونه جقدر .

۲۷ اغستوس سنه ۳۲۹

Medrese itikadları 17, İstanbul 1331/1329, s. 140.

BURSA TEDRİSÂT-I CEDİDE-İ İLMİYYE KÜTÜPHANESİ
TALİMATIDIR

بروسه تدریسات جدیدة علمیه کتبخانه سی تعلیماتیدر

برنجی ماده : « بروسه اصلاح مدارس مجلسی » طرفندن « تدریسات جدیدة علمیه » کتبخانه سی نامیله بر کتبخانه تاسیس اولنمشدر .
ایکنجی ماده : شمدیلک محکمه مدرسه سی درسخانه سی (کتبخانه) و فتواخانه زیرنده کی اوطه ده (مطالعه خانه) اتخاذ اولنوب معاملات و وظائف لازمه سی تدریسات جدیده مدیری طرفندن ایفا اولونه جقدر .
اوجنجی ماده : کتبخانه ، عمومه صباحدن آقشامه قدر هر کون آچیقدر .
یالکز طلبه علومک ایام تحصیلیه ده درسدن ماعدا ، هیچ بر شیله مشغول اولملری جائز اولمیدیغندن آنلر ، آنجق تعطیل کونلری کتبخانه یه یعنی مدرسه دروننده کی درسخانه قسمنه کاه بیلیرلر .

دردنجی ماده : کتبخانه ده مطالعه ایله مشغول کیمسه بولندقچه قونوشمق ممنوعدر .

بشنجی ماده : کتبخانه یه عائد ، « آثار و رسائل » مدیر طرفندن مبیاعه اولونه جق و هر نسخه سی « اصلاح مدارس مجلسی » مهریله تختیم اولونه جقدر .

آلتنجی ماده : کتبخانه یه عائد اثرلر ، کتبخانه ده حفظ اولنور . و اشبو آثار ، برای مطالعه کتبخانه ایله مطالعه خانه نك برندن دیکرینه نقل اولونه بیلر ایسه ده بولردن بشقه یره هیچ بر صورتله چیقارلسی جائز دکلدر .

تطبيق ايتديريلهرك سلف خلفينه تسليم ايلمك نظامنه تمشيت و دستور العمل طوتلمق اوزره محلنه قيد ايتديرلمك ايچون متولى موى اليه انها ايتمكله مكتوب تحرير و ارسال اولنمشدر . بركدر كه بر وجه مشروح على اللوام رعايت اولنمق اوزره مكتوبمز ايله ممضى و ممهور دفتر مذکور حرمين شريفين محاسبه سنه قيد و جانب وقفده متولى اولان يدلرنده حفظ ايتديريلوب موجب مكتوب ايله عامل اولاسز و السلام.

اضعف العباد بشير

في ١٢ ص ١١٩٢

اغاء دارلسعادة الشريفه

موجبنجه توجيه اولنمق

٢ جا ١١٤٣

VGMA 741, s. 340.

MAHMUT PAŞA MEDRESESİNDEKİ KİTAPLARIN YENİDEN
KATALOGLANIP HAFİZ-I KÜTÜBE TESLİM EDİLDİĞİNE
DÂİR

افتخار الامجد و الاكارم سابقا روزنامچه اول اولوب ذكر آتی وقف شريفك متوليس محمد افندی وقدوة الامجد و الاعيان محاسب حرمين محترمين ... افندی دام مجدهما دعوات لايقه ابلاغيله انها اولنور كه نظارتمزده اولان اوقافدن استانبولده واقع مرحوم و مغفورله محمود پاشای ولی حضرتينك مدرسه منيفه لری دروننده مسدود درسخانه ده موجود اولان كتب معتبراتك تعمير و تجليدي آثار خيريه دن اولديغي بوندن اقدام طرفكز دن لدى الانها تنظيمينه ارادة عليه تعلق اتمك دن ناشی بو دفعه معرفتكز و حرمين شريفين مفتشی افندی معرفتيله جمله مواجهه سنده درسخانه مذكوره ده موجود كتب مزبوره انفراد و بر موجب دفتر ممضى جمعا اوچيوز قرق بر جلده بالغ اولوب جمله سي تعمير و تجديد اولنمغين مجددا تحرير اولنان دفتر مزبور حرمين شريفين محاسبه سنه بعد القيد تدریسه مخصوص اولان خميس و اثنين كونلرنده دولاب مزبور حافظ كتب معرفتيله طلوع شمسن وقت عصره دكين فتح و كشاد و مدرسه مذكوره ده موجود اولان طلبه علومه مطالعه و افاده و استفادة و بر تقريباتك بلا رهان بر ورق طشره اخراج اولنماق اوزره نظامه ربط و استقراری آنجق حافظ كتب مرقومه حواله اولنوب متولى اولنلر دخی بو خصوصه على اللوام نظارت و حين عزللرنده كتب مذكوره لر حافظ كتب مواجهه سنده يكان يكان تعداد و دفتر مفرداتيله

موجبنجه توجیه اولنمق

۲۵ سنه ۱۱۲

سعادتلو و سماحتلو و ضعفایه عنایتلو سلطانم حضرتلری صاغ اولسون بو داعی فقیرلری قدرت مرتبه سی طلبه علومه درس و مذاکره علومه اشتغال اوزره اوقات کذار اولوب حالا نه اوقافدن و نه میریدن بر اقیچه وظیفه یه متصرف اولمامغیله مکرمتلو سلطانم حضرتلریندن حالا اتمام بیوریلن دارالحدیث شریفلرندن یکریشر اقیچه ایله تعیین بیوریلان اوچ نفر حافظ کتبلک خدمتلرینک بریسینی بو داعیلرینه احسان بیورمغله احیا بیورمق بابنده فرمان سلطانم حضرتلرینکدر .

العبد الفقیر

احمد بن نصوح

در دولت بلنده عرض داعی کمینه بودرکه حضرت ابی ایوب انصاری علیه الرحمة الباریده واقع متولسی اولدوغم مرحوم عبدالقادر افندی وقفندن یومی بر اقیچه وظیفه ایله حافظ کتب اولان السید محمد امین فوت اولوب خدمت مرقومه محلول اولماغین اشبو رقعہ عبودیت صلی اوغلی السید صالح خلیفه هر وجهله محل و مستحق داعیلری اولمغله باباسی محلولندن مرقوم السید صالح خلیفه یه توجیه اولنوب یدینه برات شریف عالیشان صدقه و احسان بیورمق بابنده پایه سریر اعلایه عرض و اعلام اولندی . باقی فرمان در عدلکدر . فی ۱۸ ربیع الاخر سنه ۱۱۴۳ الفقیر محمد المتولی حالا

كذلك حافظ كتب افنديلره ويريلان دفترک صورتيدر

برى نسخ ديكرى تعليق نسخ خط ايله محرر بر جلد تفسير شريف
خط ايله محرر ايكي جلد ابو الليث جلد ۱
تفسير شريف قاضى بيضاوى
جلد ۲

باخط نسخ بر جلد تفسير
سورة يسن شريف
جلد ۱
باخط نسخ جلد اول تبيان
جلد ۱

ثالث و نسخ خطيله محرر بر جلد
سورة انعام و اوراد شريفه
جلد ۱
باخط عرب بر جلد جامع
الصغير جلد ۱

باخط نسخ متن قدورى
جلد ۱
باخط نسخ بر جلد حصن حصين
جلد ۱

باخط تعليق بر جلد تذكرة
هرويه فى حيل الحربية
جلد ۱
باخط نسخ بر جلد
انوار العاشقين
جلد ۱

باخط نسخ بر جلد معرفتنامه
ابراهيم حقى
جلد ۱
باخط نسخ بر جلد قاموس
عربى
جلد ۱

باخط نسخ بر جلد دلائل
شريف شرحى
جلد ۱
باخط تعليق بر جلد نحو جملهسى
جلد ۱

PERTEVNIYAL SULTAN'IN FATİH KÜTÜPHANESİNE
VAKFETTİĞİ KİTAPLAR

فاتح سلطان محمد خان حافظ كتبلرينه ويريلان علم خبير
صورتيدر: مهد علياى سلطنت صدف در شوكت عليه الذات صفية
الصفات دولتو عصمتلو پرتونيال سلطان عليه الشان افندمز
حضرتلرينك جنت مكان فردوس آسيان ابو الفتح سلطان محمد
خان عليه الرحمة والغفران جامع شريفلى دروننده واقع كتبخانهيه
وضع بيوردقلى اوتوز اوچ جلد كتب متنوعه ي حفظ و خراست و لى
الاقتضا مطالعه مراد ايدنلره اعطا و بعد المطالعه اخذ و محلنه وضع
ايلمك و كتبخانه شريفه مذكوره حافظ كتبلرى اولان ذوات بهر سنه
نوبتله برر ختم شريف تلاوت و قرائت ايدوب بهر رمضان شريفك
ليلة قدرنده اتمام ايله دأب معروف اوزره دعاسن اكمال ايتمك
شرطيله حافظ كتب بولنان ذاتلر بينلرينده سويآ تقسيم اولنمق اوزره
اوقاف جليله حضرت مشاراليها وارداتندن بارادة عليه لى سنوى يوز
الى غروش وظيفه تخصيص بيورلمش و اولوجهله وقفية مسجله لرينه
قيد و ادخال قلممش اولديغندن كتبخانه مذكوره حافظ كتب بولنان
افنديلر بر وجه مشروح ايفاي خدمت ايتدكچه اشبو بيك ايكوز
سكسان ايكي سنهسى مارتى ابتداسندن اعتبارآ بهر سنه اواخرنده
سالف الذكر يوز الى غروش وظيفه لرينى جانب وقف مشار اليه ايدن
سال بسال اخذ ايلملى ايچون اشبو مهور علم خبر اعطا اولندى .

فى ۲۵ ربيع الاخر ۱۲۸۲

اولنهرق وقفیه مسجله لرینه قید اولنمش اولدیغندن حافظ کتب
افندیلرک یدینه اشبو مهور دفتر اعطا اولندی . فی ۲۵ ربیع الاخر
سنه ۱۲۸۳

N. İçli Arşivi

باخط تعلیق بر جلد رمزالحقایق
جلد ۱	بری مطبوع دیکر لری باخط نسخ
اوج جلد صرف جمله سی جلد ۲
مطبوع بر جلد طریقت محمدیه
شرحی تکمله جلد ۱	بری مطبوع و دیکری نسخ خط ایله
محرر ایکی جلد درر غرر
جلد ۲
بر جلد مطبوع دلائل شریف
شرحی قره داوود
جلد ۱	بر جلد بسمه حلبی ترجمه سی
بابا طاغی
جلد ۱
بر جلد مطبوع تاریخ طبری
جلد ۱	بر جلد مطبوع ترجمه روضه
الصفاء جلد ۱
بر جلد بسمه مرآت الکائنات
جلد ۱	ایکی جلد بسمه کلشن معارف
جلد ۱
نسخ خط ایله محرر بر جلد
شاهدی جلد ۱	بر جلد بسمه روضه الاحباب
جلد ۱
باخط کوفی بر جلد سورة آل عمران
جلد ۱	بر جلد مطبوع حدیقه السعدا
جلد ۱

بالاده جنس و مقداری محرر اوتوز اوج جلد کتب متنوعه بوندن
اقدام مهد علیای سلطنت سنیه دولتو عصمتلو پرتونیال سلطان علیة
الشیان افندمز حضرتاری طرف اشرف علیالرندن جنتمکان فاتح سلطان
محمد خان حضرتلرینک کتبخانه لرینه وضع بیورلمش اولدیغندن بو
دفعه تحریر و معاینه و وقف علیه لرینه مخصوص مهر ایله تمهیر

سنه اول يوز التمش شو قدر كتب مهمه و نفيسه نك سرقندن طولاي
الان مسدود اولوب بو مدت ظرفنده پنجره لری قریله رق ایچریسی
کوکرجین و سائر قوشلره مسکن اولمش و سکز سنه دنبرو محتوی اولدیغی
بیکلرجه كتب نفيسه نك نه حالده بولندیغی محتاج تأمل بولنمشدر .
فاتح قره غولی ارقه سنده واقع ولی الدین جارالله کتبخانه سی منهدم
بر مدرسه دروننده بولنوب مسدوددر و حافظ کتبی ده یوقدر کتابلری
کتبخانه عمومیده صندوقلر ایچنده چوریمکده در . بولر میاننده
نوادردن کتابلر بولنوب حتی آلمانیا ده طبع اولنمقده بولنان « طبقات
ابن سعد » ک بر قاچ جلدی بو کتبخانه ده موجود اولارق استنساخ
اولنمشدر . معروف اولان کتبخانه لردن بشقه جوامع شریفه و تر به لر
دروننده ده بر چوق کتبخانه لر واردرکه قسم کلیسنک کشاد اولدیغی
معلوم دکلدلر . بو کتبخانه لردن بعضلرینک وظیفه لی حافظ کتبی
اولوب دیکرلرینک حافظ کتبلری یوقدر . فرضاً چهارشنبه ده یکی مدرسه
دروننده کی کتبخانه نك حافظ کتبی وظیفه سی یکریمی پاره دن عبارتدر .
مدرسه نك بوابی حافظ کتبلک وظیفه سنی بعضاً اجرا ایدیور . اسف
اولنورکه عین حال بعضاً سلاطین عظام حضراتی جوامع شریفه سی
دروننده کی کتبخانه لرده ده کورلمکده در . مثلاً شهزاده جامع شریفی
دروننده کی بش التی یوز جلدی حاوی کتبخانه نك ایکی حافظ کتبی
اولوب برنجسنک وظیفه سی التمش پاره ، دیکرینک الی پاره دن
عبارت ایمش . کتبخانه یه مراجعت ایدن یوقدر . سلطان احمد جامع
شریفی دروننده بر چوق مصاحف شریفه و کتب نفيسه یی حاوی بر
طولاب موجود اولوب حافظ کتبلک وظیفه سی التی غروشدن عبارتدر .
ایشته بویله التمش پاره یاخود التی غروش ایله هیچ کسه نك حافظ
کتبلک خدمتی ایفا ایتیمه جکی بدیهیاتدن اولدیغندن مذکور

İSTANBUL'DAKİ KÜTÜPHANELERİN DURUMUNA DAİR

موزه همایون

علی العموم کتبخانه لرك حالی تأسف اولنه جق راده ده در . بو حاله
سرعت ممکنه ایله نهایت ویرلز ایسه الی التمش بیک کتب نفيسه
و نادره نك ضیاعی محققدر . بیوک کتبخانه لر میاننده فاتح ، آیاصوفیا
و راغب پاشا کتبخانه لری کوریلرجه ک اولور ایسه ایکنجی و اوچنجی
درجه ده اولان کتبخانه لرن سفالتی قولایلقله آکلاشیلر . ایضاح
کیفیت ایچون یالکز بر ایکی مثال ارائه سیله اکتفا اولندی . کتبخانه لرك
بو حال اسف استماله دوچار اوللرینه سبب مستقل اصول اداره لریدر .
چونکه بر جهندن وقفیتلری حسیله حافظ کتبلرینک وظیفه لری ،
بنالرینک تعمیراتی ، کتابلرک تجلید و تعمیری و سائر کافه مصارفی
اوقاف همایون نظارت جلیله سنه عائد و تفتیش و نظارت جهتندن
معارف نظارت جلیله سینه تابع اولغله هر هانکی بر سببه مبنی بر
کتبخانه یه تعمیر اقتضا ایتدیکی حالده اوقاف نظارتی مذکور تعمیر
اجرا ایدنجه یه قدر کتبخانه مسدود قالاغندن معارف نظارتی کندسینه
توجه ایدن تفتیش و نظارتی ایفا ایده میه جکی آشکاردر . مثلاً حمیدیه
کتبخانه سی ایکی سنه اول بر طاقم کتاب و بر سجاده سرقندن
طولای الان مسدوددر . شهزاده باشنده واقع شهید علی پاشا کتبخانه سی
اوج سنه اول وقوعبولان بر سرقندن طولای رسماً مسدود اولوب
آناحتارلری مجلس معارفده محفوظ ایدی . نورعثمانیه کتبخانه سی سکز

کتبخانه‌لرده دائماً قیالی قالیر . بالاده تعداد اولنان باشلیجه سرقتلردن ماعدا بللی باشلی سرت وقوعی استخبار اولونمامش ایسه‌ده مع هذا بر چوق کتابلرده برنجی صحیفه‌لر ویاخود صوک صحیفه‌لر نقصان اولدیغی کورلمکده درکه بونلرک نه وقت و نه صورتله ضیاع اولدقلرینی اکلماق ممکن اوله‌مز . جوامع شریفه و تر به‌لرده کتبخانه طولابلردن بشقه هر وقت قرائته مخصوص کلام قدیملر موجود اولوب بونلری منحصرأ اوقاف همایون نظارتی تفتیش ایدر . مع التأسف اک مشهور خطاطینک قلمبلردن چیقمش اولان مصاحف شریفه و اک ماهر مجلدلرک اعمال ایتدکلری جلدلردن دخی آشیریلمش اولدیغی نظر تأسف و تأثر ایله کوریلنه احوال دندر . نته‌کیم شهید صوقوللی محمد پاشا جامع شریفی دروننده کی بش التی مصحف شریفک بعضلرینک جلدلری ، بعضلرینک سرلوحه‌لری سرت اولنمش اولدیغی بیان اولنور . خلاصه کتبخانه‌لرک کافه‌سی آیری آیری صالونلرده بولنمق و واققلرینک اسملرینی طاشیمق اوزره بر بنا داخلنده طولانیلهرق و بر مدیر مسئله تودیع اولنمسی و هر کتبخانه ایچون مستوفی معاشلر ایله اهمیتنه کوره بر ویاخود متعدد مقتدر حافظ کتبلرک تعیین قلمسی و اوروپا کتبخانه‌لرینک کتب شرقیه قسملرنده جاری اولان اصوله توفیقاً کتابلرک یکیدن تحریر و ثبت دفتر ایدیلملری بونجه خزانه کرانه‌های معارفی احتوا ایدن کتبخانه‌لرک کلی بر ضیاعدن محفظه‌سی ایچون چاره یکانه‌در . بیوک کتبخانه‌لرک بر آرایه جمعی شمذیلک قابل اوله‌مدیغی هیچ اولماز ایسه بعض جوامع شریفه دروننده ، تر به‌لرده ، محزلرده قطعياً اچیلیمیان صندوق و طولابلرده چوریمکده بولنان کتابلرک طولاتدیرلسی لابدر . فی ۴ تشرین ثانی سنه ۳۲۰

CÂMÎ-İ EZHER'DEKİ KÜTÜPHANENİN ÜZERİNDE YAPTIRILAN
EVLERİN YIKDIRILMASINA DÂİR

مصر بکلر بکیسینه حکم که ، محروسه مزبوره‌ده جامع ازهرده واقع اولان کتبخانه اوزرنده بعض کسنه‌لر شرع شریفه مخالف اولر احداث ایتدوکلری اعلام اولنوب رفعی لازم اولغین بیوردم که واردده تاخیر ایتمیوب بالذات جامع مزبوره واروب آنوک کبی شرع شریفه مخالف کتبخانه اوزرنده اولر احداث اولنمش ایسه مقتضای شرع قدیم اوزره هدم و رفع ایدوب شرع شریفه مخالف کسنه‌یه ایش ایتدیمه‌سن فی ۶ ج ۹۸۲

وقوعبولان یوقلمه‌سنده و مؤخرآ وقف اولنان یوز طقسان اوچ جلد
کتابک دخی ضمیله جمعاً بیک یتمش اوچ جلد کتابه بالغ اولغله اشبو
محلّه تکرار تصدیقاً تمهیر قلندی . فی ۸ شعبان سنه ۹۷
حافظ کتب ثانی حافظ کتب اول ناظر کتبخانه مزبور

جمعاً یکون

۹۰۲

۰۶۱ مؤخرآ وقف اولنان

۹۶۳

۰۶۹ ۸ شعبان ۹۸ تاریخندن ۲۲ جا تاریخینه

۱۰۱۲ دکین وقف اولمش اولان عدد کتب

اشبو درون دفتر مفرداتده محرر کتبک اشبو سکسان طقوز سنه‌سی
شوال شریفنده لدى التحری بالمحاسبه بر وجه بالا یکوناتی اولان طقوز
یوز ایکی جلد کتبک دفتر مذکوره قیوداتی وجه اوزره موجود کتبخانه
اولدیغینی مبین اشبو محلّه شرح ویریلدی . فی ۱۷ شوال سنه ۸۹

حافظ کتب ثانی، حافظ کتب اول، ناظر کتبخانه در جامع کبیر

بالاده محرر و مصدق اولان طقوز یوز ایکی جلد کتابک بو
دفعه وقوعبولان یوقلمه‌سنده و مؤخرآ وقف اولنان قرق بر جلد کتابک
دخی ضمیله جمعاً طقوز یوز قرق اوچ جلد کتابه بالغ اولغله اشبو
تحریراً تصدیق قلندی . فی ۸ شعبان المعظم سنه ۹۷

حافظ کتب ثانی حافظ کتب اول ناظر کتبخانه مزبور

قائن پدرم حافظ کتب اول حاجی محمد افندیق قصر یدندن
حافظ کتبک جهتی عهدمه انتقال ایتمکله قاعده اشبو دفترده مفرداتی

BURSA ULU CAMİİ KÜTÜPHANESİYLE İLGİLİ BAZI SAYIM
KAYITLARI

محروسه بروسه‌ده دفین خاک عطرناک اولان طریقت علیه نقشیه
مشایخندن قطب العارفين غوث الواصلين اصحاب الخيراتدن السيد
الشيخ الحاج عبدالله المتزوي قدس الله سره السامی حضرتلرینک محروسه
مزبورده جامع کبیر و معبد منیرده احیاسنه موفق بیوردقلری کتبخانه‌یه
بر قطعه وقفیه معمول بها موجبجه وقف و وضع ایلدیکی کتب معتبره‌لر
بو دفعه خواجه افندیلر حاضر اولدقلری خالده بر موجب شرط واقف
ناظری بولنان واقف مشار الیهک تکیه‌سی پوست نشینی رشادتلو السيد
الشيخ الحاج حافظ احمد فرید افندی ابن محمد سعید و کتبخانه
منیفه‌نک حافظ کتبلی محمد افندی و رضا افندی و طرف حکومتدن
فهرست کاتبی اشرف افندی و جانب اوقافدن حافظ شکری افندی
معرفتلیله تحریر و ثبت اولنان بر وجه آتی اسمی و شهرت و تعدادی
دفتریدر که ذکر اولنور . سنه ۲۸۰

اشبو درون دفتر مفرداتده محرر کتبک اشبو سکسان طقوز سنه‌سی
شوال شریفنده لدى التحری بالمحاسبه بر وجه بالا یکوناتی اولان سکز
یوز سکسان کتبک دفتر مذکوره قیوداتی وجهی اوزره موجود کتبخانه‌ده
بولندیغینی مبین اشبو محلّه شرح ورلدی .

فی ۱۷ شوال ۸۹

حافظ کتب ثانی، حافظ کتب اول، ناظر کتبخانه در جامع کبیر
بالاده محرر و مصدق اولان سکز یوز سکسان جلد کتابک بو دفعه

محرر طقوز يوز قرق اوچ جلد كتابلرك تسليم و قبولنى مشعر اشبو
محلہ شرح و تمہیر قلندی . فی ۳ ایلول سنہ ۹۸

حافظ کتب اول بیله جکلی

محمد افندی

اشبو دفترده بر موجب مفردات اسامیسی مسطور و مرقم اولوب
فی ۱۷ شوال سنہ ۸۹ تاریخینده ثبت دفتر ایدیلان کتب موجودیه
فی ۸ شعبان سنہ ۹۷ تاریخینده ایدیلان تحقیقاته دکین مؤخرآ وقف
اولنمش اولان اسامی کتبک ضمیمه عند الجمع بیک یتمش اوچ عدد
کتبه بالغ و موجود کتبخانه بولنمش ایبدوکی اشبو دفتر ذیلینه شرح
و ترقیم ایله تمہیر قلنمشیدی . تاریخ مذکورہ دن بو آنه قدر دخی وقف
مزبوریه الحاقآ وقف ایدیلان کتبک اسامیسی بعده اشبو دفتره قید
و ترقیم قلنمق اوزره باشقهجه تنظیم ایدیلمش اولان موقت دفتره تحریر
و ترقیم قلنمش اولدیغیندن بو کره مذکور موقت دفتردن اشبو اساس
دفتره نقل ایدیلان قرق بش عدد اسامی کتب لعل مرکب ایله ترقیم
و یکون اسامی کتب عددینه ضم و علاوه ایلدلکده عند الحساب بیک
یوز اون سکرز جلد کتبه بالغ اولدیغینی مبین اشبو محلہ شرح و ترقیم
ایله تصدیقآ تمہیر قلندی . فی ۲۲ جماد الاول سنہ ۳۰۴ فی ۳ شباط
سنہ ۳۰۲

حافظ کتب ثانی حافظ کتب اول ناظر کتبخانه مذکور

بالاده بیان قلندیغی و جهله تاریخ مذکوردن دخی بو آنه دکین
کتبخانه مزبورہ الحاقا وقف ایدیلوب ال دفترینه النمش اولان یتمش

جلد کتاب اشبو دفتره نقل و مائی مرکب ایله ترقیم و تحریر ایدیلمش
اولغله اولجه مرقم بولنان بیک یوز اون سکرز جلد کتبه عند الجمع بیک
یوز سکسان سکرز جلد کتابه بالغ اولارق موجود کتبخانه اولمش ایبدوکی
اشبو محلہ تصدیقآ شرح و یریلدی . فی ۳۰ مارت سنہ ۱۳۰۶ فی ۲۱
شعبان سنہ ۱۳۰۷

حافظ کتب ثانی حافظ کتب اول ناظر کتبخانه مزبور

Abdullah Münzevi Vakfiyesi, Bursa Eski Eserler Kütüphanesi

مجدداً بر کتبخانه عمومي تشکيل و تأسيس بيوريله رق و هر نوع علوم و فنون و صنايعه دائر السنه مختلفه اوزره طبع و نشر اولنان کتب نفيسه و نافع ايله املا ايديله رك كافة تبعه شاهانه لر ينك بو بابده كي لزوم و احتياجلري اكمال بيوريلش اولديغي كي قديمماً موجود اولان کتبخانه لرك دخي حسن انتظام و انضباط اداراه لري تحت تأمينه النميش و هر بر کتبخانه نك اثار موجوده سني مبین مکمل فهرستلري طبع و تمثيل اينديرلشدر .

مرکز سلطنت سنیه ده الیوم (۴۰) دن زیاده کتبخانه موجود اولوب انلرك باشلیجه لری بر وجه آتی تعداد و ارائه ايديلور .

کتبخانه عمومي . - استانبولده سلطان بايزيده مسافرخانه عسکری اتصالنده واقع اولوب ۱۳۰۰ سنه هجريه سنده تأسيس بيورلشدر . اثار موجوده سنك مقداری غير از کتب اجنييه (۲۰۰۰۰) جلد و کتب اجنييه نك مقداری ايسه (۱۵۰۰۰) جلده بالغ اولور .

کتبخانه اسعد افندی . - درسعادته اياصوفيه جوارنده يره بطن محله سنده واقعدر . ۱۲۶۲ سنه هجريه سنده تأسيس اولنمشدر . (۵۰۰۰) جلدی متجاوز مؤلفاتی حاویدر .

کتبخانه اياصوفيه . - درسعادته اياصوفيه جامع شريفی دروننده واقع اولوب (۱۱۵۰) سنه هجريه سنده تأسيس اولنمشدر . تقريباً (۵۵۰۰) عدد کتب و مجاميع و رسائلی مشتملدر .

کتبخانه ولی الدين . - درسعادته سلطان بايزيد جامع شريفی دروننده واقعدر . (۱۱۷۵) سنه هجريه سنده تأسيس اولنمشدر . كافة علوم نقلیه و عقليه متعلق (۵۰۰۰) جلده قریب مؤلفاتی حاویدر .

KÜRE-İ ARZDA EL-YEVM MEVCUD BULUNAN KÜTÜPHANELER

قسم ثالث

کرة ارضده الیوم موجود بولنان معتبر

کتبخانه لر ايله ثروت مؤلفاتندن باحث در .

برنجی فصل

ممالک شاهانه کتبخانه لری

ممالک شاهانه ده قديمماً پک چوق کتبخانه لر تأسيس و تشکيل اولنهرق علمای کرام فضلاي ذوی الاحترام حضراتنک انواع علوم و فنونه دائر کتبخانه عالمه يادکار براقدقلری لایعد ولايحصی اثار نفيسه قلمیه لری ايله مملو ومزين بولنديغي حالده بعض اسباب و موانع عظيمه حیلولتيله درجه مطلوبه ده تحت انتظام و انضباطه الهمامش اولديغي جهتله مؤلفات موجوده دن کلی ضایعات و تلفات و قوعبولديغي کی کتبخانه لرك صورت اداره لری دخي عمومک تسهیل مطالعه واستفاده لر بنه کافل اوله مامقده ایدی .

نخبه آمال مکارم اشتمال جناب ظل اللهیلری ممالک شاهانه نك معموریت و سعادتى جهتله معطوف اولان ولی نعمت بیمنتمز شهریار معالی نثار افندمز حضرتلرینک جلوس همایون شو کتمقرون جناب خلافتپناهیلری روز فیروزندنبرو مشهود باصره ابتهاج اولان مآثر جلیله ملوکانه لرینه ضمیمه جمیله اولق اوزره مرکز سلطنت سنیه لرنده

کتبخانه حمیدیه . - در سعادتده باغچه قیوسی جوارنده کائن مدرسه دروننده واقعدر . (۱۱۹۴) سنه هجریه سنده غازی سلطان عبدالحمید خان اول طاب ثراه حضرتلری طرفندن تاسیس و تبرع بیورلمشدر . بالجمله علوم و فنونه متعلق (۳۰۰۰) جلدی متجاوز مطبوع و غیر مطبوع کتب و مجامیع و رسائلی مشتملدر .

یکی جامع کتبخانه سی . - ۱۱۳۷ سنه هجریه سنده غازی سلطان احمد خان ثالث طاب ثراه حضرتلری جانبندن تاسیس و تبرع بیورلمشدر . در سعادتده یکی جامع شریف تر به سی دروننده واقع اولوب بالجمله علوم و فنونه متعلق (۲۰۰۰) جلدی متجاوز کتب و مجامیع و رسائلی حاویدر .

کوپریلی زاده کتبخانه سی . - در سعادتده دیوان یولنده جنتمکان غازی سلطان محمود خان ثانی « عدلی » حضرتلری تربیه شریفه لری قارشوسنده واقع اولوب (۱۰۸۸) سنه هجریه سنده صدر اسبق کوپریلی زاده محمد پاشا طرفندن تاسیس بیورلمشدر . آثار موجوده سی (۳۰۰۰) جلدیه تقریب ایدر .

نور عثمانیه کتبخانه سی . - جنتمکان سلطان عثمان خان حضرتلری جانبندن (۱۱۶۹) سنه هجریه سنده تاسیس و تبرع بیورلمشدر . در سعادتده نور عثمانیه جامع شریفی جوارنده واقع اولوب (۵۰۰۰) جلدی متجاوز مؤلفاتی حاویدر .

کتبخانه عاشر افندی . - در سعادتده باغچه قیوسنده الاجه حمام جوارنده واقعدر . (۱۱۵۴) سنه هجریه سنده رئیس الکتاب مصطفی افندی مرحوم طرفندن تاسیس اولنمشدر .

کتب موجوده سنک مقداری (۲۵۰۰) جلدیه تقریب ایدر . آثار مذکوره نك (۱۲۰) جلدی مرقعاتدن عبارتدر .

راغب پاشا کتبخانه سی . - در سعادتده قوشقه ده کائن در . صدر اسبق مرحوم راغب پاشا طرفندن تاسیس بیورلمشدر . (۱۵۰۰) جلدیه قریب مؤلفاتی حاویدر .

کتبخانه چورلیلی علی پاشا . - در سعادتده ارغاد بازارنده مدرسه دروننده واقع در . (۱۱۲۰) سنه هجریه سنده تاسیس اولنمشدر . (۵۰۰) جلدی متجاوز آثار مطبوعه و قلمیه یی حاویدر .

کتبخانه عاطف افندی . - ۱۱۵۴ سنه هجریه سنده تاسیس و تبرع بیورلمشدر . شیخ وفا قربنده واقعدر . کتب موجوده سی (۳۰۰۰) جلدیه تقریب ایدر .

کتبخانه لالهلی . - ۱۱۷۹ سنه هجریه سنده تاسیس اولنمشدر . لالهلی جامع شریفی قربنده مدرسه دروننده واقعدر . کتب موجوده سی (۴۰۰۰) جلدیه تقریب ایدر .

کتبخانه بشیر اغا . - استانبولده باب عالی جوارنده واقعدر . ۱۱۵۸ سنه هجریه سنده تاسیس اولنمشدر . (۷۰۰) جلدیه قریب مؤلفاتی حاویدر .

فاتح کتبخانه سی . - ۱۱۵۵ سنه هجریه سنده تاسیس اولنمشدر . فاتح جامع شریفی دروننده واقعدر . کتب موجوده سی (۶۰۰۰) جلدی متجاوزدر .

کتبخانه بشیر اغا . - ایوب جوارنده حیدر بابا محله سنده واقعدر . (۱۱۵۸) سنه هجریه سنده تاسیس اولنمشدر .

محمود پاشا کتبخانه سی . - استانبولده محمود پاشا ولی حضرتلری
مرحومک جامع شریفلری یاننده مدرسه دروننده واقعدر . (۵۵۰)
جلده قریب مؤلفاتی حاویدر .

رستم پاشا کتبخانه سی . - استانبولده محمود پاشا جامع شریفی
قربنده مرحوم رستم پاشانک احیا کرده سی اولان درسخانهیه وقف
ایلدکلری (۵۶۰) جلدی متجاوز کتب متنوعه یی حاویدر .

کتبخانه چلبی عبده افندی . - قاضی چشمه جوارنده واقعدر .
کتب موجوده سی (۴۰۰) جلدی تجاوز ایدر .

کتبخانه مهرشاه سلطان . - (۱۲۱۰) سنه هجریه سنده تأسیس
اولنمشدر . ایوب جامع شریفی دروننده (۴۶۲) جلد مؤلفاتی حاویدر .

کتبخانه راغب پاشا . - ۱۱۷۶ سنه هجریه سنده تأسیس اولنوب
قوسقه جاده سنده واقعدر . تقریباً (۲۰۰۰) جلد مؤلفاتی حاویدر .

فیض اه افندی کتبخانه سی . - (۴۰۰) جلد قریب مؤلفاتی حاویدر .

قالقان دللی اسماعیل اغا کتبخانه سی . - استانبولده فاتحده
قورشونلی مدرسه سی دروننده واقعدر . تقریباً (۲۰۰) جلد مؤلفاتی حاویدر .

شیخ محمد مراد کتبخانه سی . - چهارشنبه بازارنده دارالمثنوی
دروننده کائندر . (۶۰۰) جلد قریب کتب متنوعه یی مشتملدر .

کتبخانه دوکه لی بابا . - استانبولده سلطان احمد جوارنده دوکه لی
بابا تکیه سنده واقعدر . کتب موجوده سی (۱۳۰۰) جلد تقریب ایدر .

قره مصطفی پاشا کتبخانه سی . - استانبولده ارغاد بازارنده قره مصطفی
پاشا مدرسه سنده واقعدر

(۱۰۰۰) جلد قریب کتب متنوعه یی حاویدر .

مصلی مدرسه سی کتبخانه سی . - (۴۰۰) جلد قریب کتب
متنوعه یی حاویدر .

اسعد افندی مدرسه سی کتبخانه سی . - استانبولده چهارشنبه
بازارنده اسعد افندی مدرسه سی دروننده واقعدر .
(۲۰۰) جلد قریب مؤلفاتی حاویدر .

محمد اغا کتبخانه سی . - استانبولده چهارشنبه بازارنده محمد اغا
جامع شریفی دروننده واقع اولوب کتب موجوده سی (۲۰۰) جلدی
متجاوزدر .

یکی مدرسه کتبخانه سی . - استانبولده چهارشنبه بازارنده یکی
مدرسه دروننده واقعدر . (۳۰۰) جلد قریب کتب متنوعه یی حاویدر .

قلیچ عالی پاشا کتبخانه سی . - تقریباً (۲۲۰۰) جلد مؤلفاتی
حاویدر . قلیچ علی پاشا جامع شریفی دروننده واقعدر .

والده جامع شریفی کتبخانه سی . - اقسرایده واقع جنتمکان
پرتونیال والده سلطان حضرتلرینک ۱۲۸۸ سنه هجریه سنده انشا بیوردقلری
جامع شریفک صاغ جناحنده واقعدر .

(۱۱۰۰) جلد قریب کتب متنوعه یی حاویدر .

کتبخانه خسرو پاشا . - ایوب جوارنده واقع اولوب ۱۲۵۵ سنه
هجریه سنده صدر اسبق خسرو پاشا مرحوم طرفندن تأسیس و تبرع
بیورلشدر . (۱۰۰۰) جلد قریب مؤلفاتی مشتملدر .

هکیم اوغلی علی پاشا کتبخانه سی . - داود پاشا قربنده واقعدر .

(۱۱۴۵) سنه هجريه سنده تأسيس و تبرع بيورلمشدر . كتب موجوده سي (۱۰۰۰) جلدہ تقرب ايدر .

كتبخانه عموجه حسين پاشا . - سراجخانه باشنده كائن عموجه حسين پاشا مدرسه سي داخلنده واقعدر . (۱۱۵۸) سنه هجريه سنده تأسيس و تبرع بيورلمشدر . (۶۰۰) جلدہ قريب مؤلفاتي جامعدر .

كتبخانه امير خواجه كمانكش . - اسكدارده والده عتيق جامع شريفى دروننده واقع اولوب ۱۱۳۵ سنه هجريه سنده تأسيس وتبرع بيورلمشدر .

كتبخانه قره چلبى زاده حسام الدين . - ايوب جوارنده بابا حيدر محله سنده شهزاده جامع شريفى دروننده واقعدر . (۲۰۰) جلدی متجاوز كتب متنوعه بي مشتملدر .

كتبخانه سليپانيه . - ۱۱۸۰ سنه هجريه سنده تأسيس و تبرع بيورلمشدر . سليپانيه جامع شريفى دروننده واقعدر . (۱۲۰۰) جلدہ قريب مؤلفاتي حاويدر .

ايکنجى فضل

خديويت مصریه كتبخانه سی

مصرده كائن كتبخانه لر میاننده خديويت مصریه كتبخانه سی پك زياده حائز اهميت و اعتباردر . مذکور كتبخانه « درب الجماميز » سراینده واقعدر . بالجمله علوم و فنون و صنايعه متعلق (۳۵۰۰) جلدہ قريب آثار مطبوعه و قلميه بي حاويدر . مارالذکر كتابلر كتب عربيه دن عبارت اولوب السنه سائره اوزره موجود اولان كتابلر حساب مذکورك خارجنده در .

اوچنجى فصل فرانسه كتبخانه لری

امپريال كتبخانه سی . - فرانسه نك اك بيوك و اك معتبر كتبخانه سيدر . ابتداى تأسسنده « رويال كتبخانه سی » اطلاق اولنور ایدی .

طقوزنجى لوی بر كتبخانه تشكيل ايتمك ايچون فرانسه مناسترلرنده كى آثار محفوظه نك استنساخنه و قرال ژان دخى كندى ذاته مخصوص اولق اوزره بعض كتابلرك جمعنه حصر امل ايلديكى كى بشنجى شارل فرانسه موزه سنده علوم دينيه و علم رمل و علم كف و علم فال و سائر بعض علملره متعلق (۹۱۰) جلدہ قريب كتاب جمع ايتديررك عمومك مطالعه واستفاده سنه حصر و تخصيص ايتمش و مشاراليهك امريه (۳۰) عدد كشدن معمول كوچك شمعدان ايله بر لامبه هر اقشام يانمقده بولنمش اولديغى حالده كندوسنك وفاتندن صكره عموجه لری زماننده مذکور كتبخانه نك آثار موجوده سی دكرسز بها ايله انكليزلك يدينه كچمش ایدی . مع مافيه اون برنجى لوی مذکور كتبخانه نك يكیدن تأسيسنه حصر نيت ايدرک بر مقدار كتاب جمعنه و مشاراليهك اوغلى سكرنجى شارل دخى پك زياده توسيعنه موفق اولمش و فن طباعتك ايجاد و احداثى تاريخندن اعتباراً مذکور كتبخانه پك زياده ترقى ايدرک اولا رويال كتبخانه سی ناميه اشتهار ايلمشدر . مذکور كتبخانه ده اليوم موجود اولان آثار مطبوعه نك مقدارى (۲۰۰۰۰۰۰) جلدی متجاوزدر . كرك فرانسه ممالكنده و كرك ممالك اجنيبه ده هر سنه مجدداً تأليف و نشر اولنان ائاردن برر نسخه سنك فرانسه حكومتى طرفندن مذکور كتبخانه يه وضعى اصول اتخاذا اولنديغى جهتله مؤلفات موجوده سنك مقدارى يوماً فيوماً ترايد ايتمكده در .

اثار قلمیه نك مقداری (۸۵۰۰۰) جلدہ بالغ اولور .

اوراق و قیودات رسمیه نك مقداری (۱۰۰۰۰۰) رادہ سنده در .

مذکور کتبخانہ دہ خریطہ لرہ منحصر بر دائرۂ مخصوصہ اولوب (۱۸۵۴) سنہ میلادیه سنده مجموع خریطالرك مقداری (۶۰۰۰۰) قطعہ یہ بالغ اولش ایدی . علوم و فنونك شمديكي درجۂ ترقیاتنه نظراً تاریخ مذکور دن شمدي یہ قدر خریطہ لرك مقداری قات اندر قات ترايد ایلمش اولدیغی شہہ سزدر .

کتبخانہ مذکورده اصحاب مطالعہ نك یومیہ مقداری (۴۰۰) دن زیادہ در .

فرانسہ بحریہ کتبخانہ سی . - ارباب مطالعہ ایچون هر کون مفتوحدر . اثار مطبوعه موجوده سنك مقداری (۲۰۰،۰۰۰) و اثار قلمیه نك مقداری (۵۸۰۰) جلدہ بالغ اولور .

کتب موجودہ میانندہ فرانسہ تاریخنہ متعلق اثارك مقداری (۸۰۰۰۰) جلدہ تقرب ایدر .

فرانسہ آوقاتلر کتبخانہ سی . - ۱۷۰۴ سنہ میلادیه سنده مشهور آوقات (اتیہن غابریو) طرفندن تأسیس اولنوب ۱۷۰۸ سنہ سنده رسم کشادی اجرا اولنمش ایدی . مصالح عامہ یہ دائر مجاناً استشارہ و بیان رأی و مطالعہ ایچون سکر طقوز آوقات اجتماع ایدر ایدی . اون بش کونده بر دفعہ قونفرانس اولنور ایدی . بعض سببہ منبی بر مدتجک امپریال کتبخانہ سنہ ربط و الحاق اولنمش ایسہ دہ مؤخرأ ۱۸۱۰ سنہ سنده تفریق ایدلمشدر .

الیوم کتب موجوده سنك مقداری تقریباً (۱۰۰۰۰۰) جلدہ بالغ اولور .

فرانسہ انجمن تاریخ کتبخانہ سی . - ۱۸۵۸ تاریخ میلادیه سنده تأسیس و تشکیل اولنوب مقصد تشکیل ایسہ جمعیات مختلفه علمیه نك افکارینی و اثار مطبوعه و غیر مطبوعه یی تدقیق ایدرک معارف نظارتنه رأی و معلومات ویرمکدن عبارتدر .

فرانسہ مکتب کبیر کتبخانہ سی . - طلبه موجوده سنہ مخصوص اولق اوزره ۱۷۷۴ سنہ میلادیه سنده تأسیس و تشکیل اولنمشدر . علوم و ادبیاتدن باحث (۵۰۰۰) جلد کتابی حاویدر .

فرانسہ شورای دولت کتبخانہ سی . - « اورسای » سرایی دروننده واقع و (۳۷۰۰۰) جلدہ قریب مؤلفاتی جامعدر . اثار موجوده سنك قسم اهمی علم حقوق ، فقہ ، سیاست ، اصول اداره ، و مثالی علومہ متعلقدر .

فرانسہ اداره معادن کتبخانہ سی . - زراعت و تجارت نظارتی معرفتیلہ تأسیس و تشکیل اولنمشدر . تقریباً (۱۲۰۰۰) جلد کتابی حاویدر .

فرانسہ اداره صنایع کتبخانہ سی . - علوم و فنون و صنایعدن باحث (۱۶۰۰۰) جلد کتابی حاوی اولوب ارباب مطالعہ ایچون هر کون کشاده در

فرانسہ اداره موسیقی کتبخانہ سی . - (۵۰۰۰) جلد مؤلفاتی حاویدر .

فرانسہ هیئت قانونیه کتبخانہ سی . - واضع قوانین هیئتی اعضاسنہ مخصوص و منحصر اولوب اخلاق ، سیاست ، فقہ ، حقوق ، و قوانیندن باحث (۵۰۰۰۰) جلد کتابی مشتملدر .

فرانسہ محکمہ تمیز کتبخانہ سی . - (۳۶۰۰۰) جلد مؤلفاتی حاوی اولوب انك قسم اعظمی فقہ و قوانین و نظاماندن باحث در .

فرانسه دیوان محاسبات کتبخانه سی . - (۶۰۰۰) جلد اثری حاوی
اولوب دیوان مذکور هیئت اعضاسنک مطالعه سنه مخصوص و منحصر در .
فرانسه طویخانه کتبخانه سی . - تقریباً (۹۰۰۰) جلد کتابی واسلحه
حربیه به متعلق بر چوق رسم و خریطه لری حاویدر .

فرانسه حربیه کتبخانه سی . - محارباتدن باحث (۳۵۰۰۰) جلد
قریب مؤلفاتی حاوی اولوب مقداری مذکورک (۹۰۰۰) جلدی ال
یازوسیدر .

فرانسه صنایع نفیسه مکتبی کتبخانه سی . - عمومیتله صنایع
نفیسه دن باحث (۱۵۰۰) جلد قریب مؤلفاتی جامعدر .

فرانسه مکتب معارف کتبخانه سی . - ۴۳۰۰ جلد مؤلفاتی محتوی
اولوب مکتب مذکورک طلبه موجوده سنه مخصوص و منحصر ایسه ده
با استدعا مراجعت ایدنلر دخی قبول اولبور .

فرانسه دارالمعلمین کتبخانه سی . - تقریباً (۲۲۰۰۰) جلد آثار
مطبوعه بی جامعدر .

فرانسه مکتب صنایع کتبخانه سی . - فنون متنوعه به متعلق (۲۷۰۰۰)
جلده قریب مؤلفاتی مشتملدر .

فرانسه طرق و معابر مکتبی کتبخانه سی . - (۵۰۰۰) جلد
مؤلفاتی حاویدر .

فرانسه مکتب حقوق کتبخانه سی . - مسائل فقهیه و حقوقیه دن
باحث (۸۰۰۰) جلد قریب مؤلفاتی جامع اولوب نظام مخصوص
حکمنجه طلبه موجوده سنک مطالعه سنه منحصر در .

فرانسه دارالطب کتبخانه سی . - اطبا و طلبه به مخصوص اولوب
هر کون کشاده در . علم طب ، علم جراحه ، حکمت کیمیا ، تاریخ
طبیعی ایله شعیاتندن باحث (۳۰۰۰۰) جلدی متجاوز آثار معتبره بی
مشتملدر .

فرانسه اداره مسکوکات کتبخانه سی . - مسائل مالیه و صرافیه دن
و مسکوکاته متعلق قوانین و نظامات و صنایع و فنون و تاریخدن باحث
(۱۸۱۶) جلد مؤلفاتی محتویدر . کتب موجوده نك قسم اعظمی لاتین
و سائر اجنبی لسانلری اوزره محرردر . مسکوکات اداره سی هیئتک
مطالعه سنه مخصوص اولوب لکن خارجدن استدعا ایدنلره دخی رئیس
طرفندن مساعده اولنه بیلور .

فرانسه اداره مطبوعات کتبخانه سی . - مطبوعات نقطه نظرندن
شایان دقت و اهمیت کوریله جک (۳۰۰۰) جلد مؤلفاتی حاویدر .

فرانسه دارالفنون کتبخانه سی . - (۱۰۰۰۰۰) جلد قریب آثار
مطبوعه بی حاوی اولوب دارالفنون اعضاسنک مطالعه سنه منحصر ایسه ده
انجمن دانش اعضاسندن بری خارجدن بر کیمسه ایچون توصیه والتاس
ایدرك دفتر مخصوصنه وضع امضا ایلدیکی تقدیرده او کیمسه متادیا
بر سنه لاجل المطالعه کتبخانه به دوام ایده بیلور .

فرانسه دارالعجزه کتبخانه سی . - ۲۵۰۰۰ جلد قریب مؤلفاتی
حاوی اولوب آثار موجوده سنک قسم اعظمی ایسه تاریخه متعلقدر .

فرانسه لوور سرایی کتبخانه سی . - صورت نفیسه ده مزین و مجلد
(۹۰۰۰۰) جلد قریب مؤلفاتی حاویدر .

فرانسه لویی گران دارالتدریس کتبخانه سی . - مؤسسات تدریسیه نك
اهمی اولوب کتب موجوده سنک مقداری (۳۰۰۰۰) جلد دن اشاخی دکلدر .

فرانسه مازارین کتبخانه سی . - ۱۶۴۳ سنه میلادیه سی اواخرنده
قاردینال مازارین امریله تشکیل اولنمشدر . آثار موجوده سنک مقداری
(۱۶۰۰۰۰) جلدده تقرب ایدر . مقدار مذکورک (۴۰۰۰) جلدی ال
یازوسیدر . مذکور کتبخانه ، ارباب مطالعه ایچون هر کون کشاده در .

فرانسه نظارت خارجیه کتبخانه سی . - (۱۵۰۰۰) جلد مؤلفاتی
حاویدر .

فرانسه نظارت مالیه کتبخانه سی . - (۴۰۰۰) جلد مؤلفاتی حاویدر .
فرانسه نظارت داخلیه کتبخانه سی . - تقریباً (۱۴۵۰۰) جلد کتب
متنوعه نی حاوی اولوب مقدار مذکورک قسم اعظمی پارس و بالجمله
ایالاتنک تاریخلرینه و امور و قوانینه متعلقدر .

فرانسه نظارت عدلیه کتبخانه سی . - تقریباً (۱۳۰۰۰) جلد کتب
متنوعه نی حاویدر .

فرانسه موزه سی کتبخانه سی . - کاملاً صنایع نفیسه یه متعلق
(۳۵۰۰) جلد راده سنده مؤلفاتی جامعدر .

پارس شهرندن ماعدا فرانسه ده واقع ۲۱۵ شهرده موجود اولان
کتبخانه لرك کتب موجوده عمومیه سی (۴۰۰۰۰۰۰) جلدده بالغ اولوب
حائز اهمیت اولان کتبخانه لر یله هر برینک کتب موجوده سی مقداری
بر وجه آتی محرردر .

فرانسه ایالاتنک کتبخانه لری

اسمى بلاد	آثار قلمیه	کتب مطبوعه	کتب مجموعه
استراز بورغ	.	.	۱۵۰۰۰۰
لئون .	۲۴۰۰	۱۴۵۰۰۰	۱۴۷۴۰۰

فرانسه ایالاتنک کتبخانه لری

اسمى بلاد	آثار قلمیه	کتب مطبوعه	کتب مجموعه
بور دو	.	.	۱۴۰۰۰۰
روئن	۱۰۰۰	۱۱۱۰۰۰	۱۱۲۰۰۰
پتروی	۵۰۰۰	۱۰۰۰۰۰	۱۰۵۰۰۰
اکس	۱۲۰۰	۹۰۰۰۰	۹۱۲۰۰
بیزانسون	۱۵۰۰	۷۳۰۰۰	۷۴۵۰۰
مارسلیه	۱۳۰۰	۷۰۰۰۰	۷۱۳۰۰
غرینبویل	۱۰۰۰	۶۵۰۰۰	۶۶۰۰۰
آبویل	.	.	۱۵۰۰۰
آجاسیو	.	.	۲۷۰۰۰
آلی	.	.	۱۲۰۰۰
آمیانس	۶۰۰	۴۵۰۰۰	۴۵۶۰۰
آنژه	.	.	۳۰۰۰۰
آنغوله م	.	.	۱۶۰۰۰
آراس	.	.	۴۲۰۰۰
اوقسهر	۲۸۰	۳۳۰۰۰	۳۳۲۸۰
آوینیون	.	.	۵۰۰۰۰
ورانش	.	.	۱۲۰۰۰
بون	.	.	۱۵۰۰۰
به لوآ	.	.	۲۰۰۰۰
بولون	.	.	۲۵۰۰۰

فرانسہ ایالاتنک کتبخانہ لری

اسامی بلاد	کتب مجموعہ	کتب مطبوعہ	آثار قلمیہ
اپی تال	۲۰۰۰۰	.	.
آورو	۱۰۰۰۰	.	.
لافلہ ش	۲۰۰۰۰	.	.
لانغر	۱۰۰۰۰	.	.
لائون	۲۰۴۸۰	۲۰۰۰۰	۴۸۰
لی ہاوری	۲۰۰۰۰	.	.
لی مان	۵۰۰۰۰	.	.
لیل	۲۴۰۰۰	.	.
لیموژ	۱۲۰۰۰	.	.
ماقون	۱۴۰۰۰	.	.
مو	۱۴۰۰۰	.	.
مہ لون	۱۳۰۰۰	.	.
میچ	۳۶۸۰۰	۳۶۰۰۰	۸۰۰
مونتبوان	۱۱۰۰۰	.	.
مون بہ لیار	۱۰۰۰۰	.	.
مون بریژون	۱۵۰۰۰	.	.
مون پلیہ	۴۰۰۰۰	.	.
» دارالطب کتبخانہ سی	۳۰۶۰۰	۳۰۰۰۰	۶۰۰
مولہ ن	۲۰۰۰۰	.	.
نانسی	۲۶۰۰۰	.	.

فرانسہ ایالاتنک کتبخانہ لری

اسامی بلاد	کتب مجموعہ	کتب مطبوعہ	آثار قلمیہ
بورغ	۱۹۰۰۰	.	.
بورژ	۲۰۰۰۰	.	.
برہست	۲۰۰۰۰	.	.
بریوک	۲۴۰۰۰	.	.
قائن	۵۰۰۰۰	.	.
قامیرہ	۳۰۰۰۰	.	.
قارقاسون	۲۰۰۰۰	.	.
قاریانتراسی	۲۷۰۰۰	۲۵۰۰۰	۲۰۰۰
شالون سائون	۱۰۰۰۰	.	.
شالون مارن	۲۰۰۰۰	.	.
شارل ویل	۲۲۲۰۰	۲۲۰۰۰	۲۰۰
شارتر	۴۵۰۰۰	.	.
شومون	۳۰۰۰۰	.	.
قلہ رمون اوواز	۱۴۰۰۰	.	.
قلہ رمون فرران	۱۹۰۰۰	.	.
قولار	۴۰۰۰۰	.	.
دیژون	۴۰۶۰۰	.	.
وئہ	۳۰۰۰۰	.	.
آپہرنہ	۱۵۰۰۰	.	.

فرانسه نك بلاد سائره سنده بولنان كتيخانه لرك هر برنده مؤلفات
 موجوده نك مقداری (۲۰۰۰) جلد دن دون اولمدیغی كبی (۸۰۰۰)
 جلد تجاوز ایتمز .

دردنجی فصل
 المانیا كتيخانه لری

المانیا ممال كنده بولنان مشهور كتيخانه لر ایله كتب موجوده سنك
 مقداری بروجہ آتی بیان اولنور .

(لپسیغ) شهرنده بولنان كتيخانه لرك اقدم و اولی دارالفنون كتيخانه سیدر .
 (۱۴۰۹) سنه میلادیه سنده تأسیس و (۱۷۲۰) سنه سنده توسیع و اصلاح
 اولنمشدر . (۱۵۰۰۰۰) جلد كتب مطبوعه یی و (۲۰۰۰) جلد اثار
 قلمیه یی حاویدر . دها صكره (لپسیغ كتيخانه سی) تشكيل اولنوب
 (۸۰۰۰۰۰) جلد كتب مطبوعه یی و (۲۰۰۰) جلد اثار قلمیه یی حاویدر .
 اك صكره (عوام كتيخانه سی) تشكيل اولنوب كتب مطبوعه متآخره یی
 حاویدر .

(دره زدن) شهرنده واقع كتيخانه لرك اهمی (رویال كتيخانه سی)
 اولوب (۳۰۰۰۰۰) جلد كتب مطبوعه یی و (۵۵۰۰) جلد اثار قلمیه یی
 حاویدر . بلدة مذكوره ده كائن (پرنسلسر سراي كتيخانه سی) (۲۰۰۰۰۰)
 جلد و (دارالطب كتيخانه سی) (۱۰۰۰۰۰) جلد مؤلفاتی حاویدر .

(فرانقفور) شهرنده ۶۰۰۰۰۰ جلد مؤلفاتی حاوی عمومی بر كتيخانه
 ایله بالخاصه طب و تاریخ طبیعی كتابلرینی جامع دیگر بر كتيخانه
 موجوددر .

فرانسه ایالاتنك كتيخانه لری

كتب مجموعه	كتب مطبوعه	آثار قلمیه	اسامی بلاد
۴۰۰۰۰	.	.	نانت
۱۱۰۰۰	.	.	نهمور
۴۵۰۰۰	.	.	نیم
۲۰۰۰۰	.	.	نی پور
۳۰۰۰۰	.	.	سنت اومه ر
۳۰۰۰۰	.	.	پو
۱۶۰۰۰	.	.	پریکیو
۱۶۰۰۰	.	.	پریپیان
۳۰۵۰۰	۳۰۰۰۰۰	۵۰۰	پو آتیہ
۱۷۰۰۰	.	.	سن كتنه ن
۳۱۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۱۰۰۰	رہم
۴۰۰۰۰	.	.	رہن
۲۵۰۰۰	.	.	سنت
۱۵۰۰۰	.	.	سمور
۳۰۰۰۰	.	.	صوآسون
۱۰۰۰۰	.	.	تاراسقون
۶۰۰۰۰	.	.	طولوز
۴۰۰۰۰	.	.	ثور
۳۰۰۰۰	.	.	والانسیه ن
۱۵۰۰۰	.	.	والون
۲۰۰۰۰	.	.	وردون
۶۰۰۰۰	.	.	ورسای

(غوتینگ) شهرنده واقع کتبخانه ۳۰۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه یی و ۵۰۰۰ جلد آثار قلمیه یی جامعدر .

(مونیخ) شهرنده واقع کتبخانه ۲۰۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه یی و ۱۸۰۰ جلد آثار قلمیه یی حاویدر .

(قاسه ل) شهرنده واقع کتبخانه ۱۰۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه یی و ۳۰۰ جلد آثار قلمیه یی محتویدر .

(غوتا) شهرنده واقع کتبخانه ۱۴۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه یی و ۵۰۰۰ جلد آثار قلمیه یی حاویدر .

(په نا) . شهرنده واقع کتبخانه ده موجود اولان مؤلفاتک مجموعی ۶۰۰۰۰ جلده تقرب ایدر .

هامبورغ . - شهرنده کائن کتبخانه ۱۵۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه یی و ۵۰۰۰ جلد آثار قلمیه یی جامعدر .

(نوره مبرغ) شهرنده کائن کتبخانه ۵۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه یی و ۱۰۰۰ جلد آثار قلمیه یی حاویدر .

(هید لبرغ) شهرنده واقع کتبخانه ۱۵۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه یی و پک چوق آثار قلمیه یی حاویدر .

(بره م) شهرنده واقع کتبخانه ۱۶۰۰۰ جلد کتب مطبوعه یی مشتملدر .

المانیه ممالکی الیوم دارالفنون و مؤلفات جهتندن پک زیاده ترقی ایتمکده در . آتیده کی جدولک ارائه ایلدیکی رقمدر ترقیات واقعه نك درجاتنی تعیینه کافی کوریلور .

دارالفنونلرک منسوب کتب مطبوعه وغیر مطبوعه

اولدیغی اسامی بلاد جلد

برلین ۱۵۵۰۰۰

بون ۱۸۰۰۰۰

برسلو ۳۴۲۹۰۰

ارلانژهن ۱۶۱۹۰۰

فیری بورغ ۲۵۵۰۰۰

ژیپه سه ن ۱۵۱۳۰۰

غوتینگ ۴۰۵۰۰۰

غره سفلد ۷۰۰۰۰

هال ۱۰۱۰۰۰

هیدلبرغ ۳۷۳۰۰۰

یانا ۱۰۰۰۰۰

کپه ل ۱۵۰۰۰۰

کنسبرغ ۲۲۰۰۰۰

لپسیغ ۳۵۴۰۰۰

ماربورغ ۱۲۰۰۰۰

مونیخ ۲۸۵۰۰۰

روستوق ۱۴۰۰۰۰

استرازبورغ ۳۰۰۰۰۰

توبنغ ۳۴۰۰۰۰

وورچبورق ۲۰۲۰۰۰

بشنجی فصل

(انکلتره کتبخانه لری)

انکلتره ده واقع کتبخانه لرك اهمی « سیرهانس سیلوان » وصیت نامه سی موجبجه انکلتره پارلمنتوسی قرار یله ۱۷۵۳ سنه میلادیه سنده تأسیس و تشکیل اولنان « بیریتیش موزه نوم » تسمیه اولنان کتبخانه در . (۵۰۰۰۰۰) جلد کتب مطبوعه یی و (۳۱۰۰۰) جلد آثار قلمیه یی و (۲۰۰۰۰) قطعه مدالیه یی حاویدر .

انکلتره نك (بودله ئین) کتبخانه سی) و آبوهی وست منستر کتبخانه سی) و (قاته درال کلیساری کتبخانه سی) و ۱۰۰۰۰۰ جلد کتب معتبره یی حاوی (ادیمبورغ کتبخانه سی) دخی حائز اهمیت و اعتباردر

آلتنجی فصل

(آوستریا کتبخانه لری)

اوستریانك پای تختی اولان ویانه شهری معتبر کتبخانه لری سایه سنده حائز شهرت و اعتباردر . ویانه ده موجود اولان کتبخانه لرك اهمی امپریال کتبخانه سیدر که ۱۴۸۰ سنه میلادیه سنده ایمپراطور ماقسیمیلیه ن طرفندن تأسیس اولنمشدر . (۳۵۰۰۰۰) جلد کتب مطبوعه یی و ۲۰۰۰۰ جلد آثار قلمیه یی و (۲۰۰۰۰۰) قطعه محکوکاتی حاویدر .

ویانه کتبخانه لری میاننده حائز اهمیت اولان (دارالفنون کتبخانه سی) ۲۱۱۲۰۰ و (آرشیدوق البر کتبخانه سی ۳۰۰۰۰۰ و (پرنس لیختانستن

کتبخانه سی) ۳۹۰۰۰۰ و (پرنس استرهازی کتبخانه سی) ۳۶۰۰۰۰ (پرنس شوار زنبیرغ کتبخانه سی) (۳۰۰۰۰۰) و (پرنس مته رنیک کتبخانه سی) ۲۴۰۰۰۰ جلد کتب متنوعه یی جامعدر .

بوهمیانك مرکزی اولان (پراق) شهری کتبخانه سنده ۱۵۰۰۰۰۰ جلد کتب متنوعه و ۸۰۰۰ جلد آثار قلمیه موجوددر . (پشته) کتبخانه سی ۷۳۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه یی و پك چوق آثار قلمیه یی حاویدر .

یدنجی فصل

(بلچیکا کتبخانه لری)

(بوروکسل) شهرنده واقع « بورغون کتبخانه سی » ۹۰۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه یی و پك چوق آثار قلمیه یی جامعدر .

(انورس) شهری کتبخانه سنك اهمیتی جزئیدر .

(مالین) شهرنده واقع کتبخانه عقائده متعلق کتب موجوده سیله مشتهدر .

(لیه ژ) شهرنده واقع کتبخانه ۸۵۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه یی ۷۰۰ جلد آثار قلمیه یی جامعدر .

سکزنجی فصل

(دانمارقه کتبخانه لری)

(قوپنهاغ) ده متعدد کتبخانه لر موجوددر . انلرك اك زیاده اهمیتلی ۴۰۰۰۰۰ جلد آثار مطبوعه یی و ۱۵۰۰۰۰ جلد آثار قلمیه یی حاوی اولان (رویال کتبخانه سی) در .

قوپنباغ دارالفنون كتبخانهسى ۱۲۰۰۰۰ جلد كتب مطبوعه يي و پك چوق اثار قلميه يي جامعدر .

قلايسهن كتبخانهسى دخى حائز اهميت و اعتبار اولوب ۲۵۰۰۰ جلد مؤلفاتي مشتملدر .

طقوزنجى فصل

(اسپانيا كتبخانه لرى)

اسپانياده بولنان كتبخانه لرك اك زياده شهرتلىسى (شارل كن) طرفندن ۱۵۱۶ سنه ميلاديه سنده تاسيس اولنان (اسكورىال كتبخانهسى) در . مذكور كتبخانه ده « آلتون كتاب » ناميله ترشه اوزرنده كاملا مذهب اوله رق ال ايله يازلش بر اثر موجوددر . بوندىن ماعدا لسان عربى اوزره محرر ۳۰۰۰ جلد اثار معتبره قلميه محفوظدر .

(مادريد) شهرى كتبخانهسى ۲۰۰۰۰۰ جلد كتب مطبوعه يي حاويدر .

انجى فصل

(فلمنك كتبخانه لرى)

فلمنكده كائن كتبخانه لرى مياننده اك زياده حائز شهرت و اهميت اولانلر ، (ليدن) و (لاهى) شهرلرينك كتبخانه لرىدر . بو كتبخانه لرده پك چوق اثار قلميه موجوددر .

(لاهى) شهرنده واقع كتبخانه ۱۰۰۰۰۰ جلد كتب مطبوعه يي و ۳۳۶۰۰ قطعه مداليه يي حاويدر .

(آمستردام) شهرنده واقع كتبخانه ديكرلرينه نسبتله حائز اهميت دكلدر .

اون برنجى فصل

(هندستان كتبخانه لرى)

هندستان قطعه سنك (آو) حكومتك مركزى بولنان « اومه راپورا » شهرنده تاسيس اولنان (امپريال كتبخانهسى) كره ارض اوزرنده كائن كتبخانه لرى مياننده بر موقع ممتاز احراز ايدر . مذكور كتبخانه ، يالديز و سماكى طاشلر ايله مزين بيوك چكهلردن عبارتدر كه كتب مؤلفه او چكهلر دروننده حفظ اولنور .

اون ايكنجى فصل

(ايتاليا كتبخانه لرى)

روماده « واتيقان سرايى كتبخانهسى » سائر بالجمله كتبخانه لرك اهمى و اوروپا كتبخانه لرينك اقدم و اولى اولوب (۳۰۰۰۰) جلد كتب مطبوعه يي و ۲۴۰۰۰ جلد اثار قلميه يي حاويدر ، مقدار مذكورك ۵۰۰۰ جلدى يونان و ۱۶۰۰۰ جلدى لاتين لسانلرى و ۳۰۰۰ جلدى السنه شرقيه اوزره مؤلف و محرردر .

واتيقان كتبخانه سنك كتب موجودهسى اقسام ثلثيه منقسمدر (برنجيسى) كتب عاديه و عموميه در . (ايكنجى قسمى) استحصال مساعده ايدن اشخاصدن غيرى يه ارائه و مطالعه ايتديرليان مؤلفات در . (اوچنجى قسمى) آثار نادره و نفيسه دن و بالخاصه پاپا حضرتلرينه عائد سرائر تاريخيه دن عبارتدر .

روماده (باربه رینی کتبخانه سی) ۵۰۰۰۰ جلد و (میزو کتبخانه سی) ۲۰۰۰۰ جلد و (آنزهلینا کتبخانه سی) دخی ۹۰۰۰۰ جلد اثار مطبوعه ایله ۳۰۰۰ جلد اثار قلمیه یی حاویدر .

(میلان) شهری کتبخانه سی ۱۵۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه یی و ۱۵۰۰۰ جلد اثار قلمیه یی جامعدر .

(وندیک) شهرنده «سن مارق کتبخانه سی» ۱۲۵۰۰۰ جلد کتب مطبوعه یی و ۱۰۰۰۰ جلد اثار قلمیه یی حاویدر .

(ناپولی) ده «بوربونیکا کتبخانه سی» ۲۰۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه یی ایله و ۳۰۰۰ جلد اثار قلمیه یی و «پرانقوسیانا کتبخانه سی» ۷۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه ایله ۷۰۰۰ جلد اثار قلمیه یی و دارالفنون کتبخانه سی دخی ۲۰۰۰ جلد مؤلفاتی مشتملدر

(فلورانس) ده واقع کتبخانه صنایع و تاریخ نقطه نظرندن پک زیاده حائر اهمیت در .

(پادو) شهرنده واقع کتبخانه ۷۰۰۰۰ جلد و (تورن) شهرنده کائن کتبخانه ۴۵۰۰۰۰ جلد مؤلفاتی و (فررار) شهرنده واقع کتبخانه ۸۰۰۰۰ جلد مطبوعه ایله ۹۰۰۰ جلد اثار قلمیه یی و (بولونیا) کتبخانه سی ۳۰۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه ایله پک چوق اثار قلمیه یی وساردنیانک مرکزی بولنان (قاغلیاری) شهرنده واقع کتبخانه دخی ۳۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه یی حاویدر .

اون اوچنجی فصل

(پورتکیز کتبخانه لری)

(لیزون) شهرنده کائن کتبخانه ملی ۹۸۰۰۰۰ جلد مؤلفاتی حاویدر .

(بنه دیکتن مناستری کتبخانه لری) فرانسه و ایتالیان لسانلری اوزره یازلمش مؤلفات کثیره یی جامعدر .

اون دردنجی فصل

(روسیه کتبخانه لری)

(سن پترسبورغ) کتبخانه سنده ۱۰۰۰۰۰۰ جلد اثار مطبوعه موجوددر .

بلده مذکوره ده واقع (امپریال کتبخانه سی) ۴۶۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه ایله ۱۷۰۰۰ جلد اثار قلمیه یی جامعدر .

اون بشجی فصل

(اسوچیا کتبخانه لری)

اسوچیاده واقع «استوقهولم» کتبخانه سی ۸۰۰۰۰ جلد مؤلفاتی حاویدر

بلده مذکوره ده یکی کتبخانه نامیله تأسیس و تشکیل اولنان دیگر بر کتبخانه دخی ۱۰۰۰۰۰ جلد کتب مطبوعه ایله ۶۰۰۰۰ جلد اثار قلمیه یی مشتملدر .

اون التجی فصل

(اسویچره کتبخانه لری)

اسویچره نك (بال) شهرنده واقع کتبخانه ده ۱۰۰۰۰۰ جلد کتب موجوددر .

اسویچره نك مرکزی اولان (برن) شهرنده واقع کتبخانه نك موجودی
۴۵۰۰۰ جلد اثار مطبوعه ایله ۱۴۰۰۰ جلد اثار قلمیه دن عبارتدر . بلده
مذکوره ده (طب کتبخانه سی) نامیله تأسیس و تشکیل اولنان دیگر
بر کتبخانه دخی ۷۰۰۰ جلد اثار مطبوعه یی حاویدر .

(جنوه) ده واقع کتبخانه ۱۰۰۰۰۰ جلد مؤلفاتی حاویدر .

(زوریخ) ده کائن اوچ باب کتبخانه پک چوق اثار قلمیه ایله
مملودر .

اون یدنجی فصل

(امریقا کتبخانه لری)

ممالك مجتمه آمریقا کتبخانه لرینک یاشلیجه لری بر وجه آتی بیان
اولنور .

(نیورق) ده واقع اوچ کتبخانه ۳۴۹۰۰۰ و (آلبانی) ده کائن بر
باب کتبخانه ۸۴۰۰۰ و (بروکلین) ده کائن بر باب کتبخانه ۳۰۵۰۰
و (فیلادلفیا) ده کائن بر باب کتبخانه ۹۴۰۰۰ و (قولومبوس) ده کائن
بر باب کتبخانه ۳۶۰۰۰ و (سن سه ناتی) ده کائن بر باب کتبخانه ۳۴۰۰۰
و (بوستون) ده کائن اوچ باب کتبخانه ۴۱۵۰۰۰ و (قامبریج) ده
کائن بر باب کتبخانه ۱۴۰۰۰۰ و (لانسینگ) ده کائن بر باب کتبخانه
۴۰۰۰۰ جلد مؤلفاتی حاویدر .

Serkis Orpelyan, *Mecelle-i Ulum*, İstanbul 1316, s. 106-159.

ALİ EMİRİ

علی أمیری

انا لله وانا اليه راجعون

مملکتتمزک حیات علمیه سنه لایموت خدمت لر ایفا ایدن ذواتدن
بری ، « علی أمیری افندی » ۲۳ کانون ثانی ۳۴۰ چهارشنبه کونی اوکله یه
دوغری خسته خانه ده رحمت رحمانه قاووشمشدر .

علی أمیری اسمنی ادبیات و علوم ایله اثار و کتب نفیسه ایله
علاقه دار اولان هر فرد طانیر و اوکا قارشی درین بر حس حرمت
پرورده ایتمکده در . مشارالیهک ضیاعی ایله بالعموم محب علم و عرفان
بو کون یتیم عد ایدیله بیلیر .

مشارالیه عن اصل دیار بکرلیدر . دها کنج یاشنده ادبیاته هوس
ایتمشدی . آوان شبابنده - که بزده او زمانلر علمی تدقیق اصولی اساسلی
صورتده قاورانیلمش دکلدی - معاصر لرینه فائق بر حس تتبع ایله
تدقیقاته باشلادی و ۱۸ یاشنده « مرآت فوائد » نامنده بر اثر یازدی .
کندیسی ، « تذکره آمد » نامنده کی مطبوع اثرینک باش طرفنده شو
افاده مخصوصه ده بولونمقده در :

« ایجاب ایدن کتابلری تتبع ایلدکدن باشقه ایام مناسبه ده بر سنه دن
زیاده شهرک مزارق لرینی دولاشمق و مملکتک سکسان ، طقسان
یاشلرنده کی اختیار لرینه مراجعت ایلمک و کیجه کوندوز اوچ سنه
چالیشمق صورتیله بیک بش یوز صحیفه یی متجاوز « مرآت فوائد »
اسمیله بر اثر میدانه کتیردم . »

اون سکز ياشنده باشلايوب يكرى ياشنده اكمال ايتديكى بو اثر ۱۲۹۷ تاريخ هجرىسنده ختامه ايرمشدر . اثرى اكمال ايتدكدن صوكرا عابدين پاشانك مأمور اولديغى هيئت اضلاحيهيه امور تحريريه مسودى اولش و بو مناسبتله معموره العزيز ، سيواس ، ارغنى معدنى ، خرپوت آرلرنده سياحت ايتمش و نهايت عابدين پاشا سلانك واليكنه تعيين ايدلديكندن على اميرى افندى خاطر و خياله كلمه مش ايكن اوتوز سنه يي متجاوز بر دوره سياحت ياشامشدر .

بوتون بو سياحت حياتنده اميرى افندى آثار ادبيه و علميه تدقيقاتنه دوام ايتمش و بالخاصه كتاب طويلامق هوسنه دوشمشدر . مشارليه كتب نادره يي آلدنه ايتمك ايچون هيچ بر فنا كارلقدن كيرى قالمزدى . آلدنه ايدمهديكى كتابى استنساخ ايديور ويا ايتديريوردى و كونلرجه يوللره كيتمكى كوزه آليردى .

على اميرى افندى ده كتاب مراقى دها ۷-۸ ياشنده ايكن باشلامشدر . عمجه سى شعبان كامى افندى كنديسنه كتاب طويلامانك فائده لرينى آكلاتدقچه اميريده درين بر هوس اويانمش و بالاخره ديار بكرده ادبيات ، تاريخ و سائره يه عائد بر چوق اثرلر كورونجه بو مراق بر ابتلا حالى المشدى . بو ابتلا صوك نفسنه قدر دوام ايتمشدر . نره ده بولونسه كتاب صاتون آلمق عادت مستمره سى ايدى . استانبولده بولونديغى زمانلر بدستان و حكا كلرده كى كتابچيلردن آيرلديغى كى ، ارضرومده ، آرناوودلقده ، حلبده يمنده دخى بو عادت مستحسنه سنده دوام ايدرله كى كتب نفيسه طويلامشدى .

بر كون كنديسندن ايشتم يمنده قبائل رؤاسندن برى نزدنده يمن قبائلنه دائر بر تاريخ موجود اولديغى ايشتمش قبائل حال عصيانده

و يوللر تهلكه لى اولديغى حالده كتابك بولنديغى يره كيتمك ايچون بر چوق تشبثانده بولونمش و قوماندانك مظاهرتنه نائل اولارق بر مفرزه چيقارتمش و رئيسك ياننه بر چوق فدا كارلقله واصل اولاييلمش و رئيس ، تاريخى كيمسه يه كوسترمديكندن بونك ايچونده آيروجه چاره لره توسل ايدهره كى نهايت بر چوق آلتون بهاسنه كتابى استنساخ ايتديرمش .

بو كى وقايع مشاراليهك حياتنده چوقدر لكن اسملر و تاريخلرى خاطرمدنه قالماديغى ايچون يالكز فدا كارلغى و كتاب جمع ايتمك ابتلاسنك درجه سنى كوسترمك ايچون بو مثالى يازدم .

مشاراليه استانبولده ده عين طرزده چالشمشدر . بر زمان « ديوان لغات الترك » ناميله مشهور كتابى معارف آلمق ايسته يوردى ، على اميرى افندى كيجه لرى اويغو اويومادى ، اوفى آلدى و كنديسى باصديردى .

« ديوان لغات الترك » كى باش طرفنده شو سطرلر يازيليدر :

« بو يكانه كتاب معارف نظارت جليله سنك تقديريله دفتردار سابق ديار بكرلى على اميرى افندينك كتبخانه سندن استعاره ايديلهرك طبع و تمثيل اولنمشدر . »

استانبولده هر نه زمان بر كتاب مزايده سى اولسه مرحوم اشترك ايدر و فضله پاره ويرهرك آليردى . كتابچيلر نوادر دن اولارق آله كيچيردكلرى كتابلرى اولامشاراليهه كتير زلردى .

تاريخمزه اميرى مرحوم كى وزرا ، علما ، و حكمدارلر چوقدر كورولن كتبخانه لر اشبو مراقك مخلص اثرلريدر . راغب پاشا ، عاشر افندى ، اسعد افندى و سائر كتبخانه لر و صوكرا صوك زمانلرده

کتبخانه عمومیده خالص افندی ، سلیمانیه ده ایزمیری اسماعیل حتی افندی ، عسکری و ملکی موزه لرده متعدد نامارله کتبخانه لرمز واردر که بونلر کتاب مراقنک شاه اثر لریدر .

امیری افندینک کتابلری ایچنده اکثریسی مؤلفلرینک خط دستی ایله اولوق اوزره غایت نادر کتابلر واردر . ۲۰ بیک قدر کتابی واردر . تاریخ ، ادبیات ، اسکی کتب طیبیه ، لسانیات ، تراجم و انشایه دائر اولانلرله مزین و میناتورلو کتابلری پک چوقدر . آثار نفیسه دن معدود بر چوق یازیلر ، لوحه لر و تابلولر و قدیم تصویرلر موجوددر . اولجه آلزده اولان مملکتلرده باصیلمش ویا یازلمش کتابلردن برر نسخه اولسون هر حالده کتبخانه سنده بولوندیردی . آوستریا و مجارستان طرفلرنده ، طمشوارده ، اسکی آطه لریمزده باصیلمش ویا یازلمش کتابلری واردی .

علی امیری کتبخانه سنک قیمتی حتی ایله افاده ایده بیلیمک ایچون اونی بر چوق قسملره آیرمق ایجاب ایدر . یالکز تذکره شعرایه دائر آثار ، تورکجه فارسی عربی اولوق اوزره اوچ قسمه آیریلایلیبر مثلاً تاریخلر حقنده یازمه تاریخلر باصمه تاریخلر قدیم تاریخلر عربجه فارسجه تاریخلر و الخ آیریلایلیبر .

بر مقاله ایله افاده سی ممکن اولمایان بو کتبخانه شایان قید و شکران بر اثر حمیت اولوق اوزره ملت کتبخانه سی نامی آلتنده ملته هدیه ایدلمش و اوقاف طرفندن تسجیل ایدلمشدر . بو کتبخانه الیوم فاتح تراموای توقف محلنده هوسکاران تبعک انظار استفاده سنه وضع ایدلمشدر . شیخ الاسلام اسبق خیری افندی مرحومک زمانندن باشلایارق فاتحده فیض الله افندی کتبخانه سنه پیدرپی ادخار ایدیلن و بوندن بش

آی مقدم اوقاف قاضیلغنده بر هیئت حضور یله ملت کتبخانه سی نامیله توسیم و وقف و تسجیل ایتدیریلن کتب نفیسه نادره نك قیمتی بو کونکی رایجه نظراً اصغری اوتوز بیک ، اعظمی قرق بیک لیرا قیمتنده اولدیغی کبی مذکور کتبخانه ده مشارالیهک خزینه کتب نامیله آیروجه تأسیسنه موفق اولدیغی قسم دروننده موجود و آل یازیسی ایله محرر غایت قیمتدار فنون متنوعیه عائد مذهب ، مصنع آثار نفیسه واردر که بونلر الیوم زائرلره و ارباب مطالعه نك نظر حیرت و عبرتنه تشهیر ایدلمکده در . اون اوچ عدد مستطیل دفتر شکلنده فهرستی اولان بو کتابلر اوچ طاقم یازیلاروق بر طاقمی محکمه اوقافده برای محافظه قالمش و بر قسمی ده مبانی خیریه و دیگری تسجیل معامله سی اکمال ایدلمک اوزره قیود وقفیه تودیع ایدلمشدر . کتابلرک قسم اعظمی مشاهیر خطاطینک آل یازیسيله یازلمش اولدیغندن قیمتی بی پایاندر . مرحوم مشارالیه مدت عمرنده آلنه کچیردیکی ثروتی (نفقه) و لباسندن قطع ایده رک بو اوغوره صرف ایتمشدر . غایت سخی و دیگر کام بر ذات ایدی . کورونشده مونس دکل کی ایدی فقط یقیندن طانینجه پک مونس و سه ویملی اولدیغی آکلاشیلیدی .

اوزون بویلی ، کنیش کووده لی بر آدمدی . متادی مساعیسی ، معند مشاغلی کندیسنی وقتندن اول چوکدرمش اولاجق که بن اونی طانیدیغم کوندن بری اوکه دوغرو منحنی قامتیه طانیورم یولده ساکن و آغیر یوروردی . یورورکن آدیملری قیصه ، قوللری حرکتسز ، کوزلری دوشونجه ده ایدی ؛ متوکل بر وضعیتی واردی . کندیسيله قونوشدیغکز زمان قوماندا ایدر کبی سویله مننی بکلردیکز و صوکرا بر قادین روحندن شفیق ، متواضع اینجه بر سس ایشیدیر و التفاتلره

مظهر اولوردیکز . صوک زمانلرده دائما حدتلی کورونوردی . و بوتون حدتی کتابلردن نشئت ایدردی : فلان یرده بر کتاب وارمش اونی بر اوروپالی آلمش ویاخود غائب اولمش دنیلدیمی آرتق امیری افندی قلوبندن مجروح و پرغضبدر . قارشوسنه چیقان طالعه راضی اولمیدر .

مشارالیه عزمکار و ثابت فکری بر ذات ایدی بر شیئه قرار و یروبو ده اوندن نکول ایتدیکی واقع دکل کبی در .

اثرلری : سلاطین عثمانیه نك مبدأندن شیمندی یه قدر یازی یازانلرک منظومه لرندن آله کچنلرک تخمیساتی محتوی « جواهر الملوك » ، سلطان حمیدک اجرآتی حقنده « لوامع الحمیدیه » دیار بکر (آمد) شهرنده اول و آخر ظهوره کلن بر چوق شاعر و هنرورلرک اسامی و احوالنه دائر « تذکره شعرای آمد » بوندن باشقه « آمد رساله موقوته سی » تذکره شعرای آمدک مفصلی اولوب ایلک یازدیغی « مرآت الفوائد » اثرلریله تاریخه عائد اولان « ماردین ملوک ارتقیه سی » و جمله حکیمه دن عبارت اولان « ازهار حقیقت » « یانیه و اشقودره ولایتلرنده یتیشن شعرانک ترجمه حاللری » و سائرده در . یاووز سلطان سلیم خان حضرتلرینک اشعار ترکیه لرینی ده آیروجه تخمیس ایتدیکی کبی « عثمانلی تاریخ و ادبیات مجموعه سی » و « تاریخ و ادبیات مجموعه سی » نامیله آیروجه نشریاتده دخی بولونمشدر .

بوللردن باشقه علی امیری افندی نك آثار اسلافدن طبع صورتیله احیا ایتدکلری ده واردر مثلاً آصفنامه ، جام جم آیین بو جمله دنلدر . مشارالیه نك انساب و تراجم حقنده بر چوق معلوماتی ، افکار مخصوصه و تدقیقات عمیقہ سی واردی . مع الاسف بونلر تقدیر ایدله دیکندن یازلامش و بوغوامض کندیسيله برابر غیب اولوب کیتمشدر .

کندیسنه رسمی اولوب اولدیغی صورلدیغی زمان « انسان اودر که دنیاده نام و نشانی قالمایه » جوانی ویرمش و بنم رسم کتبخانه مدر دیمشدر . ۶۸ یاشنده وفات ایتدیکی سویلنیورسه ده (۱۲۹۶) سنه هجریه سنده یکریمی بر یاشنده اولدیغی « آمد شاعرلری » نام اثرینک باش طرفنده سویله مه سنه نظراً ۶۶ ویا ۶۷ یاشلرنده وفات ایتدیکی آکلاشیلیر کچن پرشنبه کونی هوانک شدتنه رغماً قدرشناس غلبه لکله جنازه سی قالدیرلمش و فاتح مقبره سنه تودیع ایدلمشدر . رحمة الله علیه رحمة واسعة .

یوسف ضیا

کتبخانه لری اصلاح ایتمه بی غایه امل ایدینمشدی بونکله برابر شایان تأسفدرکه حصولی تمنی ایدیلن اصلاحات هیچ بر صورتله میدانه کتیر یله مدی .

محیطیمز روحیاتنک اعماقنه کوك صالان اداره مصلحت ، حواله جیلک ذهنیتی ، خصوصیه اداری قانونلر مژک نقصانلغی دولایسیله ، اک کچوک نقطه لرك بيله مرکزدن استفساری لزومی کبی اداری واجتماعی خسته لقلریمز اک حر دماغلرک ، اک فعال کنچلرک بيله اراده سنی عاقل ؛ مساعیسنی غیر مثمر قیلیوردی .

ایشته ماضی نك بو آلم تجریبه لرینه استناداً دییه بیلیرم که کتبخانه لری - زیرده قید ایتدیکم و جهله - ابتدا تصنیف ایتمه لیدر . عمومی و علمی کتبخانه لری نه معارف مدیریته ، ونه ده لیسه لر کبی دوغریدن دوغرویه وکالته ربط ایتمک دوغرو دکلدلر ! بو قسم کتبخانه لر بر اداره مسئله سی اولقدن چوق اوزاقدلر . عصری ترقیات اونیده بر علم ، اختصاص مسئله سی شکلنه صوقمشدر . بو کتبخانه لری عمومه کشاده ایتمکله برابر دارالفنون امانتی اداره سنه ، ترک و تودیع ایتمک اک دوغرو بر یول اولاجقدر . بو اصول ، کتبخانه لرمزده مسعود بر آتی ، فیاض بر استقبال دوره سنک کشادینه مبدأ تشکیل ایده جک و عین زمانده دارالفنونک علمی و اداری استقلالیه ایله کتبخانه لرك مستقبل انکشافی ده تأمینیه خادم اوله جقدر .

سابق شرعیه وکیلی ، مرجع عائدی و مأمور مسئولنک بيله رأینی استمزاجه لزوم کورمه دن سلیمانیه کتبخانه سنک بر قسمنی سلطان سلیم ده مدرسه سلیمانیه یه نقل ایتدیرمشدی . بو نقل کیفیتیه بالطبع هیچ لزوم و ضرورته مستند دکلدی . علمی کتبخانه لر دارالفنون کبی

KÜTÜPHANELERDE ISLAHAT MÜNASEBETİYLE

کتبخانه لرده اصلاحات مناسبتیه

ملغی اوقاف و شرعیه وکالته عائد مؤسساتدن بر قسمی معارف وکالته دور ایدلمشدی . بونلر میاننده معلوم اولدیغی اوزره کتبخانه لرده بولونیور . غزته ستونلرنده کوریلن اصلاحات حوادثلری مناسبتیه بو بابده قیصه اولقله برابر شعورلی بر تجریبه دن تحصیل ایدن قناعتلریمی قید ایتمک آرزوسنده ایم :

مدینتک ، حیاتک حتی استقلالک بيله اس اساسی شبهه سز معارفدر . کتبخانه لر ایسه بر ملتک عرفان حیاتنده کی ترقی و تکاملک ذی حیات برر نمونه سی مثابه سنده در . خصوصیه ملی مفکوره بی نشر و تعمیمده کتبخانه لرك ایفاسیه مکلف اولدقلری روللر پک بویوکدر . بوکا بناء کتبخانه لرده عصری اصلاحات مسئله سی موضوع بحث اولورکن هر شیدن اول کتبخانه لری اساسی ، مستقر بر علم اوجاغنه ربط ایتمک جهتی تأمین ایدله لیدر . کتبخانه لرك اوزون ، فقط عینی زمانده مملکتک حیات عرفانی نامنه حجاب آور اولان وضعیت تاریخیه سی هر شیئه ترجیحاً بو جهتی دوشونمه یه سائق اولیلیدر .

اوقاف اداره سی زماننده کتبخانه لر آز چوق بر امک صرف ایدلدیکی دورده بيله مطلوب اولان تکاملات میدانه کتیر یله مدی . خیری بک مرحومک زمان اداره سنده تأسیس ایدیلن « مؤسسات علمیه مدیریتی »

يوكسك بر علم مؤسسه سنه ربط ايديلرسه بويله كيني حركتلردن ؛ شخصي اجرا آتدن ده مصون قالا جقدر . علمي كتيبخانه لرك انكشاف و تكملاتيئي موجب اولاجق بر مرجعي قيد و تثبيت ايدلدكدن صوكره اصلاحات جهتي تدقيق ايدلم :

بو خصوصده ايلك اول شو ايكي جهت نظر دفته چارپيور :

۱ - كتيبخانه لري توحيد و تصفيه ، دولاييسيله اداري جهتي .

۲ - ثانياً كتيبخانه مأمورلري ، حافظ كتبلر مسئله سي . كتيبخانه لرك توحيدى مسئله سي .

يوزلرجه سنه اولكي شرائط حياتيه و علمي تلقيلر ايله بو كونكي احتياج شبهه سز عين نسبت داخلنده دكلدر . بو كونكي احتياجي ، وضعت عموميه يي نظر دفته آلاجق اولورسه ق ملل متمنده ده اولديغي كبي بزده ده عمومي كتيبخانه لر شو ايكي اساس اوزرينه تأسيس ايدلمه ليدر :

عمومي علمي كتيبخانه لر ؛ عمومي ملي خلق كتيبخانه لري . اولاً بالعموم كتيبخانه لر تصنيف و تصفيه ايدلمه ليدر . اساسلي برنجي دره جهده كي علمي اثرلر طوپلانهرق بر « عمومي كتيبخانه » تشكيل ايدلمه لي . كرك صفت ، كركسه تاريخ و علم اعتباريله قيمتدار اولانلر هب بورايه جمع ايدلمه ليدر . اثرلر ، كتيبخانه نك داخلتي تقسيما تي اعتباريله ادبيات ، تاريخ و جغرافيا ، تفسير و حديث ... كي شعبه لره انقسام ايتمه لي . بو علمي كتيبخانه ، بهمه حال بزده « توركيات » شعبه سني احتوا ايتمه ليدر .

بونكله برابر شهر اميني ، فاتح ، بايزيد ، سلطان احمد ، اسكدار كبي تورك و مسلمان اكثرتيي بولنان محللرده ايكنجى درجه ده كي

اثرلردن ده « عمومي ملي خلق كتيبخانه لري » تأسيس ايتمه ليدر . بو ايكنجى درجه ده كي خلق كتيبخانه لرنده علمي اثرلردن دهها زياده خلقه حيات ماضي سني ، عنعنات ملي سني طائيه جق ؛ ملي مفكوره نك تأسيس و انكشافنه ياردم ايدم جك ملي و تاريخي اثرلره خلق حيات و اقتصاديات ساحه لرنده تشويق ايدم جك خلق لساننده يازيلان زراعت ، صنايعه ، اقتصاديات عائد حياتي اثرلر بولونديرمه ليدر . بو ايكنجى قسم كتيبخانه لرده غايه : خلق كتله سنك افكاريني تنوير ، اولنرده ملي سنجيه و روحى يوكسكتمه يه خادم اولاجندن خلق ملي بنلكنه صاحب قيلمق ؛ زراعت ، صنايع ، اقتصاديات كي حياتي ساحه لرده خلقى تنوير و اوكا رهبرلك ايتمكدر . بو قسم كتيبخانه لر دهها مهم اولديغي جهته له دوغريدن دوغري يه معارف وكالتنه مربوط بر مجلس اداره طرفندن اداره ايدلمه ليدر .

متمدن ملتدرده بو كبي خلق كتيبخانه لري هيچ ده اهمال ايدلمه مز . حرب عمومي زماننده آلمانيا مملكتمرك هر طرفنده بو كبي قرآنخانه شكلنده كتيبخانه لر تأسيس ايتمشدى . مقصدلري ايسه : تورك خلق كتله لري آراسنده ملي مفكوره لريني دهها قولايقله نشر و تعميم ايتمك دهها توركجه سي بونلري برر پروپاغاندا آلتى اوله رق قوللانمقدى . بزده بو قسم خلق كتيبخانه لري تأسيس ايتمك مجبوريتنده يز چونكه آنجق بو سايه ده خلقده تحصيل عالي كورمه مش اولانلرده كتيبخانه لرده مطالعه و اوقومق ذوقنى اويانديرا بيليرز .

بو كبي كتيبخانه لري تأسيس ايچون كليتي مبالغه ده لزوم يوقدر اولاً ماده قانونيه ايله نشر و تأليف ايديله جك اثرلردن سكر اون نسخه سنك ملي كتيبخانه لره ترك و توديعي مجبور طوتيلمالي ثانياً

کتبخانه لر هیئت اداره سی قفقاسیه ، قریم شمال تورک مملکتلری مصر ، ایران کبی تورک و اسلام یوردلرنده محرر و مطبعه جیلرله تماس و مخابره تأسیس ایدهرک هر یکی نشر ایدیلان اثرلردن اوچ بش نسخه آلدیرمق ممکندر . بو صورتله جزئی بر زمان طرفنده کتبخانه لری زکین لتمک ممکن اولور .

کتبخانه مأمورلری : حافظ کتبلره کلنجه :

حال حاضرده کی اوقاف کتبخانه لری حافظ کتبلری آراسنده اسمنی بیله یازمایه غیرمقتدر عجزه واردر . اوقاف کتبخانه لرینک بر چوق قیمتدار کتابلرینی کیوه لر ییمش ، باقمسزلق یوزندن نحو وخرابی یه یوز طوتمشدر . وظیفه حسندن محروم بو کی عجزه ایله شبهه سز که آرزو وتمنی ایدیلان اصلاحات میدانه کتیریلهمز . یر پروغرام نه قدر منتظم اولورسه اولسون اونی تطبیق ایدهرک آلدرده ده قابلیت ایستر . بونکچوندرکه کتبخانه لرله برابر حافظ کتبلریده تصفییه یه تابع طوتمق ضروری اولاجقدر . حافظ کتبلرده اقتدار علمی ایله ، فضیلت اخلاقیه یی شرط اساس اوله رق تثبیت ایتمه لیدر .

شایان آرزو و تمنی درکه شمدنصرکه حافظ کتبلک وظیفه لری حیات و معیشتلری تأمین ایدلمک شرطیله دارالفنون مأذون و یا مداوملری کی منتسبین علم و عرفان آلرینه تودیع ایدلسین .

بو تقدیرده امید و تمنی ایدیلیر که کتبخانه لرمز جزئی بر زمان طرفنده مدنی مملکتلرده اولدیغی کی بویوک یر انکشافه مظهر اوله رق خلقک علم و عرفان حیاته خادم یوکسک علم مؤسسه سی حالنه انقلاب ایدهرکدر .

سلیمانیه اوقاف کتبخانه عمومیه سی قاتالوق

شعبه سی حافظ کتبی

ع . فؤاد

TARİH-İ MEDENİYETDE KÜTÜPHANELER I

... حرستیانلغک ظهورندن صکره خلقی استیلا ایدن تعصب او پت پرست اقوامک میدانه کتیردیکلری کتبخانه لری سد ایتمش علوم و فنون بتمش ؛ علما ایسه زندانلرده زنجیر بند ایدلمشدر . بشرک ترقی و عرفانه قارشى کلیسانک وضع ایتدیکی استبداد ، درین جهالتلر بتون انسانیتک روحی صاران ظلمک شدتی ایچنده یوکسله ن علولری هر طرفه اورکوتمشدی . قرون وسطی ده انسانیتک لمعه امیدى سونمش تجدد معارف نامنه بر شیلر قالمامشدی عصرارجه عالم بو فلاکتک او کنده ایگله مشدر . انجق او عصرده اسلام دنیا سنک بتون اطرافى نورشعشعه داری ایله تنویر ایتمسی مصر ، بغداد ، شام ، قرطبه ، طلیطه کی مدینتک مرکزلی اولان معمور مدینه لرده ، علمک عرفانک فنونک فیضیه بیکلره علما ، حکما ، یتیشدیریوردی . مدینه لر هر درلو فنونده راسخ عالملر و بهره دار متخصصلرک مقری ایدی . مدینتک اک یوکسک قابلیت و کمالی احرازه موفق اولان اسلام علامه لرینک تألیف ایتدیکلری اثرلر استنساخ ایدیلهرک الدن اله شهردن شهره انتقال ایدیور ، جیلان دریسی قماش و امثالی شیلر یازیلهرق بیکلره مدونات وجوده کتیریلیوردی . (ابو عمر و ابن العلاء) (خمص) (حماء) (ابو عبیده) نک خانه لری طاوانلرینه قدر کتابلره دولمشدی . دولت امویه نک عمومی کتبخانه لرینی کوره میورسه ق ده افاضل علمانک بر چوق خصوصى کتبخانه لری معلومزدر . دولت عباسیه نک تأسیسیله اجانبک کیتدکجه زیاده لشنه اختلاطی جوار اقوامک بر چوق صناعی

و فكري مؤسسه لرییه تنمو ایدن سلطنت عباسیه شایان حیرت بر اثر تکامل و ترقی کوسترمشدر . عباسیلرک بغدادده تأسیس ایتدیکلری و (بیت الحکمه) نامنی ویردیکلری او معظم کتبخانهده یونانی ، سریانی ، هندی ، قبطی لسانلرندن عربجهیه ترجمه اولنان بر چوق کتابلر طویلانمش و بالاخره مأمونک غیرتیله علوم مدونهنک ترجمه هیئتلی واسطه سیله عرب لسانه نقل ایدلمشدر . خلیفه مشارالیهک کتاب جمعنده کی مراقی خلقجه شیوع بولسی اوزرینه یوزلره بیکلرله اثر جمع اولنهرق مذکور کتبخانهیه وضع اولنمشدر .

کتبخانهنک بر مدیری واردی . (صاحب بیت الحکمه) نامنی الان بو ذات عربلره قارشلی عداوتیله شهرت الان (سهل بن هرون) اسمنده بر ایرانی ایدی . دهها صکره بغدادده (بیت الحکمه) طرزنده بر طاقم کتبخانهلر تأسیس ایله دیلر آل بویه دن (بهاءالدوله) نک وزیری (سابور بن اردشیر) طرفندن (۳۸۱) تاریخنده بغدادده ینه بویله بر کتبخانه میدانه کتیرلشدر کتبخانهلر ایچون (۶۲۲) ده وفات ایدن خلفای عباسیه دن (ناصر بن مستغنی) ده پک مهم همت صرف ایدن ملوکدندر . اخیراً عباسی خلیفه لرندن اولان (مستعصم بالله) ایسه هر دورلو اداری قابلیتندن محروم علوم و فنوندن هیچ خبردار اولیان بر مغبن اولدیغندن بالنتیجه بشیوز سکز سنه دوام ایدن خلافت عباسیه قرین زوال اولدی . وزیر مؤیدالدین علقمی نک اخاتی یوزندن مغول حکمدارلرینه کیزلی مکتوبلرله بغداد اوزرینه یوروملرینی توصیه ایتمش و عاقبت (هلاکو) اناطولی؛ ارمنستانده کی بتون سردارلریله مدنیت و انسانیتک سنه لرحه حرمکاه عصمت و شهامت ایلان بغداد شهرینه دوغرو بیکلرله وحشیلردن مرکب انسان سورولریله آقوب

کلمش و هلاکونک قوماندانی (باتو) شهری محاصرهیه المشدی . موغوللر دجله قانالردن برینی ییقارق اسلاملردن بر چوغنی ضولر ایچنده بوغمشلردی . اخیراً هلاکونک ورودی ایسه اورته لغی احاطه ایدن ولوله دهشت ایله بوتون بوتون علولندیرومشن زاد وزخیره نک ختامیله بیتاب قالان خلق ، صوک فداکارلغی ابراز ایتمکدن کیرو دورومیور ایسه ده یقیق سورلردن هجوم ایدن موغوللر شهری آتشلر ایچنده براقمشلردی . آرتق بوتون سرایلر ، جامعلر ، یانیور سوقاقلر قان آتش ایچنده قالمشدی

بغدادک مخازن علم و معارفی اولان او زنکین یوز بیکلرله جلد قیمتدار کتابلر یغما ایدیلیور ، محصول فکر بشر اولان او کتبخانهلری علولر صارمش یاقیوردی . دجله نهرینه دوکولان کتابلردن کوپریلر تشکیل اولندی و یازیلر هفته لرحه او نهر جریانتی سیاھلره بویادی . هلاکو اوردوسی ایسه او معمور مدینه لری خرابه لره ، ویرانه لره چویرمشدی . او شهرلرک جلوه گاه اولدیغی های هوی حیادتن نه بر سس و نه ده بر نفس قالمشدی . علقمی دنیلان الچاق اک صوک وظیفه خائنانه سنی اکمال ایتمک ایچون مستعصم باللهی بتون اولاد و اقاربیلره هلاکویه تسلیم ایدرک عصرلرحه شرقک سمای عظمتنده شعشعه پیرای دهشت اولان او قوجه دولت اسلامیه نک ییقیلماسنه ، بتون منشورات مدنیه و علمیه سیله محو اولماسنه سبب اولمشدر . اسلام عالی ، اوغرادیغی بو فلاکت سببیلره سنه لرحه کرک علمده و کرک صناعاتده کیرو . قالمش و کندینی طویلایه مامشدر . غربده کی مدنیت اسلامیه ده اسپانیوللر طرفندن عین مصیبه کرفتار اولمشدر . اندلسده کتبخانه لره و یریلان اهمیت و بو خصوصده پک یوکسک فداکارلقلر اختیار ایدن بیکلرله ذوات تاریخک محتشم سینه سنده یاشایور .

(۳۵۰) سنه هجریه سنده مسند نشین سلطنت اولان (حکم بن ناصر) مأمونک اطوار معارف پرورنه اسنی کیروده براقه جق درجه ده غیرتکر کوسترمشدر . حمایه و نشر علومده ابراز سخا ایله ذوق آلان بو محب حکمت مخلصات آتاردن اولان (کتاب الاغانی) مؤلفنه بیک دینار احسان ایتمش و فقهای مالکیه دن (ابو بکر ابهری) یه عین معامله بی ایفا ایتمشدر . قرطبه سراینک صالونلرینه وضع ایدیلان بو یوز بیکلرله آثار قیمتدار علومک ترقیسی ایچون اک عزیز حسلری تنمیه ایتمش و بو کون جهانک حیرتله سیر ایتدیکی او اسلام دیارینک عظمتلی مدنیتینک میدان کلمسنه واسطه اولمشدر . کتابلرک حاوی اولدیغی موضوعلر اوزرینه فهرستلر ترتیب ایدلمش ابن خلدونک روایتنه نظراً (۴۰۰،۰۰۰) جلد کتاب جمع اولنمشدر . قرطبه کی بر چوق اعظم و رجال طرفلرندن دیکر شهرلرده ده عین وجهله کتبخانه لر تأسیس ایدلمش و غرناطه ده ایتمش دانه عمومی کتبخانه موجود اولدیغی اکلاشلمشدر (۵۳۴) . شرقده صلیبیون سفرلرینک غلیانه کتیردیکی تعصب دینی حسیله اسپانیاده کی خرسیانلر ، مسلمانلر علیه لاینقطع سفرلر اجرا ایدیوردی ، اسپانیا قرالرینه اوروپانک هر طرفندن امداد کلیور بوکا مقابل اسلام حکومتلری نفاق و شقاقک اک الیم دالغله لری ایچنده فلاکتدن فلاکته سوروکلنیوردی . قاستیلیا قرالی اوچنجی (فردیناند) قرطبه شهرینی ضبط ایتدی (۶۳۳) . درتیوز سنه دن زیاده حکومت اسلامییه پای تخت اولان بو شهر معموره ده کی قصرلر ، کتبخانه لر ، سرایلر ، مدنیة الزهرا کی آبدات آثار خصومت سائقه سیله متعصب اسپانیوللر طرفندن هب تخریب ایدلدی بشریت عالمنده اک مظم تاریخی دورلر ایله معین و مستقل حیاتی شرطلر خلق ایدن و اک فیاض مدنی ، اجتماعی بنیه لر یله قاهر بر حیات تاریخیه ابداع

ایدن اسلام مدنیتی اوغرا دیغی ایکی عظیم مصیبتلرله دلخون اولمش و بو مدهش خرابیتلردن صکره بلنی دوزلده مه مشدر . اسلام عرفانک ، اسلام دهاسنک معروض اولدیغی بو فلاکت تاریخیه نک بو کون بیله بتون اسلام عالمنک قلبنی صیزلتمقدن بر آن خالی قالدیغی یوقدر ، او انقاضلر اوزرینده اوتنه بایقوشلرک منحوس سسلری ، تاریخک اعماقنده کومولان او حادثات صرصر دهشتله همان کوزلریمزک اوکنده دوران ایتمه مهیا بولنمقده در . بونلر هیچ شبهه سز عباسی و اندلس مدنیتلریدر .

مصر کتبخانه لری ایچون ملوک فاطمیه طرفندن بو اوغورده شایان تقدیر خدمتلر صرف اولنمش ، بر چوق علمانک اثراری طویلانهرق (عزیز باللهک) بغدادده کی بیت الحکمه سنه مقابل (خزانه الکتب) نامنده کی بویوک کتبخانه تأسیس اولنمشدر .

بو کتبخانه نک احتوا ایتدیکی کتاب عددینی مؤرخلر (۱،۶۰۰،۰۰۰) قید ایدیورلر عزیز بالله مذکور کتبخانه یه (۳۹۰) سنه سنده وفات ایدن کاتب (ابو الحسنی الشابستی) بی مدیر تعیین ایتمش و کتبخانه لری دائم کزر ، ترقیاتی ایچونده غیرتدن هیچ کیر و دورمازدی . رومالیر زماننده اسکندریه کتبخانه سی نصل تخریب اولندیسه بو کتبخانه لرده بر چوق دفعه سرزده ظهور اولان اختلاللر و عصیانلرک توالیسی یوزندن محو و خراب اولمش چوللره قدر کتبخانه لرک احتوا ایتدیکی اوقیمتدار اثرلر داغلمش حتی بونلردن حاصل اولان بیغنلره خلق کتاب تبه لری عنوانی ویرمشدر . التنجی عصرده (صلاح الدین ایوبی) بونلری طویلا یوب (۱۲۰۰۰۰) جلدده بالغ اولان بو متروک اثرلر قاضی فاضل مشهور (ابو علی عبدالرحیم بیسانی) یه هدیه ایدلمسنی امر

TARİHİ MEDENİYETDE KÜTÜPHANELER II

تاریخ مدنیتده کتبخانه لر

کچن نسخه دن مابعد

ماورای نهرده (ابن سینا) نك منع تدقیق و تتبعی اولقله معروف جهان (نوح بن منصور) کتبخانه سیله تاریخده فنون و صنایع نفیسه حامیلرینك اك منورالا فکاری شاعر ، حسین بایقرانك وزیر (نظام الدین میر علی شیر نوائی) نك کتبخانه سیده او عصرک مخازن علمندن معدود ایدی . معرفت و فضیلتله مشارالبنان اولان علامه بلخی (میرخوند) (روضة الصفا) بی تالیف ایده جکم زمان بتون مأخذلری نوائینك کتبخانه سیندن الدم دیور . مولانا (جامی) ده نفحات الانسی ینه مشارالیهك غیرت و تشویقاتیله تالیف ایتمشدر (هلاکو) (نصرالدین طوسی) ایچون مراغه ده بر کتبخانه تأسیس ایتمشدر . اسلام عالمك او دورلرنده خصوصی کتبخانه لر ایسه ایروجه شایان تذکیردر بر چوق اعظم و مشاهرک ذاتی و خصوصی کتبخانه لری واردی . صاحب بن عباد آفرام بن الزمان ، موفق الدین کبی ذاتلرک بیکلرله جلدی حاوی کتبخانه لری واردی .

علمك و فنك نشرینی دیناً شعار و کندیلرینی وظیفه دار تلقی ایدن اسلام عالملری کیلومترولرله مراحل و مسافه لر قطع ایده رک تعلم و تدریسده بولنورلردی . اوائل اسلامده و دها صکره لری اسلام عالملری دیار اسلامك مختلف گوشه لرنده علم کرسیلری تأسیس ایتمشدر او حیرت

بیورمشدر . (۳۹۵) ده مصرده (دارالحکمة) نامیله بر کتبخانه دها تأسیس ایدلمش (حاکم بامرالله) ك بر چوق حافظ و ناظر تعیینیله وجوده کتیردیکی بو کتبخانه ، او دورك اك معظم مؤسسات علمییه سندن عد ایدلمشدر . شام کتبخانه لری ده عرفان اسلامی تمثیل ایده جك قدر یوکسك بر قیمت کوسترمشدر . دولت فاطمییه دورنده طربلس شامده (۵۰۲) سنه هجریه سنده صلیبیونك یاقدقلری (۳۰۰۰ ، ۰۰۹) جلد کتبی اهرام علمیسنده طاشیان کتبخانه شام ایله مشهور جهان اولان سوریه قطعه سنده (نورالدین زنکی) طرفندن (خزائن نوریه) عنوانیله جسیم بر کتبخانه دیگر وجوده کتیریلرک شام سنه لرجه تشنکان علم و معارفه مرکز تتبع اولمشدر . بلاد فارسده یاقوت حموی بر چوق کتبخانه لر بولندیغنی و بولرک دروننده ایسه یوز بیکلرجه جلد آثار کوردیکی نقل ایدیور . « مابعدی وار » بالجی زاده

طاهر حریمی

Mihrab, no. 12, İstanbul 1340, s. 368-372.

آسا مدنیت اسلامیہ بی بو صورتله میدانہ کتیرمکه موفق اولشدلردر مثلاً (طوس) ده ترکستانلی فارابی ، امام غزالی بغدادده ، تونسلی ابن خلدون مصرده ، مجدالدین فیض آبادده منلافناری بروسده ، اندلسلی محی الدین عربی ، ابو الفدا شیخ الاسلام ابن تیمیه شامده ، قاضی رومی سمرقندده ، ماورای نہرلی علی قوشجی ایرانلی منلاخسرو استانبولده نشر انوار علم ایله آفاقی طوتمشلردی . شرقک عصرلرجه دوام ایدن حاکمیت علمیه سی ، اسلام مدنیتینک شان و عظمتی حکمت و معارفه قارشو کوستریلان حرمت و اشتیاقدن دوغمشدر . اوروپا جهالت علملری اراسنده بوغوشورکن اسلام دیاری ، سعادتک رفاهی ایچنده یشایوردی .

بو کون استانبولده کی کتبخانه لرك عمومی (۴۰۰۰۰) ییلدیز (۲۰۰۰۰) ملت (۱۸۰۰۰) جلد عموجه حسین ، سلیمیه درکاهی ، پرتونیال ، حکیم اوغلی علی پاشا ، محمد راشد افندی ، ولی الدین افندی ، کتبخانه لری جمعاً یکون (۸۰۸۶) جلد کتابی احتوا ایدر اوقاف کتبخانه لری (۶۵ دانه) بر چوقلری سد ایدلمش و کتب موجوده (۱۵۰۰۰۰ عدد) سلیمانیه ده کتبخانه عمومی اتخاذ اولنه قورشونلی مدرسه یه نقل اولنمشدر .

موجود آچیق کتبخانه لری پرتونیال ، نورعثمانیه ، ایاصوفیه ، راغب پاشا چهارشنبه ده مراد منلا و محمد اغا ، کوپریلی ، حسن پاشا ، سلیم اغا ، شهید علی ، داماد ابراهیم پاشادر . علم و معارف ساحه سنده کؤکلره آلین دکدیرمکه اوغراشان غربه باقه جق اولور ایسه ک بز بو وضعیت المیه منزله یرلره کیرمکلرکز لازمدر . وقتیه مشهور عالم (لاوازیه) ایچون اللی بیک لیرا صرف ایدوب علمی تتبعاته مظاهرت ایدن بر ملت البتده

بو کونکی خارقه ترقیه مظهر اولور . زمانمزه علمک معروض قالدیغی نظریات جدیده اوکنده غرور ایله یوکسلن (آشتاین) ه المانلر پوتسدامده قوجه بر رصدخانه انشا ایتدیردیلر . اوروپاده او یله علم مؤسسہ لری کتبخانه لری واردرکه عقلره حیرت ویرر . سرایلرده ، دارالفنونلرده موزه لرده شهر امانتی و بلدیہ دائره لرزنده آیروجه کتبخانه لری واردر بونلر عمومہ آچیقدر . حافظ کتبلرک هر بری بر علمده متخصص پروفیسورلردر . چیت اولیان بو علم خزینه لرزنده بیکلرله دماغ بشر ، نامتناهی فعالیتله هر کون هر ساعت مدنیتک کمانه خدمت ایدیور . امریقا ملیاردلری یوز بیکلرله جلدلری حاوی کتبخانه تأسیس ایتمشلر ملتلی حارل حارل اوقیور علمک هر شعبه سنده صنایعک هر قسمنده کون کچمیور که بر اختراع بر ایجاد اولماسون . کتبخانه لرك اخلاق عمومیه اوزرنده اجرا ایتدیکی حسن تأثیر و صلاح طولایسیله حبسخانه لرده و فابریقه ، قشله وقلوبلرده کوی و قصبه لرده مطالعه سالونلری و کتبخانه لری یاپلمشدر . ویانه دارالفنونی کتبخانه سنک (۴۰۰۰۰۰) جلد کتابی وار الکتریک قورلری ایچنده زوار و مطالعین ایله دولو . حافظ کتبلر هپسی ارباب دانش و علمادن . مونیخ کتبخانه عمومیسی ایسه حیرتله سزا ویانه سرای قرالیسی کتبخانه سی پارسده کی کتبخانه ملی ، لاپسیخ کتبخانه سنده قبلرله سمااره یوکسلمش بر سرایدنر . قاهرده کی کتبخانه خدیوی آثار اسلامیہ موزه سیله برلکده شارع محمد علیده طرز معماری مصری اوزره بنا اولنمش ، بریسی (امین الکتب) ه مخصوص اولتق اوزره مختلف سالونلردن مرکبدر . نردبان باشنده خدیو مرحوم اسماعیل پاشانک تونچدن بر نصف هیکی وضع اولونمش . قوریدورلرله نردبان صحنقلری حمام قبلری طرزنده رنگلی جامبلرله ضیالندیرلشدر . خدیوی کتبخانه سنده (۱۵۵۷۷) عربجه

(۱۸۲۵) تورکجه (۵۵۳) فارسی (۴۸) جاوا لسانی (۸۳۷۸) فرانسزجه انکلیزجه ایتالیانجه المانجه رومجه اولق اوزره جمعاً (۲۶۳۸۲) جلد کتاب واردر .

مدنیت اسلامیه دورنده اک مشهور اسلام کتبخانه لری :

بغدادده بیت الحکمه	جلد مقداری
سابور کتبخانه سی	۱۰۰۰۰
قرطبه ده حکمک کتبخانه سی	۴۰۰۰۰۰
قاهره ده سرایلرک کتبخانه لری	۱۶۰۰۰۰۰۰
طرابلس شام کتبخانه سی	۳۰۰۰۰۰۰۰
مراغه ده کی کتبخانه	۴۰۰۰۰۰

آوروپانک اک بیوک پای تختلرنده بوکونکی اک مشهور کتبخانه لر

پارسله کتبخانه ملی	جلد مقداری
لوندرده بریتانیا موزه سی کتبخانه سی	۲،۷۰۰،۰۰۰
پترسبورغده کی کتبخانه چارده	۱،۴۷۷،۰۰۰
برلینده کتبخانه ملی	۱،۳۶۰،۰۰۰
ویانه ده کتبخانه قیرالی	۱،۲۳۰،۰۰۰
روماده کتبخانه ملی	۹۲۴،۰۰۰
	۹۷۷،۰۰۰

متفقۀ امریقا ایچنده کی کتابلرک مجموعی (۳۳،۰۵۱،۸۷۲) کتابه بالغ اولان ایکیبیک یکریمی آلتی کتبخانه موجوددر .

کتبخانه لردن محروم بر ملت علماً فکرأ قطعياً یوکسله مز . عصرمزک مدنیتی قارشوسنده مبهوت و متحیر الری باغلی دورمق انتحاردر . اک

بیوک دشمانک جهالت اولدیغنی اونوتمیهم . افسانهوی خیاللر ایله حیاتک شرطلرندن ، بوکونکی عالمک هویتندن خبردار اولیهرق غافل یشارساق نتیجه مز خیبت و خسراندر . علمک تعمیمی ایچون اک اهمیتسز وسائطدن بیله اهمال جائز دکلدر . بر قومک بر عرقک ذکا ، فطانت ، قابلیت فطریه کبی طبیعی وصفلری علم و معارفله تنمو و انکشاف ایتدیلمزسه دوچار ضمور اولور . فردی ، اجتماعی روحی مرض صارار . مستقبل نسل ، مؤمن بر حیات تربیه سی کورمک وجدان اجتماعیسيله عصرک بتون تکملاتی قاورامق ضرورتندن اک قدسی اک اعجازکار تلقیلرله مجهز اولمالیدر بز عصرلرک ایچنده اک یاشلی بر تاریخه مالکز . متبارز بر هویت تاریخیه نك دها عصرلرجه یشایه بیلمسی ایچون علمک لایموت فیضنی ایچمک لازم اولدیغنی قطعياً اونوتماملی یز .

بالجی زاده

طاهر حریمی

Mihrab, no. 13-14, İstanbul 1340, s. 452-455.

اشبو همتندن دولاي تشكر ائمه يي علمي بر بورج ديه تلقي ائتمكده يز .
طوپلانان كتابلك جلد عددی ، واقعا پك چوق كورليور ، فقط
بو كتابخانه ده استانبولك خصوصي وقفلردن وجوده كلن اصولسز
و ترتیبسز كتابخانه لرنده اولدیغی كبی بر كتابك مكرر نسخه لری یوقدر ،
و علمی قیمتی اولمایان كتابلره محل ویرلمه مشدر .

Türk Yurdu IX, no. 94, İstanbul 1331, s. 46-47.

MÜHİM BİR KÜTÜPHANE

اوقاف همایون نظارتنك « مؤسسات علمیه » شعبه سی مدیریتي غایت
مهم بر تشبثده بولنه رق ، الیوم او تشبثی اکمال ائتمك اوزره در .
استانبول جوامع شریفه و خصوصي وقف كتابخانه لرنده داغنیق بر
صورتده بولنان و اکثریاً معطل یاتمقده اولان ، شرق دیلر یله یازیلمش
تاریخ و جغرافیایه عائد اسکی كتابلردن ، موجود ایسه مؤلفلرینك خط
دستیله محرر نسخه لرینی ، دكلسه اك صحیح صاییلان نسخه لرینی
طوپلایوب نورعثمانیه كتابخانه بناسی داخلنده ، جمع خاطر ایله
مطالعه و تتبعه غایت مساعد ، تنها ، سسز وضیادار بر محله كوزل بر
كتابخانه وجوده كیترمكده در . شمدي یه قنر استانبولده بولنان (۲۱)
كتابخانه دن سچوب آلق اصولیله طوپلانلمش تقریباً درت بیك جلد
كتاب ، كتابخانه یه یرلشدر یلمش اولوب ، بونك (۱۲۰) قدری جغرافیایه ،
قالانی تاریخه عائددر ؛ و هپسی شرق ، اسلام و تورك آثاریدر .

ملی و اسلامی تاریخ اوزرنده تدقیق علمیه ایله اشتغال ایده جك
ذاتلك مساعیسنه بو صورتله پك زیاده قولایلق وجوده كیتر یلمش
اولیور . واقعا بوندن اول بر مسئله حقنده تدقیقات ده بولنمق ایچون
مختلف آثاره مراجعت ائتمك لازم كادیكی زمان ، بر بریندن پك
اوزاق بر چوق كتابخانه لری طولاشمق و بونلك اكثریاً نادان و اهمالچی
(حافظ كتب) لری طرفندن دورلو مشكلاته معروض قالمق كبی ، ارباب
تبعجه اصلا آرزو ایدلیه جك شیلر وار ایدی . بو ترقیبرور تشبثله
بونلر دفع ایدلمش اولیور « مؤسسات علمیه » مدیریتي علی بك افندی یه

دیدیلر : بز بو ایشله اوغراشیرز ؛
بوتون آثاری طویلارز ، طاشیرز .
جنسمز بوندن استفاده ایدر ؛
بزه لازم بو ایشده بر رهبر .
شرق اصولنده سعی ایدوب کیتسین
شرحی ، تنقیدی ، مننی ختم ایتسین .
بولدیلر علمی فضله بر فاره
کچمه مش عمری هیچده آواره ؛
نیجه دارالفنونی دور ایدرک
علم و فن ساحه سنده چکمش امک .
او قادار محترم که مثلی عدیم
اوکا آثاری ایتدیلر تسلیم .
حاضرین دیکلیوردی بو یروغنی
اوپورلردی هپسی قویروغنی .
او همان باشلامشدی تدقیقه
نه خطا وارسه حکه ، تفریقه .
دائما باشلا یورده حاشیه دن
کور یور صوکره مننی کافیه دن
بولیور خیلی مستتر « هو » لر
کورمه مشار مقدا کوه لر .
چوق خطا وار دیور بویوک عالم
بر مؤلف براقمیور سالم
متفرق برآز اثر قالیور
درعقب پنجه سیله دامغالیور .

HAFIZ-I KÜTÜB FÂRE

حافظ کتب فاره

دائما فاره پک مضر دیرلر ؛
نه دن اولسون ؟ کتابجیلرده گزر
کندی حالنده ، هیچ قباحتی یوق ،
نه قادار بیلسه کز هنرلری چوق .
بونجه آثاری غیرتیه یوتار
نیجه بیک مننی دور ایدنلری وار .
هله فی اثرلرک یرینی ،
یکی شاعرلرک اثرلرینی ،
اوندن اعلا بیان بو کون کیمندر ؟
او همان هر طرفده حا کدر .
بر مثال ایشته : وقفه عائد اولان
بر کتبخانه مزده خیلی زمان
یوقدی حافظ کتب ویا واردی
بلکه بقالدی ؛ بلکه عطاردی ؛
بیله مم بن .. طوروردی هپ قاپالی !
دیردی هر کس بو بویله قالمالی .
یوقدی تعقیب ایدن فقط بو ایشی ،
فاره لر کوردیلر فنا کیدیشی !

ŞEHİR KÜTÜPHANESİ I

شهر کتبخانهسی

«مکتبئی اکمال ایتدکنن صوکرا ألنه کتاب آلوب مطالعه ایتمه یین کیمسه منورلر آراسنده کندیسنه یر آرامه مایدر. اخلاق و معنویاتی ، حسیات و افکاری یوکسه لتمک ایچون الزم اولان کتابه صو درجه سنده محتاجز . بشریتک منبع عرفان و نورندن آراصیرا بر یودوم ایچمه یین ، معناً و ماده قورومش دیمکدر . »
پول غویاش - طاوس

استانبولک بویوک و متعدد احتیاجارندن بری ده کتبخانه احتیاجیدر . بو احتیاج ، شهرک دیگر احتیاجلری یاننده ظاهراً اهمیتسز و غیر مستعجل کورینورسه ده ، واقعه صو ، الکتریک ، یول احتیاجی قدر اساسلی ، مبرم ، ضروریدر . بو عصرده انسانلرک اوقومق احتیاجی ، ییمک ، ایچمک کبی یومی احتیاجلر میاننه کیرمش اولدیغی ایچون ، استانبول ، صو ، الکتریک ، یول قدر کتبخانه یه ده محتاجدر دیرکن مبالغه یاپمه دیغمزی ده ظن ایدیورز . فی الحقیقه شهرک سکنهسی و بونلرک اجتماعی وضعیتلری نظر اعتباره آلینیرسه ، تسلیم ایدیلیر که ، استانبول هر شیدن اول و مملکتک هر طرفندن زیاده اوقویان بر بلده در . بو کون استانبولده اوقومق ، تنفس ایتمک کبی حیاتک سبب و مسندی

آیروب پارچه لر کتابلردن
قالان اقسای ایتمیوردی زیان .
کوردی چوق کیمیوی مبادلر ،
کاغد اوستنده هپ معادلر .
ساده سعینده بر جهندی سقط
یوتیور ، ذهنی آلیوردی فقط .
واقعا یاپدی خیلی منتخبات
صوکی بد چیقدی نیله یم هیهات !
شرحی ، تنقیدی ، متنی ختم ایتدی
قارنی چوق شیشدی چاتلایوب کیتدی !
چاتلاماز هر زمان بینسزلر
آلداتیر خلقی استفاده ایدر .
بویله بر خیلی شارلاتان طانیرم ،
متبحر نظیری یوق صانیرم .
چوق اثر ، چوق مؤلف اسمی صایار ؛
طوری علامه در ... دوشونجه سی طار !
عقلی یوقدر اونک دانیشمه صاقین
سنی اضلال ایدر طانیشمه صاقین !
اوقویان صانمه علمه حاکمدر
هضم ایدنلر علوی عالمدر !

سراج الدین

عد اولونه بيله جك بر فعلدر . بونی بيلمه ين وارسه ، ايچنده ياشاديغي حالده شهري طانيمايور ، ديمكدر . هر وقت ياپيلديغي طرزده شيمدی بوراده ده استانبولی ، مملكتك دماغی ، تفكر جهازی ديه تعريف ايده بيلرز . و استانبول بو تعريفه بحق لايقدر . بوكا رغباً شهرده كتبخانه آز و موجود اولانلر غير كافيدر . دينيله بيلير كه شهر ، لازم اولديغي قدر غذا آلاميان ، ياشامخه مساعد ساحه و شرائط بولاميان بر ذی حیات كبی كتبخانه سزلك يوزندن كوندن كونه فكرآ قوتسز ، ضعيف ، حسته دوشمكده ، « بشریتك منبع عرفان و نورندن آراصيرا بر يودم طاداماديغي جهتله ، معنأ هر دقیقه بر آز دها ثلومه ياقلاشمقده در . بر زمانلر قوجه بر ايمپراطورلغك پايختخی و اليوم جمهوريت توركيه سنك أك بويوك أك مدنی ، اك منور بر كوشه سی اولان استانبول ايچون بو وضعیت فجييع و فلا كتليدر .

استانبولی شرائط حیاتیه سی تام بر بلده حالنه كتيرمك ايچون ، شهرك مادی عمرانی قدر ، معنوی عمراننده چالیشمق اقتضا ايدر . اكر معنأ يوكسه له مه مش ايسه ، بر شهرك مادی عمراننك همان هيچ بر قيمتی يوقدر . اساساً معنأ ضعيف و قوتسز اولان بر شهر ، ماده ده اويله در . بر شهرك مادی انتظام و تعالیسنی سکنه سنك معنوی قدرتی سوق و اداره ايدر . بوندن دولایي فكرآ ايلرله مه مش شهرلك مادی خرابیسی ، پريشانلغی حيرتله تلقی ايديله جك بز حادثه تشكيل ایتمز . شو حالده استانبولك ، هر طرفی معمور ، منتظم ، مدنی بر بلده اولسنی ايسته ركن ، عين زمانده استانبولليرلك ده فكريات و معنویاتنك يوكسه له سنی ايسته ميليدر . بزجه بو ايکی امل ، استانبوله خدمت ايده جكلرك قلوبنده برلكده و بر كل حالنده ياشامه ليدر .

استانبولی معنأ يوكسه لتمك انجق مکتبلر ، عمومی كتبخانه لر تأسيسيله قابلدر . مکتب و كتبخانه تأسيسی ، استانبولك عمراننه معطوف فعالیتلرک ايلك هدفي اوله دقیقه ، بو فعالیتلر بزه ، هدر اوله جق کی کلیور . فكري مزجه شهري قورتارجق واسطه لرك باشنده مکتبله كتبخانه دن باشقه بر شی يوقدر . بو حقیقت سنه لرحه اول كورولش ، سويله نمش ، مناقشه ايديلمشدر . حتی بونكله ده قالمیه رق شهر اداره سی بيك دوقوز يوز يكرمی اوچ سنه سنده استانبولك اعماری قدر عرفانی ده دوشونمشدر . بيك دوقوز يوز يكرمی اوچ سنه سنده « جمعیت عمومیة بلديه تشكيلات انجمنی » حاضرلا ديغي بلديه قانونی لايحه سنك اسباب موجه مضبطه سنده : « درجه ابتدائيه تدریساتی ، مختاریت محلیه اساسنه مستند اولان نواحی قانونی موجبجه شخصیت حکمیة لي حائز اولان نواحی یه عائددر . بلديه حدودی داخلنده نواحی تشكيلاتی زائددر . چونكه بلديه تشكيلاتی هم دها واسع ، هم ده وساطتی مكلدر . معارف ابتدائیه یی فضولی اوله رق بلده داخلنده درعه ده ایدن اداره خصوصیه دن آلهرق ممالك سائزده اولديغي كبی اهلی و محلی اولان بلديه یه ويرمك مصلحته موافق و مطابق اولور . « ديوركه ، بو ، بر زمانلر استانبول شهر اداره سنه واضح ایلد اولان بر هیئتك ، بلده نك عرفانی ايچون ده چالیشمغی وظیفه لری میاننده كوردیكنی اثبات ایدر . بوندن ماعدا ، شهرده بر بلديه كتبخانه سی تأسيسی ايچون تشبثلره ده كيريشيلمش ، مع مافیه نه تدریسات ابتدائیه امورينك بلديه لرحه درعه ده ايديلمه سی کیفیتي ، نه ده شهر كتبخانه سی تأسيسی تشبثی انتاج ايديلمه مشدر . تدریسات ابتدائیه امورينك ، حكومتك سیاستنه تلقی جهتيله ، بلديه لره ترك و توديعی ممکن كوروله مه سه بيله ، شهر كتبخانه سنك سنه لردنبری بر درلو تأسيس ايديله مه سنه سبب بولوناماز ؛

پاراسزلق کبی اُك اول عقله کلن وسیله ، نقطه نظریمزہ کورہ شہر کتبخانہ سنک تأسیسنہ مانع مجبر دکلدر .

استانبولده عمومی بر شہر کتبخانہ سی تأسیس ایدیلہ مہ مکله برابر بونک نوه سی اولق اوزره بیک دوقوز یوز یکرہی درت سنہ سنده شہر امانتی دائرہ سنده بر بلدیہ کتبخانہ سنک تملی آتیلمش ، او سنہ بودجہ یہ قونیلان تخصیصات ایله کوچوک مقیاسده بر کتبخانہ وجودہ کتیر یلمشسه ده ، بو کتبخانہ الیوم استفادہ ایدیلہ بیلیر بر حالده ایسه ده ، شہہ سزکہ ، ناقص ، فائدہ سی محدود و شہر امانتنہ منحصر در . عین زمانده - بویله عد ایدیلہ سنہ رغماً - بو ، بزم ایسته دیکمز اصل شہر کتبخانہ سنک نوه سی ده اولاماز . شہر کتبخانہ سی ، یاخود شہر خلقنہ مخصوص بلدیہ کتبخانہ سی ، ماہیت اعتباریلہ ، بلدیہ وظائفنک ایفاسنی تسہیل ایدہ جک کتبخانہ دیمک دکلدر . شہر کتبخانہ سی ، استثناسز هرکسک فکرینی تنویر ، معلوماتی توسیع غایہ سیلہ آچیلیر ؛ بناء علیہ مسلکی کتبخانہ لردن آیریلدیغی کبی ، عمومی دولت کتبخانہ لردن ده آیریلیر . مسلکی کتبخانہ لر - اسمندن ده آکلاشیلہ جغی وجہلہ - دہا زیادہ مسلکی زمرہ لک ایشنہ یارار . عمومی دولت کتبخانہ لری ایسہ ، آنجق بر علم شعبہ سنہ منسوب و انکلہ مشغول اولانلرک استفادہ ایدہ بیلہ جکلری کتبخانہ لردر . شہر کتبخانہ لری ، بوتون شہر سکنہ سنک احتیاجینی تأمین ایچون تشکیل ایدیلدکلری جہتلہ مسلک و علم منتسبلرینک تتبع یری اولاماز ؛ اختصاصہ خدمت ایتمز ، اکلندیرر ، اوکرہ تیر ، رؤیتی کنیشلہ تیر ، ادراک و محاکمہ یہ قوت و رونق ویریر . شہر کتبخانہ لری ، دہا فضلہ آنسیقلوپہ دیک ماہیتی حائر و شو حالده هر نوع اثری محتویدر . بونلر ، مسلک و خدمت

فرقی خارجندہ ، هنوز مادہ ومعنا تشکل و انکشاف دورندہ بولونان کنچلری جذب ایدہ بیلدیکی قدر ، حیاتہ کیرمش ، حیات مجادلہ سنہ دالمش یاشیلیرلری ده جلب ایدہ بیلمہ لی ، یکدیکرندن آیری اولان بو ایکی صنفک ایکسینی ده بہمہ حال چاتیسینی آلتندہ طویلامیلدر .

شہر کتبخانہ سی مکتب دکل ، فقط مریدر ؛ خلقک ذہنندہ یرلشمش باطل اعتقادلری ، فنا فکرلری تصحیح ، یاکلش نظریہ لری اصلاح ، اسکیبین ، ایشہ یارامایان ، حیاتہ اویمایان معلوماتی یکیلریلہ تبدیل ایدر . بوکا بناء شہر کتبخانہ سنده آرانہ جق ایلاک خاصہ ، تربیوی قیمتدر . شہر کتبخانہ سنده همان ہیچ تدریسی مزیت آرانماز و اساساً بر شہر خلقینک تنویری ، تدریساتلہ ممکن دکلدر . عمومی خلق سویہ سنی یوکسہ لتمک وظیفہ سنی درعہدہ ایدہ نلر ، اکر تدریس طریقنہ صاپارلرسہ ، یاکلش بر یول طوتمش ، چیقماز بر سوقاغہ کیرمش اولورلر کہ ، نتیجہ ده واصل اولاجقلری انکسار خیالدن عبارتدر . بو اساسہ استناد ایدہ رک دیہ بیلیرز کہ ، عمومی تربیہ اوزرندہ مؤثر اولیان ، معنوی نفوذ و قدرتیلہ افکار و اعتقاداتک استقامت و ہدفی صحت و اصابتلہ تعیین ایدہ میہن بر شہر کتبخانہ سی ، مکلفیتی ایفا ایدہ جک طرزہ تنظیم و تشکیل ایدیلہ مہ مشدر . بوندن دولانی شہر کتبخانہ لرینہ ، دنیانک هر طرفندہ اہمیت ویریلمش ، اعتنا کوستر یلمشدر . بر شہر ادارہ سی ، شہرک هر ہانکی بر جہتندہ ، هر ہانکی بر بنادہ ، هر ہانکی بر شکلده بر کتبخانہ تأسیس ایدہ مز . شہر کتبخانہ سنک ادارہ سی ، لاعلی التعین هر ہانکی بر مأمورک آلنہ براقیلاماز ، مشکلیسند بر مدققک انتخبانہ ، حتی امتحانہ تابع طوتیلہ مقسزین هر ہانکی بر کتاب شہر کتبخانہ سنہ قبول اولوناماز . شہر کتبخانہ سنک یری ، بناسی ، اشیاسی ، کتابلری ، ادارہ سی

برر مناقشه موضوعیدر که ، سنه لردنبری آوروپا و آمریقادہ بونلرک هر بری اوزرنده آیری آیری توقف ایدیلیمش ، هر بری آیری آیری تدقیق اولونہرق حققرنده حکمر اصدار ، مطالعہلر ایراد اولونمشدر . کتبخانہ تأسیس ایدہجک هر شهر ادارهسی ، بوتون بو حکمری ، بوتون بو مطالعہلری کوز اوکنده بولوندیرمق ، مساعیسنی بونلرہ کورہ تدویر و سوق ایتمک اضطرارنہدر . عکسی تقدیرده وجودہ کتیرہجکی اثر ، بر تجربہ مہیتندہ قالمغہ محکوم اولوب هیچ بر احتیاجہ تقابل ایتمز .

متمدن مملکتلرده کتبخانہجیلر ، کتاب مراقیلیری ، کتاب محبلری ، طابعلر و کتابچیلر اتحادی کبی مختلف عنوانلرہ جمعیتلر تأسیس ایدیلیر ، بین الملل کتبخانہجیلک قونغرہلری اجتماع ایدہرکن ، هر شهر و قصبہ بلدیہسی ، حتی کویلر قانونلرہ ، نظاملرہ کتبخانہ تأسیسنہ اجبار اولونورکن ، حاصلی مدنیت عالمنک هر نقطہسندہ حمالی و دائمی بر صورتده درلو درلو واسطہلرہ مراجعت ایدیلہرک خلقلک عرفانہ ، فکری انکشاف و تعالیسنہ چالیشیلیرکن ، تورکیہ جمہوریتنک کوزل و منور شهری استانبولک دہا اوزون مدت عمومی بلدیہ کتبخانہسندن محرومیتی تجویز ایدیلہمز ظن ایدہرز . قوتلہ تخمین ایدیورز کہ ، بو کون استانبول بلدیہسنی صلاحیت و موقیتلہ اداره ایدہنلر ، هر حالده شہرک دیگر احتیاجلری قدر ، پک بویوک وعاجل اولان کتبخانہ احتیاجنی دہ دوشونہرک ، بونک تطمین و تأمین چارہلرینی دہ آرایورلر . یاقین بر آتیدہ استانبول شہر کتبخانہسنک تأسیسنی امید

ایتمک ، آرتق بزہ بوش بر خیالہ آلدانمق کبی کورونمیور . اونک ایچون بورادہ شہر کتبخانہلرینک تأسیس و تشکیل طرزیلہ اداره و فعالیت اصولندن - دیلمزک دوندیکی قدر - بحث ایتمکی فائدہسز بولیورز .

جمیت عمومیہ بلدیہ ضبط کاتبارندن

محمد خالد

Şehremaneti Mecmuası, no. 22, İstanbul 1926, s. 400-402.

ایتمک اولدقجه مشکل بر ایشدر. تنها کنار محله لرده، انتقال واسطه لرینک حرکت مرکز لرینه اوزاق یرلرده قوریلایق بر شهر کتبخانه سی، ایسته نیلدیکی، بکله نیلدیکی درجه ده فعالیت کوستره مز. شهر خلقنی اوقومغه آیشدیرمق، کتابله کتبخانه ایله انسیته سوق ایتمک، بو بویوک کتله بی، اوقومق ایچون کلفت و زحمت اختیار ایتمیه جکنه ایناندر مقله آنجق ممکندر. مشقت و مصرفی استلزام ایده جک بر کتبخانه زیارتی، خلقه ملایم و جاذب کورونمه سه کرکدر. دنیا ده تدقیق و تتبع اوغرنده محرومیت قاتلانلر، بوتون عمرینی کتابلر آراسنده کچیره نلر، هر هانکی بر نادر اثره تملک آرزوسیه ثروتی فدادن چکینمه ینلر موجود ایسه ده، بونلر صاییلی عالملر و مستثنا انموذجلردر. هر اولکه ده خلق طبقه سی دائما قولای بر مساعی بی ترجیح ایدهر. بو طبیعی میل، شهر کتبخانه لرینک تأسیسنده اصلا خاطر دن چیقار یلمه ملیدر. اونک ایچون شهر کتبخانه سی، بلدییه نك اك فضله متکاتف، حدود لرینه نظراً متوسط بر جهتنده یاپیلمق، عین زمانده اوقویانلری راحتسز ایده جک کورولتولرک کتبخانه یه ممکن مرتبه آز عکس ایتمه سنی ده نظر دفته آلتی ایجاب ایدهر. استانبولک بو شرائطی جامع طرفنی قطعی اوله رق تعیین ایده مه مکله برابر، شهر امانتی آمین اوکی، سلطان احمد مثلثی داخلنی، شهر کتبخانه سنه چوق مساعد محل تلقی ایتمکه سببلر واردر. بو مثلث داخلی، بعض ساکن و آسوده سوقاقلری محتوی اولدیغی کبی، انتقال واسطه لرینک حرکت مرکز لرینه یاقین و قسماً شهرک وسطی اعتبار ایدیله بیلیر. شبهه یوق که، بو فکریمزک قطعی بر اصابتی حائر اولدیغنی ادعا ایده مه یز. فقط بر طرفدن بوستانجی یه، قواقلره، دیگر طرفدن یشیل کوبه قدر یایلمش اولان استانبولده شهر کتبخانه سنک یری، بزجه آنجق بو جوارده انتخاب ایدیله بیلیر.

ŞEHİR KÜTÜPHANESİ II

شهر کتبخانه سی

کچن مقاله مزده شهر کتبخانه لرینک ماهیتنه، وظیفه سنه، قیمت و اهمیتنه دائر اوزون اوزادی یه معلومات ویردکدن صوکرا، بر شهر اداره سنک هر هانکی بر موقعه ده، هر هانکی بر بناده، هر هانکی بر طرزده کتبخانه تأسیس ایده میه جکنی سویله مشدک. بزدن ده اول علمک طادینی آلمش، مطالعه و مساعی ذوقی ادراک ایتمش مملکتلرده کتبخانه جیلک، بر صنعت، بر مسلك حالنه کلدیکی جهته، بوندن صوکرا کتبخانه تأسیسنه تشبث ایده جک بلدییه لرك بورالرده کی کتبخانه لرك تاریخی تدقیق، تکاملنی تعقیب ایتمه سی و اوکا کوره بر خط حرکت قرارلاشدیرمه سی عادتاً ضرورت حکمنده در. استانبولده بر شهر کتبخانه سی تأسیسی لزومنی سرد ایده رکن، بونلرک ظرف و مظروفی حقنده سکوت ایتمک بالطبع دوغری اولماز. بناء عیله شو صحیفه لرده بر آزده شهر کتبخانه لرینک نه صورتله وجوده کتیر یله بیله جکندن بحث ایتمک ایسته رز.

بر شهر کتبخانه سنک تأسیسنده أك اول نظر دفته آله جق، ذهنی اشغال ایده جک نقطه، کتبخانه نك موقعنی انتخاب کیفیتدر. کوچوک قصبه لرله انتقال واسطه لری مبذول و منتظم بویوک شهرلرده کتبخانه نك موقعی او قدر حائر اهمیت کورولمه سه بیله، استانبول کبی داغنیق، کنیش، انتقال واسطه لری آز و انتظامسز شهرلرده بونی انتخاب و تثبیت

شهر کتبخانه سنک بناسی ، موقعندن دها آز اعتنايه شایان دکلدن . کتبخانه نك هر حالده کنیش بر عرصه اوزرنده کارکیر اوله رق انشاسی و هیچ بر طرفله التصاقی اوله مسی ، بوندن باشقه هوايه ، ضیایه معروض بولونمه سی مقتضیدر . اولدقچه بسیط کورینه ن بو ابتدائی شرائط ، کتابلرک حیاتی ایچون اهمال اولونه میه جق قدر مهمدر . استانبولده وقوعه کلن یانغینلر دولایسیله ، أسکی فکر خزینه لریمزک بر آنده محو اولدیغنی آرمزده بیلمه یین یوقدر . نیچه خانمانلر سوندیره ن ، نیچه عائله لری فخرک ، سفالتک قدید اللرنده براقان و نهایت کوزل استانبولی بر خرابه یه چوپیره ن یانغینلرک خبریمز اوله دن معنوی تکاملمزک متواضع و صادق خدمتکاری اولان بر چوق کتبخانه لری ده بر بیغین کول و سیاه بر دومان حالنده صاوورمش اولدیغنی آجی و اونوتولماز بر حقیقتدر . اجداد یادکارلرینک بو فجیع عاقبتی کوز اوکنده دوریرکن ، بوندن صوکره کتابلریمزی ، تدبیرسز ، احتیاطسز ، لاعلی التعیین بر بنانک رافلرینه یرلشدیره رک امنیتده عد ایتمک آلبته ألمزدن کلمز . خارجدن کله جک بر یانغین تمهلکه سنه قارشى ، کتبخانه بناسی مطلقا کندیسنی بالذات مدافعه ایده جک درجه ده مقاوم اوله لیدر . بو مقاومت ، آنجق بنانک هیچ بر یره ملتصق اوله مسی ، کارکیر انشا ایدیلمه سی ، پنچره و قاپیلرینک دمیر و پنچرلرینک آیریجه کینکلرله محفوظ بولونمه سی صورتیله تأمین اولنه بیلیر . مع مافیه کتابلری تهدید ایدن آفت ، یالکز یانغیندن عبارت صایلمه ملیدر . رطوبت ، ضیاسزلق ، باقیمسزلق کی دیگر بعض عارضه لر واردرکه ، بونارده کتابلرک شدید و بی آمان دوشمانیدر . هوا آلمایان ، کونش کورمیه ن ، تمیز طوتیلمه یان بر کتبخانه نك کتابلری ، دیگر بر صورتله تهدید آلتنده اولسه دخی ، ینه فنايه محکومدر .

کتبخانه نك معماریسی ، داخلی تشکیلات و تقسیماتی و دیگر متفرعاتی ده قید ایتدیگمز شو بر قاچ اساس قدر اعتباره شایاندر . فقط بز آرتق بو خصوصده اصرار ایتمیه رک ، کتبخانه نك اصل عنصرینی تشکیل ایدهن کتابلردن بحث ایده جکز . بر کتبخانه ده ، کتابلره نظراً هر شیئی تالی بر اهمیتی حائزدر . کتبخانه یی یاشاتان ، شنلندیره ن ، یوکسه لتن کتابدر . محتویاتی ، بر مقصد استهداف ایدلکسزین جمع ایدیلن کتبخانه لر ، نهایت بر سوس مرتبه سندن ایلری کچه مز . بر کتبخانه هانکی غایه ایله تأسیس ایدلمشسه ، اوکا خدمت ایتمکله مکلف و محتویاتی ده اوکا کوره سچیلمش اولق ضروریدر . هر یکی چیقان اثری تدارک و فهرسته علاوه ایتمکله کتبخانه قزانمش اولماز . بو ، کتابلرک عددینی چوغالتسه بیله کیفیه کتبخانه ایچون ضرردر . شو حالده هر کتبخانه نك هدفنه نظراً کتاب تدارکی بر پروغرامه توفیق ایدیلمی ، بو پروغرام تنظیم ایدیلیرکن ده فوق العاده اعتنا و اهتمام کوستریلملیدر . فنا بر پروغرام کتبخانه یی استقامتندن آیراییلیر و پروغرامسزلق قدر کتبخانه اوزرنده سوء تأثیر اجرا ایدر .

شهر کتبخانه لرینده هر صنف خلقک لذتله اوقویه بیله جکی هر درلو اثر بولندیر یله بیلیر . یالکز عامیانه ، سجه و اخلاق نقطه نظرندن ضعیف ، جنسیت احتراضی تحریک ایدیجی و وطنک هر هانکی بر قسمنی کولونج بر وضعیتده مصور اثرلرک بورالرده یری یوقدر . بوندن باشقه نه قدر فضله قیمتی اولورسه اولسون ، صرف متخصصلره و یا طلبه یه مخصوص کتابلرده شهر کتبخانه لرینده زائددر .

شهر کتبخانه لرینک الك مهم ثروتی ادبی اثرلردر . فی الواقع ادبیات ، مملکت مزده لزومسز ، فائده سز ، حتی مضر کی تلقی ایدیلمکده ایسه ده ،

بو فکر کلیاً باطل و مردود در . علملر آره‌سنده نفیس صنعتلر درجه‌سنده دماغک تنویر و تهذیبینه یاردیم و خدمت ایدهن بر مؤسسه بولامایز . صنعت ، بوتون علملرک ، فلسفه‌نک فوقنده ، انسانلری معالی‌یه سوق ایدهن خارق العاده بر قوت ؛ اییلکه ، کوزلکه ، سعیه ، فداکارلغه قارشلی قلبک اشتهاسنی آرتدیران لذید بر اکثردر . مرحمت ، شفقت ، محبت ، وفا ، مربوطیت ، خلوص و صمیمیت کبی هر بری باشلی باشنه بر مزیت اولان خاصه‌لری انسانلرده تمییه ایدهن همان صنعتدن باشقه بر شیء دکلدنر دینیله‌بیلیر . دوغری‌یی یا کلشدن ، ای‌یی فنادن ، کوزولی چیرکیندن آیرمق ایچون ، ذوقی ، سلیم عقلی ، درست محاکمه‌یی اوکره‌تن اک چوق صنعتدر . هم صنعت ، وظیفه‌سنی یورمقسزین ، بیقدیرمقسزین ، جان صیقمقسزین یاپار . قوری دستورلرله ، سرت نظریه‌لرله ، هضمی مشکل مجرداتله دکل ، علاقه‌دار ایدیجی ، اوقشایه‌رق اویاندیریجی بر اصل ایله تلقین ایدهر . اخلاقی نقصانلره دشمن ، بالعکس عرفان و مدنیت ، مفکوره‌یه حیران اولان صنعتک عمومی تربیه اوزرنده انکار اولوناماز بر حکمی ، نفوذی واردر . بو اعتبار ایله کتبخانه‌لرینک قاپیلرینی صنعت اثرلرینه بویوک بر اعزاز ایله آچمق بونلری اداره ایدهنلرک ایلك ایشی اوله‌جق قدر مهمدر . شعر ، نثر ، رومان ، حکایه ، تماشا ، حاصلی ادبی اثرلرک هر نوعی شهر کتبخانه‌سنه کیره‌بیلیر . الویریر که بونلر حقیقه صنعت اثرلری ، حقیقی صنعتکارلرک محصوللری اولسون . ساخته تمغالری حاوی و ادبی قیافته برونمش مفسد و ملوث کتابلری شبهه‌سزکه بو میانده صایمیورز .

ادبی اثرلردن صوکرا ، شهر کتبخانه‌لرینک باشلیجه عنصری ملی ، عمومی سیاسی ، مدنی تاریخلر ، سرگذشتلر ، سیاحتنامه‌لر ، خاطره‌لر ،

ترجمه‌ حاللردر . فقط بونلر ، مراق اویاندیراجق ، علاقه جلب ایدهنلرک شکلده و خاصه رسمی اولق ایجاب ایدهر . مثلاً بزم اسکی وقعه‌نویس تاریخلری بو کون ، متبعلردن باشقه کیمسه‌یه خوش کورونمز . بونلرک شهر کتبخانه‌سنده بولونمه‌سی قطعی بر وجوب آلتنده اولغله برابر ، اسلوب و ترتیبلری ، ذوقی ادراک ایتمه‌ینلرک نشته‌سنی قاجیرر . بناء علیه شهر کتبخانه‌سنه ادخال اولونه‌جق تاریخی تألیفلر ، ده‌ها زیاده مورخ و مدرس احمد رفیق بک افندینک ، یاخود خارجدن ، نمونه آرامق اقتضا ایدهرسه ارنست ره‌نانک ، میشله‌نک طرزیه یازیلمش ، عین زمانده رسملرله کوزلشدیرلش اوله‌لیدر . بو غروپده شهر کتبخانه‌سنک حرز جان ایدهنلرک ، سرگذشتلر ، سیاحتنامه‌لر ، خاطره‌لر ، ترجمه‌ حاللردر . بونلر هر کتبخانه‌نک ، بالخاصه شهر کتبخانه‌لرینک جاذبه مرکزلیدر . دینیله‌بیلیر که ، سرگذشتلر ، سیاحتنامه‌لر ، خاطره‌لر ، ترجمه‌ حاللر ، شهر کتبخانه‌لرینک خرج عام کتابلریدر . بر سرگذشتی ویا بر سیاحت روزنامه‌سنی ، بر خاطره‌یی کنچلر قدر اختیارلرده ، عالملر قدر متوسط صنفدن قارئلرده لذتله ، ایسته‌کله اوقویه‌بیلیر .

دینلره ، سیاسته ، زراعته ، صنایعه ، تجارت و اقتصادیاته ، حقوق و اجتماعیاته ، طب و طبیعیاته دائر کتابلر ، شهر کتبخانه‌لرنده بو تعداد ایتدیگمز اثرلری تعقیب ایدهر . لاکن هر شهرک خصوصیتنه کوره ، کتبخانه‌ده بونلر تنويع ویا تقلیل اولونه‌بیلیر . بر صنایع شهرنده آلبته صنایعه عائد کتابلر ده‌ها چوق آرانه‌جق ده‌ها چوق قازء بولاجقدر ؛ اقتصادی حرکت و فعالیتلرک مرکزی اولان شهرلرده ایسه ، بو جنس مؤلفاته طبیعی بر انهماک و مربوطیت محققدر . شهرلرک صنعتی ، مسلکی کتبخانه‌لرندن وضوحله آکلاشیله‌بیلیر . شو قدر که ادبی

اثرلرله ، بويوك صنعت آبدلرلى ، تاريخلر و فروعاتى ، هر شهر كىتبخانه سنك - تعبير جائزه - دمير باش اشياسيدر . بونلردن هيچ بر شهر كىتبخانه سى ، هيچ بر صورتله صرفنظر ايدمز .

على العموم كىتبخانه لر كى ، شهر كىتبخانه لر ينك حياتى ده ، كىتبخانه لر ينك تصنيفنه ، قاتالوغلر ينك ترتيب و تنظيمنه باغليدر . كتابلر كى تصنيفى ، قاتالوغلر كى تنظيمى ، كىتبخانه نك فعاليتى اوزرنده پك مؤثردر . تصنيفسز ، قاتالوغلر كى كىتبخانه لر كى كتاب آبانلردن فرقى يوقدر . مملكتمزده كى عمومى كىتبخانه لر كى وضعيتنى ياقيندن بيلنلر ، ظن ايدمز كه بو آجى حقيقتى طانمشلردر .

كتابلر كى تصنيفى ، قاتالوغلرله ترتيبى كىفيتى ، اوتنه دنبرى كىتبخانه متخصصلر نى اوزون اوزادى يه اشغال ايتمش ، بو يولده تدقيقلر ، تجربه لر ياپيلمش و بو كون آرتق مشر بر نتيجه يه واريلميشدر . بوراده كىتبخانه لر تاريخندن بحث ايتمه ديگمز جهتله ، كتابلر كى تصنيفى ، قاتالوغلر كى ترتيبنده تعقيب ايديلن اصوللر ايلك دورلردن باشلايه رقى صفحه صفحه نقل ايدمك دكلز . يالكز شوراسنى قيد ايدمك كه ، كىتبخانه لرده كى اثرلر كى تصنيفى ، قاتالوغلر ينك ترتيبى ، اليوم بر علم حالنه كلمشدر دينيله جك درجه ده ، اساسلى قاعده لره ربط اولونمشدر .

عصرى بر شهر كىتبخانه سنده كتابلر بويلىر نيه كوره تصنيف و رافله او صورتاه يرلشديرمك توصيه اولنه جق اك اى اصولدر . كتابلر عموميتله اوچ بوى اولقى اوزره تصنيف ايديلير :

- ۱ - بويوك بوى ۳۵ سانتيمتر و دن فضله اولانلر
- ۲ - اورته بوى ۲۵ سانتيمتر و دن ۳۵ سانتيمتر و يه قدر اولانلر
- ۳ - كوچوك بوى ۲۵ سانتيمتر و يه قدر اولانلر

كتابلر بويلىر نيه نظرا تصنيف اولونان كىتبخانه لرده هر بوى آيرى بر صيرا نومروسى تعقيب ايدمك و كتابلردن هيچ بر ينك نومروسى تكرار ايتمز . بويوك بوى كتابلر دائما آلت رافله ، اورته بوى كتابلر اوست رافله ، كوچوك بوى كتابلر ايسه اورته رافله وضع اولونور . كتابلر كى رافله بو وجهله يرلشديريلمه سنك سببى ، ير ضايع ايتمه مك و كتابلر بويلىر نيه قولايجه آلوب ينه قولايجه يرلر نيه اعاده ايتمكدر .

كتابلر كى بويلىر نيه كوره تصنيفى و رافله وضعى ايله قاتالوغلر كى تنظيمى آراسنده مناسبت و علاقه يوقدر ؛ بناء عليه بو ايكيسنى يكديكرينه قاريشديرمقسز ين مطالعه ايتمليدر .

قاتالوغلر درت مختلف نوعه آيريلير : ۱ . - الفباى قاتالوغ ، ۲ . - اصولى قاتالوغ ، ۳ . - كلمه قاتالوغى ، ۴ . - تحليلى قاتالوغ . الفباى قاتالوغ ، كتابلر كى مؤلف اسملر ينك ايلك حرفلر صيراسيله ، اصولى قاتالوغ ، عائد اولدقلى علم شعبه سنه كوره تصنيفيله وجوده كتيريلر . كلمه قاتالوغى ، هر علمه عائد كتابى او علمى افاده ايدمك كلمه آلتنده طويلامقوله تنظيم اولونور . تحليلى قاتالوغ ايسه ، كتابلر كى حاوى اولديغى مبحثلر ، فصللر نظر دقته آلتنه رقى ترتيب ايديلير .

بعض مؤلفلر ، بو درت نوع قاتالوغلر كى دردى ده بر كىتبخانه ايچون ضروريدر ، ديرلر سده ، بز بو نقطه نظره عينا اشتراك ايتمورز . بزجه ، موضوعمى تشكيل ايدمك شهر كىتبخانه لرى ايچون ، الفباى و اصولى قاتالوغلر كافيدر . شهر كىتبخانه لر ينك كلمه قاتالوغنه احتياجى اولمديغى كى ، تحليلى قاتالوغ ده ده فضله اختصاص كىتبخانه لر نده لازمدر .

بو درت نوع قاتالوغدن باشقه ، برده « تصنیف اعشاری » اصولی واردر که ، علملری اولاون شعبهیه ، صوکرا بو شعبه لری تکرار اونه و الخ تقسیم و کتابلرک بو تقسیمات داخلنده تصنیفی ایجاب ایدر. برآز قاریشیق و چتین اولان بو اصول ، آوروپاده بیله عمومی بر حسن قبوله مظهر اوله مش ، یالکز آمریقاده تعمم ایتمشدر . مملکتمزده بو اصول ایله ایلک تنظیم اولونان قاتالوغ ، « بویوک ملت مجلسی کتبخانهسی » فهرستیدر .

قاتالوغلر اسکیدن هر یرده دفتر شکلنده تنظیم ایدیلیمکده ایدی . دفترلرک هر کون یکی دن یکی یه کتبخانهیه علاوه اولونان اثرلرک قیدلریله دوله سی ، بو اعتباریله زمان زمان تجدیدینه مجبوریت حاصل اوله سی دولایسیله ، بو شکل الیوم ترک ایدیلیمش و دفتر یرینه فیشلر اقامه اولونمشدر . فیش یاپراقلری داغنیق و هر بری بر کتابه عائد دفتر دیمکدر . فیشلر شکلی و ابعادی معین قارتلردن عبارتدر که ، ترتیب و محافظه لری بر طاقم قاعده لر تحتنه آلمشدر .

شو قیصه ایضاحات ، شهر کتبخانه لری حقنده آز چوق بر فکر ویرمشدر ، ظن ایدهرز . بحتمزه داخل دها بر چوق متفرعات وارسه ده ، هر کسی علاقه دار ایتیمه جکی جهتله ، اونلری بوراده اکلاتمقدن صرف نظر ایدیورز . استانبولک یاقینده مکمل بر شهر کتبخانه سنه مالک اولسی تمینسی اظهار وسیله سیله سرد ایتدیگمز بو فکرلرک اتمام و اکمالی صلاحیتدار اولانلردن بکله یورز .

۱۸ حزیران ۱۹۲۶

جمعیت عمومیة بلدیة ضبط کاتبلرندن

محمد خالد

مأخذلر : نوظلر و کتبخانه لره دائر اصول تصنیف : جلال اسعد ، کتبخانه جیلک : فهمی ، خلق کتبخانه لرینک صورت تأسیس و اصول اداره سی : پول غویاشدن احمد صفوت بک طرفندن ترجمه ، بویوک ملت مجلس کتبخانه سنک فهرستی : نبیل ، معارف نظارتنک تاریخچه تشکیلاتی : محمود جواد ، مجموعه الفبا قولکسیونی ، چک - اسلوواکیا خلق کتبخانه لری حقنده حاکمیت ملیه غزته سنک ۲۹ مایس ۱۹۲۶ تاریخلی نسخه سنده مندرج مقاله .

Şehremaneti Mecmuası, no. 23, İstanbul 1926, s. 461-465.

Pertevriyal Sultan'ın Fatih Kütüphanesine Vakfettiği Kitaplar	442
İstanbul'daki Kütüphanelerin Durumuna Dâir	446
Câmi-i Ezher'deki Kütüphanenin Üzerinde Yaptırılan Evlerin Yıkılmasına Dâir	449
Bursa Ulu Camii Kütüphanesiyle İlgili Bazı Sayım Kayıtları	450
Küre-i Arz'da el-Yevm Mevcud Bulunan Kütüphaneler (Serkis Orpelyan)	456
Ali Emîrî (Yusuf Ziya)	481
Kütüphanelerde İslahat Münasebetiyle (A. Fuad)	488
Tarih-i Medeniyetde Kütüphaneler I (Balcızâde Tâhir Harîmî)	493
Tarih-i Medeniyetde Kütüphaneler II (Balcızâde Tâhir Harîmî)	499
Mühim Bir Kütüphane	504
Hâfız-ı Kütüb Fâre (Siraceddin)	506
Şehir Kütüphanesi I (Mehmed Halid)	509
Şehir Kütüphanesi II (Mehmed Halid)	516
Harem-i Şerif'deki Kütüphane'nin Nakline Dâir	526

HAREM-İ ŞERİF'DEKİ KÜTÜPHANE'NİN NAKLINE DÂİR

حجاز ولایتی جلیله سینہ

کعبه معظمه ده بااراده سینہ مقرر اولان تعمیرات و انشآت مبارکه جمله عالیہ سندن حرم شریف دروننده کی کتبخانہ نیک حکومت شرعیہ مأمورلرینک اوتوردقلری مدرسه درونینہ نقلی دخی داخل اولوب اولبابده ویریلان قرار فی ۱۹ ل ۲۸۷ تاریخندہ مکہ مکرمہ امارت جلیله سیله ولایت مقاملرینہ تفصیلا بیان و اشعار قلمنش امدی مذکور کتبخانہ نیک الیوم محل مخصوصہ نقل اولنمدیغندن دروننده بولنان کتابلرک ایسه سیل و باراندن خراب اوله رق شو حالده قلمسی مخذوردن غیر سالم اولدیغندن بحثله ایجابنک بر آن اول اجرایی کتبخانہ مذکور حافظ کتبی سید محمود افندیلر طرفندن استدعا اولنمش کتابلرک بویله محل تهلکده قلمسی غیر جائز بولنمش اولغله مقدمکی قرار و اشعار حکمنہ توفیقا و سریعاً ایجابنک اجراییله کیفیتک بیان و انہاسنہ ہمت بیورلسی سیاقندہ شقہ .

Mecelletü'n-nisâb (İbnü'l-Emin Mahmud Kemal)	272
Ulûm-ı İslâmiyye (Serkiş Orpelyan-A. Mehmed Tahir)	274
Mahzenü'-lUlûm'un Önsözü (Serkiş Orpelyan - A. Mehmed Tahir)	280
Bursalı Tahir Bey (Köprülü-zâde Mehmed Fuad - Ahmed Remzi)	286
Eski Tarih Eserlerimizi Yakmalı mı? (Köprülü-zâde Mehmed Fuad)	291
Kitabelerimize Hürmet (Nureddin İbrahim)	295
İlk Büyük Muharrirlerden : Şinasi (Ali Canip)	298
Yeni Muhitü'l-Maârif'in Önsözü (Emrullah)	307
Yeni Muhitü'l-Maârif'in Programı	321
Müsavver Dâiretü'l-Maârif	345
Tercümân-ı Hakikati Tezyin Eden Bir Bahs-i İlmi : Bibliyografya (Ahmed Mithat)	353

III. BÖLÜM : OSMANLI KÜTÜPHANELERİ

Kütüphane ve Kitaplarımız (Ferid)	361
Yine Kütüphane ve Kitaplarımız (V. Ramiz)	364
Asri Kütüphaneler İhtiyacı (Ali Canip)	367
İstanbul Kütüphanelerinde ve Bazı Camilerde Bulunan Kitapların Sayımı Yapılarak Kataloglarının Hazırlanmasına Dâir	371
Süleymaniye Kütüphanesindeki Hafız-ı Kütüplük ve Ferrâşlık Cihetlerinin Yeniden Tanzimine Dâir	373
Umur Bey'in Bursa'daki Camii'ne Vakfettiği Kitaplar Sultan III. Murad'ın Selimiye Vâizi Valihi'nin, Babasının	373
Kitaplarından İstifade Etmesi İçin Gönderdiği Hüküm Ka'be-i Mu'azzama'daki Kütüphane'nin Yakınındaki	377
Medreseye Nakline Dâir	378

Nuruosmaniye Kütüphanesinin Sayımına Harcanan Paranın Ödenmesine Dâir	379
Damad İbrahim Paşa Kütüphanesi'nin ve Bu Kütüphanede Bulunan Bazı Kitapların Tamirine Dâir	381
Zikr-i Binâ-i Kitaphâne-i Sultanî der-Yenicâmi	383
Vaz'-ı Esas-ı Kütüphane der Derûn-ı Sarây-ı Hümayûn	385
Kütüphane-i Umumi Hakkında (Mahmud Cevad)	387
Atıf Efendi Kütüphanesi Vakfiyesinden	389
Şâir Nedim'in, Sadrazam Damad İbrahim Paşa'nın Kütüphanesine Hâfız-ı Kütüb Tayin Edildiğinde Yazdığı Şiir	391
Şam'da Açılan Kütüphane-i Umûmi'nin Talimatnânmesi	393
Millet Kütüphanesi	397
Konya Müzesindeki Kütüphane (Ali Canip)	402
Kütüphanelerin Suret-i İdaresi Hakkında Tâlimat (Mahmud Cevad)	407
Halk Kütüphaneleri (Hamid Zübeyir)	411
Mekteb Kütüphanelerine Alınabilecek Mecmualara Dâir	413
Avrupa Kütüphaneleri	414
Kütüphanelere Dâir	416
Rağıp Paşa Kütüphanesi (Süleyman Nazif)	423
Kütüphanelerde Yapılacak Tedricî İslahat	430
Muallimler Birliği ve Kütüphaneleri	434
John Dewey'in Maarifle İlgili Raporunun Kütüphaneler Bölümü	435
Bursa Tedrisât-ı Cedîde-i İlmiyye Kütüphanesi Talimatıdır.	436
Mahmud Paşa Medresesindeki Kitapların Yeniden Katalogları Hafız-ı Kütübe Teslim Edildiğine Dâir	438
Bir Hâfız-ı Kütüb Tayini	440
Ahmed b. Nasuh'un Hâfız-ı Kütüplük Müracaatı	441

Devlet-i Osmaniyyede Takvim-i Garbi ne Vakit ve nasıl Kabul Olundu	110
Hicri Ayların Rumûzları (Osman Nuri)	122
Kitapçılık (Necib Asım)	124
Ölen Sahhaflar Şeyhinin Yerine Yenisinin Tayini	132
Sahhafların Uyması Gereken Bazı Esaslara Dâir	134
Sahhafların Alış-Verişlerinin Düzenlenmesine Dâir	136
III. Murad'ın Osmanlı Ülkesinde Eşya ve Arapça, Farsça, Türkçe Kitaplar Satan Yabancı Tüccarlara Mâni' Olunmasına Dair Fermânı	137
III. Ahmed Devrinde Dışarıya Kitap Satışının Yasaklandığına Dâir (Râşid)	139
Sultan III. Ahmed'in Kitaplarının Ciltlettirilmesi İçin Bir Mücellid Tayini	140
Medine-i Münevvere'de Bulunan Bazı Kitapların Ciltlendiğine Dâir	141
Medine-i Münevvere'de Bulunan Mushaf-ı Şeriflerin ve Kitapların Ciltlenmesi İçin Bir Mücellid Gönderilmesine Dâir	144
Müneccim Kurd'un İlm-i Nücûma Dâir Kitaplarının Zaptedilip İstanbul'a Gönderilmesine Dâir	145
Bursa Ulu Camii'nden Çalınan Vakıf Mushaf'ın Bulunup Yerine Konulduğuna Dâir	146
Maârif Nezâret-i Celîlesine (Halis Efendi'nin Kitapları)	147
II. BÖLÜM : MATBAA, BASMA ESERLER, BIBLIYOĞRAFYA	
İlk Türk Matbaasına Dâir Yeni Vesikalar (İhsan)	153
Fenn-i Tab'ın Osmanlılar Arasında Şuyu'u	166
Tıbâ'at-ı İslâmiyyeye Dâir Tahkikat-ı Cedîde	169
Sultan III. Ahmed'in Matbaanın Kurulmasına İzin Veren Hatt-ı Hümayunu	173

Abdurrahman Efendi'nin Bastırıldığı Coğrafya ve Hendese Kitaplarına Dâir	177
Bazı Matbaa Takımlarının ve Basılan Kitapların Mühendishanedeki Matbaaya Naklolunduğuna Dâir	179
Firengî Risaleler Basımı İçin Tab'haneye Firengî Hurufat Satın Alındığına Dâir	180
Mühendishanedeki Matbaanın Düzenli Bir Şekilde Yürütülmesine Dâir	182
Tab'hane-i Hümayunda Çalışanların Ücretlerinin Ödenmesine Dâir	185
Üsküdar'da Kurulan Tab'hane Dışında Kitap Tab'mın Men'ine Dâir	186
Akvamu'l-Mesâlik Adlı Eserin Tercümesinin Basılabilmesi İçin İzin Taleb Edildiğine Dâir	188
Ahbar-ı Dârü'l-Hilâfe Adlı Farsça Gazetenin Orduca Diliyle de Neşrine İzin Verildiğine Dâir	189
Beyoğlu ve Galata'da Gizlice Bastırılan Bir Gazete ile Bazı Kitapların Men'ine Dâir	190
Bir Kitabın Sergüzeşti	191
Muhallefât-ı Şinasi (Ebu'z-Ziya)	203
Tercüme-i Hâl Yazmak	216
Tarih Tedkikatında Müşkilât (Ali Canip)	220
Miftâhu'l-Kütüb'ün Önsözü (Ahmed Remzi)	224
Osmanlı Müellifleri'nin Önsözü (Bursalı Mehmed Tahir)	227
Tezkireler ve Tezkire-Nüvisler (Mehmed Halid)	235
Câmîü'n-Nezâir (Mehmed Halid)	241
Menakıb-ı Hünerverân'a Dâir (Ali Canip)	246
Vekayii'l-Füzelâ (Ali Canip)	253
Hattatlık ve Türkler (Ali Canip)	259
Tuhfe-i Hattatin (İbnü'l-Emin Mahmud Kemal)	267

VI

hane vakfiyelerinden alınan vakıf kütüphanelerinin teşkilatıyla ilgili bir takım vakfiye şartlarına yer verilmiştir. Bu bölüme ayrıca kütüphanelerin Osmanlı devletinin son devirlerindeki durumunu gösteren bazı rapor ve makaleler alınmıştır. Bu metinler okunduğunda kütüphanelerin sadece günümüzde ihmal edilmediği görülecektir.

Antolojinin birinci cildinin önsözünde bu tür bir eser hazırlamanın en güç yanının seçme işi olduğunu ve bu bakımdan bazı metinlere yer verilmediği, bazılarında ise yer verildiği için tenkit edilebileceğini belirtmiş ve bu konuda her türlü tenkit ve teklife açık olduğumu arz etmiştim. Malesef ilk cildin yayınlandığı 1982 tarihinden bu yana bu konuda, aziz dostum Ertuğrul Düzdağ'ın *Sebilü'r-reşad*'da yayınlanmış birkaç makaleyi işaretini dışında herhangi bir teklif veya tenkit almadım. Aynı hususu bu ciltte de tekrarlıyor ve beni uyaracak hocalarıma ve meslekdaşlarıma şimdiden teşekkür ediyorum.

Bu mütevazı çalışma sahhaflar esnafının son temsilcilerinden merhum Necati Alpas Bey'e ithaf edilmiştir. Eski harfleri yeni sökmeye başlayan talebelerime Osmanlıcaharını ilerletmeleri için ilk tavsiyem Şubat tatilinde bulabilecekleri bir romanı okumaya çalışmalarıydı. Bu tür romanların temini için de ilk akla gelen yer Necati Bey'in Sahhaflar Çarşısındaki dükkanıydı. Yerden tavana yükselen kitap yığınlarının arasında öğrencilerimizi kendine has sıcak tebessümü ile karşılar çoğu kere piyasa fiyatının dörtte birine verdiği romanların yanına genellikle bedava bir kitap ilave etmeyi de ihmal etmezdi. Heveslenip okusunlar derdi. Dükkanından, parası yetmediği için istediği kitabı almadan çıkan pek olmazdı. Çoğu kere teklif ettiğiniz fiyatı sizi kırmamak için kabul eder ve okuyanlara bizim de bu kadarlık hizmetimiz olsun derdi. Eminim ki şimdi, müşteri dostları ve kendisini tanıyan talebelerimiz tarafından dâimâ rahmetle anılmaktadır.

Bu Antolojinin hazırlanmasında ve Osmanlı kütüphaneleriyle ilgili olarak yaptığım araştırmalarda daima teşvik ve yardımlarını gördüğüm bölümümüz mensuplarına, bazı metinlerin tesbiti ve fotokopilerinin sağlanması hususunda bana yardımcı olan araştırma görevlimiz Tüba Çavdar'a, eserin Edebiyat Fakültesi yayınları arasında çıkmasını uygun gören Fakültemiz yöneticilerine ve metinlerin ve belgelerin dizilmesi ve basılması hususunda büyük bir titizlik gösteren Edebiyat Fakültesi Matbaası personeline teşekkürü bir borç bilirim.

Ismail E. Erünsal

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER	V
I. BÖLÜM : YAZMA ESERLER	
Tezkireci Latiff'nin Kitap Hakkında Bir Şiiri	5
İstanbul Kâğıtçı, Mürekkepçi, Kalem ve Kalemtraşçı, Devâtçı ve Ciltçilerine Tatbik Edilen Narh	6
Hattâtın-i İslâmiyye ve Âsâr-ı Ber-güzîdesi	9
Hattât Mektebinde Birkaç Saât (Mehmed Mesih)	17
Hattât Mektebi Sergisi (Mehmed Mesih)	21
Zevâhir-i Cevâhir (Ahmed Râsim)	24
Elvâh-ı Celîle ve Kitâbeler (Ahmed Râsim)	32
Kitâbeler Zayiâtı (Ali Emîri)	36
Kadın Hattâtlarımız (Mehmed Said)	48
Hattât Durmuş-zâde Ahmed Efendi'nin Vefâtı (Râşid)	53
Cevrî Çelebi (Naîmâ)	57
Ali Emîri Efendi'nin Yemen'de İstinsah Ettirdiği Bazı Kitaplar	59
959 (1552) Tarihli Defter-i Kütüb'ün Mukaddimesi	65
968 (1560-1561) Tarihli Fatih Kütüphanesi Kataloğundan	69
Tarih Düşürme (Ali Canip)	74
San'at-ı Tarihe Dâirdir (Ahmed Cevdet)	82
Sene-i Şemsiyye ve Kameriyye (Ahmet Şâkir Paşa)	101

Ö N S Ö Z

«Kütüphanecilikle ilgili Osmanlıca Metinler ve Belgeler» adlı antolojinin bu ikinci cildinde, eserin ilk cildinde olduğu gibi, Osmanlıca öğrenmekte olan Kütüphanecilik Bölümü öğrencilerinin hem Osmanlıcalarını ilerletmelerini sağlayacak orta zorluktaki metinlere hem de «Nadir Eserler» ve «Kitap ve Kütüphane Tarihi» derslerinde gördükleri konuları daha iyi kavramaya yardım edecek, bugün de hâlâ ilmi değerini muhafaza eden bazı makalelere ve ekserisi şimdiye kadar yayınlanmamış orijinal belgelere yer verilmiştir. Antolojiye alınan metinleri ve belgeleri sınıflandırmada birinci ciltteki uygulama takip edilmiş ve seçilen parçalar «Yazma Eserler», «Matbaa, Basma Eserler, Bibliyografya», «Osmanlı Kütüphaneleri» başlıkları altında sıralanmıştır.

«Yazma Eserler» bölümünde hat sanatı, yazı aletleri, hattatlık ve öğrencilerimizin biyografik eserlerde sıkça rastladıkları tarih beyitlerinin çözümünü gösteren Ebced hesabıyla ilgili metinlere yer verilmiş ve ayrıca da yazma eserleri alıp-satan sahhaflar hakkında iki orijinal belgeyle III. Ahmed devrinde Saray'da bulunan bazı kitapların ciltlettirilmesiyle ilgili olarak yapılan bir yazışma neşredilmiştir.

«Matbaa, Basma Eserler ve Bibliyografya»ya ayrılan ikinci bölümde, Antoloji'nin birinci cildinde Türkiye'ye matbaanın girişi ve İbrahim Müteferrika ile ilgili yeterli sayıda yazı bulunduğu göz önünde bulundurularak ağırlık Osmanlı bibliyografyasına kaydırılmışsa da yayın tarihimize ilgili şimdiye kadar yayınlanmamış bazı orijinal belgelere de yer verilmiştir. Ayrıca bu bölüme, Osmanlı döneminde neşredilen ilk ansiklopedilerden olan «Muhitü'l-Maârif'in hazırlanması ve yayınlanması hakkında bilgi veren birkaç metin alınarak, her gün artan sayıda ansiklopedi yayınlanmakta olan günümüzle Osmanlı döneminde yapılan benzer çalışmalar arasında kıyaslamalar yapma imkânı sağlanılmaya çalışılmıştır.

«Osmanlı Kütüphaneleri»ne ayrılan üçüncü bölümde, ilk ciltte olduğu gibi kütüphanelerle ilgili çeşitli metinlere ve belgelere ve bazı kütüp-

*Sahhaf esnafının son
temsilcilerinden merhum
Necati Alpas B y'in
aziz hatrasına*

KÜTÜPHANECİLİKLE İLGİLİ

OSMANLICA METİNLER VE BELGELER

II

Türkiye Diyanet Vakfı İslami Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi Orhan Şaik ÇOKYAY Bölümü	
Demirbaş No :	7838
Tasnif No :	020.9 ERÜ-K

Hazırlayan

İsmail E. ERÜNSAL

Muhterem hocam Orhan Şaik
Çokyay Bey'e mütebakkelim
ve mütebakkelim